

STRATEGIA PENTRU DEZVOLTARE DURABILĂ A MUNICIPIULUI DEVA ÎN PERIOADA 2014-2020

DEVA 2020: CU ÎNCREDERE SPRE VIITOR

Cuprins

1. Prezentare generală a municipiului Deva	4
1.1. Date geografice – profil de județ	4
1.2. Repere urbanistice zonale	7
1.3. Clima	15
1.4. Resursele naturale	19
1.5. Biodiversitatea	20
1.6. Analiza SWOT – Localizare geografică, Cadrul natural	23
I. ANALIZA SOCIO-ECONOMICĂ	
2. Mediul și infrastructura de mediu	26
2.1. Calitatea aerului	26
2.2. Calitatea solurilor	37
2.3. Calitatea apelor	40
2.4. Gestiunea deșeurilor	49
2.5. Spațiile verzi din mediul urban	56
2.6. Riscurile de mediu	60
2.7. Analiza SWOT – Factorii de mediu, Gestionare deșeuri	63
3. Infrastructura și echiparea teritoriului	66
3.1. Infrastructura de transport	66
3.2. Infrastructura de transport rutier	71
3.3. Transportul urban	79
3.4. Rețele edilitare	82
3.5. Analiza SWOT – Infrastructura și echiparea teritoriului	131
4. Dezvoltarea urbană	135
4.1. Locuințe	135
4.2. Tehnologia informației și comunicații	146
4.3. Managementul traficului rutier	152
4.4. Supraveghere video urbană	158
4.5. Analiza SWOT – Dezvoltare urbană, locuințe	167
5. Economia municipiului	171
5.1. Situația economică	171
5.2. Resursele umane	193
5.3. Situația demografică	204
5.4. Educație și formare profesională	214
5.5. Analiza SWOT-Competitivitate, suport afaceri, demografie, resurse umane ..	236
6. Potențialul turistic și cultural	245
6.1. Recomandări Banca Mondială	245
6.2. Potențialul turistic al cadrului natural	250
6.3. Potențialul turistic antropic	263
6.4. Tipuri și forme de turism	282
6.5. Structuri turistice	291
6.6. Propunere de politică publică	300
6.7. Cultură și sport	309
6.8. Analiza SWOT – Turism, patrimoniu și cultură	323

7. Infrastructura socială.....	329
7.1. Educație	329
7.2. Sănătate	347
7.3. Asistența socială.....	360
7.4. Siguranța populației	382
7.5. Analiza SWOT – Educație, sănătate, asistență socială	392
 II. ANALIZA STRATEGIEI ANTERIOARE	
8. Stadiul implementării	398
8.1. Axe prioritare și obiective specifice.....	398
8.2. Analiza acțiunilor planificate	404
 III. STRATEGIA DE DEZVOLTARE DURABILĂ	
9. Context strategic	444
9.1. Context european	444
9.2. Context național.....	453
9.3. Context regional	459
9.4. Analiza Băncii Mondiale – Regiunea Vest	464
9.5. Context metropolitan	468
9.6. Provocări și perspective	473
10.Coordonate de planificare	482
10.1. Criterii și cerințe de planificare	482
10.2. Oportunități de finanțare pentru Deva.....	486
10.3. Obiective strategice	492
10.4. Domenii de intervenție prioritare.....	496
11.Planul strategic.....	505
11.1. Viziunea și misiunea strategică.....	505
11.2. Etapele procesului de planificare.....	509
11.3. Principii de dezvoltare durabilă	516
11.4. Portofoliul de proiecte.....	521
11.5. Monitorizarea implementării	582
 Anexa 1. Date locuințe	 605
Anexa 2. Date resurse umane.....	606
Anexa 3. Date demografice	608
Anexa 4. Date turism	610
Anexa 5. Date instituții culturale	613
Anexa 6. Date învățământ	614
Anexa 7. Date sănătate	624
Anexa 8. Date asistența socială	630
 Bibliografie	 635

1. Prezentare generală a municipiului Deva

1.1. Date geografice - profil de județ

Teritoriul județului Hunedoara, situat în partea central-vestică a României, constituie o entitate geografică diversă și armonioasă. Este străbătut transversal de râul Mureș și afluenții săi din zona mediană - Strei și Cerna, având la sud bazinul superior al râului Jiu, iar la nord bazinul superior al Crișului Alb (Figura 1.1).

Situat între 46°16' latitudine N (la Bulzești) și 45°19' longitudine E (în Munții Parâng), județul Hunedoara face legătura între județele bănățene - din vest (Caraș-Severin, Timiș, Arad) și cele transilvănene - din centrul țării (Alba, Sibiu), precum și cu județele sudice Gorj și Vâlcea. Limitele administrative ale județului urmăresc, în general, cumpăna apelor.

Teritoriul județului are o alcătuire geologică complexă, formată din mai multe unități structurale majore, majoritatea formațiunilor geologice aparținând Carpaților Meridionali: autohtonul Danubian, cu formațiuni cristaline epimetamorfice și granitoide, conglomerate, gresii și marne; pânza Getică - alcătuită din roci metamorfice (în Munții Șureanu și Godeanu, precum și în partea sudică a masivului Poiana Ruscă) și sedimentare (gresii, conglomerate violacee, argile, calcare, marne - în Munții Șureanu și bazinul Petroșani).

Partea de nord a județului este configurată de terminațiile sudice ale Munților Apuseni (Munții Metaliferi și Munții Trascău), care au în fundament roci bazice peste care se dispun calcarele neojurasice și, discordant, pachete de gresii calcaroase albicioase. În zona Geoagiu - Bozeș se află un complex detritic flișoid („stratele de Bozeș”); în partea sudică a Munților Metaliferi sunt prezente erupțiile ofiolitice mezozoice, care țin de magmatismul inițial, fiind reprezentate prin bazalte și sill-uri de dolerite și gabrouri.

Habitatele naturale și seminaturale au reușit să-și păstreze aspectul nealterat doar pe terenurile care nu au prezentat interes economic, în zone greu accesibile (etajul montan alpin și subalpin), în cele mai multe cazuri sunt incluse ariilor naturale protejate (care

Figura 1.1. Harta județului Hunedoara

ocupă cca. 40,49% din suprafața județului). Astfel, în județul Hunedoara se regăsesc diferite tipuri de habitate naturale pe toate cele 3 trepte de relief: habitate de ape dulci, habitate de pajiști și tufărișuri, habitate de mlaștini, habitate de stâncării și peșteri, habitate de pădure.

Relieful dominant este cel montan (vârfurile Munților Retezat și Parâng depășind înălțimea de 2500 m). Masivele muntoase înalte și mijlocii din sud și sud-est aparțin Carpaților Meridionali, iar munții mijlocii și mici din vest și nord aparțin Carpaților Occidentali.

Din grupa Carpaților Meridionali, între limitele județului Hunedoara sunt cuprinși: Munții Godeanu (vf. Gugu - 2290 m), Munții Țarcu (vf. Petrii - 2190 m), Munții Vâlcău (vf. Straja - 1870 m), Munții Retezat (vf. Peleaga - 2509 m), Munții Parâng (vf. Parângul Mare - 2519 m), Munții Șureanu (Vf. lui Pătru - 2130 m). Carpații Occidentali sunt reprezentați prin Munții Poiana Ruscă, Munții Zarand și Munții Metaliferi.

Figura 1.2. Lacuri glaciare din Munții Retezat

Figura 1.3. Barajul Gura Apelor

Între aceste masive muntoase se află depresiunile Petroșani, Brad, Țara Hațegului, culoarele depresionare Strei - Cerna (Orăștie) și Mureșului (Deva - Zam). În județul Hunedoara sunt numeroase lacuri naturale în Munții Retezat (80), în Parâng (8), în Șureanu (2), dar și antropice (Gura Apelor, Cinciș, Ostrov, Păclișa, Hațeg, Subcetate) (Figura 1.2; Figura 1.3).

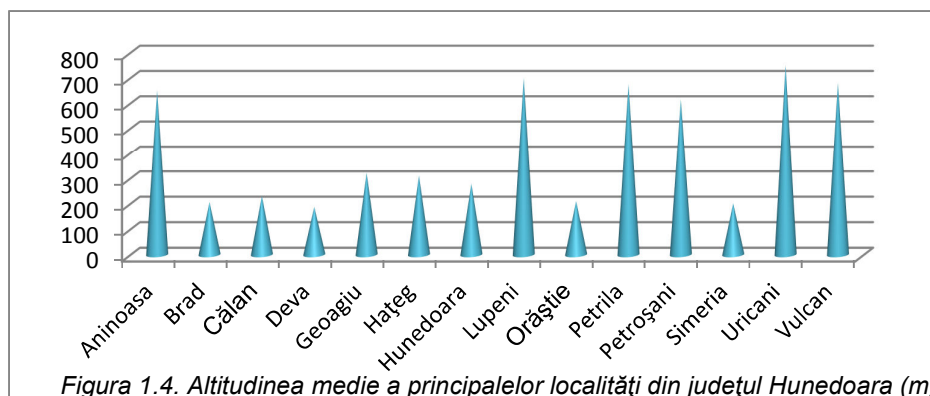
În județul Hunedoara, pentru frumusețea peisajului, valoarea științifică și de patrimoniu natural, au fost declarate 46 arii naturale protejate de interes național și 35 de situri propuse de România pentru rețeaua ecologică europeană *Natura 2000*, cuprinzând teritorii în care sunt ocrotite formațiuni vegetale, fenomene geologice și monumente ale naturii. Suprafața totală a acestora este de 203.470,04 ha.

Dintre acestea se remarcă, după criteriul întindere, următoarele:

- * Parcul Național Retezat, cu o suprafață de 38.138 ha;
- * Parcul Național Defileul Jiului, cu o suprafață de 11.127 ha (din care doar 4,8% se află pe teritoriul județului Hunedoara);
- * Parcul Natural Grădiștea Muncelului - Cioclovina, cu o suprafață de 38.184 ha;
- * Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului, cu o suprafață de 102.392 ha;
- * Situl de importanță comunitară Parâng, cu o suprafață de 29.907 ha (din care 36% se află pe teritoriul județului Hunedoara);

- * Aria specială de protecție avifaunistică Defileul Mureșului Inferior -Dealurile Lipovei, cu o suprafață de 55.660,3 ha (din care 11,2% se află pe teritoriul județului Hunedoara);
- * Situl de importanță comunitară ROSCI0064 Defileul Mureșului Inferior, cu o suprafață de 34.149 ha (din care 35% se află pe teritoriul județului Hunedoara).

Altitudinea medie a principalelor localități urbane din județ este prezentată în figura următoare (Figura 1.4).

Date geografice Municipiul Deva

Municipiul Deva este situat în partea centrală a județului Hunedoara, între Munții Apuseni și Munții Poiana Ruscă, de partea stângă a râului Mureș, la 45°53' latitudine nordică și 22°54' longitudine estică. Reședința județului, municipiul Deva este delimitat la est de orașul Simeria și comuna Hărâu, la nord de comunele Șoimuș și Vețel, la vest de comunele Cârjiți și Peștișul Mic, iar la sud de municipiul Hunedoara.

Figura 1.5 oferă o imagine de ansamblu privind poziția geografică a municipiului Deva.

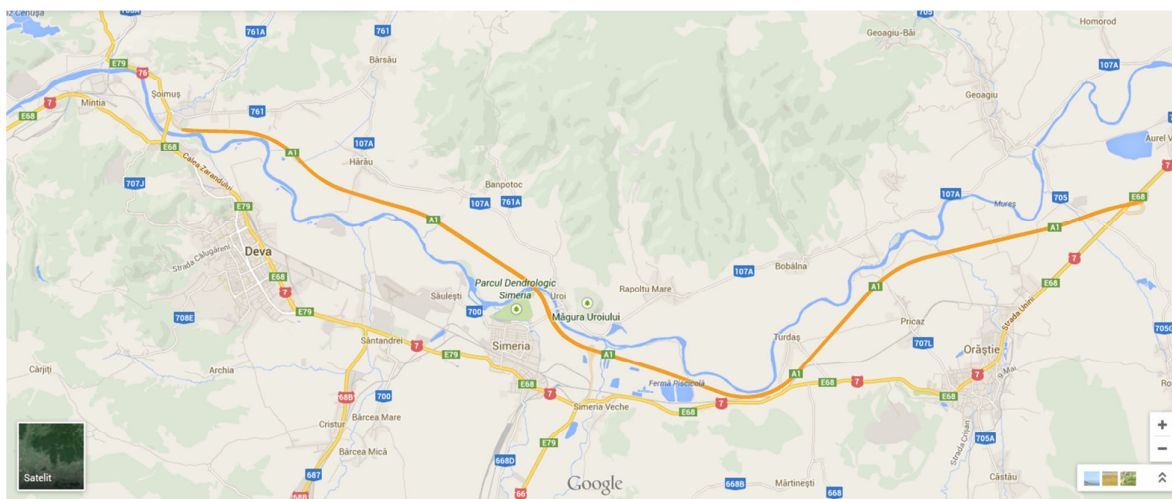

Figura 1.5. Poziția geografică a Municipiului Deva și a localităților aparținătoare

Orașul Deva s-a dezvoltat într-o regiune de contact geomorfologic, formată de Culoarul Mureșului, între Munții Poiana Ruscă și Munții Metaliferi. În relieful municipiului Deva, mai pregnant apar Dealurile Nucet și Cetății.

Dealul Nucet (690 m) domină dinspre vest Culoarul Mureșului. Dealul Cetății (371 m) apare sub forma unei măguri cu secțiunea aproape circulară, nekul vulcanic dominând cu 187 m regiunile înconjurătoare. Declivitatea sa variază în general între 300 – 400 m, pante mai mari prezentând versantul sud-estic dinspre parcul orașului pe care apar sectoare cu abrupturi în rocă de 800– 900 m. Munții Poiana Ruscă se termină înspre Mureș printr-o prispă deluroasă formată din conurile de dejecție ale pâraielor Ciurgăului, Bejan, Baia și Sintirig.

Cele mai importante dealuri (de la est la vest sunt: Paiul Urzicilor (276 m), Paiului (330 m), Archiei (351 m), Bejan (376 m), Măgura (504 m), Nucet (690 m), Decebal (Poliatca – 688 m), Motor (Scocul Mic – 479 m), Piatra Coziei (687 m), Colțu (Serhediu 563 m), Cetății (371 m), Finicuri (359 m) și Viilor (395 m).

Prispa piemontană se continuă mai jos cu Lunca Mureșului, a cărei lățime variază între 5 km la Deva și 1 km la Șoimuș. Partea Centrală este situată pe terasa joasă la 190-220 m altitudine. Spre vest și sud altitudinile cresc până la 300-350 m, aici orașul dezvoltându-se într-o zonă deluroasă terasată. La nord de râul Mureș se înalță Munții Metaliferi, a căror panoramă poate fi larg contemplată din zona orașului.

Dintre unitățile de relief care se dezvoltă în perimetrul orașului Deva, cea mai reprezentativă este Dealul Cetății, care a devenit simbolul orașului.

1.2. Reper urbanistice zonale

Municipiul Deva cuprinde, în afara orașului Deva, localitatea componentă Sântuhalm și satele aparținătoare Cristur, Bârcea-Mica și Archia. Localitatea componentă Sântuhalm face parte din trupul principal al orașului Deva și este situată în partea estică a municipiului, pe DN 7, la 2 km distanță de acesta.

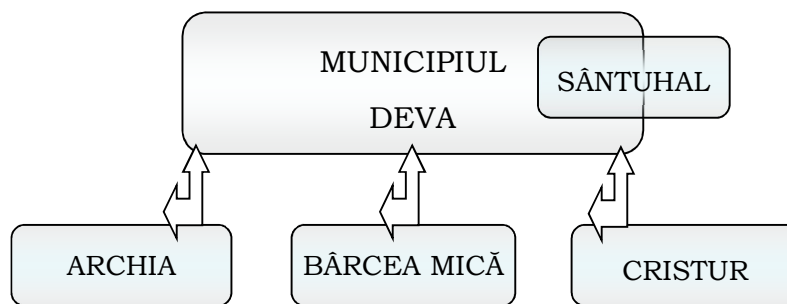

Figura 1.6. Zona administrativă a municipiului Deva

Satul aparținător Cristur are o suprafață totală de 199,98 ha și este situat în partea sud-estică a municipiului Deva, pe DN 68 N, la o distanță de 1,5 km față de DN 7.

Satul aparținător Bârcea Mica are o suprafață totală de 31,57 ha, este situat în partea sud-estică a municipiului Deva și la est de localitatea Cristur, pe Dc 123, care se ramifică din DN68B. Satul este situat la 4,1 km față de Deva (pe traseul DN 68B, Dc 123), respectiv la 800 m față de satul Cristur, pe Dc 123.

Satul aparținător Archia are o suprafață totală de 24,44 ha, este situat în partea sudică a municipiului Deva, pe Dc 124, la o distanță de 2,4 km față de DN 7.

În conformitate cu criteriile definite prin *Legea nr. 351/2001, privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV-a “Rețeaua de localități”*, municipiul Deva aparține categoriei **localităților de rangul II**.

Înscrierea în această categorie s-a realizat ca urmare a satisfacerii unor cerințe diverse, referitoare la: populație; rază de servire; accesul la căile de comunicație; funcțiuni economice; nivel de dotare-echipare; instituții de decizie politică, administrativă, juridică; educație, cercetare științifică; sănătate, asistență socială; cultură; comerț; turism; finanțe, bănci, asigurări; sport, agrement; protecția mediului; culte; transport/comunicații; ordine, securitate.

1.2.1. Evoluție urbană

Istoric vorbind, Regiunea Vest cuprinde trei provincii istorice, și anume provincia Banatului (județul Timiș și Caraș-Severin), provincia Crișanei (la nord de Mureș în județul Arad și partea de nord a județului Hunedoara) și provincia Transilvaniei (cuprindea județul Hunedoara, fără partea de nord a acestuia, care intra în provincia Crișanei).

Încă din cele mai străvechi timpuri (paleolitic, neolitic, eneolitic, epoca bronzului, epoca fierului) spațiul actual al Regiunii Vest a fost locuit, reprezentând un leagăn al civilizației dacice, strămoșii poporului român. În acest sens, pe teritoriul actual al Regiunii Vest s-a dezvoltat o rețea de orașe, târguri, sate, necropole și drumuri bine puse la punct de către stăpânirea romană. Multe așezări din cadrul Regiunii Vest au fost datate încă din perioada daco-romană: în județul Arad – Chișineu-Criș, Felnac, Zărăreni, Sântana ș.a., în județul Caraș-Severin: Băile Herculane, Moldova Nouă, Caransebeș ș.a., în județul Hunedoara: Deva, Hunedoara, Călan ș.a., și în județul Timiș: Timișoara, Sănnicolau Mare și Hodoni (Figura 1.7).

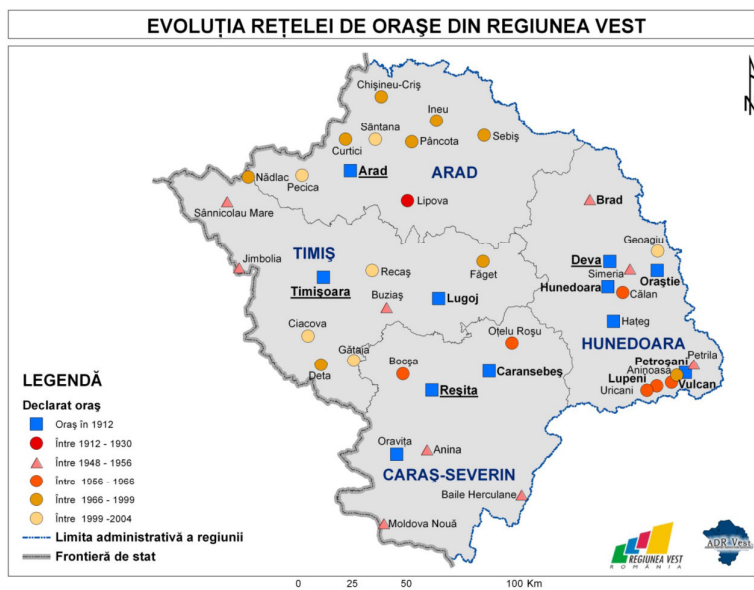

Figura 1.7. Deva în rețeaua de orașe a Regiunii Vest

Sursa: Prelucrare după Atlasul României 2006

Mai mult, pe teritoriul actual al județului Hunedoara s-a dezvoltat Sarmisegetuza – capitala Daciei romane (Ulpia Traiana Sarmisegetuza), cu importante clădiri, precum Palatul Augustalilor, forul, amfiteatrul, temple, etc. Dezvoltarea acestor așezări este demonstrată de numeroasele dovezi istorice identificate (edificii, monumente, diverse obiecte: vase, monezi, etc.).

Pe lângă dovezile istorice, un concept care arată evoluția așezărilor este acela al atestării documentare, acest termen făcând referire la prima menționare scrisă a unei așezări, astfel că printre cele mai vechi atestări ale unei așezări de pe teritoriul Regiunii Vest este acela al Băilor Herculane – anul 153.

În cadrul Regiunii Vest pot fi identificate două tipuri de modele distincte, care grupează județele Arad și Timiș, respectiv județele Caraș-Severin și Hunedoara. Acestea din urmă sunt formate din sisteme urbane cu localități ridicate la rangul de oraș până în anul 1966, marcate de ample procese de industrializare și urbanizare, județul Hunedoara fiind unul dintre cele mai urbanizate județe din România, respective 76,6% - locul 2 din țară după București.

Un impact puternic asupra sistemului de așezări de pe teritoriul Regiunii Vest a avut politica de sistematizare derulată până în anul 1989 de către fosta conducere a țării. Procesul de industrializare, axat pe punerea în valoare a resurselor subsolului, pe crearea de noi ramuri industriale, împreună cu dezvoltarea unora mai vechi, a dinamizat procesul de urbanizare, un exemplu clar fiind județul Hunedoara, unde prezența resurselor (predominant cărbune) a impus anumite activități economice, aducerea de forță de muncă din alte zone ale țării, modernizarea așezărilor (construirea de blocuri), etc.

O altă clasificare a evoluției orașelor din Regiunea Vest este cea a geografului român I.Șandru, pe baza analizei localităților urbane și a tipologiei utilizate, fiind identificate șase categorii de orașe. În acest context, Deva aparține categoriei orașelor apărute în interiorul sau sub protecția fortificațiilor, alături de Hațeg, Hunedoara și Orăștie.

Sub aspect numeric, populația urbană a Regiunii Vest crește constant în perioada comunistă, datele de la recensăminte începând cu anul 1948 relevând această creștere a populației urbane în detrimentul populației rurale (Figura 1.8).

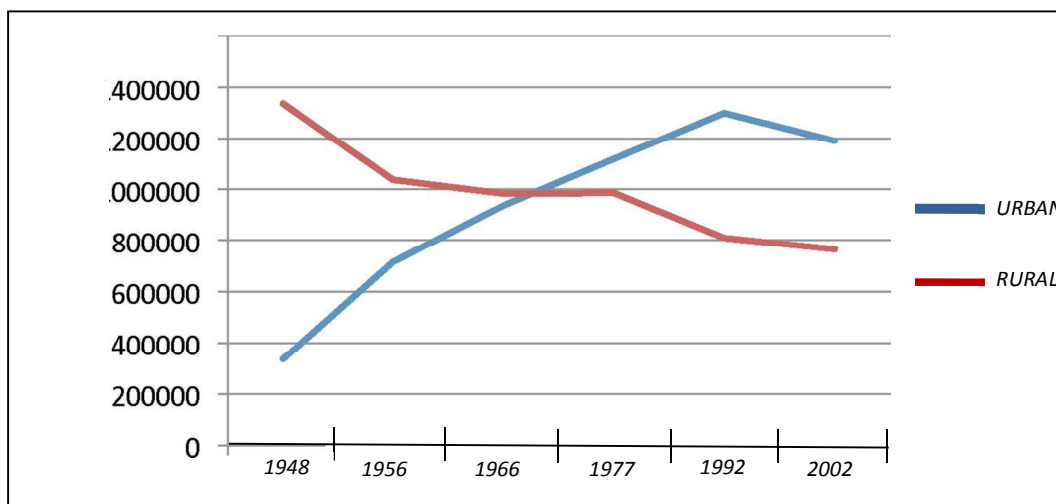

Figura 1.8. Evoluția populației urbane la recensăminte

Conform graficului de mai sus (Figura 1.8), cea mai mare creștere a populației urbane în regiunea Vest are loc între anii 1948-1956, când, în decurs de doar 8 ani, populația urbană se dublează, una dintre posibilele cauze fiind faptul că în această perioadă au fost declarate ca orașe 9 așezări din regiune. Alte creșteri importante ale ponderii populației din mediul urban au loc între anii 1956-1966 cu 23,6% (o medie de

2,36% pe an) și între 1966-1977 cu 16,9%, cu o medie de 1,63% pe an. Între anii 1977-1992 creșterea populației a fost de 13,9%, creșterea fiind mai scăzută cu doar 1% pe an. Începând cu anul 1992, populația urbană din regiune a început să scadă, în perioada 1992-2002 populația urbană a înregistrat o scădere importantă de -9,1% în mediul urban, adică 108.528 persoane.

Referitor la ponderea populației urbane, se observă că, începând cu anul 1956, regiunea Vest deține un grad mai mare de urbanizare decât nivelul național, și acest fapt duce la ideea că regiunea a fost mai puternic urbanizată per ansamblu, iar în interiorul acesteia (în special în județul Hunedoara) acest proces a fost foarte puternic.

Conform datelor oferite de către Institutul Național de Statistică, în anul 2011, Regiunea Vest a înregistrat o valoare superioară mediei naționale privind ponderea populației urbane, situându-se pe locul secund pe țară, după regiunea București-Ilfov (Figura 1.9).

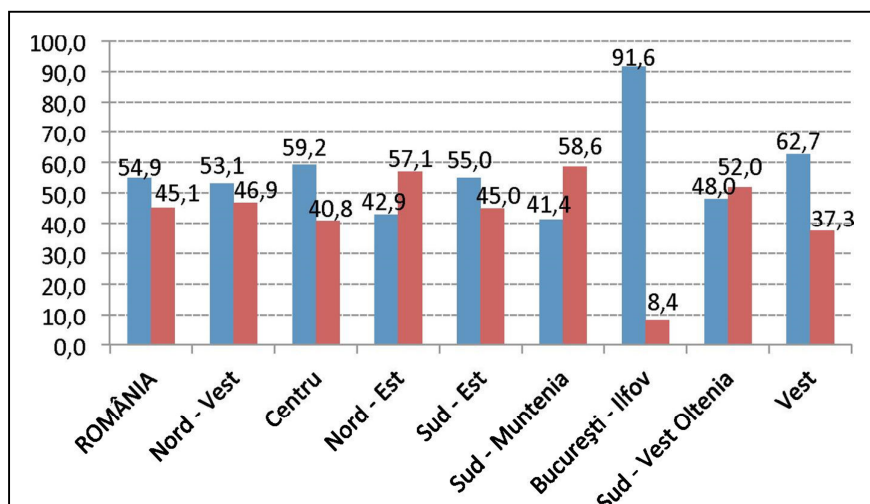

Figura 1.9. Ponderea pe medii de reședință, regiuni de dezvoltare la 1 iulie 2011

Sursa: INS – Anuarul Statistic al României 2012

În schimb, din perspectiva UE, aplicarea tipologiei urban-rural utilizată de Eurostat indică caracterul mai mult rural al regiunii Vest. Tipologia (care este o modificare recentă a tipologiei *Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică* - OCDE) evaluează populația urbană și rurală folosind celulele de rețea (celule grilă cu o densitate a populației de minim 300 de locuitori pe km² și o populație de cel puțin 5.000 locuitori sunt clasificate ca urbane).

Pe acest considerent, regiunile din *Nomenclatorul Comun al Unităților Teritoriale de Statistică* (NUTS 3) se împart în trei tipuri: *predominant urbane* - cu o pondere a populației rurale mai mică de 20% din totalul populației; *intermediare* - cu o pondere a populației rurale între 20% și 50% din totalul populației; *predominant rurale* - cu o pondere a populației rurale de 50% sau mai mult.

O dimensiune suplimentară se aplică la regiunile intermediare și predominant rurale: aproape de oraș - cel puțin 50% din populația zonei locuiește la mai puțin de 45 de minute de mers pe șosea până la un oraș, cu cel puțin 50.000 de locuitori; la distanță - toate celelalte.

Un mod prin care orașele pot să facă față schimbărilor economice, sociale și de ordin politico-administrativ, este acela al asocierii, conurbația este o soluție fiind *un ansamblu de orașe care se dezvoltă independent, sunt aproape între ele și au de rezolvat probleme comune* (transportul, dezvoltarea economică, dezvoltarea infrastructurii energetice și de utilități, amenajarea și protecția mediului înconjurător, turismul, protecția socială etc).

La nivelul Regiunii Vest există mai multe studii aflate în diverse stadii, însă se remarcă două potențiale zone de polarizare la nivel regional, și anume:

- Conurbația Timișoara-Arad
- **Conurbația CORVINA, în județul Hunedoara, formată din Deva, Hunedoara, Simeria și Călan.**
- **Conurbația Deva – Hunedoara în contextul noii strategii regionale**

Din prisma elaborării *Strategiei pentru dezvoltare durabilă 2014-2020*, prezintă o importanță deosebită menționarea și a prevederilor *Hotărârii nr. 998/2008 pentru desemnarea poliilor naționali de creștere*, în care se realizează cu prioritate investiții din programele cu finanțare comunitară și națională. Hotărârea stabilește: “Art.1 Se desemnează municipiile Brașov, Cluj-Napoca, Constanța, Craiova, Iași, Ploiești și **Timișoara** ca poli naționali de creștere în care se realizează cu prioritate investiții din programele cu finanțare comunitară și națională.”

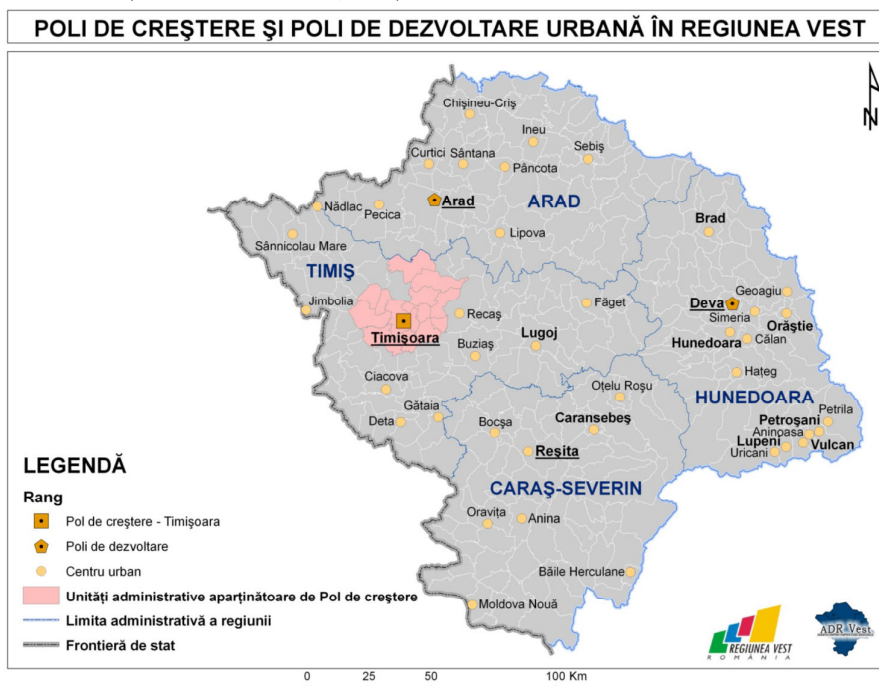

Figura 1.10. Poli de creștere și poli de dezvoltare urbană în Regiunea Vest

Următoarea categorie de tratare specială privind alocarea fondurilor de investiții adresează polii de dezvoltare urbană. Astfel, în Regiunea Vest se regăsesc doi poli de dezvoltare urbană (din cei 13 la nivel național), respectiv municipiile Arad și **Deva**, acestea fiind sprijinite cu prioritate din investiții din axa prioritară 1 "Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor - poli urbani de creștere" a Programului operațional regional 2007 - 2013, astfel cum este definită prin Decizia Comisiei Europene nr. 3.470 din 12 iulie 2007, și din programele cu finanțare națională, în conformitate cu legislația în vigoare.

În localitatea Deva a existat o puternică industrie bazată pe sectorul minier (utilaje necesare mineritului și confecții metalice). În prezent, întreprinderile, în mare parte, și-au închis porțile sau se află în faza de privatizare, datorită restructurării acestui sector. Într-o continuă dezvoltare se află sectoare care sunt reprezentate de firme private, cum ar fi prelucrarea lemnului, materiale de construcții, industria alimentară (panificație și prelucrarea cărnii), construcții, industria vehiculelor și componentelor auto, centre logistice pentru transport de marfă containerizat, servicii bancare, asigurări, servicii de transport marfă și călători. Se menține la un nivel competitiv și producția de energie electrică și termică.

Municipiul Deva este cel mai puternic centru polarizator din județul Hunedoara, din punct de vedere economic, dar și din punct de vedere social, cultural și administrativ. Potențialul economic se datorează cadrului natural bogat în resurse și potențialului forței de muncă, datorat în principal absorbției populației sosită din alte localități.

Per ansamblu, din punct de vedere economic, municipiului Deva reflectă un stadiu mediu în procesul de evoluție de la economia industrială la o economie de servicii, cu o componentă manufacturieră medie și cu accent pe activități comerciale.

Municipiul Deva a beneficiat de importante finanțări prin intermediul axei prioritare 1 "Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor - poli urbani de creștere" a Programului Operațional Regional 2007 - 2013, astfel că au fost contractate proiecte, cu o valoare nerambursabilă de aprox 14,9 milioane Euro (o parte din proiecte au fost depuse în anul 2012, având obligativitatea finalizării acestora înainte de sfârșitul anului 2015).

De asemenea, construirea progresivă a autostrăzii Nădlac - Arad - Timișoara - Lugoj Deva- Sibiu - Pitești este un proiect important care se încadrează în strategia TEN-T, axa rutieră prioritară 7. Autostrada va optimiza conexiunea rutieră de-a lungul coridorului pan-european IV: spre vest cu Ungaria și celelalte State Membre UE și spre est cu București și Constanța \ Marea Neagră. Totodată, autostrada va asigura o mai bună legătură internă între centrele regionale Arad, Timișoara, Lugoj și Deva. Impactul acestui proiect de infrastructură este important deoarece va asigura traversarea rapidă a regiunii de la Vest (Nădlac) la Est (Orăștie) și v-a impulsiona dezvoltarea economică în acești doi poli de dezvoltare, Arad și Deva.

Mai mult de atât, un alt proiect care se află în derulare este *"Reabilitarea liniei c.f. Frontieră-Curtici - Simeria parte componentă a Coridorului IV Pan - European pentru circulația trenurilor cu viteza maximă de 160 km/h"* - Secțiunea: Frontieră - Curtici - Arad - km 614 (Tronsonul 1), proiect care are potențial de a atrage investiții la nivelul orașelor și a regiunii.

Având în vedere **noua abordare a dimensiunii dezvoltării urbane** în România, preconizată pentru perioada 2014-2020, cele 3 tipuri de centre urbane (poli de creștere, poli de dezvoltare și centre urbane) vor fi detaliate pe 9 tipuri de orașe, incluse în două mari grupuri, respectiv poli metropolitan și poli urbani /centre urbane.

Categoria polilor metropolitan va cuprinse următoarele tipuri de poli, funcție de nivelul de potențial: internațional, supraregional, regional și regional limitat.

Categoria polilor urbani / centre urbane se referă la: subregionali cu potențial de zone urbane funcționale; cu influență zonală; cu profil specializat și influență teritorială difuză; de importanță / influență locală; în vecinătatea zonelor metropolitane. Harta din Figura 1.11 prezintă aceste categorii de poli din Regiunea Vest.

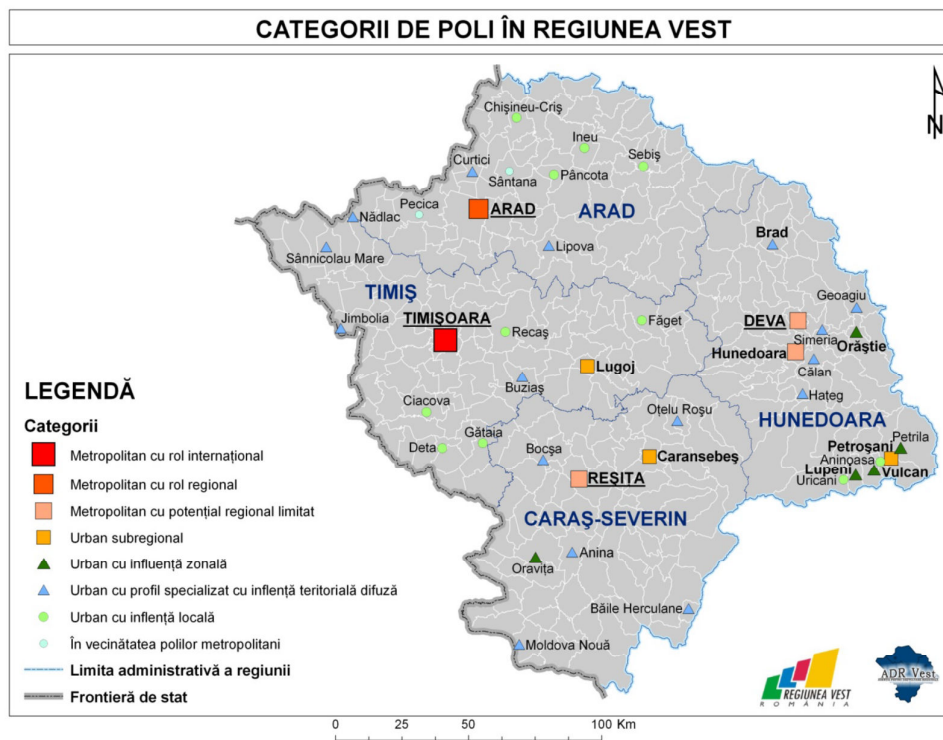

Figura 1.11. Categorii de poli metropolitani în Regiunea Vest
Sursa: MDRT, cu modificări

Conform acestei clasificări, municipiul Deva aparține categoriei **“Pol metropolitan cu potențial regional limitat”**. Municipiul Hunedoara este prevăzut în aceeași categorie, deoarece în studiile ESPON (și nu numai) figurează alături de Deva ca Zonă de integrare potențială, la nivelul căreia mai multe zone funcționale urbane își împart bazinul potențial al forței de muncă, putând realiza activități comune. În acest context al clasificării similare, cu atât mai mult se justifică asocierea dintre cele două orașe.

Ținând cont de această medie europeană, s-au desemnat patru categorii de orașe (sub 10.000 locuitori, peste 10.000 locuitori, municipii și reședințe de județ) și, de asemenea, s-au alcătuit patru categorii de calificative: potențial foarte slab, potențial slab, potențial bun și deja depășit.

1.2.2. Chorema Regiunii Vest

Chorema reprezintă un model de maximă generalizare și abstractizare cu privire la starea, dinamica și modul de organizare a unui teritoriu. Modelul chorematic este un instrument util pentru identificarea disfuncționalităților și implementarea unor strategii de dezvoltare care să ridice nivelul de trai al unui anumit teritoriu.

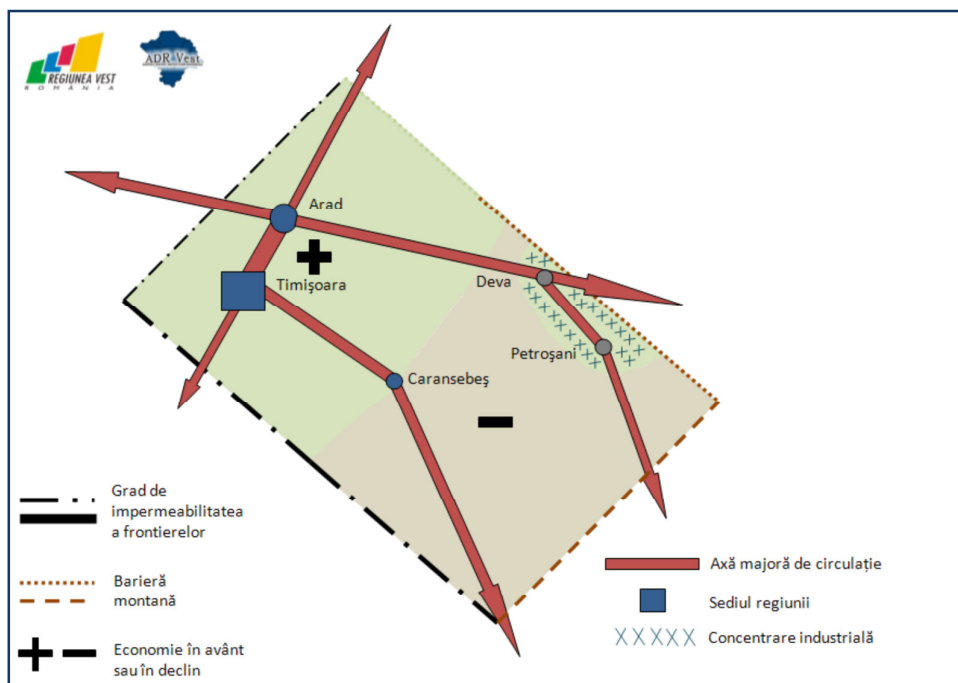

Figura 1.12 . Chorema Regiunii Vest

Sursa: Atlasul României, 2006, cu modificări

Reprezentarea prin chorema Regiunii Vest ne oferă o imagine sintetică privind principalele caracteristici de potențial ale localităților, cu impact asupra caracteristicilor socio-economice regionale. Astfel, în acest context municipiul Deva este evidențiat ca fiind situat la intersecția a două axe majore de circulație, într-o zonă cu concentrație industrială puternică, fără a putea fi strict inclusă într-una din categoriile limită din punct de vedere economic: în avânt sau în declin.

Regiunea Vest, o regiune de frontieră a României cu granițe spre Ungaria și Serbia, posedă avantajul poziționării geografice, atât din punctul de vedere al axelor TEN-T de circulație care străbat regiunea (axa 7 rutier, axa 22 feroviar și axa 18 Dunărea), dar și al proximității de Europa Occidentală, care a ridicat nivelul de trai al populației mai mult decât în alte zone ale țării.

Din punct de vedere al cadrului natural, regiunea este compusă din două județe în care majoritare sunt unitățile înalte de dealuri și munți - Hunedoara și Caraș-Severin - și două județe în care predomină zonele joase de câmpie - Arad și Timiș.

Zonele de câmpie reprezintă o importantă zonă agricolă a țării, apele termale și minerale cât și climatul de cură și adăpost sunt valorificate în bine-cunoscutele stațiuni Băile Herculane, Lipova, Geoagiu și Moneasa, iar resursele minerale impun o restructurare

a activităților, administrațiile locale având misiunea de a atrage noi investiții și fonduri care să genereze noi locuri de muncă.

Din punct de vedere cultural, regiunea este compusă din 3 zone istorice și anume Banat (județul Timiș, incluzând și județul Arad până la sud de Mureș și Caraș-Severin), Crișana (la nord de Mureș în județul Arad și nordul județului Hunedoara) cât și Transilvania (în principal Hunedoara), adică o zonă multiculturală cu diversitate etnică cu deschideri spre valorile occidentale.

Economia Regiunii Vest, conform choremei de mai sus, este de două feluri:

- ⇒ areale cu avânt economic, care sunt concentrate în jurul orașelor Arad și Timișoara;
- ⇒ și areale cu declin economic, sau o creștere economică slabă, fiind cazul în principal al județelor Caraș-Severin și Hunedoara, acestea fiind zone în care activitatea predominant minieră se restructurează, nivelul de șomaj fiind mai ridicat decât în județele Arad și Timiș.

Orașul Timișoara este principalul pol de atracție al regiunii, fiind un important centru universitar, medical și de afaceri, care are o poziție fruntașă bine consolidată în sistemul urban național. Pe de altă parte, orașul Arad, al doilea ca număr de locuitori din regiune, recâștigă din importanța pierdută.

Cu toate că din punct de vedere economic Regiunea Vest se situează foarte bine la nivel național, aceasta are și numeroase disfuncționalități, identificate pe baza indicatorului de competitivitate regională, cum ar fi:

- spor natural negativ - scăderea numărului populației - populație în proces de îmbătrânire;
- ponderea densității drumurilor, cât și a calității acestora, este sub media națională;
- inovare;
- sănătate.

1.3. Clima

Clima județului Hunedoara este temperat - continentală, cu influențe submediteraneene la sud de Valea Mureșului și influențe oceanice în vest, cu o etajare evidentă pe verticală (de la șes spre climatul alpin). Temperatura medie anuală a aerului în anul 2012 a avut valori cuprinse între 5,2°C (stația Parâng) și 10,9°C (stația Deva), valori ușor mai ridicate față de anul 2011, atât în zona montană înaltă (cu 0,6°C), cât și la Deva (cu 0,7°C).

În Lunca Mureșului, media anuală a temperaturii este de 10,43°C, aferentă valorilor înregistrate în perioada 2001-2012. Maxima absolută a fost înregistrată în 24 iulie 2007, la Deva, valoarea fiind de +40,0°C, iar minima absolută a fost înregistrată la stația Petroșani, în 25 ianuarie 1963, fiind de -29,9°C. Precipitațiile atmosferice sunt repartizate neuniform, fiind cuprinse între 530 mm în depresiuni și 1000 - 1300 mm în zonele montane înalte.

În cursul anului 2012, valorile temperaturii aerului, înregistrate la stațiile meteorologice Deva, Petroșani și Parâng, s-au încadrat în limitele normale pentru tipul de climat temperat-continental moderat, aferent județului Hunedoara (Tabelul 1.1). Față de anul 2011 însă, putem vorbi în general de o vară cu temperaturi maxime mai ridicate pentru 2012, atât în zonele montane (cu 2,2°C mai mult la stația Parâng), cât și în depresiunile intramontane (cu 3,4°C mai mult la stația Petroșani, respectiv la stația meteorologică Deva cu 1,7°C).

*Temperaturile înregistrate în anul 2012
la stațiile meteorologice din județul Hunedoara*

Tabel 1.1.

Stația meteorologică	Temperatura medie anuală (°C)	Temperatura maximă lunară (°C)	Temperatura minimă lunară (°C)
Deva	10,9	38,4	-17,3
Petroșani	8,9	36,4	-23,4
Parâng	5,2	28,0	-21,7

Sursa: Administrația Națională de Meteorologie

În iarna anului 2012, s-au înregistrat temperaturi minime anuale mai scăzute față de anul 2011, la stațiile Petroșani și Parâng (cu 4,4°C, respectiv 5,8°C), în timp ce la stația meteorologică Deva valoarea minimă anuală a fost mai ridicată cu 1,8°C. În anul 2012 s-a constatat o amplitudine mult mai mare între valorile maxime și minime de temperatură înregistrate în zona montană înaltă, nepoluată antropic, în comparație cu cele înregistrate la Deva.

Precipitațiile atmosferice înregistrate la cele 3 stații meteorologice au fost mai mari față de anul anterior, cantitățile anuale în 2012 dublându-se față de anul 2011 în zona Deva, iar în zona Depresiunii Petroșani și a Munților Parâng, fiind mai mari cu cca 80% în aceeași perioadă. În schimb, distribuția neuniformă a precipitațiilor în decursul anului (Tabelul 1.2) nu a ajutat la refacerea regimul hidric al solului și, în consecință, urmările secetei s-au resimțit și în 2012.

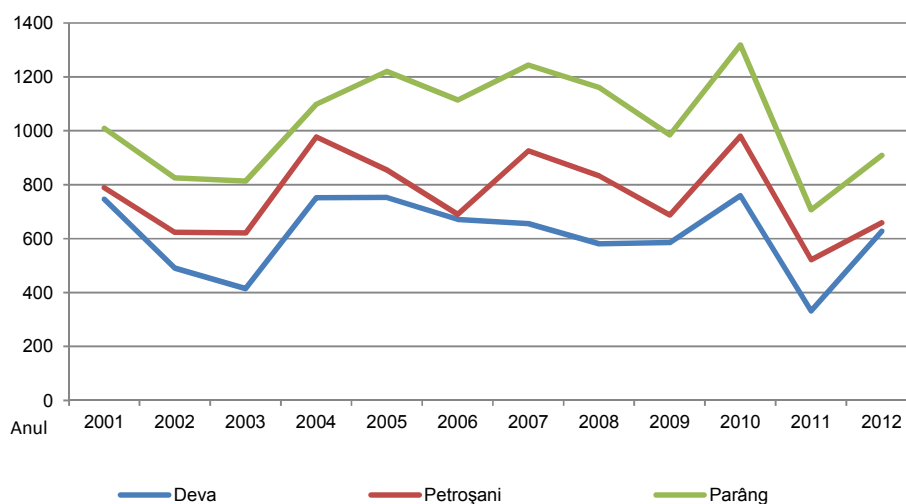

Figura 1.13. Cantitatea de precipitații anuale înregistrate la stațiile meteorologice din județul Hunedoara, în perioada 2001-2012

Volumul precipitațiilor din județul Hunedoara a cunoscut în anul 2011 cele mai mici valori din ultimii 12 ani (Figura 1.13), iar cele mai bogate cantități – pentru aceeași perioadă – sunt cele aferente anului 2010. Calculând media precipitațiilor căzute în intervalul 2001-2012 (561,9 mm la Deva; 763,7 mm la Petroșani și 1033,6 mm la stația meteo Parâng), se poate constata că aceste valori se încadrează în limitele normale de latitudine și altitudine pentru județul Hunedoara, chiar dacă, pe termen scurt, lipsa sau abundența lor creează local neajunsuri sau pierderi pentru producțiile agricole.

În anul 2012, luna mai a fost cea mai bogată în precipitații, spre deosebire de anii 2010 și 2009, când luna iunie a fost cea mai bogată în precipitații, sau anul 2011, când luna iulie a fost cea mai bogată în precipitații. Luna cea mai săracă în precipitații a rămas tot noiembrie, pentru Petroșani, în timp ce pentru Deva, luna cea mai săracă în precipitații a fost luna august, iar pentru Parâng – martie.

Din totalul zilelor cu precipitații, numărul de zile cu ninsori a fost cuprins între 23 la stația Deva, 31 zile la Petroșani și 55 zile la stația Parâng (față de 29 de zile la Deva, 22 de zile la Petroșani și 43 de zile la stația Parâng în anul 2011). Stratul de zăpadă a fost de max. 7 cm la Deva (în luna februarie), 86 cm în Parâng și 31 cm la Petroșani - tot în luna februarie.

În anul 2012 s-au înregistrat mai multe zile cu fenomene meteorologice deosebite, față de anul 2011:

- la stația Petroșani s-au înregistrat 36 zile cu oraje (din aprilie - octombrie), cu 8 mai multe decât în 2011;
- la Deva a fost o zi cu grindină, dar cu 12 oraje mai multe decât în 2011,
- iar în Parâng s-au înregistrat 3 zile cu grindină și 35 zile cu oraje (cu 13 mai multe decât în anul 2011).

Distribuția zilelor cu fenomene meteorologice în cursul anului 2012, la nivelul municipiului Deva, este prezentată în Tabelul 1.2.

*Numărul de zile cu fenomene meteorologice
la stația meteo Deva, anul 2012*

Tabel 1.2.

Luna \ Fenomenul	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Anual
Grindină	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Averse de ploaie	-	2	2	15	17	9	5	2	4	11	5	-	72
Ninsoare și aversă de ninsoare	8	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	23
Ceață	1	4	1	-	1	1	-	-	-	7	13	1	29
Oraje	-	-	-	3	8	9	11	4	1	2	-	-	38

Sursa: Administrația națională de Meteorologie

Vânturile au fost mai frecvente în zona montană înaltă (91,4% din anul 2012 față de 88,1% din anul 2011 la stația Parâng) și mult mai rare în Depresiunea Petroșani (25,5% în 2012 față de 23,8% în anul anterior).

Direcțiile dominante ale vânturilor au fost și ele diferite, funcție de dispunerea principalelor bariere naturale (culmile muntoase): la Deva au dominat vânturile de vest și sud (19,9% respectiv 14,7%), în Munții Parâng - vânturile de nord (29,4%) și sud (22,6%), în timp ce la Petroșani -vânturile din sud (10,7%) și nord-vest (6,7%) au avut frecvența mai mare.

Tabelul următor (Tabel 1.3) prezintă valorile înregistrate la stația meteorologică a municipiului Deva.

*Viteza medie a vântului pe direcții (m/s)
la stația meteorologică Deva, anul 2012*

Tabel 1.3.

Direcția	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Annual
N	1.7	1.6	2.6	1.5	2.0	1.6	1.8	1.8	2.3	2.0	1.0	2.1	1.8
NE	1.0	1.0	1.0	1.3	1.3	1.0	1.1	1.6	1.1	1.8	1.0	1.0	1.2
E	2.1	1.8	1.4	1.4	2.2	1.1	1.8	1.1	2.1	1.3	1.2	1.4	1.6
SE	2.1	1.9	1.2	1.3	1.8	1.4	1.4	1.5	1.8	1.3	1.2	1.9	1.6
S	1.4	2.1	1.9	1.6	1.5	1.5	1.5	1.1	1.8	2.2	1.6	1.9	1.7
SV	1.5	1.7	2.3	1.8	2.0	1.9	1.5	2.2	1.9	1.9	1.4	2.0	1.8
V	3.3	3.9	3.3	2.6	2.5	2.2	2.2	2.6	2.1	2.1	2.4	2.4	2.6
NV	2.0	3.1	3.4	2.5	2.5	3.3	2.9	3.0	2.0	3.8	2.2	2.5	2.8

Sursa: Administrația națională de Meteorologie

1.4. Resursele naturale

Resurse naturale neregenerabile

Pentru o imagine relevantă asupra resurselor cu incidență socio-economică asupra municipiului Deva, vor fi prezentate resursele existente la nivelul întregului județ Hunedoara. Exploatarea actuală a acestor resurse neregenerabile (minerale și combustibili fosili) este dependentă de cererea de pe piață, dar și de posibilitățile de reacție flexibilă a infrastructurii din domeniul exploatării miniere specifice.

Cele mai importante resurse sunt :

- huila – în Depresiunea Petroșani, unde, în zonele de exploatare s-au format și dezvoltat în ultimele două secole așezări umane de tip urban - Petrila, Petroșani, Vulcan, Lupeni, Aninoasa, Uricani, care au asimilat vechile localități momărlănești Lonea, Paroșeni, Bărbăteni, Livezeni, Dilja;
- cărbunele brun – exploatări istorice în Depresiunea Brad (Țebea);
- *piritele – pe rama sudică și estică a Munților Metaliferi (în zonele Boița-Hațeg și Deva);*
- minereurile complexe neferoase – Munții Metaliferi (cu exploatări istorice la Băița, Săcărâmb, Hondol, Măgura-Toplița), Munții Poiana Ruscă (Muncelul Mic) și Munții Zarand (Ciungani, Căzânești, Almaș Săliște);
- minereurile auro-argintifere – Gurabarza, Săcărâmb, Brad, Certej;
- zăcămintele de fier – Ghelari, Teliuc și Vadu Dobrii, Ciungani – Căzânești;
- ravertinul – Geoagiu, Cărpiniș, Bampotoc;
- calcarul – Crăciunești, Lăpugiu, Ardeu, Roșcani, Zlaști, Bănița;
- bauxita – Ohaba-Ponor;
- talcul – Lelese, Cerișor;
- bentonita – Gurasada, Dobra;
- dolomita – Teliuc, Zlaști;
- gipsul – Călanu Mic;
- nisipurile cuarțoase – Baru Mare, Uricani;
- marmura – Alun, Bunila;
- *andezitele și dacitele – Deva, Băița, Crișcior, Ormindea, Valea Arsului;*
- apele geotermale – Geoagiu-Băi, Vața, Călan-Băi;
- apele minerale – Boholt, Băcăia, Bampotoc, Chimindia;
- dioxidul de carbon – Ocolîșu Mare

Începând din anul 1990, datorită transformărilor economice și politice din România, multe din aceste exploatări au fost închise. În Depresiunea Petroșani au fost închise total o serie de exploatări miniere, iar altele și-au restrâns activitatea. De asemenea, a încetat activitatea de exploatare a dioxidului de carbon și la exploatările miniere de cărbune brun, minereuri de fier, minereuri complexe de neferoase – cuprifere, bauxită și auro-argintifere.

Rocile de construcție, indiferent de originea lor metamorfică, sedimentară sau vulcanică, apele geotermale și minerale continuă să se exploateze și în prezent. Nisipurile și pietrișurile din albiile minore ale râurilor sunt o altă resursă naturală, mult solicitată în prezent de agenții economici, extracția realizându-se în principal prin balastierele amenajate din lungul Mureșului și Streiului.

Resursele naturale regenerabile

Pe teritoriul județului Hunedoara există diverse categorii de resurse naturale regenerabile: apa, solul, flora și fauna sălbatică.

- ⇒ *Solurile* de tip aluvisoluri, gleiosoluri, stagnosoluri și cernoziomuri se regăsesc pe văile râurilor, în luncile Mureșului, Streiului, Crișului;

În depresiuni, pe terase și pe dealurile piemontane, se întâlnesc cernoziomuri, luvosoluri, pelisoluri și preluvosoluri roșcate; în zona munților scunzi (până la 1000–1200m), se regăsesc solurile din clasele eutricambosoluri și districambosoluri. Fondul pedologic al luncilor, depresiunilor, dealurilor este fertil și utilizat cu bun randament în agricultură.

- ⇒ În afara *vegetației alpine și subalpine* din etajele montane înalte, există o bogată *vegetație forestieră*: păduri de conifere, păduri de foioase (fâgete, păduri amestecate de fag și gorun, cer, gârniță), precum și zăvoaie în pălcuri întrerupte cu sălcii, răchite, arin, plop, etc.
- ⇒ *Fauna* cuprinde principalele specii de mare interes cinegetic existente pe teritoriul României: mamifere (capra neagră, cerb, ursul carpatin, mistrețul, vulpea, lupul, iepurele) și păsări. La acestea se adaugă o mare diversitate de reptile și amfibieni, iar în lacuri și râuri abundă speciile piscicole (scobari, păstrăvi, clenii, mrele, știuci, somn ș.a.).
- ⇒ Cea mai importantă resursă regenerabilă o constituie *apa* (de suprafață și subterană), utilizată în scop potabil și tehnologic pentru producerea energiei electrice în zootehnie, pentru irigații și piscicultură.

Rețeaua hidrografică a județului Hunedoara este bogată și complexă, și cuprinde râuri, lacuri alpine, bălți, precum și importante zăcăminte subterane (acvifere); ea este structurată în 3 bazine hidrografice: Mureș, Jiu și Criș. Bazinul hidrografic al Mureșului ocupă partea centrală a județului și, împreună cu principalii săi afluenți (Strei, Râul Mare și Cerna) contribuie substanțial la menținerea rezervelor de apă ale aglomerărilor umane.

Lacurile sunt numeroase și cele mai multe au origine glaciară: în Retezat – Tăul Mare, Tăul Mic, Tăul Porții, Bucura, Zănoaga, Tăul Negru, Județe, Slăveiu, Stănișoara, Țapului, Galeșul; în Parâng – Gălcescu, Roșiile, Zăvoaiele, Mândra, Deneș, etc. și în Șureanu – Iezerul Mare și Iezerul Mic. Importante sunt și lacurile antropice Cinciș și Valea de Pești. Toate aceste lacuri întregesc frumusețea și pitorescul județului Hunedoara.

1.5. Biodiversitatea

Județul Hunedoara este acoperit în proporție de peste 70% de ecosisteme naturale și seminaturale (vegetație forestieră, pășuni și fânețe naturale, râuri și lacuri). Relieful, predominant deluros și muntos, a determinat o dezvoltare antropică accentuată doar în lungul principalelor cursuri de apă și în depresiunile largi. În rest, amprenta umană asupra naturii a fost discontinuă în timp și suprafață, speciile de floră spontană și faună sălbatică putând să-și ocupe habitatele tipice.

În masivele muntoase din sudul și estul județului există păduri virgine și cvasi-virgine, iar în vestul județului hectare compacte de păduri seculare, toate acestea fiind ecosisteme naturale cu o varietate deosebită de specii de mamifere, păsări și nevertebrate.

Pentru implementarea rețelei ecologice europene *Natura 2000*, în județul Hunedoara au fost desemnate, ca arii naturale protejate, 28 situri de interes comunitar (prin Ordinul M.M.P. nr. 2387/2011) care ocupă 176.760,36 ha (în jur de 25% din suprafața județului).

Ariile naturale din rețeaua ecologică europeană *Natura 2000* de pe teritoriul județului Hunedoara au fost declarate pentru 13 specii de plante din flora sălbatică și 94 de specii de faună sălbatică, toate de interes comunitar. Pe lângă acestea, pe suprafețele hunedorene ale ariilor naturale protejate se conservă 166 de specii din flora sălbatică și 135 specii din fauna sălbatică de interes național.

Municipiul Deva se înscrie în lista siturilor comunitare cu două repere:

- ⇒ Dealul Cetății Deva (ROSC 0054), cu suprafața totală de 109 ha, care reprezintă 2% din municipiul Deva, și care include rezervațiile naturale „Dealul Cetății Deva” și „Dealul Colț și Dealul Zănoaga”;
- ⇒ Pădurea Bejan (ROSC 0136), cu suprafața totală de 102 ha, repartizată pe teritoriile comunei Cârjiți și municipiului Deva, reprezentând mai puțin de 1% din suprafața acestora, și care include rezervația naturală „Pădurea Bejan”.

Cea mai mare diversitate de specii de floră și faună naturală o regăsim în ariile naturale protejate. Astfel, *Parcul Național Retezat* adăpostește peste 1100 specii de plante (din care 38 sunt endemice), peste 50 specii de mamifere (inclusiv lupi, râși, urși, capre negre, cerbi lopătari, marmote și vidre), în jur de 160 de specii de păsări (vulturul auriu, vulturul pătat, acvila de munte, acvila țipătoare mică, bufnița, minunița, cucuveaua pitică, ciocănitoarea cu 3 degete, ciocănitoarea cu spate alb), 9 specii de reptile și 5 specii de amfibieni.

Referitor la *Dealul Cetății Deva* (ROSCI 0054), aici au fost identificate un număr de două *habitate de interes național*, care sunt:

- ❖ R4117 - Păduri sud-est carpatice de frasin (*Fraxinus excelsior*), paltin (*Acer pseudoplatanus*), ulm (*Ulmus glabra*) cu *Lunaria rediviva*;
- ❖ R4135 - Păduri vest-pontice mixte de gorun (*Quercus petraea*), tei argintiu (*Tilia tomentosa*) și carpen (*Carpinus betulus*) cu *Carpesium cernuum*.

La acestea se adaugă două *habitate de interes comunitar*, respectiv:

- ❖ 9180 Păduri din Tilio-Acerion pe versanți abrupti, grohotișuri și ravene;
- ❖ 91Y0 Păduri dacice de stejar și carpen.

Pentru lista aferentă *Pădurii Bejan* (ROSCI 0136) au fost identificate un număr de șase *habitate de interes național*:

- ❖ R4124 - Păduri dacice de gorun (*Quercus petraea*), fag (*Fagus sylvatica*) și carpen (*Carpinus betulus*) cu *Lathyrus hallersteinii*;
- ❖ R4132 - Păduri panonice-balcanice de gorun (*Quercus petraea*), cer (*Q. Cerris*) și fag (*Fagus sylvatica*) cu *Melitis mellissophyllum*;
- ❖ R4138 - Păduri dacice de gorun (*Quercus petraea*) și stejar pedunculat (*Q. Robur*) cu *Acer tataricum*;

- ❖ R4140 - Păduri dacice-balcanice de gorun (*Quercus petraea*), cer (*Q. Cerris*) și tei argintiu (*Tilia tomentosa*) cu *Lychns coronaria*;
- ❖ R4151 - Păduri balcanice mixte de cer (*Quercus cerris*) cu *Lithospermum purpurocoeruleum*;
- ❖ R4152 - Păduri dacice de cer (*Quercus cerris*) și carpen (*Carpinus betulus*) cu *Digitalis grandiflora*.

Lista este completată cu trei tipuri de habitate de interes comunitar, și anume:

- ❖ 91IO - Vegetație de silvostepă eurosiberiană cu *Quercus ssp*;
- ❖ 91Y0 - Păduri dacice de stejar și carpen;
- ❖ 91MO - Păduri balcano-panonice de cer și gorun.

Un număr de două specii de floră sălbatică de interes național, *Carex steniphylla* și *Silene csereii*, aflate în cadrul ariei naturale protejate Dealul Cetății Deva, sunt cuprinse în lista pentru care au fost desemnate siturile *Natura 2000* din județul Hunedoara.

În *Pădurea Bejan* au fost semnalate un număr de 17 specii de floră sălbatică de interes național. Acestea sunt: *Centaurea rocheliana*, *Danthonia alpina*, *Dictamnus albus*, *Rhamnus saxatilis ssp. Tinctorius*, *Thymus longicaulis*, *Quercus Rosaceae* Bechts = *Q. robur* X *Q. petraea* - var. *petraeiformis* Beldie; var. *Feketei* (Simk); var. *Jahnii* (Simk), *Q. Pseudodalechampii* = *Q. robur* X *Q. dalechampii* - var. *Cretzoini* Pascovschi, *Q. Csatoi* Borb = *Q. polycarpa* X *Q. robur*, *Q. Tabajdiana* Simk = *Q. frainetto* X *Q. polycarpa*, *Q. Tufae* Simk = *Q. frainetto* X *Q. petraea*, *Q. Dacica* = *Q. polycarpa* X *Q. pubescens*, *Q. Diversifrons* Borb = *Q. petraea* X *Q. virgiliana*, *Q. Cazanensis* Pascovschi = *Q. dalechampii* X *Q. virgiliana*.

În categoria speciilor de faună sălbatică de interes național, au fost semnalate în *Dealul Cetății Deva* un număr de 35 de specii, la care se adaugă o singură specie de faună sălbatică de interes comunitar, și anume *Callimorpha quadripunctaria*.

Speciile de faună sălbatică de interes național semnalate sunt următoarele: *Agria tau*, *Agrilus cyanescens*, *Arctia caja*, *Arctia villica*, *Boloria euphrosyne*, *Carcharodus floccifera*, *Cardiophorus ruficollis*, *Catocala electa*, *Catocala fraxini*, *Catocala fulminea*, *Coprimorphus scrutator*, *Cucullia artemisiae*, *Glaucopsyche alexis*, *Gnophos obscuratus*, *Ablattaria laevigata*, *Lacon punctatus*, *Iphiclides podalirius*, *Melitaea athalia*, *Melitaea cinxia*, *Melitaea didyma*, *Melitaea phoeb*, *Melitaea trivialis*, *Mellicta parthenoides*, *Neptis rivularis*, *Papilio machaon*, *Phytoecia cylindrica*, *Rhamnusium bicolor*, *Saturnia pavonia*, *Saturnia pyri*, *Satyrium pruni*, *Silpha carinata*, *Sphenoptera antiqua*, *Zygaena carniolica*, *Zygaena purpuralis* și *Lacerta praticola*. La această categorie, *Pădurea Bejan* se înscrie cu o singură specie de faună sălbatică de interes comunitar, și anume *Bombina variegata*.

Pe lângă speciile de animale sălbatice de interes național și comunitar, ariile naturale protejate din județul Hunedoara mai adăpostesc și alte specii de faună sălbatică ocrotite prin convenții și reglementări internaționale. De exemplu, în rezervația naturală *Pădurea Bejan* au fost semnalate 50 specii de păsări care se regăsesc pe listele din Convenția de la Berna.

1.6. Analiza SWOT - Localizarea geografică, cadrul natural

PUNCTE TARI	
SWOT Regiunea de Vest	
LOCALIZAREA GEOGRAFICĂ	<ul style="list-style-type: none"> * Vecinătatea regiunii cu Europa Occidentală. * Accesul regiunii la fluviul Dunărea. * Creșterea numărului de inițiative în cooperarea transfrontalieră. * Spațiu multicultural, pluriethnic și multiconfesional.
CADRUL NATURAL	<ul style="list-style-type: none"> * Relief variat și armonios distribuit în trepte de altitudine care coboară de la est la vest, contribuind la caracterul sălbatic și originalitatea peisajelor naturale. * Mare varietate a resurselor naturale. * Numeroase situri cu valoare științifică și peisagistică ridicată, cu statut de parc național sau parc natural, Natura 2000. * Diversitatea tipurilor de climă, a faunei și florei. * Rețea hidrografică complexă, numeroase lacuri de acumulare și importante lucrări hidrotehnice și de hidroameliorație. * Existența unor resurse de apă termală (60 - 70°C).
Elemente specifice Deva	
<ul style="list-style-type: none"> * Situația localității în partea de vest a României, pe principalele trasee rutiere și ferate de intrare dinspre Vest în România, precum și pe traseele dintre Vestul Europei și Balcani, respectiv Asia Mică. * Municipiul Deva este străbătut de drumul european E68 și coridorul IV pan-european rutier. * Capital natural de valoare deosebită din punct de vedere al biodiversității, peisajului, resurselor de apă, etc. * Municipiul Deva este situat pe malul stâng al râului Mureș, la poalele „Dealului Cetății”- monument al naturii și istoric cu valoare turistică deosebită. * Prezența resursei umane specializate în protecția mediului (cadre didactice, experți, specialiști de mediu, ONG-uri). 	
PUNCTE SLABE	
SWOT Regiunea de Vest	
LOCALIZAREA GEOGRAFICĂ	<ul style="list-style-type: none"> * Slabă valorificare a potențialului în zona comună de graniță cu Ungaria și Republica Serbia.
CADRUL NATURAL	<ul style="list-style-type: none"> * Zone montane greu accesibile, slab populate și care acționează ca o barieră pentru dezvoltare. * Valorificarea ineficientă a resurselor de subsol și diminuarea activității de exploatare a minereurilor (închiderea unor mine). * Vechimea lucrărilor hidrotehnice și de hidroameliorație. * Alunecările de teren în zonele cu soluri gleice și argiloase (zona de luncă). * Frecvența inundațiilor.

Elemente specifice Deva	
	* Existența în apropierea municipiului Deva a zonei mono-industriale Hunedoara care se confruntă cu acute probleme sociale.
	* Existența în apropierea localității a unor mari surse de poluare (Termocentrala Mintia și S.C. Carpatcement S.A. Chișcădaga).
	* Inexistența de conexiuni adecvate la autostradă, coridoul 4 .
	* Nivelul scăzut al managementului informației de mediu.
	* Nivelul scăzut al conștiinței publicului pentru problemele de mediu locale.
	* Număr redus de colaborări între partenerii cu responsabilități în protecția mediului în vederea derulării programelor de educație ecologică.
	* Inexistența unui sistem de monitorizare adecvat pentru a utiliza informațiile legate de mediu.
	* Companiile mari nu sunt dotate cu echipament pentru protecția mediului și mai ales vechile societăți aflate încă în funcționare.
	* Lipsa lucrărilor pentru combaterea eroziunii solului și a alunecărilor de teren.
	* Lipsa sistemelor de colectare, transport și epurare a apelor uzate menajere, în unele localități rurale.
	* Existența unor rampe neamenajate de deșeuri menajere.
	* Puține firme/instituții au implementat și cunosc sistemul de management de mediu (ISO 14000).
OPORTUNITĂȚI	
SWOT Regiunea de Vest	
LOCALIZAREA GEOGRAFICĂ	<ul style="list-style-type: none"> * Valorificarea oportunităților oferite de zona transfrontalieră cu Ungaria. * Valorificarea superioară a oportunităților oferite de învecinarea cu Serbia. * Implementarea Strategiei Dunării.
CADRUL NATURAL	<ul style="list-style-type: none"> * Potențial de producere și valorificare de energie din surse regenerabile. * Valorificarea lacurilor de agrement. * Dezvoltarea sporturilor de iarnă în contextul climei favorabile și a zonelor alpine cu vârfuri de peste 2500m. * Valorificarea solului în scopul obținerii de biocombustibil. * Conservarea și valorificarea ariilor naturale protejate din regiune în vederea exploatarea acestora ca atracții turistice. * Dezvoltarea unor planuri de management pentru parcurile naționale și naturale, cât și a siturilor Natura 2000. Dezvoltarea turismului sportiv și de aventură (enduro, mountain bike, parapantă, ATV), off-road și out-door.
Elemente specifice Deva	
	* Disponibilitatea resursei umane pentru activități de reconversie profesională spre așa numitele „meserii verzi”.
	* Elaborarea și implementarea unor programe de acțiune privind protecția mediului împreună cu instituțiile abilitate.
	* Posibilitatea de accesare a fondurilor guvernamentale și/sau externe nerambursabile în scopul soluționării problemelor de mediu.
	* Existența unor organizații neguvernamentale cu profil ecologic și de protecția mediului.
	* Poziția geografică a permis definirea conurbației Corvina, formată din Deva, Hunedoara, Simeria și Călan, prin care se oferă posibilități multiple de atragere de finanțări nerambursabile pentru implementarea unor proiecte de interes comun.
	* Menținerea Municipiului Deva ca pol de dezvoltare urbană pentru a avea acces mai facil la fonduri nerambursabile.
	* Promovarea investițiilor de mediu în anumite zone de risc ecologic.

AMENINȚĂRI	
SWOT Regiunea de Vest	
LOCALIZAREA GEOGRAFICĂ	<ul style="list-style-type: none"> * Lipsa accesului la zonele rurale poate conduce la creșterea discrepanțelor. * Frontiera externă a UE reprezentată de granița cu Republica Serbia reprezintă un factor de divizare. * Întârzierea calendarului de aderare al Republicii Serbia.
CADRUL NATURAL	<ul style="list-style-type: none"> * Pierderea stabilității versanților în contextul exploatării acestora pentru construcții civile. * Riscul ecologic în contextul managementul defectuos al exploatării resurselor de subsol. * Accentuarea tuturor fenomenelor de risc natural dacă nu există o implementare corespunzătoare a strategiilor de la nivelul fiecărui județ. * Vulnerabilitatea unor specii de plante și animale rare, periclitate și endemice, care necesită măsuri de protejare și conservare. * Tăierile necontrolate de păduri și braconaj.
Elemente specifice Deva	
* Existența depozitului de zgură și cenușă din Valea Bejan – suprafața totală a depozitului activ 146 ha.	
* Echiparea inadecvată a agenților economici în cazul unui potențial mare de poluare.	
* Inexistența unor structuri dedicate care să intervină în situația unui dezastru ecologic.	

I. ANALIZA SOCIO-ECONOMICĂ

2. Mediul și infrastructura de mediu

2.1. Calitatea aerului

Aerul reprezintă factorul de mediu natural cu cele mai evidente și mai importante implicații asupra sănătății omului. Consecințele aerului poluat asupra condițiilor de viață sunt multiple, de cele mai multe ori cu impact pe termen lung asupra sănătății populației.

Determinarea calității aerului se realizează pe baza abaterilor parametrilor de stare ai aerului ambiental față de nivelul considerat optim, aferent aerului atmosferic natural, nepoluat. Se are deci în vedere compoziția chimică care constituie standardul de referință, care este următoarea: azot – 78,084%, oxigen – 20,946%, argon – 0,934%, bioxid de carbon – 0,0331%. În plus, sunt prezente și următoarele elemente: neon, hidrogen, krypton, heliu, ozon, xenon, precum și metan, oxid de azot și vapori de apă.

Figura 2.1. Amplasarea stațiilor de monitorizare a aerului din județul Hunedoara

Principalii factori meteorologici care intervin în modificarea gradului de poluare al aerului sunt viteza vântului și stabilitatea aerului. Astfel, datorită curenților de aer, poluanții sunt răspândiți pe o suprafață mare în zonele învecinate activității poluatoare.

Conform angajamentelor asumate de țara noastră, până la sfârșitul anului 2008 a fost necesar să fie creat *Sistemul Național de Evaluare și Gestionare Integrată a Calității Aerului*, prin dotarea corespunzătoare cu echipamente de monitorizare și de laborator a tuturor autorităților locale cu competențe privind protecția mediului. Echipamentele respective sunt gestionate de *Agenția pentru Protecția Mediului Hunedoara*.

Sursele potențiale de poluare din județ sunt: unitățile de producere a energiei electrice și termice, unitățile siderurgice, unitățile de producere a materialelor de construcție, transporturile, etc.

2.1.1. Sistemul de monitorizare a calității aerului

Agenția pentru Protecția Mediului Hunedoara, în baza acordului cadru de împrumut dintre România și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei, privind finanțarea *Proiectului pentru prevenirea catastrofelor naturale generate de inundații și poluarea aerului*, a primit în dotare 4 stații automate de monitorizare a calității aerului. Aceste stații au fost repartizate și funcționează în prezent astfel: două la Deva, una la Hunedoara și una la Călan, precum și două panouri de informare a publicului, ambele amplasate în Deva: un panou exterior, în Piața Victoriei și un panou interior, la sediul Agenției pentru Protecția Mediului Hunedoara.

În urma completării rețelei naționale de monitorizare a calității aerului, s-a primit încă o stație automată pentru municipiul Vulcan, care a fost pusă în funcțiune începând cu luna martie 2010 și un panou interior de informare a publicului, amplasat în incinta Primăriei Municipiului Vulcan.

Stațiile de monitorizare sunt de două tipuri: fond urban (Deva, str. Carpați) și restul de stații de tip fond industrial 1 (Deva, Calea Zarandului; Hunedoara; Călan; Vulcan).

Datorită faptului că datele prelevate sunt referite prin intermediul denumirilor simbolice anexate stațiilor, prezentăm lista completă a acestor stații, cu tipul și amplasarea teritorială:

- ❖ HD - 1 stație fond urban - Deva str. Carpați;
- ❖ HD - 2 stație fond industrial 1- Deva, Calea Zarandului;
- ❖ HD - 3 stație fond industrial 1- Hunedoara, str. Bicicliștilor;
- ❖ HD - 4 stație fond industrial 1- Călan, str. Furnalistului;
- ❖ HD - 5 stație fond industrial 1- Vulcan, bd. Mihai Viteazu.

Limitele pentru protecția sănătății umane prevăzute în Legea nr. 104/2011 privind calitatea aerului înconjurător

Tabel 2.1

Poluant	Criteriul aplicabil	Perioada de mediere	Valoare	Unitatea de măsură	Numărul permis de depășiri anuale
Dioxid de sulf, SO ₂	Valoare limită	O oră	350	μg/m ³	24
	Valoare limită	24h	125	μg/m ³	3
	Prag de alertă	3 ore consecutiv	500	μg/m ³	Nu e cazul
Particule în suspensie, PM ₁₀	Valoare limită	O zi	50	μg/m ³	35
	Valoare limită	An calendaristic	40	μg/m ³	Nu e cazul
Dioxid de azot, NO ₂	Valoare limită	O oră	200	μg/m ³	18
	Valoare limită	An calendaristic	40	μg/m ³	Nu e cazul
	Prag de alertă	3 ore consecutiv	400	μg/m ³	Nu e cazul
Benzen	Valoare limită	An calendaristic	5	μg/m ³	Nu e cazul
Monoxid de carbon, CO	Valoare limită	Valoarea maximă zilnică a mediilor pe 8h	10	mg/m ³	Nu e cazul
Ozon, O ₃	Valoare țintă	Valoarea maximă zilnică a mediilor pe 8h	120	μg/m ³	25 de zile pe an, mediat pe 3 ani
	Prag informare	O oră	180	μg/m ³	-
	Prag de alertă	O oră	240	μg/m ³	Nu e cazul
Plumb, Pb	Valoare limită	An calendaristic	0,5	μg/m ³	Nu e cazul
Arsen, As	Valoare țintă	An calendaristic	6	ng/m ³	Nu e cazul
Cadmium, Cd	Valoare țintă	An calendaristic	5	ng/m ³	Nu e cazul
Nichel, Ni	Valoare țintă	An calendaristic	20	ng/mc	Nu e cazul

Menționăm faptul că stația HD-3 din Hunedoara nu mai funcționează din anul 2011, deoarece în data de 19.06.2010 a fost inundată în urma ploilor torențiale.

Amplasarea stațiilor se prezintă în Figura 2.1. Stația de fond urban monitorizează indicatorii: NO_x/NO₂, SO₂, CO, O₃, COV, PM₁₀, Pb. Stațiile de fond industrial 1 monitorizează indicatorii: NO_x/NO₂, SO₂, CO, O₃, PM₁₀, Pb.

Pentru crearea unei imagini integratoare privind condițiile actuale de mediu, vom prezenta valorile principalilor indicatori aferenți unei luni cu grad de poluare ridicat din anul 2013, respectiv luna august, precum și valorile medii anuale cele mai recent înregistrate, deci datele publicate la nivelul anului 2012. Aceste valori sunt comparate cu valorile limită și pragul de alertă conform criteriilor aplicabile, cele din *Legea nr. 104/2011 privind calitatea aerului înconjurător* (Tabelul 2.1).

Concomitent cu determinările prin stațiile automate, monitorizarea calității aerului în municipiul Deva este asigurată de 5 stații de recoltare cu tipul de determinare manual, dintre care 3 stații de tip urban, una industrială și una de tip trafic. Aceste stații acționează ca puncte de control dotate cu pompe de aspirație, respectiv un punct pentru amoniac, un punct pentru PM₁₀ și 5 puncte pentru pulberile sedimentabile, repartizate conform Tabelului 2.2.

*Puncte de prelevare cu tip de determinare manual
privind calitatea aerului din municipiul Deva*

Tabel 2.2

<i>Stația manuală</i>	<i>Tip stație</i>	<i>Poluantul monitorizat</i>	<i>Reglementări prin:</i>
Agenția de Protecție a Mediului Deva	Urbană	NH ₃	STAS 12574/87
		Pulberi sedimentabile	STAS 12574/87
		PM 10	Legea 104/2011
Stația IRE	Trafic	Pulberi sedimentabile	STAS 12574/87
Deva, str. Matei Corvin	Urbană	Pulberi sedimentabile	STAS 12574/87
Deva, Stația hidro-meteo	Urbană	Pulberi sedimentabile	STAS 12574/87
Sat. Vețel	Industrială	Pulberi sedimentabile	STAS 12574/87

Dioxidul de sulf

Oxizii de sulf (dioxidul și trioxidul de sulf) rezultă în principal din surse staționare și mobile, prin arderea combustibililor fosili.

Prezența dioxidului de sulf în atmosferă peste anumite limite are efecte negative asupra plantelor, animalelor și omului. La plante, dioxidul de sulf induce leziuni locale în sistemul foliar, care reduc nivelul procesului de fotosinteză. La om și animale, în concentrații reduse, produce iritarea aparatului respirator, iar în concentrații mai mari provoacă spasm bronșic. De asemenea, dioxidul de sulf produce tulburări ale metabolismului glucidelor și ale proceselor enzimatice. Efectul toxic al dioxidului de sulf este accentuat de prezența pulberilor atmosferice.

Valorile medii zilnice determinate pentru anul 2012, la stațiile automate de monitorizare din Deva (HD-1 și HD-2) și Călan (HD-4), nu indică depășiri ale valorii limită zilnice, respectiv de 125 $\mu\text{g}/\text{mc}$ și nici depășirea pragului de alertă de 500 $\mu\text{g}/\text{mc}$, înregistrat timp de 3 ore consecutiv. La stația HD-5 din Vulcan, s-au înregistrat însă 2 depășiri ale valorii limită zilnice de 125 $\mu\text{g}/\text{mc}$ (în schimb prin standardul aplicabil se prevede că se înregistrează o abatere la depășirea de mai mult de 3 ori într-un an calendaristic) și 21 depășiri ale valorii limită orare de 350 $\mu\text{g}/\text{mc}$ (standardul este: a nu se depășiri mai mult de 24 de ori într-un an calendaristic).

Motivul acestor depășiri a fost faptul că nu a fost pusă în funcțiune instalația de desulfurare la S.C.Complexul Energetic Hunedoara S.A. - Electrocentrale Paroșeni, depășirile fiind înregistrate pe fondul unor condiții meteo nefavorabile unei bune dispersii a poluanților (ceață, vânt slab).

PM10

Conform Legii 104/2011, PM10 sunt particule în suspensie care trec printr-un orificiu de selectare a dimensiunii cu un randament de separare de 50 % pentru un diametru aerodinamic de 10 μm , astfel cum este definit de metoda de referință pentru prelevarea și măsurarea PM10, care este stipulată prin SR EN 12341.

Particulele minerale din gazele de ardere evacuate în atmosferă, mai ales când instalațiile de epurare a gazelor funcționează defectuos sau nu funcționează deloc, reprezintă un pericol grav pentru plante, sol și aer. Prin depunerea acestora pe sol și plante, datorită sedimentării proprii sau acțiunii precipitațiilor, se constată o creștere a concentrației de metale grele. De asemenea, particulele au o acțiune iritantă asupra ochilor și a sistemului respirator.

Poluarea atmosferei cu particule în suspensie are mai multe surse: în primul rând pot fi enumerate procesele industriale, cantitatea cea mai importantă provenind din metalurgie și siderurgie, urmate apoi de centralele termice pe combustibili solizi, fabricile de ciment, transporturile rutiere, haldele și depozitele de steril. Caracteristice pentru județul Hunedoara privind sursele de poluare cu PM10 sunt în principal haldele de steril și iazurile de decantare, ale căror particule sunt antrenate de vânt pe distanțe de zeci de kilometri.

Determinarea acestui indicator în Deva a început din luna martie 2007, prin folosirea unui sistem de prelevare de particule în suspensie LVS3 și prin utilizarea metodei gravimetrice. Valoarea medie din 2012, obținută prin determinări semiautomate, a fost de 18,93 $\mu\text{g}/\text{mc}$, în scădere față de anul precedent, când s-a înregistrat o valoare medie anuală de 25,67 $\mu\text{g}/\text{mc}$, fără a depăși valoarea limită anuală de 40 $\mu\text{g}/\text{mc}$. Pe parcursul anului 2012 nu s-au înregistrat depășiri ale valorii limită zilnice de 50 $\mu\text{g}/\text{mc}$, prevăzute în Legea nr. 104/2011.

Metalele grele

Metalele grele (mercur, plumb, cadmiu, etc.) sunt compuși care nu pot fi degradați pe cale naturală, având un timp îndelungat de remanență în mediu, iar pe termen lung sunt periculoși, deoarece se pot acumula în lanțul trofic. Acestea pot provoca afecțiuni musculare, nervoase, digestive, stări generale de apatie. De asemenea, pot afecta procesul de dezvoltare a plantelor, împiedicând desfășurarea normală a fotosintezei, respirației sau transpirației.

În anul 2012 s-au efectuat determinări privind nivelul de plumb, cadmiu și nichel din particulele în suspensie (PM10), în urma analizei gravimetrice a filtrelor prelevate de la stațiile automate de monitorizare a calității aerului. Valorile rezultate în urma măsurătorilor au corespuns limitelor de toleranță stabilite prin Legea nr. 104/2011.

Monoxidul de carbon

Monoxidul de carbon este un gaz incolor, inodor, insipid. Surse naturale de producere a acestuia sunt: incendierea pădurilor, emisiile vulcanice și descărcările electrice. Sursele antropice se formează în principal prin arderea incompletă a combustibililor fosili, la care se adaugă: producerea oțelului și a fontei, rafinarea petrolului, traficul rutier, aerian și feroviar.

Monoxidul de carbon se poate acumula la un nivel periculos în special în perioada de calm atmosferic din timpul iernii și primăverii, când arderea combustibililor fosili atinge un nivel maxim, acesta fiind mult mai stabil din punct de vedere chimic la temperaturi scăzute.

În județul Hunedoara, monoxidul de carbon a fost determinat prin măsurători continue la stațiile automate de monitorizare a calității aerului. La aceste stații nu au fost înregistrate depășiri ale valorii limită, conform Legii nr. 104/2011.

Benzenul

Benzenul este un compus aromatic cancerigen, puternic volatil și solubil în apă. Acest indicator a fost monitorizat doar la stația de fond urban din municipiul Deva, str. Carpați, iar valoarea medie anuală înregistrată nu a depășit valoarea limită anuală din Legea nr. 104/2011.

Ozonul

Smogul fotochimic este o ceață toxică produsă prin interacția chimică între emisiile poluante și radiațiile solare. Cel mai întâlnit produs al acestei reacții este ozonul.

Ozonul este un puternic oxidant cu miros caracteristic, de culoare albăstruie și foarte toxic. În atmosferă, se poate forma pe cale naturală în urma descărcărilor electrice și sub acțiunea razelor solare, iar artificial ca urmare a reacțiilor unor substanțe nocive, provenite din sursele de poluare terestră. Ozonul format în partea inferioară a troposferei este principalul poluant în orașele industrializate.

2.1.2. Factorii care afectează calitatea aerului

Activitățile industriale cu impact semnificativ asupra calității aerului sunt specifice unor ramuri cu tradiție în județul Hunedoara: minerit, siderurgie și producerea de energie.

Industria minieră este reprezentată în prezent în județul Hunedoara prin:

- ✓ Activitățile din cadrul unităților miniere din bazinul carbonifer Valea Jiului;
Capacitățile de producție din exploatarea miniere s-au redus treptat în ultimii 10 ani. În baza unor hotărâri de guvern și, ulterior, în baza unor proiecte tehnice, s-a procedat la încetarea activităților în diferite unități și sectoare miniere, precum și la închiderea acestora prin lucrări specifice în subteran și la suprafață.
- ✓ Exploatarea de piatră pentru construcții și roci ornamentale din cariere;
- ✓ Exploatarea de agregate minerale din albiile râurilor.

Toate subunitățile Companiei Naționale a Cuprului, Aurului și Fierului (C.N.C.A.F.) - Mininvest S.A. Deva și o mare parte din perimetrele de exploatare miniere din Valea Jiului și-au încetat activitatea.

În prezent, cele 7 exploatarea miniere de cărbune care au aparținut de Compania Națională a Huilei (C.N.H.) Petroșani sunt împărțite în:

- ✓ Societatea Națională a Huilei S.A., de care aparțin:
 - Exploatarea Huilei Livezeni, Exploatarea Huilei Vulcan, Exploatarea Huilei Lonea, Exploatarea Huilei Lupeni și Prepararea Cărbunelui Valea Jiului;
- ✓ Societatea Națională de Închideri Mine Valea Jiului S.A., de care aparțin:
 - Mina Uricani, Mina Petrila și Mina Paroșeni.

Depozitele de steril de mină (halde) rezultate de la procesarea minereurilor polimetalice sau a celor de cărbune (iazuri de decantare), denumite generic deșeu extractiv, reprezintă surse importante de poluare prin emisiile necontrolate de poluanți în mediul înconjurător.

În perimetrele miniere există două categorii de halde:

- ✓ haldele inactive, care au intrat într-un program de închidere și ecologizare;
- ✓ haldele active, pe care se desfășoară activități de haldare a sterilului.

Impactul activităților miniere (extragerea cărbunelui din subteran; depozite de materiale auxiliare, echipamente și utilaje; lemn de mină; ateliere mecanice, electrice; halde de steril active; depozite pentru alimentarea cu combustibili; centrale termice) asupra stării de calitate a aerului se manifestă prin emisiile de poluanți din surse fixe și surse difuze.

Activitățile de exploatare a resurselor minerale pentru construcții și industria cimentului (calcar, andezit, travertin, argilă, gips, bentonită) s-au desfășurat în cariere amplasate în perimetre miniere, în baza obținerii licențelor și a permiselor de exploatare. Impactul activităților de extragere a masei miniere se manifestă prin lucrările de pușcare în fronturile de lucru, prin activitățile de sortare în instalații de sortare, prin haldarea sterilului pe halde amplasate în afara perimetrului cu rezerve.

Industria siderurgică este reprezentată de activitățile desfășurate în cadrul S.C. Arcelormittal Hunedoara S.A., precum și de valorificarea zgurii rezultate din activitățile siderurgice din halda de zgură Buituri, aparținând S.C. Arcelormittal Hunedoara S.A.

Industria energetică este reprezentată de S.C. Complexul Energetic Hunedoara S.A., format din Punctul de lucru Mintia și Electrocentrale Paroșeni. Pulberile (cenușa zburătoare) au efecte locale asupra mediului înconjurător, emisiile de SO₂ și NO_x contribuind la formarea “ploilor acide” cu acțiune regională, în timp ce emisiile de CO₂ contribuie la creșterea “efectului de seră”. Emisiile de CO, CO₂, N₂O, NO_x afectează stratul de ozon.

Depozitele de cărbune, mai ales cele de zgură și de cenușă, datorită spulberării de către vânt a particulelor, constituie surse potențiale de poluare a aerului.

Reabilitarea blocurilor energetice de la S.C. Complexul Energetic Hunedoara S.A., format din Punctul de lucru Mintia și Electrocentrale Paroșeni, va conduce la diminuarea emisiilor atmosferice de pulberi și compuși chimici. Lucrările de re tehnologizare vor contribui, de asemenea, la scăderea impactului asupra florei și faunei.

S.C. Complexul Energetic Hunedoara S.A., format din Punctul de lucru Mintia și Electrocentrale Paroșeni, a luat măsuri pentru respectarea programelor proprii întocmite în conformitate cu cerințele *Directivei 2001/80/EC privind limitarea emisiilor* anumitor poluanți în atmosferă, proveniți din instalațiile mari de ardere.

S.C. Complexul Energetic Hunedoara S.A. va promova un management durabil al protecției mediului, prin:

- ✓ aplicarea standardelor privind automonitorizarea continuă a emisiilor;
- ✓ identificarea fondurilor necesare pentru realizarea investițiilor de mediu prevăzute în Planurile de Implementare ale Directivelor Europene;
- ✓ asigurarea stabilității și siguranței depozitelor de zgură și cenușă, precum și protecția mediului în acele zone, în conformitate cu cerințele europene;
- ✓ închiderea depozitelor de deșeuri, conform calendarului de închidere;
- ✓ monitorizarea emisiilor de gaze cu efect de seră, privind încadrarea în cotele distribuite prin Planul Național de Alocare a certificatelor de emisii de gaze cu efect de seră.

Transporturile poluează atmosfera cu produși de ardere a combustibililor, care sunt: funingine, oxid de carbon, hidrocarburi, plumb. Atât transportul de mărfuri, cât și cel de persoane, reprezintă o amenințare asupra mediului, în special în orașele mari și de-a lungul principalelor artere rutiere.

Traficul constituie o importantă sursă de poluare a mediului urban, atât prin numărul mare al autovehiculelor, cât și prin cantitatea de substanțe poluante evacuate. Traficul urban este răspunzător de eliminarea în atmosferă a bioxidului de sulf, oxizilor de azot, monoxidului de carbon, dioxidului de carbon, compușilor organici volatili și a unor compuși ai plumbului, care constituie un factor de poluare notabil. Odată ajunși în atmosferă, în funcție de condițiile meteorologice, acești poluanți participă la o serie de reacții fotochimice care contribuie la producerea ozonului de atmosferă joasă.

Agricultura reprezintă o sursă importantă de emisii de amoniac, gaz rezultat din procesele de fermentație enterică și din dejecțiile animalelor.

2.1.3. Principalii indicatori de calitate ai aerului

În anul 2012 nu au fost înregistrate depășiri ale pragului de alertă și nici ale pragului de informare, conform Legii nr. 104/2011, la niciuna dintre stațiile de monitorizare Deva. Datele cele mai recente de care se dispune pentru indicatorii de calitate ai aerului, rezultați în urma măsurătorilor manuale, se referă la luna august 2013 și sunt evidențiate în Tabelul 2.4.

*Calitatea aerului – date lunare pentru indicatorii de calitate, august 2013
- măsurători manuale -*

Tabel 2.4

Nr crt	Indicator	UM	Act normativ/ Valoare limită	Nr. total probe	Nr. probe ce depășesc CMA/VL/praguri	Minima măsurată (1)	Maxima măsurată (2)	Concentrația medie
1.	NH ₃	mg/mc	STAS 12574/87 0,10	53	0	0,005	0,028	0,0125
2.	Pulberi în suspensie	mg/mc	STAS 12574/87 0,15	95	0	0,022	0,107	0,0643
3.	PM10	μg/mc	Legea 104/2011 50	18	0	7,98	24,1	13,3961
4.	Pulberi sedimentabile	g/mp/ lună	STAS 12574/87 17,0	25	0	5,11	11,54	7,904

Prelucrările statistice ale concentrațiilor indicatorilor de calitate ai aerului în județul Hunedoara nu au pus în evidență, în general, modificări semnificative ale concentrațiilor medii lunare comparativ cu luna anterioară, la indicatorii monitorizați.

2.1.4. Tendințe

Parametrii de calitate ai aerului reliefează o tendință generală de îmbunătățire în perioada de analiză (2007-2013), în conformitate cu seriile de date statistice care conturează această tendință. Deoarece rețeaua automată de monitorizare a calității aerului a fost pusă în funcțiune începând cu anul 2008, datele prelevate în acest mod acoperă o perioadă cu începere din anul 2008. Și în acest caz nu se observă creșteri semnificative ale valorilor medii anuale, față de anii precedenți, la majoritatea poluanților monitorizați.

De asemenea, deși s-a menționat impactul zonal mai larg al factorilor poluanți dintr-o anumită locație, datele semnificative pentru analiza municipiului Deva și a localităților aparținătoare sunt furnizate de măsurătorile efectuate prin stațiile automate de monitorizare a calității aerului amplasate în această localitate, respectiv HD-1, str. Carpați, și HD-2, str. Calea Zarandului.

Tabelul 2.7 prezintă datele referitoare la evoluția valorilor medii de NO₂, SO₂ și PM10, în perioada 2008 ÷ 2012, din municipiul Deva, iar Tabelul 2.8 se referă la datele înregistrate în aceeași perioadă privind nivelurile CO, ozon și benzen.

Evoluția valorilor medii anuale de gaze toxice – NO₂, SO₂, PM10 - în municipiul Deva obținute prin rețeaua automată de monitorizare a calității aerului

Tabel 2.7

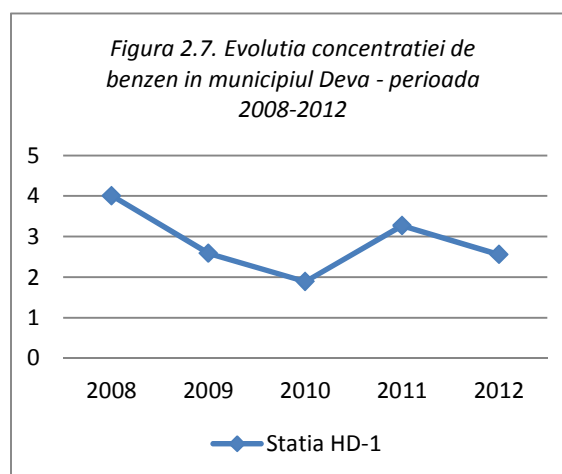
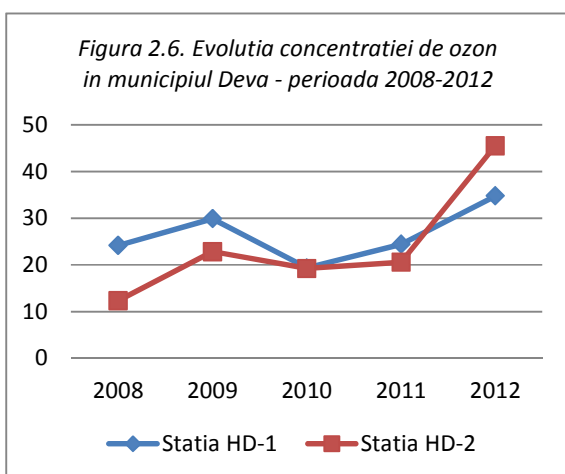
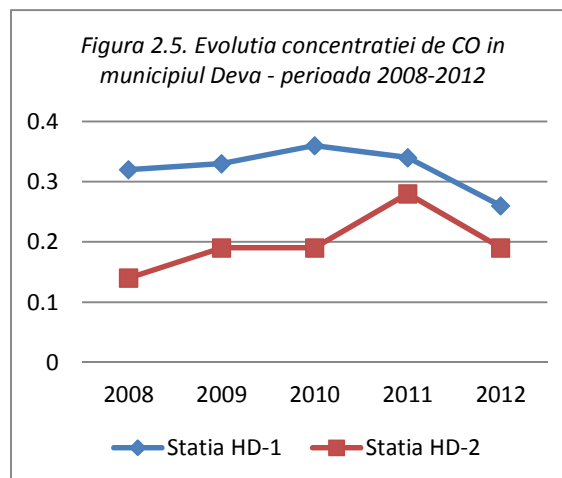
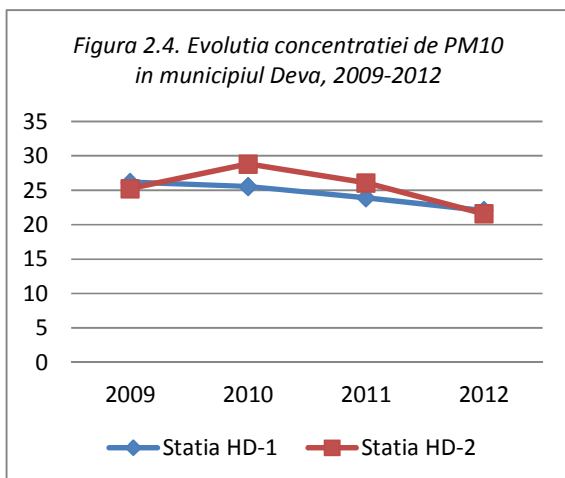
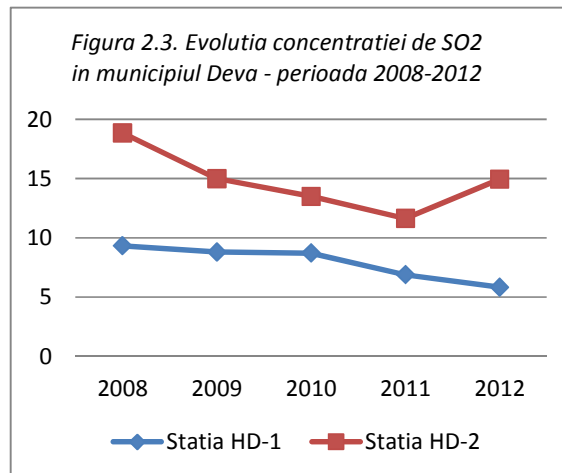
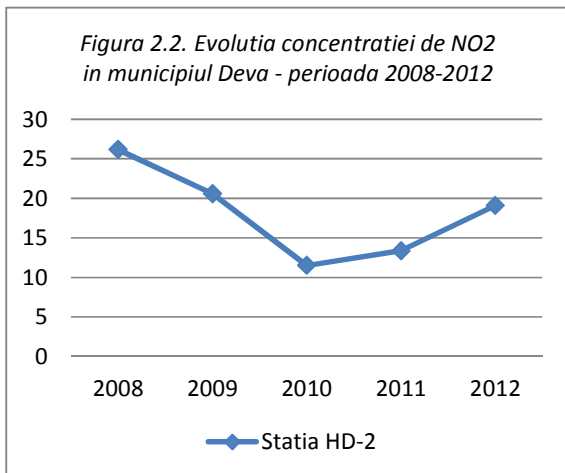
Anul	NO ₂		SO ₂		PM10	
	HD-1	HD-2	HD-1	HD-2	HD-1	HD-2
2008	-	26,165	9,328	18,8554	-	-
2009	11,34	20,59	8,8	15	26,15	25,23
2010	-	11,52	8,72	13,5	25,55	28,82
2011	5,9	13,35	6,89	11,63	23,91	26,08
2012	21,94	19,09	5,84	14,94	22,08	21,6

Evoluția valorilor medii anuale de gaze toxice – CO, ozon, benzen - în municipiul Deva obținute prin rețeaua automată de monitorizare a calității aerului

Tabel 2.8

Anul	CO		ozon		benzen
	HD-1	HD-2	HD-1	HD-2	HD-1
2008	0,32	0,14	24,17	12,34	4,01
2009	0,33	0,19	29,91	22,86	2,59
2010	0,36	0,19	19,37	19,23	1,89
2011	0,34	0,28	24,43	20,57	3,27
2012	0,26	0,19	34,8	45,53	2,56

Corespunzător datelor înregistrate în Tabelele 2.7 și 2.8, graficele din figurile următoare oferă o imagine relevantă privind modificarea în timp a principalilor indicatori de calitate ai aerului (Figura 2.2, Figura 2.3, Figura 2.4, Figura 2.5, Figura 2.6, Figura 2.7).

2.1.5. Structuri responsabile

În baza Legii nr.104/2011, Agenția pentru Protecția Mediului Hunedoara are responsabilitatea elaborării planurilor de acțiune pe termen scurt, împreună cu titularul de activitate și cu autoritățile implicate, precum și responsabilitatea monitorizării aplicării acestora împreună cu Comisariatul Județean Hunedoara al Gărzii Naționale de Mediu. Planurile de acțiune pe termen scurt pot conține, de la caz la caz, măsuri eficiente de control și, unde este necesar, măsuri de suspendare a activităților care contribuie la riscul depășirii valorilor limită, a valorilor țintă, ori a pragurilor de alertă corespunzătoare poluanților monitorizați.

Pe parcursul anului 2012, în județul Hunedoara nu au fost elaborate planuri de acțiune pe termen scurt, deoarece nu a existat riscul de depășire a pragurilor de alertă, adică nu au fost semnalate situații în care concentrațiile măsurate pentru trei ore consecutiv să fie egale sau mai mari decât 90% din valoarea pragurilor de alertă ale următorilor poluanți: dioxid de sulf, dioxid de azot și ozon.

În cazul apariției unor depășiri ale valorilor limită prevăzute, primăriile au responsabilitatea de a asigura elaborarea planurilor de calitate a aerului și să le supună aprobării Consiliului Local, după avizarea acestora de către Agenția pentru Protecția Mediului. Aceste planuri cuprind măsurile corespunzătoare, astfel încât perioada de depășire să fie cât mai scurtă cu putință, și pot include, în plus, măsuri specifice vizând protecția grupurilor sensibile ale populației, inclusiv copiii.

Conform Legii nr.104/2011, Consiliul Județean, prin aparatul propriu de specialitate, are responsabilitatea elaborării planurilor de menținere a calității aerului pentru unitățile administrativ-teritoriale aparținând aceluiași județ și le aprobă prin hotărâre de consiliu județean, după avizarea acestora de către Agenția pentru Protecția Mediului. Planul de menținere a calității aerului conține măsuri pentru păstrarea nivelului poluanților sub valorile limită, respectiv sub valorile țintă, și pentru asigurarea celei mai bune calități a aerului înconjurător, în condițiile unei dezvoltări durabile.

De asemenea, Consiliul Județean are responsabilitatea realizării măsurilor din planurile de menținere a calității aerului și din planurile de calitate a aerului și/sau măsurile și acțiunile din planurile de acțiune pe termen scurt și asigură fondurile financiare necesare în acest scop.

2.2. Calitatea solurilor

Solul este o resursă esențial neregenerabilă și un sistem dinamic care furnizează servicii vitale pentru activitățile umane și pentru susținerea ecosistemelor. Protejarea solului se află sub o presiune crescândă în întreaga Comunitate Europeană, fiind vizate în special practicile agricole și silvice necorespunzătoare, afectarea caracteristicilor esențiale ale acestuia prin dezvoltarea industrială sau urbană, precum și prin turism. În plus, degradarea solului are un impact puternic asupra altor factori de mediu, cum sunt apa, schimbările climatice, protecția naturii și a biodiversității.

Decizia Nr.1600/2002/EC cuprinzând cel de-al VI-lea Program de Acțiune pentru Mediu în Comunitatea Europeană stabilește obiectivul de protejare a resurselor naturale și de promovare a utilizării durabile a solului, fiind orientată spre adoptarea unei Strategii Tematice pentru protecția solului. *Hotărârea de Guvern nr. 1408 din 2007 privind modalitățile de investigare și evaluare a poluării solului și subsolului* reglementează acest aspect.

Principalele acte normative care au fost avute în vedere de compartimentul responsabil din cadrul Primăriei Municipiului Deva în această perioadă, sunt:

- ❖ *Ordonanța de urgență 195/2005 privind protecția mediului;*
- ❖ *Ordonanța 114/2007 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului 195/2005 privind protecția mediului;*
- ❖ *Legea 24/2007 privind reglementarea și administrarea spațiilor verzi din intravilanul localităților;*
- ❖ *Hotărârea de Consiliu Local 133/2013 pentru stabilirea unor norme privind ordinea și liniștea publică, circulația pe drumurile publice, activitatea comercială, disciplina în construcții și protecția mediului Municipiului Deva.*

În conformitate cu aceste reglementări, investigarea și evaluarea poluării solului și subsolului reprezintă obligația și responsabilitatea operatorului economic sau deținătorului de teren care a desfășurat ori desfășoară activități poluatoare sau potențial poluatoare pentru mediul geologic.

Din datele furnizate de *Agenția pentru Protecția Mediului Deva*, rezultă că nu au fost semnalate afectări ale stării și calității solului pe areale semnificative în perimetrul municipiului. Fenomenele legate de poluarea solului se manifestă în general punctual, în jurul surselor de contaminare.

Deoarece poluarea solului nu este luată în observație sistematică pentru măsurători periodice, datele de care dispunem sunt sporadice și se referă doar la situația salubrității localităților, în special la depozitarea deșeurilor menajere, industriale și agricole, precum și la calitatea solurilor urbane. Pe zona administrativă gestionată de Primăria Deva calitatea solului se înscrie în limitele normale privind poluarea solului.

2.2.1. Factori care afectează calitatea solurilor

Solul este locul de întâlnire a poluanților: pulberile din aer și gazele toxice dizolvate de ploaie în atmosferă se reîntorc în sol. Procesul continuă apoi prin acțiunea apelor de infiltrație, care impregnează solul cu poluanți, antrenându-i spre adâncime. Râurile poluate infectează suprafețele inundate sau irigate. Aproape toate reziduurile solide sunt depozitate pe sol, ducând la degradarea lui.

În municipiul Deva degradarea solului este, în general, o consecință a producerii și depozitării neigienice a reziduurilor lichide, solide, rezultate din activitățile menajere și industriale, ca urmare a exploatarea nerațională a resurselor (lemn, balast, gaz).

Calitatea solului extravilan poate fi afectată prin folosirea în practica agricolă a unor substanțe chimice, precum și prin folosirea neadecvată a unor produse reziduale de origine animală pentru creșterea fertilității solului. La acestea se adaugă poluarea solului prin intermediul activităților de tip industrial. În general, orice unitate economică activă își aduce aportul la poluarea solului, prin împrăștierea de pulberi, hidrocarburi, uleiuri minerale, substanțe chimice toxice, emisii de noxe în aer, care apoi se depun pe sol, toate acestea constituind surse de poluare al căror efect negativ se însumează.

Agricultura, prin particularitățile sale, reprezintă una dintre activitățile economice cu influență directă asupra mediului. Aceste influențe sunt determinate în principal de fragmentarea proprietății agricole, de dotarea precară cu utilaje agricole și lipsa fondurilor necesare pentru asigurarea unei fertilizări raționale, bazate pe studii agrochimice ale solurilor.

Folosirea nerațională a îngrășămintelor cu azot și fosfor a provocat în timp poluarea chimică a solului și a apei. Consumul de îngrășămintă chimice reprezintă intensitatea utilizării fertilizanților chimici asupra suprafeței agricole și se calculează ca un raport între consumul de îngrășămintă chimice (azotoase, fosfatice și potasice) și suprafața totală agricolă. În Tabelul 2.9 este prezentat consumul de îngrășămintă chimice în județul Hunedoara în anul 2012, iar în Tabelul 2.10 evoluția consumului de îngrășămintă chimice în perioada 2008-2012.

Consumul de îngrășămintă chimice în județul Hunedoara în anul 2012

Tabel 2.9

Anul	Îngrășămintă chimice folosite (tone substanță activă)				N+P ₂ O ₅ +K ₂ O (kg/ha)	
	N	P ₂ O ₅	K ₂ O	Total	Arabil	Agricol
2012	1220	244	107	1571	76.81	76.81

Evoluția consumului de îngrășămintă chimice în județul Hunedoara în perioada 2008-2012(teren arabil)

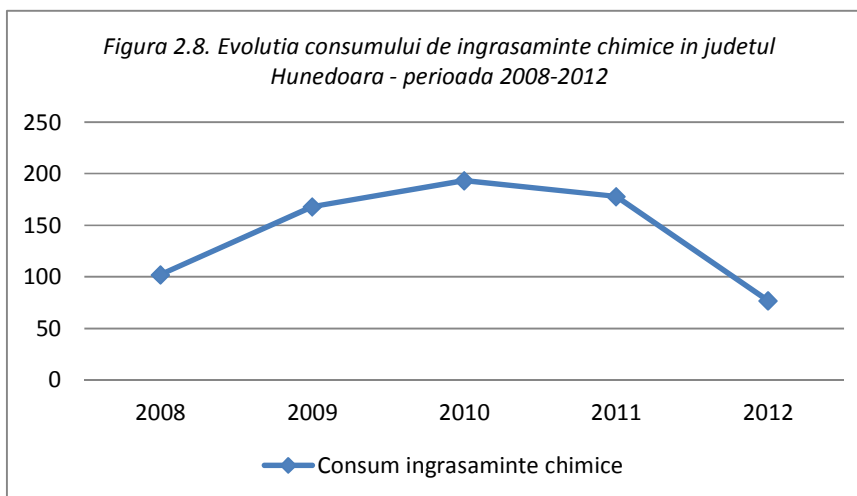
Tabel 2.10

Consum Îngrășămintă (kg/ha)	2008	2009	2010	2011	2012
	102.05	168.01	193.36	177.87	76.81

Datele statistice denotă o tendință evidentă de scădere a consumului de îngrășămintă, în special în ultima perioadă, respectiv prin trecerea de la anul 2011 la anul 2012.

O imagine sugestivă a evoluției consumului de îngrășăminte chimice în activitatea desfășurată în agricultură este furnizată în graficul următor (Figura 2.8).

Utilizarea în exces a pesticidelor poate avea un impact negativ asupra mediului înconjurător, deci implicit și asupra sănătății oamenilor. Odată cu aderarea României la UE, o serie de substanțe active considerate foarte dăunătoare pentru sănătate au fost interzise pentru a fi utilizate în agricultură.

În prezent, se încurajează foarte mult produsele bio, dar procesul de conversie a pământurilor exploatare în mod convențional în lumea biologică nu se poate face de azi pe mâine. În acest context, mulți agricultori care lucrează în domeniu recomandă o reformă progresivă. Totuși, în ultimii 10 ani au fost făcute progrese enorme, prin interzicerea utilizării în agricultură a unor substanțe active periculoase pentru sănătatea omului.

Aplicarea managementului integrat al pesticidelor, utilizarea substanțelor alternative și gestionarea riscurilor vor favoriza producerea unor alimente agricole corespunzătoare, care să țină seama de mediul înconjurător și siguranța sănătății publice, reducând astfel dependența de produsele fitosanitare.

Folosirea unor produse reziduale de origine animală pentru creșterea fertilității solului este o practică foarte veche. Dar, ca și în cazul îngrășămintelor chimice, utilizarea incorectă, precum și depozitarea sau evacuarea necontrolată a acestor produse poate produce efecte puternic negative asupra solului. Astfel, prin consistența și compoziția chimică a reziduurilor provenite din complexele de creștere industrială a animalelor, acestea pot deveni un factor de poluare a solurilor. Cantitatea și compoziția chimică a reziduurilor este influențată de furajarea animalelor cu rații mai concentrate în proteine, suplimentate cu adaosuri de săruri minerale, inclusiv cu microelemente, de tipul de adăpost, de natura substanțelor folosite pentru igienizarea și dezinfectarea adăposturilor, de durata timpului de stocare a reziduurilor.

În zona gospodăriilor rurale individuale s-a produs o dezvoltare a efectivelor zootehnice care generează cantități importante de dejecții animaliere (deșeuri). Acestea sunt acumulate în platformele de gunoi sătești, fără amenajări de protecție a mediului. Impactul asupra mediului se resimte prin ocuparea terenurilor agricole și impurificarea pânzei de apă freatică.

Conform *Ordinului MMGA nr.242/2005* pentru aprobarea organizării Sistemului național de monitoring integrat al solului, de supraveghere, control și decizii pentru reducerea aportului de poluanți proveniți din surse agricole și de management al reziduurilor organice provenite din zootehnie în zone vulnerabile și potențial vulnerabile la poluarea cu nitrați și pentru aprobarea *Programului de organizare a Sistemului național de monitoring integrat al solului, de supraveghere, control și decizii*, aplicarea îngrășămintelor organice și a celor minerale trebuie să se facă în zona vulnerabilă pe baza *Programului de acțiune în zonele vulnerabile la poluarea cu nitrați din surse agricole*, elaborat în acord cu prevederile Codului de bune practici agricole.

Din conținutul *Ordinului nr.1552/2008* pentru aprobarea listei localităților pe județe unde există surse de nitrați din activități agricole, rezultă că în județul Hunedoara există 46 de localități cu astfel de surse, printre care este menționat și municipiul Deva.

Totuși, o problemă aflată încă pe agenda de lucru a autorităților responsabile din cadrul județului Hunedoara este reprezentată de deșeurile industriale. Eliminarea deșeurilor „istorice” rămâne încă o problemă, care se va rezolva într-o perioadă mai îndelungată, funcție de resursele financiare și soluțiile tehnice de care se va dispune.

2.3. Calitatea apelor

Monitorizarea calității apelor reprezintă activitatea de observații și măsurători standardizate și continue pe termen lung, pentru cunoașterea și evaluarea parametrilor caracteristici ai apelor în vederea gospodăririi și a definirii stării și tendinței de evoluție a calității acestora, precum și în vederea evidențierii permanente a stării resurselor de apă.

Elementele de bază în fundamentarea politicii și strategiei de gospodărire a apelor, în vederea reducerii cantităților de poluanți deversați, a riscurilor de poluări accidentale și în scopul conservării și folosirii raționale a resurselor de apă, sunt reprezentate de *Planurile de protecția calității apelor*.

Administrația Națională Apele Române (ANAR) aplică strategia și politica națională în domeniul gospodăririi cantitative și calitative a resurselor de apă, scop în care acționează pentru cunoașterea, conservarea, folosirea rațională și protecția resurselor de apă împotriva epuizării și degradării, în vederea asigurării unei dezvoltări durabile, prevenirii efectelor distructive ale apelor, reconstrucției ecologice a cursurilor de apă, asigurării supravegherii hidrologice și hidrogeologice, implementării prevederilor legislației armonizate cu directivele Uniunii Europene în domeniul gospodăririi durabile a resurselor de apă și conservării ecosistemelor acvatice și a zonelor umede.

Datorită presiunilor crescânde asupra resurselor de apă, la nivelul Uniunii Europene s-au promovat instrumente legislative pentru protecția și managementul durabil al acestora. Dintre acestea, cel mai important este *Directiva Cadru 2000/60/EC*, care definește apa drept un patrimoniu ce trebuie protejat, tratat și conservat ca atare.

Această directivă asigură cadrul necesar gospodăririi durabile a apei, ceea ce presupune gestiunea cantitativă și calitativă a apelor și realizarea de ecosisteme sănătoase, având ca scop atingerea „stării bune” a apelor până în anul 2015. Atingerea „stării bune” a apelor implică asigurarea aceluiași condiții de viață din punct de vedere al mediului acvatic pentru toți locuitorii Europei.

Directiva Cadru în domeniul apei recunoaște bazinul hidrografic ca unitate naturală și fundamentală pentru formarea, utilizarea și protecția apelor și propune un sistem de analiză și planificare la nivelul acestuia, în vederea coordonării în mod rațional și coerent a măsurilor de protecție și îmbunătățire a stării mediului acvatic, care vor fi înglobate în *Planul de Management al Bazinului Hidrografic* (PMBH).

Monitorizarea apelor subterane se face în special pentru apele freatice, în vederea evaluării potențialului de potabilizare al acestora. În municipiul Deva, calitatea apelor subterane este urmărită prin intermediul laboratoarelor din cadrul Direcției Apelor Deva (DAD) și SC ApaProd SA, pe baza datelor furnizate de probele recoltate de forajele de rețea.

Afectarea indicatorilor de potabilitate se datorează:

- Lipsei sistemelor de colectare, transport și epurare a apelor uzate menajere, în unele localități rurale; din cele trei localități rurale aparținătoare de municipiul Deva, există sistem de canalizare numai în localitatea Cristur, la Bârcea Mică se află în implementare la ora actuală, iar la Archia nu există încă un astfel de sistem;
- Existenței sporadice a rampelor neamenajate de deșeuri menajere;
- Grupurilor sociale din gospodăriile individuale care, în majoritatea cazurilor, sunt construite impropriu, în apropierea fântânilor sau a surselor de apă, nefiind protejate prin betonarea pereților;
- Depozitărilor ilegale de deșeuri industriale sau menajere, prin evacuarea de ape uzate cu conținut ridicat de poluanți (materiale în suspensie, ioni de metale grele etc.) în cursurile naturale de apă;
- Deprecierii calității apei brute prin creșterea turbidităților peste limitele normale, în timpul ploilor torențiale, din cauza defrișărilor masive din bazinele hidrografice ale râurilor pe care sunt amplasate sursele de suprafață;
- Actelor ilegale de vandalizare, captările de suprafață fiind amplasate în zone izolate. Echipamentele hidromecanice din metal sunt furate în totalitate, inclusiv componentele metalice ale împrejmuirilor zonelor de protecție sanitare și balustradele de protecție;
- Ca urmare a activităților de extracție și preparare a minereurilor sau a cărbunilor, se produce poluarea apei prin apariția de defecțiuni/avarii pe conductele de hidrotransport ale turburelii sterile de la uzinele de preparare către iazurile de decantare.

Calitatea apelor de suprafață este redată cel mai bine prin intermediul categoriilor sintetice de calitate atribuite unor sectoare de rețea pe baza indicatorilor de calitate determinați în secțiunile de control. Calculul încadrării în categoriile de calitate se face pe grupe de indicatori prin raportarea concentrațiilor determinate.

2.3.1. Bazinul hidrografic Mureș

Județul Hunedoara este situat pe cursul mijlociu al râului Mureș, care adună apele din partea centrală a județului, apele din partea de nord fiind colectate de bazinul Crișului Alb, iar cele din partea de sud de bazinul Jiului. Bazinul hidrografic al Mureșului ocupă partea centrală a județului și, împreună cu principalii săi afluenți (Strei, Râu Mare și Cerna), contribuie substanțial la menținerea rezervelor de apă ale aglomerărilor umane. Gestionarea unitară a râului Mureș este realizată prin *Administrația Bazinală de Apă Mureș* (Figura 2.9).

Mureșul are cca. 109 km lungime, un bazin hidrografic de 6.591 kmp în cuprinsul județului și un debit cuprins între 93 mc/s la intrarea în județ și 142 mc/s în restul județului.

Figura 2.9. Repartiția teritorială a Administrațiilor Bazinale de Apă

Conform informațiilor transmise de Administrația Bazinală de Apă Mureș, pe bazinul hidrografic Mureș la nivelul județului Hunedoara au fost monitorizate 22 corpuri de apă, având o lungime totală de 685,03 km, dintre care:

- ✓ 14 corpuri de apă naturale în lungime totală de 507,33 km;
- ✓ 8 corpuri de apă puternic modificate din punct de vedere hidromorfologic, în lungime totală de 177,70 km;
- ✓ Niciun corp de apă artificial.

Situația încadrării acestor corpuri de apă după starea ecologică și starea chimică este prezentată în tabelele următoare (Tabelul 2.11, Tabelul 2.12, Tabelul 2.13, Tabelul 2.14). Calculul încadrării în categoriile de calitate se face pe baza indicatorilor fizico-chimici determinați în secțiunile de control de către laboratorul Direcției Apele Române Deva în cadrul monitorizării în flux lent.

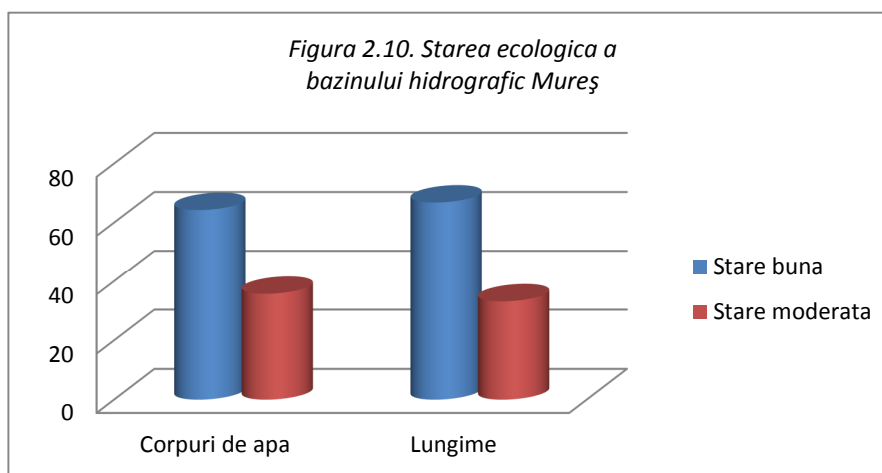

Încadrarea corpurilor de apă naturale după starea ecologică din bazinul hidrografic Mureș

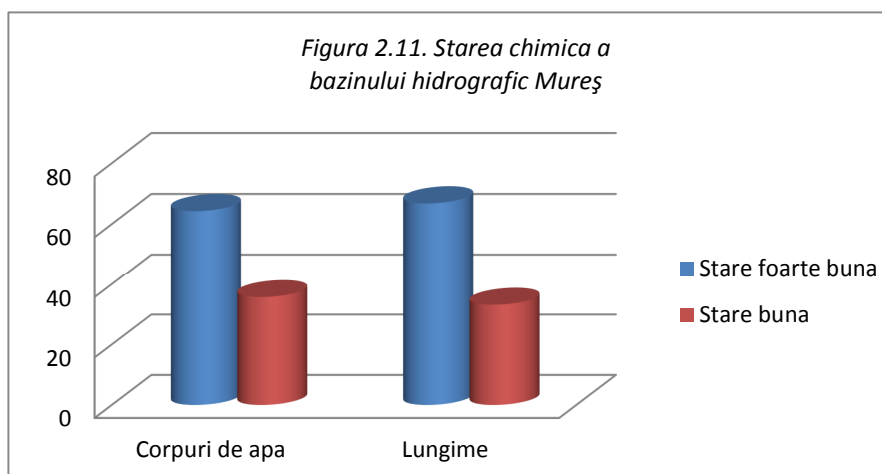
Tabel 2.11

Caracteristici	Cantitate	Stare ecologică									
		Foarte bună		Bună		Moderată		Slabă		Proastă	
		Nr. corp	%	Nr. corp	%	Nr. corp	%	Nr. corp	%	Nr. corp	%
Nr. corpuri	14	0	0	9	64,29	5	35,71	0	0	0	0
Lungime (km)	507,33	0	0	339,11	66,84	168,22	33,16	0	0	0	0

Corespunzător datelor din Tabelul 2.11 se obține reprezentarea grafică din Figura 2.10. Datele referitoare la starea ecologică a bazinului hidrografic Mureș reflectă necesitatea inițierii unor proiecte multianuale de ecologizare a acestui bazin, prin care să se realizeze translatarea parametrilor de stare spre valori mult ameliorate.

Situația prezentată anterior este mult îmbunătățită dacă se are în vedere starea chimică a bazinului hidrografic Mureș, conform datelor din Tabelul 2.12. Din nou, imaginea grafică din Figura 2.11 exprimă mult mai sugestiv acest raport favorabil.

*Încadrarea corpurilor de apă naturale după starea chimică
din bazinul hidrografic Mureș*

Tabel 2.12

Caracteristici	Cantitate	Stare chimică			
		Foarte bună		Bună	
		Nr. corp	%	Nr. corp	%
Nr. corpuri	14	12	85,71	2	14,29
Lungime (km)	507,33	446,25	87,96	61,08	12,04

Concluziile anterioare, referitoare la starea ecologică a bazinului hidrografic Mureș se regăsesc și în datele prezentate în tabelul următor, potrivit cărora numai 37,5% din numărul corpurilor de apă puternic modificate (în număr de 8 din cadrul celor 14 corpuri aferente bazinului Mureș) și 40,74% din lungimea totală (cu referire la cele 8 corpuri puternic modificate) au un potențial economic bun, conexas în mare parte cu starea ecologică bună (Tabelul 2.13). Restul corpurilor (62,5%), a căror lungime reprezintă 59,29%, au un potențial economic moderat.

*Încadrarea corpurilor de apă puternic modificate după starea ecologică
din bazinul hidrografic Mureș*

Tabel 2.13

Caracteristici	Cantitate	Stare ecologică					
		Pot. ec. maxim PEM _x		Pot. ec. bun PEB		Pot. ec. moderat PEM _o	
		Nr. corp	%	Nr. corp	%	Nr. corp	%
Nr. corpuri	8	0	0	3	37,5	5	62,5
Lungime (km)	177,70	0	0	72,39	40,74	105,31	59,26

Tabelul următor realizează o clasificare asemănătoare a celor 8 corpuri de apă puternic modificate, dar cu referire la starea chimică a acestora. Din nou, aspectele ecologice sunt mult mai precare față de cele chimice. De aici cerințe de ecologizare a bazinului Mureșului, cu beneficii imediate privind nivelul de potențial economic rezultat după ecologizare.

*Încadrarea corpurilor de apă puternic modificate după starea chimică
din bazinul hidrografic Mureș*

Tabel 2.14

Caracteristici	Cantitate	Stare chimică			
		Bună		Proastă	
		Nr. corp	%	Nr. corp	%
Nr. corpuri	8	7	87,5	1	12,5
Lungime (km)	177,70	153,77	86,53	23,93	13,47

Realizarea volumelor captate pe destinații la nivelul bazinului hidrografic Mureș se prezintă în Tabelul 2.15. Se observă că sursele directe captate pe baza râurilor interioare sunt dominante, și anume, din totalul de 418.497,735 mii mc de volum captat, 414.924,235 mii mc sunt captați din această sursă, deci mai mult de 99% din volum. Restul, sub 1%, se colectează pe seama apelor din subteran.

*Volume captate pe destinații
la nivelul bazinului hidrografic Mureș*

Tabel 2.15

Surse de captare	Volume captate (mii mc)
Surse directe - anul 2011	418497,735
<i>Râuri interioare</i>	414924,235
Gospodărie comunală pentru populație	26860,246
Păstrăvării	7005,721
Piscicultură	4026,207
Termocentrale	353588,715
Unități de construcții montaj	194,384
Unități de gospodărie comunală pentru industrie	3495,065
Unități industriale	19668,788
Irigații	83,109
Servicii	2
<i>Din subteran</i>	3573,5
Alte activități	173,847
Gospodărie comunală pentru populație	1477,83
Transporturi	3,235
Unități agro-zootehnice de tip industrial	196,444
Unități de construcții montaj	71,19
Unități industriale	1181,435
Servicii	21,509
Irigații	20,525
Piscicultură	427,485

Principala sursă de poluare în acest bazin o reprezintă industria extractivă (SC Cuprumin SA), urmată de surse din industria prelucrărilor chimice (SC Azomureș SA) și surse din activitatea economică privind serviciile către populație - stațiile de epurare ale gospodăriilor orășenești (jud. Hunedoara și jud. Alba).

În responsabilitatea Primăriei Deva se află terenul situat între albia râului Mureș și digul de apărare împotriva inundațiilor. O problemă frecvent semnalată în perioada 2007 – 2013 a fost generată de depozitățile necontrolate de deșeuri industriale sau ca rezultat al activității din construcții. Această zonă va constitui unul din obiectivele referitoare la factorii de mediu pentru perioada vizată de noua strategie.

2.3.2. Apele subterane

Evidența resurselor de ape subterane la nivelul unităților teritoriale de gospodărire a apelor a fost impusă de necesitatea realizării gestiunii acestora, de gospodărirea lor integrată cu apele de suprafață, precum și de practica adoptării unei politici de alocare preferențiale.

Bazinul hidrografic Mureș a fost monitorizat în județul Hunedoara printr-un număr de 17 foraje hidrogeologice. Rezultatele acestei monitorizări pentru secțiunea de prelevare aferentă zonei municipale Deva sunt prezentate în tabelul următor (Tabelul 2.16).

*Rezultatele monitorizării apelor subterane din bazinul hidrografic Mureș,
secțiunea de prelevare Deva*

Tabel 2.16

<i>Nr.crt.</i>	<i>Indicator</i>	<i>Valoare</i>	<i>Nr.crt.</i>	<i>Indicator</i>	<i>Valoare</i>
1.	pH (unitpH)	7,19	10.	Magneziu	15,4
2.	Conductivitate	1721	11.	Potasiu	1,60
3.	Calciu	119,4	12.	Sodiu	59,0
4.	Amoniu	0,339	13.	Sulfați	341,4
5.	Azotiți	0,041	14.	Cloruri	88,9
6.	Azotați	3098	15.	Fosfați	0,057
7.	Fe dizolvat	0,05	16.	Oxigen dizolvat	1,18
8.	Mn dizolvat	1,53	17.	Bicarbonați	461,6
9.	Cu dizolvat	1,04			

2.3.3. Apa potabilă

Direcția de Sănătate Publică a județului Hunedoara monitorizează toate stațiile de tratare ale apei potabile, în special în scopul profilaxiei îmbolnăvirilor cu transmitere hidrică. Rezultatele examinării chimice și bacteriologice a probelor recoltate de către personalul de specialitate din cadrul *Serviciului de Evaluare a Factorilor de Risc Deva*, la ieșirea din stațiile de tratare și din rețelele de distribuție, sunt prezentate în Tabelul 2.17.

*Situația probelor examinate chimic și bacteriologic
în Zona Operativă Deva, anul 2012*

Tabel 2.17

<i>Anul</i>	<i>Probe examen chimic</i>				<i>Probe examen bacteriologic</i>			
	<i>Total</i>	<i>Coresp.</i>	<i>% Coresp.</i>	<i>Necorespunz.</i>	<i>Total</i>	<i>Coresp.</i>	<i>%Coresp.</i>	<i>Necorespunz.</i>
2009	1102	1102	100%	0	1102	1100	99,90%	2
2010	1165	1162	99,74%	3	1165	1158	99,40%	7
2011	1238	1238	100%	0	1238	1238	100%	0
2012	1281	1281	100%	0	1219	1218	99,91%	1

Referitor la calitatea apei potabile produsă și furnizată în anul 2012, toți indicatorii de calitate, atât cei chimici, cât și cei bacteriologici, s-au încadrat în limitele prevăzute de Legea nr. 458/2002 completată cu Legea nr.31/2004. Acești indicatori de calitate au fost monitorizați în conformitate cu Programul de monitorizare, audit și control în cadrul Laboratoarelor Direcției de Sănătate Publică Deva și a laboratorului propriu.

Sistemul de alimentare cu apă, monitorizat de S.C. Apa Prod S.A. Deva, situat la nivelul bazinelor hidrografice Criș și Mureș-Strei, cuprinde următoarele elemente funcționale:

- ⇒ Captarea apei din sursele: lacul hidrocentralei Hațeg pe Râul Mare; sursa Râul Bărbat - lacul Cincis,Teliuc, sursa Raul Barbat- Hobita Pui, lacul Făerag, râul Crișul Alb, dren pe malul Crișul Alb, sursa subterană, puțuri Folorit; sursa subterană, izvorul Baniu; sursa subterană, izvor Hondol, sursa subterană, izvor Bocsa, sursa subterană dren Densus, sursa pârâul Sălaș;
- ⇒ Tratarea apei în stațiile de tratare: Sântămărie Orlea; Stația Sânpetru-Hunedoara; Stația de tratare Cinciș-Teliuc; Stația de tratare Hobita-Pui; Stația de tratare Certej; Stația de tratare Crișcior-Brad; Stația de pompe Folorat-Geoagiu; Stația de tratare Baniu-Roșcani; Stația de tratare Hondol-Certej; Stația de tratare Bocșa-Certej; Stația de tratare Strei-Densus, Stația de tratare Sălaș;
- ⇒ Sistemul de transport al apei potabile;
- ⇒ Distribuția apei în localități, organizate ca Centre Operaționale: CO Deva (cu sector Dobra, Ilia, Certej), CO Hunedoara (cu sector Teliuc), CO Hațeg (cu sector Densus), CO Călan, CO Simeria, CO Brad, CO Geoagiu, CO Pui.

*Rețeaua de alimentare cu apă potabilă aferentă municipiului Deva
Stația de tratare Sântămăria Orlea, anul 2012*

Tabel 2.18

Stație de tratare apă	Localități deservite	Rețele alimentare cu apă potabilă			
		Lungime rețea, (km)	Volum apă distribuită, (mii mc)	Populație racordată (nr. loc.)	Sursa de apă
Sântămăria Orlea	Deva (Sântuhalm, Cristur)	117,821	5142,929	64300	Lacul Hidrocentrala Hațeg-Râul Mare
	Hațeg	25,758	412,086	8734	
	Nalat, Silvaș	4,787	4,767	254	
	comune:Sântămărie Orlea	9,391	38,791	687	
	Breteia Română	47,145	66,577	2837	
	Călan	22,40	339,590	8578	
	sate	35,855	88,101	2862	
	Simeria	34,183	545,674	11312	
	Simeria Veche, Bârcea, Sântandrei,Săulești,Uroi	29,817	94,056	1883	
comuna Băcia	14,93	87,814	1348		

Stația de tratare a apei Sântămărie Orlea captează apa din lacul hidrocentralei Hațeg și o supune procesului de tratare urmărind cu strictețe fluxul tehnologic. În funcție de calitatea apei brute, se stabilesc dozele de reactivi (sulfat de aluminiu și var) și frecvența de

spălare a filtrelor. Procesul tehnologic este astfel condus încât să se obțină o apă de calitate, conform Anexei nr.1 din Legea nr. 458/2002. Tabelul 2.18 prezintă principalele caracteristici ale rețelei de apă potabilă deservită de la stația de tratare Sântămăria Orlea.

Din stația de tratare Sântămăria Orlea se alimentează cu apă potabilă orașele:

- ✓ Deva (prin intermediul stațiilor de pompare și rezervoarelor);
- ✓ Hațeg (prin intermediul stațiilor de pompare și a rezervorului),
- ✓ Călan (prin intermediul stației de pompare),
- ✓ Simeria (prin intermediul stațiilor de pompare și a rezervorului)

Ponderea populației din municipiul Deva care a beneficiat de serviciul de furnizare a apei potabile, la nivelul anilor 2009-2012, este prezentată în tabelul următor (Tabelul 2.19).

*Evoluția populației municipiului Deva
care a avut acces la rețeaua de alimentare cu apă potabilă*
Tabel 2.19

Caracteristica	Anul			
	2009	2010	2011	2012
Populația deservită, nr. locuitori	64300	64300	64300	64300
% de acces la apa potabilă	97,32	98,8	98,8	98,8

Datele prezentate arată faptul că nu au avut loc modificări privind numărul persoanelor care au beneficiat de accesul la apa potabilă prin rețeaua de distribuție aferentă municipiului.

2.3.4. Apele uzate și rețelele de canalizare

Colectarea apelor uzate se face printr-un sistem mixt de colectare al acestora.

Rețeaua de canalizare pluvială separativă acoperă o mica parte din suprafața municipiului. Lungimea rețelelor de canalizare în municipiul Deva însumează 94,15 km.

În cadrul programului ISPA a fost construit un nou colector de apă uzată. Apele uzate orășenești sunt transportate de acest colector către stația de epurare, care se află în reconstrucție, iar până la finalizarea acesteia apele uzate se evacuează prin canal direct în emisar, conform Autorizației de Gospodărire a Apelor.

Până la finalizarea lucrărilor de reconstrucție a stației de epurare Deva, înainte de deversarea în emisar s-au luat măsuri temporare pentru tratarea / epurarea apelor uzate prin montarea a 5 aeratoare cu funcționare automată, permanentă.

Prin programul ISPA pe unele străzi s-a introdus:

- ❖ un sistem divizor de colectare a apelor;
- ❖ două bazine de retenție și supraplin ape pluviale ROB1 și ROB2;
- ❖ două bazine de retenție ape pluviale RRB1 și RRB2.

De asemenea, în sistemul de canalizare menajeră se află nouă stații de pompare, din care patru s-au construit prin programul ISPA. Vechea stație de epurare este dezafectată, iar noua stație este în curs de execuție conform *Proiectului Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și apă uzată din județul Hunedoara, aglomerarea Deva* - finanțare din Fonduri de Coeziune - POS Mediu, axa prioritară 1.

În urma procesului de negociere dintre Guvernul României și Uniunea Europeană a Capitolului 22 Mediu s-a preluat *Directiva Consiliului Europei 91/271/CCE* privind epurarea apelor uzate orășenești.

S.C. APA PROD S.A. Deva este operator unic pentru serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare în aria administrativ-teritorială a municipiilor Deva, Hunedoara și Brad, a orașelor Hațeg, Călan, Simeria și Geoagiu.

În perioada următoare, S.C. APA PROD S.A. Deva va accesa Fonduri de coeziune pentru Proiectul "*Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și de apă uzată*" pentru aglomerările urbane: Deva, Hunedoara, Brad, Simeria, Hațeg, Călan, proiectul având pe lângă componenta de extindere a ariilor deservite de serviciile de alimentare cu apă și canalizare, creșterea calității și siguranței acestor servicii, și o componentă de mediu pentru colectarea și tratarea corespunzătoare a apelor uzate în cele șase aglomerări urbane vizate.

Managementul durabil al resurselor de apă reprezintă unul din obiectivele prioritare vizate de strategia următoare.

În acest sens, se au în vedere la nivelul structurilor responsabile o serie de presiuni semnificative asupra stării de calitate a apelor din județul Hunedoara, printre care:

- ✓ Deprecierea calității apei brute prin creșterea turbidităților peste limitele normale, în timpul ploilor torențiale, din cauza defrișărilor masive din bazinele hidrografice ale râurilor pe care sunt amplasate sursele de suprafață;
- ✓ Protecție minimă împotriva actelor ilegale de vandalizare, captările de suprafață fiind amplasate în zone izolate. Echipamentele hidromecanice din metal sunt furate în totalitate, inclusiv componentele metalice ale împrejmuirilor zonelor de protecție sanitară și balustradele de protecție;
- ✓ Ca urmare a activităților de extracție și preparare a minereurilor sau a cărbunilor, se produce poluarea apei prin:
 - evacuarea de ape uzate cu conținut ridicat de poluanți (materiale în suspensie, ioni de metale grele etc.) în cursurile naturale de apă;
 - apariția de defecțiuni/avarii pe conductele de hidrotransport ale turburelii sterile de la uzinele de preparare către iazurile de decantare.

2.4. Gestiunea deșeurilor

Reperetele actuale privind gestionarea deșeurilor, definite pentru Regiunea Vest, pot fi considerate relevante și la nivelul municipiului Deva.

Astfel, în toate localitățile urbane ale Regiunii Vest este organizat sistemul de colectare, transport și depozitare definitivă a deșeurilor de tip menajer, însă depozitarea definitivă a deșeurilor urbane se realizează pe vechile amplasamente, care nu îndeplinesc condițiile de protecție a factorilor de mediu.

Gestionarea deșeurilor în mediul rural este deficitară, având în vedere că activitatea de colectare nu este organizată în sistem centralizat, iar depozitarea deșeurilor se realizează pe amplasamente dispersate, aflate în general la marginea localităților. În prezent, deșeurile nu se colectează în mod selectiv.

2.4.1. Sistemul de management integrat al deșeurilor

Stabilirea obiectivelor și a strategiilor la nivel județean în domeniul gestionării deșeurilor s-a realizat pe baza analizei detaliate a situației concrete din cadrul județului, precum și a prevederilor legislative stipulate prin următoarele documente:

- ✓ Directiva Cadru a Uniunii Europene privind deșeurile (2008/98/EC);
- ✓ Strategiile Tematice ale UE de prevenire a producerii deșeurilor și de utilizare durabilă a resurselor naturale;
- ✓ Alte politici ale UE cum sunt:
 - Politica Integrată privind produsele (IPP);
 - Achizițiile publice ecologice.
- ✓ Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor;
- ✓ Planul Național de Gestionare a Deșeurilor;
- ✓ Planul Regional de Gestionare a Deșeurilor Regiunea Vest;
- ✓ Programul Operațional Sectorial de Mediu.

Directiva Cadru privind deșeurile dispune, printre altele, prevederi în domeniile:

- ✓ prevenirii (adoptarea de indicatori pentru monitorizarea prevenirii, adoptarea unei politici de ecodesign, stabilirea de obiective de prevenire prin aplicarea celor mai bune practici, etc.),
- ✓ reciclării (Statele Membre vor organiza sisteme de colectare separată pentru hârtie, metal, plastic, sticlă; până în 2015, se impun ținte de refolosire / reciclare: 50% din deșeurile municipale și asimilabile până în 2020, 70% din masa deșeurilor provenite din activitățile de construire și demolare).

Lucrările proiectului *Sistem de management integrat al deșeurilor în județul Hunedoara*, au fost demarate în anul 2009. Acest sistem se realizează în România în cadrul *Programului Operațional Sectorial Mediu* (POS MEDIU) 2007-2013, Axa prioritară 2 – Sectorul managementul deșeurilor, care continuă în cadrul asistenței de preaderare (ISPA și PHARE).

Proiectul se elaborează având în vedere metodologia pusă la dispoziție de Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice, și se referă, din punct de vedere geografic, așa cum este menționat chiar în titlul proiectului, la tot județul Hunedoara, cuprinzând și mediul rural și mediul urban. La implementarea proiectului se are în vedere respectarea elementelor de bază din domeniul gestionării deșeurilor, stabilite în prezent la nivel național, regional și județean.

Astfel, conform cerințelor legislației UE, documentele strategice naționale de gestionare a deșeurilor au două componente principale, și anume:

- *Strategia de gestionare a deșeurilor* – este cadrul care stabilește obiectivele României în domeniul gestionării deșeurilor;
- *Planul național de gestionare a deșeurilor* – care reprezintă planul de implementare a strategiei și conține detalii referitoare la acțiunile ce trebuie întreprinse pentru îndeplinirea obiectivelor strategiei și modul de desfășurare a acestor acțiuni, inclusiv respectarea termenelor și stabilirea responsabilităților.

Din punct de vedere al modalităților de abordare privind gestionarea deșeurilor, pot fi menționate două forme distincte, respectiv „tradițională” și „integrată”. Experiența europeană a demonstrat că, deși necesită timp și costuri mai mari pentru elaborare, planurile de gestionare a deșeurilor bazate pe abordarea „integrată” sunt mult mai realiste, mai ușor de pus în aplicare și mai eficiente. De asemenea, factorii responsabili din România au considerat că, pentru situația concretă din țara noastră, modul de abordare „integrat” corespunde cel mai bine satisfacerii cerințelor Uniunii Europene.

Obiectivul general vizat de elaborarea strategiei este reprezentat de crearea cadrului de dezvoltare și implementarea unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor eficient din punct de vedere al sănătății populației, ecologic și economic.

Conform H.G.856/2002, prin *Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor* (PJGD) Hunedoara sunt stabilite următoarele arii de responsabilitate ale sistemului integrat:

- ✓ deșeurile municipale nepericuloase și periculoase (deșeurile menajere și asimilabile din comerț, industrie și instituții);
- ✓ alte fluxuri speciale de deșeurii: deșeurile de ambalaje, deșeurile din construcții și demolări, namoluri de la epurarea apelor uzate orașenești, vehicule scoase din uz și deșeurii de echipamente electrice și electronice.

Structura planului respectă conținutul cadru stabilit prin *Metodologia de elaborare a planurilor regionale și județene de gestionare a deșeurilor*, aprobată prin Ordinul MMDDnr.951/2007. Obiectivele și tintele *Planului Județean de Gestionare a Deșeurilor* Hunedoara sunt în concordanță cu cele ale *Planului Regional de Gestionare a Deșeurilor* (PRGD), aprobat prin Ordinul MMGA nr. 1499/2006.

Acest demers a reprezentat finalizarea unui proces amplu de consultații și dezbateri publice, care a vizat oferirea de răspunsuri adecvate la cerințele cetățenilor exprimate cu această ocazie. Principalele aspecte avute în vedere s-au referit la:

- ❖ cumularea impactului cu celelalte activități existente în zonă;
- ❖ identificarea de noi căi de acces la spațiul de depozitare;
- ❖ dimensionarea adecvată a capacității zilnice de depozitare;
- ❖ satisfacerea cerințelor de inundabilitate în zonă, pe baza inițierii unui studiu în acest sens;
- ❖ evaluarea impactului asupra sănătății populației din zonă (problema mirosurilor, a microburilor, etc.)

Capacitatea zilnică de depozitare a deșeurilor va fi de aproximativ 300 tone. Conform datelor transmise de *Sistemul de Gospodărire a Apelor Hunedoara*, aria destinată amplasării *Centrului de management al deșeurilor* nu se află în zona inundabilă.

Suprafața construită aferentă *Centrului de management* va fi de 15.422 m², din care stația de sortare va deține o suprafață de 3.000 m², iar stația de tratare mecano-biologică va fi tot de 3.000 m². Suprafața totală prevăzută pentru drumuri și platforme este de 48.720 m², iar suprafața depozitului conform de 84.710 m². La aceste componente se adaugă suprafața spațiilor verzi, compusă din: suprafață perdea de protecție de 19.755 m² și suprafața spațiului verde amenajat, de 93.392 m². Lățimea perdelei de protecție vegetală va fi de 6 m.

Pentru accesarea *Centrului de management al deșeurilor* este prevăzut un drum tehnologic de acces, ce va realiza legătura între centrul de management și localitatea Băcia.

În Avizul Nr. 3165 din 07.07.2008 al Agenției Naționale pentru Protecție a Mediului privind Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor sunt menționate condițiile impuse acestui plan prin H.G. nr. 1076/2004, în vederea atingerii obiectivelor și tintelor privind gestionarea deșeurilor la nivelul județului, și anume:

- ❖ Minimizarea generării deșeurilor;
- ❖ Îmbunătățirea/dezvoltarea unui sistem integrat de colectare și transport a deșeurilor;
- ❖ Licențiere ANRSCUP (Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice) a tuturor agenților de salubritate din județ,
- ❖ Extinderea sistemelor de colectare a deșeurilor municipale în mediul urban – arie de acoperire 100 %, în vederea asigurării condițiilor de gestionare a deșeurilor în urma închiderii și reabilitării spațiilor de depozitare neconforme;
- ❖ Extinderea sistemului de colectare a deșeurilor municipale în mediu rural – arie de acoperire minim 90 %, în vederea asigurării condițiilor de gestionare a deșeurilor în urma închiderii și reabilitării spațiilor de depozitare din zona rurală;
- ❖ Implementarea sistemului de colectare selectivă și realizarea stațiilor de sortare;
- ❖ Modernizarea sistemelor actuale de colectare și transport;
- ❖ Construirea de stații de transfer pe baza studiilor de fezabilitate și în corelație cu anii de închidere a depozitelor existente;
- ❖ Respectarea tintelor și obiectivelor privind reciclarea deșeurilor de ambalaje;
- ❖ Reducerea cantității de deșeuri biodegradabile la depozitare prin aplicarea unor măsuri specifice de tratare a acestora și construirea de stații de compostare și stații de tratare mecano-biologică;
- ❖ Gestionarea corespunzătoare a deșeurilor din:
 - construcții și demolări;
 - namolurile de la stațiile de epurare orașenești;
 - deșeurile voluminoase;
 - deșeurile periculoase din deșeuri menajere,cu respectarea principiilor strategice și a minimizării impactului asupra mediului și sănătății umane;
- ❖ Eliminarea deșeurilor în conformitate cu cerințele legislației în domeniul gestiunii deșeurilor, în scopul protejării sănătății populației și a mediului;
- ❖ Sistarea activității depozitelor neconforme din zona urbană;
- ❖ Închiderea și monitorizarea post închidere a depozitelor neconforme;
- ❖ Închiderea și ecologizarea tuturor spațiilor de depozitare din zona rurală;
- ❖ Realizarea celor două depozite conforme propuse și asigurarea ca acestea vor satisface necesitățile de depozitare a deșeurilor la nivelul întregului județ.

2.4.2. Deșeuri municipale

În conținutul strategiei sunt definite trăsăturile caracteristice sistemelor de gestionare a deșeurilor, denumite generic „deșeuri municipale”, care reprezintă repere imperative în modul de abordare a sistemului aferent municipiului Deva.

În municipiul Deva și comunele aparținătoare depozitarea deșeurilor menajere se face centralizat, fără a dispune de rampe de gunoi ecologice autorizate. În prezent este depozitată cea mai mare parte a deșeurilor municipale generate. Depozitarea se realizează conform prevederilor *Hotărârii de Guvern nr. 349* din 21 aprilie 2005 privind depozitarea deșeurilor și a Planului de implementare a directivei privind depozitarea după data aderării, respectiv *Directiva 1999/31/CE*.

Serviciul de salubritate este realizat prin S.C. Salubritate S.A., pe baza contractului de concesiune încheiat cu Primăria Municipiului Deva, care deservește în totalitate populația aferentă municipiului și comunelor aparținătoare. Deșeurile sunt depozitate într-o singură rampă de deșeuri menajere urbane, care deține autorizație de mediu, cu suprafața totală de 6,9 ha, proprietate a Primăriei Deva, având durata de funcționare până în anul 2016.

După expirarea acestei date, în baza aprobării Consiliului Local, depozitarea deșeurilor se va realiza la o nouă locație, în localitatea Bârcea Mare, unde va funcționa *Centrul județean de management al deșeurilor*, compus din stație de sortare, stație de tratare mecano-biologică și depozit conform de deșeuri, în extravilanul satului Bârcea Mică, care aparține de municipiul Deva, a satului Bârcea Mare, care aparține de orașul Simeria și a comunei Băcia. Hotărârile Consiliului Local al Municipiului Deva nr.237 din 10.09.2013 și HCL nr.300 din 13.09.2013 vizează aprobarea Documentului de poziție privind modul de implementare a proiectului „Sistem de Management Integrat al Deșeurilor în Județul Hunedoara”.

Tabelul următor prezintă situația colectării deșeurilor pe raza municipiului Deva în perioada 2010 – 2012 (Tabelul 2.20).

*Situația colectării deșeurilor municipale și asimilabile
în municipiul Deva, în perioada 2010 -2012*

Tabel 2.20

Detalii	Anul:			TOTAL
	2010	2011	2012	
<i>Deșeuri municipale și asimilabile colectate:</i>	12.941	22.530	19.861	44.332
<i>Deșeuri colectate selectiv în vederea valorificării, din care: (cantitate / procent)</i>	46,519 (0,36%)	597,878 (2,65%)	1379,420 (6,95%)	2.023,809
- PET	39,119	106,897	320,389	466,396
- Hârtie	7,4	116,92	121,196	245,516
- Sticlă		22,625	7,280	29,905
- Metal		21,444	194,555	215,999
- PE		70,010	70,010	140,020
- HPPE+DP+PS+LDPE		260	736	996

Fluctuațiile anuale privind cantitățile de deșeuri și asimilabile colectate sunt destul de scăzute în ultima perioadă (colectări din 2011 în comparație cu cele din 2012), dar este evidentă mărirea semnificativă a acestor cantități prin trecerea de la anul 2010 la 2011.

Concluzii importante pot fi desprinse cu privire la colectările selective de deșeuri în vederea valorificării, înregistrându-se un trend ascendent semnificativ. Astfel, un prim salt a fost în anul 2011 față de 2010, respectiv o creștere cu 2,29% a cantităților totale selectate (2,65% în 2011 față de numai 0,36% în 2010), pentru ca în anul următor creșterea să fie mult mai pronunțată, și anume în 2012 a fost colectată în vederea valorificării o cantitate cu 4,3% mai mare față de anul precedent (6,95% în anul 2012 față de 2,65% în anul 2011).

Creșterea a fost generată, în special, pe baza colectării de metale. Astfel, dacă în anul 2011 colectarea de metale a reprezentat 14,1% din totalul deșeurilor colectate selectiv, la nivelul anului 2012 procentul colectării de metale a fost de 60,72%.

Pentru a furniza o imagine de ansamblu asupra colectării deșeurilor în municipiul Deva, prezentăm o serie de date relevante pentru această activitate specifică (Tabelul 2.21).

*Activitatea de gospodărire a deșeurilor urbane
în municipiul Deva, luna august 2013*

Tabel 2.21

Localitatea	Nr. locuitori deserviti	Numar puncte colectare			Cant. deșeuri urbane(t)	Nr. containere	Altirecipienti	Capacit. colect. (mc)	Număr utilajetransport			Suprafață haldă[ha]
		Neamenajate	Parțial amenajate	Amenajate					Autocont.	Autocomp.	Tr.remorca	
Deva (Salubritate)	66664	132	2	160	2736,74	110	5376	4745	4	9	3	6,5
Deva (Salupan)		7	-	201	-		309	240	-	2	-	

Tratarea și valorificarea deșeurilor municipale

Începând cu anul 2010, la nivelul municipiului Deva a fost monitorizată permanent implementarea sistemului de colectare selectivă a deșeurilor. Față de anul 2009, municipalitatea a asigurat o creștere permanentă a numărului populației arondate la sistemul de colectare selectivă, prin amplasarea de recipiente pentru colectare separată, în principal a hârtiei/cartonului și plasticului.

Pentru perioada următoare se preconizează finalizarea stației de sortare din proximitatea rampei de gunoi municipale. În acest mod, se vor crea condițiile de răspuns adecvat la cerințele UE, prin care se stipulează necesitatea sortării deșeurilor municipale în proporție de minimum 70%.

O acțiune specifică demarată în anul 2010, sub moto-ul „Locul deșeurilor nu e în casă. Trimite-le la plimbare!”, devenită deja tradițională, a fost reprezentată de colectarea periodică de la populație a deșeurilor electrice și electronice. Această activitate se organizează și se desfășoară împreună cu *Asociația Română pentru Reciclare – RoRec*. Impactul pozitiv în rândul cetățenilor este evident, datele privind volumul anual al colectărilor fiind relevante.

2.4.3. Situri contaminate

În urma inventarierii efectuate în cursul anului 2007 și 2008, în baza *Hotărârii de Guvern nr.1408/2007 privind modalitățile de investigare și evaluare a poluării solului și subsolului*, au fost identificate și cuprinse în Inventarul național de situri contaminate, 41 de situri din diferite ramuri industriale (industria extractivă, industria siderurgică, depozite de deșeuri municipale, industria energiei electrice și termice).

Pentru identificarea acestor situri s-au folosit informații din bilanțurile de mediu de nivel I și II depuse la A.P.M. Hunedoara și executate de instituții sau persoane autorizate, și în baza informațiilor din chestionarele pentru identificarea preliminară a siturilor contaminate. Din cele 41 de situri inventariate, 16 situri le-am considerat poluate, cu risc de evaluare foarte ridicat, ridicat și mediu. Suprafața totală contaminată este de 415,6 ha.

În conformitate cu prevederile *HG 1408/2007*, în perioada 2007—2009 s-a realizat identificarea preliminară a siturilor potențial contaminate, la nivel național, ca urmare și în municipiul Deva. În urma acestei evaluări a rezultat pentru municipiul Deva o suprafață contaminată de 6,9 ha, aferentă depozitului de deșeuri municipale. Aceasta zona va fi ecologizată prin intermediul proiectului Sistem Integrat de Management al deșeurilor la nivel Județean, astfel ca, începând cu anul 2015, pe teritoriul Municipiului Deva nu vor mai exista situri contaminate active. Gradul de risc determinat este de nivel mediu, utilizarea terenului din împrejurimi fiind în scop agricol, iar apa de suprafață aferentă fiind utilizată în agricultură. Această evidență este actualizată periodic prin intermediul *Agenției de Protecție a Mediului*.

Subliniem că, în cazul poluărilor actuale și istorice, cheltuielile sunt suportate de către operatorul economic/deținătorul de teren/administratorul terenului, iar pentru siturile contaminate orfane și abandonate, aparținând domeniului public al statului, cheltuielile sunt suportate de la bugetul de stat, prin autoritățile care le administrează sau din fonduri structurale și de coeziune.

2.4.4. Vehicule scoase din uz (VSU)

În anul 2009 a continuat acțiunea de urmărire a autorizării agenților economici care desfășoară activități de dezmembrare a VSU. Agenții economici autorizați au obligația de a raporta lunar, la *Agenția de Protecție a Mediului (APM)*, datele referitoare la volumul dezmembrărilor efectuate. Lista agenților economici autorizați este actualizată lunar de către APM, aceștia având și rolul de a furniza datele de interes pentru Primăria municipiului cu privire la VSU.

Agenții economici care desfășoară activități de colectare/tratare/dezmembrare a vehiculelor uzate în municipiul Deva dețin autorizații de mediu, dar și autorizație tehnică de la RAR și aviz de funcționare de la *Inspectoratul Județean de Poliție*. Aceste autorizații le permit desfășurarea activităților de colectare, dezmembrare, precum și de emitere a certificatului de distrugere al vehiculelor scoase din uz, act necesar ulterior pentru radierea din circulație a autovehiculelor respective.

La ora actuală, pe raza municipiului Deva operează următorii agenți economici autorizați pentru activități de VSU: S.C. Festimani Comprest S.R.L., S.C. Rec Prod Impex S.R.L. și S.C. Casteco Invest S.R.L.

2.5. Spațiile verzi din mediul urban

În anul 2011, Regiunea Vest ocupa locul III privind suprafața spațiilor verzi din mediul urban (2594 ha), după Regiunea Nord-Vest (3164 ha) și locul I - București-Ilfov (4921 ha).

Evoluția spațiilor verzi în municipii și orașe în perioada 2006-2011

Tabel 2.22

Regiune / Județ / Țară	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Evoluție 2006-2011(%)	Rată medie de creștere/an (ha)
Nord - Vest	2030	2281	2421	2460	2782	3164	35.8	189.0
Centru	2029	2184	2254	222	2266	2325	12.7	49.3
Nord - Est	2425	2429	2562	2542	2526	2504	3.2	13.2
Sud - Est	2580	2555	2568	2687	2683	2243	-15.0	-56.2
Sud - Muntenia	1896	1892	1887	1917	2091	2212	14.3	52.7
București - Ilfov	4369	367	4382	4393	4619	4921	11.2	92.0
Sud - Vest Oltenia	2425	2477	2510	2482	2487	2488	2.5	10.5
VEST	2452	2539	2540	2523	2551	2594	5.5	23.7
Arad	305	355	361	340	339	388	21.4	13.8
Caraș-Severin	427	443	441	441	441	441	3.2	2.3
Hunedoara	811	811	806	806	821	815	0.5	0.7
Timiș	909	930	932	936	950	950	4.3	6.8
ROMÂNIA	20269	20724	21124	21232	22005	22451	9.7	363.7

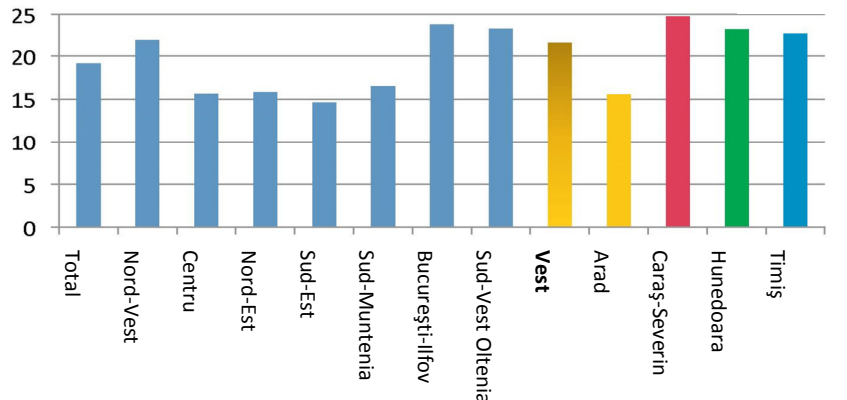
Sursa: INS - Anuarul Statistic al României 2012 - 2007

În perioada 2006-2011, suprafețele cu spații verzi la nivel național au cunoscut o evoluție ascendentă, cu excepția Regiunii Sud-Est (Tabelul 2.22). Pentru finanțarea 2014-2020, Regiunea Vest va beneficia de investiții pentru modernizarea și extindereaparcurilor.

Se poate observa că rata de creștere a spațiilor verzi din regiune (5,5%) este sub media națională (9,7%), inferioară regiunilor București-Ilfov, Sud-Muntenia și Centru, net inferioară Regiunii Nord-Vest și superioară Regiunilor Sud-Vest Oltenia, Nord-Est și Sud-Est. În regiune, cea mai mare rată de creștere o are județul Arad (deși deține cea mai mică suprafață cu parcuri), aceasta fiind mult peste media națională și superioară tuturor regiunilor, cu excepția regiunii Nord-Vest. În interiorul regiunii, cele mai mari suprafețe cu spații verzi sunt deținute de jud. Timiș (36,6%) și Hunedoara (31,4%) și sunt mai puțin răspândite în jud- Caraș-Severin (17%) și Arad (15%).

Ca urmare a unor reduceri substanțiale a suprafeței parcurilor în România, prin OUG nr.114/2007 s-au luat măsuri pentru interzicerea desființării zonelor verzi din orașe, ordonanța menționând faptul că „autoritățile administrației publice locale au obligația de a asigura din terenul intravilan o suprafață de spațiu verde de minimum 20 m²/locuitor, până la data de 31 decembrie 2010, și de minimum 26 m²/locuitor, până la data de 31 decembrie 2013 (art.II, alineatul (1)).”

Conform graficului de mai jos, în anul 2011, Regiunea Vest a înregistrat o valoare de 22 m²/locuitor, ceea ce reprezintă o valoare apropiată mediei naționale, aceasta având șanse mari să atingă valoarea de 26 m²/locuitor (media europeană definită).

La nivelul județelor, se observă anumite diferențe destul de accentuate între cel mai bine plasat județ pentru acest indicator, și anume Caraș-Severin, cu media de 25 m²/locuitor, și cel mai slab plasat județ, Arad, cu doar 16 m²/locuitor. Pe de altă parte, județele Hunedoara și Timiș înregistrează valori peste media națională, 24 m²/locuitor și respectiv 23 m²/locuitor. De asemenea, în analizele întocmite la nivelul Regiunii Vest se arată că trei reședințe de județ (Timișoara, **Deva** și Reșița) au valori în jur de 18 m² spații verzi/locuitor, fiind necesare măsuri suplimentare pentru a atinge standardele europene.

Conform reinventarierii parțiale efectuate de Serviciul comunitar pentru cadastru și agricultură din subordinea Consiliului Local al Municipiului Deva la data de 24.11.2008, suprafața spațiilor verzi ale municipiului Deva era de 9,24 ha (conform inventarului bunurilor care aparțin domeniului public al Municipiului Deva - Hotărârea Consiliului Local al municipiului Deva nr. 196/1999).

Tabelul 2.23 prezintă o sistematizare a situației spațiilor verzi din municipiul Deva.

Situația spațiilor verzi din Municipiul Deva

Tabel 2.23

Nrc.	Parcul/Zona agrement	Caracteristici	Suprafața (ha)
1.	Dealul Cetății Deva	- sit de importanță comunitară, - cod sit ROSCI0054 - este situat pe teritoriul municipiului Deva.	109 ha
2.	Padurea Bejan	- sit de importanță comunitară, - cod sit ROSCI0136 - este rezervație de tip forestier amplasată în imediata apropiere a Devei	99,4 ha
3.	Dealul Colt și Dealul Zănoaga	- rezervație naturală botanică de categoria a IV-a - situată în apropierea Devei.	78,4 ha
4.	Parcul Bejan	- suprafața scuarurilor este de 13.900 mp, - suprafața aliniamentelor plantate este de 197.600 mp. - s-au înființat noi locuri de joacă în oraș - s-au reamenajat locurile de joacă existente prin completarea suprafețelor gazonate, dotarea cu complexe de joacă pentru copii și mobilier urban: bănci de odihnă, filigorii, etc.	20.585 mp

Nrc.	Parcul/ Zona agrement	Caracteristici	Suprafața (ha)
5.	Parcul Cetate		suprafață gazonată de 17.000 mp
6.	Ștrandul municipal Deva	<ul style="list-style-type: none"> - incinta ștrandului municipal este un loc de recreere atât pentru copii, tineri, cât și pentru adulți. - dotarea celor trei bazine de înot și agrement cu pompe care recircuitează apa, - există următoarele facilități: <ul style="list-style-type: none"> • spații gazonate bine întreținute, • amenajarea complexelor de joacă pentru copii cu leagăne, balansoare, tobogane, bănci de odihnă, • amplasarea unui număr de trei fântâni arteziene, • amenajarea a două terenuri de mini fotbal, două terenuri de tenis de câmp, un teren de volei pe plajă, • amplasarea a 10 mese de tenis de masă și aparate de fitness, • amenajarea unui spațiu pentru servirea mesei de tip fast-food. 	6.400 mp spatiu verde
7.	Parcul Opera	<ul style="list-style-type: none"> - s-a mărit aria suprafețelor gazonate, - s-au reamenajat rondourile de flori existente. 	6.300 mp
8.	Suprafața scuarurilor		13.900 mp
9.	Suprafața aliniamentelor plantate		197.600 mp

Sursa: Serviciul Public de Întreținere și gospodărire Municipală Deva – Consiliul Local Deva

De asemenea, în anul 2013 s-au înființat noi locuri de joacă în oraș și s-au reamenajat locurile de joacă existente prin completarea suprafețelor gazonate, dotarea cu complexe de joacă pentru copii și mobilier urban: bănci de odihnă, filigorii, etc.

Zona I.C. Brătianu reprezintă de asemenea un spațiu de recreere deosebit de util, relaxant, aflat la dispoziția locuitorilor municipiului Deva. În perioada analizată această zonă beneficiază de finanțări nerambursabile, al căror obiective și mod de concretizare sunt prezentate în mod succint în tabelul următor.

<p>Proiectul :</p> <p><i>Reabilitarea, refuncționalizarea spațiului public din zona parcului I.C. Brătianu</i></p>
<p>Obiectivul general al proiectelor :</p> <p>Reabilitarea spațiului urban aferent zonei Parcului I.C.Brătianu prin adăugarea funcției de parcare subterană la funcțiunile existente deja în zonă, amplificarea și revitalizarea zonei pietonale din jurul Palatului Prefecturii, a parcului, integrarea funcțiilor existente și propuse într-un spațiu de tip agora.</p>
<p>Sursa de finanțare: Programul Operațional Regional 2007-2013 - Axa prioritară 1</p>
<p>Obiectivele specifice:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Parcare subterană cu 289 locuri pentru autoturisme, inclusiv locuri pentru persoane cu dizabilități locomotorii, accese pe verticală pentru pietoni (ascensor și scări), grup sanitar; → Dala pietonală în suprafață de 4284 mp, ce include amenajări de spații verzi, oglinda de apă, bănci și alte elemente de mobilier urban; → Pasaj carosabil cu lungimea de 120 m (exclusiv rampele), cu înălțimea liberă de 5,0 m pentru posibilă accesibilitate a mijloacelor de transport în comun, ca troleibuz sau tramvai, prevăzut cu luminatoare; → Amenajarea suprafețelor verzi - Parcul I.C.Brătianu, zone verzi în cadrul dalei pietonale.
<p>Stadiul implementării 2013:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 5 contracte de achiziție publică încheiate; ▪ 3 proceduri de atribuire a contractelor de achiziție publică în curs de derulare. <p>Preconizat 2014:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Finalizarea procedurilor de achiziții publice; ➤ Semnarea contractului de lucrări; ➤ Execuția devierilor de rețele edilitare; ➤ Execuția a 15% din lucrările de realizare a parcării subterane și a dalei pietonale

2.6. Riscurile de mediu

Având în vedere așezarea geografică și dezvoltarea municipiului Deva, acesta este supus riscurilor de mediu ce se încadrează în categoriile de risc natural și tehnologic. Riscurile de mediu monitorizate la nivelul municipiului Deva sunt:

- Riscuri naturale: furtuni, îngheț, secetă, inundații, incendii, cutremur;
- Riscuri tehnologice: accidente, avarii, explozii cu incendii.

2.6.1. Riscuri naturale

Alunecări de teren

În conformitate cu datele la nivel național, Municipiul Deva este cuprins în perimetrul zonelor cu risc natural provenit din alunecări de teren.

Zona afectată de alunecări de teren este în jurul străzii Crângului-Deva, între Deva și Archia, precum și între Bârcea Mare și Băcia. Pentru zona Crângului este în curs de elaborare un studiu de fezabilitate pentru consolidarea acestui teren instabil.

Pentru protejarea împotriva alunecărilor de teren a unui număr de 60 de gospodării de pe strada Aurel Vlaicu din Deva, pentru siguranța circulației rutiere în zonă și accesul în zona de agrement Cabana Căprioara, Primăria Municipiului Deva a executat un zid de sprijin cu o lungime de 48 m și înălțime de 5 m, cu finanțare de la bugetul local și de la Ministerul Mediului, prin Administrația Fondului pentru Mediu din Fondul de mediu.

Inundații

Criteriile care au stat la baza identificării inundațiilor istorice din România au fost cele hidrologice și cele privind efectele negative ale inundației asupra a patru categorii de consecințe: sănătate umană, mediu, patrimoniu cultural și activitate economică. În acest sens, prezentăm harta zonelor afectate de inundațiile istorice semnificative (Figura 2.12).

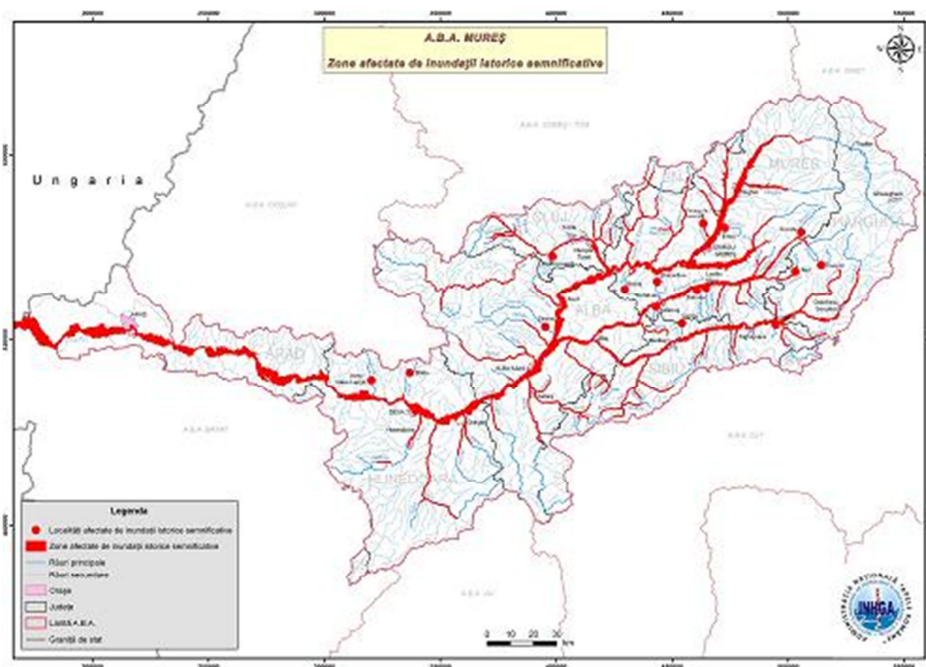

Figura 2.12. Harta zonelor afectate de inundațiile istorice semnificative din Bazinul Hidrografic Mureș

Zonele cu risc potențial semnificativ la inundații au fost definite în urma consultării informațiilor disponibile în cadrul proiectului *Planul de prevenire și de apărare împotriva inundațiilor, fenomenelor meteorologice periculoase, accidente la construcții hidrotehnice și poluării accidentale* și respectiv rezultatele obținute în cadrul proiectului PHARE2005/017-690.01.01 - *Contribuții la dezvoltarea strategiei de management al riscului la inundații* (beneficiar – M.M.P. și A.N. Apele Române).

În același timp, s-a ținut seama de zonele apărate împotriva inundațiilor cu lucrări hidrotehnice, considerând toate inundațiile care au survenit până în prezent și care au avut un impact negativ semnificativ, fără eliminarea din lista respectivă a acelor viituri care se pot produce pe sectoare care au fost deja amenajate hidrotehnic (indiguite).

Din punct de vedere al hărții zonelor cu risc potențial semnificativ de inundații aferentă bazinului hidrografic Mureș, zona din proximitatea municipiului Deva are o configurație asemănătoare cu cea prezentată în Figura 2.12.

În conformitate cu datele la nivel național, Municipiul Deva se află în perimetrul zonelor inundabile. Conform datelor colectate referitoare la inundații, situația se prezintă astfel:

- Zona inundabilă a râului Mureș, pe malul stâng, între podul rutier spre Brad și râul Strei. Între podul rutier spre Brad și râul Cerna s-a construit digul care controlează inundațiile. Între râul Cerna și râul Strei, din cauza lipsei unui dig, există pericolul inundațiilor pe suprafața terenurilor agricole adiacente;
- Zona inundabilă a râului Cerna, începe din dreptul localității Peștișul Mare, pe ambele laturi, ajungând până la vărsarea în Mureș.

Seisme

În conformitate cu STAS 11100/1-77 (clasificarea seismică din România), zona se încadrează între zona seismică clasa IV (Deva) și clasa VI (Simeria) pe scara Mercalli, ceea ce înseamnă că un cutremur cu o intensitate între IV și VI poate cauza daune minore în cazul clădirilor comune (blocuri) și daune medii în cazul clădirilor construite din cărămidă (în conformitate cu STAS 3684-71).

Schimbări climatice

Schimbările climatice, asociate cu variațiile pe termen lung ale sistemului climatic, sunt determinate de următorii factori:

- ✓ factori interni: modificări care apar în interiorul sistemului climatic, interacțiuni între componentele sistemului climatic;
- ✓ factori externi naturali: variația energiei emise de soare, erupții vulcanice, variația parametrilor orbitali ai Pământului;
- ✓ factori externi antropogeni: emisiile de gaze cu efect de seră (CO₂, N₂O, CH₄, hidrofluorocarburi – HFC, perfluorocarburi – PFC, hexafluorura de sulf).

România este semnatară a Convenției Cadru a Națiunilor Unite asupra Schimbărilor Climatice, care a avut loc la 5 iunie 1992 la Rio de Janeiro. Convenția a fost ratificată de Parlamentul României prin Legea nr. 24 din 1994, care are ca principal obiectiv stabilizarea concentrațiilor de gaze cu efect de seră în atmosferă la un nivel care să prevină orice dereglare antropogenică a sistemului climatic.

România, ca parte semnatară a convenției, a fost prezentă la negocierile privind schimbările climatice de la Berlin din anul 1995, când s-au stabilit obiectivele pe termen mediu și lung, precum și la Kyoto din anul 1997, când s-au stabilit datele concrete și mijloacele de realizare a acestor obiective.

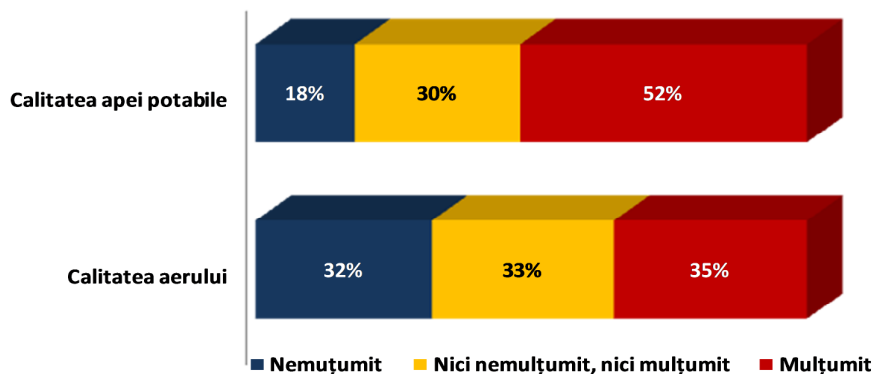
Implementarea măsurilor rezultate din Protocolul de la Kyoto, ratificat prin Legea nr. 3 din 2001, are două obiective de bază:

- respectarea angajamentului de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră, cu 8% comparativ cu anul de referință 1989, pentru perioada de angajament 2008 - 2012;
- adoptarea unui set de mecanisme flexibile de piață în cooperare cu alte țări.

2.6.2. *Opinia cetățenilor*

Pentru cunoașterea **gradului de satisfacție față de mediul înconjurător** au fost prelevate răspunsuri referitoare la calitatea apei potabile și a aerului.

Valorile procentuale rezultate în urma prelucrării datelor se prezintă astfel:

✚ Dvs. ca cetățean al orașului, cât de mulțumit sunteți de următoarele aspecte, pe o scală de la 1 la 5 (unde 1 înseamnă deloc mulțumit și 5 înseamnă foarte mulțumit- pentru o prezentare mai eficientă a fost redusă scala pentru cele 3 categorii menționate în grafic) ?

Calitatea apei potabile este apreciată pozitiv de majoritatea respondenților. Mulțumirea față de calitatea aerului este împărțită în proporții aproximativ egale de respondenții la studiu. De asemenea, analiza pe baza mediilor calculate pentru cei doi indicatori confirmă rezultatul prezentat în graficul de mai sus.

2.7. Analiza SWOT – Factori de mediu, Gestionare deșeuri

PUNCTE TARI	
SWOT Regiunea de Vest	
FACTORI MEDIU	<ul style="list-style-type: none"> * Trend general de scădere a emisiilor tuturor poluanților atmosferici din cauza diminuării activităților economice poluatoare și îndeplinirii măsurilor din planurile de conformare impuse de APM-urile din regiune în autorizațiile de mediu. * Șosele de centură construite sau în curs de construcție pe arterele principale de tranzit (Lugoj, Caransebeș, Timișoara, Arad, Deva). * Existența unor resurse importante de apă la nivelul regiunii. * Reducerea presiunii asupra surselor de apă datorită: reducerii activității industriale și agricole, reducerea volumului de ape uzate, reducerea consumului de apă în procesele tehnologice, reducerea pierderilor de apă. * În derulare implementarea Master Planurilor județene de alimentare cu apă potabilă și servicii de canalizare. * Regiunea Vest nu a înregistrat evenimente epidemiologice privind bolile cu transmitere hidrică. * Suprafețe însemnate acoperite de păduri, mai ales în județele Caraș-Severin și Hunedoara. * Implementarea a 6 proiecte, finanțate prin POS Mediu, care vizează măsuri de dezvoltare durabilă a unor arii naturale protejate.
DEȘEURI	<ul style="list-style-type: none"> * Tendință de descreștere a cantității de deșeuri municipale generate (valoare totală și pe cap de locuitor). * Tendință de creștere a cantității de deșeuri menajere colectate separat (reciclabile și DEE). * Creșterea numărului localităților în care s-a introdus sistemul de colectare selectivă a deșeurilor. * Implementarea Sistemelor integrate de gestionare deșeurilor la nivel județean.
Elemente specifice Deva	
<ul style="list-style-type: none"> * Climatul temperat-continental moderat, cu influențe submeditaneene de la Valea Mureșului. * Activități de constientizarea a populației privind colectarea selectivă a deșeurilor * Proiecte în curs care vor contribui la regenerarea urbană. * Prezența resursei umane specializate în protecția mediului 	
PUNCTE SLABE	
SWOT Regiunea de Vest	
FACTORI MEDIU	<ul style="list-style-type: none"> * Puține instalații de reținere apoluanților la sursă (reținere SO₂, NO_x și pulberi). * Semnalarea unor depășiri ale emisiilor înregistrate pe stațiile de monitorizare a aerului, în special a particulelor în suspensie (preponderent în județul Timiș). * Mod defectuos de gestionare a reziduurilor zootehnice generând suprafețe poluate în județele Timiș și Caraș-Severin. * Poluare produsă de diferite activități industriale generând peisaj specific: balastiere, deponii, halde, iazuri de decantare fie istorică, fie curentă datorată dificultăților financiare. * Afectarea a peste 15 mii ha, suprafață ocupată cu deșeuri industriale și menajere (72% în județul Hunedoara). * Pondere mare, la nivelul regiunii, a unităților energetice care folosesc cărbunele drept combustibil contribuind la poluarea solurilor.
DEȘEURI	<ul style="list-style-type: none"> * Menținerea unei cotei de reciclare scăzută. * Număr insuficient al depozitelor conforme. * Existența unor depozite urbane neconforme funcționale. * Neatingerea cotei de reciclare. * Grad redus de colectare selectivă.

Elemente specifice Deva	
	* Proximitatea localităților cu activități în industria siderurgică (Hunedoara) și energetică (Mintia).
	* Nivelul scăzut al managementului informației de mediu.
	* Lipsa politicilor pentru minimizarea/reciclarea deșeurilor rezultate din activitățile economice.
	* Probleme nesoluționate de depozitare și reciclare a deșeurilor la nivel de județ.
	* Sisteme de canalizare și stații pentru epurarea apei învechite din punct de vedere fizic și moral.
	* Inexistența unei rampe ecologice de depozitare a deșeurilor sau sisteme de colectare selectivă a deșeurilor direct de la populație.
	* Companiile mari nu sunt dotate cu echipament pentru protecția mediului și mai ales vechile societăți aflate încă în funcționare.
	* Lipsa lucrărilor pentru combaterea eroziunii solului și a alunecărilor de teren.
	* Lipsa sistemelor de colectare, transport și epurare a apelor uzate menajere, în unele localități rurale.
	* Existența sporadică a unor rampe neamenajate de deșeuri menajere.
	* Mai mult de jumătate din corpurile de apă naturale din bazinul hidrografic Mureș (8 din 14) au un potențial economic moderat, conexas în special cu modificarea puternică a stării ecologice.
SWOT Regiunea de Vest	
FACTORI MEDIU	<ul style="list-style-type: none"> * Elaborarea unor instrumente și programe strategice de intervenție (ex. Programul Integrat de Gestionare a Calității Aerului în Timiș, PRAM, transport ecologic). * Organizarea de campanii de promovare la nivel regional în legătură cu modalitățile concrete existente pe plan regional de protecție a mediului și reducere a poluării * Poluarea cursurilor de apă din cauza deversării apelor uzate insuficient epurate (ex. 47 de stații în B.H. Bega nu funcționează corespunzător). * Implicarea mass-mediei locale și a populației. * Promovarea de proiecte punctuale de depoluare/decontaminare (reconstrucție ecologică) a terenurilor afectate. * Promovarea de programe C&D&I din domeniul reabilitării solurilor poluate/contaminate cu implicarea universității tehnice și a institutelor locale de cercetări în domeniul tehnologiilor de mediu. * Existența în cadrul Universităților din regiune a unor facultăți și secții cu profil de mediu sau de tehnologii folosite de mediu. * Achizițiile publice verzi. * Cuprinderea în strategia națională a incineratoarelor destinate nămolului.
DEȘEURI	<ul style="list-style-type: none"> * Promovarea de programe de valorificarea deșeurilor colectate selectiv prin cofinanțarea de activități care contribuie la creșterea procentului de reciclare din regiune. * Promovarea de programe C&D&I din domeniul reciclării deșeurilor cu implicarea Universității tehnice și a institutelor locale de cercetări în domeniul tehnologiilor de mediu. * Extinderea colectării selective a deșeurilor la nivelul tuturor gospodăriilor urban/rural. * Promovarea utilizării deșeurilor colectate separat în industrii locale. * Extinderea colectării separate și a altor deșeuri menajere care sunt evacuate, în prezent, în alt factor de mediu (de exemplu uleiul alimentar uzat).
Elemente specifice Deva	
	* Promovarea investițiilor de mediu în anumite zone de risc ecologic.
	* Reabilitarea blocurilor energetice de la S.C. Complexul Energetic Hunedoara S.A.
	* Noua abordare a dimensiunii dezvoltării urbane în România, preconizată pentru perioada 2014-2020, cu definirea municipiului Deva drept pol metropolitan cu potențial regional limitat pentru atragerea de fonduri pt protecția mediului.
	* Existența conurbației Corvina, formată din UAT Deva, Hunedoara, Simeria și Călan, care oferă posibilități multiple de atragere de finanțări nerambursabile pentru implementarea unor proiecte de interes comun.
	* Disponibilitatea resursei umane pentru activități de reconversie profesională spre așa numitele „meserii verzi”.

* Existența proiectelor pentru construcția și modernizarea stațiilor de epurare a apei.	
* Implementarea sistemului integrat de gestiune a deșeurilor urbane și industriale, cu accent pe reciclarea și re folosirea produselor și materialelor.	
* Elaborarea și implementarea unor programe de acțiune privind protecția mediului împreună cu instituțiile abilitate.	
* Existența unor organizații neguvernamentale cu profil ecologic și de protecția mediului.	
AMENINȚĂRI	
SWOT Regiunea de Vest	
FACTORI MEDIU	<ul style="list-style-type: none"> * Risc permanent pentru degradarea factorilor de mediu, deoarece viitorul industriei extractive și cel al ramurilor conexe rămâne incert * Dificultăți economice majore în susținerea costurilor de investiții în domeniul protecției mediului pentru agenții economici și autorități. * Menținerea și creșterea aglomerărilor rutiere în orașe * Absența resurselor financiare necesare construcției de șosele de centură și pentru localitățile urbane / rurale de importanță secundară dar solicitate intens datorită profilului de trafic * Absența resurselor financiare din partea gospodăriilor, în special în mediul rural pentru conectarea la sistemele centralizate de apă / canal și susținerea serviciului de salubritate * Potențiale poluări accidentale din cauza deteriorării instalațiilor (în funcțiune sau conservare) aferente activității de minerit (iazuri de decantare) sau prin antrenarea pulberilor în suspensie de către vânt. * Afectarea biodiversității din cauza presiunii antropice (ex. extindere intravilan, turism, depozitare deșeuri). * Necorelarea legislației naționale la cea europeană.
DEȘEURI	<ul style="list-style-type: none"> * Riscuri sociale și de mediu generate de depozitele de deșeuri neconforme. * Tendință de afectare a terenurilor agricole datorită acoperirii cu deșeuri solidenecesitând scoaterea acestora din circuitul agricol. * Creșterea tarifelor către populație care generează subutilizarea depozitelor ecologice. * Depozitarea deșeurilor în depozite cu termene de funcționare suspendate.
Elemente specifice Deva	
* Existența depozitului de zgură și cenușă din Valea Bejan	
* Depozitări ilegale de deșeuri industriale sau menajere, prin evacuarea de ape uzate cu conținut ridicat de poluanți în cursurile naturale de apă.	
* Deprecierea calității apei brute prin creșterea turbidităților peste limitele normale, în timpul ploilor torențiale.	
* Actele ilegale de vandalizare a echipamentelor de la captările de apă de suprafață situate în zone izolate.	
* Apariția de defecțiuni/avarii pe conductele de hidrotransport ale turburelii sterile de la uzinele de preparare către iazurile de decantare.	
* Evacuarea de ape uzate cu conținut ridicat de poluanți în cursurile naturale de apă, ca urmare a activității de preparare a minereurilor sau a cărbunilor.	
* Depozitățile necontrolate de deșeuri industriale sau ca rezultat al activității de construcții, pe terenul situat între albia râului Mureș și digul de apărare împotriva inundațiilor.	
* Echiparea inadecvată a agenților economici în cazul unui potențial mare de poluare.	
* Inexistența unor structuri dedicate care să intervină în situația unui dezastru ecologic.	

3. Infrastructura și echiparea teritoriului

3.1. Infrastructura de transport

3.1.1. Repere naționale

Un reper imperativ în orientarea dezvoltării infrastructurii naționale de transport în perioada următoare este reprezentat de *Strategia de transport intermodal în România 2020*. Prin acest document strategic se definesc principalele coordonate preconizate a reprezenta elemente caracteristice ale transportului la limita orizontului de planificare vizat.

Premisa de bază, pe care sunt dezvoltate toate celelalte construcții, este furnizată de realitatea conform căreia principalul efect al fenomenului de globalizare este corelația dintre creșterea economică și creșterea transportului de mărfuri și persoane.

Dezvoltarea transporturilor a urmat îndeaproape dezvoltarea economică mondială, care a impus sporirea continuă a volumului de mărfuri transportate. Acest fapt a condus la creșterea numărului de vehicule rutiere de marfă, costuri adiționale, poluare, accidente și efecte sociale adverse.

Necesitatea decuplării creșterii economice de creșterea volumului de transport capătă noi valențe prin promovarea modurilor de transport „prietenos cu mediul” și mai sigure. În acest context, care poate fi mult dezvoltat pornind de la elemente concrete de analiză, transportul intermodal reprezintă soluția unei piețe unificate de transport.

Având în vedere că majoritatea produselor finite sunt transportate în containere și că acestea constituie principalul mijloc care facilitează intermodalitatea, se estimează că în secolul al XXI-lea transportul intermodal, alături de îmbunătățirile tehnologice ale sistemelor de transbordare utilizate, devine piatra de temelie pentru comerțul internațional, fiind considerat drept cea mai eficientă modalitate de gestionare a activității de transport internațional.

Acest lucru se datorează faptului că transportul intermodal permite combinarea în mod avantajos, pe un anumit parcurs, a avantajelor specifice fiecărui mod de transport, cum ar fi flexibilitatea transportului rutier, capacitatea ridicată de transport pe calea ferată, costurile scăzute ale transportului naval și viteza superioară a transportului aerian.

Conceptul de transport intermodal la nivel național/internațional s-a dezvoltat începând cu anul 1960, simultan cu apariția și evoluția containerelor mari. Această evoluție a condus la o creștere exponențială a transportului containerizat, facilitând dezvoltarea semnificativă a comerțului internațional. Conform unei definiții agreeate de comun acord de către principalele organizații și structuri regionale și internaționale de cooperare, transportul intermodal reprezintă acel sistem de transport care presupune utilizarea în mod succesiv a cel puțin două moduri de transport și în care unitatea de transport intermodal nu se divizează la schimbarea modurilor de transport.

Oportunitatea elaborării unei strategii intermodale de transport în România, așa cum este susținută în *Strategia de transport intermodal în România 2020*, este justificată de următoarele considerente:

- ⇒ prezentul demers se înscrie în contextul politicilor de reducere a impactului transporturilor asupra mediului și al fundamentării unei strategii de dezvoltare durabile, realizând un echilibru între creșterea economică și protecția mediului;
- ⇒ transportul intermodal este considerat o alternativă sigură pentru viitor, întrucât răspunde cel mai bine atât cerințelor acute privind descongestionarea drumurilor naționale, cât și cerințelor crescânde ale beneficiarilor de transport în ceea ce privește gama și calitatea serviciilor;
- ⇒ nu se produce o distorsiune a competiției dintre principalii actori pe piața de transport de marfă din România care să prejudicieze interesul public, aceleași reguli aplicându-se nediscriminatoriu tuturor operatorilor de transport;
- ⇒ transportul intermodal are capacitatea de a contribui la relansarea traficului de marfă în România și reducerea efectelor crizei economice;
- ⇒ transportul intermodal are capacitatea de a contribui la conectarea principalelor rute naționale de transport la axele europene prioritare TEN-T, și anume:
 - *Axa prioritară nr. 7* – axa autostrăzii Igoumenitsa/Patras–Atena–Sofia–Budapesta–Autostrada Nădlac–Sibiu–București/Constanța, Axa prioritară nr. 18 – axa pe căile navigabile interioare Rin/Meuse–Main–Dunăre,
 - *Axa prioritară nr. 21* (autostrăzi maritime) și
 - *Axa prioritară nr. 22* – axa feroviară Atena–Sofia–Budapesta–Viena–Praga–Nürnberg/Dresda–Curtici–Brașov–București/Constanța,
- ⇒ precum și la respectarea obligațiilor prevăzute în acorduri și convenții internaționale, precum AGTC, TER, NATO6, etc.

De asemenea, realizarea și implementarea strategiei de transport intermodal în România are o importanță deosebită din următoarele perspective:

- ⇒ Creșterea atractivității României pentru activități comerciale internaționale, prin asigurarea unor facilități privind schimbul intermodal de mărfuri;
- ⇒ Sprijinirea dezvoltării „coridoarelor verzi” de transport logistice și eficiente;
- ⇒ Eficientizarea modului de utilizare a infrastructurii existente pentru transportul de marfă, prin atragerea fluxurilor de mărfuri dinspre sectorul rutier spre sectoarele feroviar și naval;
- ⇒ Îmbunătățirea cooperării economice la nivel regional, național și internațional, prin crearea unor poli de distribuție și schimb de mărfuri între sistemele de transport de mare distanță și cele de transport local/regional;
- ⇒ Soluționarea problemelor legate de costurile ridicate de transport ale operatorilor economici și îmbunătățirea accesului bunurilor românești pe piețele regionale, naționale și internaționale;
- ⇒ Crearea de noi locuri de muncă la nivel local și regional.

Transportul combinat de mărfuri.

Transportul combinat este un caz particular al transportului intermodal de mărfuri, în care unitățile de încărcătură (autocamionul, remorca, semiremorca, cutia mobilă sau containerul) se deplasează sau sunt deplasate, după caz, pe drumurile publice, pe parcursul inițial și/sau final, iar restul transportului se efectuează pe calea ferată sau pe o cale navigabilă interioară ori pe un parcurs maritim ce depășește 100 km în linie dreaptă.

Parcursul rutier inițial și/sau final poate fi:

- * între punctul de încărcare a mărfii și cea mai apropiată stație de cale ferată de expediție adecvată acestui mod de transport, pentru parcursul inițial, și între cea mai apropiată stație de cale ferată de destinație adecvată și punctul de descărcare a mărfii, pentru parcursul final;
- * pe o rază care să nu depășească 150 km în linie dreaptă de la/până la portul fluvial sau maritim de încărcare sau descărcare.

Tehnologiile utilizate în transportul de marfă pe calea ferată (marfă în container/unitate standardizată de transport marfă pe vehicul, vehicul pe vagon platformă, marfă în container pe vagon), fac obiectul exploatării pe plan internațional a mai multor sisteme de transport intermodal, utilizând: containere; cutii mobile; autotrenuri rutiere pe vagoane specializate cu platformă scufundată pe toată lungimea; semiremorci rutiere pe vagoane specializate cu buzunar sau coș; semiremorci speciale cu sistem dublu de rulare.

În România, până în prezent, s-a utilizat în mod preponderent sistemul de transport combinat în containere, prin realizarea unui lanț logistic care are la capete transportatori rutieri ce preiau unitățile de transport intermodal de la expeditori și le transportă până la terminalul intermodal, în condiții de siguranță optime.

La ora actuală, lipsa unor investiții semnificative pentru reabilitarea infrastructurii feroviare coroborată cu nivelul scăzut al volumului de lucrări de întreținere a infrastructurii feroviare, precum și ritmul actual lent al lucrărilor de reabilitare și modernizare a infrastructurii feroviare, determină restricții semnificative de viteză care conduc la staționări mari pe traseu și întâzieri ale termenului de executare a contractelor de transport pentru expedițiile de mărfuri.

3.1.2. Repere regionale

Regiunea de Vest este traversată de două din cele trei coridoare Pan-europene care intersectează România, și anume coridorul IV, Berlin / Nurnberg – Praga – Budapesta, care are două ramuri pe teritoriul României, respectiv Nădlac – Arad – Calafat - Vidin și Nădlac – Arad – București - Constanța, și coridorul VII - fluviul Dunărea, de cinci drumuri europene și de trei linii internaționale de cale ferată.

În 2005, Regiunea Vest avea o rețea de căi ferate de 1904 km, reprezentând 17,39% din totalul național. Rețeaua de căi rutiere este bine dezvoltată și repartizată relativ echilibrat în teritoriu, cu o rețea totală de drumuri publice de 10.292 km (12,88% din totalul național), din care 1.883 km sunt drumuri naționale și 8.409 km drumuri județene și comunale. Din totalul drumurilor publice doar 26% sunt modernizate, procent sub media națională, totuși destul de apropiat de această valoare (26,5%).

Densitatea drumurilor publice în regiune, de 32,1 km/100 km², este foarte apropiată de media națională (33,5 km/100 km²). Pe județele componente, diferențele sunt semnificative între Hunedoara (45,4 km/100 km²) și Caraș-Severin (22,8 km/100 km²).

Analizând indicatorul densității căilor rutiere raportat la populație, diferențierea este puțin mai mică (raport max/min 1:7). Poziția în clasamentul național pe care se situează Hunedoara este a doua, cu un procent față de media națională de 134,6%.

În schimb, Hunedoara se clasează din nou pe primul loc în regiune, cu un procent față de media regională de 142,8%, dar pozițiile unor județe se schimbă. Județul Caraș-Severin este al 2-lea în regiune (al 5-lea în România), în timp ce județul Timiș se plasează pe ultima poziție (dar tot cu un nivel relativ ridicat în clasament în România - al 20-lea și cu o valoare peste media națională).

Procentul ridicat de drumuri județene nemodernizate îngreunează legăturile dintre centrele județene Deva-Reșița, Timișoara-Reșița și Timișoara - Deva.

Lipsa autostrăzilor, intensificarea traficului pe drumuri neadecvate transporturilor inter-regionale și internaționale, capacitatea portantă scăzută a structurii drumurilor existente, cu efecte de degradare accelerată, marcarea, inscripționarea și iluminarea de slabă calitate și un procent ridicat de drumuri județene nemodernizate, conduc la restrângerea posibilităților și a capacității de trafic.

Domenii de politici orizontale cu impact asupra economiei Regiunii Vest

Identificarea principalelor domenii de politică orizontală rezultă din combinarea unui proces consultativ cu reprezentanții sectorului privat - utilizând în primul rând interviuri cu firme din sectoarele urmărite - și din rezultatele analitice oferite de rapoartele anterioare din acest proiect. În consecință, aceste domenii se concentrează asupra percepției sectorului privat cu privire la principalele obstacole în calea creșterii economice.

Deci domeniile de politici orizontale reprezintă obstacole în calea dezvoltării economice, cu un impact semnificativ asupra creșterii la nivel regional și inter-sectorial. Un astfel de domeniu este definit prin infrastructura locală.

Domeniu de politică orizontală - *Infrastructura locală: transportul rutier și feroviar*

⇒ *Legăturile de infrastructură cu capitala (și cu restul țării) rămân slabe, iar regiunea este separată de București și restul țării, deoarece fiecare localitate din Regiunea Vest este mai aproape fie de Budapesta sau Belgrad, decât față de București.*

În timp ce regiunea a beneficiat mult timp de orientarea sa către occident, legătura din ce în ce mai puternică cu Bucureștiul în contextul național face ca îmbunătățirea legăturilor fizice și a rețelelor din regiune cu Bucureștiul să devină din ce în ce mai importantă - pentru aceasta trebuie rezolvate problemele mari de infrastructură, încă existente.

Proiectele importante precum Coridorul European IV vor juca un rol important în vederea îmbunătățirii conectivității, nu numai cu Bucureștiul, ci și cu regiunile și orașele învecinate, precum Sibiu. Acest lucru poate fi deosebit de important pentru părțile din partea de vest rămase în urmă, care sunt, de asemenea, la distanță față de capitalele europene. Un aspect important ar putea fi sprijinirea creșterii și diversificării exporturilor din regiune către locații precum Ucraina, Turcia și Rusia.

- ⇒ *Îmbunătățirea conectivității interne cu principalele aglomerări urbane, mai ales cu aglomerarea Timișoara-Arad, este vitală pentru eliminarea discrepanțelor teritoriale din Regiunea Vest.*

Acest fapt implică analizarea modalităților de extindere a ariei de recrutare din centrele urbane pentru a absorbi o mai mare forță de lucru care face naveta din această regiune, precum și îmbunătățirea conectivității generale pentru a permite firmelor, angajaților și consumatorilor din regiune să beneficieze de pe urma accesului la o piață mai mare.

- ⇒ *Infrastructura este importantă, de asemenea, pentru a facilita conectivitatea între Timișoara-Arad și părțile mai periferice ale regiunii.*

Investițiile recente efectuate de unele dintre companiile auto mari existente pentru a înființa câte o a doua fabrică în Hunedoara și Caraș-Severin indică faptul că poate fi atrasă o industrie care implică forța de muncă în părțile din regiune care au rămas în urmă. Ca și parte a strategiilor „în două etape” a unora dintre aceste companii multinaționale, acest fapt reprezintă o oportunitate uriașă de a rezolva ambele probleme ale regiunii. Îmbunătățirea legăturilor de transport din aceste regiuni, astfel încât managerii și inginerii să se poată deplasa între sediile / centrele tehnice regionale și fabrici, va fi importantă pentru ca această strategie să aibă succes. S-ar putea să fie nevoie de investiții în infrastructura industrială și/sau să se îmbunătățească eficiența operațională a parcurilor industriale existente.

- ⇒ *Interviurile cu firme din sectoarele analizate au confirmat necesitatea de a îmbunătăți legăturile de infrastructură.*

Calitatea redusă a infrastructurii rutiere locale afectează firmele din toate sectoarele. Companiile care utilizează propriile mijloace de transport pentru produse sau materiale menționează uzura ridicată și defectele TIR-urilor și întârzierile la livrare, ceea ce conduce la creșterea costurilor și la pierderea competitivității. În plus, transportul angajaților este problematic pentru activitățile de producție pe scară largă. O mare parte a angajaților din producție fac naveta la fabricile din zonele învecinate și adesea nu există mijloace publice de transport pentru aceștia. Companiile mari pun la dispoziția angajaților autobuzele companiei, dar acest lucru conduce la cheltuieli de producție crescute și blocaje în trafic.

- ⇒ *În acest context, autoritățile locale pot începe prin a îmbunătăți calitatea șoselelor din zonele rurale și din zonele îndepărtate.*

Acest lucru nu doar că ar îmbunătăți accesul populației din aceste localități la centrele urbane, dar ar și facilita extinderea activităților de producție în zonele mai sărace din Regiunea Vest. Noua infrastructură ar putea sprijini, de asemenea, dezvoltarea activităților de ecoturism în parcurile naturale și naționale.

În plus, construirea unui inel pentru Timișoara și conectarea la autostradă ar reduce timpul și costurile cu transportul.

De asemenea, extinderea rețelei de transport public ar servi mai bine nevoilor companiilor din regiune și ale angajaților acestora și ar face ca regiunea să fie mai atractivă pentru posibili investitori. În plus, creșterea mobilității regionale, prin conectarea nodurilor secundare și terțiare cu infrastructura TENT este, de asemenea, importantă și reprezintă un aspect cheie pentru serviciile UE.

3.2. Infrastructura de transport rutier

3.2.1. Infrastructura de transport rutier de interes național

Prin poziția sa geografică, municipiul Deva prezintă avantajul de a fi traversat în viitor de Coridorul IV Pan European, care va face legătura între centrele Deva, Arad și Timișoara, contribuind astfel la fluentizarea traficului pe celelalte drumuri din regiune.

Coridorul IV Pan-European traversează Europa de la Vest la Est, asigurând infrastructura dintre vechile state membre și cele aderate după 2004, precum și cu Grecia. Traseul coridorului este Dresden/Nuremberg - Prague - Vienna - Bratislava - Gyor - Budapest - Arad, după care se ramifică în două ramuri:

- ⇒ Timișoara - Deva - Sibiu - Pitești - București - Constanța;
- ⇒ Timișoara - Drobeta Turnu Severin - Vidin - Sofia - Salonic.

Prin Planul de Amenajare a Teritoriului Național, Coridorul de transport multimodal Pan-European IV este definit prin următoarele reperi: Dresda/Nuremberg - Praga - Viena/Bratislava - Budapesta - Arad - București - Constanta/Craiova - Sofia - Salonic/Plovdiv - Istanbul, și înseamnă traseul rutier, traseul feroviar și punctele de legatură de transport naval, aerian, maritim și combinat, incluzând instalații auxiliare ca: semnalizări, instalații necesare pentru dirijarea traficului, drumuri de acces, puncte de trecere a frontierei, stații de service, terminale pentru marfuri și calatori, depozite, aflate pe traseul coridorului.

Figura 3.1. Coridorul IV pan-european

Figura următoare completează imaginea de ansamblu, prin reliefarea traseului urmat de coridorul IV pan-european pe teritoriul țării noastre (Figura 3.2).

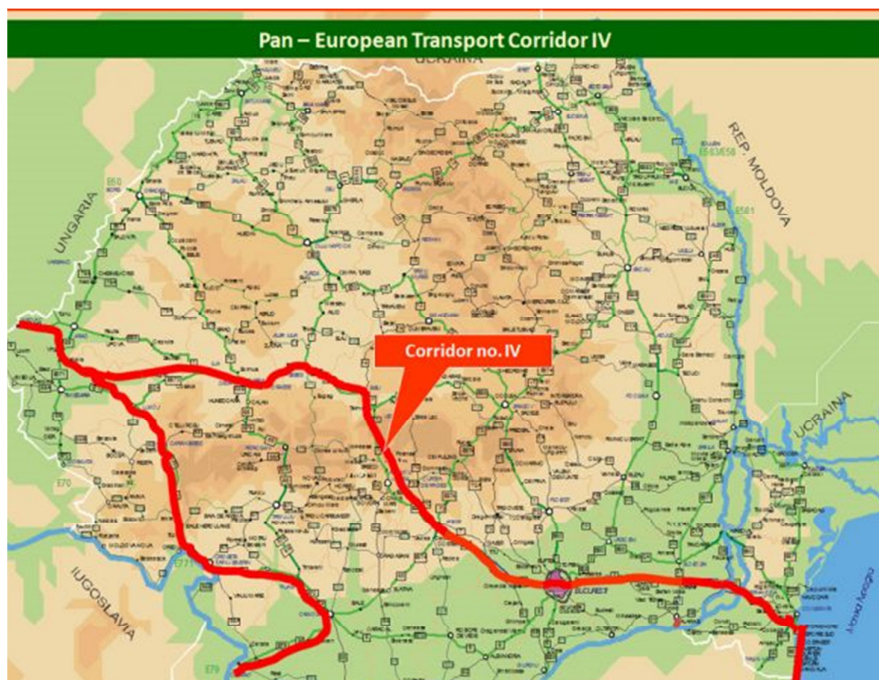

Figura 3.2. Coridorul IV pan-european pe teritoriul României

În cadrul Legii Nr. 363 din 21 septembrie 2006 privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național, apărută în Monitorul Oficial al României, partea I, Nr. 806/26.IX.2006, la *Sectiunea I - rețele de transport*, care cuprinde direcțiile de dezvoltare ale infrastructurii de transport, se regăsesc următoarele mențiuni referitoare la localitatea Deva:

A. rețeaua de cai rutiere:

1. Autostrazi:

1.01 - Nadlac* - Arad - Timisoara - Lugoj - **Deva** - Sibiu - Pitesti - Bucuresti - Lehliu - Fetesti - Cernavoda - Constanta;

1.19 - Arad - **Deva**;

2. Drumuri expres sau cu 4 benzi:

Coridorul de transport multimodal Pan-European IV - punctele 1.01 și 1.05.

2.18 - Oradea - Beius - **Deva**;

5. Porturi noi

1.10 - Pe raul Mureș la: Arad, **Deva** și Alba Iulia;

B. rețeaua de cai feroviare

1. Linii de cale ferata conventionale cu viteza până la 160 km/h pe trasee existente reabilitate:

1.01 - Curtici* - Arad - Simeria - Vintu de Jos - Alba Iulia - Coslariu - Copsa Mica - Brasov - Ploiesti - Bucuresti - Fetesti - Medgidia - Constanta;

Coridorul de transport multimodal Pan-European IV - punctele 1.01 și 1.03.

E. Rețeaua de transport combinat

1. Terminale de transport combinat existente, la care urmează să se execute lucrări de modernizare:

1.12 - Terminalul **Deva**;

Programul Operațional Sectorial - Transport 2007 – 2013 este un instrument strategic elaborat de România și adoptat de Comisia Europeană prin Decizia nr. 3469 din data de 12 iulie 2007, pe baza obiectivelor Cadrului Național Strategic de Referință, care stabilește prioritățile, obiectivele și alocarea financiară pentru dezvoltarea sectorului de transporturi din România, cu ajutor comunitar, în perioada 2007 –2013.

România a semnat *Memorandumul de Finanțare 2001/RO/16/P/PA/008* cu Comisia Europeană, referitor la Asistența Tehnică privind modernizarea liniei de cale ferată Frontieră - Curtici - Arad - **Deva** - Simeria, componentă a *Coridorului IV Pan European* pentru circulația trenurilor de călători cu viteza maximă de 160 km/h.

Proiectul *”Reabilitarea liniei c.f. Frontieră – Curtici - Simeria parte componentă a Coridorului IV Pan – European pentru circulația trenurilor cu viteza maximă de 160 km/h” – Secțiunea: Frontieră – Curtici – Arad* (Tronsonul 1), face parte din proiectul de modernizarea rutei nordice a coridorului IV Pan European (Constanța - București - Brașov - Alba Iulia - Curtici) de pe teritoriul românesc, care poate fi considerată axa principală de transport feroviar dintre țările vest europene și Marea Neagră (portul Constanța).

Pentru acest Coridor IV de transport feroviar, s-a impus, prin soluția proiectată, să se asigure circulația cu viteza maximă de 160 km/h pentru trenurile de călători și de 120 km/h pentru trenurile de marfă, adoptarea sistemului de control și semnalizare a trenurilor, ERTMS/ETCS Nivel 2 plus GSM-R, în vederea respectării angajamentelor europene privind transportul feroviar asumate de România, și anume:

- ⇒ Acordul european privind marile linii internaționale de cale ferată (AGC), încheiat la Geneva la data de 31.05.1985 și aprobat de Parlamentul României prin Legea nr. 100/1996;
- ⇒ Acordul european privind marile linii de transport internațional combinat și instalații conexe (AGTC), încheiat la Geneva la data de 01.02.1991 și aprobat de Parlamentul României prin Legea nr. 8/1993;
- ⇒ Prevederile tratatului de aderare al României la UE privind respectarea legislației europene pentru asigurarea interoperabilității feroviare;
- ⇒ Proiectul Calea Ferată Trans-Europeană (TER).

Proiectul se încadrează în politicile naționale/regionale/europene pe termen mediu și lung, precumși în strategia Ministerului Transporturilor și Infrastructurii, prin realizarea următoarelor obiective:

- ⇒ realizarea interoperabilității infrastructurii feroviare, prin introducerea sistemului de siguranță ERTMS/ETCS Nivel 2 și GSM-R și prin creșterea vitezei de circulație la 160 km/h pentru trenurile de călători și 120 km/h pentru trenurile de marfă;
- ⇒ păstrarea cotei de piață existente privind traficul de călători și marfă, odată cu creșterea nivelului de siguranță și reducerea duratei de călătorie;
- ⇒ creșterea capacității feroviare necesare transportului de călători și marfă în cadrul dezvoltării economice între România - Ungaria și celelalte state ale Uniunii Europene;
- ⇒ reducerea costurilor de operare și întreținere pentru infrastructura feroviară.

Rețeaua de drumuri europene este completată de două drumuri naționale.

Municipiul Deva este situat în zona de împletire a fluxurilor de trafic care leagă zona centrală a țării cu cea de vest, prin DN7 și zona de sud cu cea de nord, prin DN66 și DN 76,

care împreună formează drumul E79 Calafat – Craiova – Petroșani – Simeria – Deva – Brad – Oradea – Borș. Astfel, drumul național principal DN7 face legătura între București și punctul de graniță Nădlac spre Ungaria, traseul acestuia trecând prin localitățile București - Pitești - Râmnicu Vâlcea - Sibiu - Deva - Arad - Nădlac - Graniță Ungaria. Celălalt drum național, DN76, conectează municipiul Deva cu municipiul Oradea, cu trecere prin Beiuș.

Drumul magistral DN 7, având clasa tehnică III și parțial II (pe teritoriul localităților Deva și Sântuhalm), deservește un trafic de tranzit intens și totodată un trafic local și de penetrație de asemenea intens (generat de necesitățile de deplasări ale teritoriului studiat).

Distanțele față de principalele centre naționale pe rețeaua rutieră (Tabel 3.1):

Tabel 3.1

Traseul	Destinație	Distanța(km)	Traseul	Destinație	Distanța(km)
Plecare Deva	Arad	149	Plecare Deva	Oradea	191
	Brașov	284		Piatra Neamț	434
	București	455		Sibiu	121
	Cluj Napoca	184		Suceava	506
	Constanța	644		Timișoara	157
	Iași	577		Târgu Mureș	220

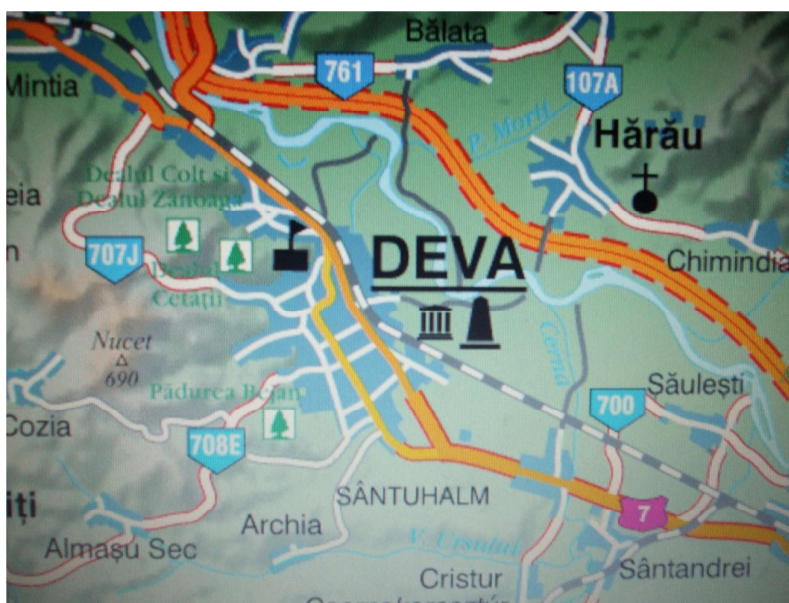

Figura 3.3. Harta căilor rutiere aferente municipiului Deva

Figura 3.3 prezintă harta cu căile rutiere de legătură între Deva și rețelele naționale și internaționale de transport.

Rețeaua de drumuri județene, care leagă în mod direct Municipiul Deva de localitățile învecinate, se prezintă după cum urmează:

- DJ 707 J: DN 7-Cabana Căprioara-Deva;
- DJ 708 E: Deva – Cârjiți-Almașu Mic-Peștișu Mic – Nandru-Ciulpăz-DJ 687J.

Cerința actuală principală legată de aceste drumuri este necesitatea menținerii stării tehnice prin care să se facă posibilă exploatarea lor la nivelul de serviciu conferit de clasa tehnică de încadrare.

Drumurile locale (comunale) care asigură deservirea unor localități rurale/zone periurbane ale Municipiului Deva sunt următoarele:

- DC 123 (Bârcea Mare – Cristur);
- Dc 124 (Deva - Archia);
- Dc 127 (Deva - Cozia);
- Dc 129 (Deva - Hărău).

Având în vedere faptul că zona administrativă Deva cuprinde și localități aparținătoare, rețeaua drumurilor naționale și județene este completată cu drumurile comunale aferente acestor localități. Tabelul 3.2 cuprinde această rețea rutieră.

Rețeaua rutieră din responsabilitatea municipiului Deva

Tabel 3.2

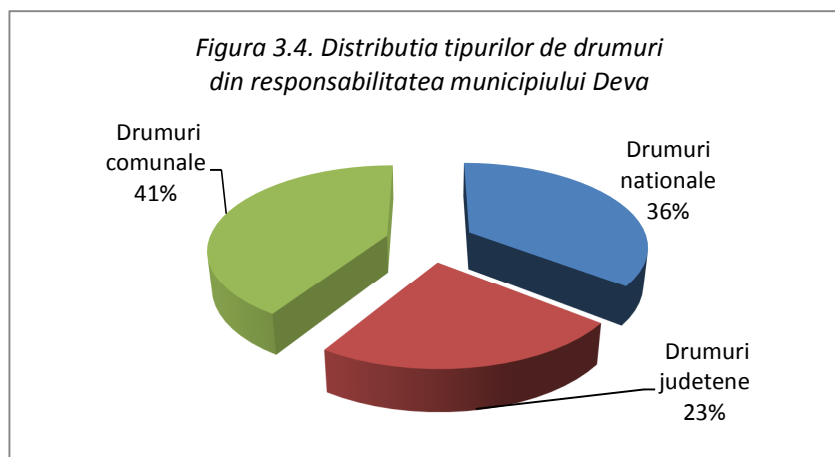
Nr. crt.	Categorie	Responsabilitate Deva		
		Lungime(km)	% dintotal	Repere drum
1.	Drumuri naționale, din care:	6,8	35,5%	
2.	- DN7	6,8		
3.	- DN76	-		
4.	Drumuri județene, din care:	4,5	23,5%	
5.	- DJ707J	2,0		
6.	- DJ708E	2,5		
7.	Drumuri comunale, din care:	7,85	41%	
8.	- DC123	1,1		Bârcea Mare – Cristur (lățime 4 m)
9.	- DC124	2,6		Deva – Archia (lățime 4 m)
10.	- DC125A	1,4		Almașu Sec - Archia (lățime 3,5 - 4 m)
11.	- DC127	2,0		Deva – Cozia (lățime 4 m)
12.	- DC129	0,75		Deva – Hărău (lățime 6 m)
TOTAL		19,15	100%	

Sursa: prelucrare proprie

Din cele cinci drumuri comunale la nivelul zonei municipale au fost reabilitate în ultimii cinci ani numai două, respectiv DC124 și DC127, din fonduri proprii, iar celelalte este imperios necesar să fie reabilitate/modernizate în perioada aferentă strategiei 2014-2020.

Drumurile județene și cele municipale sunt întreținute în condiții optime de funcționare de către serviciile specifice ale administrației publice locale în colaborare cu Compania de Drumuri Naționale și Autostrăzi din România, Secția de Drumuri Naționale Vest – Timișoara, Punct de lucru Deva.

Distribuția celor trei tipuri de drumuri aflate în responsabilitatea municipiului Deva este prezentată în graficul din Figura 3.4.

În cea mai mare parte a timpului, traficul pe toate intrările principale înspre municipiul Deva se desfășoară în condiții normale. Până în primăvara anului 2013, accesul a fost uneori greoi pe cele două intrări principale în municipiu, respectiv dinspre Arad și Sibiu. Cu toate acestea, situația s-a îmbunătățit în mod apreciabil prin finalizarea unei părți din autostrada vestului, aflată în proximitatea municipiului Deva.

Prin finalizarea tronsonului doi din autostrada Orăștie-Sibiu, kilometrul 24 plus 110 până la 43 plus 855, de circa 20 de kilometri, dar și cu cei 24 de kilometri finalizați între Sebeș și Orăștie, cât și autostrada finalizată între Orăștie și Deva-Șoimuș – 32 kilometri, rezultă un total de 76 de kilometri din Autostrada Vestului, care pot fi parcurși în circa 40 de minute, față de peste o oră și jumătate, pe drumul național.

Referitor la capacitatea de circulație interurbană, aceasta este corespunzătoare pe toată rețeaua existentă de drumuri naționale, fiind asigurate majoritar condiții de circulație pe două benzi pe sens.

Circulația feroviară este facilitată de existența magistralei feroviare 200, București – Deva – Arad – Curtici.

Din punct de vedere al accesibilității feroviare, Municipiul Deva, prin poziția sa geografică, prezintă avantajul de a fi situat pe Coridorul paneuropean de transport multimodal IV, așa cum s-a specificat deja. Municipiul Deva dispune de o gară modernă, care asigură accesul în împrejurimi a călătorilor pe calea ferată, precum și de o Agenție de voiaj CFR.

Din punct de vedere al accesibilității pe apă, se poate afirma că, în prezent, nu este folosit potențialul râului Mureș, deși este cuprins în planul național al rețelelor navigabile, conform Legii nr. 363/2006 privind aprobarea *Planului de Amenajare a Teritoriului Național*.

Referitor la accesibilitatea aeriană, la nivelul municipiului Deva există un aeroport. În schimb, în apropierea municipiului Deva se află aeroportul Săulești, destinat activităților aviatice sportive. Pe de altă parte, pe o rază de cca. 150 km se află trei aeroporturi internaționale, și anume Timișoara, Sibiu și Cluj-Napoca.

Potrivit studiului de circulație pentru fundamentarea Planului Urbanistic al Municipiului Deva rezultă că, la nivelul anului 2007, numărul deplasărilor, exprimat în Vt/14h, care afectează rețeaua stradală a orașului este de 112.518 deplasări din care cca. 70% reprezintă traficul de vehicule călători, iar 30% al celor de marfă. Din totalul deplasărilor, traficul interior reprezintă cca. 62%, cel de penetrație 29%, iar tranzitul are o pondere semnificativă, de aproximativ 9%. Pe DN 7, traficul măsurat la intrarea în Deva din direcția Sântuhalm, 67% reprezintă trafic de penetrație și 33% trafic de tranzit.

3.2.2. Infrastructura de transport rutier de interes local

Infrastructura locală specifică municipiului Deva este compusă din bulevarde, străzi, alei, zone pietonale, pasaje, parcuri și trotuare.

Satisfacerea nevoilor de transport ale locuitorilor este dependentă de structura drumurilor locale, starea și modul de întreținere a acestora. În localitatea Deva există o rețea stradală extinsă, cu multe drumuri locale, iar majoritatea intersecțiilor sunt amenajate pentru circulație (semaforizate).

Arterele principale de circulație sunt:

- * Bulevarde: Iuliu Maniu, Decebal, 1 Decembrie 1918, 22 Decembrie, Nicolae Bălcescu;
- * Străzi: Mihai Eminescu, Horea.

Situația infrastructurii rutiere a municipiului Deva arată un interes ridicat din partea autorităților publice pentru întreținerea și modernizarea acesteia, confruntându-se în același timp și cu problema extinderilor repetate ale spațiului locuibil, atât prin prelungirea străzilor existente, cât și prin construirea de noi cartiere.

Astfel, în perioada analizată, o atenție deosebită a fost acordată zonei Zăvoi. Rețeaua de drumuri de acces în această zonă a fost dezvoltată etapizat, respectiv prin conexarea adecvată la rețeaua principală de drumuri a cartierelor Orizont1, Orizont2 și Orizont3. Ca rezultat, au apărut opt noi străzi în nomenclatorul stradal – Azur, Tineretului, Paiului, Hortensiei, Nordului, Lotusului, Viorelelor, Zenitului.

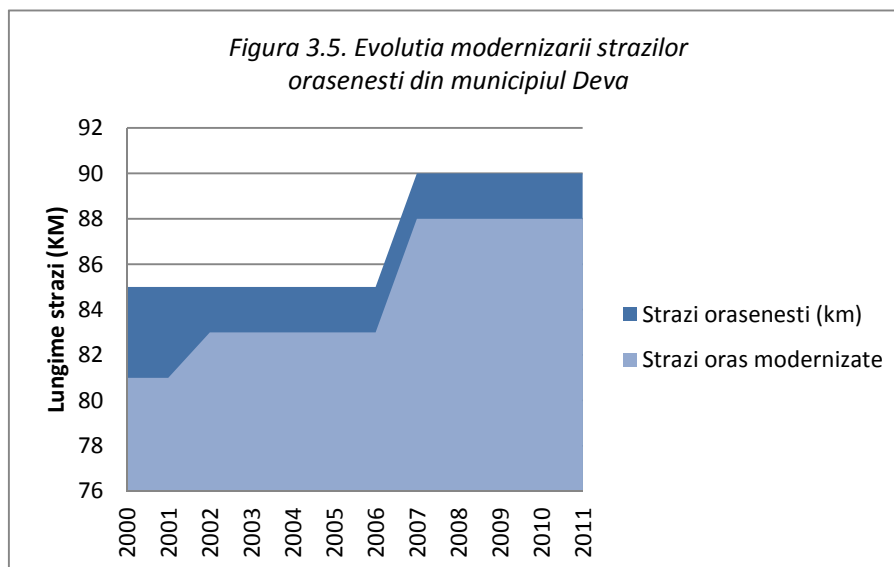
**Modernizarea anuală a rețelei stradale
a municipiului Deva în perioada 2000-2013**

Tabel 3.3

Nr. crt.	Detalii	U/M	Anul							
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
1.	Lungime totală străzi, din care:	Km	85	85	85	85	85	85	85	
2.	- străzi modernizate	Km	81	81	83	83	83	83	83	
3.	- străzi modernizate	%	95%	95%	95%	95%	95%	95%	95%	
Nr. crt.	Detalii	U/M	Anul							
			2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
1.	Lungime totală străzi, din care:	Km	90	90	90	90	90			
2.	- străzi modernizate	Km	88	88	88	88	88			
3.	- străzi modernizate	%	98%	98%	98%	98%	98%			

Sursa: INS, Fișa localității, Municipiul Deva

Datele statistice referitoare la evoluția dezvoltării și modernizării rețelei stradale sunt prezentate în Tabelul 3.3. O imagine relevantă a tendinței înregistrate în această perioadă este furnizată în Figura 3.5.

Potrivit datelor furnizate de *Compartimentul atribuire contracte de achiziții publice* din cadrul Primăriei Municipiului Deva, rețeaua de drumuri este formată din străzile din interiorul municipiului, cu o lungime de 96,22 km și o porțiune din DN 7, care străbate municipiul Deva de la km 386+200 la km 393+000 cu o lungime de 6,8 km, în total 103,02 km.

Străzile din interiorul municipiului sunt acoperite cu beton asfaltic pe o lungime de 60,75 km, cu beton de ciment 15,45 km, cu dale de pavaj 5,15 km și drum pietruit și din pământ 14,78 km.

3.3. Transportul urban

Serviciul de transport public local pe raza municipiului Deva este concesionat și se realizează de către doi operatori de transport public local, S.C. DEVA TRANS S.R.L. și S.C. TIRIUS TRANSTUR S.R.L., societăți cu 100% capital privat.

Cadrul juridic unitar privind efectuarea serviciilor de transport public local de persoane în municipiul Deva este asigurat prin *Regulamentul privind organizarea și funcționarea serviciului de transport public local în municipiul Deva*, promovat printr-o Hotărârea Consiliului Local al municipiului Deva din anul 2013.

Scopul acestui regulament este de a defini modalitățile și condițiile ce trebuie îndeplinite pentru efectuarea serviciului de transport public de persoane, indicatorii de performanță, condițiile tehnice, precum și raporturile dintre operatorii de transport rutier / transportatorii autorizați și utilizatorii serviciilor.

Astfel, monitorizarea serviciilor comunitare de utilități publice reprezintă un atribut al compartimentului de resort din cadrul Direcției tehnice a Primăriei municipiului Deva. De asemenea, regulamentul precizează faptul că organizarea și efectuarea activităților specifice serviciilor de transport public local trebuie să asigure satisfacerea unor cerințe și nevoi de utilitate publică ale comunităților locale, și anume:

- Satisfacerea cu prioritate a nevoilor de transport ale populației și ale operatorilor economici pe teritoriul municipiului Deva;
- Îmbunătățirea siguranței rutiere, a protecției mediului și calității transportului public local;
- Deplasarea în condiții de siguranță și de confort, inclusiv prin asigurarea de risc a mărfurilor și a persoanelor transportate, precum și a bunurilor acestora, prin polițe de asigurări;
- Accesul egal și nediscriminatoriu al operatorilor de transport, respectiv al transportatorilor autorizați, la piața transportului public local;
- Optimizarea funcționării pieței transportului public local prin asigurarea unui cadru concurențial normal, dinamic și loial.

Transportul public în zona municipală este acoperit în mod uniform de autobuze (26) și microbuze (25). Cea mai mare parte a autobuzelor/microbuzelor utilizate sunt învechite și uzate, datorită folosirii intensive a acestora pentru o perioadă îndelungată. Aceasta determină o eficiență scăzută în ceea ce privește consumul de combustibil și emisiile de noxe, bazate pe tehnologia clasică.

Programul de funcționare este în intervalul orar 5.30 - 23.00, respectiv prima plecare de la toate capetele de traseu se efectuează la ora 5,30, iar ultima plecare de la capetele de traseu diferă, și anume este planificată în intervalul 21,30 – 23,00. Intervalul de succedare a mijloacelor de transport prin stație diferă de asemenea de la un traseu la altul, cu o durată maximă de succedare de 30 minute și o durată minimă de 8 minute.

Frecvența curselor este stabilită de către structura responsabilă din cadrul Primăriei municipiului Deva, pe baza situației concrete înregistrate la un moment dat, a calculelor de eficiență economică și funcție de solicitările cetățenilor municipiului.

La începutul perioadei analizate au fost puse la dispoziția populației un număr de 8 trasee. Datorită fluxului scăzut de călători pe traseul 2 (Gară - UZO Balcan), în anul 2009 acest traseu a fost desființat.

Cele 7 trasee existente la momentul realizării analizei sunt:

- ⇒ Traseul 1 (22 km) : Gară - Cristur sat (școala maghiară)
- ⇒ Traseul 3 (6 km): Gară – Zahana
- ⇒ Traseul 4 (7,5 km): Gară - Complex Real
- ⇒ Traseul 5 (7,5 km): Orizont - Complex Real
- ⇒ Traseul 6 (8 km): Gară – Orizont
- ⇒ Traseul 7 (10 km): Gară – Archia
- ⇒ Traseul 8 (8 km): Gară - UZO Balcan (Str. Miner)

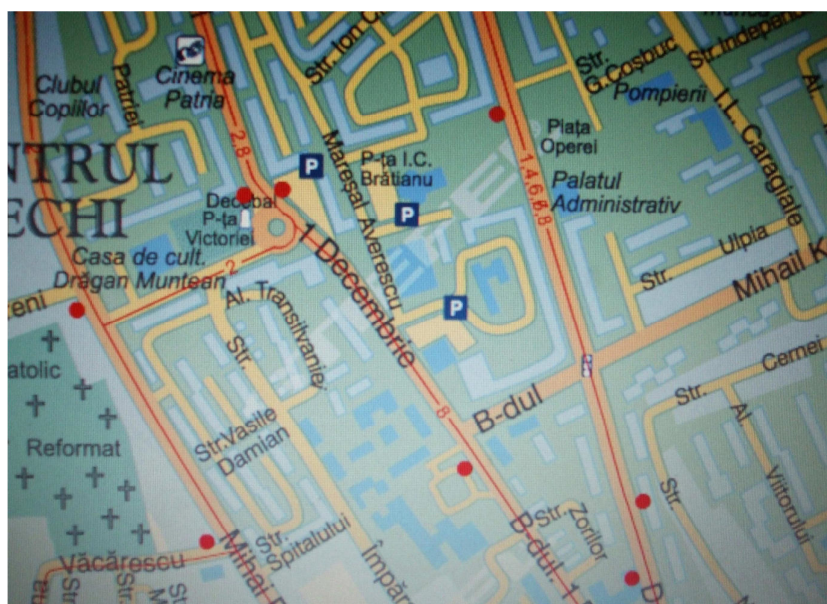

Figura 3.6. Liniile actuale de transport public urban

Sursa: www.hartadeva.ro

Figura 3.6 prezintă zona municipiului Deva cu convergența majorității liniilor actuale de transport public urban. Lungimea cumulată a celor 7 trasee este de 70 km, iar repartitia acestor trasee pe cei doi operatori este aproape egală din punct de vedere al numărului cumulată de km de traseu (Tabelul 3.4):

Tabel 3.4

Operatorul de transport	Trasee acoperite	Lungime cumulată trasee
S.C. TIRIUS TRANSTUR S.R.L.	Traseele 1,3 și 8	36 km
S.C. DEVA TRANS S.R.L.	Traseele 4,5,6 și 7	34 km

Din anul 2009, ca urmare a Hotărârii Consiliului Local nr.45/23.02.2009, s-a reglementat gratuitatea transportului local în comun pe raza municipiului Deva și a satelor aparținătoare. Astfel, au fost stabilite următoarele categorii de persoane în vederea acordării gratuității: veterani de război, foști deținuți politici, persoanele care au calitatea de

revoluționar, persoanele care au calitatea de deportați sau refugiați, persoanele cu handicap, pensionarii cu venituri mai mici de 700 lei pe lună, inclusiv, personalul voluntar al serviciului voluntar pentru situații de urgență, persoanele care dețin titlul de cetățean de onoare al municipiului Deva.

Prin *Hotărârea Consiliului Local nr 306/2011*, a fost mărită marja de referință pentru acordarea gratuității pensionarilor, de la 700 lei la 800 lei venit net / lună inclusiv.

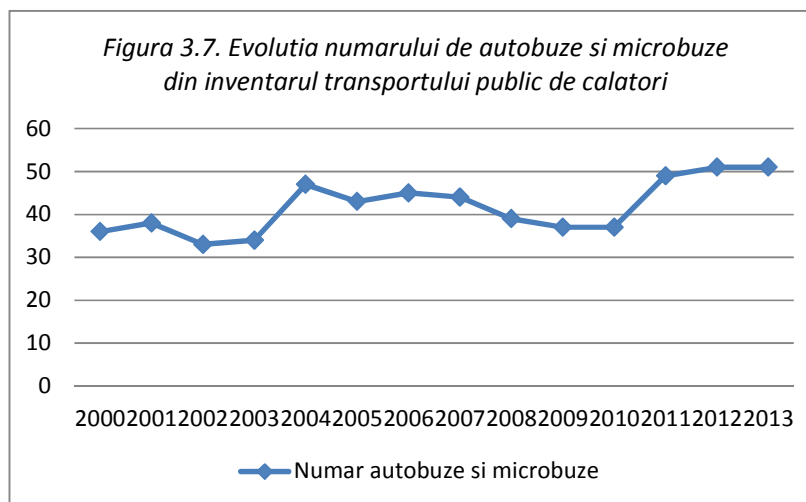
Evoluția numărului de autobuze și microbuze în inventar pentru transportul public de pasageri din municipiul Deva, în perioada 2000-2013

Tabel 3.5

Nr. crt.	Detalii	U/M	Anul							
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
1.	Număr autobuze și microbuze (inventar) transport public	buc.	36	38	33	34	47	43	45	
2.	Modificare anuală - cantitativ	buc.	-	+2	-5	+1	+13	-4	+2	
3.	- procentual	%	-	+5,5%	-13%	+3%	+38%	-8,5%	+4,6%	
Nr. crt.	Detalii	U/M	Anul							
			2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
1.	Număr autobuze și microbuze (inventar) transport public	buc.	44	39	37	37	49	51	51	
2.	Modificare anuală - cantitativ		-1	-5	-2	-	+12	+2	-	
3.	- procentual	%	-2,2%	-11,4%	-5,1%	-	+32,5%	+4%	-	

Sursa: INS, Baza de date TEMPO, Primăria Deva

După cum se observă, înnoirea parcului de mijloace de transport a fost sporadică. Cu excepția anilor 2004 și 2011, când numărul de mijloace din inventar a înregistrat o creștere de 38%, respectiv 32,5%, în rest creșterile s-au situat sub nivelul de 5,5%. Mai mult, au fost înregistrate frecvent situații de diminuare a numărului acestor mijloace față de anul precedent, astfel: 2002 (-13%), 2005 (-8,5%), 2007 (-2,2%), 2008 (-11,4%), 2009 (-5,1%).

Transportul în regim de taxi

Companiile de taxiuri care s-au dezvoltat în ultimii ani acoperă necesarul de transport care depășește capacitatea transportului public. Acest sistem de transport public este asigurat de un număr de 293 autovehicule, stabilit prin aplicarea reglementărilor în vigoare privind numărul de autorizații emise funcție de numărul de locuitori deserviți.

Având în vedere descreșterea populației înregistrată în ultimul timp, va fi necesară realizarea unui studiu de oportunitate privind numărul de taximetre puse la dispoziția cetățenilor. Studiul va trebui să ia în considerare, pe lângă normele în vigoare, și alți factori determinanți pentru populație, cum sunt: gradul de satisfacere a cerințelor populației pentru orele de vârf, modalitățile de asigurare a nevoilor de transport pe timp de noapte, acoperirea zonelor limitrofe aflate în afara traseelor actuale de transport public local.

Funcțiile de licențiere, monitorizare și control sunt deținute de serviciile specializate ale primăriei. Eforturi deosebite au fost și sunt depuse pentru eliminarea practicilor ilegale (de tip piraterie), prin care se afectează siguranța și securitatea cetățenilor. Eficiența demersurilor întreprinse la acest nivel a fost mult îmbunătățită datorită conlucrării permanente cu Poliția municipală / județeană, precum și cu Poliția locală.

Procesul de verificare a fost sprijinit permanent de Autoritatea Rutieră Română Agenția Hunedoara, privind atestarea șoferilor de pe taximetre, precum și de Inspectoratul Teritorial de Muncă, cu privire la verificarea corectitudinii documentelor depuse în vederea angajării. Toate taximetrele beneficiază de servicii de dispecerat asigurate de operatori-dispeceri, autorizați de structura responsabilă a Primăriei Deva.

3.4. Rețele edilitare

3.4.1. Asigurarea cu apă

a) Rețelele de alimentare cu apă

Lungimea rețelei de alimentare cu apă a regiunii Vest este de 5.559 km, reprezentând 11,6% dintr-un total național de 47.778 km. Rețelele de alimentare cu apă, în general, și cele din localitățile urbane, în special, se confruntă cu probleme legate nu numai de extinderea capacităților de stocare, dar și aferente capacităților de tratare și distribuție, în condițiile asigurării protecției sanitare a surselor.

Alimentarea cu apă a municipiului Deva se face în sistem centralizat, prin magistrala de aducțiune a apei tratate, printr-o conductă cu diametrul nominal de 1000 mm, în lungime totală de 36 km (oțel + premo Ø1000) formată din trei tronsoane:

- ✓ Tronsonul I, între localitățile Sântămărie Orlea și Sântămărie de Piatră (Călan);
- ✓ Tronsonul II, în localitatea Batiz;
- ✓ Tronsonul III, între localitățile Simeria și Sântuhalm.

Modul de colectare al apei este de tip unitar. Debitul disponibil la sursă acoperă necesarul actual de apă al municipiului Deva. Presiunea în conductele de aducțiune este asigurată prin pompare. Pe străzile principale au fost prevăzuți un număr de 102 hidranți de incendiu de tip subteran.

Apa este colectată în bazine supraterane, dispuse pe fronturile de captare conform datelor din tabelul următor (Tabel 3.6).

Fronturi de captare pentru alimentarea cu apă

Tabel 3.6

Nr. crt.	Frontul de captare	Număr rezervoare	Capacitate rezervor (m ³)	Volum captat (m ³)
1	Dealul Paiului	2	10.000	20.000
2	Cozia	2	2.000	4.000
3	Bejan	2	2.000	4.000
4	Mintia	2	1.000	1.000
5	Scoruși	2	300	600
6	Santuhalm	2	350	700
TOTAL		12	-	30.300

Din bazinele de captare apa este pompată în rețeaua de distribuție cu pompe centrifugale energofage care, prin consumul ridicat de energie electrică, măresc prețul de cost al apei. Primăria municipiului Deva are în administrare 3 izvoare naturale:

- ✓ Decebal (DN7);
- ✓ de la pădurea Bejan;
- ✓ de pe strada Aurel Vlaicu, înspre cabana Căprioara.

În funcție de agravarea stării de secetă și gradul de micșorare a pânzei freatice, cetățenii municipiului își completează necesarul de apă pe baza acestor surse suplimentare. În acest sens, Primăria a alocat din bugetul propriu fondurile financiare necesare întocmirii documentațiilor și execuției lucrărilor de reabilitare a acestor resurse naturale.

Alimentarea cu apă a municipiului Deva se face printr-o rețea de distribuție care are mai multe zone, fiecare zonă fiind alimentată prin intermediul propriului rezervor. Apa potabilă este preluată din aducțiunea magistrală DN 1000 mm Hațeg-Deva prin intermediul conductei DN 180 mm care alimentează fabrica S.C. MACON S.A.

În localitatea aparținătoare Sântuhalm există rețea de distribuție a apei, alimentată direct din aducțiunea Hațeg-Deva. În localitatea aparținătoare Cristur, lucrările de alimentare cu apă în sistem centralizat au fost executate pe baza proiectului nr. 175/2006, întocmit de S.C. Hidrobest S.R.L. Deva.

*Sistemele de alimentare cu apă în zona municipală Deva
pe unități administrativ teritoriale (2013)*

Tabel 3.7

Nr. crt.	UAT – Asociația zona municipală Deva	Sisteme de apă
		În funcțiune (km)
1	Deva – Deva	107,45
2	Archia	-
3	Bârcea Mică	-
4	Cristur	7,16
5	Sântuhalm	3,21
TOTAL		117,82

Sursa: SC ApaProd SA Deva

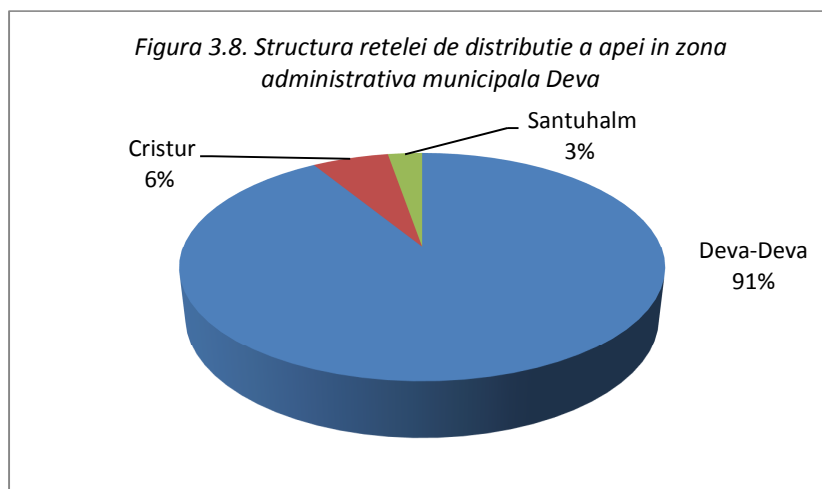

Rețeaua de distribuție nu este extinsă pe toate străzile municipiului. Prin obiectivul de investiție *Extinderea și reabilitarea rețelelor de alimentare cu apă și canalizare în municipiul Deva*, din cadrul Programului Operațional Sectorial de Mediu, urmează să fie realizate o serie de lucrări de dezvoltare a sistemului actual de alimentare cu apă.

Astfel, deoarece localitatea aparținătoare Archia nu dispune de alimentare cu apă în sistem centralizat, a fost demarată procedura de achiziție a lucrărilor de execuție pentru realizarea branșării la rețeaua principală de apă, pe o lungime de 1524 m, fiind alocate în acest scop fonduri de coeziune. Finalizarea lucrărilor este prevăzută până la sfârșitul anului 2015.

O imagine sintetică asupra rețelei aferentă sistemelor de apă din zona municipală Deva este furnizată în Tabelul 3.7.

Graficul din figura următoare (Figura 3.8) reflectă distribuția sistemelor de alimentare cu apă din zona municipală Deva pe unități administrativ teritoriale. În momentul de față această distribuție exclude localitățile aparținătoare Archia și Bârcea Mică, iar ponderea cumulată a localităților Cristur și Sântuhalm reprezintă aproximativ 10% din rețeaua Deva.

b) Administrarea și dezvoltarea rețelelor de alimentare cu apă

Pe baza contractului de concesiune nr. 55433/16.12.2004, încheiat între Primăria municipiului Deva și S.C. Apa Prod S.A., sistemul de alimentare cu apă la nivelul municipiului Deva este monitorizat de S.C. Apa Prod S.A.

Conform contractului cadru menționat, concesionarul are următoarele obligații privind exploatarea și întreținerea rețelei de apă:

- ✓ Captarea apei din surse;
- ✓ Tratarea apei în stațiile de tratare;
- ✓ Transportul apei prin sistemul de transport al apei potabile;
- ✓ Distribuția apei în localitățile organizate ca centre operaționale, cu deservirea tuturor utilizatorilor din aria de acoperire concesionată;
- ✓ Întreținerea în condiții optime a bunurilor din patrimoniul concesionat.

În baza Hotărârii de Consiliu Local nr. 311/2008, s-a aprobat asocierea Municipiului Deva cu municipiul Hunedoara, precum și cu unele unități administrativ-teritoriale din județul Hunedoara, în vederea constituirii *Asociației de Dezvoltare Intercomunitară "Aqua Prest Hunedoara"*, cu scopul de a realiza în comun proiecte de dezvoltare a infrastructurii aferente serviciilor de alimentare cu apă și apă uzată.

Astfel, municipiul Deva, alături de municipiul Hunedoara, a beneficiat de reabilitarea și modernizarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare prin intermediul proiectului comun de investiții *„Reabilitarea și modernizarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare în municipiile Deva și Hunedoara”*, finanțat de Uniunea Europeană prin Măsura ISPA 2005/RO/P/PE/002.

Principalul furnizor de apă din nordul județului, S.C. Apa Prod S.A. Deva, este beneficiarul proiectului *„Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și apă uzată în județul Hunedoara”*. Contractul de finanțare din fonduri europene nerambursabile a fost semnat în februarie 2013, iar durata de implementare a proiectului este de 37 de luni de la data semnării.

Un prim aspect vizat de acest contract se referă la creșterea gradului de conectivitate la sistemul apă-canal. Astfel, scopul proiectului este de a îmbunătăți calitatea apei și accesul la infrastructura de apă și canalizare, prin extinderea și reabilitarea sistemului de alimentare și tratare a apei, precum și a sistemului de colectare și epurare a apei uzate în aglomerările Deva, Hunedoara, Brad, Călan, Hațeg și Simeria.

Prin acest proiect, se mai dorește realizarea conformării cu obligațiile privind calitatea apei, prevăzute în tratatul de aderare, precum și cu obiectivele Programului Operațional Sectorial de Mediu. În cadrul proiectului se au în vedere reabilitarea și extinderea rețelelor de apă și canalizare în localitățile Deva, Hunedoara, Simeria, Brad, Călan și Hațeg, astfel încât gradul de conectivitate să fie de peste 95 la sută. Ca urmare, la finalizarea acestor proiecte, toată populația aglomerării urbane amintite va fi conectată la rețelele de apă și canalizare.

De asemenea, prin implementarea acestui proiect se are în vedere realizarea coordonării alimentării cu apă, în funcție de consum. În acest sens, în cadrul proiectului este prevăzută implementarea sistemului SCADA, unul dintre cele mai ambițioase programe de acest fel realizate la nivel național.

Implementarea sistemului SCADA presupune coordonarea alimentării de apă și canalizare în funcție de consumul și de necesarul la beneficiar. Vor fi astfel prelevate date esențiale pentru gestionarea sistemului de alimentare cu apă, respectiv volumul de apă intrat și ieșit în/din rezervoarele localităților respective, cantitatea de apă care ajunge în nodurile de rețea, ce nevoie de apă au locatarii din cadrul unor zone delimitate prin sistem, astfel încât presiunea și debitul să fie corelate în funcție de necesar.

Acest proiect este considerat cel mai ambițios program SCADA care va fi realizat la nivel național, astfel încât să se țină seama de nevoile pe care populația le are, iar rețeaua să nu fie menținută sub presiune pe timpul nopții sau în zilele în care nu se înregistrează un consum mare. Se oferă astfel răspuns principalului obiectiv vizat de fondul de mediu prin programul ISPA și fondurile de coeziune, și anume eliminarea pierderilor de apă, de apă uzată.

Populația țintă beneficiară a proiectului este de aproximativ 160.000 de locuitori. Prin implementarea proiectului, gradul de conectare la sistemul de canalizare va fi de 100 la sută în aglomerările menționate, 16.500 de consumatori urmând să fie conectați în plus la sistem, după finalizarea investiției.

Rezultatele proiectului se vor concretiza prin:

- ✓ Înlocuirea a 45,324 km conducte de distribuție apă;
- ✓ Reabilitarea a 22,649 km conducte canalizare;
 - * Reabilitate: 7.865,9 m;
 - * În construcție: 10.926,2 m.
- ✓ Construcția a 4 bazine de stocare apă pluvială;
- ✓ Construcția a 5 stații de pompare ape uzate și pluviale;
- ✓ Reabilitare 1 stație de tratare apă;
- ✓ Reabilitare 1 captare apă;
- ✓ Construcție 1 stație de tratare;
- ✓ Construcție 2 rezervoare de înmagazinare apă;
- ✓ Reconstrucția stației de epurare pentru Deva;
- ✓ Reconstrucția stației de epurare pentru Hunedoara.

Tot pe baza fondurilor de coeziune vor fi demarate proiecte de extindere a rețelei actuale de apă de pe raza municipiului Deva, respectiv completarea cu 2112 m pe o serie de străzi din cartierul Viile Noi (Primăverii – 403 m, Dimitri Cantemir – 636 m, Cireșilor – 294 m, Centuria – 340 m, I.P.Pincio – 223 m, Stejarului – 150 m și Pinului – 66 m). Pe strada Vulcan și străzile adiacente acestea se va completa rețeaua actuală cu 3037 m, din care 916 m de extindere a rețelei principale existente pe această stradă, precum și elemente de conexiune radială din rețeaua principală pe străzile adiacente: Cozia – 1409 m, Roci – 241 m, Granitului – 471 m.

În mod similar se vor executa lucrări de extindere cu 530 m a rețelei de apă existente de pe strada Horia și cu 860 m pe strada Aurel Vlaicu. Strada Prunilor va beneficia de alimentare cu apă prin cuplarea la rețeaua existentă de pe strada Călugăreni, pe o lungime de 144 m. De asemenea, se va extinde rețeaua actuală de pe Calea Zarandului (DN7) cu o lungime suplimentară de 1067 m. Tabelul 3.8 prezintă lucrările de extindere a conductelor de distribuție în Municipiul Deva.

Lucrări de extindere a conductelor de distribuție în Municipiul Deva

Tabel 3.8

Nr. crt.	Strada	Extindere conducte			Lucrări conexe		
		Lungime (m)	Diametru (mm)	Material	Branșamente (buc.)	Cămine (buc.)	Hidranți (buc.)
1	Archia	1.523	110	PEID,PN10	66	8	7
2	Aurel Vlaicu	868	110	PEID,PN10	63	3	5
3	Calea Zarandului	1067	110	PEID,PN10	12	2	6
4	Centuria	333	110	PEID,PN10	17	3	2
5	Cireșilor	271	110	PEID,PN10	12	2	1
6	Cozia	1.205	110	PEID,PN10	36	2	7
7	Cozia 1	206	110	PEID,PN10	5	1	1
8	Dimitrie Cantemir	587	110	PEID,PN10	45	5	3
9	Granitului	465	110	PEID,PN10	-	2	1

Nr. crt.	Strada	Extindere conducte			Lucrări conexe		
		Lungime (m)	Diametru (mm)	Material	Bransamente (buc.)	Cămine (buc.)	Hidranți (buc.)
10	Horea	523	110	PEID,PN10	-	2	-
11	I.Pincio	223	110	PEID,PN10	18	2	1
12	I.Vulcan	934	110	PEID,PN10	32	3	4
13	Pinului	66	110	PEID,PN10	2	1	-
14	Primăverii	403	110	PEID,PN10	21	4	2
15	Prunilor	96	110	PEID,PN10	1	2	1
16	Roci	241	110	PEID,PN10	5	1	1
17	Ștejarului	150	110	PEID,PN10	12	3	1
18	Subtraversare curs apă	44	110	PEID,PN10			
TOTAL		9.205	-		347	46	43

Sursa: SC ApaProd SA Deva

Pentru elaborarea Strategiei 2014-2020 este important ca, în urma analizei efectuate, să fie posibilă evidențierea elementelor deficitare a căror remediere să facă obiectul unor proiecte dedicate în acest sens. Tabelul 3.9 prezintă o sinteză a cerințelor de remediere/ dezvoltare pentru infrastructura de apă potabilă actuală.

Necesarul de intervenții la infrastructura de apă potabilă (2013)

Tabel 3.9

Nr. crt.	Detalii	Existent	Din care necesită:		Necesar extindere
			Reabilitare	Modernizare	
1	Rețea de aducțiune (km) Orlea- Deva	36		36	
2	Rețea apă potabilă (km)	117,82	7,299		9,205
3	Capacitate stație de tratare (m ³ /h)	3.600	DA	DA	
4	Surse de alimentare	În funcțiune:	ORLEA		
		Sistate:	UZINA DEVA		

Sursa: SC ApaProd SA Deva

Pentru cei 7,299 km de rețea de apă potabilă care necesită reabilitare se va realiza înlocuirea rețelelor uzate conform specificațiilor din tabelul următor (Tabel 3.10).

*Planificarea lucrărilor de înlocuire a rețelelor uzate de apă potabilă
(Lucrări de reabilitare rețele de distribuție apă Municipiul Deva)*

Tabel 3.10

Nr. crt.	Strada	Extindere conducte			Lucrări conexe		
		Lungime (m)	Diametru (mm)	Material	Bransamente (buc.)	Cămine (buc.)	Hidranți (buc.)
1	Ana Ipatescu	199	160	PEID,PN10	22	1	1
2	Alexandru Vlahuta	20	200	PEID,PN10	33	3	3
		420	110				
3	Aurel Vlaicu	791	200	PEID,PN10	75	7	4
4	Aleea Neptun	383	110	PEID,PN10	9	3	2
5	Archia	737	140	PEID,PN10	-	2	3
6	B. St.Delavrancea	165	110	PEID,PN10	15	-	-
7	Cetatii	85	110	PEID,PN10	5	1	-
8	Decebal	107	500	PEID,PN10	-	1	-
9	Digului	137	110	PEID,PN10	8	2	-
10	Dorobanților	421	400	PEID,PN10	6	1	1

Nr. crt.	Strada	Extindere conducte			Lucrări conexe		
		Lungime (m)	Diametru (mm)	Material	Branșamente (buc.)	Cămine (buc.)	Hidranți (buc.)
11	Dragos Voda	272	110	PEID,PN10	22	1	-
12	Ghe. Barițiu	370	125	PEID,PN10	20	6	2
		73	200				
13	Ghe. Lazar	209	160	PEID,PN10	27	2	1
14	Haraului	150	110	PEID,PN10	9	1	-
15	Izvorului	337	180	PEID,PN10	30	3	1
16	N. Grigorescu	825	110	PEID,PN10	51	1	-
17	N. Iorga	323	110	PEID,PN10	20	3	1
18	S. Barnutiu	318	110	PEID,PN10	36	3	-
19	S. Dragoi	197	110	PEID,PN10	14	3	-
20	StO. Iosif	226	140	PEID,PN10	18	2	1
21	T. Maiorescu	200	400	PEID,PN10	-	2	-
22	T. Vladimirescu	191	110	PEID,PN10	20	2	1
23	V. Braniste	143	110	PEID,PN10	14	2	-
TOTAL		7,299	-	-	454	52	21

Sursa: SC ApaProd SA Deva

Implementarea SCADA în sistemul de distribuție a apei Deva (noduri de rețea) include o serie de dotări cu privire la echipamentele de măsurare și transmitere de date privind anumiți parametri din rețeaua de distribuție, care urmează a se instala în căminele existente din rețeaua de distribuție la care se propune reabilitarea, sau în cămine noi.

c) Evoluția sistemului de alimentare cu apă potabilă

În perioada analizată, sistemul de alimentare cu apă a suferit modificări semnificative, atât în ceea ce privește configurația, echiparea și starea acestuia, cât și referitor la serviciile oferite populației deservite în cadrul zonei aflate în responsabilitatea municipiului Deva.

O perspectivă relevantă este oferită de indicatorii statistici aferenți acestei perioade, referitori la: lungimea rețelei de alimentare, capacitatea instalațiilor de producere a apei, consumul înregistrat pe principalele categorii de consumatori, precum și realizarea contorizării consumului. Evoluția valorilor acestor caracteristici sunt prezentate în Tabelul 3.11, care oferă o imagine sintetică asupra caracteristicilor principale ale sistemului de alimentare cu apă potabilă, a gradului de acoperire teritorială asigurat de rețeaua actuală, precum și a evoluției consumului și a contorizării consumatorilor.

De la început vom remarca faptul că principalele deficiențe ale sistemului de alimentare cu apă constau în:

- ⇒ Pierderile de apă în sistem – datorate consumurilor neautorizate;
- ⇒ Gradul avansat de uzură al rețelei.

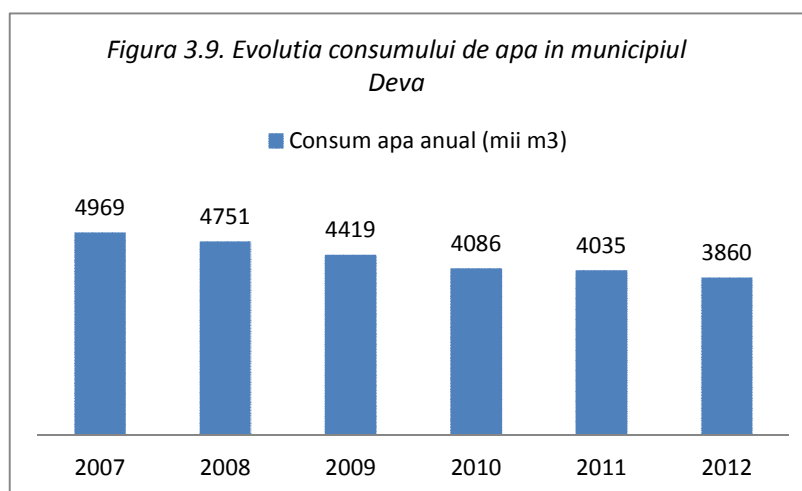
Sistemul actual de alimentare cu apă potabilă are o lungime totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile de 117,82 km, iar capacitatea actuală anuală a instalațiilor de producere a apei potabile este de 22.076 m³/zi, în scădere cu 10,16% față de capacitatea anului precedent (24.572 m³/zi).

Evoluția sistemului de alimentare cu apă potabilă
din municipiul Deva, în perioada 2007-2013

Tabel 3.11

Detalii	Anul						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Sistemul de alimentare cu apă potabilă;							
- lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile (km)	78,3	112,9	110,1	114,2	121,4	-	117.82
- capacitatea anuală a instalațiilor de producere a apei potabile (m ³ /zi)						24572	22076
Consum apă (mii m³):							
TOTAL:	4969	4751	4419	4086	4035	3860	2813
- total populație, din care:	3338	3238	3174	2973	2895	2772	2008
- apă rece	3171	3076	3015	2824	2750	2633	1907
- apă rece pentru preparare apă caldă în sistem centralizat	167	162	159	149	145	139	101
- agenți economici	1631	1513	1245	1113	1140	1088	805
Consumatori contorizați (nr.):							
TOTAL:	5498	5636	5767	6000	6190	6318	6386
- casnici	4344	4432	4525	4734	4902	5031	5091
- agenți economici	1015	1065	1103	1126	1148	1145	1153
- instituții	139	139	139	140	140	142	142
Tariful de furnizare al apei (lei / mc)	1.65	1.88	2.06	2.31	2.67	2.93	3.31
Situația actuală:							
Grad de acoperire teritorială (%)	95%						
Rețea ce trebuie modernizată (km)	Tabel precedent (Tabel 3.9)						
Rețea ce trebuie înlocuită (km)	Tabel precedent (Tabel 3.10)						
Stații de tratare în curs de modernizare	Nu este cazul						

Sursa: SC ApaProd SA Deva

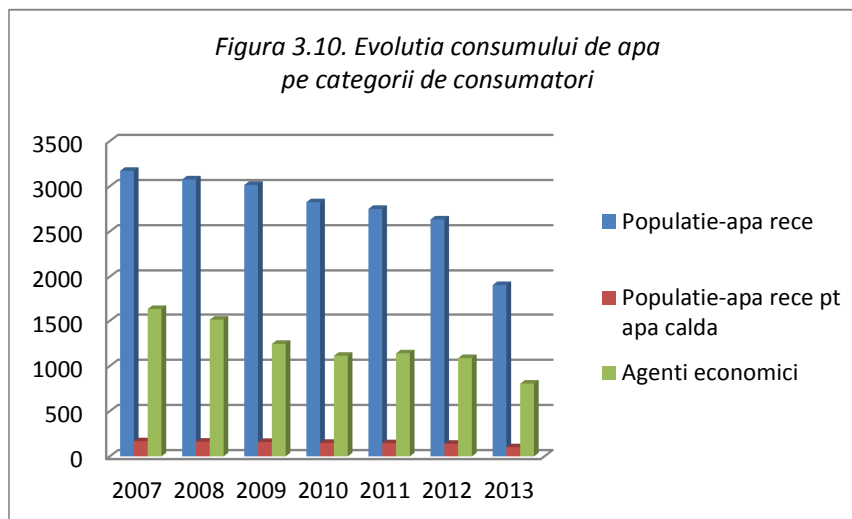

Consumul total al populației a înregistrat o scădere permanentă în perioada analizată, de la 3.338 mii m³ în anul 2007, ajungându-se la 2.772 mii m³ în anul 2012, diminuarea fiind cu 17% din valoarea aferentă anului 2007.

Trendul descendent din perioada 2007-2012 poate fi explicat pe seama crizei economice generale, a diminuării graduale a activității agenților economici, a scăderii numărului populației, precum și a soldului negativ al migrației interne/externe a populației. Graficul din Figura 3.9 oferă o imagine relevantă asupra involuției înregistrate privind consumul de apă.

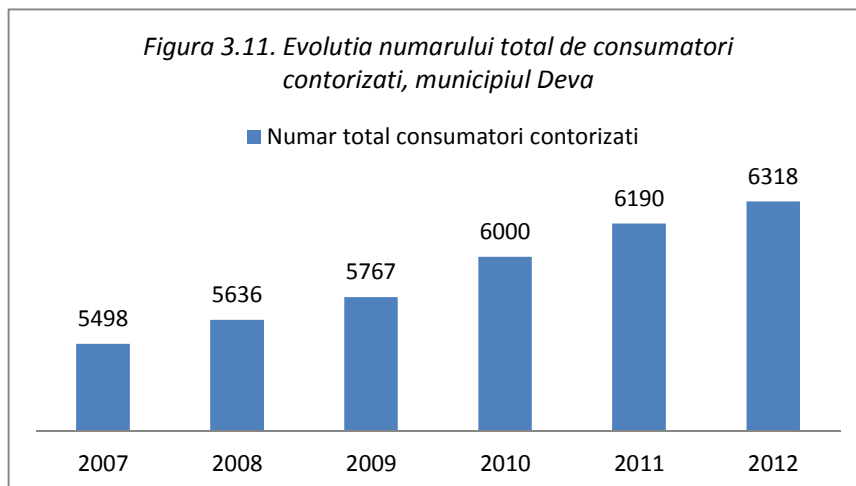
Analiza în continuare a datelor privind consumul pe tipuri de consumatori denotă faptul că au avut loc scăderi ale consumului pe toate categoriile de consumatori: populație - apă rece; populație - apă rece pentru preparare apă caldă în sistem centralizat; agenți economici. Figura 3.10 reflectă această situație înregistrată.

Menționăm că datele înregistrate pentru anul 2013 sunt date parțiale, care nu acoperă consumul aferent întregului an, deci nu pot face obiectul analizei evoluției în timp a sistemului.

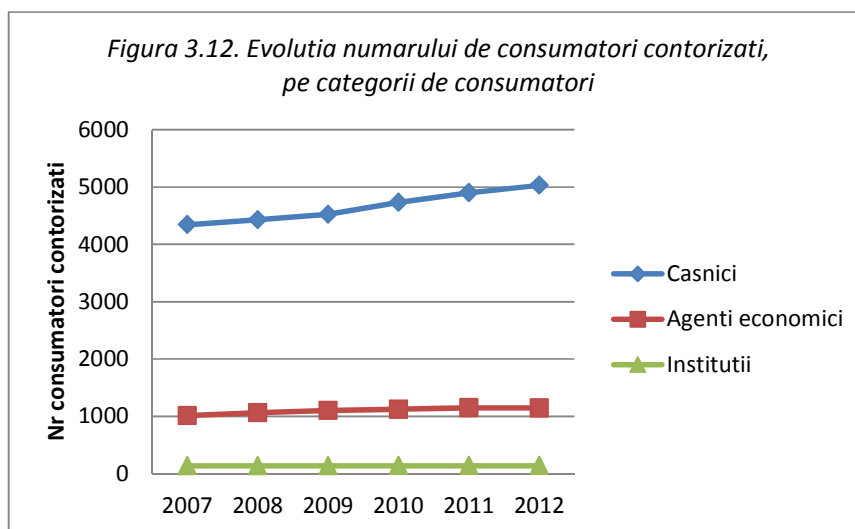

Un alt indicator privind administrarea alimentării cu apă este reprezentat de evoluția numărului consumatorilor contorizați. Analiza efectuată se referă atât la numărul total al consumatorilor contorizați, cât și la detalierea numărului total pe categorii de consumatori, respectiv: casnici, agenți economici și instituții.

Graficul din Figura 3.11 adresează evoluția numărului total al consumatorilor contorizați, iar Figura 3.12 urmărește evoluția contorizării pe categorii de consumatori.

Referitor la numărul consumatorilor contorizați, graficul reflectă o creștere continuă a acestui număr. Datorită creșterii relativ uniforme înregistrate pe toată perioada de referință a analizei, se poate prognoza păstrarea aceluiași trend de evoluție și în viitorul apropiat.

În cadrul acestui grafic se poate observa că, în timp ce la categoria consumatorilor casnici se înregistrează o evoluție ascendentă, cu o creștere de 16% pe întreaga perioadă (5031 contorizări în 2012 față de 4344 în 2007), creșterea la agenții economici a fost de 12,8% (1145 în 2012 față de 1015 în 2007), pentru ca instituțiile să înregistreze o creștere de numai 2,2%.

Întreg procesul evolutiv poate fi explicat prin prisma evoluției generale social-economice care a avut loc în perioada analizată. De avut în vedere faptul că datele pentru 2013 nu au fost prelevate în cadrul analizelor efectuate, deoarece aceste date reprezintă o situație parțială la nivelul anului 2013, nu cuprind întregul an.

Acoperirea actuală a sistemului de contorizare a distribuției cu apă (Tabel 3.12) este foarte apropiată de 100%. Astfel, pentru instituții este asigurată acoperirea integrală prin contorizare, iar pentru consumatorii casnici în proporție de 99,9%, respectiv la consumatorii din categoria agenților economici înregistrându-se un procent de 99,91%.

Gradul de contorizare a distribuției cu apă (2013)

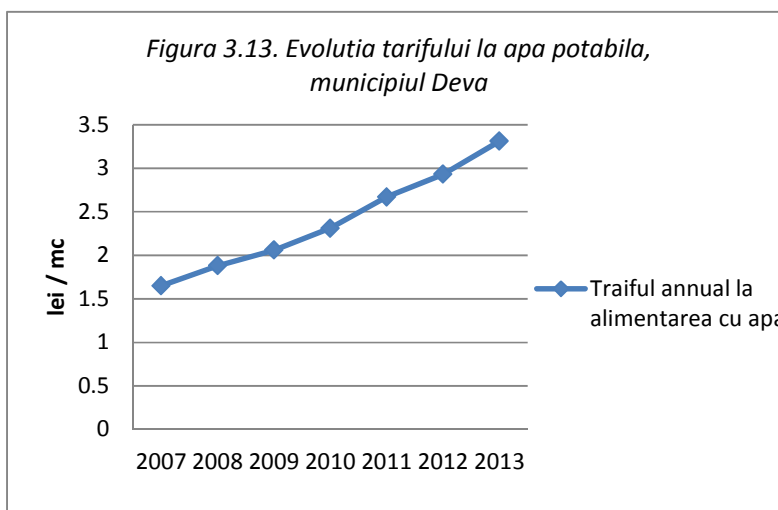
Tabel 3.12

Nr.crt	Categoria de consumatori	Valoare (%)
1	Consumatori casnici	99.9
2	Agenți economici	99.91
3	Instituții publice	100

Sursa: SC ApaProd SA Deva

Gradul de acoperire teritorială de 95% a alimentării cu apă potabilă va fi mult ameliorat prin lucrările de dezvoltare a rețelei care au fost deja prezentate.

Referitor la tariful de furnizare al apei, acesta a avut o evoluție ascendentă, cu o creștere mai slabă în primii ani ai perioadei, și o creștere mai accentuată în continuare, astfel încât tariful actual (3.31 lei/mc) reprezintă dublul tarifului din anul 2007 (1.65 lei/mc). Această creștere este prezentată în graficul din figura următoare (Figura 3.13).

Deoarece tariful de furnizare al apei induce efecte socio-economice diverse, am detaliat analiza acestui indicator. Astfel, în Tabelul 3.13 sunt prezentate creșterile anuale procentuale ale tarifelor, cu două baze de referință distincte: tariful din anul 2007, primul an al perioadei de analiză, și tariful din anul precedent anului respectiv.

În acest context au fost luate în considerare și datele aferente anului 2013, deoarece tariful de la sfârșitul anului 2013 se presupune că va fi cel puțin la nivelul consemnat prin datele furnizate de S.C. ApaProd S.A. Deva.

Evoluția tarifului de furnizare al apei în municipiul Deva (%)

Tabel 3.13

Detalii	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Tariful anual (lei/mc)	1,65	1,88	2,06	2,31	2,67	2,93	3,31
- creștere % față de 2007	-	13,93	26,06	40,00	55,75	77,57	200,00
- creștere % față de anul precedent	-	13,93	9,57	12,13	15,58	9,74	12,97

Sursa: ApaProd Deva, Prelucrare proprie

3.4.2. Rețeaua de canalizare

a) Starea actuală a sistemului de canalizare

Din perspectivă regională, se poate constata că un număr de 90 localități ale Regiunii Vest au rețele de canalizare menajeră. Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare din Regiunea Vest este de 2.441 km, reprezentând 13,3 % din lungimea rețelei de canalizare la nivel național (18.381 km). Acestea există în principal în orașe, fiind totodată mai extinse în cartierele de blocuri. Multe dintre rețelele de canalizare menajeră prezintă uzuri avansate, fizice și mai ales morale.

În Municipiul Deva există un sistem de colectare a apelor de canalizare în sistem centralizat. Rețeaua de canalizare a municipiului Deva este o rețea de tip mixt, fiind majoritar de tip separativ și pe unele porțiuni în sistem unitar, apele uzate menajere și apele meteorice fiind colectate în aceeași rețea.

Rețelele de canalizare sunt executate în cea mai mare parte din beton și au diametrele cuprinse între 250 și 2200 mm. Aceste rețele sunt racordate la un colector principal de canalizare, executat din tuburi de beton Dn 800 mm, care conduce apele uzate la stația de epurare, amplasată la ieșirea din oraș, în apropiere de râul Mureș. Pe un număr redus de străzi există rețele de transport a apelor uzate și de canalizare pluvială, care sunt executate din PVC și beton, cu diametre între 300 - 600 mm, precum și două colectoare principale, cu diametrele cuprinse între 800 - 1500 mm.

Modul de colectare a apelor pluviale este de tip unitar. Prin modernizarea sistemului se tinde spre realizarea integrală a sistemului de tip separativ. Astfel, pentru cartierul Viile Noi și pentru Cartierul situat între calea ferată și râul Mureș, au fost întocmite proiecte de rețele decanalizare în sistem separativ. Rețelele de canalizare din aceste cartiere au fost finalizate doar pe unele dintre străzi.

Stația de epurare existentă are doar treapta de epurare mecanică și este nefuncțională. Pentru această stație sunt în curs de realizare următoarele trepte de epurare: mecanică, biologică și terțiară.

Locul de deversare a apelor uzate menajere: stația de epurare – emisar-Raul Mureș.

În Tabelul 3.14 se prezintă principalele caracteristici ale sistemului de canalizare actual.

Cei 100,245 km ai rețelei simple de canalizare sunt distribuiți astfel: 94,157 km (93,93%) în mediul urban și 6,088 km (6,07%) în mediul rural. Această situație corespunde unui nivel de acoperire al rețelei față de necesar de 95%.

În localitatea aparținătoare Sântuhalm doar un număr mic de gospodării sunt racordate la colectorul de canalizare al municipiului Hunedoara, care trece prin localitate pe un traseu paralel cu râul Cerna, la care este conectată parțial și localitatea Cristur.

În localitatea Cristur există rețea de canalizare menajeră în funcțiune.

Localitățile Archia și Bârcea Mică nu dispun de canalizare, fiind în curs de executare, în faza finală, rețeaua aferentă localității Bârcea Mică, pe o lungime de 1500 m, prin accesarea în acest scop a unor fonduri de coeziune.

De asemenea, pentru localitatea Sântuhalm urmează să se realizeze extinderea rețelei actuale pe o lungime de 3166 m, proiectul respectiv fiind în etapa de licitație.

Caracteristicile sistemului public de canalizare din municipiul Deva, anul 2013

Tabel 3.14

Nrc.	Caracteristica	Valoare
1.	Lungimea totală simplă a rețelei de canalizare	100,245 km
2.	Tipul rețelei (mixt, separativ, unitar)	unitar
3.	Gradul de uzură al sistemului de canalizare, vechimea elementelor sistemului	89% > 20 de ani vechime
4.	Gradul de acoperire a suprafeței aflate în responsabilitate prin rețeaua de canalizare existentă	92%
5.	Volumul de apă furnizat	7715 mil.mc

Sursa: SC ApaProd SA Deva

Asigurarea serviciului de canalizare, din punct de vedere al populației deservite și al costurilor aferente acestui serviciu, se prezintă în Tabelul 3.15.

Serviciul public de apă și de canalizare în municipiul Deva, anul 2013

Tabel 3.15

Nr.crt	Caracteristica	Valoare
1.	Numărul total de locuitori, din care:	65.086
2.	- cu acces la apă potabilă	64.300
3.	- cu acces la canalizare	62.115
4.	Număr persoane juridice racordate	1.074
5.	Volumul de apă furnizat	7715 mil. mc
6.	Consumul mediu de apă potabilă /pers./zi	0,166 mc / zi
7.	Tarif de preluare apă uzată (fără TVA)	1,47 lei / mc
8.	Valoarea totală a facturilor de apă emise / an (cu TVA)	17.187,60 mii lei
9.	Valoarea totală a facturilor de apă încasate / an	16.669,33 mii lei

Sursa: SC ApaProd SA Deva

Asigurarea serviciului aferent sistemului de canalizare pentru locuitori se realizează în proporție de 95,44%, fiind sub nivelul de asigurarea a alimentării cu apă potabilă, care acoperă 98,79% din totalul populației.

Referitor la modul de încasare a facturilor emise de unitatea prestatoare a serviciului de canalizare, conform datelor furnizate de SC ApaProd SA, acestea nu sunt achitate în totalitate, respectiv un procent de 3% rămân neachitate.

b) Administrarea și dezvoltarea rețelelor de canalizare

Pe baza contractului de concesiune nr. 55433/16.12.2004, încheiat între Primăria municipiului Deva și S.C. Apa Prod S.A., sistemul de canalizare la nivelul municipiului Deva este monitorizat de S.C. Apa Prod S.A., împreună cu sistemul de alimentare cu apă.

Deoarece rețeaua de canalizare existentă are un grad de uzură avansat, 89% din elementele sistemului de canalizare având o vechime mai mare de 20 de ani, rezultatele expertizelor realizate de specialiștii S.C. ApaProd S.A au stabilit că rețeaua existentă necesită a fi modernizată pe o lungime de 10,9262 km. Lucrările vor fi realizate prin proiectul de investiții „Reabilitarea și modernizarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare în municipiile Deva și Hunedoara”, finanțat de Uniunea Europeană prin Măsura ISPA 2005/RO/P/PE/002.

În baza acestui program, se va înlocui rețeaua de canalizare pe străzile: Progresului – 330 m, Aleea Progresului – 214 m, Mihai Viteazu – 202 m, Aleea Muncii – 185 m, I.L.Caragiale – 139 m, Scărișoara – 104 m. Tabelul 3.16 cuprinde lista lucrărilor de reabilitare a conductelor de canalizare aferente municipiului Deva. Conform datelor prezentate, urmează să fie reabilitată rețeaua de canalizare pe o lungime de 856 m, inclusiv lucrările conexe (subtraversări, racorduri, cămine, guri de scurgere etc.).

Lista lucrărilor de reabilitare a conductelor de canalizare în Municipiul Deva

Tabel 3.16

Nr. Crt.	Strada	Lucrări reabilitare			Lucrări conexe		
		Lungime (m)	Diametru (mm)	Material	Racorduri (buc.)	Cămine (buc.)	Guri scurgere (buc.)
1	Aleea Progresului	130	315	PVC, SN4	8	4	2
2	Aleea Muncii	56	315	PVC, SN4	1	2	2
3	Aleea Scărișoara	91	315	PVC, SN4	5	4	-
4	I.L. Caragiale	106	315	PVC, SN4	4	4	-
5	Mihai Viteazul	182	315	PVC,	15	8	-
6	Progresului	282	800	PAFSI N,SN 10000, cond. gravitaționale (PN1)	10	13	1
7	Subtraversări DN	9	800	PAFSI N,SN 10000			
Total		856	-	-	43	35	5

Sursa: S.C. ApaProdS.A. Deva

Lucrările de extindere a rețelei de canalizare se vor desfășura pe o lungime de 9.934 m, cu toate lucrările conexe (subtraversări, racorduri, cămine etc.), conform Tabelului 3.17.

În completare, lucrările de modernizare cuprind și implementarea SCADA în sistemul de canalizare, prin automatizarea stațiilor de pompare apă uzată. De asemenea, stația de epurare se află în curs de modernizare.

Lista lucrărilor de extindere a rețelei de canalizare în Municipiul Deva

Tabel 3.17

Nr. Crt.	Strada	Extindere conducte			Lucrări conexiune	
		Lungime (m)	Diametru (mm)	Material	Racorduri (buc.)	Cămine (buc.)
1	Archia	1496	250	PVC, SN 4	66	42
2	Aurel Vlaicu	875	250	PVC, SN 4	63	26
3	Cafea Zarandului	1132	250	PVC, SN 4	12	23
4	Centuria	367	250	PVC, SN 4	18	11
5	Cireșilor	271	250	PVC, SN 4	12	9
6	Cozia	1152	250	PVC.SN4	35	29
7	Cozia 1	205	250	PVC, SN 4	5	5
8	CA Rosetti	180	250	PVC, SH 4	12	5
9	Dimitrie Cantemir	590	250	PVC, SN 4	44	19
10	Depozitelor	436	250	PVC, SN 4	11	9
11	Granitului	240	250	PVC, SN 4	-	7
12	I.Manii (Garii)	188	250	PVC, SN 4	10	7
13	I. Pincio	226	250	PVC, SN 4	18	8
14	I.Vulcan	1121	250	PVC. SN 4	33	26
15	Mihai Viteazul	60	250	PVC, SN 4	2	2
16	Pinului	71	250	PVC, SN 4	2	2
17	Primăverii	409	250	PVC, SN 4	21	13
18	Prunilor	302	250	PVC, SN 4	7	8
19	Rândunicii	115	250	PVC, SN 4	16	2
20	Roci	236	250	PVC, SN 4	7	7
21	Stejarului	149	250	PVC, SN 4	12	7
22	Str. 3	85	250	PVC, SN 4	12	2
23	Subtraversare curs apa	36	250	PVC, SN 4		
Total		9.934	-	-	418	263

Lucrările de dezvoltare a rețelei de canalizare adresează și subsistemul de pompare apă uzată în Deva, prin construcția a 5 stații de pompare apă uzată, după cum urmează:

- ✓ Construcție stație de pompare apă uzată SPAU 1 Archia - situată pe strada Archia, dimensionată pentru debitul $Q=16,3\text{mc/h}$ și înălțimea de pompare $H=22,3\text{ m}$;
- ✓ Construcție stație de pompare apă uzată SPAU 2 Archia - situată pe strada Archia, dimensionată pentru debitul $Q=15,1\text{ mc/h}$ și înălțimea de pompare $H=15,2\text{ m}$;
- ✓ Construcție stație de pompare apă uzată SPAU 3 C.A. Rosetti - situată pe strada C.A.Rosetti, dimensionată pt. debitul $Q=15,2\text{mc/h}$ și înălțimea de pompare $H=10,2\text{m}$;
- ✓ Construcție stație de pompare apă uzată SPAU 4 Santuhalm - situată pe strada Santuhalm 2, dimensionată pt. debitul $Q=73,4\text{mc/h}$ și înălțimea de pompare $H=16,4\text{m}$;
- ✓ Construcție stație de pompare apă uzată SPAU 5 Centuria - situată pe strada Centuria, dimensionată pentru debitul $Q=15,3\text{mc/h}$ și înălțimea de pompare $H=7,6\text{ m}$.

c) Evoluția sistemului de canalizare

Evoluția sistemului de canalizare, din punct de vedere al lungimii simple a rețelei de canalizare, a urmărit o traiectorie ascendentă. Pentru ilustrare, au fost selectate câteva repere de referință, la un interval de 5 ani, aferente anilor 1997, 2002, 2007, 2013 (Tabelul 3.18). Pentru relevanță, au fost determinate și creșterile procentuale ale acestei serii de date față de anul inițial, 1997, precum și față de valoarea precedentă aferentă datelor analizate.

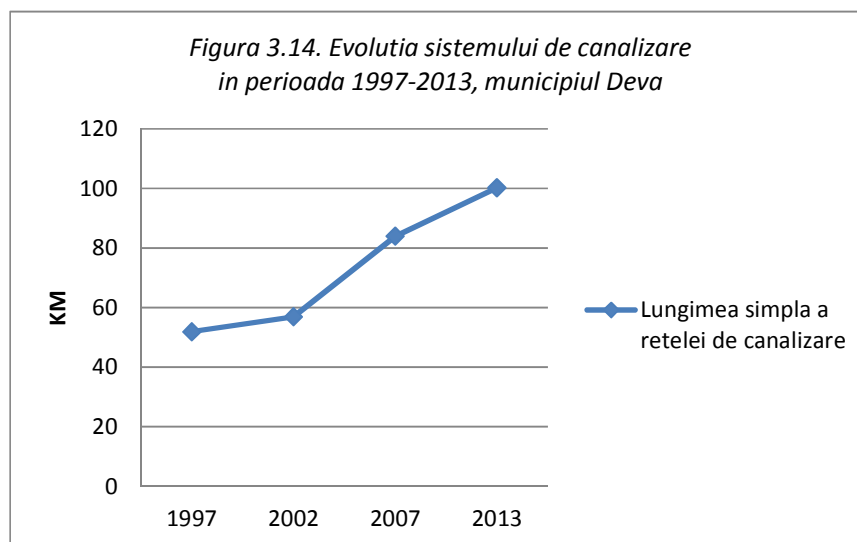
Repere în evoluția sistemului de canalizare din municipiul Deva

Tabel 3.18

Caracteristica	1997	2002	2007	2013
Lungimea simplă a rețelei de canalizare (Km)	51,9	56,9	84	100,245
Creștere procentuală: - față de 1997	-	9,63%	61,85%	93,15%
- față de perioada precedentă	-	9,63%	47,63%	19,34%

Sursa: S.C. ApaProdS.A. Deva

Corespunzător acestor date se prezintă graficul de evoluție (Figura 3.14).

3.4.3. Iluminatul public

Serviciul de Iluminat Public al Primăriei Deva este destinat satisfacerii unor cerințe / nevoi de utilitate publică, și anume:

- ridicarea gradului de civilizație, confort și a calității vieții
- creșterea gradului de securitate individuală și colectivă
- asigurarea siguranței circulației rutiere și pietonale
- punerea în valoare, printr-un iluminat arhitectural și ornamental adecvat, a zestrei arhitectonice și peisagistice
- realizarea unei infrastructuri edilitare moderne
- funcționarea și exploatarea în condiții de siguranță, rentabilitate și eficiență economică a infrastructurii aferente serviciului de iluminat public

Documentele care reglementează desfășurarea serviciului de iluminat public sunt:

- * Legea nr. 230/2006, a serviciului de iluminat public;
- * Regulamentul de organizare și funcționare a serviciului de iluminat public în Municipiul Deva;
- * Contractul de concesiune.

Sistemul de iluminat public (SIP) al municipiului se asigură pentru:

- iluminatul public stradal;
- iluminatul căilor de circulație publică: străzi, trotuare, piețe, intersecții, treceri de pietoni, poduri;
- iluminatul festiv și peisagistic;
- iluminatul arhitectural.

Sistemul de iluminat public din municipiul Deva a fost concesionat pentru 10 ani.

Activitățile concesionarului stabilite prin contract au avut în vedere:

- ⇒ menținerea în stare de funcționare a SIP,
- ⇒ executarea lucrărilor de reabilitare, modernizare și extindere a SIP.

În aplicarea prevederilor Legii 230/2006, Primăria municipiului Deva a realizat demersuri de preluare a inventarului SIP, aflat în proprietatea operatorului de energie zonal.

Exploatarea și întreținerea sistemului de iluminat public se realizează prin:

- Dispeceratul general / Dispeceratul Concesionar;
- SC Enel Energie SA;
- Serviciul Energetic și Iluminat public / Primăria Municipiului Deva;

O problemă obișnuită privind eficiența iluminatului public este umbrirea din cauza vegetației. În acest sens, se are în vedere toaletarea vegetației, acolo unde se impune, care se realizează în fiecare an, primăvara și toamna. Intervențiile în perioada de vegetație se fac numai în cazuri extreme – furtuni, tornade, alunecări de teren, accidente de circulație.

Întreținerea SIP se desfășoară pe baza sesizărilor înregistrate de la cetățeni, prin dispecerizare proprie a Primăriei și a dispeceratului concesionarului, și include:

- ⇒ Activități de înlocuire a elementelor defecte ale corpurilor de iluminat;
- ⇒ Activități de întreținere pentru menținerea parametrilor optimi luminotehnici și de securitate în exploatare.

Această activitate este monitorizată anual prin indicatorii de performanță ai serviciului, evidențiați în Rapoartele Tehnice Anuale, media anuală de rezolvare a sesizărilor fiind de 99%. Diferența de 1% reprezintă sesizări nerezolvate din motive tehnice legate de operatorul pe partea de furnizare a energiei electrice (SC Enel Energie SA).

Evoluția punctelor luminoase

În tabelul următor este prezentată evoluția SIP, concomitent cu măsurile demarate de municipalitate în privința eficientizării și creșterii calității serviciului de iluminat public.

Evoluția sistemului de iluminat public al municipiului Deva

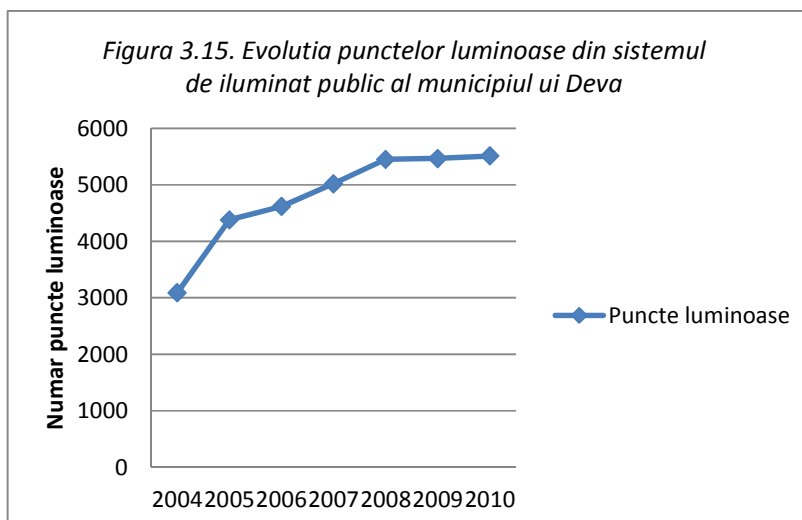
Tabel 3.19

Anul	Puncte Luminoase [Buc]		Console [Buc]		Stâlpi [Buc]		Rețea subterană [Km]		Rețea aeriană [Km]		Cutii de distribuție/ Puncte de aprindere [Buc]	
	SIP DEVA	Modernizări/ Extinderi	SIP DEVA	Modernizări/ Extinderi	SIP DEVA	Modernizări/ Extinderi	SIP DEVA	Modernizări/ Extinderi	SIP DEVA	Modernizări/ Extinderi	SIP DEVA	Modernizări/ Extinderi
2004	3.088	529	2.393	517	3.774	261	27,730	1,296	57,221	5,606	3	3
2005	4.381	2.486	3.400	2.328	4.161	387	33,200	14,119	67,400	11,212	21	18
2006	4.617	449	3.430	233	4.282	121	40,300	3,647	68,612	3,174	26	5
2007	5.020	724	3.451	278	4.730	450	48,500	14,031	71,786	1,717	37	11
2008	5.452	534	3.691	325	5.191	459	55,100	7,647	73,503	8,762	47	10
2009	5.468	17	4.026	6	5.215	24	55,584	0,242	82,825	0,560	48	1
2010	5.512	246	4.026	0	5.215	0	55,584	0	82,825	0	48	0
TOTAL	5.512	4.985	4.026	3.687	5.215	1.702	55,584	40,982	82,825	31,031	48	48

Analiza datelor statistice referitoare la evoluția numărului de puncte luminoase în municipiul Deva denotă o evoluție ascendentă a acestora. Graficul din Figura 3.15 oferă o imagine sugestivă privind trendul înregistrat în perioada de referință.

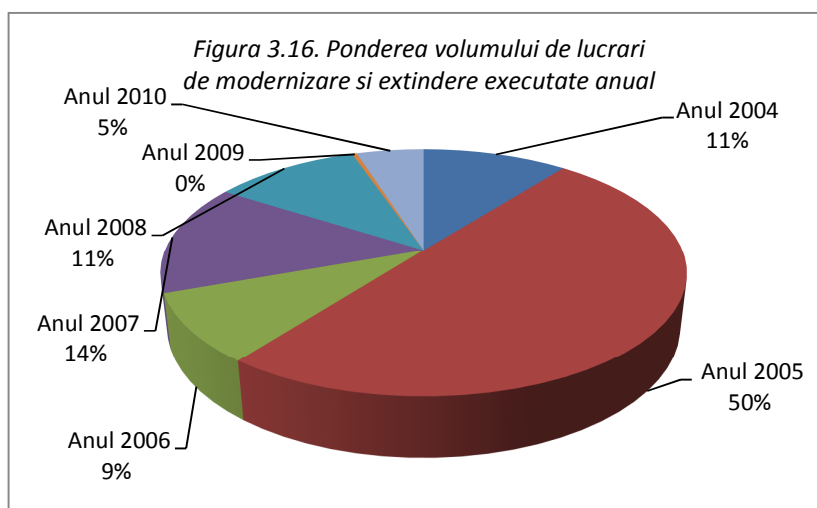
Caracteristicile elementelor luminoase din SIP sunt următoarele:

- ⇒ pe arterele principale, sunt predominante sursele cu vapori de sodiu la înaltă presiune/tubulare de 150W/250W;
- ⇒ pe arterele secundare și în cartierele de locuit, sunt instalate surse cu vapori de sodiu la înaltă presiune/tubulare de 70 W/100W.

Un alt aspect privind evoluția sistemului de iluminat public se referă la activitățile de modernizare și extindere a punctelor luminoase. În acest sens, analiza datelor statistice reliefează desfășurarea unei activități intense în anul 2005, aproximativ jumătate din lucrările din această categorie fiind executate în anul 2005, respectiv un număr de 2.486 lucrări din 4.985 în total pentru perioada 2004 ÷ 2010.

În graficul următor (Figura 3.16) se reprezintă ponderea lucrărilor anuale în cadrul lucrărilor executate în perioada analizată.

Comanda de aprindere a SIP este realizată prin fotocelulă (sesizarea luminozității naturale) și parțial prin ceasuri programate, conform graficului de aprindere național, dar acestea nu funcționează corespunzător. Pentru orizontul de planificare vizat urmează implementarea sistemului de telegestiune, ce va permite controlul integral al elementelor de comandă ale SIP.

Încă din anul 2007, la nivelul municipiului Deva s-a reușit înlocuirea integrală a lămpilor pe bază de vapori de mercur, întregul SIP actual funcționând numai pe bază de echipamente cu vapori de sodiu. În acest mod, s-a realizat eficientizarea SIP, atât din punct de vedere al parametrilor funcționali, cât și al costurilor de funcționare și întreținere.

Iluminatul public este prevăzut pe majoritatea arterelor de circulație ale localității. Se folosesc lămpi cu vapori de sodiu, montate pe stâlpi de beton și metalici, cu alimentare subterană și aeriană.

Starea tehnică a SIP, precum și evoluția lucrărilor și echipamentelor până la modernizarea și eficientizarea completă a consumurilor energetice în Municipiului Deva, sunt descrise în tabelul următor, întocmit pe baza anexei la contractul de concesionare.

**Starea tehnică a sistemului de iluminat public din municipiul Deva
pe zone și tipuri de obiective**

Tabel 3.20

Zona	Zona / Etapa (Tip obiectiv)	Stâlpi	Corpuri	Prelungiri	Rețea	Cutii distribuție, Puncte de aprindere
1	Zona Z1 – Etapa 2	101	127	55	3,545	3
2	Zona Z2 – Etapa 2	11	48	21	0,243	-
3	Zona Z3 – Etapa 2	125	136	11	4,665	-
4	Zona Z4 – Etapa 2	79	102	17	3,039	-
5	Zona Z5 – Etapa 2	80	55	62	2,719	1
6	Zona Z6 – Etapa 2	60	53	19	2,212	-
7	Zona Z7 – Etapa 2	9	17	8	0,341	-
8	Obiective arhitecturale	194	235	63	4,982	7
9	Bulevarde	83	202	149	3,632	1
10	Arhitecturale	6	14	-	-	-
11	Școli și licee	77	139	60	3,315	18
TOTAL		748	989	405	25,38	30

Așa cum a fost menționat, SIP din cadrul municipiului Deva a făcut obiectul unui contract de concesiune pentru asigurarea funcționării, executarea de lucrări de modernizare și extindere. În acest context, deși echipamentele noi utilizate ar fi trebuit să aibă performanțe energetice superioare, consumul energetic a înregistrat creșteri permanente, în condițiile extinderii semnificative din ultima perioadă a SIP, datorată noilor cartiere ale municipiului, precum și dezvoltării infrastructurii rutiere și pietonale.

În perioada 2004-2011, în municipiul Deva s-a desfășurat un program de reabilitare al SIP, care a inclus:

- Modernizări puncte luminoase;
- Reabilitarea și redimensionarea instalațiilor de iluminat public, pentru creșterea calității serviciului;
- Extinderea rețelelor de iluminat public în zonele de dezvoltare ale municipiului, precum și în zonele fără grad de acoperire.

În perioada 2010-2012, procentul lucrărilor rămase de executat, conform obiectivelor stabilite de Primaria municipiului Deva împreună cu concesionarul, a fost de 7%, lucrări finalizate până la sfârșitul anului 2013.

Reabilitarea și întreținerea sistemului de iluminat public în municipiul Deva

Deși în ultimii ani au fost executate lucrări de întreținere și modernizare ale SIP, termenul destul de lung în care au fost derulate aceste lucrări a condus în final la realizarea unei configurații eterogene și care nu răspunde cerințelor tehnice și de performanță actuale.

În prezent SIP din orașul Deva este învechit, fiind necesară definirea și implementarea unui proiect unitar de modernizare și eficientizare a acestuia.

Ca urmare, a fost inițiat și realizat un studiu de oportunitate, a cărui dezvoltare a presupus parcurgerea următoarelor etape esențiale pentru demersul urmărit:

- ⇒ Studiarea datelor existente în evidențele locale
- ⇒ Culegerea și preluarea de date din teren
- ⇒ Stabilirea cerințelor și definirea obiectivelor proiectului de reabilitare
- ⇒ Definirea direcțiilor principale de acțiune
- ⇒ Stabilirea configurației vizate pentru SIP reabilitat
- ⇒ Definirea caracteristicilor SIP vizat
- ⇒ Oportunitatea proiectului propus

Studiarea datelor existente. Documentele conținând datele tehnice ale componentelor SIP au fost analizate din punct de vedere al: eficienței; vechimii; destinației; caracteristicilor luminotehnice; utilizare/amplasare corectă a componentelor; corelarea acestor caracteristici cu necesarul actual pentru atingerea nivelului de performanță al SIP în conformitate cu standardele aplicabile.

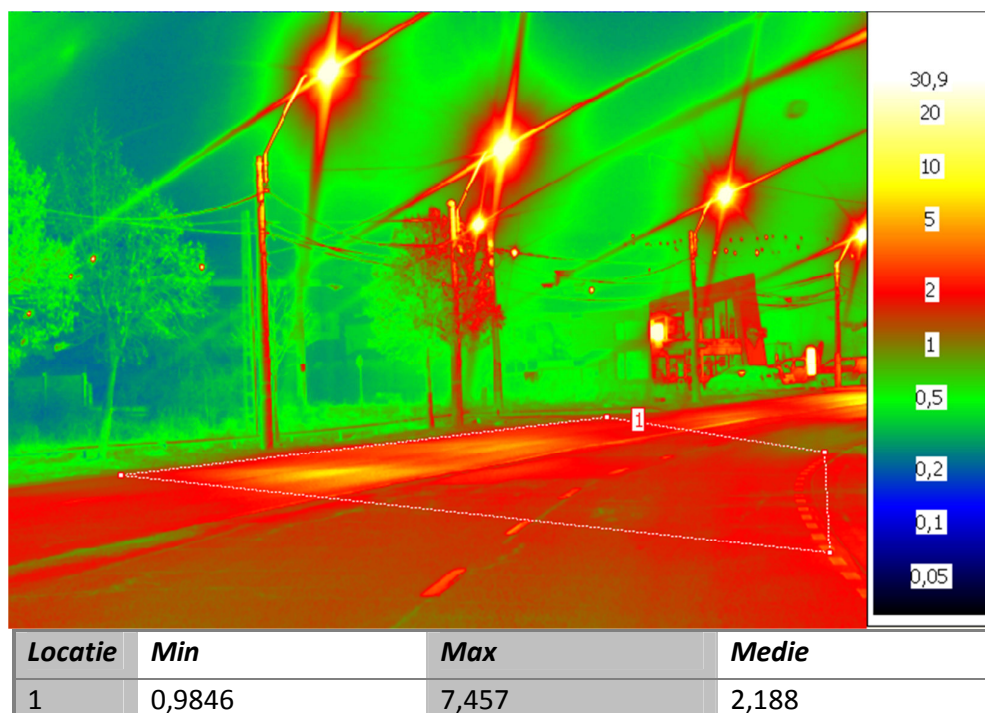
La momentul începerii studierii SIP din orașul Deva, acesta era compus din 4020 de puncte de iluminare dotate cu diferite tipuri de corpuri de iluminat (sub 10 tipuri de corpuri, cu vechimi diferite) cu cca. 4020 stâlpi (2691 din beton, 1087 oțel pentru iluminat stradal și 242 pentru parcuri și suprefețe verzi), și o parte din corpurile de iluminat suspendate.

O parte din stâlpi nu sunt prevăzuți cu copruri de iluminare, aceștia sunt doar pentru susținerea mecanică a cablurilor.

O observație importantă se referă la faptul că dezvoltarea sistemului de iluminare actual nu s-a realizat pe baza unei strategii prin care să se asigure o iluminare pe timp de noapte comparabilă cu cea de pe timp de zi. Astfel, punctul de pornire pentru modernizarea sistemului actual îl reprezintă asigurarea unei iluminări pe timp de noapte comparabile cu cea de zi, la care condițiile de iluminare se deduc din calitatea iluminării pe timp de zi.

Culegerea și preluarea de date din teren. În luna februarie 2014 au fost efectuate măsurători luminotehnice pentru determinarea eficienței SIP din punct de vedere al cantității de lumină generate. În acest scop a fost utilizat un sistem de măsurare a luminozității care are la bază dispozitive hardware de măsurare de ultimă generație și aplicații software de analiză ce au permis capturarea de imagini. În urma prelucrării datelor prelevate în teren, prin intermediul aceluiași program, au fost obținuți parametrii luminotehnici ai zonei măsurate. Principalul parametru rezultat prin această metodă este cantitatea de lumină pe unitatea de suprafață [Cd/m^2].

Operațiunea de măsurare s-a efectuat pe timp de noapte, în condiții atmosferice adecvate (fără ceață, carosabil uscat). Un exemplu al operațiunii de măsurare și prelucrare date pentru obținerea parametrilor de luminozitate este prezentat în imaginea următoare.

Principalele caracteristici determinate ale SIP sunt cuprinse în tabelul următor.

*Caracteristicile sistemului de iluminat public
- Municipiul Deva, martie 2014 -*

Tabel 3.21

Caracteristica	Valoarea	
	Actuală	Necesară
Puncte de iluminare	7953	10934
Costuri pe energie anuale	€ 700.000,00	€ 523.786,00
Mentenanța	€ 100.000,00	
Întreținere	€ 175.000,00	
Consum energie	6.056.817 kW/h	4258426 kW/h
Emisii CO ²	3.876,36288	2.725,39264
Puncte de aprindere-alimentare / Trafo	147	100
Capacitate per punct de iluminare (în Watt)	195,27	124,2

Deci SIP actual poate fi definit pe baza următoarelor caracteristici principale:

- * Capacitatea medie de 195,27 W, inclusiv 20% pierderi prin balast;
- * Consumul anual de energie, la o funcționare de 3900 ore, este de 6.056.817 kWh;
- * Astfel se deduce o emisie de CO² = 3876,36 tone (0,00064t/kwh x 6.056.817 kwh);
- * Cele 3900 ore anuale de funcționare se vor considera astfel:
 - o 2190 cu diminuare de intensitate;
 - o 1710 normale.

Considerente de economisire a energiei electrice prin reducerea iluminării pe timp de noapte (între orele 23:00 ÷ 05:00).

Determinarea consumului anual al punctelor de iluminare s-a realizat astfel:

- * consumul anual fără reducerea intensității:
 - o 1359 kWh x 3900h = 5.300.100 kWh.
- * cu diminuarea intensității pe timp de noapte:
 - o 1359kWh x 2190h minus cca.35% = 1.934.536,5 kWh
 - o 1359kWh x 1710h = 2.323.890 kWh
 - o rezultă un consum de 4.258.426,5 kWh

Stabilirea cerințelor și definirea obiectivelor proiectului. În urma măsurătorilor efectuate și a studierii datelor tehnice ale SIP s-a determinat starea reală existentă în teren. Comparând caracteristicile SIP reale cu cele impuse prin normativele de specialitate, se pot defini măsurile care se impun pentru a aduce parametrii SIP existent la valorile de stare normale.

Prin modernizarea rețelei de iluminat vor fi atinse următoarele obiective :

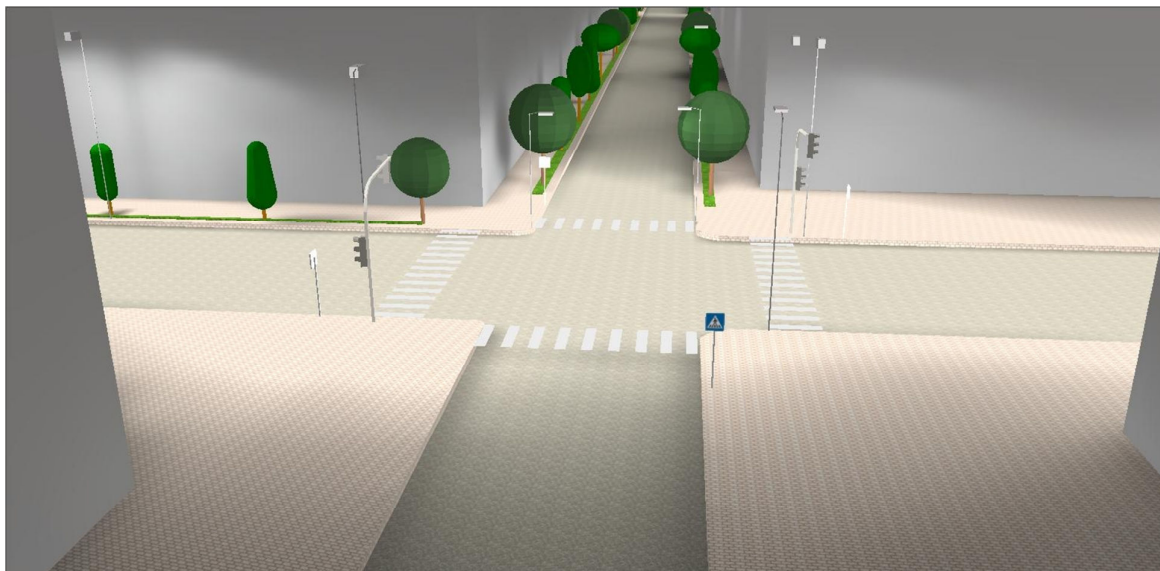
- * Va fi asigurat nivelul luminotehnic corespunzător cu valorile reglementate de standardele naționale și internaționale. Vor fi asigurate nivelele de iluminare și luminanță, uniformitatea generală, longitudinală și transversală, atât pentru iluminare, cât și pentru luminanță, pragul de orbire etc.
- * Va fi asigurat nivelul optim al consumului de energie electrică, în condițiile îndeplinirii tuturor cerințelor, prin alegerea unor surse de lumină eficiente, utilizarea de accesorii pentru surse de lumină cu pierderi reduse de putere, utilizarea de corpuri de iluminat echipate cu lămpi cu randament mare și costuri de mentenanță redusă, cu grad mare de protecție și cu caracteristici optice superioare.
- * Toate componentele sistemului de iluminat vor fi proiectate în conformitate cu standardele în vigoare, prezentându-se la execuție certificatele de conformitate.

Cerințele de performanță ce trebuiesc atinse pentru noul SIP sunt următoarele :

- * Alegerea unei tehnologii eficiente de iluminat, cu costuri de exploatare și mentenanță reduse;
- * Uniformizarea sistemelor de lămpi folosite pentru iluminatul public, precum și utilizarea de lămpi corespunzătoare pentru zonele cu cerințe de iluminare specifice;
- * Implementarea unui sistem central de comandă, care să permita controlul, reglarea și supravegherea de la distanță, precum și interconectarea în rețea a corpurilor de iluminat;
- * Configurarea rețelei de iluminat și a elementelor principale ale SIP se va concretiza într-o rețea cât mai simplă și uniformă, care să asigure acoperirea din punct de vedere al iluminatului public a întregului oraș, în condiții de eficiență optimă.
- * Utilizarea stâlpilor pentru iluminat ca elemente de sistematizare multifuncționale

Acest lucru presupune o dezvoltare a proiectului pe mai multe direcții, prin proiect identificându-se zonele de amplasare pentru următoarele tipuri de rețele:

- * Variantele de montare a unor prize electrice, în zonele de interes, pentru încărcarea acumulatorilor autovehiculelor electrice;
- * Variantele de amplasare a echipamentelor și realizarea unei rețele wireless pentru acces la internet.

Pe baza studiului de oportunitate realizat au fost definite direcțiile principale de acțiune în vederea reabilitării SIP, referitoare la:

- * Oportunitatea implementării unei tehnologii noi, eficiente, cu costuri de exploatare reduse;
- * Reducerea pierderilor;
- * Crearea unui sistem unitar;
- * Oportunitatea creării unui sistem de comandă centralizat;
- * Uniformizarea distribuției iluminatului public;
- * Aigurarea unei iluminări optime și eficiente;
- * Utilizarea stâlpilor de iluminat ca și elemente de sistematizare pe verticală;

Pentru stabilirea variantelor constructive studiate se propune să se aibă în vedere încorporarea în sistem a:

- * Corpurilor de iluminat eficiente cu caracteristici cerute de normativele naționale și europene;
- * Elementelor de reglare și comandă fiabile;
- * Elementelor (consumatorilor) cu consum și pierdere de putere reduse;
- * Componentelor unitare, ușor de înlocuit, compacte, cu costuri de întreținere reduse.

Configurația preconizată a SIP ca urmare a reabilitării vizate, definită prin studiul de oportunitate menționat, este evidențiată succint în Tabelul 3.22.

Caracteristicile sistemului de iluminat public
- Municipiul Deva, martie 2014 –

Tabel 3.22

<i>Structurarea SIP</i>	<i>Detalii</i>
<i>Străzi principale</i>	- există 45 km de străzi principale; - străzile principale sunt iluminate pe ambele părți, ca urmare vor fi asimilate cu distanța de 90 km ; - cei 90 de km de iluminat pentru străzilele principale vor fi calculați cu lămpi cu capacitate de 140 Watt de tip Iridium 2 (cu lampă cu descărcare CosmoPolis) sau cu module LEDGINE 2 (cu capacități până la 199 W), cu distanțe de 38 m și o cantitate de 2368 lămpi.
<i>Străzi secundare</i>	- există 64 km de străzi secundare - străzile secundare vor fi calculate cu lămpi cu capacitatea de 100 Watt de tip Selenium (cu vapori de sodiu cu balast convențional), cu distanțe de 30 m și o cantitate de 4266 de lămpi.
<i>Total străzi</i>	Orașul Deva cuprinde o multitudine de străzi cu profile diferite. Se desprind astfel 3 situații, cu valori luminotehnice diferite: B1, D2 și E2. Astfel, pe lângă structurarea și orientarea în interiorul localității, sistemul astfel determinat conferă și o coerență vizuală a orașului. Iar prin alegerea unei surse de lumină de calitate, se mărește calitatea iluminării, însă cu o creștere a consumului de energie. Un punct important în cadrul viitorului proiect de execuție este acela de a adapta consumul de energie funcție de specificul local.
<i>Intersecții/ Treceri de pietoni</i>	Vor fi luate în considerare cca 700 de <i>intersecții</i> , pentru care se vor mai prevedea câte 2 lămpi. Același principiu se aplică și la trecerile de pietoni. Astfel au fost obținute următoarele date: - 1400 buc. Inteseccții cu 100 Watt - 1400 buc. Treceri de pietoni cu 100 Watt
<i>Parcuri</i>	Parcurile vor fi iluminate cu 1000 lămpi în locul celor 720 lămpi actuale, însă cu o capacitate de 50 Watt/lampa.
<i>Monumente</i>	Monumentele care vor fi iluminate se considera a fi în număr de 50. Acestea vor fi iluminate cu lămpi de 50 watt și un număr de 10 lămpi per monument, rezultând un număr de 500 de lămpi de 50 watt.

Proiectul de execuție va cuprinde toate elementele de configurație ale orașului prin considerarea efectelor acestora:

- * O grupare pe tipuri a sistemului stradal;
- * Evidențierea centrului și a zonelor importante;
- * Accentuarea monumentelor, pasajelor sau clădirilor de patrimoniu;
- * Integrarea în aspectul nocturn a clădirilor înalte;
- * Parcuri, cu iluminare orientată la condițiile naturale, care să asigure siguranța trecătorilor.

Cu ajutorul iluminatului public, spațiul public din interiorul localității devine accesibil pe timp de noapte. Simbioza între lumină și mediu joacă un rol important în arhitectura urbană. Este important ca iluminatul public să nu fie tratat doar ca o temă

tehnică. Combinarea unei iluminări funcționale și estetice produce o sinergie asupra confortului vizual, percepției spațiilor și a buneii dispoziții. O astfel de ambianță se poate obține prin alegerea corpurilor de iluminat și a surselor de lumină potrivite, precum și montarea acestora la înălțimi adecvate. Aceasta înseamnă că sunt de avut în vedere nu doar cerințele pentru asigurarea traficului, ci și aspectele economice și turistice.

Prin porționare adecvată, căile de circulație simple pot fi transformate în zone pietonale care atrag populația în zona respectivă și ajută la crearea de hărți mentale folosite la orientarea pe timp de noapte. Totodată, se poate obține o accentuare a caracterului geografic și a conformanței spațiale care determină morfologia localității. Proiectarea lumino-tehnică nu se limitează doar la cerințele referitoare la parametrii de iluminare, ci cuprinde și aspecte referitoare la percepția umană, implicând astfel și parametri obiectivi și subiectivi.

Scopul general al proiectului de modernizare și construire a unui SIP nou în orașul Deva îl reprezintă eficientizarea costurilor aferente serviciului de iluminat public, îmbunătățirea impactului acestuia asupra mediului și oferirea astfel a unui iluminat public calitativ, estetic, modern și eficient locuitorilor, precum și turiștilor. În categoria SIP se include iluminatul stradal, iluminatul orășenesc (piețe, parcuri, zone pietonale, zone centrale), precum și iluminatul tunelelor și a drumurilor naționale de pe teritoriul orașului.

Proiectul descrie activitățile necesare de realizat pentru îndeplinirea obiectivelor generale ale proiectului. Este evident faptul că:

- * Înlocuirea corpurilor de iluminat și a surselor de lumină existente prin corpuri de iluminat ergonomice și luarea în considerare a cerințelor lumino-tehnice conform EN 13201 contribuie la scăderea costurilor pentru fiecare punct de iluminat și la o protecție sporită a mediului (o reducere semnificativă a luminării în sus, reciclarea lămpilor, surselor de lumină și a aparatelor);
- * Prin realizarea lucrărilor de schimbare a stâlpilor (optimizarea poziției, înălțimii, brațului, aliniamentului și înclinării corpurilor de iluminat în raport cu suprafața carosabilului), a brațurilor și a cablurilor de conectare, se vor elimina carențele SIP din orașul Deva;
- * Prin reducere și înlocuirea distribuitorilor învechiți ai SIP și printr-o operare corectă (intensitatea iluminatului, managementul timpilor) se contribuie la economisirea de energie și la o reducere semnificativă a costurilor de întreținere a întregului SIP;
- * O inspecție la fiecare 4 ani, conform normelor europene, pentru determinarea stării instalațiilor și aparatelor fixe.

Caracteristicile sistemului de iluminat public
- Municipiul Deva, martie 2014 –

Tabel 3.23

<i>Caracteristici tehnice Echipamente SIP</i>	<i>Detalii</i>
<i>Surse de lumină</i>	<p>Sursele de lumină utilizate în orașul Deva nu corespund normelor tehnice actuale. Sunt permise doar sursele de lumină cele mai eficiente (minim 87 lm/W). Oferta de produse depășite tehnic se interzice prin Ecodesign 2009/125/EG.</p> <p>Normativele pentru realizarea SIP reglementează achiziția surselor de lumină pentru orașele europene, astfel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Până în anul 2012 orașele vor renunța la utilizarea de tuburi cu natriu sub presiune și de tuburi cu halogen cu arzător din cuarț; - Până în anul 2015 orașele vor renunța la utilizarea de tuburi cu mercur sub presiune și de tuburile cu mercur sub presiune. <p>Acestea vor fi înlocuite cu produse de calitate superioară de tip Cosmopolis, MASTER City WHITE CDO și MASTER SON PIA în toate formele, capacitățile și prinderile iar pe termen lung prin LED-uri și tehnologia plasmă a firmei LUXIM.</p>
<i>Lămpi</i>	<p>În orașul Deva sunt utilizate cca. 10 tipuri de lămpi – cele mai vechi produse de ELBA Timisoara, iar cele mai recente de PHILIPS. Termenul de durabilitate a lămpilor inițiale a expirat, iar din cauza murdăriei sau a influențelor razelor UV, acoperirea acestora este deficitară și prezintă semne de degradare prin vandalism.</p> <p>Cea mai mare deficiență o reprezintă însă radiația razelor luminoase în sus și astfel utilizarea ineficientă a fluxului luminos. Lămpile nu îndeplinesc cerințele fotometrice cerute prin normele EN 13201 pentru clasa corespunzătoare de iluminat a drumurilor circulante.</p> <p>Soluția recomandată utilizează cele mai bune tehnologii. La alegerea lămpilor s-au luat în considerare parametrii energetici și luminotehnici ai lămpilor. Lămpile trebuie să fie corespunzătoare și din punct de vedere estetic.</p> <p>În orașul Deva există o încărcare mare a rețelei de alimentare prin operarea cu lămpi cu descărcare cauzată de lămpile defecte, lămpi cu compensare separată.</p> <p>În perioada 2006 – 2011 au fost montate pe anumite străzi și lămpi moderne, cu grad de protecție ridicat, de tip Iridium (cca. 50 buc.), Selenium (1166 Buc.) Malaga (355 buc.), Marbela (306 buc.), Estoril (100 buc.) și TrafficVision (119 buc.). Cu alte cuvinte s-au ales lămpi produse de către Philips. Propunerea studiului de oportunitate este de a se continua cu soluția deja adoptată.</p>

<i>Caracteristici tehnice Echipamente SIP</i>	<i>Detalii</i>
<i>Balasturi</i>	<p>Pentru lămpi cu halogen-metal și sodiu se pot monta în afără de balasturi convenționale și balasturi electronice.</p> <p>Introducerea de balasturi electronice în orașul Deva este necesară și din cauza distribuirii economice a energiei electrice. Factorul de putere la tuburile utilizate normal este de 0,4 până la 0,5. Din acest motiv lămpile vor fi dotate cu un condensator de compensare care asigură un factor de putere de 0,95.</p>
<i>Suport lămpi (Stâlpi și cabluri aeriene)</i>	<p>Pe lângă lămpi și surse de lumină suportii pentru susținerea acestora sunt cele mai importante componente în sistemul de iluminat. În orașul Deva se folosesc stâlpi din beton, oțel și fontă. Stâlpii din beton sunt foarte rezistenți la coroziune, însă cel mai des folosiți în statele europene sunt stâlpii din oțel, a căror durabilitate este de 35 până la 40 de ani, iar la stâlpii turnați se ajunge până la 100 de ani.</p> <p>Geometria sistemului de iluminat din orașul Deva nu corespunde criteriilor arhitectonice ale SIP (Ordonare lămpi, distanțe între puncte de iluminare, înălțimi ale punctelor de iluminare, console, unghi de înclinare). O deficiență majoră a SIP se poate observa în zonele cu treceri de pietoni, care nu sunt iluminate corespunzător.</p> <p>Fără optimizarea geometriei de iluminare (stâlpi), optimizarea SIP și, implicit, a costurilor de operare, este aproape imposibilă.</p> <p>Stâlpii avuți în vedere au înălțimi de 10-12 m, cu distanța de până la 30 m între aceștia. Străzile care au lățimi de până la 10,5 m (până la 3 benzi), în general vor fi iluminate pe o singură parte, în zonele în care este posibil.</p> <p>Locurile de parcare și zonele pietonale vor fi prevăzute cu stâlpi de cca 4 m, cu corpuri de iluminare decorative.</p>
<i>Cabluri și instalații</i>	<p>În orașul Deva sunt utilizate cabluri îngropate (59,4 km), cu diametre de 16 mm² (8,9 km), 25 mm² (47,5 km) și 35 mm² (3 km). Lungimea totală a cablurilor electrice este de 322,1 km. Această situație este nesatisfăcătoare.</p> <p>Tipurile de cabluri se determină pe baza scăderii tensiunii. Cablarea se realizează prin panouri montate pe stâlpi sau libere, fiecare cu cablaj separat. Realizarea lucrărilor de cablare se recomandă a fi realizată împreună cu alte proiecte, de exemplu apă-canal, Net-City.</p>

<i>Caracteristici tehnice Echipamente SIP</i>	<i>Detalii</i>
<i>Puncte de aprindere / Distribuitori</i>	<p>Momentan există 147 de puncte de aprindere, pentru care se propune să fie reduse la 100 de puncte.</p> <p>Numărul total de contoare din orașul Deva este de 171.</p> <p>În orașul Deva sunt utilizați distribuitori cu un grad ridicat de uzură fizică și morală, în afara câtorva distribuitori amplasați în stații trafo noi. Se propune înlocuirea distribuitorilor și legarea acestora la sistemul de comandă la distanță a SIP.</p> <p>Este imperios necesar să se reducă numărul de contoare, implicit și cel al punctelor de aprindere, precum și să se dimensioneze corespunzător puterea alocată fiecărui distribuitor.</p>
<i>Comanda sistemului de iluminat</i>	<p>Sistemul de management este o componentă a unui sistem inteligent (Smart Grid). Un astfel de sistem permite supravegherea componentelor și a stării SIP.</p> <p>Alte avantaje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recunoașterea instantanee a defecțiunilor - Reviziile pot fi planificate pe anumite direcții - Prognozele asupra consumului pot fi estimate mai precis. - Intensitatea iluminării poate fi reglată pentru fiecare lampă - Se poate realiza inventarul digital al tuturor componentelor - Se furnizează o vedere de ansamblu permanentă asupra costurilor
<i>Monitorizare și telemanagement SIP</i>	<p>Pentru administrarea la distanță și comanda lămpilor în orașul Deva a fost recomandat sistemul de comandă StarSense.</p> <p>Funcționarea fluxului luminos virtual (VPO) permite regularizarea sistemelor de iluminat supradimensionate, de exemplu prin reglarea tuburilor de 150W la nivelul necesar de 120 W.</p> <p>Lămpile pot fi astfel grupate încât să reacționeze concomitent, corelate cu poziționarea lor specifică.</p> <p>StarSense permite supravegherea stării tehnice și a orelor de operare ale fiecărui tub, precum și raportarea poziției acestuia. De asemenea, are loc minimizarea cheltuielilor cu întreținerea SIP, întrucât se permite luarea în considerare a fiecărui tub în mod separat, astfel încât înlocuirea tuburilor să poată fi estimată și planificată în grup, evitând astfel situațiile periculoase pentru pietoni și conducători auto.</p> <p>Mai mult, acesta oferă posibilitatea programării a unor scheme diferite de aprindere sau reducere a luminozității lămpilor, funcție de planurile de timp sau de alte date de intrare furnizate de aparatele de măsurare a luminanței sau a intensității traficului.</p>

Concluziile analizei

Obiectivele generale ale investitorului sunt:

- * Oportunitatea implementării unei tehnologii noi, eficiente, cu costuri de exploatare reduse;
- * Reducerea pierderilor;
- * Crearea unui sistem unitar de SIP;
- * Oportunitatea creării unui sistem de comandă centralizat;
- * Uniformizarea distribuției iluminatului public;
- * Asigurarea unei iluminări optime și eficiente;
- * Utilizarea stâlpilor de iluminat ca și elemente de sistematizare pe verticală.

Pentru stabilirea variantelor constructive studiate s-a avut în vedere includerea în SIP a unor componente care să satisfacă următoarele cerințe:

- * Corpuri de iluminat cu caracteristicile normativelor naționale și europene;
- * Elemente de reglare și comandă fiabile;
- * Elemente (consumatori) cu consum și pierdere de putere reduse;
- * Componente unitare, ușor de înlocuit, compacte, cu costuri de întreținere reduse.

Scenariile propuse, prin care pot fi atinse obiectivele proiectului de investiții:

- * scenariul 1: Reabilitarea SIP prin înlocuirea corpurilor și lămpilor de iluminat;
- * scenariul 2: Reabilitarea SIP prin regândirea amplasării de stâlpi, înlocuirea conexiunilor, corpurilor de iluminat și a lămpilor, inclusiv corelarea acestor operații cu cele aferente altor proiecte, în scopul diminuării pe cât posibil a gradului de disconfort creat pentru cetățeni în cazul unor implementări ulterioare.

Scenariul recomandat. În urma studierii scenariilor propuse s-a ajuns la concluzia că varianta cea mai avantajoasă pentru realizarea proiectului este cea a scenariului 2. Totodată, datorită disconfortului creat în execuție, se recomandă realizarea unui masterplan pentru coordonarea execuției simultane a tuturor lucrărilor similare.

Avantajele scenariului recomandat

Prin modernizarea rețelei de iluminat vor fi atinse următoarele obiective:

- * Va fi asigurat nivelul luminotehnic corespunzător cu valorile reglementate de standardele naționale și internaționale.
- * Vor fi asigurate nivelele de iluminare și luminanță, uniformitatea generală, longitudinală și transversală, atât pentru iluminare, cât și pentru luminanță, pragul de orbire etc.
- * Va fi asigurat nivelul optim al consumului de energie electrică, în condițiile îndeplinirii tuturor cerințelor, prin: alegerea unor surse de lumină eficiente, utilizarea de accesorii pentru surse de lumină cu pierderi reduse de putere, utilizarea de corpuri de iluminat echipate cu lămpi cu randament mare și costuri de mentenanță reduse, cu grad mare de protecție și cu caracteristici optice superioare.
- * Toate componentele SIP vor fi proiectate în conformitate cu standardele în vigoare, prezentându-se la execuție certificate de conformitate.

3.4.4. Energia electrică

Intr-o economie din ce în ce mai globalizată, strategia energetică a unei țări se realizează în contextul evoluțiilor și schimbărilor care au loc pe plan mondial.

Cererea totală de energie în 2030 va fi cu circa 50% mai mare decât în 2003, iar pentru petrol va fi cu circa 46% mai mare. Rezervele certe cunoscute de petrol pot susține un nivel actual de consum doar până în anul 2040, iar cele de gaze naturale până în anul 2070, în timp ce rezervele mondiale de ulei asigură o perioadă de peste 200 de ani, chiar la o creștere a nivelului de exploatare. Previziunile indică o creștere economică, ceea ce va implica un consum sporit de resurse energetice.

Din punct de vedere al structurii consumului de energie primară la nivel mondial, evoluția și prognoza de referință realizată de Agenția Internațională pentru Energie (IEA) evidențiază pentru perioada 2010 - 2020 o creștere mai rapidă a ponderii surselor regenerabile, dar și a gazelor naturale.

Se estimează că, la nivel global, aproximativ un sfert din nevoile de resurse energetice primare vor fi acoperite în continuare de cărbune. Concomitent cu creșterea consumului de energie va crește și consumul de cărbune. Datele centralizate de Consiliul Mondial al Energiei (CME) arată o creștere cu aproape 50 % a extracției de cărbune la nivel mondial în anul 2005 față de anul 1980.

Creșterea cererii de energie, combinată cu factori geopolitici, în special situația din Orientul Mijlociu, au determinat în prima decadă a secolului XXI creșterea pretului țițeiului, care a indus și creșteri ale prețurilor gazelor naturale. Un alt factor care a determinat creșterea pretului la produsele petroliere pe plan mondial a fost lipsa capacităților de rafinare, problema care necesită identificarea unor soluții pe termen mediu și lung. La toate acestea s-a adăugat și tendința manifestată de unele state, de suplimentare a stocurilor pentru a face față situațiilor de criză.

Elementele de mai sus stau la baza reorientării politicilor energetice ale țărilor care sunt net importatoare de energie, în sensul creșterii atenției acordate resurselor regenerabile de energie și îmbunătățirii eficienței energetice. Totodată, în urma evenimentelor de la Fukushima - Japonia din anul 2011, în mai multe țări se reanalizează opțiunea nucleară.

3.4.4.1. Politica energetică a Uniunii Europene

Una din provocările majore pentru Uniunea Europeană se referă la modul în care se poate asigura securitatea energetică cu energie competitivă și „curată”, ținând cont de limitarea schimbărilor climatice, escaladarea cererii globale de energie și de viitorul nesigur al accesului la resursele energetice.

Viziunea politicii energetice europene de astăzi corespunde conceptului de dezvoltare durabilă și se referă la următoarele aspecte importante: accesul consumatorilor la sursele de energie la prețuri accesibile și stabile, dezvoltarea durabilă a producției, transportului și consumului de energie, siguranța în aprovizionarea cu energie și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

Politica Uniunii Europene în domeniul energiei pentru perioada până în 2020 se bazează pe trei obiective fundamentale, pentru care UE a propus pachete separate de reformă legislativă și de reglementare:

- ✓ Durabilitate - subliniază preocuparea UE pentru schimbările climatice prin reducerea emisiilor sale de gaze cu efect de seră (GES) la un nivel care să limiteze efectul de încălzire globală la doar 2°C în plus față de temperaturile din era pre-industrială. În acest sens, în decembrie 2008, a fost aprobat Pachetul „Energie - Schimbări Climatice”;
- ✓ Competitivitate - vizează asigurarea implementării efective a pieței interne de energie; în acest sens, în septembrie 2008 Parlamentul European și Consiliul au adoptat cel de-al treilea pachet legislativ pentru piața internă de energie;
- ✓ Siguranța în alimentarea cu energie - vizează reducerea vulnerabilității UE în privința importurilor de energie, a întreruperilor în alimentare, a posibilelor crize energetice și a nesiguranței privind alimentarea cu energie în viitor.

Pachetul de reglementări privind politica viitoare a UE în domeniul energie - schimbări climatice a fost aprobat în cadrul Consiliului European și adoptat de Parlamentul European în decembrie 2008 (publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene în iunie 2009). În contextul instituirii și al funcționării pieței interne și din perspectiva necesității de protecție și conservare a mediului înconjurător, politica energetică a UE urmărește:

- ❖ asigurarea funcționării piețelor de energie în condiții de competitivitate;
- ❖ asigurarea siguranței aprovizionării cu energie în Uniune;
- ❖ promovarea eficienței energetice și a economiei de energie;
- ❖ dezvoltarea surselor regenerabile de energie;
- ❖ reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră;
- ❖ promovarea interconectării rețelelor energetice.

Pachetul „Energie - Schimbări Climatice”, stabilește pentru UE o serie de obiective pentru anul 2020, cunoscute sub denumirea de „obiectivele 20-20-20”, și anume:

- ❖ reducerea emisiilor de GES la nivelul UE cu cel puțin 20% față de anul 1990;
- ❖ creșterea cu 20% a ponderii surselor de energie regenerabilă (SRE) în totalul consumului energetic al UE, precum și o țintă de 10% biocarburanți în consumul de energie pentru transporturi;
- ❖ o reducere cu 20% a consumului de energie primară, care să se realizeze prin îmbunătățirea eficienței energetice, față de nivelul la care ar fi ajuns consumul în lipsa acestor măsuri.

Începând cu anul 2013, sectorul energiei electrice, responsabil de cea mai mare parte a emisiilor de CO₂ din UE, va fi supus în întregime unui sistem de licitații pentru achiziționarea certificatelor de emisii de CO₂.

Implementarea prevederilor pachetului legislativ Energie - Schimbări Climatice va avea implicații majore în special asupra instalațiilor din sectorul energetic care intră și sub incidența Directivei 2001/80/CE privind limitarea emisiilor în aer ale anumitor poluanți proveniți din instalațiile mari de ardere. Aceste instalații vor trebui să respecte concomitent și obligațiile privind calitatea aerului, care conduc la reducerea emisiilor de substanțe poluante generate (SO₂, NO_x, particule).

Măsurile privind eficiența energetică au un rol critic în garantarea realizării la cele mai mici costuri a obiectivelor stabilite prin pachetul energie-schimbări climatice. Este evident că obiectivul de 20% referitor la eficiența energetică va contribui în mare măsură la obiectivele privind durabilitatea și competitivitatea în UE. În plus, diminuarea consumului prin eficiența energetică este cel mai eficient mod de a reduce dependența de combustibilii fosili și de importuri.

Recunoscând importanța tehnologiei în domeniul energiei pentru reducerea emisiilor de CO₂, a garantării securității în alimentarea cu energie și a competitivității companiilor europene, UE a propus o strategie comună pentru promovarea tehnologiilor energetice. În octombrie 2009 se adoptă „Planul strategic european pentru tehnologiile energetice -Către un viitor cu emisii reduse de carbon”. În acest document Comisia Europeană propune o strategie coordonată între UE, companiile industriale europene și statele membre, precum și o prioritizare a tehnologiilor energetice cu accent pe tehnologiile de îmbunătățire a eficienței energetice, utilizare a surselor de energie regenerabilă și de reducere a emisiilor de CO₂ (centrale cu ardere pe combustibil solid cărora să li se aplice tehnologia de captare și stocare a CO₂ și a patra generație de centrale nucleare).

Uniunea Europeană este în pragul unei perioade fără precedent pentru domeniul energetic. Efectele turbulențelor de pe piețele globale de energie au fost în mare măsură atenuate în ultimii ani, ca urmare a liberalizării, aprovizionării și posibilităților adecvate de import. Cu toate acestea, se întrevăd schimbări dramatice. Prețurile energiei vor fi afectate de marea nevoie pentru investițiile din sectorul energetic, precum și de stabilirea prețului carbonului și a prețurilor internaționale mai mari la energie datorită creșterii cererii în țările emergente. Competitivitatea, securitatea aprovizionării și obiectivele legate de atenuarea schimbărilor climatice vor fi subminate cu excepția cazului în care rețelele electrice vor fi modernizate, instalațiile învechite vor fi înlocuite cu alternative competitive și mai curate iar energia va fi folosită mai eficient pe tot parcursul lanțului energetic.

Statele membre și industria au recunoscut amploarea provocărilor. Securitatea aprovizionării cu energie, o utilizare eficientă a resurselor, prețuri accesibile și soluții inovatoare sunt cruciale pentru creșterea noastră durabilă pe termen lung, pentru crearea de locuri de muncă și calitatea vieții în Uniunea Europeană.

3.4.4.2. Sectorul energetic național

Dezvoltarea sectorului energetic pentru orizontul 2020 este vizată de documentul programatic *Strategia energetică a României pentru perioada 2007 - 2020 actualizată pentru perioada 2011 - 2020*.

În acest document se enunță obiectivul general al strategiei sectorului energetic prin „satisfacerea necesarului de energie atât în prezent, cât și pe termen mediu și lung, la un pret cât mai scăzut, adecvat unei economii moderne de piață și unui standard de viață civilizat, în condiții de calitate, siguranță în alimentare, cu respectarea principiilor dezvoltării durabile.”

Strategia energetică va urmări îndeplinirea principalelor obiective ale noii politici energie - mediu ale Uniunii Europene, obiective asumate și de România: siguranța energetică, dezvoltare durabilă și competitivitate.

Referitor la producția de energie primară în România, bazată atât pe valorificarea rezervelor fosile de energie primară, cărbune și hidrocarburi, cât și pe cele de minereu de uraniu, în cea mai optimistă situație, nu va crește în următoarele 2 – 3 decade. Rezultă faptul că acoperirea creșterii cererii de energie primară în România va fi posibilă prin creșterea utilizării surselor regenerabile de energie și prin importuri de energie primară – gaze, țiței, cărbune, combustibil nuclear.

Deci, la nivelul orizontului analizat, România va rămâne dependentă de importurile de energie primară. Gradul de dependență va depinde de descoperirea de noi resurse interne exploatabile, de gradul de integrare a surselor regenerabile de energie și de succesul măsurilor de creștere a eficienței energetice.

Sursele regenerabile de energie din România au un potențial teoretic important. Potențialul utilizabil al acestor surse este mult mai mic, datorită limitărilor tehnologice, eficienței economice și a restricțiilor de mediu.

Cu excepția centralelor hidroelectrice mari, costurile de producere a energiei electrice în unități ce utilizează surse regenerabile sunt în prezent superioare celor aferente utilizării combustibililor fosili și nuclear. Stimularea utilizării acestor surse și atragerea investițiilor în unități energetice ce utilizează surse regenerabile se realizează prin mecanisme de susținere, în conformitate cu practica europeană, mecanisme ce duc și la creșterea prețului energiei electrice la consumatorul final.

Având în vedere costurile ridicate de valorificare a surselor regenerabile, este puțin probabil că pe termen mediu creșterea consumului de energie primară și scăderea producției interne să poată fi acoperită integral din surse regenerabile, ceea ce va conduce la creșterea importurilor de energie primară. Dependența de importurile de energie primară a crescut continuu în ultimul deceniu, de la 21,5% în anul 1999 la 27,2% în 2008, cu un maxim de 31,9% în 2007, anul premergător declanșării crizei economice.

O problemă deosebit de importantă este reprezentată de starea tehnică a instalațiilor din sectorul energiei. Circa 80% din grupurile termoelectrice din România au fost instalate în perioada 1970 - 1980, în prezent depășindu-se practic durata de viață normată. Parcul de grupuri din termocentrale, din cauza tehnologiilor anilor 60 – 70 și a uzurilor, au performanțe reduse, randamente în jurul a 30% - cu excepția unor grupuri pe cărbune reabilite care ating 33%. Aceste randamente reprezintă 65 - 70% din randamentul grupurilor moderne, care funcționează în prezent în cele mai multe țări europene dezvoltate.

Majoritatea capacităților termoelectrice nu sunt echipate cu instalații performante pentru reducerea poluării, drept urmare emisiile de SO₂ și NO_x se situează peste valorile maxime acceptate în UE. În ultimii 10 ani au fost modernizate/ re tehnologizate unele centrale termoelectrice, reprezentând aproximativ 10% din puterea instalată, iar lucrări de conformare la cerințele de mediu sunt în desfășurare la majoritatea termocentralelor.

Toate grupurile termoelectrice care rămân în funcțiune după anul 2014 trebuie să se încadreze în cerințele de mediu din Ordinul comun 833/545/859/2005 MMGA, MEC și MAI. Nerespectarea termenelor de conformare ale acestor grupuri cu normele UE până la data indicată va conduce la interdicția de funcționare a acestora, după expirarea acestor termene.

Sistemele actuale de alimentare centralizată cu căldură se caracterizează prin echipamente învechite, cu randamente scăzute (cele în cogenerare) și cu pierderi mari la transport și distribuție.

Eficiența scăzută se datorează pe lângă randamentele scăzute la generare și pierderilor foarte mari la transportul și distribuția căldurii (între 10 și 50% în unele cazuri) și dispariției consumului industrial de abur și apă fierbinte, care a condus la o funcționare curegimuri neeconomice, respective la costuri mari de producție și distribuție a energiei termice, scăderea calității serviciilor și creșterea valorii facturii energetice pentru populație.

Mai mult de o treime din populația României locuiește în cele 2.987.577 de apartamente situate în aproximativ 84.000 construcții multietajate, amplasate în cvasitotalitatea lor în zone urbane. Tehnologiile utilizate nu au asigurat o performanță energetică satisfăcătoare a clădirilor.

Ca măsură de protecție socială a populației pentru reducerea cheltuielilor cu întreținerea locuințelor, având în vedere necesitatea reducerii consumurilor energetice la blocurile de locuit, Guvernul României a adoptat *Ordonanța de Urgență nr.69/2010 privind reabilitarea termică a clădirilor de locuit*, cu finanțare prin credite bancare cu garanție guvernamentală și dobândă subvenționată.

Rețelele electrice de distribuție (RED) sunt caracterizate printr-un grad avansat de uzură fizică (circa 65%) a liniilor electrice de joasă, medie și înaltă tensiune (110 kV), a stațiilor de transformare și a posturilor de transformare. La aceasta se adaugă uzura morală, 30% din instalații fiind echipate cu aparataj produs în anii '60. Consumul propriu tehnologic în rețelele de distribuție (inclusiv pierderile comerciale), ca valoare medie anuală, este superior mediei țărilor din UE, respectiv de 7,3%.

Investițiile efectuate până în prezent în rețeaua electrică de transport (RET) au permis realizarea într-o primă etapă a unei noi și moderne infrastructuri de conducere prin dispecer și a infrastructurii necesare funcționării pieței de electricitate (rețea națională de fibră optică, noul sistem EMS-SCADA, sistemul de măsurare a cantităților de energie electrică tranzacționate angro, platforme IT de tranzacționare și decontare). Este în curs de desfășurare programul de modernizare a întregii rețele la nivelul celor mai înalte standarde europene, prin lucrări de modernizare și re tehnologizare a stațiilor electrice cele mai importante din RET, precum și a dezvoltării capacității pe linii de interconexiune.

Circa 69% din lungimea totală a Sistemului Național de Transport al Gazelor Naturale are durata normată de funcționare depășită. Din totalul stațiilor de reglare și măsurare, aproximativ 27% sunt în funcțiune de peste 25 ani. Rețelele de distribuție a gazelor naturale sunt caracterizate prin gradul ridicat de uzură al conductelor și bransamentelor, circa 40% având durata normată de viață depășită.

3.4.4.3. Infrastructura de producție și transport energie electrică

Alimentarea cu energie electrică a Municipiului Deva se desfășoară în prezent în parametri optimi. Există rețele de transport de înaltă tensiune 220 kV, 110 kV, rețele de distribuție de medie tensiune de 20 kV și de joasă tensiune 0,4 kV. Distribuția rețelelor și a stațiilor de transformare aferente asigură alimentarea echilibrată a întregii zone. Localitățile aparținătoare sunt alimentate prin rețele aeriene de medie și joasă tensiune (20 kV).

Caracteristicile rețelei de distribuție a energiei electrice:

- Putere instalată: 834,7 kW;
- Tipul rețelei: 59.9% aeriană - 40.1 % subterană.

Operatorul S.C. Electrocentrale S.A. Deva este producător de energie electrică cu livrare directă în Sistemul Energetic Național și produce în cogenerare energie termică pe care o transportă și o livrează pentru încălzire populației municipiului Deva.

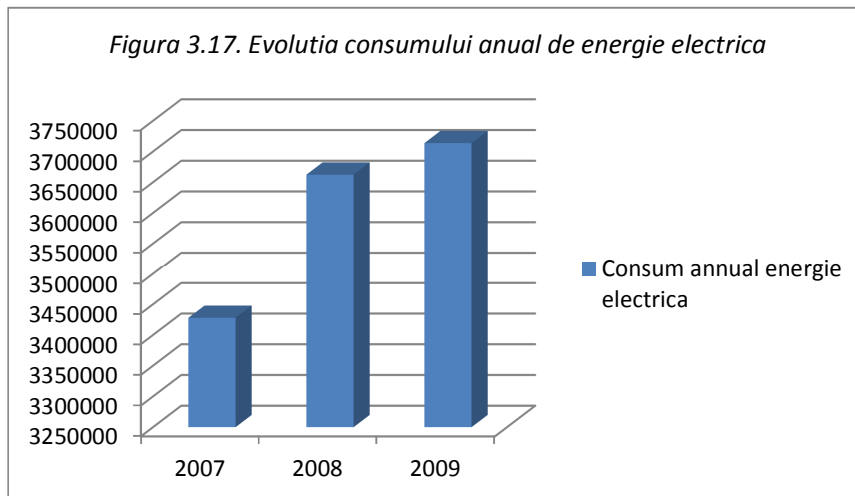
Termocentrala are o capacitate proiectată de 1260 MW și o capacitate actuală de 1075 MW. La rețeaua de energie electrică sunt racordate un număr de 26.757 gospodării.

Evoluția consumurilor de combustibili și a producției de energie electrică și termică a S.C. Electrocentrale S.A. Deva sunt prezentate în Tabelul 3.24.

Evoluția energiei electrice și termice în perioada 1995 - 2008

Tabel 3.24

Anul	Producție		Consum		
	Energie electrică (MWh)	Energie termică (Gcal)	Cărbune (t)	Păcură (t)	Gaz natural (mii m3)
1995	5.374.698	454.859	3.293.292	1.285	272.937
1996	5.310.828	513.462	3.287.344	0	260.304
1997	4.468.332	513.462	2.856.920	23.332	164.799
1998	3.437.976	436.707	2.132.035	6.249	165.585
1999	3.746.289	425.389	2.311.430	5.297	155.684
2000	4.093.395	413.824	2.658.721	3.633	124.967
2001	4.493.658	366.808	2.874.968	7.725	148.062
2002	4.346.585	308.936	2.771.948	2.619	172.442
2003	4.298.496	326.183	2.470.778	443	253.653
2004	3.658.586	275.381	2.132.898	0	214.101
2005	3.592.296	245.964	2.395.269	787	109.545
2006	3.672.164	221.669	2.217.156	2.795	162.118
2007	4.110.490	200.378	2.313.286	5	137.197
2008	3.822.814	207.799	2.352.425	706	153.915
2009	2.647.886	102.021	1.595.707	387	107.006
2010	1.848.521	189.843	1.227.091	350	71.411
2011	2.541.336	176.515	1.733.727	-	75.937
2012	2.460.215	155.792	1.399.049	-	80.840

3.4.4.4. Programul de Eficiență Energetică

Pentru perioada următoare, Municipality Deva intenționează să dezvolte un *Program de Eficiență Energetică în sectorul public* (Programul), ce va avea drept scop implicarea companiilor private de servicii energetice (ESCO) prin intermediul Contractelor de Performanță Energetică (EnPC).

Programul vizează pregătirea și lansarea de licitații pentru angajarea unei firme ESCO, prin intermediul unui contract EnPC, care să dezvolte proiecte ce vor îmbunătăți eficiența utilizării energiei în clădirile publice (școli și grădinițe) și în sistemul de iluminat public. Companiile ESCO vor finanta sau co-finanta aceste proiecte, folosindu-se de resursele financiare proprii, și își vor recupera investiția din economiile viitoare la factura de energie, conform contractului EnPC.

Avantajul acestei abordări constă în faptul că, după finalizarea investițiilor, Municipality Deva va beneficia de o presiune redusă asupra bugetului local, întrucât suma plăților pentru energie și din cadrul contractului EnPC nu va depăși costul inițial cu energia.

La terminarea contractului EnPC, după recuperarea investiției (în general 5-7 ani), Municipality Deva se va bucura de toate beneficiile eficienței energetice: facturi reduse la energie și confort sporit pentru cetățeni.

În scopul de a demara Programul, Municipality Deva intenționează să coopereze cu BERD (Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare). Aceasta presupune formarea și mobilizarea unei echipe dedicate pentru pregătirea și implementarea acestui Program.

Ca urmare, BERD a angajat o echipă de consultanți, condusă de reprezentanți ai *Berlin Energy Agency* și *Tractebel Engineering*, ce va oferi sprijin în implementarea Programului, materializat prin:

- Pregătirea proiectului: definirea proiectului, a planului de implementare și a rolului partilor implicate;
- Pregătirea și implementarea contractului EnPC: elaborarea contractului și a procedurii de licitație, modelare financiară, pregătirea ghidului de implementare și a procedurilor de monitorizare și verificare;

- Finantarea EnPC: consultanta și suport în dezvoltarea, pregătirea și implementarea instrumentelor financiare necesare finantarii contractelor EnPC;
- Training și consultanță în implementare: consultanta municipalității și a partilor implicate pentru pregătirea unei structuri de management adecvate și oferirea de training pentru implementare.

Concomitent, Municipality va contribui la pregătirea Programului prin:

- Înființarea unei Unitati de Implementare a Proiectului ("UIP") ce va superviza dezvoltarea și implementarea Programului și care va colabora cu BERD și Consultanții pe întreaga durată a Programului;
- Furnizarea la timp a tuturor informațiilor solicitate de BERD sau de echipa de Consultanți necesare pentru pregătirea și implementarea Programului;
- Asigurarea angajamentului tuturor partilor implicate în Program;
- Examinarea alocării bugetare, dacă va fi cazul, a unor resurse pentru susținerea finantării prin contractele EnPC, fie prin intermediul unor garanții parțiale, fie prin sprijin oferit entitatilor finanțatoare sau sprijin oferit unor scheme de finanțare private, agreeate în prealabil cu BERD.

3.4.5. Energia termică

Situată la 7 km distanță de Deva, Sucursala Electrocentrale Deva produce energie electrică și termică, fiind echipată cu 6 grupuri energetice cu putere de 210 MW.

Evoluția producției de energie electrică și termică

Tabel 3.25.

Agent economic	Anul	Energie electrică produsă [MWh]	Energie termică produsă [Gcal]	Energie electrică distribuită [MWh]
SC Electrocentrale SA Deva	1999	3.746.289	425.389	-
	2000	4.093.395	413.824	-
	2001	4.493.658	366.808	-
	2002	4.346.585	308.936	-
	2003	4.298.496	326.183	-
	2004	3.658.586	275.381	-
	2005	3.592.296	245.964	-
	2006	3.672.164	221.669	-
	2007	4.110.490	200.378	-
	2008	3.822.814	207.799	-
	2009	2.647.886	192.021	-
	2010	1.848.521	189.843	-
	2011	2.541.336	176.515	-
2012	2.460.215	155.792	-	
SC Filiala de Distribuție și Furnizare a Energiei Electrice "Electrica Banat" – Sucursala Deva	2002	-	-	1.471.327
	2003	-	-	1.351.535
	2004	-	-	1.427.097
	2005	-	-	1.481.815
	2006	-	-	1.513.363
	2007	-	-	1.771.688
2008	-	-	2.003.263	

Cele 6 turboagregate existente la ora actuală sunt de tip K-200-130-1, iar cazanele sunt de tip Pp-55,330tab/h (12buc):

- ✓ capacitatea proiectată: energie electrică 1260 MW și energie termică 300 Gcal/h;
- ✓ capacitatea actuală: energie electrică 1075 MW și energie termică 320 Gcal/h.

Termocentrala funcționează pe bază de cărbune (combustibil de bază), păcură și gaz natural (combustibil suport).

Distribuția și furnizarea energiei electrice în municipiul Deva se face de către S.C.Filiala de Distribuție și Furnizare a Energiei Electrice "Electrica Banat" Sucursala Deva.

Situația energiilor electrice și termice produse și distribuite se prezintă conform datelor statistice din Tabelul 3.24.

Pentru fundamentarea deciziilor luate prin *Programul Energetic Municipal* elaborat în anul 2006, au fost selectați spre analiză mari consumatori de energie, și anume două instituții al căror consum energetic dețineau cea mai mare pondere în consumul energetic total înregistrat la nivelul clădirilor administrative.

Valoarea indicelui specific mediu anual al consumului energetic, determinată cu această ocazie, se înscrie în limite acceptabile, conform datelor din Tabelul 3.26.

Indicele mediu specific al consumului energetic

Tabel 3.26

<i>Tip instituție</i>	<i>Suprafață încălzită</i>	<i>Consum de energie total (încălzire + apă caldă + energie electrică)</i>	<i>Valoare anuală consumuri energetice</i>	<i>Indice specific mediu al consumului energetic</i>
-	mp	MWh	lei	kWh/mp an
Instituții administrative	3288	732.853	150.004	223

Alimentarea cu energie termică

Serviciul public de alimentare cu energie termică produsă centralizat în municipiul Deva a fost concesionat în anul 2008, pentru o perioadă de 8 ani, către Societatea Complexul Energetic Hunedoara SA, cu sediul în municipiul Petroșani, care în momentul de față realizează producerea și furnizarea de energie electrică, precum și producerea, transportul și distribuția energiei termice.

Referitor la cantitatea de energie termică produsă, aceasta a înregistrat o scădere anuală continuă în perioada 1999 – 2012, cu o creștere ușoară în anul 2008. Această situație este prezentată în Tabelul 3.27.

Scăderea producției în perioada menționată anterior a fost determinată de scăderea continuă a numărului consumatorilor racordați la sistemul centralizat de distribuție a energiei termice. Aceasta deoarece, față de disfuncționalitățile sistemului centralizat existent până în anul 1990, locuitorii cu venituri mai ridicate, având posibilitatea de a-și prepara căldura și apa caldă de consum în mod individual, s-au debransat după anul 1999, când au achiziționat centrale termice murale sau convectoare.

Operatorul Societatea Complexul Energetic Hunedoara SA are o putere termică instalată de 372 MWt, care acoperă necesarul de energie termică al consumatorilor racordați la sistemul centralizat de alimentare cu căldură.

Situția energiei termice produsă (Gcal)

Tabel 3.27

Agent economic	An	Energie termică produsă [Gcal]
Societatea Complexul Energetic Hunedoara SA	1999	425.389
	2000	413.824
	2001	366.808
	2002	308.936
	2003	326.183
	2004	275.381
	2005	245.964
	2006	221.669
	2007	200.378
	2008	207.799
	2009	192.021
	2010	189.843
	2011	176.515
2012	155.792	

Sursa : APM Hunedoara - Anuar Mediu 2008

Ca urmare, cantitatea de energie termică distribuită în sistem centralizat a scăzut continuu în mod semnificativ. Tabelul 3.28 oferă o imagine relevantă în acest sens, exemplificată și prin intermediul graficului din Figura 3.18.

Astfel, în perioada 2000÷2008 s-a înregistrat o scădere de la an la an a cantității distribuite de energie termică, cu o ușoară revigorare la nivelul anului 2009 față de anul anterior acestuia. În următoarea perioadă, 2010÷2013, se manifestă din nou o diminuare a cantității de energie termică distribuită.

Evoluția distribuției de energie termică din municipiul Deva, în perioada 2000-2011

Tabel 3.28

Nr. crt.	Detalii	U/M	Anul						
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1.	Energia termică distribuită	Gcal	307792	268942	203326	197746	165208	142108	117399
2.	Modificare anuală - cantitativ	Gcal	-	-38850	-65616	-5580	-32538	-23100	-24709
3.	- procentual	%	-	-12,6%	-24,4%	-2,7%	-16,5%	-14%	-17,4%
Nr. crt.	Detalii	U/M	Anul						
			2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1.	Energia termică distribuită	Gcal	99275	70041	90990	82253	76046	65632	54900
2.	Modificare anuală - cantitativ	Gcal	-18124	-29234	+20949	-8737	-6207	-10414	-10732
3.	- procentual	%	-15,4%	-29,4%	+29,9%	-9,6%	-7,5%	-13,7%	-16,4%

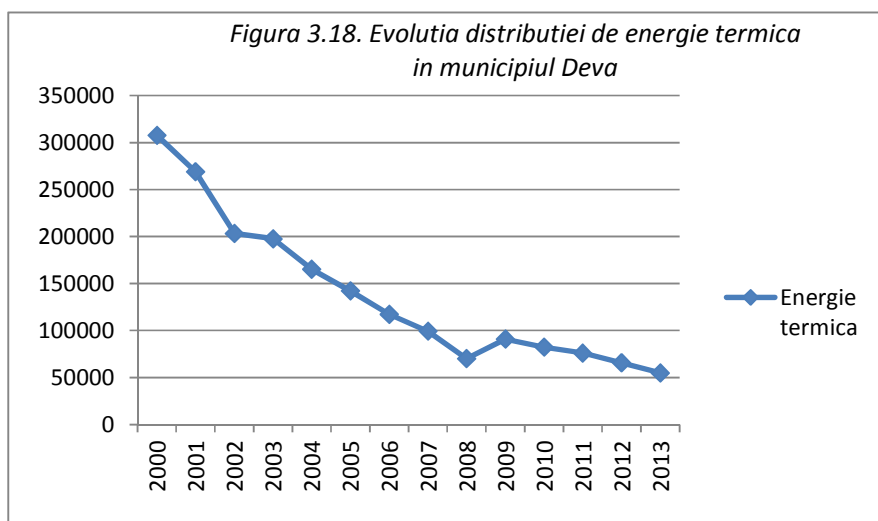
Sursa: INS, Baza de date TEMPO, Primăria Deva

Prezintă relevanță comparația asupra valorilor limită ale intervalului de analiză, respectiv anul 2013 față de anul 2000. În acest sens, se poate observa că, într-o perioadă de 13 ani, distribuția de energie termică a scăzut de la 307792 Gcal (anul 2000) la 54900 Gcal (anul 2013), astfel încât cantitatea distribuită în anul 2013 reprezintă numai 17,84% din cea a anului 2000.

În cea mai mare parte, sistemele centralizate de distribuție a energiei termice nu au mai putut face față necesităților existente, din cauza uzurii fizice și morale a echipamentelor și conductelor de transport. La acestea s-a adăugat lipsa resurselor financiare necesare, atât pentru reparații capitale, cât și pentru întreținere.

În această situație, alimentarea cu căldură în sistem centralizat s-a restrâns, în unele cazuri centralele termice fiind dezafectate. Astfel, în prezent marea majoritate a populației județului beneficiază de sisteme de încălzire individuale, din surse proprii, microcentrale de apartament sau sobe.

Tabelul 3.29 prezintă în mod sintetic situația actuală privind serviciile publice de alimentare cu energie termică.

Situația serviciilor publice de alimentare cu energie termică în municipiul Deva la data de 01.12.2013

Tabel 3.29

Valoarea reviziilor și reparațiilor planificate pentru 2013	Valoarea reviziilor și reparațiilor realizate	Gradul de realizare a reparațiilor planificate	Total brașamente existente în funcțiune	Gradul de contorizare a brașamentelor		Total apartamente racordate la sistemul centralizat
				Încălzire	Apă caldă de consum	
Mii lei	Mii lei	%	Nr.	%	%	Nr
1.600	946,35	59,1%	1757	100%	100%	6201

Conform datelor din tabel, rezultă faptul că în prezent toate brașamentele existente în funcțiune sunt contorizate, atât cele referitoare la încălzire, cât și cele pentru consumul de apă caldă. În schimb, au fost executate numai 59,1% din reparațiile planificate, ceea ce presupune intensificarea eforturilor în perioada imediat următoare pentru remedierea acestei situații.

Prin Hotărârea Consiliului Local nr. 9/2008 a fost aprobată participarea municipiului **Deva, în calitate de Oraș Pilot**, la proiectul model - Managementul Domeniilor Energetice în cadrul Autorităților Locale, alături de alte 5 municipii din România (București sector 1, Brașov, Baia Mare, Târgoviște și Aiud).

Proiectul, finanțat de către Comisia Europeană prin Programul IEE, s-a derulat în perioada 2007-2010 și a avut ca obiective:

- ✓ îmbunătățirea capacităților practice în noile state membre de a administra mai bine problemele privind energia inteligentă, atât la nivel individual (municipalitate), cât și colectiv (rețele naționale);
- ✓ îmbunătățirea utilizării eficiente a energiei la nivel local prin concentrarea pe procesul de management energetic;
- ✓ pregătirea cadrului pentru „Comunități durabile energetice”.

Partenerii proiectului au fost: Energie Cites, EcoEnergy – Bulgaria, EnEffect – Bulgaria, OER – România, PORSENNA o.p.s. – Cehia, KREA – Lituania, SEF – Letonia, PNEC – Polonia, RA Sinergija – Slovenia, EIHP – Croația.

Proiectul : Creșterea eficienței energetice a blocurilor de locuințe din municipiul Deva		
Obiectivul general al proiectului : <i>Îmbunătățirea calității vieții a locatarilor din blocurile de locuințe din municipiul Deva, prin sprijinirea îmbunătățirii eficienței energetice, în conformitate cu obiectivele Strategiei Europa 2020, ceea ce va conduce la consum redus de energie.</i>		
Sursa de finanțare: Programul Operațional Regional 2007-2013 Axa prioritară 1: Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – poli urbani de creștere Domeniului major de intervenție 1.2: <i>Sprijinirea investițiilor în eficiența energetică a blocurilor de locuințe</i>		
<i>Nr. crt.</i>	<i>Locații</i>	<i>Obiective specifice</i>
1	Blocul nr.15, Bd. N. Bălcescu	→ îmbunătățirea condițiilor de confort interior prin înlocuirea tâmplăriei exterioare existente, inclusiv a celei aferente accesului în bloc, cu tâmplărie termoizolantă;
2	Blocul nr.41, Str. Minerului	→ reducerea consumurilor energetice prin placarea pereților exteriori cu strat termoizolație eficientă și straturi termo și hidroizolante la terasele necirculabile;
3	Blocul nr.E8, Aleea Crinilor	→ asigurarea protecției mediului înconjurător prin reducerea emisiilor poluante din atmosferă ca urmare a reducerii consumului de energie primară folosită la încălzirea apartamentelor;
		→ creșterea duratei de viață și a valorii spațiilor de locuit existente.

Celelalte patru blocuri fac obiectul a câte un proiect distinct, iar obiectivele vizate de acestea sunt înscrise în tabelul de mai jos.

Proiectul : Creșterea eficienței energetice a blocului de locuințe M3 – Aleea Crizantemelor
Proiectul : Creșterea eficienței energetice a blocului de locuințe 64 – Aleea Streiului
Proiectul : Creșterea eficienței energetice a blocului de locuințe J – bd. Iuliu Mani
Proiectul : Creșterea eficienței energetice a blocului de locuințe nr.17 – str. Împăratul Traian

Obiectivul general al proiectelor :

Îmbunătățirea calității vieții a locatarilor din blocurile de locuințe din municipiul Deva, prin sprijinirea îmbunătățirii eficienței energetice, în conformitate cu obiectivele Strategiei Europa 2020, ceea ce va conduce la consum redus de energie.

Sursa de finanțare: Programul Operațional Regional 2007-2013

Axa prioritara 1: Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – poli urbane de creștere

Domeniului major de intervenție 1.2:

Sprijinirea investițiilor în eficiența energetică a blocurilor de locuințe

Obiective specifice:

- îmbunătățirea condițiilor de confort interior prin înlocuirea tâmplăriei exterioare existente, inclusiv a celei aferente accesului în bloc, cu tâmplărie termoizolantă;
- reducerea consumurilor energetice prin placarea pereților exteriori cu strat termoizolație eficientă și straturi termo și hidroizolante la terasele necirculabile;
- asigurarea protecției mediului înconjurător prin reducerea emisiilor poluante din atmosferă ca urmare a reducerii consumului de energie primară folosită la încălzirea apartamentelor;
- creșterea duratei de viață și a valorii spațiilor de locuit existente.

Pentru a ajuta familiile cu posibilități financiare reduse, Consiliul Local Deva, prin Serviciul Social de Asistență Socială, acordă în fiecare an sume de bani pentru încălzirea locuințelor, conform prevederilor legale.

Ca urmare a debranșărilor masive și aleatorii de la sistemul centralizat s-a produs o dezechilibrare care conduce la anomalii de facturare, în special la blocurile în care procentul apartamentelor debranșate este mai mare de 70% din totalul de apartamente care a fost racordat inițial. Pentru a veni în sprijinul populației afectate de situația creată în acest mod, a fost adoptată HCL 246/2010 privind aprobarea *Regulamentului de contorizare individuală a utilizatorilor sistemului centralizat de termoficare a municipiului Deva.*

Principalele avantaje ale contorizării individuale constau în:

- ✓ Respectarea principiului „cât consumi, atât plătești”;
- ✓ Existența unui control permanent asupra consumurilor înregistrate;
- ✓ Reducerea substanțială a costurilor cu energia termică consumată.

Un avantaj deosebit este datorat faptului că în acest mod cheltuielile legate de exploatarea și întreținerea instalațiilor realizate în interiorul condomeniului necesare contorizării individuale până la contorul de branșament nu au mai fost suportate de către consumator, exploatarea și întreținerea acestor instalații revenind în sarcina furnizorului.

Prin această Hotărâre de Consiliu Local, Primăria a venit în sprijinul cetățenilor în vederea realizării contorizării individuale, prin acordarea unui sprijin financiar rambursabil, pe o perioadă de 5 – 10 ani, fără dobândă, astfel încât cuantumul ratei ce trebuie rambursată să poată fi ușor de suportat de persoane care beneficiază de serviciul public de alimentare cu energie termică.

Producția de energie termică înregistrează un trend descrescător, concomitent pierderile de energie termică din rețele au crescut din cauza dezechilibrelor create prin transportul unei cantități din ce în ce mai mici de energie termică pe aceleași rețele vechi și dimensionate la diametre mari, corespunzătoare necesarului de energie termică din momentul proiectării.

O măsură suplimentară pentru sprijinirea cetățenilor s-a referit la aprobarea nivelului subvențiilor acordate din bugetul general al Municipiului Deva în sumă de 64,99 lei/Gcal, inclusiv TVA, pentru furnizarea energiei termice destinată populației.

3.4.6. Rețele de transport gaze naturale

Introducerea gazelor naturale a început în municipiul Deva în a doua jumătate a anilor '50. În prezent există în municipiul Deva un număr de 5 stații de reglare sector (Micro 15, Dacia - Piața Petre Roman, Gojdu, Barițiu și Fabrica de Mătase), prin care se asigură consumul casnic și industrial al municipiului. Serviciul de furnizare a gazelor naturale la nivelul municipiului Deva este asigurat de către E.ON Gaz România.

Pentru a analiza evoluția sistemului de distribuție de gaze naturale în municipiul Deva, au fost prelevate din *Fișa localității* datele de referință pentru perioada 2000-2012, conform specificațiilor din tabelul de mai jos (Tabel 3.30).

În schimb, în vederea prelucrării datelor prelevate pe această cale, s-a considerat necesară înlocuirea a două dintre valorile privind *Gazele naturale distribuite – total*, fiind sesizate diferențe majore de nivel de valoare între acestea și datele precedente/următoare la datele înregistrate pentru anii 2004 și 2006.

Ca urmare, s-a considerat că este foarte posibil să fie cazul unei erori de înregistrare, drept pentru care s-a recurs la înlocuirea acestor date cu valorile rezultate din interpolarea simplă a valorilor adiacente lor. Astfel, valoarea consemnată pentru anul 2004 a devenit 89.515, iar pentru anul 2006 a devenit 153.359.

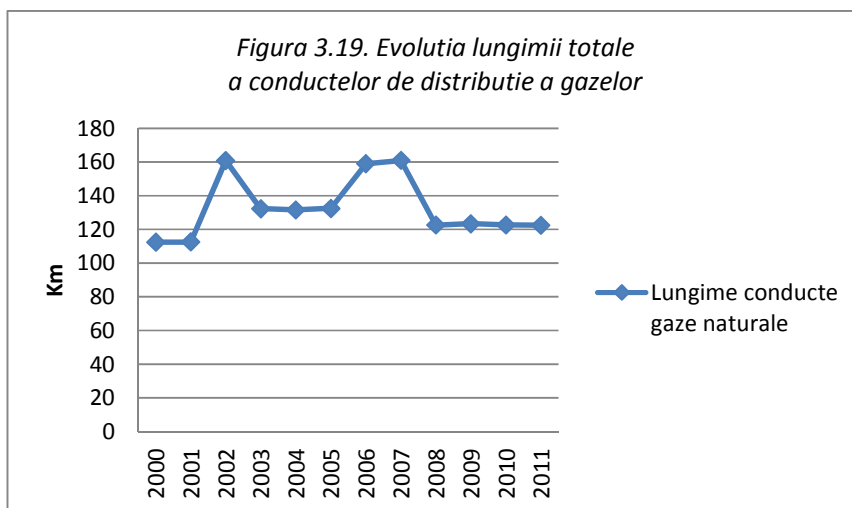
Evoluția distribuției de gaze naturale în perioada 2000-2011

Tabel 3.30

Nr. crt.	Detalii	U/M	Anul						
			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1.	Lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor	Km	112,5	112,6	160,9	132,3	131,6	132,5	159,0
2.	Gaze naturale distribuite - total	Mii mc	24009	22076	32211	37551	243334 89515	141480	38320 153359
3.	Gaze naturale distribuite – uz casnic	Mii mc					16571	19647	19119
Nr. crt.	Detalii	U/M	Anul						
			2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1.	Lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor	Km	161,0	122,6	123,4	122,7	122,5		
2.	Gaze naturale distribuite - total	Mii mc	165238	193406	134508	98645	101429		
3.	Gaze naturale distribuite – uz casnic	Mii mc	17674	19957					

Sursa: INS, Fișa localității, Municipiul Deva

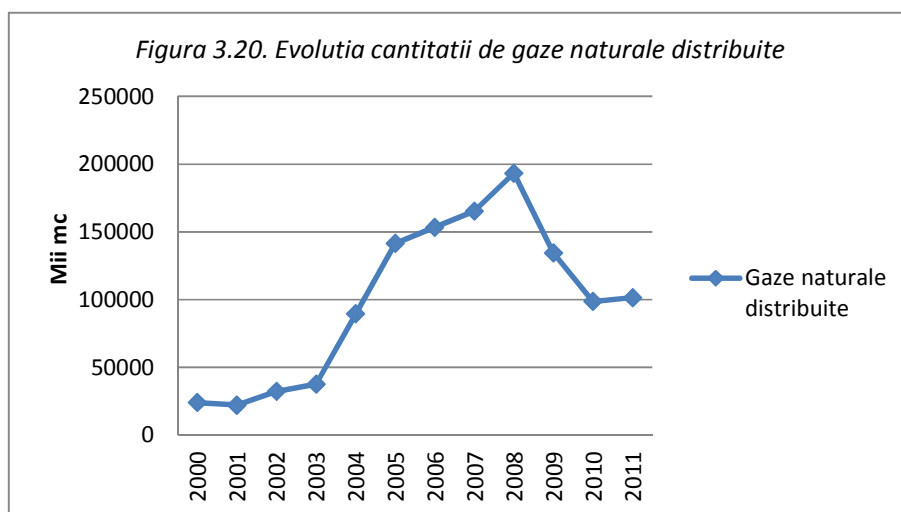
Referitor la lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor, în Figura 3.19 se prezintă evoluția acestui indicator în perioada 2000-2011.

Din analiza evoluției lungimii totale a conductelor de distribuție a gazelor naturale se poate observa că au existat două niveluri de maxim, relativ apropiate ca valoare, și anume în anii 2003 și 2007. Evoluția a fost destul de sinuoasă, fără a putea evidenția un trend caracteristic de evoluție în timp al acestui indicator, care se poate explica prin faptul că acest indicator atrage efectele unei multitudini de factori socio-economici, la care s-au consemnat variații majore în perioada vizată.

Astfel, deși pe parcurs s-au înregistrat creșteri de 43% (anul 2007 față de anul 2000), creșterea finală (anul 2011 față de anul 2000) a fost de numai 8,9%.

Referitor la cantitatea de gaze naturale distribuită, graficul din Figura 3.20 prezintă variația acestui indicator statistic. Astfel, se pot desprinde două etape distincte de evoluție a distribuției de gaze, respectiv perioada ascendentă, de creștere, aferentă anilor 2000-2008, și perioada descendentă, cu scăderi semnificative într-un timp scurt, respectiv anii 2009 și 2010. În final, se poate remarca o creștere destul de slabă, aferentă trecerii de la valoarea înregistrată în anul 2010 la cea din anul 2011.

Ca urmare, dacă pentru anul 2008 avem o creștere cu 700% (!) față de anul 2000 (respectiv 193.406 mii mc în 2008, față de 38.320 mii mc în anul 2000), în final creșterea este de numai 265% (prin 101.429 mii mc în 2011, față de 38.320 mii mc în 2000).

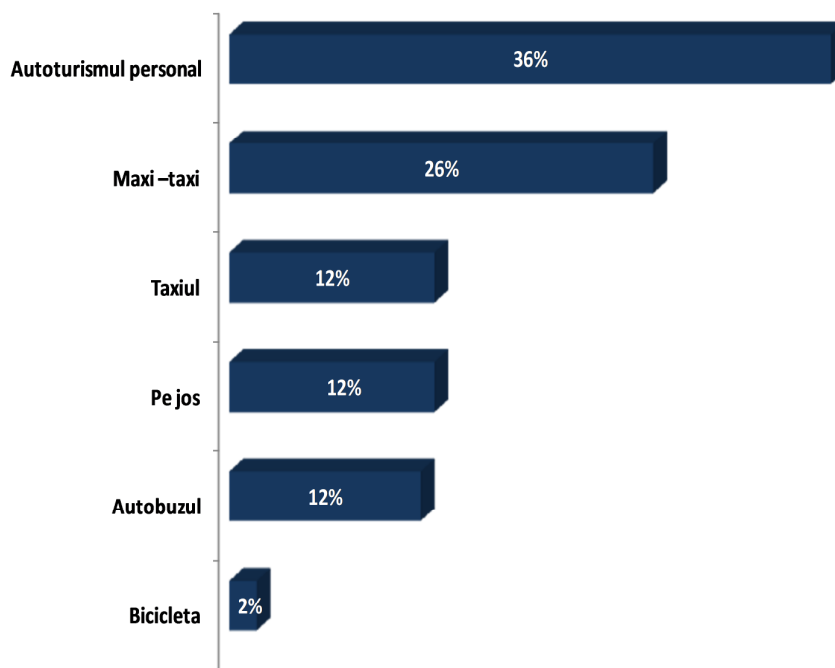

3.4.7. Opinia cetățenilor

Cu ocazia cercetării sociologice au fost prelevate răspunsurile un set de întrebări referitoare la infrastructura de transport rutier și feroviar.

Cadrul de referință al aspectelor care vizează infrastructura este furnizat de tipul de **mijloace de transport utilizate** de cetățenii municipiului Deva.

Astfel, din centralizarea răspunsurilor formulate de cetățeni a rezultat următoarea repartiție procentuală a mijloacelor de transport cu care se circulă cel mai frecvent:

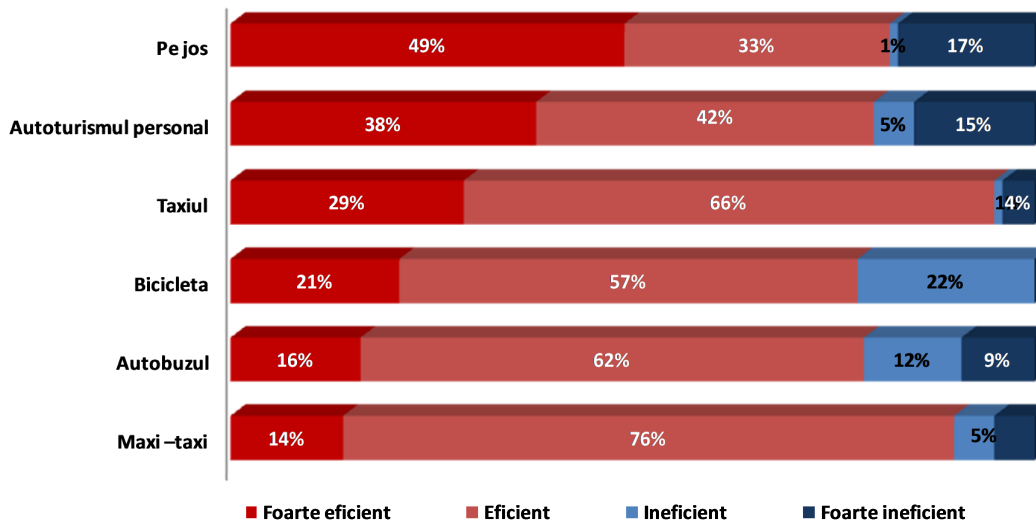
 Care este mijlocul de transport cu care circulați cel mai frecvent?

Deși nu a fost menționat între variantele de răspuns, *mersul pe jos* a fost specificat de 12% dintre respondenți. O treime din eșantion menționează mașina personală iar pe locul doi maxi-taxi (26%).

Concomitent, s-a urmărit **evaluarea eficienței mijloacelor de transport folosite.**

În acest sens, centralizarea rezultatelor conduce la următoarele eficiențe pe tipuri de mijloace de transport:

✚ **...cât de eficient apreciați că este mijlocul de transport cu care circulați?**
(la această întrebare s-a răspuns doar pentru mijlocul de transport folosit)

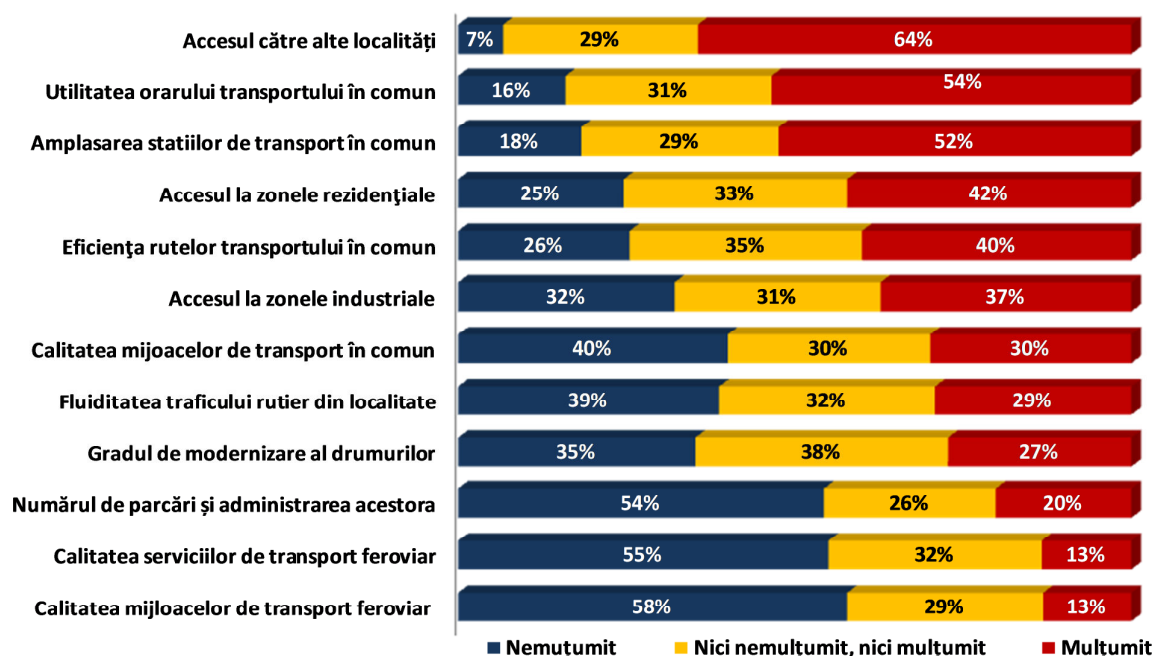
Fiecare persoană evaluându-și propriul mod de deplasare în termen de eficiență, se observă că în general cei mai mulțumiți sunt cei care *nu folosesc niciun mijloc de transport*. Acest lucru se datorează și faptului că 40% dintre respondenți sunt nemulțumiți de calitatea mijloacelor de transport în comun (așa cum se specifica și la răspunsurile formulate cu privire la infrastructura de transport în comun).

De remarcat faptul că, dacă se au în vedere răspunsurile pentru „Foarte eficient” și „Eficient”, rezultă că 90% dintre respondenți consideră maxi-taxi ca fiind un mijloc eficient.

Cei care utilizează taxiul în deplasările din oraș apreciază eficiența acestuia în proporție de 95%.

Din prelucrarea acestor date, **gradul de satisfacție față de infrastructura de transport rutier și feroviar** se prezintă procentual astfel:

➤ Dvs. ca cetățean al orașului, cât de mulțumit sunteți de următoarele aspecte, pe o scală de la 1 la 5 (unde 1 înseamnă deloc mulțumit și 5 înseamnă foarte mulțumit- pentru o prezentare mai eficientă a fost redusă scala pentru cele 3 categorii menționate în grafic)?

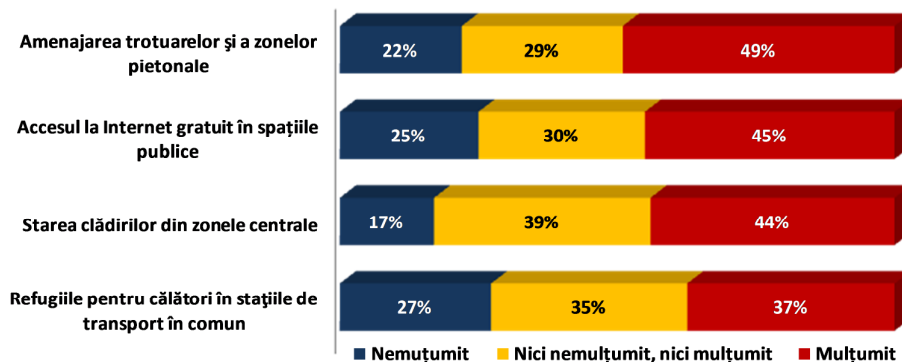
Analiza după valorile medii calculate pentru fiecare item pe scala 1-5 (unde 1 înseamnă „deloc mulțumit” și 5 înseamnă „foarte mulțumit”) evidențiază faptul că accesul către alte localități sau orarul transportului în comun și stațiile pentru acest tip de vehicule sunt evaluate pozitiv (cu medii peste 3), în timp ce parcările și indicatorii referitori la transportul feroviar sunt evaluați negativ (obținând medii sub 2,5)

În general, populația din municipiul Deva este mulțumită majoritar de amplasarea stațiilor de transport în comun, utilitatea orarului transportului în comun și accesul către alte localități. În schimb, părerile sunt împărțite atunci când este vorba despre calitatea mijloacelor de transport în comun. Mai mult de 50% gradul de nemulțumire în rândul respondenților apare în cazul parcărilor din localitate, a serviciilor de transport feroviar precum și calitatea mijloacelor de transport feroviar.

În cadrul problematicii vizate de cercetarea sociologică au fost comasate și unele aspecte eterogene, din care rezultă o imagine generală privind **gradul de satisfacție față de dezvoltarea urbană**.

Prelucrarea răspunsurilor formulate de cetățeni se exprimă procentual astfel:

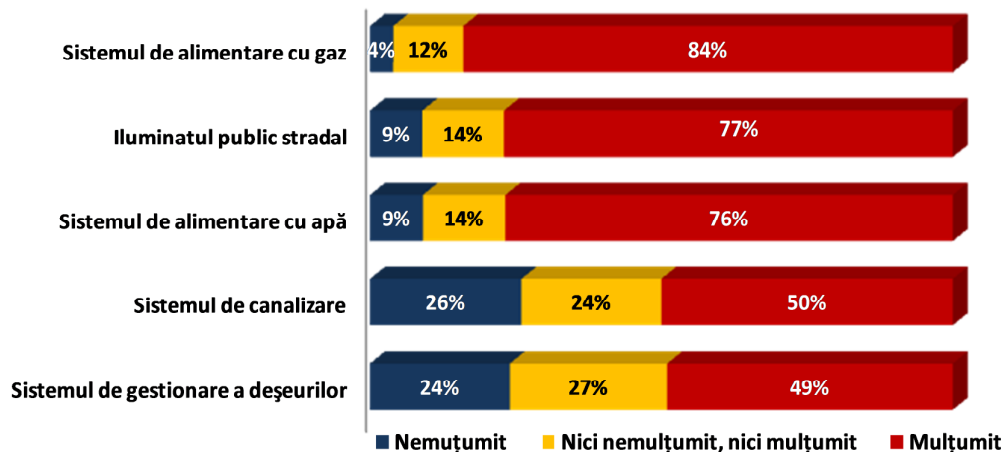

➤ Dvs. ca cetățean al orașului, cât de mulțumit sunteți de următoarele aspecte, pe o scală de la 1 la 5 (unde 1 înseamnă deloc mulțumit și 5 înseamnă foarte mulțumit- pentru o prezentare mai eficientă a fost redusă scala pentru cele 3 categorii menționate în grafic) ?

Persoanele intervievate se arată mai degrabă mulțumite pentru fiecare problemă menționată în categoria dezvoltare urbană, având în vedere și faptul că mediile răspunsurilor sunt în general peste 3, pe o scală de la 1 la 5. Cea mai mică medie este în cazul răspunsurilor referitoare la refugiile din stațiile de transport în comun.

De asemenea, un alt obiectiv avut în vedere de cercetarea sociologică se referă la evidențierea **gradului de satisfacție față de serviciile utilitare.**

Rezultatele prelucrării datelor sunt următoarele:

➤ Dvs. ca cetățean al orașului, cât de mulțumit sunteți de următoarele aspecte, pe o scală de la 1 la 5 (unde 1 înseamnă deloc mulțumit și 5 înseamnă foarte mulțumit- pentru o prezentare mai eficientă a fost redusă scala pentru cele 3 categorii menționate în grafic) ?

Având în vedere serviciile utilitare, respondenții la chestionar se arată în general mulțumiți în procente de minim 49%. Se disting totuși două grupe de probleme care țin de *sistemul de canalizare și modul de gestionare a deșeurilor.*

Toate valorile medii obținute pentru acest set de indicatori indică un grad ridicat de satisfacție a locuitorilor față de serviciile utilitare. Cele mai mici medii au fost obținute pentru cele două aspecte legate de sistemul de canalizare și cel de gestionare a deșeurilor.

3.5. Analiza SWOT – Infrastructura și echiparea teritoriului

PUNCTE TARI	
SWOT Regiunea de Vest	
INFRASTRUCTURA DE TRANSPORT	<ul style="list-style-type: none"> * Existența rețelelor infrastructurale pentru toate modurile de transport (rutier, feroviar, aerian, fluvial). * Conectarea la axele europene TEN-T: 7-rutieră, 22-feroviară și 18-fluvială. * Rețea densă de drumuri naționale. * Cea mai întinsă rețea feroviară din România. * Existența a opt puncte de frontieră pentru traficul rutier (patru cu Ungaria și patru cu Serbia) și patru puncte transfrontaliere de cale ferată, două la granița cu Ungaria (Curtici din județul Arad și Cenad din județul Timiș) și două la granița cu Serbia - Moravița și Jimbolia (județul Timiș). * Existența a trei rute internaționale, pe calea ferată * Aeroportul Timișoara este al doilea aeroport din România ca număr de curse și pasageri. Existența a două aerogări internaționale (Timișoara și Arad). * Gara de Nord Timișoara – cel mai important nod de cale ferată din România (după capitală), cu conexiuni directe spre Europa de Vest (Ungaria, Serbia). * Cursuri de apă cu potențial navigabil. * Experiența în transportul combinat de mărfuri, în regim RO-LA (pe ruta Glogovăț - Wels) * Rețele dezvoltate de transport public de pasageri în marile orașe. * Existența de operatori privați de transport persoane, atât la transportul rutier cât și la cel feroviar. * Demararea unor importante lucrări de modernizare a axelor TEN-T (feroviar cât și construcția autostrăzii).
UTILITĂȚI	<ul style="list-style-type: none"> * Existența unor operatori cu tradiție la nivelul principalelor utilități. * Sisteme informatizate la nivelul serviciilor de utilități. * Rețea dezvoltată de distribuție a energiei electrice.
Elemente specifice Deva	
<ul style="list-style-type: none"> * Existența conurbației Corvina, formată din Deva, Hunedoara, Simeria și Călan, care oferă posibilități multiple de atragere de finanțări nerambursabile pentru implementarea unor proiecte de interes comun. 	
<ul style="list-style-type: none"> * Noua abordare a dimensiunii dezvoltării urbane în România, preconizată pentru perioada 2014-2020, cu definirea municipiului Deva drept pol metropolitan cu potențial regional limitat. 	
<ul style="list-style-type: none"> * Dezvoltarea rețelei rutiere prin darea în folosință a autostrăzii Nădlac-Arad-Timișoara-Lugoj-Deva-Sibiu... și a realizării drumului expres cu patru benzi în punctul Deva. 	
<ul style="list-style-type: none"> * Dezvoltarea comerțului electronic și a posibilităților de plată electronică a impozitelor. 	
<ul style="list-style-type: none"> * Rețea electrică de distribuție a energiei electrice dezvoltată. 	
<ul style="list-style-type: none"> * Reabilitarea și modernizarea sistemului de apă și canalizare din municipiul Deva cu finanțare de la Uniunea Europeană prin programul ISPA. 	
<ul style="list-style-type: none"> * O rețea locală de drumuri bine dezvoltată. 	
<ul style="list-style-type: none"> * Sistem integrat de management al traficului rutier. 	
<ul style="list-style-type: none"> * Sistem pilot de telemangement al iluminatului public. 	

PUNCTE SLABE	
SWOT Regiunea de Vest	
INFRASTRUCTURA DE TRANSPORT	<ul style="list-style-type: none"> * Dezvoltarea spațială și gradul de modernizare al rețelelor de transport din Regiune, diferă, și chiar prezintă slăbiciuni. Ponderea drumurilor modernizate, în total, este variabilă, diferențele fiind semnificative. * Lipsa inelelor rutiere (centuri ocolitoare) în majoritatea orașelor și comunelor. * Capacitatea portantă redusă sau chiar depășită, a drumurilor, cu efecte imediate asupra gradului de atracție a fluxului de mărfuri și călători, transportați pe căile rutiere. * Perturbații în fluxul de trafic normal. * Deteriorarea accentuată, în timp și spațiu, a calității infrastructurii feroviare. * Parc feroviar învechit și neadecvat cerințelor actuale. * Nevalorificarea potențialului fluvial, nefiind modernizate sau funcționale zonele de interes (portul Moldova Nouă pe Dunăre, Mureșul, Canalul Bega). * Abandonul activității de transport combinat de mărfuri și inexistența unor centre multimodale moderne. * Inexistența unei rețele de piste de biciclete articulate, cu precădere în orașele sub 100.000 de locuitori. * Slaba activitate în ceea ce privește transportul rutier de persoane. * Gările din principalele orașe ale regiunii nu sunt modernizate. * Interes scăzut pentru transportul feroviar de persoane ca urmare a nemodernizării parcului de vagoane și locomotive. * Utilizarea infrastructurii rutiere pentru transportul de marfă, în detrimentul transportului feroviar. * Număr insuficient de locuri de parcare.
UTILITĂȚI	<ul style="list-style-type: none"> * Servicii de utilități restrânse ca acoperire la nivel regional, existente cu precădere în localitățile urbane. * Grad mediu de încasare a facturilor. * Lipsa modernizării sistemelor de transport a principalelor utilități. * În zona de munte există multe localități care nu beneficiază de rețele de utilități (apă, canal). * Lipsa rețelelor de gaz metan în zonele rurale și chiar urbane.
Elemente specifice Deva	
* Sisteme necorespunzătoare de epurare a apelor, de colectare și reciclare a deșeurilor menajere.	
* Creșterea prețurilor la serviciile de telecomunicații și transport.	
* Existența unor infrastructuri de transport insuficient exploatate.	
* Desfășurarea deficitară a transportului feroviar de marfă, care afectează realizarea optimă a transportului combinat de mărfuri.	
* Costuri ridicate la carburanți și piese de schimb.	
* Neadaptarea infrastructurii de transport la cererea existentă.	
* Calitatea slabă a execuției lucrărilor de infrastructură rutieră.	
* Lipsa lucrărilor pentru combaterea eroziunii solului și a alunecărilor de teren.	
* Lipsa sistemelor de colectare, transport și epurare a apelor uzate menajere, în unele localități rurale.	
* Mai mult de jumătate din corpurile de apă naturale din bazinul hidrografic Mureș (8 din 14) au un potențial economic moderat, conexas în special cu modificarea puternică a stării ecologice.	

	<ul style="list-style-type: none"> * Zone neacoperite cu apa și canalizare în satele aparținătoare. * Iluminat slab modernizat, cabluri electrice aeriene și stalpi cu o stare tehnică precară. * Rețele vechi de canalizare * Rețele de transport energie electrică care necesită modernizare. * Contractele în vigoare semnate în perioada 2000 - 2012 total dezavantajoase pentru municipalitate. * Slaba pregătire profesională a personalului care supervizează executia contractelor.
OPORTUNITĂȚI	
SWOT Regiunea de Vest	
INFRASTRUCTURA DE TRANSPORT	<ul style="list-style-type: none"> * Dezvoltarea rapidă și modernizarea infrastructurii de transport prin accesarea de fonduri europene. * Incluziunea stațiilor de cale ferată Arad și Timișoara Nord într-un important program de conectare a rețelei CFR la rețeaua europeană, urmărindu-se modernizarea acestora, la nivel de eurostație. * Sporirea conectivității pe cale ferată cu relațiile internaționale (Viena, Budapesta, Belgrad) * Specializarea celor două aeroporturi. * Modernizarea rețelei de drumuri naționale, prin extindere la 4 benzi de circulație. * Dezvoltarea infrastructurii fluviale a Dunării, în spațiul alocat Regiunii Vest, prin intermediul Strategiei Dunării. * Atenția sporită, acordată de Uniunea Europeană, pentru transportul naval de mărfuri, Dunărea fiind un fluviu strategic, în acest context. * Dezvoltarea unor centre logistice moderne pentru transporturile multimodale, în conformitate cu principiile transporturilor durabile. * Dezvoltarea unor trasee pentru piste de biciclete. * Modernizarea parcului de vehicule feroviare, inclusiv a calității serviciilor. * Adoptarea unor politici de internalizare a costurilor externe cauzate de activitatea de transport. * Proiectele de dezvoltare a autostrăzii Timișoara - Belgrad și VIA CARPATIA. * Proiecte de facilitare a transportului forței de muncă din zonele periurbane. * Îmbunătățirea conexiunii rutiere și feroviare a regiunii cu capitala București. * Exploatarea avantajului oferit de existența unei rețele dense de cale ferată. * Inițierea Proiectului „Centrul Intermodal Regional de Transport Marfă Timișoara - Remetea Mare”. * Utilizarea liniilor de cale ferată existente de către operatori publici de transport în comun.
UTILITĂȚI	<ul style="list-style-type: none"> * Finanțări pentru modernizarea infrastructurii de utilități (alimentare cu apă, canalizare, termoficare). * Programe de reabilitare termică. * Introducerea cogenerării ca soluție de bază pentru creșterea eficienței generării agentului termic. * Creșterea bugetelor destinate investițiilor.
Elemente specifice Deva	
	<ul style="list-style-type: none"> * Existența proiectelor pentru construcția și modernizarea stațiilor de epurare a apei. * Posibilitatea de accesare a fondurilor guvernamentale și/sau externe nerambursabile în scopul soluționării problemelor de infrastructură. * Existența unor organizații neguvernamentale cu profil ecologic și de protecția mediului. * Dezvoltarea și modernizarea rețelei rutiere prin realizarea de drumuri multiple de acces la autostrada Nădlac-Arad-Timișoara-Lugoj-Deva-Sibiu. * Implementarea proiectului de reabilitare a liniei de cale ferată Frontieră – Curtici – Simeria, parte componentă a Coridorului IV Pan – European, pentru circulația trenurilor cu viteza maximă de 160 km/h.

* Crearea unei infrastructuri metropolitane de comunicații și canalizație subterana pentru cablurile electrice, proiecte finanțate din fonduri europene.	
* Terenuri pentru investiții cu rețele de utilități în proximitate.	
AMENINȚĂRI	
SWOT Regiunea de Vest	
INFRASTRUCTURA DE TRANSPORT	<ul style="list-style-type: none"> * Crearea de disfuncționalități majore în fluxurile de transport de la graniță. * Problemele de conectivitate între zonele intens populate și alți poli de atracție pentru deplasări (centre și parcuri industriale, comerciale de agrement, zone turistice etc). * Apariția unor blocaje în traficul fluvial pe Dunăre, în situații nemodernizării căii navigabile, având consecințe majore în dezvoltarea economică a Regiunii și României. * Neinclusiunea în proiecte de transport european multimodal, prin lipsa terminalelor specifice, moderne. * Dezvoltarea accelerată și necontrolată a transporturilor rutiere, în special prin intermediul autoturismelor proprietate personală, în cazul nedezvoltării rețelelor de transport public de călători * Evitarea utilizării rețelei feroviare de transport din zonă, de către operatorii internaționali. * Subdimensionarea activității de transport, cauzată de nefinanțarea adecvată a modernizării și întreținerii infrastructurilor, dar și a achiziției de vehicule moderne, performante. * Creșterea nivelurilor de poluare chimică și fonică, de-a lungul marilor rețele rutiere, în lipsa unor politici de susținere a transporturilor alternative, durabile. * Neadaptarea infrastructurii de transport conform cerințelor europene poate avea efecte negative în domeniul economico-social și de mediu. * Influența conductei NABUCCO asupra traseului autostrăzii. * Închiderea unor linii în contextul ponderii mari a liniilor concesionate. * Creșterea prețurilor și implicit creșterea costurilor la carburanți și piese de schimb
UTILITĂȚI	<ul style="list-style-type: none"> * Neadaptarea infrastructurii de utilități la nevoile și standardele cerute de populație. * Debranșarea de la rețelele operatorilor și identificarea de soluții în regim individual. * Posibilitatea de producere de avarii și accidente ca urmare a uzurii fizice a instalațiilor. * Neattractivitatea ca urmare a duratei mari de recuperare a investițiilor.
Elemente specifice Deva	
* Depozităriile ilegale de deșeuri industriale sau menajere, prin evacuarea de ape uzate cu conținut ridicat de poluanți în cursurile naturale de apă.	
* Deprecierea calității apei brute, prin creșterea turbidităților peste limitele normale în timpul ploilor torențiale.	
* Actele ilegale de vandalizare a echipamentelor de la captările de apă de suprafață situate în zone izolate.	
* Apariția de defecțiuni/avarii pe conductele de hidrotransport ale turburelii sterile de la uzinele de preparare către iazurile de decantare.	
* Evacuarea de ape uzate cu conținut ridicat de poluanți în cursurile naturale de apă, ca urmare a activității de preparare a minereurilor sau a cărbunilor.	
* Depozităriile necontrolate de deșeuri industriale sau ca rezultat al activității de construcții, pe terenul situat între albia râului Mureș și digul de apărare împotriva inundațiilor.	
* Precipitații abundente care pot produce supra solicitarea sistemului de canalizare existent.	
* Continuarea crizei financiare va face dificilă finanțarea unor proiecte tip ESCO.	
* Schimbarile legislative tot mai frecvente, nu oferă predictibilitate pe termen lung.	
* Creșterea tarifelor la utilități. (energie electrică, termică, etc)	

4. Dezvoltarea urbană

4.1. Locuințe

4.1.1. Context Regional

Conform analizelor realizate pentru fundamentarea procesului de elaborare a Strategiei 2014-2020, Regiunea Vest deținea în 2010 cel mai mic număr de locuințe din cele 8 regiuni de dezvoltare, 63,4% din acestea fiind localizate în mediul urban. Doar 3,8% din totalul locuințelor aveau ca proprietar statul, iar aproape $\frac{3}{4}$ erau localizate în mediul urban.

În ceea ce privește confortul locuirii acesta poate fi redat prin numărul camerelor pe o locuință, suprafața locuibilă și numărul persoanelor pe o locuință (Tabel 4.1).

Principali indicatori pentru fondul de locuințe în anul 2010

Tabel 4.1

Regiunea	Camere pe o locuință	Suprafața locuibilă			Nr. persoane pe o locuință	Nr. persoane pe o cameră
		Pe o cameră	Pe o locuință	Pe o persoană		
Nord-Est	2,6	14,8	37,7	14,0	2,7	1,1
Sud-Est	2,8	13,9	39,3	15,1	2,6	0,9
Sud-Muntenia	2,8	13,4	38,0	15,2	2,5	0,9
Sud-Vest Oltenia	2,8	13,3	36,8	15,4	2,4	0,9
Nord-Vest	2,4	16,5	40,3	16,1	2,5	1,0
Centru	2,4	17,0	40,5	15,9	2,5	1,1
București-Ilfov	2,6	16,3	42,2	17,4	2,4	0,9
Vest	2,5	16,6	41,7	17,3	2,4	1,0
România	2,6	15,0	39,4	15,6	2,5	1,0

Sursa: INS - Fondul de locuințe 2011

În general, se observă o îmbunătățirea condițiilor de locuit ale populației, în toate regiunile de dezvoltare, diferențiat însă, ca intensitate, de la o regiune la alta. Din tabelul de mai sus, se relevă că Regiunea Vest se situează destul de bine comparativ cu media națională la fiecare indicator, iar în comparație cu regiunile de dezvoltare Regiunea Vest se situează pe locul III la numărul de camere pe locuință, ceea ce înseamnă că regiunea este dominată de locuințe relativ medii (2 camere), locul II la suprafața locuibilă pe o cameră, locul II la suprafața locuibilă pe locuință, locul II la suprafața locuibilă pe o persoană și locul IV la numărul de persoane pe o locuință.

Deci, per ansamblu, chiar dacă regiunea deține ultimul loc la numărul de locuințe și camere (indicator direct proporționat cu numărul de persoane care locuiesc în regiune), regiunea are în general standarde ridicate pentru fondul de locuințe.

Calitatea locuințelor poate fi dată și de alți indicatori cum sunt numărul de persoane care nu au nici baie nici duș în interiorul locuinței, ponderea populației totale într-o locuință

cu scurgeri în acoperiș, ziduri umede sau putregai în fundație, podele sau ferestre, precum și ponderea populației care nu aretoaletă în casă.

Pentru acești indicatori România ocupă în principal ultimele poziții în statistici, fiind necesară recuperarea multor decalaje față de statele Uniunii Europene. Chiar dacă acești indicatori sunt indisponibili pentru Regiunea Vest, pe baza poziției înregistrate la indicatorii de mai sus (locul II), se poate deduce că regiunea deține o calitate bună comparativ cu nivelul național, însă există destul loc de îmbunătățire a condițiilor de locuit.

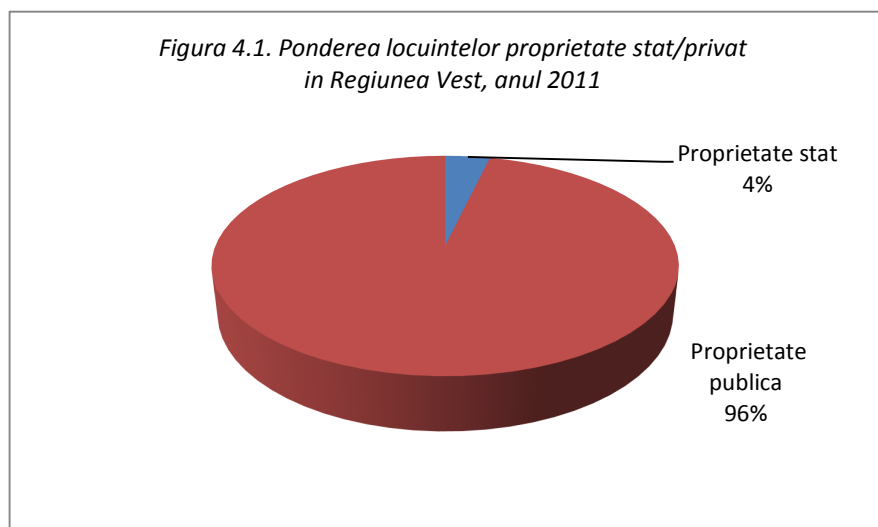
Formele de proprietate ale fondului de locuințe în anul 2011

Tabel 4.2

Județul	Proprietate majoritară de stat	Proprietate majoritar privată	Total locuințe	% Stat	% Privat
Arad	2.361	189.135	191.496	1,2	98,8
Caraș-Severin	8.528	123.950	132.478	6,4	93,6
Hunedoara	6.837	189.194	196.031	3,5	96,5
Timiș	11.879	260.250	272.129	4,4	95,6
Vest	29.605	762.529	792.134	3,7	96,3
Total	195.827	8.272.005	8.467.832	2,3	97,7

Sursa: INS - Fondul de locuințe 2011

Aceste observații este necesar să fie completate cu faptul că numai 3,7% din totalul locuințelor din regiune aparțin proprietății majoritare de stat, pe când 96,3% din locuințe aparțin proprietarilor privați (Tabelul 4.2).

În comparație cu nivelul național, în Regiunea Vest se înregistrează un număr mai mare al proprietăților deținute de stat (3,7% -Figura4.1), pe când la nivel județean cel mai privatizat fond de locuințe este cel al județului Arad, cu 98,8%, pe când cel mai slab privatizat este județul Caraș-Severin (93,6%).Raportul fonduri publice / fonduri private este redat și prin datele înscrise în tabelul de mai jos (Tabel 4.3).

*Locuințe terminate în anul 2011
după tipul sursei de finanțare*

Tabel 4.3

<i>Județul</i>	<i>Fonduri publice</i>	<i>Fonduri private</i>
Arad	25	616
Caraș-Severin	-	175
Hunedoara	42	311
Timiș	80	2.130
Regiunea Vest	147	3.232

În cadrul regiunii, între anii 2005-2011 construcția și terminarea de locuințe nu cunoaște o tendință clară, ci mai degrabă una oscilantă, cu perioade de creșteri în anii 2006-2008, o scădere puternică între anii 2008-2010, și o creștere începând cu anul 2010, creștere care este comparabilă cu cea din anul 2007. Dinamica locuințelor terminate redă dinamica pieței imobiliare, cu punctul maxim atins în 2008, urmat de declinul evident din 2010. Un alt trend important se referă la creșterea suprafeței locuibile pe locuință, indicând orientarea pieței spre confort privind spațiul de locuit, acest lucru având implicații asupra prețului, costurilor de întreținere și nevoii de energie termică.

În anul 2011, cele mai multe locuințe terminate din fonduri publice au fost înregistrate în județul Timiș (54,5%), pentru ca pe locul secund să se situeze județul Hunedoara, cu 42 de locuințe terminate (28,68%). La polul opus se află județul Arad, cu 25 locuințe terminate (16,3%)

Evoluția locuințelor finanțate din fonduri private

Tabel 4.4

<i>Județul</i>	<i>Nr. locuințe din fond privat</i>		<i>Evoluție 2010-2011</i>	<i>Ponderea în Regiunea Vest (2011)</i>
	2010	2011		
Arad	378	616	38,6	19%
Caraș-Severin	168	175	4,0	5,4%
Hunedoara	288	311	7,4	9,6%
Timiș	1.840	2.130	13,6	66%
Regiunea Vest	2.683	3.232	17,0	100%
România	45.983	43.062	-6,8	-

Construcția de locuințe cu fonduri private este mult mai dinamică în regiune, aceasta fiind predominantă în județul Timiș (66%) și are un mare potențial în județul Arad (19%), județul Hunedoara (9,6%) și județul Caraș-Severin, cu 5,4% (Tabelul 4.4). Tendința antreprenorilor a fost de a investi în apartamente cu confort sporit din punct de vedere al numărului de camere (Tabelul 4.4).

De asemenea, se observă că la nivel regional investițiile din fonduri private au înregistrat o dinamică pozitivă în anul 2011 față de anul 2010, regiunea fiind peste media națională (Tabelul 4.4). În regiune, cea mai bună evoluție a avut-o județul Arad, în care numărul locuințelor terminate din fonduri private au crescut cu 38,6%, dublu față de media regională. Evoluții pozitive apropiate de media regională s-au înregistrat în județul Timiș (17%), acesta având și cea mai mare pondere a locuințelor terminate din regiune.

4.1.2. Infrastructura de locuit și spațiul urban

4.1.2.1. Fondul de locuințe și calitatea locuirii

Datele de analiză au fost prelevate din *Fișa localității Municipiului Deva*, se referă la perioada 2000-2012 și sunt prezentate în Anexa 1.

Aceste date au fost sistematizate pe trei problematici majore, astfel:

Tabelul A – Fondul de locuințe;

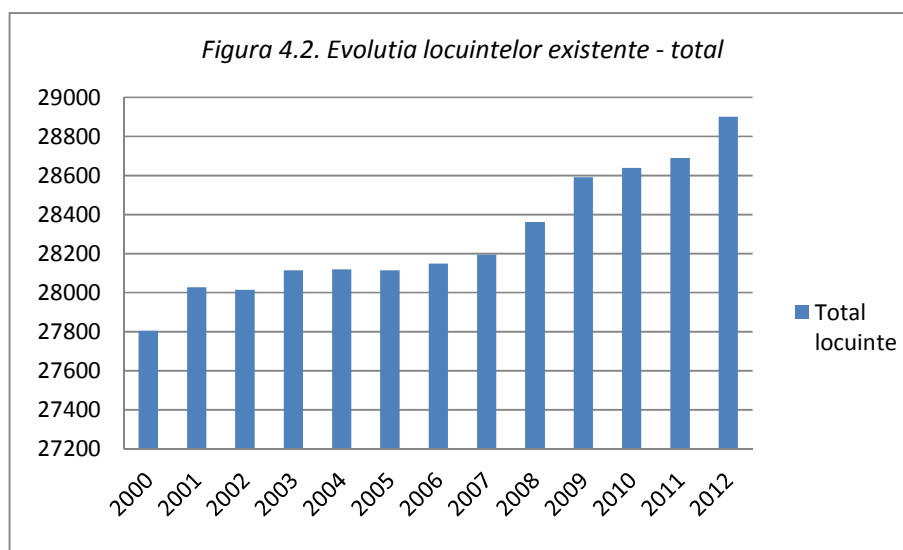
Tabelul B – Realizarea locuințelor;

Tabelul C – Autorizații de construire; Suprafața intravilană; Suprafața spațiilor verzi.

Fondul de locuințe

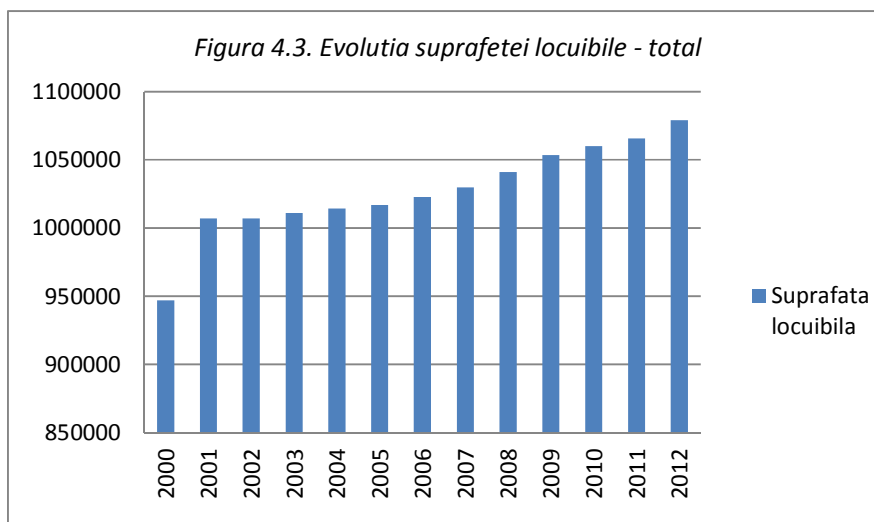
Pentru caracterizarea fondului de locuințe al municipiului Deva vor fi analizați următorii indicatori statistici: locuințe existente; locuințe în proprietate majoritară de stat; locuințe în proprietate majoritar privată; suprafața locuibilă; suprafața locuibilă în proprietate majoritară de stat; suprafața locuibilă în proprietate majoritar privată.

Referitor la indicatorii globali, cum sunt numărul total al locuințelor existente și suprafața locuibilă totală, se poate observa că aceștia au avut o evoluție ascendentă. Astfel, numărul locuințelor existente a crescut de la 27.805 (anul 2000) la 28.901 (anul 2012), ceea ce corespunde unei creșteri cu 3,94% (Figura 4.2).

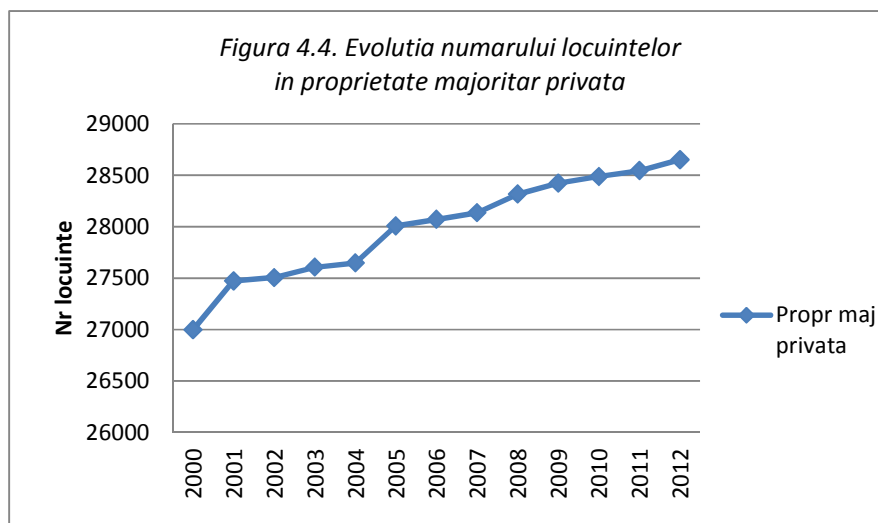

Suprafața locuibilă totală a crescut, de asemenea, de la 946.849 mp (anul 2000) la 1.079.055 mp (anul 2012), deci o creștere cu 13,96%. Deoarece creșterea suprafeței locuibile este mai mare decât creșterea numărului de locuințe, se poate concluziona că, în ansamblu, s-a înregistrat o creștere a suprafeței la nivel de unitate locuibilă.

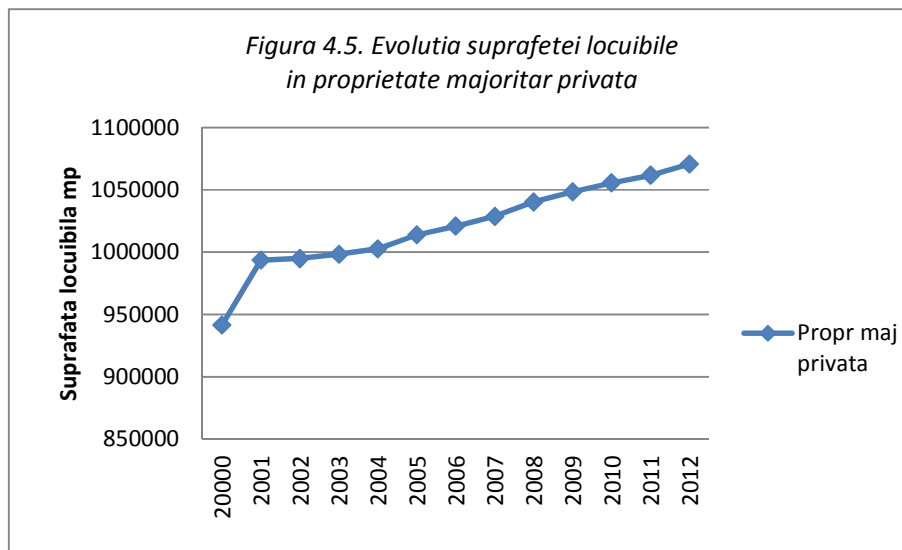
Graficul din Figura 4.2 prezintă evoluția fondului de locuințe total, iar cel din Figura 4.3 se referă la evoluția suprafeței locuibile totale.

În schimb, în timp ce indicatorii referitori la proprietatea majoritar privată au cunoscut o creștere continuă în perioada de analiză, indicatorii care vizează proprietatea majoritară de stat au avut o evoluție total oscilantă. Astfel, numărului locuințelor din proprietatea majoritar privată a crescut de la 26.999 (anul 2000) la 28.652 (anul 2012), deci creșterea a fost de numai 6,12%. O creștere mai mare s-a înregistrat la suprafața locuibilă în proprietate majoritar privată, de 13,73%, corespunzător trecerii de la 941.448 mp (anul 2000) la 1.070.686 mp (anul 2012). Graficele din Figurile 4.4 și 4.5 prezintă aceste evoluții.

Având în vedere evoluția oscilantă a fondului de locuințe în proprietatea de stat, la această categorie ne vom rezuma să comparăm numai valorile înregistrate la limitele intervalului de referință. Astfel, locuințele în proprietate majoritar de stat au scăzut de la 806 (anul 2000) la 249 (anul 2012), deci o scădere cu 69%. Concomitent, suprafața locuibilă în proprietate majoritară de stat a crescut de la 5.401 mp (anul 2000) la 8.369 mp (anul 2012), ceea ce corespunde unei creșteri cu 55%. S-a păstrat deci tendința de schimbare a destinației unor spații de locuit, situate, de regulă, la parterul blocurilor, prin transformarea acestora în spații comerciale și de birouri.

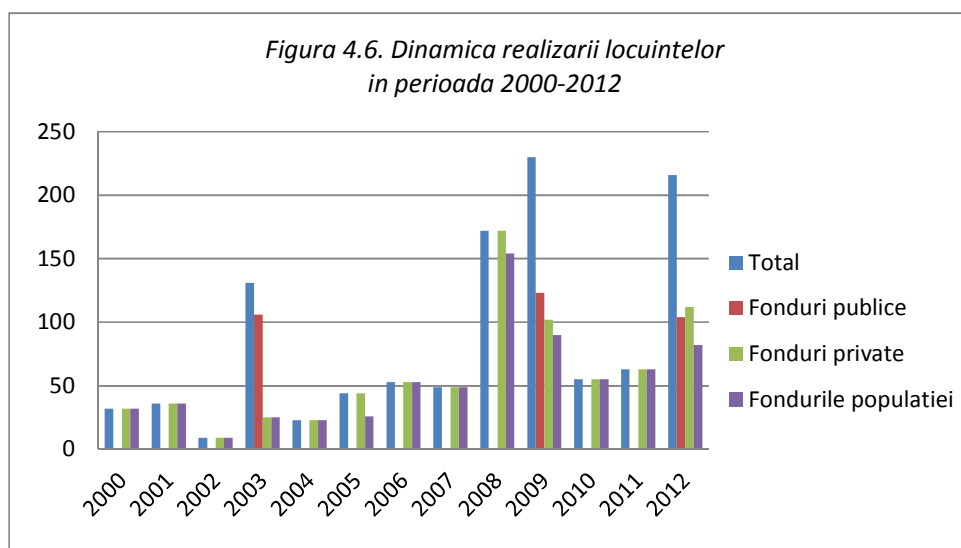

Suprafața totală a municipiului Deva este de 6.003 ha. La nivelul anului 2008 numărul total de locuințe existente era de 28.361, din care un număr de 472 locuințe în proprietate majoritară de stat și un număr de 28.316 locuințe în proprietate majoritar privată.

Realizarea locuințelor

Dinamica realizării locuințelor (Tabelul B – Anexa 1) denotă o evoluție sporadică privind finalizarea locuințelor realizate din fonduri publice (numai în anii 2003, 2009 și 2012), în timp ce locuințele din fonduri private au acoperit întreaga perioadă de analiză, fiind realizate în special din fondurile populației. Locuințe realizate din fonduri private, altele decât cele ale populației, au fost finalizate numai în anii 2005, 2008, 2009 și 2012.

Așadar, se poate observa faptul că trendul înregistrat la elaborarea strategiei anterioare s-a menținut în continuare, astfel încât tendința generală a fost de construire a unor locuințe individuale, proprietate privată. Dacă ne referim numai la numărul total al locuințelor terminate, indiferent de tipul fondurilor pe baza cărora s-au realizat, în anul 2012 (216 locuințe) au fost terminate cu 575% mai multe locuințe decât în anul 2000 (32 locuințe).

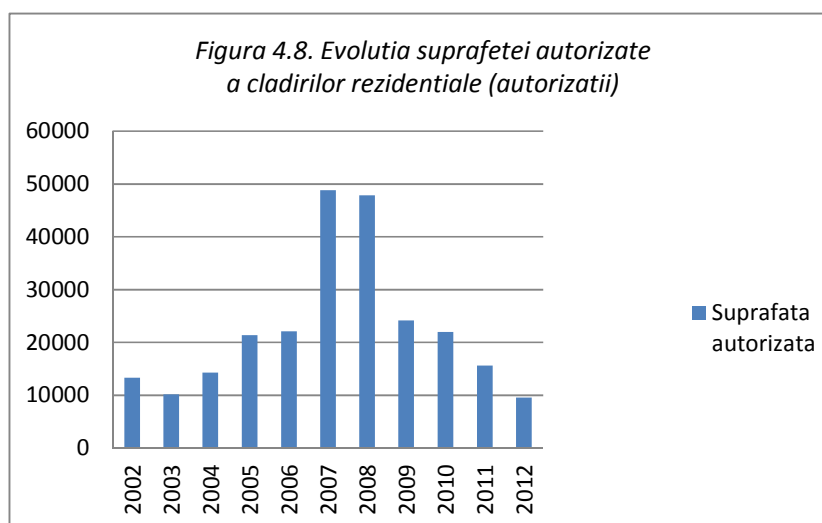
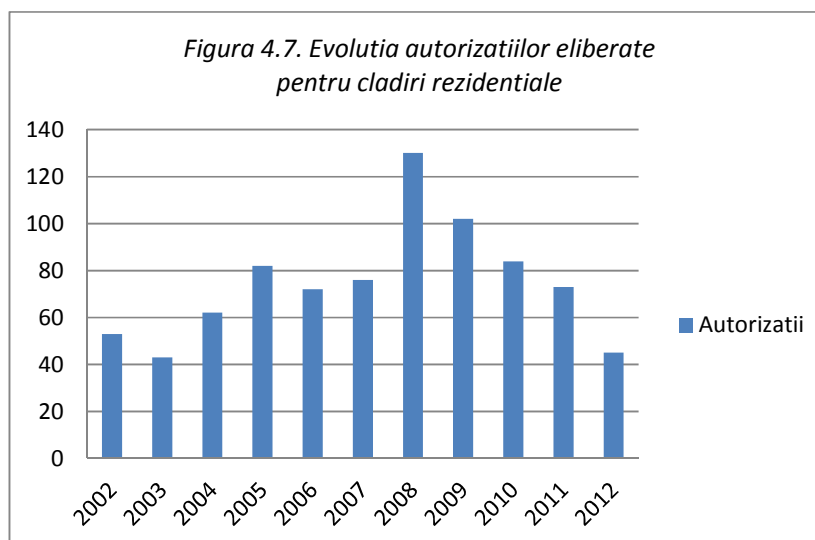

Cuprinderea într-un grafic comun a acestor aspecte referitoare la dinamica realizării locuințelor furnizează o imagine sugestivă privind aportul fondurilor publice și al celor private (din care se menționează separat fondurile populației) la dinamica generală a realizării de locuințe în municipiul Deva în perioada 2000-2012 (Figura 4.6).

Autorizații de construire

Solicitările adresate privind eliberarea de autorizații de construire pentru clădiri rezidențiale, exclusiv pentru colectivități, au variat de la un an la altul. Astfel, dacă de referim la perioada 2002-2012, cele mai puține autorizații de construire au fost acordate în anul 2003 (43 autorizații), iar cele mai multe în anul 2008 (130 autorizații). Graficele din Figurile 4.7 și 4.8 exemplifică modul de acordare a autorizațiilor de construire, precum și a suprafeței totale aferente acestora.

În ceea ce privește calitatea locuirii, toate spațiile de locuit existente la nivelul municipiului Deva și al localităților aparținătoare dispun de alimentare cu energie electrică, iar majoritatea din acestea sunt conectate la rețeaua de apă, canalizare și de încălzire termică (centrală sau proprie).

4.1.2.2. Piețe agroalimentare și pentru manifestări culturale

Piete agroalimentare

În Municipiul Deva există piețe agroalimentare în principalele cartiere ale orașului, astfel: Piața Telecabinei, Piața Prefecturii, Piața Unirii, Piața Victoriei, Piața Arras (zona Lido), Piața I.C. Brătianu.

La începutul anului 2009 s-a inaugurat Piața Agroalimentară Deva – Central Market. Complexul are 3 niveluri (demisol, parter, etaj) și o suprafață utilă de aproximativ 4700 mp, suprafață comercială oferită spre închiriere. Interiorul pieței este dotat cu zeci de spații comerciale atent integrate cât și mese destinate micilor comercianți.

Compartimentarea cuprinde:

- sector producători agricoli - mese individuale
- sector lactate - spații comerciale și mese individuale
- sector flori - mese individuale
- sector ouă, carne de pasăre - spații comerciale individuale
- sector carne și produse din carne - spații comerciale individuale
- sector alimentație publică - spații comerciale individuale
- sector produse alimentare preambalate - spații comerciale individuale
- sector pește și produse din pește - spații comerciale individuale
- sector produse meșteșugărești, artizanale - spații comerciale individuale
- sector produse de panificație, patiserie, covrigi și langoși - spații comerciale individuale
- sector produse industriale - spații comerciale individuale

Dotare:

- lift de persoane pentru accesul de la demisol la nivele superioare
- sisteme moderne de iluminat, climatizare
- spații comerciale la cheie (utilități: iluminat, climatizare, spălător, grilaj manual pentru securizarea spațiului, tâmplărie aluminiu)
- serviciu de pază și curățenie
- parcare proprie (demisol - 135 locuri), zone verzi
- acces facil marfă
- grupuri sanitare moderne

Piete pentru manifestări culturale

Piața Victoriei, în suprafață de 4.635 mp, este una dintre zonele emblematice ale orașului Deva, fiind destinată manifestărilor socio-culturale, târgurilor și expozițiilor. Este poziționată între „Casa de Cultură” și clădirea „IPH” Deva, și are pe amplasament Statuia lui Decebal - simbolul orașului.

Piața Victoriei reprezintă un obiectiv urban nou, care a fost complet modernizat în ultimii ani. Caracteristicile actuale ale Pieței Victoriei o recomandă drept un spațiu de recreere modern, reconfortant. La aceasta contribuie numeroasele spații verzi și de recreere create, precum și fântâna muzicală modernă, care pune în valoare întreaga piață.

De asemenea, alte manifestări socio-culturale cum ar fi “Zilele Cetății”, sărbătorirea zilelor de “1 Mai”, “9 Mai”, precum și alte evenimente, se desfășoară în spațiul special amenajat din fața hypermarketului Real, la Pădurea Bejan, etc.

4.1.2.3. Spații de joacă pentru copii

În prezent există un număr de 28 de locuri de joacă, amplasate în cartierele municipiului Deva. Locurile de joacă existente sunt într-o stare avansată de degradare, nu s-au făcut investiții în ultima perioadă de timp, iar dotările existente nu îndeplinesc normele de siguranță și exploatare în condiții optime.

Toate spațiile de joacă necesită reabilitare completă, ca parte integrantă a strategiei de regenerare urbană a municipiului Deva. De asemenea, strategia de regenerare urbană trebuie să cuprindă spații de recreere pentru vârstnici în vecinătatea spațiilor de joacă, precum și spații special amenajate pentru practicarea unor sporturi ca: atletism, fotbal, baschet, handbal, precum și alte sporturi.

Tabelul 4.5 prezintă amplasamentul și dotările aferente acestor locuri de joacă.

Starea locurilor de joacă din Municipiul Deva

Tabel 4.5

Nr.crt.	Denumire	Dotare
1.	Loc de joacă Parc Cetate	- Balansoar: 2 buc. - Hinte duble: 5 buc. - Tobogane mici: 8 buc. - Tobogane mari: 3 buc.
2.	Loc de joacă G.Enescu	- Căsuță de joacă din lemn: 1 buc. - Hintă : 1 buc. - Complex tip scară : 1 buc. - Căluți tip arc : 4 buc.
3.	Loc de joacă Împăratul Traian	- Căsuță de lemn : 1 buc. - Hinte : 2 buc. - Tobogane : 2 buc.
4.	Loc de joacă Cioclovina I	- Complex de joacă : 2 buc. - Căluți cu arc: 2 buc.
5.	Loc de joacă Cioclovina II	- Balansoar : 1 buc. - Căluț cu arc: 1 buc. - Hintă dublă : 1 buc.
6.	Loc de joacă Uzo Balcan	- Balansoare : 1 buc. - Hinte: 4 buc. (una ruptă) - Tobogane: 4 buc.
7.	Loc de joacă M. Eminescu (Profi)	- Căluți cu arc : 2 buc. - Complex cu tobogan: 1 buc. - Căsuță de lemn: 1 buc.
8.	Loc de joacă M. Eminescu (Maxxa)	- Căluți cu arc : 3 buc - Tobogan mare : 1 buc.
9.	Loc de joacă Streiului	- Căluți cu arc : 2 buc. - Complex de jocă : 1 buc. - Tobogan : 1 buc.
10.	Loc de joacă Parc Bejan	- Căsuță lemn : 1 buc. - Balansoare : 5 buc. - Hinte : 2 buc. - Scărițe metal: 2 buc. - Tobogane : 2 buc.
11.	Loc de joacă Str. Bejan	- Căluți cu arc: 3 buc. - Balansoare: 3 buc. - Hinte: 3 buc. - Tobogane: 4 buc.

<i>Nr.crt.</i>	<i>Denumire</i>	<i>Dotare</i>
12.	Loc de joacă Aleea Panseluțelor	- Căluți cu arc: 4 buc. - Balansoare: 4 buc. - Hinte duble: 5 buc. - Tobogane: 2 buc.
13.	Loc de joacă Aleea Saturn	- Căluți cu arc: 2 buc. - Complex de joacă: 1 buc. - Hintă dublă: 1 buc. - Tobogan: 1 buc.
14.	Loc de joacă Zamfirescu	- Balansoare: 3 buc. - Căluți cu arc: 2 buc. - Hinte duble: 3 buc. - Sistem roatativ: 1 buc. - Tobogane: 2 buc.
15.	Loc de joacă Marăști	- Balansoare: 8 buc. - Hinte duble: 3 buc. - Sistem roată: 1 buc. - Tobogane: 4 buc.
16.	Loc de joacă Al. Muncii	- Căluți cu arc: 2 buc. - Casuță din lemn: 1 buc. - Complex cu balansoar: 1 buc. - Bancă ruptă: 1 buc.
17.	Loc de joacă Al. Pacii I	- Balansoare: 2 buc. - Hinte duble: 2 buc. - Tobogane: 4 buc.
18.	Loc de joacă Al. Pacii II	- Căluți cu arc: 3 buc. - Hinte duble: 2 buc. - Tobogane: 3 buc.
19.	Loc de joacă „Vânătorul și Pescarul”	- Căluț cu arc: 1 buc. - Balansoare: 1 buc. - Hinte duble: 1 buc. - Tobogan dublu: 1 buc.
20.	Loc de joacă Magazinul Ulpia	- Căluț cu arc: 1 buc. - Balansoar: 1 buc. - Hintă dublă: 1 buc.
21.	Loc de joacă pe Aleea Pescarilor S=237 mp	- Bănci: 10 buc. - Coșuri de gunoi: 4 buc. - Panou de prezentare: 1 buc. - Ansamblu de joacă: 1 buc. - Carusel cu platformă și băncuță: 1 buc. - Balansoar figurină cu arc: 1 buc. - Balansoar cu 2 șezuturi și 2 arcuri: 1 buc.
22.	Loc de joacă pe Aleea Românilor Bl. 15 – 16 S=114 mp	- Bănci: 4 buc. - Coșuri de gunoi: 3 buc. - Panou de prezentare: 1 buc. - Ansamblu de joacă: 1 buc. - Carusel cu platformă și băncuță: 1 buc. - Balansoar figurină cu arc: 1 buc. - Balansoar cu 2 șezuturi și 2 arcuri: 1 buc.
23.	Loc de joacă pe str. Mihai Viteazu lângă OPC S=180 mp	- Bănci: 8 buc. - Coșuri de gunoi: 3 buc. - Panou de prezentare: 1 buc. - Ansamblu de joacă: 1 buc. - Carusel cu platformă și băncuță: 1 buc. - Balansoar figurină cu arc: 1 buc. - Balansoar cu 2 șezuturi și 2 arcuri: 1 buc. - Leagăn 2 locuri: 1 buc.

Nr.crt.	Denumire	Dotare
24.	Loc de joacă pe b-dul Nicolae Bălcescu Bl. 16A S=212 mp	<ul style="list-style-type: none"> - Bănci: 8 buc. - Coșuri de gunoi: 3 buc. - Panou de prezentare: 1 buc. - Ansamblu de joacă: 1 buc. - Carusel cu platformă și băncuță: 1 buc. - Balansoar figurină cu arc: 1 buc. - Balansoar cu 2 șezuturi și 2 arcuri: 1 buc. - Leagăn 2 locuri: 1 buc.
25.	Loc de joacă pe Aleea Panselutelor S=173 mp	<ul style="list-style-type: none"> - Bănci: 6 buc. - Coșuri de gunoi: 3 buc. - Panou de prezentare: 1 buc. - Ansamblu de joacă: 1 buc. - Carusel cu platformă și băncuță: 1 buc. - Balansoar figurină cu arc: 1 buc. - Balansoar cu 2 șezuturi și 2 arcuri: 1 buc. - Leagăn 2 locuri: 1 buc.
26.	Loc de joacă pe Aleea Românilor Bl. 25 – 26 S=285mp	<ul style="list-style-type: none"> - Bănci: 11 buc. - Coșuri de gunoi: 4 buc. - Panou de prezentare: 1 buc. - Ansamblu de joacă: 1 buc. - Carusel cu platformă și băncuță: 1 buc. - Balansoar figurină cu arc: 1 buc. - Balansoar cu 2 șezuturi și 2 arcuri: 1 buc. - Leagăn 2 locuri: 1 buc.
27.	Loc de joacă în Sat Cristur S= 114 mp	<ul style="list-style-type: none"> - Bancă: 4 buc. - Coș de gunoi: 2 buc. - Panou de prezentare: 1 buc. - Ansamblu de joacă: 1 buc. - Carusel cu platformă și băncuță: 1 buc. - Balansoar figurină cu arc: 1 buc. - Balansoar cu 2 șezuturi și 2 arcuri: 1 buc. - Leagăn 2 locuri: 1 buc.

Sursa: Serviciul Public de Întreținere și Gospodărire Municipală Deva – Consiliul Local Deva

4.2. Tehnologia Informației și Comunicații

4.2.1. Infrastructura ITC existentă

La nivelul Primăriei Municipiului Deva există o permanentă preocupare pentru tehnologia informatică și îmbunătățirea serviciilor publice cu ajutorul acesteia. În acest sens, Primăria Municipiului Deva a investit continuu în implementarea rețelei informatice și a infrastructurii aferente, în prezent fiecare serviciu sau compartiment al Primăriei având în dotare calculatoare și echipamente periferice, configurate în conformitate cu necesarul identificat.

Pentru acoperirea necesarului, fiecare sediu al Primăriei Municipiului Deva este dotat cu rețea locală de calculatoare, cablată dedicat în topologie stelară sau multi-stelară. Interconectarea și accesul la Internet sunt asigurate prin conexiuni la operatori externi, specializați. Sediul central al Primăriei beneficiază de conexiuni redundante, asigurate prin suport sigur și fiabil, de mare viteză (fibră optică).

Intreaga infrastructura informatică este gestionată de către un departament specializat, respectiv „Compartimentul informatică”, susținut de personal specialist și care a realizat implementarea sistemului actual și totodată asigură mentenanța acestuia.

Infrastructura informatică existentă a fost implementată prin resurse proprii și sub coordonarea Compartimentului informatică. Achiziția echipamentelor ce compun sistemul actual a fost derulată continuu, sistemul fiind extins permanent în funcție de necesități dar și în limitele posibilităților bugetare.

Rețeaua de comunicații asigură interconectarea terminalelor și accesul acestora la infrastructura centrală și la Internet. Aceasta a fost dezvoltată în funcție de necesități, pornind de la o topologie stelară (având un echipament de acces de tip „switch”), fiind ulterior dezvoltată prin cascada de echipamente secundare de acces, ajungându-se în prezent la o rețea de tip stelar extins. Echipamentele de interconectare și interfețele de rețea sunt de tip 10/100-Base-T sau 10/100/1000-Base-T, în funcție de producător și modelul disponibil pe piață la momentul achiziției.

Cele două sedii ale Primăriei (Sediul central aflat pe str. Piața Unirii și sediul Biroul Programe Dezvoltare aflat pe str. Avram Iancu) sunt interconectate prin intermediul unui canal de tip VPN, asigurat cu ajutorul unui operator extern.

Arhitectura de servere este instalată într-un spațiu dedicat, la sediul central al Primăriei, dar care nu este certificat ca și Data-Center. Spațiul este climatizat utilizând echipamente comerciale (de tip aer-condiționat), fără automatizare dedicată.

Având în vedere faptul că echipamentele și rețeaua au fost dezvoltate în diferite etape de timp și de asemenea au fost achiziționate și în funcție de limitările financiare de moment, configurațiile nu sunt uniforme nici la nivel centralizat și nici la nivelul terminalelor. De asemenea, configurațiile existente nu permit dezvoltări semnificative viitoare, iar arhitectura centrală (serverele) nu permit dezvoltări sau migrarea către sisteme virtualizate.

Rețeaua de date existentă este limitată fizic și tehnologic, astfel că nu permite dezvoltări ulterioare.

4.2.2. Aplicațiile informatice gestionate

Aplicațiile informatice gestionate de Compartimentul informatică evidențiază aria largă de preocupări și caracterul modern al administrației publice locale. Tabelul următor specifică o parte din acestea, cu menționarea scopului pe care îl deservește (Tabel 4.6).

<i>Denumire</i>	<i>Descriere</i>
Gestiune – Ordine de plată	Evidența facturilor și a ordinelor de plată în paralel cu evidența realizată prin SICO
Dispoziții bugetare	Emitere dispoziții către servicii / școli
Dispoziții de plată / încasare	Emitere dispoziții plată / încasare prin casă
Completare anexa1 și anexa2 - OP	Anexe necesare ordinelor de plată către Trezorerie
Stare civilă	Eliberare certificat deces, certificat căsătorie și certificat naștere
Licențe traseu – transport	Eliberare/evidență licențe transport pentru mașini tonaj greu etc.
CertIFICATE înregistrare autovehicule speciale	Eliberare certificate autovehicule speciale
Autorizații taximetrie	Înregistrare operatori transport + mașini în regim taxi, evidența actelor necesare, eliberare autorizații
Mijloace fixe + obiecte inventar – mișcare/transfer	Urmărire gestiune
Delegații	Evidență delegații + listare
Fișe tehnice – IT	Inventar tehnică de calcul + fișe tehnice aferente + evidență reparații pe fiecare stație în parte
Autorizații de funcționare	Emiterea autorizațiilor de funcționare spații firme
Legitimații transport legi speciale	Emitere bilete călătorie subvenționate de către Primăria Deva pt. pensionari în anumite condiții și legi speciale
SICO – Contabilitate	Buget, dare de seamă, contabilitate, ALOP, gestiune stocuri (materiale, obiecte inventar, mijloace fixe), casă / bancă / parteneri (furnizori, debitori, creditori, casă și bancă), administrare
SICO – Salarii	Pontaje, fișă angajat, calcul salarii
Management documente + modul URBANISM	Registratură (modul HCL+ dispoziții, modul urbanism, modul registre speciale)
Registru agricol	Evidență registru agricol
Impozite și taxe (AVANTAX)	Calcul, urmărire, încasare impozite și taxe
Legis + Eurolegis	Legislație, M Of
GIS	GIS
Site www.primariadeva.ro	Site cu administrare proprie Site-ul mai are un modul de afișare acte alese – pentru a putea afișa acest modul, derulând, pe niște ecrane în holul Primăriei

Aplicațiile informatice aflate în curs de implementare vizează acoperirea unor problematice diverse, prin care să se eficientizeze procesul administrativ, cu consecințe benefice asupra deservirii oportune a diverselor cerințe adresate de cetățenii localității.

Dintre acestea, menționăm în tabelul următor (Tabel 4.7) două aplicații informatice, al căror aport la creșterea acurateței și promptitudinii informațiilor oferite este evident.

<i>Denumire</i>	<i>Descriere</i>
Registrul spațiilor verzi	Măsurare + poziționare în GIS spații verzi + pomi, copaci aferenți
Modul arhivare electronică	Modul care se leagă de managementul de documente și va atașa fiecărui număr din registratură scan după document + OCR-ul acestuia (fiecare document va avea lipit o etichetă cod de bare)

4.2.3. Infrastructura de telecomunicații

Infrastructura de telecomunicații proprie Primăriei Municipiului Deva a fost dezvoltată în cadrul proiectelor „Sistem de supraveghere video în zona de acțiune urbană a Municipiului Deva” și, respectiv, „Sistem integrat de management al traficului rutier în Municipiul Deva” și se bazează pe o rețea dedicată, implementată utilizând o infrastructură de fibră optică proprie, instalată îngropat.

Principalele caracteristici ale rețelei existente sunt:

- ❖ Tip rețea: Fibră Optică
- ❖ Lungime totală: 15,4 km
- ❖ Număr de tronsoane: 4
- ❖ Număr de inele: 4
- ❖ Capacitate disponibilă: 20 fibre x 1Gbps
- ❖ Tip fibră optică: LanMark SP 0000_G.652.D Singlemode
- ❖ Puncte de tragere: 120, dotate cu cameră de tragere 640x640mm cu capac carosabil
- ❖ Puncte de prezență: 71

Pe lângă infrastructura proprie, în Municipiul Deva funcționează o serie de operatori comerciali, având o acoperire de cca. 75% din suprafață și 95% din totalul populației (conform rapoartelor statistice publicate de Autoritatea Națională de Reglementare în comunicații – ANCOM) cu o posibilitate estimată de acoperire de aprox. 98%.

De asemenea, operatorul guvernamental (Serviciul de Telecomunicații Speciale – STS) are puncte de prezență la toate instituțiile publice din Municipiu, precum și capacitate de rezervă suficientă pentru asigurarea necesarului acestora, la cerere. În cazul Primăriei Municipiului Deva, aceasta este deservită atât de operatori comerciali (prin contract comercial), cât și de către Serviciul de Telecomunicații Speciale, acest serviciu fiind reglementat prin acord de colaborare.

Lista punctelor de prezență este furnizată în Tabelele 4.8.1 și 4.8.2.

a) Puncte de prezentă în intersecții rutiere

Tabel 4.8.1

Nr. crt.	Denumirea Intersecției
1	Horea - Valeriu Braniste - Griviței
2	Calea Zarandului - N. Bălcescu - Dorobanților
3	Calea Zarandului - Mărăști
4	Calea Zarandului - trecere pietoni
5	Calea Zarandului - Bd. M. Kogălniceanu
6	Calea Zarandului - Mihai Viteazu
7	Calea Zarandului - Bd. Iuliu Maniu
8	Bd. 22 Decembrie - trecere pietoni
9	Bd. 22 Decembrie - Str. Carpați
10	Bd. Decebal - trecere pietoni (Oficiul de Pensii)
11	Bd. Decebal - Bd. M.Kogălniceanu
12	Str. Gheorghe Barițiu - trecere pietoni
13	Bd. Decebal - Ion Creangă
14	Bd. Decebal - Bd. Iuliu Maniu
15	Bd. Decebal - trecere pietoni
16	Bd. Decebal - Avram Iancu - Horea
17	Bd. 1 Decembrie - trecere pietoni (Oficiul de Pensii)
18	Bd. 1 Decembrie - Bd. M.Kogălniceanu
19	Mihai Eminescu - trecere pietoni (IPJ)
20	Mihai Eminescu - Carpați
21	Mihai Eminescu - Crișan - Dragoș Vodă
22	Mihai Eminescu - Protopop V. Damian - Elena Văcărescu
23	Mihai Eminescu - Piața Victoriei

b) Puncte de prezentă aferente sistemului de supraveghere video

Tabel 4.8.2

Nr. crt.	Denumirea locatiei
24	Intersecția Strada Ion Buteanu , Str. Horia
25	Aleea Viitorului nr. 3
26	Piața Victoriei
27	Str. Aleea Păcii
28	Aleea Salcânilor, Dacia
29	Intersecția Str. Minerului, Str. Bejan, Bd. N. Bălcescu
30	Str. Ciprian Porumbescu, nr.1
31	Str. Gh. Barițiu nr.3
32	Str. Piața Unirii, nr.16
33	Str. Aurel Vlaicu, nr.3
34	Aleea Patriei, nr.6
35	Cartier Dacia, B-dul Dacia nr.8
36	Aleea Viitorului nr.9, Cartier Gojdu

37	Intersecția Calea Zarandului, Str. Bălata
38	Str. Cuza Vodă
39	Str. Lucian Blaga, nr.1
40	Intersecția Str. Horia, Str. Bucegi
41	Bd. 1 Decembrie , nr. 24
42	Str. Titu Maiorescu, nr.30
43	Str. Gh. Barițiu nr.2
44	Str. Titu Maiorescu, nr.28
45	Str. 22 Decembrie nr.116
46	Str. Ciprian Porumbescu, nr.1
47	Str. Axinte Sever, nr.3
48	Intersecția Calea Zarandului, Str. Griviței
49	Str. Titu Maiorescu, nr.24
50	Str. Titu Maiorescu, nr.30
51	Str. Mihai Eminescu
52	Bd 22 Decembrie
53	Str. Avram Iancu
54	Strada 1 Decembrie, nr. 16
55	Intersecția Bd. N. Bălcescu cu Bd.22 Decembrie
56	Bd. 22 Decembrie nr.58
57	Str. 1 Decembrie nr.28
58	Piața Prefecturii
59	Piața Unirii
60	Str. Mihai Eminescu nr.130
61	Intersecția B-dul N. Bălcescu cu Str. M.Eminescu
62	Intersecția Str.Oituz cu Str. M.Eminescu
63	Piața Gării nr.1
64	Intersecția Str. Gh. Barițiu, Bd. 1 Decembrie 1918
65	Intersecția Bd. 22 Decembrie cu Bd. M. Kogălniceanu
66	Intersecția Bd. Mihai Eminescu cu Str. Gh. Barițiu
67	Intersecția Bd. 1 Decembrie 1918, Piața Victoriei, Str. 22 Decembrie
68	Intersecția Str. Titu Maiorescu cu Str. Oituz
69	Str. Titu Maiorescu cu Aleea Armatei
70	Str. V. Braniște

c) Alte puncte de prezență

Nr. crt.	Locație
71	Centrul de comandă și supraveghere, Str. Mihai Viteazu nr. 12, Deva, jud. Hunedoara

NOTĂ: fiecare punct de prezență este dotat cu casetă de conexiuni, repartitor optic (cu porturi de rezervă disponibile) și alimentare electrică cu UPS cu putere de 1000VA.

4.2.4. Necesari identificați și proiecte de viitor

În perioada următoare, Compartimentul informatică va reprezenta un factor decisiv în orientarea acțiunilor/proiectelor viitoare, astfel încât să se satisfacă la un nivel superior exigențele multiple ale unei administrări municipale novatoare, inteligente și performante.

În acest sens, se are în vedere atingerea următoarelor deziderate:

- ✓ Realizarea infrastructurii de acces public la Internet (tip Free Internet Acces - Free HotSpot) în spații publice: piețe, parcuri și alte zone turistice și de interes;
- ✓ Monitorizarea investițiilor și proiectelor Primăriei într-un mod centralizat, cu transmiterea automată a datelor de interes public către portalul Primăriei;
- ✓ Promovarea turistică și informarea meteo în sistem informatizat, dezvoltat atât pentru acces fix (web) cât și aplicații pentru terminale mobile, destinate în special atragerii turiștilor în zonă și popularizării activităților desfășurate în spațiul public;
- ✓ Dezvoltarea și operaționalizarea unui centru de administrare în conformitate cu standardele în vigoare;
- ✓ Modernizarea infrastructurii informatice și de comunicații la nivelul Primăriei și a instituțiilor direct subordonate, ținând cont de faptul că rețeaua fizică de date este deja învechită și manifestă din ce în ce mai des avarii;
- ✓ Dezvoltarea rețelei de telecomunicații metropolitană proprie a municipaliității, de tip Net-city cu integrarea infrastructurii deja existente la nivelul Municipiului;
- ✓ Implementarea soluției de tip „Cloud” de mare capacitate a Primăriei;
- ✓ Managementul integrat al resurselor administrației publice locale;
- ✓ Implementarea unui sistem informatic geografic complex (de tip GIS) extensiv pentru uzul administrației publice și al operatorilor de utilități, precum și cu acces public prin portal web (Internet) la informațiile de interes general;
- ✓ Managementul accesului elevilor și al cadrelor didactice în școli, cu realizarea portalului electronic de informare a părinților, precum și integrarea cu cataloagele electronice ale fiecărei școli în parte;
- ✓ Îmbunătățirea eficienței Poliției Locale prin modernizarea dispeceratului central;
- ✓ Managementul utilităților publice pe baza unor soluții moderne de culegere a datelor din teren, cu sisteme de coordonare în timp real a utilităților publice;
- ✓ Managementul modern al documentelor (tip DMS) cu asigurarea informatizării întregului proces de urmărire și arhivare a documentelor, registratură electronică și furnizarea unui portal de interacțiune cu cetățenii;
- ✓ Dezvoltarea Registrului Agricol și a portalului informatic de interacțiune cu cetățenii pentru Municipiul Deva și comunele aparținătoare, în conformitate cu standardele de schimb de date și interconectat cu autoritățile competente;
- ✓ Informarea publică și interacțiunea cu cetățenii de tip Info-Chiosc, pentru uzul cetățenilor în relația cu Primăria și informarea turistică cu hartă digitală stilizată (tip „Turist – Informator”), precum și modul de plăți electronice;
- ✓ Dezvoltarea unui centru virtual de eBusiness;
- ✓ Constituirea unei baze de date cu informații imobiliare generale (cu toate terenurile și proprietățile disponibile, prețul acestora, gradul de viabilizare etc.);

- ✓ Elaborarea unui Ghid local de produse și servicii oferit mediului de afaceri;
- ✓ Implementarea de portaluri e-learning, e-sănătate și plăți electronice, precum și punerea la dispoziția utilizatorilor prin intermediul Internetului;
- ✓ Dezvoltarea hărții evenimentelor în Municipiul Deva (sesizări, defecțiuni etc.) și publicarea acesteia pe portalul Primăriei;
- ✓ Interconectarea sediului Primăriei Municipiului Deva cu sistemele edilitare de Management a Traficului și Supraveghere Video la nivel de rețea de date și voce.

Ținând cont de evoluția tehnologică continuă în domeniul IT&C, precum și de specificul activității, pentru asigurarea implementărilor la cel mai înalt nivel tehnologic dar și optime din punct de vedere al costurilor și al efortului, se va avea în vedere realizarea de analize și documentații specifice, prin studii de specialitate. De asemenea, pentru asigurarea unui nivel de funcționalitate corespunzător, se impune ca personalul Primăriei să beneficieze de o pregătire corespunzătoare, funcție de departamentul în care activează, specificul activității și tipurile de aplicații utilizate.

4.3. Managementul traficului rutier

4.3.1. Necesitatea sistemului integrat de management al traficului rutier

Dezvoltarea în ultimii ani a României prin alinierea la standardele europene a dus la creșterea accentuată a traficului urban, ceea ce a impus necesitatea reorganizării urbanistice a conformațiilor intersecțiilor, a investițiilor în infrastructura rutieră, precum și identificarea unor soluții eficiente pentru fluidizarea traficului la amenajarea intersecțiilor.

Unul din principiile de dezvoltare economică durabilă a municipiului Deva, stabilite prin Strategia de dezvoltare 2008 – 2013, se referă la:

*“Întărirea capacității instituționale prin **management eficient**, definirea și **restructurarea serviciilor publice** în raport cu resursele financiare actuale, cu obiectivele dezvoltării durabile, precum și cu cerințele comunității”.*

În ceea ce privește domeniul transporturilor, se prevăd următoarele direcții majore:

- ⇒ Racordarea Municipiului Deva la căile majore de transport:
 - Îmbunătățirea rețelei de transport rutier;
 - Dezvoltarea traficului de mărfuri;
 - Dezvoltarea unui centru intermodal cu posibilitatea de transferare a mărfurilor între cele 3 căi de transport - aerian, rutier și pe cale ferată.
- ⇒ Reducerea timpului de transport și creșterea siguranței traficului:
 - **Modernizare/extindere străzi;**
 - **Introducerea unui sistem de monitorizare și gestionare a traficului automatizarea schimbătoarelor de cale pe toate zonele strangulate;**
 - Proiecte de modernizare a transportului public în comun;
 - **Pregătirea unui Studiu privind Sistemul de Transport;**
 - Elaborarea și implementarea unor proiecte de infrastructură a drumurilor, pasarelelor, podurilor, sensurilor giratorii;

- Proiecte de realizare a unei infrastructuri rutiere adecvate pentru mijloacele auto în mediu urban: ex. crearea de parcaje sub și supraterane în cartiere și pericentral; crearea de căi de rulaș separate pentru mijloacele auto de deplasare în comun;
- Crearea de piste pentru biciclete;
- Construcția de drumuri expres.

Avându-se în vedere necesitatea asigurării unei fluidizări a traficului auto, precum și a sporirii siguranței circulației și a cetățenilor, în Strategia de dezvoltare 2007-2013 au fost stabilite o serie de proiecte pentru investiții, printre care:

- Instalarea unui sistem de management al traficului rutier pe principalele artere ale orașului, realizat pe tehnologie adaptivă, în zonele cu maximă aglomerație, și tehnologie statică în celelalte;
- Susținerea realizării unei rețele de transmisiuni de date, pe suport de fibră optică și soluții radio punctuale, pentru comunicații de trafic și supraveghere video, opțional telefonie fixă, Internet și alte transmisiuni necesare Primăriei.

Aceste proiecte satisfac și obiectivul domeniului major de intervenție “*Planuri integrate de dezvoltare urbană*”, respectiv creșterea calității vieții și de creare de noi locuri de muncă în orașe prin reabilitarea infrastructurii urbane și îmbunătățirea serviciilor urbane, inclusiv a serviciilor sociale, precum și prin dezvoltarea structurilor de sprijinire a afacerilor și a antreprenoriatului.

Pentru definirea elementelor de fundamentare, aferente proiectelor de investiții preconizate la acea dată, a fost realizat în anul 2009 un Studiu de Trafic, în urma căruia au fost formulate următoarele concluzii și observații cu privire la traficul din Municipiul Deva:

Din structura geografică a Municipiului Deva rezultă existența a trei axe principale de tranzit pe direcția sud-est – nord-vest:

- 1. Calea Zarandului;
- 2. Bd. 22 Decembrie – Bd. Decebal – Bd. Horea (cu bifurcația 2’ - Bd. 22 Decembrie - Bd. 1 Decembrie 1918);
- 3. Str. Mihai Eminescu.

și a patru axe secundare de tranzit pe direcția sud-vest – nord-est:

- 1. Bd. N. Bălcescu
- 2. Str. Carpați – Str. Mărăști
- 3. Bd. M. Kogălniceanu
- 4. Bd. Iuliu Maniu.

În cadrul studiului de trafic a fost analizat un număr de *7 intersecții semaforizate*, cuprinse în trei dintre axele principale: trei intersecții de pe axa Calea Zarandului, trei intersecții de pe axa Bd. 22 Decembrie – Bd. Decebal – Bd. Horea și o intersecție de pe axa Str. Mihai Eminescu.

În plus, au fost analizate *15 treceri de pietoni*, pentru care s-au determinat fluxurile de vehicule și de pietoni dintr-o oră. Tot în cadrul studiului de trafic s-au făcut recomandări pentru semaforizarea suplimentară a anumitor intersecții și treceri de pietoni.

Principalele concluzii ale studiului au fost:

- ✓ De-a lungul celor două artere care traversează Municipiul Deva existau un număr de 7 intersecții semaforizate, dotate cu echipamente relativ vechi, depășite atât din punct de vedere funcțional, cât și din punct de vedere estetic;
- ✓ Deoarece nu exista un sistem centralizat de control al acestor intersecții, apăreau inevitabil blocaje în trafic, timpi mari de așteptare, consumuri mari de combustibil, timpi mari de traversare a orașului;
- ✓ Din punct de vedere al semaforizării existente, unele intersecții erau dotate cu semaforizare independentă (nesincronizate între ele, fiecare intersecție având predefiniți timpii de comutare între roșu și verde pentru fiecare corp/direcție a sensului de parcurgere).

Gradul de eficiență al intersecțiilor, ca urmare a performanțelor echipamentelor aflate în dotarea acestor intersecții în perioada de referință a studiului realizat, este prezentat în tabelul următor (Tabelul 4.9).

*Gradul de eficiență al intersecțiilor
stabilit prin Studiul de trafic (2009)*

Tabel 4.9

<i>Nr. Crt.</i>	<i>Intersecția</i>	<i>Gradul de eficiență al intersecției</i>
1	Calea Zarandului – Str. Mărăști	E (slab)
2	Magazinul Plus – Hotel Wien	D (mediu – slab)
3	Calea Zarandului – Bd. Iuliu Maniu	E (slab)
4	Bd. 22 Decembrie – Str. Carpați	D (mediu – slab)
5	Bd. Decebal – Bd. Kogălniceanu	F (foarte slab)
6	Bd. Decebal – Bd. Iuliu Maniu	F (foarte slab)
7	Str. Mihai Eminescu – Str. Carpați	D (mediu – slab)

În acest context, la nivelul Municipiului Deva s-a identificat ca prioritate realizarea și implementarea unui sistem de management rutier, care să contribuie la îmbunătățirea condițiilor de trafic, în general, concomitent cu scăderea consumurilor de carburanți și a nivelului de poluare, în principal cu privire la ameliorarea parametrilor de calitate ai aerului și ai celor de zgomot. Proiectul adresează Axa prioritară 1 „Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – poli urbani de creștere, Domeniul major de intervenție 1.1 – Planuri integrate de dezvoltare urbană, Sub-domeniul: Poli de dezvoltare urbană”.

Zonele vizate de implementarea proiectului au fost principalele intersecții, situate pe cele 3 axe rutiere principale care traversează orașul (identificate prin „Planul de organizare a circulației”, respectiv: Calea Zarandului, Bd. 22 Decembrie – Bd. Decebal – Bd. Horea (cu bifurcația 2’ - Bd. 22 Decembrie – Bd. 1 Decembrie 1918), Str. Mihai Eminescu, Bd. N. Bălcescu, Str. Carpați – Str. Mărăști, Bd. M. Kogălniceanu și Bd. Iuliu Maniu.

De asemenea, s-a avut în vedere și faptul că de-a lungul arterelor principale sunt situate majoritatea instituțiilor publice relevante pentru Municipiul Deva: Primăria, Spitalul Județean Deva, Poliția Comunitară etc., fapt care justifică cu atât mai mult necesitatea unui sistem de management al traficului eficient și mai sigur. De asemenea, pe arterele principale se află și majoritatea sediilor de firme, bănci și alte instituții care contribuie la viața economică a orașului.

4.3.2. Sistemul integrat de management al traficului rutier

4.3.2.1. Obiectivele sistemului

Obiectivul general a vizat îmbunătățirea fluxului rutier și a siguranței cetățenilor prin implementarea unui sistem cu control adaptiv de management al traficului urban. Pe lângă asigurarea fluidizării traficului, au fost luate în considerare și monitorizarea și gestionarea lui centralizată, astfel încât operatorii de trafic să poată lua decizii în timp util și să asigure prioritatea vehiculelor cu destinație specială: transportul public, salvarea, pompierii și poliția.

Acest tip de sistem oferă posibilitatea analizei și stabilirii automate a duratelor pentru culorile roșu și verde ale semafoarelor, în funcție de numărul de mașini existente în intersecții, acordând în același timp prioritate transportului public prin detectarea vehiculelor și asigurarea unei verzi pentru acestea.

Un alt aspect asigurat prin implementarea sistemului a vizat respectarea condițiilor legale de deplasare în trafic, prin impunerea unei viteze de deplasare constante și limitate superior pe arterele principale. Astfel, s-a asigurat realizarea unui flux constant și optim al traficului, precum și reducerea semnificativă a numărului de incidente.

De asemenea, prin implementarea proiectului se permite creșterea vitezei de deplasare a mijloacelor de transport public și respectarea unui orar de circulație între stații, ceea ce determină creșterea numărului de persoane care folosesc mijloacele de transport în comun, datorită eficienței și punctualității serviciilor asigurate în cadrul Municipiului Deva.

În acest context, obiectivul general al proiectului a creat premisele pentru asigurarea siguranței și securității în spațiile publice, managementului eficient al situațiilor de urgență, monitorizării traficului rutier, precum și monitorizării și gestionării unor servicii publice, precum: salubritatea, deszăpezirea, reparațiile la infrastructură. În plus, componenta de supraveghere video conduce nemijlocit la creșterea siguranței cetățenilor și prevenirea criminalității.

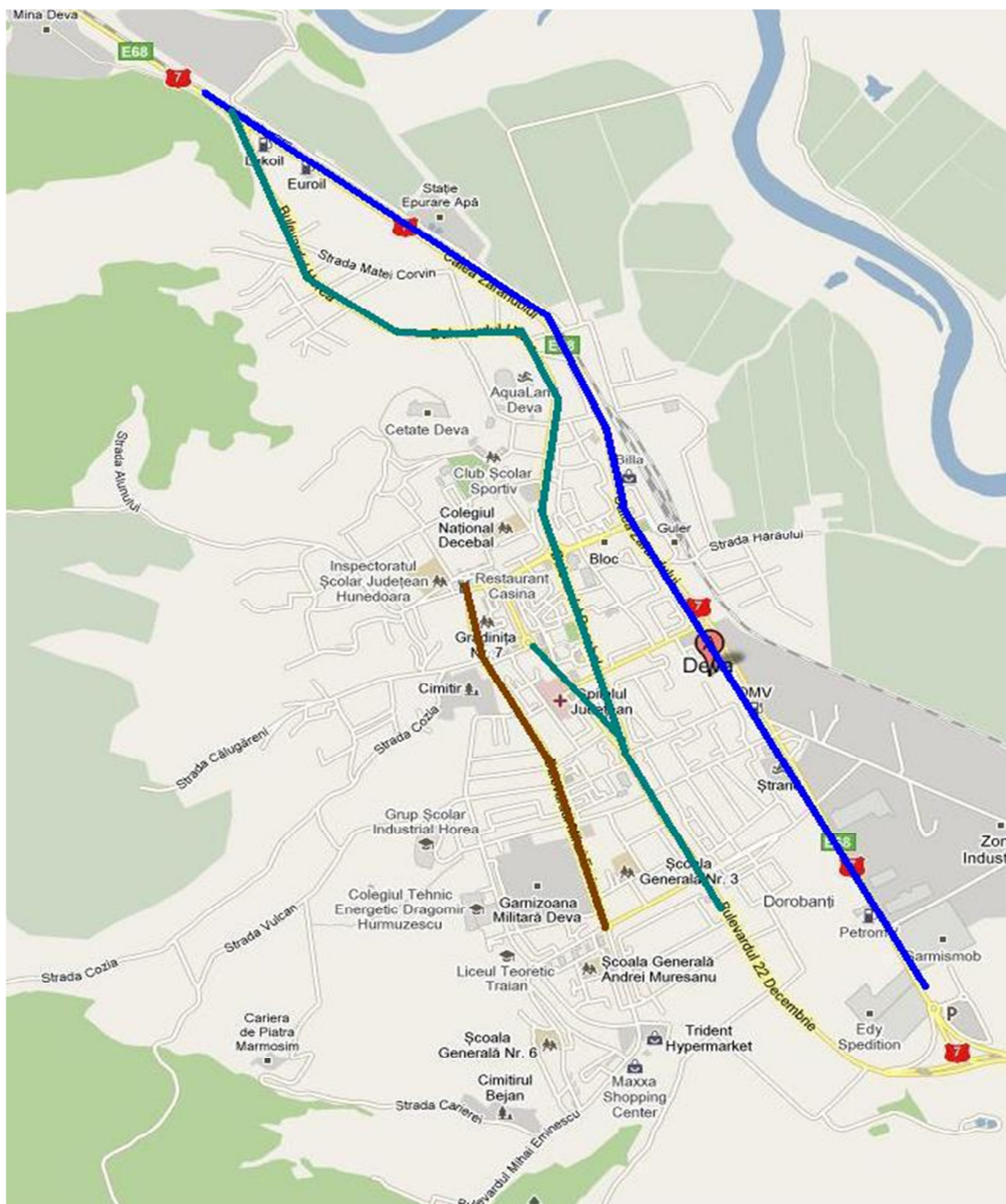
Obiectivele specifice avute în vedere de proiect au fost:

- Modernizarea și extinderea sistemului de semaforizare pentru 27 intersecții;
- Crearea unui Centru de Comandă și Control unic, pentru coordonarea activităților de management trafic și supraveghere video, care să răspundă cerințelor viitoare de dezvoltare ale Municipiului Deva;
- Reducerea timpului de deplasare în oraș și, implicit, a consumului de combustibil și a emisiilor de noxe;
- Creșterea încrederii, satisfacției călătorilor pentru transportul în comun și implicit creșterea numărului de persoane care utilizează mijloacele de transport în comun;
- Creșterea siguranței cetățenilor și reducerea ratei criminalității din zona de acțiune cu min.10% în următorii 3 ani;
- Informarea în timp real a instituțiilor cu atribuții privind asigurarea ordinii publice și asigurarea premiselor pentru reducerea timpului de intervenție în situații de urgență.

Ca urmare, prin introducerea acestui sistem s-a realizat o mai bună fluentă a circulației de vehicule și pietoni, cu consum minim de energie și timp, în condiții de siguranță și confort.

Un element de referință esențial în etapele de fundamentare și implementare ale proiectului a fost reprezentat de fluxurile principale de trafic rutier (Figura 4.9).

- Traseu cu volume mari de trafic și cu trafic greu (rută principală de tranzit)
- Trasee cu volume mari de trafic (rută utilizată local)
- Trasee cu volume medii de trafic (rută utilizată local)

Figura 4.9. Structura străzilor cu principalele fluxuri de trafic rutier în Municipiul Deva

Amplasamentul intersecțiilor care fac obiectul sistemului integrat de management al traficului este prezentat în tabelul următor (Tabelul 4.10).

*Amplasamentul intersecțiilor
din sistemul integrat de management al traficului*

Tabel 4.10

<i>Nrc.</i>	<i>Denumirea Intersecției</i>
1	Horea - Valeriu Braniste - Griviței
2	Calea Zarandului - N. Bălcescu - Dorobanților
3	Calea Zarandului - Mărăști
4	Calea Zarandului - trecere pietoni
5	Calea Zarandului - Bd. M. Kogălniceanu
6	Calea Zarandului - Mihai Viteazu
7	Calea Zarandului - Bd. Iuliu Maniu
8	Bd. 22 Decembrie - trecere pietoni
9	Bd. 22 Decembrie - Str. Carpați
10	Bd. Decebal - trecere pietoni (Oficiul de Pensii)
11	Bd. Decebal - Bd. M.Kogălniceanu
12	Bd. Decebal - trecere pietoni (Piața Operei)
13	Bd. Decebal - Ion Creangă
14	Bd. Decebal - Bd. Iuliu Maniu
15	Bd. Decebal - trecere pietoni
16	Bd. Decebal - Avram Iancu - Horea
17	Bd. 1 Decembrie - trecere pietoni (Oficiul de Pensii)
18	Bd. 1 Decembrie - Bd. M.Kogălniceanu
19	Mihai Eminescu - trecere pietoni (IPJ)
20	Gheorghe Barițiu – trecere pietoni
21	Mihai Eminescu - Crișan - Dragoș Vodă
22	Mihai Eminescu - Protopop V. Damian - Elena Văcărescu
23	Mihai Eminescu - Piața Victoriei

Amplasamentul Centrului de comandă. Centrul de comandă aferent proiectului a fost amplasat în sediul Poliției Locale Deva, Str. Mihai Viteazul Nr. 12..

Amplasament trasare rețea comunicații. Pentru rețeaua de comunicații au fost realizate două inele, având următoarele trasee:

- Inel 1: de la intersecția Calea Zarandului – Bd. N. Bălcescu, urmând traseul Calea Zarandului – Strada Griviței – Strada Horea – Bd. Decebal – Bd. 22 Decembrie – Bd. N. Bălcescu;
- Inel 2: de la intersecția Bd. 22 Decembrie – Bd. N. Bălcescu, urmând traseul Bd. 22 Decembrie – Bd. 1 Decembrie 1918 – Bd. Iuliu Maniu – Str. Mihai Eminescu – Bd. N. Bălcescu.

4.4. Supraveghere video urbană

4.4.1. Necesitatea sistemului de supraveghere video

În ultimii 10 ani s-a constatat o dezvoltare continuă a centrului orașului și o creștere a densității populației în această zonă, în special în perioadele diurne active, datorată în principal dezvoltării mediului de afaceri. De asemenea, zona centrală a orașului are un mare potențial de dezvoltare, mai ales în condițiile în care administrația își concentrează eforturile în vederea creșterii atractivității zonei prin acțiuni de modernizare a infrastructurii publice, cât și prin asigurarea accesului la servicii publice de calitate.

În ceea ce privește siguranța cetățenilor, conform datelor primite de la Biroul de Ordine publică din cadrul Poliției Municipiului Deva și a Poliției Comunitare Deva, se constată că în ultima perioadă de timp fenomenul infracțional a cunoscut o diversificare a modurilor de operare (furturi din mașini, furturi din case de bani, bancomate etc.), dar și sub aspectul autorilor acestora, înregistrând fapte de violență comise de minori, fapte care solicită din partea polițiștilor o nouă abordare, mai ales de către efectivele de ordine publică.

În vederea reducerii numărului de infracțiuni și a cazurilor antisociale, concluziile Inspectoratului Județean de Poliție Hunedoara și ale Poliției Municipiului Deva au conștientizat spre necesitatea implementării unui sistem complex de supraveghere video metropolitană, prin care să se obțină următoarele avantaje directe:

- Stocarea imaginilor referitoare la posibili autori de infracțiuni contra patrimoniului public ori privat, a infracțiunilor petrecute în trafic și în cazul celor petrecute cu violență în spațiul public;
- Identificarea autovehiculelor folosite la comiterea de infracțiuni;
- Identificarea persoanelor care se ocupă cu comerțul stradal ilicit (o situație aparte în Municipiul Deva reprezentând-o vânzarea de țigări netimbrate și/sau de contrabandă);
- Identificarea și localizarea autoturismelor furate;
- Identificarea și probarea activităților de taximetrie ilegală, precum și a autovehiculelor folosite în acest scop;
- Descoperirea și identificarea autorilor accidentelor rutiere care părăsesc locul accidentului.

În urma analizei efectuate în *Planul Integrat de Dezvoltare* au fost identificate două direcții principale de dezvoltare în zona de acțiune urbană stabilită:

- ✓ Realizarea unui sistem de monitorizare siguranță, securitate și supraveghere în vederea creșterii siguranței și prevenirii criminalității;
- ✓ Realizarea unui sistem pentru managementul traficului rutier.

Abordarea integrată a acestor proiecte, realizată pe baza principiilor de dezvoltare durabilă, prin mai buna gestionare a resurselor existente, precum și prin evitarea unor lucrări care pot stânjeni pe perioada executării lor traficul pietonal, și care s-ar dubla/multiplica dacă proiectele ar fi realizate separat. Aceasta deoarece implementarea acestor proiecte implică unele părți comune, fie ca lucrări de infrastructură care urmează a fi executate, fie la nivelul anumitor componente importante pe care le conțin ca soluții tehnice, evitându-se astfel eventualele suprapuneri de lucrări, investiții dublate sau incompatibilități tehnice.

Principalele avantaje ale instalării unui sistem de supraveghere video metropolitan au fost:

- ✓ Realizarea unei supravegheri eficiente a zonelor de interes pentru creșterea siguranței persoanei și asigurarea supravegherii pietonale;
- ✓ Monitorizarea traficului rutier în intersecțiile importante;
- ✓ Gestionarea unor situații de criză cu posibilitatea intervenției operative, prevenirea și depistarea precoce a unor acte teroriste/activități infracționale ce se desfășoară în stradă;
- ✓ Urmărirea operativă a principalelor zone de interes public din oraș: grădinițe, școli, licee, spitale, zona centrală pietonală, intersecții;
- ✓ Transmiterea într-un timp foarte scurt a alarmelor către echipele de intervenție, ceea ce va permite o intervenție rapidă a acestora;
- ✓ De asemenea, odată cu primirea unei alarme, din locațiile respective pot fi preluate imaginile de la camerele video, ceea ce va ajuta echipele de intervenție să își pregătească acțiunea, crescând, astfel, eficiența intervenției;
- ✓ Echipamentele folosite prin noul sistem sunt de ultimă tehnologie, iar mobilitatea și zoom-ul optic permit observarea la un grad mare de detaliu;
- ✓ Permite extinderi/modernizări ulterioare, prin introducerea de camere cu caracteristici superioare, extinderea capacității de stocare și adăugarea de puncte noi de monitorizare;
- ✓ Permite stocarea și prelucrarea imaginilor de la nivelul unui Centru de Comandă și Control, creat în cadrul proiectului de sistem de management al traficului rutier.

4.4.2. Sistemul de supraveghere video

4.4.2.1. Configurația sistemului

La nivelul Municipiului Deva a fost implementat un sistem complex de supraveghere video, menit să asigure creșterea siguranței cetățenilor în oraș. Proiectul a avut titlul „Sistem de supraveghere video în zona de acțiune urbană a Municipiului Deva” și a fost implementat în anul 2013 prin Programul Operațional Regional, Axa 1.

Sistemul de camere video de supraveghere reprezintă ansamblul de echipamente instalate în teren, care asigură, pe lângă preluarea efectivă a imaginilor, și procesarea locală a acestora, memorarea temporară (dacă este cazul), comanda platformelor mobile pe care sunt amplasate camerele, asigurarea operațiunilor locale de mentenanță automată etc.

Conceptul de sistem modern este unul descentralizat, fiecare cameră video având propriul sistem de transmisie. Spre deosebire de alte sisteme, conceptul descentralizat are încorporat în fiecare cameră un mini-computer de mare viteză iar unde este necesar și o memorie digitală pentru înregistrări pe termen lung în fiecare cameră. Mini-computerul este folosit acum numai pentru vizualizare, fără a mai fi nevoie de analiză și înregistrare.

Fig. 4.11 – camera video DOOM - exemplu

Prin urmare, camerele pot înregistra evenimente fără să fie nevoie de un computer funcțional, și pot înregistra digital filme cu sunet care ulterior pot fi arhivate.

În conformitate cu prioritățile strategice de dezvoltare ale municipiului Deva ca spațiu urban cu caracter metropolitan, administrația locală urmărește să asigure o dezvoltare durabilă și echilibrată a municipiului.

Obiectivele proiectului propus se află în conformitate cu prioritățile strategice de dezvoltare ale Municipiului. Astfel, obiectivele specifice proiectului sunt următoarele:

- ✓ Instalarea în zonele identificate cu risc sporit de infracționalitate cu un număr de 63 de echipamente noi de supraveghere;
- ✓ Creșterea siguranței cetățenilor și reducerea ratei criminalității din zona de acțiune cu 20% în următorii 3 ani.

Centrul de comandă și control care va gestiona și opera sistemul de supraveghere video va fi instalat în sediul în care își desfășoară activitatea Poliția Comunitară, aflat în proprietatea Primăriei Municipiului Deva. Clădirea este situată la adresa Str. Mihai Viteazu, nr. 12, Deva, județul Hunedoara.

Camerele video sunt instalate în perimetrul zonelor de interes public și anume: grădinițe, școli, licee, spitale, zona centrală pietonală, intersecții rutiere și pietonale.

Sistemul de supraveghere video metropolitană și centrul de comandă aferent sunt amplasate în locațiile prestabilite, astfel încât acestea să aibă eficiența operațională maximă. Lista amplasamentelor este redată în tabelul următor (Tabelul 4.11).

Amplasamentul camerelor Sistemului de supraveghere video

Tabel 4.11

<i>Nr. Crt.</i>	<i>Cod Camera</i>	<i>Tip amplasare</i>	<i>Locație Camera</i>	<i>Elemente supravegheate</i>
1	D1	Stâlp il.existent	Intersecția Strada B. Lautaru, Bd. Horea	Intersecția rutieră Strada B. Lautaru, Bd. Horea și zona pietonală aferentă
2	D2	Perete exterior	Aleea Viitorului nr. 5	Trotuar pietonal și zona Creșa Gojdu
3	D3	Perete exterior	Piața Victoriei	Trotuar pietonal și zona Casa de Cultură
4	D4	Perete exterior	Str. Emanoil Gojdu nr.11	Trotuar pietonal și zona Grădinița cu program normal nr. 1
5	D5	Perete exterior	Aleea Salcânilor, Dacia	Trotuar pietonal și zona Grădinița cu program normal nr. 2
6	D6	Stâlp il. existent	Intersecția Str. Minerului, Str. Bejan, Bd. N. Bălcescu, Str. Titu Maiorescu	Intersecția rutieră Str. Minerului, Str. Bejan, Bd. N. Bălcescu, Str. Titu Maiorescu
7	D7	Perete exterior	Str. Ciprian Porumbescu, nr.1	Trotuar pietonal și zona Grădinița cu program normal nr. 4
8	D8	Stâlp il.existent	Inters.Bălcescu/Calea Zarandului	Intersecția rutieră Str. Bălcescu cu Calea Zarandului
9	D9	Perete exterior	Str. Gh. Barițiu nr.3	Trotuar pietonal și zona Grădinița cu program normal Deva

Nr. Crt.	Cod Camera	Tip amplasare	Locație Camera	Elemente supravegheate
10	D10	Stâlp il.existent	Intersecția Bd. Horea cu Str. V. Braniste	Intersecția rutieră Bd. Horea cu Str. V. Braniste, Bd. Horea și Str. V. Braniste
11	D11	Stâlp en.el. existent	Str. Piața Unirii, nr.16	Grădinița cu program prelungit nr. 4, Liceul Pedagogic
12	D12	Perete exterior	Str. Aurel Vlaicu, nr.3	Trotuar pietonal și zona Grădinița cu program prelungit nr. 4
13	D13	Perete exterior	Aleea Patriei, nr.6	Trotuar pietonal și zona Grădinița cu program prelungit nr. 7
14	D14	Perete exterior	Cartier Dacia, nr.8	Trotuar pietonal și zona Școala generală "EMINESCU-PETOFI"
15	D15	Perete exterior	Aleea Viitorului, nr.9 cartier Gojdu	Trotuar pietonal și zona Școala generală "ANDREI SAGUNA"
16	D16	Stâlp il.existent	Intersecția Calea Zarandului, Str. Balata	Intersecția rutieră Calea Zarandului cu Str. Balata, Calea Zarandului (cca. 500m în aliniament)
17	D17	Perete exterior	Str. Cuza Voda	Trotuar pietonal și zona Liceul de muzică și Arte Plastice
18	D18	Perete exterior	Intersecția Str. Avram Iancu, Bd. Decebal	Intersecția rutieră Str. Avram Iancu cu Bd. Decebal
19	D19	Perete exterior	Str. Lucian Blaga, nr.1	Trotuar pietonal și zona Liceul pedagogic "Sabin Dragoi"
20	D20	Perete exterior	Intersecția Str. Horea, Str. Bucegi	Intersecția rutieră Str. Horea cu Str. Bucegi, Str. Horea, Str. Bucegi (cca. 600m lungime)
21	D21	Perete exterior	Str. 1 Decembrie , nr.1	Trotuar pietonal și zona Colegiul Național "Decebal"
22	D22	Perete exterior	Str. Titu Maiorescu, nr.30	Trotuar pietonal și zona Liceul theoretic "Traian"
23	D23	Perete exterior	Gheorghe Barițiu, Nr. 2	Trotuar pietonal și zona Liceul pedagogic "Sabin Dragoi"
24	D24	Perete exterior	Str. Titu Maiorescu, nr.28	Trotuar pietonal și zona Colegiul Tehnic Energetic
25	D25	Perete exterior	Str. 22 Decembrie nr.116	Trotuar pietonal și zona Colegiul Tehnic "Transilvania"
26	D26	Perete exterior	Str. Ciprian Porumbescu, nr.1	Trotuar pietonal și zona Liceul de Muzică și Arte Plastice "SIGISMUND TODUTA"
27	D27	Perete exterior	Str. Axinte Sever, nr.3	Trotuar pietonal și zona Colegiul Național Sportiv "Cetate"
28	D28	Stâlp il.existent	Intersecția Calea Zarandului, Str. Griviței	Intersecția rutieră Calea Zarandului, Str. Griviței, Str. Griviței (cca. 400m lungime, în aliniament)
29	D29	Perete exterior	Str. Titu Maiorescu, nr.24	Trotuar pietonal și zona Grup Școlar "Grigore Moisil"
30	D30a	Perete exterior	Str. Titu Maiorescu,, nr.30	Trotuar pietonal și zona Grup Școlar de Arte și Meserii "Ion Mincu"
31	D30b	Perete exterior	Str. Titu Maiorescu,, nr.30	Trotuar pietonal și zona Grădinița cu program normal nr.7 Deva

Nr. Crt.	Cod Camera	Tip amplasare	Locație Camera	Elemente supravegheate
32	D31	Perete exterior	Str. Mihai Eminescu	Trotuar pietonal și zona Spitalul Județean de urgență Deva “ Serviciu Județean de Medicină legală”
33	D32	Stâlp il.existent	Bd 22 Decembrie	Trotuar pietonal și zona Casa Județeană de Pensii, Bd 22 Decembrie
34	D33	Perete exterior	Str. Avram Iancu	Trotuar pietonal și zona Palatul Administrativ
35	D34	Perete exterior	Strada 1 Decembrie, nr. 16	Trotuar pietonal și zona Universitatea Ecologica, Consiliul local, Str.1 Decembrie
36	D35a	Stâlp il.existent	Intersecția str. Bălcescu cu Bd. 22 Decembrie	Intersecția rutieră str. Bălcescu cu Bd.22 Decembrie, Bd.22 Decembrie (cca. 700m lungime, în aliniament)
37	D35b	Stâlp il.existent	Intersecția str. Bălcescu cu Bd. 22 Decembrie	Intersecția rutieră str. Bălcescu cu Bd. 22 Decembrie, str. Bălcescu (cca. 400m lungime, în aliniament)
38	D36	Perete exterior	Bd. 22 Decembrie nr.58	Trotuar pietonal și zona Spitalul Județean și Bd. 22 Decembrie (cca. 500m lungime, în aliniament)
39	D37	Stâlp il.existent	Str.1 Decembrie Nr.28	Trotuar pietonal și zona Prefectura Județ Hunedoara, Judecătoria, Str.Avram Iancu, Str. Aurel Vlaicu, Bd. 1 Decembrie
40	D38	Stâlp il.existent	Piața Unirii nr.4	Trotuar pietonal și zona Consiliu Județean Hunedoara, Parchetul Deva, Bd.1 Decembrie, Biblioteca Județeană
41	D39	Stâlp il.existent	Intersecția B-dul Decebal cu B-dul Iuliu Maniu	Trotuar pietonal și zona Primăria Municipiului Deva, Consiliu local, Piața Unirii (zona pietonală și aria rutieră)
42	D40	Perete exterior	Str. Mihai Eminescu nr.130	Trotuar pietonal și zona Inspectoratul Județean de Poliție Hunedoara
43	D41	Stâlp il.existent	Intersecția B-dul Iuliu Maniu cu Calea Zarandului	Intersecția rutieră B-dul Iuliu Maniu cu Calea Zarandului, B-dul Iuliu Maniu (cca. 700m lungime, în aliniament)
44	D42	Stâlp il.existent	Intersecția B-dul Iuliu Maniu cu B-dul.Decebal	Intersecția rutieră B-dul Iuliu Maniu cu B-dul. Decebal, B-dul. Decebal (cca. 700m lungime, în aliniament)
45	D43	Stâlp il.existent	Intersecția B-dul Decebal cu B-dul. Mihai Kogălniceanu	Intersecția rutieră B-dul Decebal cu B-dul. Mihai Kogălniceanu, B-dul. Mihai Kogălniceanu (cca. 700m lungime, în aliniament)
46	D44	Stâlp il.existent	Intersecția B-dul. Mihai Kogălniceanu cu Calea Zarandului	Intersecția rutieră B-dul. Mihai Kogălniceanu cu Calea Zarandului
47	D45	Stâlp il.existent	Intersecția Str. Carpați cu B-dul 22 Decembrie	Intersecția rutieră Str. Carpați cu B-dul 22 Decembrie, Str. Carpați (cca. 400m lungime, în aliniament)
48	D46	Stâlp il.existent	Intersecția B-dul N. Bălcescu cu Str. M.Eminescu	Intersecția rutieră B-dul N. Bălcescu cu Str. M.Eminescu, Str. M. Eminescu (cca. 400m lungime, în aliniament)

<i>Nr. Crt.</i>	<i>Cod Camera</i>	<i>Tip amplasare</i>	<i>Locație Camera</i>	<i>Elemente supravegheate</i>
49	D47	Stâlp il.existent	Intersecția Str.Oituz cu Str. M.Eminescu	Intersecția rutieră Str.Oituz cu Str. M.Eminescu, Str.Oituz (cca. 400m lungime, în aliniament)
50	D48a	Perete exterior	Piața Gării nr.1	Gara Deva (trotuar pietonal, carosabil rutier, zona parcare publică)
51	D48b	Perete exterior	Piața Gării nr.1	Gara Deva (trotuar pietonal, carosabil rutier, zona parcare publică)
52	D49	Stâlp il.existent	Intersecția Str. Gh. Barițiu, Bd. 1 Decembrie 1918	Intersecția rutieră Str. Gh. Barițiu, Bd. 1 Decembrie 1918, Bd. 1 Decembrie 1918 (cca. 700m lungime, în aliniament)
53	D50	Stâlp il.existent	Intersecția Str. 22 Decembrie cu Bd. M. Kogălniceanu	Intersecția rutieră Str. 22 Decembrie cu Bd. M. Kogălniceanu, Bd. M. Kogălniceanu (cca. 700m lungime, în aliniament)
54	D51	Stâlp il.existent	Intersecția str. Mărăști cu Calea Zarandului	Intersecția rutieră str. Mărăști cu Calea Zarandului, Calea Zarandului (cca. 700m lungime, în aliniament)
55	D52	Stâlp il.existent	Intersecția Bd. Mihai Eminescu cu Str. Gh. Barițiu	Intersecția rutieră Bd. Mihai Eminescu cu Str. Gh. Barițiu, Str. Gh. Barițiu (cca. 300m lungime, în aliniament)
56	D53	Stâlp il.existent	Intersecția Bd. 1 Dec. 1918, Piața Victoriei, Str. 22 Decembrie	Piața Victoriei (carosabil rutier și zonele zonele pietonale (trotuare) limitrofe)
57	D54	Stâlp il.existent	Intersecția Str. Braniște cu Str. Horea	Intersecția rutieră Str. Braniște cu Str. Horea, Str. Horea (cca. 450m lungime, în aliniament)
58	D55	Stâlp il.existent	Intersecția Bd. Mihai Eminescu cu Piața Victoriei	Intersecția rutieră Bd. Mihai Eminescu cu Piața Victoriei, Piața Victoriei
59	D56	Stâlp il.existent	Intersecția Bd. Mihai Eminescu cu Str. Protopop V. Damian	Intersecția rutieră Bd. Mihai Eminescu cu Str. Protopop V. Damian, Str. Protopop V. Damian (cca. 400m lungime, în aliniament)
60	D57	Stâlp il.existent	Intersecția Bd. Mihai Eminescu cu Str. Dragoș Vodă	Intersecția rutieră Bd. Mihai Eminescu cu Str. Dragoș Vodă, Str. Dragoș Vodă (cca. 300m lungime, în aliniament)
61	D58	Stâlp en.el. existent	Intersecția Str. Titu Maiorescu cu Str. Oituz	Intersecția rutieră Str. Titu Maiorescu cu Str. Oituz, Str. Titu Maiorescu (cca. 300m lungime, în aliniament) și Str. Oituz (cca. 250m lungime, în aliniament)
62	D59	Stâlp il.existent	Str. Titu Maiorescu cu Aleea Patriei	Intersecția rutieră Str. Titu Maiorescu cu Aleea Patriei, Aleea Patriei (cca. 300m lungime, în aliniament)
63	D60	Stâlp il.existent	Str. V. Braniste	Stadion, zona acces telecabină, Patinoar (zonele pietonale și parcare rutieră)

Pentru o mai bună înțelegere a topologiei de implementare în teren, amplasamentele de instalare în teritoriu sunt prezentate în figura următoare (Figura 4.12).

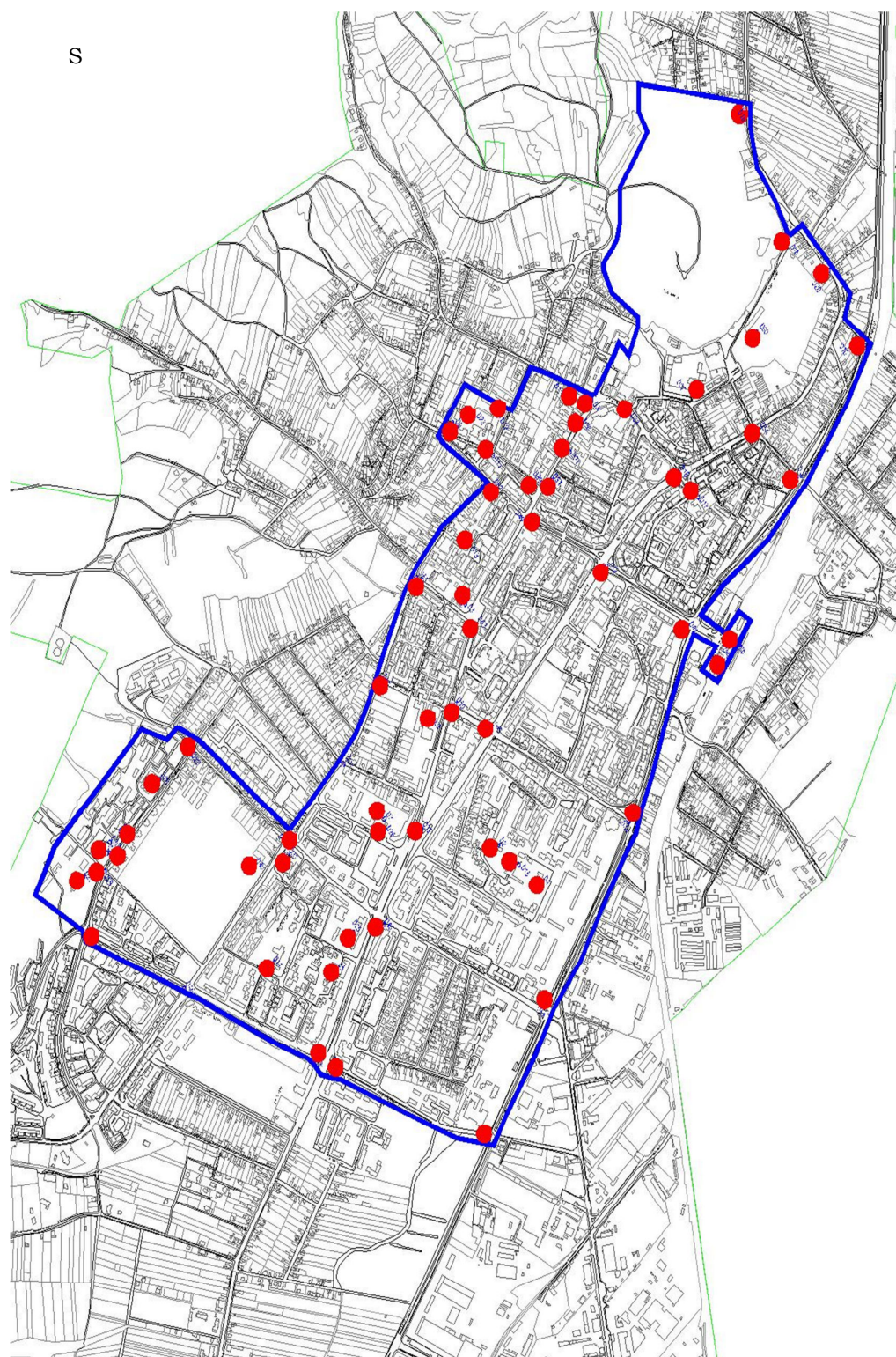
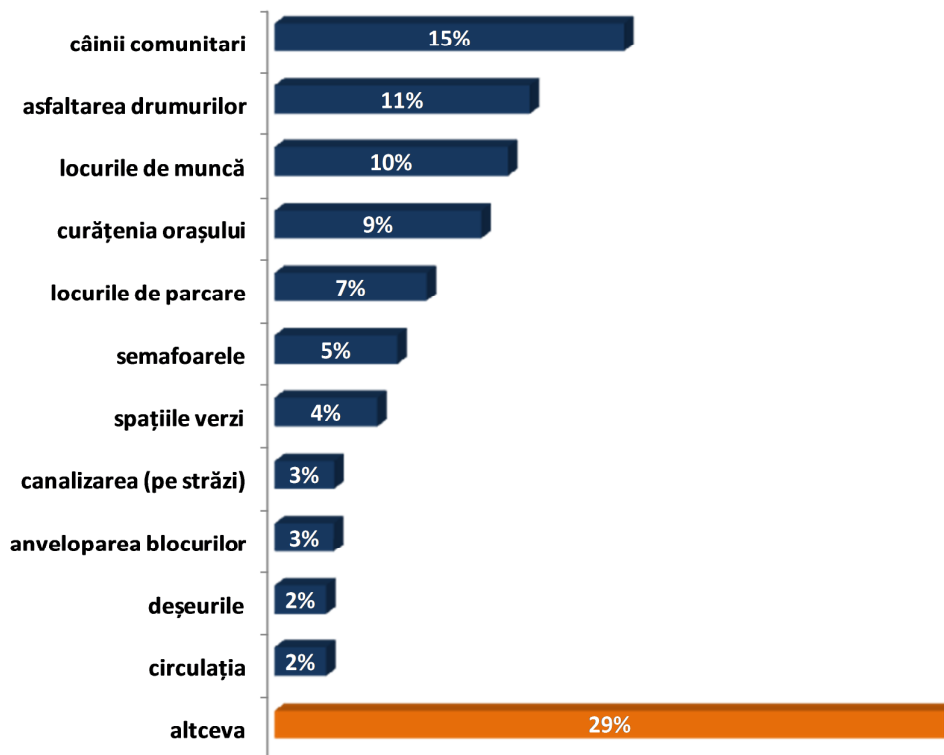

Figura 4.12. Topologia de implementare în teren a camerelor sistemului de supraveghere

4.4.3. Opinia cetățenilor

Principalele **probleme ale localității**, rezultate din prelucrarea datelor cercetării sociologice, se referă la:

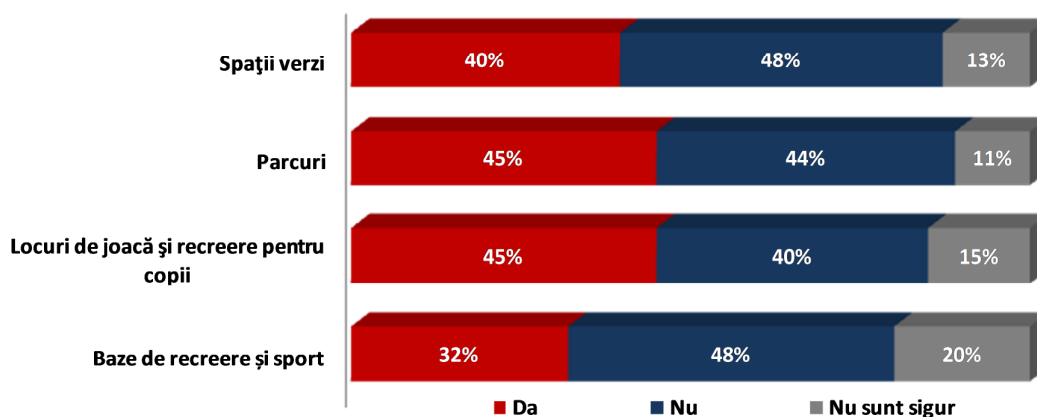
✚ Care credeți că sunt principalele 3 probleme care ar trebui rezolvate în localitatea dumneavoastră?(întrebare deschisă)

Problema câinilor comunitari alături de asfaltarea drumurilor și locurile de muncă sunt principalele trei mențiuni spontane ale celor care au răspuns la studiu. Cei care au menționat „altceva” reprezintă procente < 1%, din care menționăm: oamenii străzii, locurile de joacă, transportul în comun, sănătate publică, renovarea cetății, pod peste calea ferată.

Un aspect deosebit de important pentru sănătatea și petrecerea timpului liber al cetățenilor este cel referitor la spațiile de recreere.

Astfel, locuitorii din Deva consideră atât *spațiile verzi* cât și *bazele sportive și de recreere* ca fiind insuficiente.

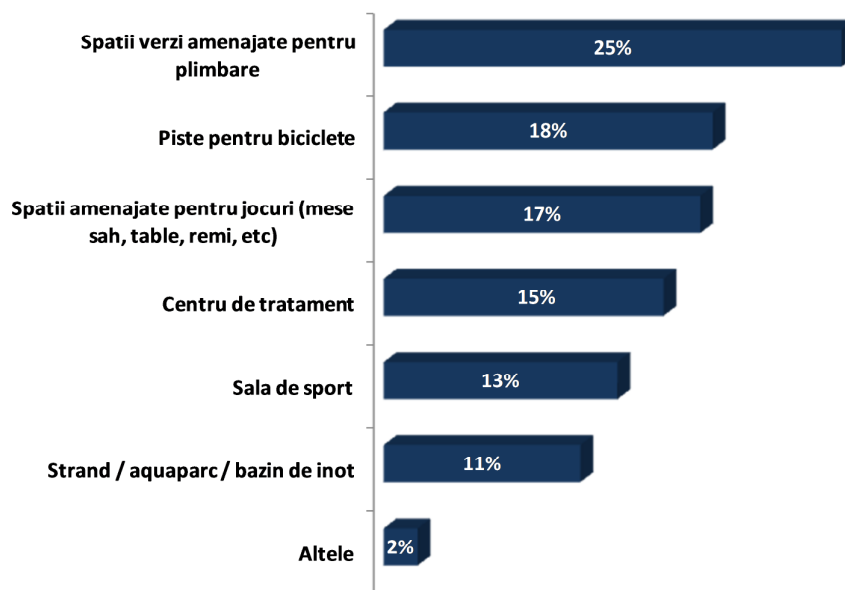
O evaluare procentuală a **numărului de spații de recreere**, rezultată pe baza **răspunsurilor formulate de respondenții la chestionarul sociologic, este următoarea:**

✚ *Considerați că în localitatea dvs. sunt suficiente ...*

Deosebit de importantă pentru stabilirea unor direcții strategice viitoare prioritare este prelevarea de propuneri de la cetățeni cu privire la **spațiile de recreere**.

Aceste propuneri sunt sistematizate în graficul următor.

✚ *Care sunt primele lucruri de care considerați că este nevoie în orașul dvs pentru recreere și petrecerea timpului liber: (se pot bifa cel mult trei variante de răspuns)?*

Interesul pentru *bazele sportive* este redus și datorită abordării unui eșantion generalist (ce cuprinde toate grupele de vârstă păstrând proporția conform datelor INS) care în majoritatea lui consideră mult mai benefice pentru locuitorii Devei *spațiile verzi destinate plimbărilor* (25%).

Procentele pentru fiecare propunere în parte sunt relativ apropiate, subliniind astfel necesitatea și importanța fiecărei realizări pe plan local dintre cele menționate în graficul de mai sus.

4.5. Analiza SWOT – Dezvoltare urbană, locuințe

PUNCTE TARI	
SWOT Regiunea de Vest	
DEZVOLTARE URBANĂ	<ul style="list-style-type: none"> * Un număr important de orașe, de diferite dimensiuni și caracteristici. * Tradiția administrativă îndelungată a unor centre urbane declarate orașe încă dinaintea de 1912. * Nivel ridicat de urbanizare - 62,37%. * Conexiunea marilor orașe ale regiunii la importante axe de transport european (TEN-T). * Centre urbane cu mare tradiție în diverse domenii de activitate. * Poziția orașului Timișoara ca cel mai mare oraș al regiunii și al doilea oraș după numărul de locuitori din regiunea DKMT. * Extinderea spațiilor urbane și favorizarea unor legături de cooperare cu spațiile rurale. * Prezența în marile orașe a unor mari companii multinaționale care generează numeroase locuri de muncă. * Existența a 14 universități care asigură pregătirea profesională a populației, din care 7 de stat.
LOCUIŢE	<ul style="list-style-type: none"> * Diversitate istorică și tipologică a construcțiilor. * Număr mare de investiții rezidențiale private. * Creșterea numărului de construcții finalizate în Regiunea Vest. * Existența unei bogate oferte din partea firmelor de proiectare și construcție.
Elemente specifice Deva	
* Noua abordare a dimensiunii dezvoltării urbane în România, preconizată pentru perioada 2014-2020, cu definirea municipiului Deva drept pol metropolitan cu potențial regional limitat.	
* Municipiul Deva are rol polarizator pentru localitățile din apropiere, atât urbane cât și rurale.	
* Sistem eficient de management al traficului rutier și asigurarea siguranței pietonilor.	
* Creșterea gradului de siguranță a populației ca urmare a realizării sistemului de supraveghere video.	
* Mărirea continuă a numărului locuințelor în proprietate majoritar privată (de la 26.999 în anul 2000, la 28.652 existente în anul 2012), respectiv a suprafeței locuibile în proprietate majoritar privată (de la 941.448 mp în anul 2000, la 1.070.686 mp în anul 2012).	
* Creșterea calității fondului de locuințe prin schimbarea radicală a standardului de referință privind suprafața unei locuințe, de la o medie de 34,87 mp pe locuință în anul 2000, la 78,18 mp pentru locuințele construite în perioada 2000÷2012.	
* Creșterea suprafeței locuibile în proprietate majoritară de stat (de la 5.401 mp în anul 2000, la 8.369 mp în anul 2012), concomitent cu scăderea numărului de locuințe în proprietate majoritar de stat (de la 806 în anul 2000, la 249 în anul 2012).	
* Existența piețelor agroalimentare în principalele cartiere ale orașului.	
* Construirea de blocuri de locuințe sociale și pentru tineret.	
* Structura de gen a populației este destul de echilibrată.	
* Diversitatea etnică, religioasă și etno-culturală a populației.	
* Patrimoniul cultural valoros (castele, vestigii istorice, monumente, personalități importante născute în zonă etc	
* Prezența rezervațiilor naturale Dealul Cetății Deva, Pădurea Bejan, precum și Dealul Colț și Dealul Zănoaga.	
* Municipiul Deva se înscrie în rândul localităților administrativ-teritoriale cu concentrare foarte mare a patrimoniului construit cu valoare culturală de interes național.	
* Centru istoric cu o deosebită valoare turistică.	

* Spații generoase pentru dezvoltarea infrastructurii.	
* Colectiv de implementare proiecte din fonduri europene cu experiență în domeniu.	
* Existența unor însemnate terenuri agricole în perimetrul urban (extravilan), care asigură premisele practicării unei agriculturi de tip suburban.	
PUNCTE SLABE	
SWOT Regiunea de Vest	
DEZVOLTARE URBANĂ	<ul style="list-style-type: none"> * Decalaj mare de dezvoltare între orașele mari ale regiunii și orașele mici și mijlocii. * Pondere mare a orașelor sub 10.000 de locuitori (40%). * Scăderea numărului de locuitori în intervalul 2002-2011 în majoritatea orașelor regiunii. * Dotări edilitare slabe, în special în orașele mici și mijlocii. * Inexistența inelelor de centură în majoritatea orașelor. * Creșterea lentă a suprafeței parcurilor în toate spațiile urbane ale regiunii sau chiar scăderea acestora (jud. Hunedoara). * Poluarea spațiilor urbane, fie de mari suprafețe industriale, fie de centrale de producere a energiei electrice și / sau termice. * Existența în zonele centrale ale orașelor a unor clădiri industriale vechi, majoritatea în proprietate privată, care fracționează dezvoltarea coerentă a orașelor monoindustriale. * Număr insuficient de locuri de parcare. * Supraaglomerarea orașelor datorată traficului rutier, conformației centrelor istorice și a relocării locuirii în zonele periurbane. * Poluarea tot mai accentuată a spațiilor urbane. * Starea precară a multor străzi orășenești. * Degradarea clădirilor și a amenajărilor urbane. * Arhitectură / Design urban inadecvat(ă).
LOCUIŢE	<ul style="list-style-type: none"> * Suprafața locuibilă ce revine unei persoane este sub media existentă în UE. * Mulți proprietarii se află în imposibilitatea de a susține financiar modernizarea clădirilor. * Dotarea improprie a majorității locuințelor din mediul rural. * Populația săracă, locuiește în condiții improprii. * Prețurile ridicate ale imobilelor de locuit limitează accesul la locuințe noi. * Pondere redusă a locuințelor și clădirilor publice reabilitate termic.
Elemente specifice Deva	
* Scăderea continuă a populației municipiului.	
* Mărirea suprafeței intravilane pe fondul presiunii imobiliare crescânde.	
* Manifestarea unui puternic fenomen de suburbanizare, prin stabilirea unor reședințe secundare în zonele de proximitate ale municipiului Deva.	
* Expansiunea zonelor locuite s-a făcut uneori în detrimentul spațiilor cu caracter natural.	
* Pondere ridicată a populației care locuiește în blocuri de locuințe cu confort redus.	
* Nu sunt îndeplinite în totalitate criteriile definite pentru rangul de localitate alocat municipiului Deva (localitate de rangul II), multe din acestea fiind la nivel de deziderat de realizat pe perioada strategiei 2014-2020.	
* Exemple - Nu există: instituții de învățământ superior sau filiale ale acestora, săli polivalente, burse de valori și mărfuri etc.	
* Lipsa unui aeroport propriu, care să faciliteze mobilitatea urbană și creșterea gradului de accesibilitate / atractivitate al localității.	
* Lipsa unei zone de agrement de tip lac de agrement amenajat pentru practicarea pescuitului sportiv și a unor activități de recreere conexe.	
* Lipsa sistemelor de colectare, transport și epurare a apelor uzate menajere, în unele localități rurale.	
* Existența sporadică a unor rampe neamenajate de deșeuri menajere.	

* Inexistența unui complex multifuncțional la dispoziția elevilor municipiului Deva pentru practicarea unor activități extrașcolare.				
* Limitarea sau inexistența posibilității de conectare la internet în unele spații publice locale reprezentative.				
* Insuficiența și echiparea deficitară a spațiilor de recreere puse la dispoziția locuitorilor municipiului.				
* Lipsa marcajelor aferente clădirilor de patrimoniu.				
* Inexistența unor trasee eficiente și atractive pentru facilitarea mersului pe bicicletă pe distanțe mari.				
* Lipsa unor locuri special amenajate pentru parcare/închirierea bicicletelor.				
* Lipsa marcajelor pentru evidențierea omniprezentă a obiectivelor turistice aflate în proximitate.				
* Localitatea aparținătoare Archia nu dispune de alimentare cu apă în sistem centralizat.				
* Mai mult de jumătate din corpurile de apă naturale din bazinul hidrografic Mureș (8 din 14) au un potențial economic moderat, conexas în special cu modificarea puternică a stării ecologice.				
* Preponderența ocupării pe cont propriu în mediul rural.				
* Lipsa locurilor de parcare și unui sistem centralizat de gestiune a acestora.				
* Lipsa unui sistem integrat de management al situațiilor de urgență.				
OPORTUNITĂȚI				
SWOT Regiunea de Vest				
<table border="1"> <tr> <td style="text-align: center; vertical-align: middle;">DEZVOLTARE URBANĂ</td> <td> <ul style="list-style-type: none"> * Posibilitatea creării unor conurbații (Timișoara-Arad-Lugoj, Deva-Hunedoara-Simeria, Reșița-Caransebeș, Valea Jiului: Petroșani-Vulcan-Lupeni-Aninoasa-Petrila-Uricani). * Oportunități de finanțare prin fondurile europene pentru zona urbană și pentru asociațiile de dezvoltare metropolitană. * Elaborarea unor strategii de dezvoltare care să orienteze creșterea economică și socială. * Punerea în valoare a arealelor urbane părăsite. * Atragerea de noi investitori în special în orașele periferice. * Dezvoltarea conectivității între municipii și orașe și între reședințele de județ. * Conectarea Văii Jiului de Băile Herculane. * Modernizarea infrastructurii de transport din interiorul orașelor, inclusiv transport peri și interurban. * Investiții în îmbunătățirea calității vieții în zonele urbane. * Modernizarea și construirea unor spații publice de petrecere a timpului liber. * Promovarea mobilității ecologice. * Reabilitarea fondului construit, îndeosebi cel locuit. </td> </tr> <tr> <td style="text-align: center; vertical-align: middle;">LOCUIȚE</td> <td> <ul style="list-style-type: none"> * Interesul constant față de piața imobiliară. * Politicile europene privind utilizarea fondurilor structurale pentru eficiență energetică (multiple linii de finanțare destinate aplicării de măsuri de eficientizare energetică). </td> </tr> </table>	DEZVOLTARE URBANĂ	<ul style="list-style-type: none"> * Posibilitatea creării unor conurbații (Timișoara-Arad-Lugoj, Deva-Hunedoara-Simeria, Reșița-Caransebeș, Valea Jiului: Petroșani-Vulcan-Lupeni-Aninoasa-Petrila-Uricani). * Oportunități de finanțare prin fondurile europene pentru zona urbană și pentru asociațiile de dezvoltare metropolitană. * Elaborarea unor strategii de dezvoltare care să orienteze creșterea economică și socială. * Punerea în valoare a arealelor urbane părăsite. * Atragerea de noi investitori în special în orașele periferice. * Dezvoltarea conectivității între municipii și orașe și între reședințele de județ. * Conectarea Văii Jiului de Băile Herculane. * Modernizarea infrastructurii de transport din interiorul orașelor, inclusiv transport peri și interurban. * Investiții în îmbunătățirea calității vieții în zonele urbane. * Modernizarea și construirea unor spații publice de petrecere a timpului liber. * Promovarea mobilității ecologice. * Reabilitarea fondului construit, îndeosebi cel locuit. 	LOCUIȚE	<ul style="list-style-type: none"> * Interesul constant față de piața imobiliară. * Politicile europene privind utilizarea fondurilor structurale pentru eficiență energetică (multiple linii de finanțare destinate aplicării de măsuri de eficientizare energetică).
DEZVOLTARE URBANĂ	<ul style="list-style-type: none"> * Posibilitatea creării unor conurbații (Timișoara-Arad-Lugoj, Deva-Hunedoara-Simeria, Reșița-Caransebeș, Valea Jiului: Petroșani-Vulcan-Lupeni-Aninoasa-Petrila-Uricani). * Oportunități de finanțare prin fondurile europene pentru zona urbană și pentru asociațiile de dezvoltare metropolitană. * Elaborarea unor strategii de dezvoltare care să orienteze creșterea economică și socială. * Punerea în valoare a arealelor urbane părăsite. * Atragerea de noi investitori în special în orașele periferice. * Dezvoltarea conectivității între municipii și orașe și între reședințele de județ. * Conectarea Văii Jiului de Băile Herculane. * Modernizarea infrastructurii de transport din interiorul orașelor, inclusiv transport peri și interurban. * Investiții în îmbunătățirea calității vieții în zonele urbane. * Modernizarea și construirea unor spații publice de petrecere a timpului liber. * Promovarea mobilității ecologice. * Reabilitarea fondului construit, îndeosebi cel locuit. 			
LOCUIȚE	<ul style="list-style-type: none"> * Interesul constant față de piața imobiliară. * Politicile europene privind utilizarea fondurilor structurale pentru eficiență energetică (multiple linii de finanțare destinate aplicării de măsuri de eficientizare energetică). 			
Elemente specifice Deva				
* Apartenența la conurbației Corvina oferă posibilități multiple de atragere de finanțări nerambursabile pentru implementarea unor proiecte de interes comun.				
* Calitatea municipiului Deva de pol metropolitan cu potențial regional limitat permite identificarea unor oportunități multiple de accesare de fonduri de dezvoltare urbană durabilă.				
* Conectarea la coridorul IV pan-european de transport multimodal va conecta municipiul Deva la rețeaua de transport din Europa Centrală, cu efecte benefice asupra economiei locale și a mobilității populației.				
* Disponibilitatea fondurilor europene pentru extinderea și modernizarea străzilor urbane, rețelelor de utilități, pentru orașele de peste 10.000 de locuitori.				
* Extinderea și reabilitarea rețelelor de alimentare cu apă și canalizare ale municipiului în cadrul POR Mediu.				
* Introducerea sistemelor de cogenerare prin care se va eficientiza furnizarea agentului termic.				

* Spații generoase pentru proiecte de regenerare urbană	
* Elaborarea unui proiect de amploare de eficiență energetică a blocurilor de locuit care va înprospăta alura orașului prin reabilitarea fațadelor.	
AMENINȚĂRI	
SWOT Regiunea de Vest	
DEZVOLTARE URBANĂ	<ul style="list-style-type: none"> * Adâncirea decalajelor dintre orașele mari și orașele mici. * Încălcări frecvente ale reglementărilor urbanistice, cu influențe semnificative asupra arhitecturii din zona urbană. * Accentuarea migrării populației dinspre județele mai puțin dezvoltate spre zonele urbane din județele mai dezvoltate. * Declinul populației orașelor mici (sub 10.000 de locuitori). * Accentuarea unor riscuri sociale în spațiul urban (rata șomajului, rata infracționalității, accentuarea gradului de sărăcie). * Termene de valabilitate depășite pentru documentele de urbanism. * Extinderea intravilanului orașelor în mod haotic și cu dotări de slabă calitate. * Cuprinderea domeniului public al localităților în suprafața unor parcuri naturale. * Extinderea parcurilor naturale poate frâna expansiunea spațiului urban. * Risipirea resurselor pe documentații tehnico-economice (studii de oportunitate, de fezabilitate, proiecte tehnice) ale unor investiții care nu sunt implementate.
LOCUINȚE	<ul style="list-style-type: none"> * Construirea de locuințe fără forme legale. * Prețul ridicat al apartamentelor face ca unele investiții să rămână fără clienți. * Sensibilitatea pieței imobiliare la toți factorii care influențează puterea de cumpărare (decizii politice, curs de schimb, etc). * Expunere la calamități naturale. * Lipsa de consecvență în finalizarea proiectelor deja începute.
Elemente specifice Deva	
* Starea avansată de degradare a rețelei de alimentare cu apă și a celei de canalizare	
* Răspândirea unor sisteme de valori nedorite: stiluri arhitecturale neadecvate peisajului sau tradiției locale, preferințe pentru produse de consum ieftine, de unică folosință etc.)	
* Depozitări ilegale de deșeuri industriale sau menajere, prin evacuarea de ape uzate cu conținut ridicat de poluanți în cursurile naturale de apă.	
* Deprecierea calității apei brute prin creșterea turbidităților peste limitele normale, în timpul ploilor torențiale.	
* Actele ilegale de vandalizare a echipamentelor de la captările de apă de suprafață situate în zone izolate.	
* Vandalizarea spațiilor verzi și a locurilor de agrement.	
* Întârzierea lansării programelor de finanțare cu fonduri nerambursabile.	

5. Economia municipiului

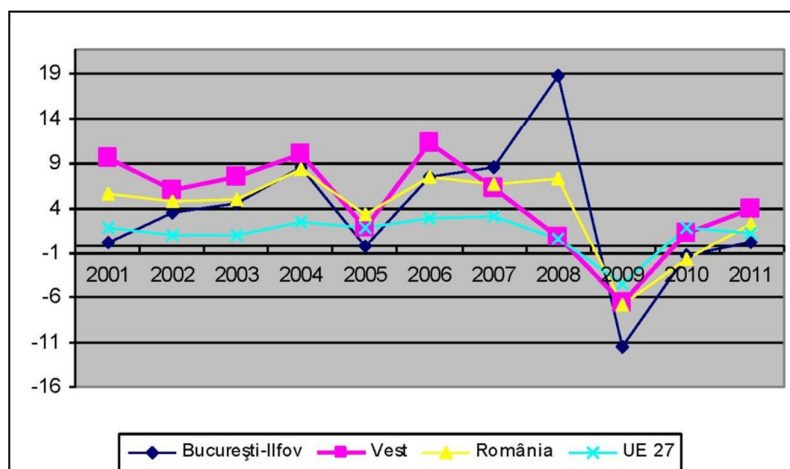
5.1. Situația economică

5.1.1. Regiunea Vest – Competitivitate regională

Produsul intern brut. De regulă, dezvoltarea economică a unei regiuni este exprimată prin produsul său intern brut (PIB). Din punct de vedere al PIB-ului, Regiunea Vest ocupa în 2010, în valoare absolută, locul 7 în România (destul de aproape de locul 3 Regiunea Nord-Vest), cu 12.041,66 de milioane de euro sau 9.88% din PIB-ul național.

Chiar dacă a pornit de la o bază inferioară, Regiunea Vest a fost caracterizată de o creștere economică foarte dinamică, din perspectiva evoluției PIB-ului. Deși încă nu a fost atinsă valoarea anului 2008, în perioada 2008-2010 PIB se află în creștere. Pentru perioada 2000-2010, volumul PIB, în termeni nominali, a crescut de mai mult de 3 ori, cu o rată medie anuală de creștere de 13,2% în perioada 2000-2008, și un ritm mai redus pentru perioada 2009-2010 (creștere de 3,8%).

La nivel județean, situația este similară celei de la nivel național și regional, respectiv deși pentru seria mai lungă de timp 2000-2008 se înregistrează un trend ascendent, pentru anul 2009 trendul este descendent (ca urmare a manifestării efectelor crizei economice), iar începând cu anul 2010 se întrevede un reviriment (Figura 5.1).

Sursa: INS

Figura 5.1. Creșterea reală a PIB-ului regional 2001-2011

Produsul intern brut pe cap de locuitor (PIB p.c) este un indicator cheie pentru măsurarea dezvoltării economice și de performanță a unei țări sau regiuni, dar și pentru a compara diferite țări sau regiuni. Prin intermediul acestui indicator se măsoară rezultatele economice realizate în interiorul granițelor naționale sau regionale, indiferent dacă acestea au fost atribuite persoanelor angajate rezidente sau nerezidente.

Pornind de la o bază inferioară, Regiunea Vest a înregistrat o creștere economică extrem de dinamică, după cum demonstrează PIB-ul p.c. din perioada 2000-2009. PIB-ul p.c. a crescut cu mai mult de 3 ori, cu o rată medie anuală de creștere de 13,6%, semnificativ mai mare decât media UE (2,3%).

Disparitățile în cadrul Regiunii Vest în ceea ce privește PIB-ul p.c. sunt semnificative și au avut un trend ascendent în ultimii doi ani, stăgând ca diferență minim maxim. Județul Timiș era în 2010 cu 52,8% din media PIB p.c. a României, cu 35,1% peste cea a Regiunii Vest. Arad este aproape de media regiunii (91,8%) și peste media națională (103,9%). Celelalte 2 județe sunt mai puțin dezvoltate, cu 75,1% județul Caraș-Severin, respectiv 73,7% județul Hunedoara din media regiunii și 84,9%, respectiv 83,3% din media națională. În 2010, PIB-ul p.c. în județul cel mai dezvoltat (Timiș) a fost de 1,8 ori mai mare decât în județul cel mai puțin dezvoltat (Hunedoara).

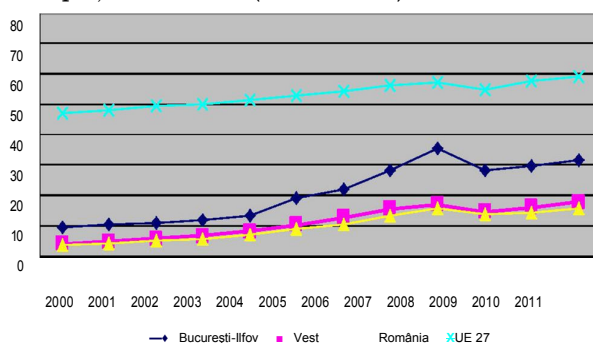

Figura 5.2. Productivitatea muncii, mii EUR per persoană angajată

Sursa: INS, Tempo online.

Productivitatea este de obicei percepută ca fiind factorul cheie al creșterii PIB-ului. Ținând cont de poziționarea slabă - deși îmbunătățită - a Regiunii Vest, este evident că o creștere ulterioară pare să fie imperativă (Figura 5.2). Productivitatea depinde de mulți factori determinanți - investiții în capital (atât fizic, cât și uman), structura sectorială a economiei, de disponibilitatea unei infrastructuri adecvate, capacitatea de inovare și activitățile de C&D, antreprenariat, politici publice etc.

Diferențele la nivelul județelor componente ale Regiunii Vest în ceea ce privește structura economică, implică împărțirea celor patru județe în 3 categorii diferite:

- Caraș-Severin - preponderent agricol (12,4% în VAB, locul 5 în România);
- Arad și **Hunedoara - preponderent industriale** (35,1% și **31,3%**, respectiv locul 4 și **locul 7** în România);
- Timiș - orientat preponderent către servicii (53% din total), dar și cu o pondere relativ ridicată a industriei (34,1%, locul 19 în România).

Referitor la structura exporturilor, județul Hunedoara se caracterizează prin cea mai mare concentrare a unei singure categorii de bunuri în structura exporturilor - mașini / aparate mecanice; echipamente electrice etc. (46,2%), urmată de textile (12,4%), metale comune și produse din lemn (6,9%), încălțăminte etc. (6,7%), vehicule și echipamente auxiliare pentru transport (6%). Cea mai mare specializare o întâlnim la: piei brute, piei finite, piei cu blană și produse din acestea (3,9), încălțăminte etc. (2,2), produse din lemn (2,1) și mărfuri și mașini/aparate etc (1,7).

5.1.2 Structuri suport de afaceri

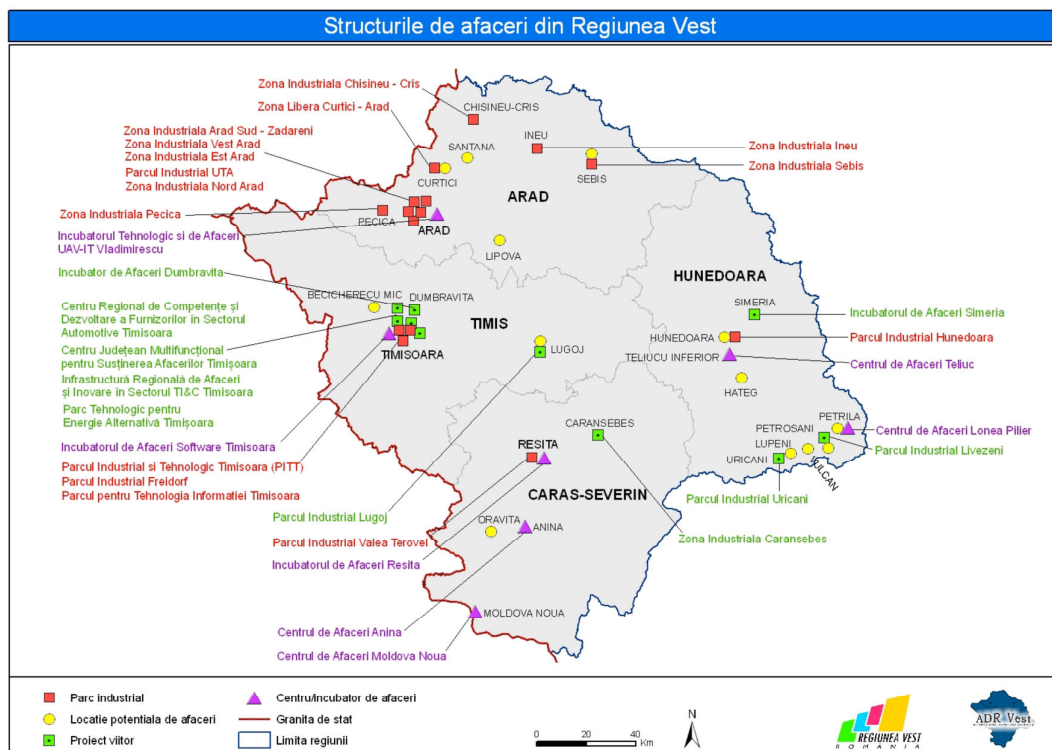

Figura 5.3. Harta parcurilor industriale, tehnologice și științifice - Regiunea Vest (2010)

Infrastructura de sprijinire a afacerilor în Regiunea Vest

Investițiile în infrastructura de afaceri existente la nivel regional (Figura 5.3) au ca principal scop crearea unui cadru de atragere a investițiilor locale și externe și de creare de noi locuri de muncă. Proiectele de acest tip au în vedere dezvoltarea economică regională durabilă. Categoriile de structuri de sprijinire a afacerilor existente la nivel regional:

- parcuri industriale, științifice și tehnologice, parcuri logistice;
- incubatoare și centre de afaceri;
- locații individuale;
- spații / clădiri de birouri.

În cadrul județului Hunedoara a fost dezvoltat Parcul Industrial Hunedoara, singura structură de afaceri din Regiunea Vest autorizată conform ordonanței guvernului nr. 65/30.08.2001, precum și legii nr. 490/11.07.2002 (Figura 5.4). Parcul Industrial Hunedoara este amplasat în municipiul Hunedoara. Suprafața parcului este de 193.000 mp, împărțită în 26 de parcele cu suprafețe de 2.500-10.000 mp. Parcelarea este flexibilă, pentru a se putea satisface solicitările specifice ale investitorilor.

Parcul industrial este situat în partea nordică a municipiului Hunedoara, în zona industrială, astfel:

- pe partea stângă a drumului național DN68B Deva – Hunedoara;
- la 7 km de drumul european E7;
- la 120 km de cel mai apropiat aeroport – Sibiu.

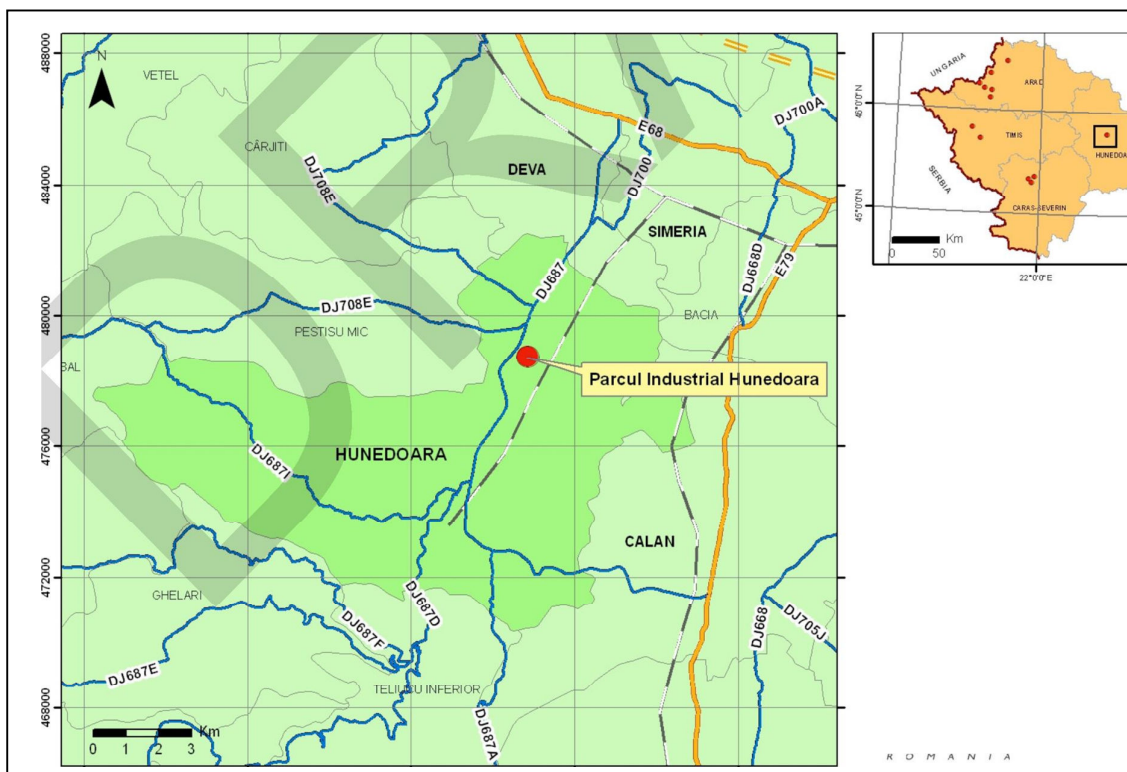

Figura 5.4. Parcul industrial Hunedoara

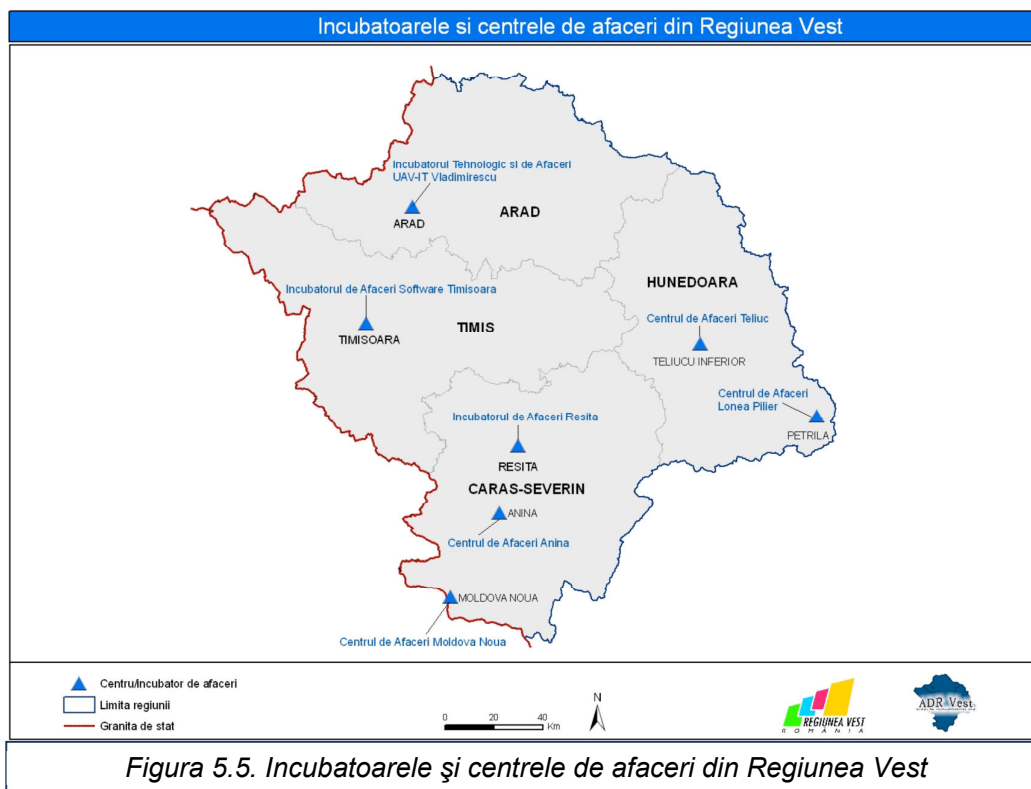
În cadrul Parcului Industrial Hunedoara se oferă următoarele tipuri de servicii:

- ⇒ Servicii de infrastructură: energie electrică, gaz metan, apă potabilă, canalizare, căi de acces, cale ferată, telefonie;
- ⇒ Servicii generale: protecție și pază, servicii poștale, servicii medicale, alimentație publică, întreținerea parcului industrial, protecția mediului.

Societatea administrator a parcului industrial asigură consultanță investitorilor pe tot parcursul implantării investițiilor și operării capacităților de producție. Consultanța acoperă diverse laturi: legislație, obținerea de avize și acorduri pentru realizarea obiectivelor, soluții de proiectare a construcțiilor, marketing, relații cu furnizori și rețele de distribuție.

Alături de parcurile industriale, tehnologice și științifice în categoria structuri de afaceri se includ incubatoarele de afaceri, centrele de transfer tehnologic și centrele de afaceri (Figura 5.5). În această categorie se înscrie Incubatorul Tehnologic și de Afaceri „ITA-BMTECH” Deva, care a fost realizat în cadrul Programului Național INFRATECH al Autorității Naționale pentru Cercetare Științifică, într-un parteneriat între SC BMTechnology SRL Deva și SC Innovation & Technological Transfer Consulting SRL Deva.

Incubatorul Tehnologic și de Afaceri este compus din două clădiri, care dispun de 15 module de incubare, spații pentru realizare prototipuri, centre de cercetare științifică, dotate cu mobilier și echipamente de comunicații și IT și utilitățile aferente (alimentare cu apă menajeră, curent electric, canalizare, încălzire etc). Incubatorul Tehnologic și de Afaceri “ITA-BMTECH” are în structură o sală de conferință de 50 de locuri cu sisteme audio-video moderne, o sală de training și o sală de ședințe.

Spații de birouri. Dacă majoritatea companiilor aveau în trecut drept criterii existența unui open space cât mai generos și o poziționare bună în termeni de timp de acces, cerințele acestora sunt mult mai complexe în prezent, incluzând aspecte precum posibilitatea creșterii companiei (adică extindere a spațiului în locația respectivă) și, de asemenea, facilitățile oferite angajaților. Aceste criterii complexe nu lasă indiferenți dezvoltatorii imobiliari, însă posibilitatea efectivă de a fi satisfăcute se materializează cu precădere în cadrul proiectelor de dimensiuni mai mari, de genul parcurilor de afaceri sau proiectelor integrate de spații de birouri.

De regulă, clădirile care oferă spații de birouri sunt construite în zone centrale, astfel încât beneficiază de un acces foarte bun la mijloacele de transport în comun, dar în același timp sunt nevoite să ofere locuri de parcare suficiente. Totodată, vorbim în cele mai multe cazuri de o concentrare mai mare pe verticală, cu etaje ale caror suprafețe variază între 500-1500 mp.

Proiecte viitoare. Autoritățile publice locale din Regiunea Vest manifestă un interes deosebit pentru crearea în viitor a unor noi structuri de afaceri. Astfel, autoritățile publice locale din regiune au în vedere pregătirea unor proiecte pentru a obține finanțare din Fonduri Structurale, în vederea creării și dezvoltării de noi infrastructuri de afaceri.

Incubator de afaceri – Centru expozițional regional Simeria. Acest proiect a fost depus în cadrul POR Axa 4 - Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri regional și local, domeniul major de intervenție 4.1. - *Dezvoltarea durabilă a structurilor de sprijinire a afacerilor de importanță regională și locală.* Scopul acestui proiect îl reprezintă realizarea unui centru de promovare a inițiativelor antreprenoriale, format dintr-un incubator de afaceri și un centru expozițional, care să potențeze dezvoltarea mediului de afaceri din zona țintă (Simeria – **Deva** – Hunedoara – Orăștie).

5.1.2. Analiză date statistice județul Hunedoara

Datele oficiale oferite de bilanțurile contabile depuse de societățile comerciale hunedorene la Direcția Generală a Finanțelor Publice Hunedoara și cele furnizate de Oficiul Național al registrului Comerțului (ONRC) au stat la baza realizării acestei analize statistice a situației economiei județului Hunedoara în 2012. În această analiză au intrat doar firmele care au depus bilanțurile contabile până la data termenului de predare. Nu au intrat în calcul activitățile realizate de Asociațiile Familiale (AF) și persoanele fizice (PF).

Din cele 12.096 firme care au depus bilanț contabil pe anul 2012, numai 8.094 de societăți comerciale au avut o cifră de afaceri mai mare ca zero, realizând la nivelul județului o cifră de afaceri de aproximativ 10,946 miliarde lei, în creștere față de anul 2011. Reținem că numărul firmelor cu cifră de afaceri zero este de 3.998.

Din cele 12.096 firme care au depus bilanț contabil 4.456 firme au realizat profit din exploatare, iar valoarea totală a profitului brut înregistrat este de 616.800.345 lei, în creștere față de 2011, când valoarea profitului brut înregistrat a fost de 496.627.469 lei.

În anul 2012 se înregistrează o creștere a numărului persoanelor angajate, de la 78.596 salariați în 2011 la 79.744 angajați în 2012, creșteri de personal fiind înregistrate în domeniile industriei prelucrătoare, transport și depozitare și comunicații și IT.

Ținând cont de algoritmul de stabilire a tipului de întreprindere în funcție de numărul de angajați, la nivelul anului 2011, repartiția societăților comerciale active din județul Hunedoara este de forma:

- Microintreprinderi - între 0 și 9 angajați: 11.008 firme
- Intreprinderi mici - între 10 și 49 angajați: 889 firme
- Intreprinderi mijlocii - între 50 și 249 angajați: 171 firme
- Intreprinderi mari - între 250 și 999 angajați: 25 firme
- Intreprinderi foarte mari - peste 1000 angajați: 3 firme.

Repartiția firmelor pe principalele domenii de activitate, valoarea cifrei de afaceri, a profitului brut din exploatare, a profitului curent și a numărului de angajați pe fiecare domeniu este prezentată în tabelul de mai jos (Tabelul 5.1).

Repartiția firmelor din județul Hunedoara după domeniul de activitate (anul 2012)

Tabel 5.1

Nrc.	Domeniu de activitate	Număr firme	Număr firme CA>0	Cifra afaceri (lei)	Profit brut (lei)	Număr angajați	Profit Curent (lei)
1	Agricultură, vânătoare și servicii anexe	224	115	200.632.294	8.226.454	782	6.426.693
2	Silvicultură și exploatare forestieră	174	140	135.617.388	8.741.674	1.396	7.474.257
3	Pescuitul și acvacultura	10	5	544.863	953	1	5.367
4	Industria extractivă	44	31	531.387.994	70.105.000	8.942	20.290.553
5	Industria prelucrătoare	1.291	875	4.082.677.580	169.726.287	27.491	147.722.903
6	Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	38	22	447.271.887	20.608.887	2.192	38.249.857

Strategia pentru dezvoltare durabilă a Municipiului Deva 2014-2020

Nrc.	Domeniu de activitate	Număr firme	Număr firme CA>0	Cifra afaceri (lei)	Profit brut (lei)	Număr angajați	Profit Curent (lei)
7	Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	120	89	358.978.422	15.518.403	3.076	12.986.177
8	Construcții	1.158	721	1.120.734.968	94.186.714	7.648	82.781.556
9	Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	4.792	3.056	2.790.118.721	112.467.222	13.822	102.824.339
10	Transport și depozitare	825	588	563.627.320	23.989.933	3.679	20.619.740
11	Hoteluri și restaurante	840	596	158.757.601	8.994.056	2.719	8.056.781
12	Informații și comunicații	254	177	45.846.477	8.227.660	569	7.703.613
13	Intermedieri financiare și asigurări	196	147	21.928.064	6.344.221	385	8.294.645
14	Tranzacții imobiliare	237	167	41.143.082	13.173.338	313	12.353.959
15	Activități profesionale, științifice și tehnice	954	692	171.090.938	30.942.973	2.116	30.725.625
16	Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	348	237	174.638.284	16.313.787	2.950	15.716.045
17	Învățământ	46	37	6.916.959	573.180	225	505.951
18	Sănătate și asistență socială	192	158	25.665.609	4.174.883	553	3.893.739
19	Activități de spectacole, culturale și recreative	107	74	24.020.023	1.752.983	262	1.407.148
20	Alte activități de servicii	246	166	44.842.246	2.731.737	623	2.592.253
TOTAL		12.096	8.093	10.946.440.720	616.800.345	79.744	530.631.201

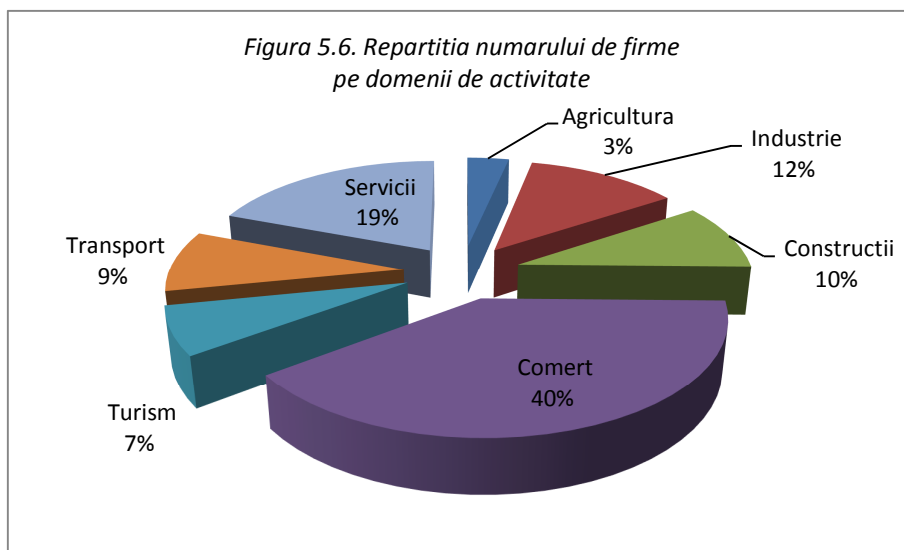
Reprezentarea grafică a acestor valori s-a realizat pe baza grupelor principale de activitate prevăzute în nomenclatorul activităților economice, conform Tabelului 5.2.

*Repartiția firmelor din județul Hunedoara
după grupa de activitate (anul 2012)*

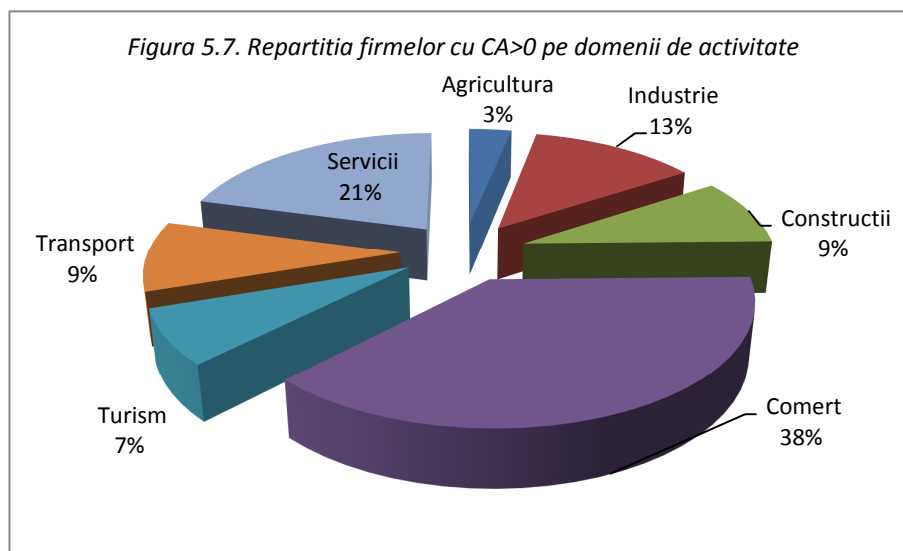
Tabel 5.2

Grupa	Nr. firme	Nr. firme CA>0	Cifra de afaceri - lei -	Nr. Angajați	Profitul Curent - lei -	Profitul Brut - lei -
Agricultura	408	260	33.6794.545	2.179	13.906.317	16.969.081
Industrie	1.493	1.017	5.420.315.883	41.701	219.249.490	275.958.577
Construcții	1.158	721	1.120.734.968	7.648	82.781.556	94.186.714
Comert	4.792	3.056	2.790.118.721	13.822	102.24.339	112.467.222
Turism	840	596	158.757.601	2.719	8.056.781	8.994.056
Transport	1.079	765	609.473.797	4.248	28.323.353	32.217.593
Servicii	2.326	1.678	510.245.205	7.427	75.489.365	76.007.102

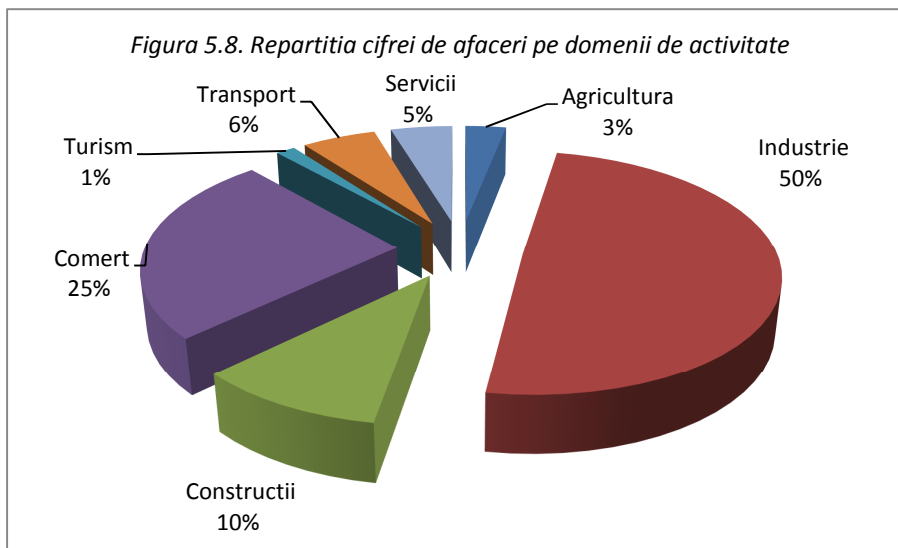
Din analiza acestor date observăm că cele mai multe firme sunt înregistrate în comerț 39,62%, urmate de grupa activităților de servicii unde sunt înregistrate aproximativ 19,23% din firme, iar pe locul 3 se află industria cu 12,34%. În continuare repartitia firmelor este în domeniul construcțiilor 9,57%, transporturi 8,92% și turism 6,94%, urmate de agricultură și silvicultură 3,37%. Ponderile sunt calculate pentru numărul total de firme care au depus bilanț contabil pentru anul 2012 (Figura 5.6).

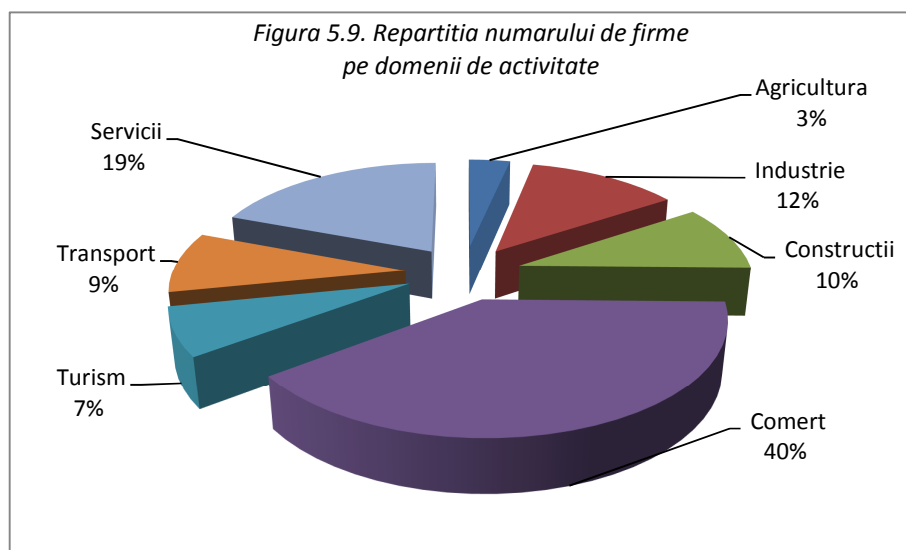
Dacă dorim să reprezentăm firmele care sunt active și au cifra de afaceri pozitivă, observăm că ponderea cea mai mare o au firmele care funcționează în comerț, și anume 37,76%, urmate de grupa activităților de servicii, unde funcționează aproximativ 20,73% din firme, iar pe locul 3 se află industria cu 12,57%. În continuare, repartitia firmelor este în domeniul transporturilor 9,45%, construcții 8,91%, turism 7,36% și agricultura și silvicultură 3,21% (Figura 5.7).

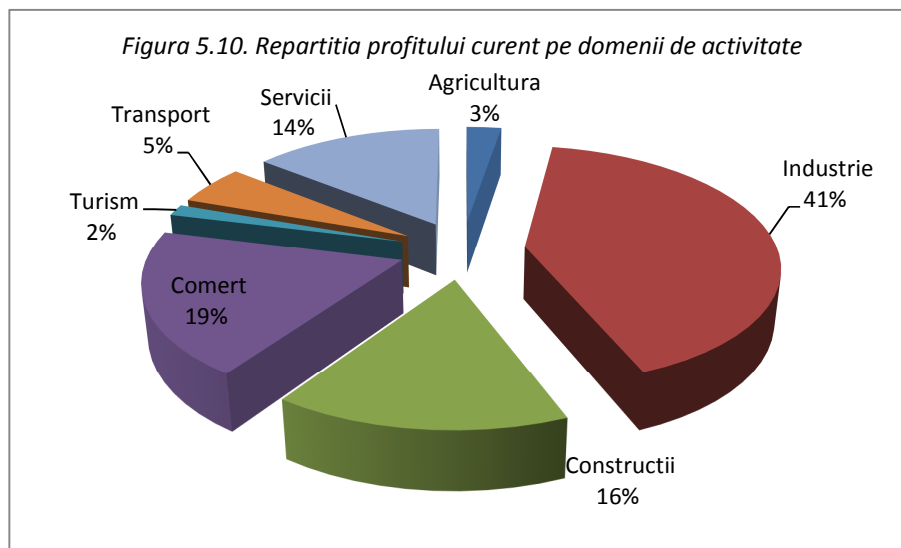
Dacă analizăm contribuția firmelor din fiecare grupă la realizarea cifrei de afaceri totale a județului, ponderea ar fi următoarea: industrie - 49,52%, cea mai mare contribuție, urmată de comerț cu 25,49%, construcții - 10,24%, transporturi - 5,57%, servicii - 4,66%, agricultura și silvicultură - 3,08% și turism cu 1,45% (Figura 5.8).

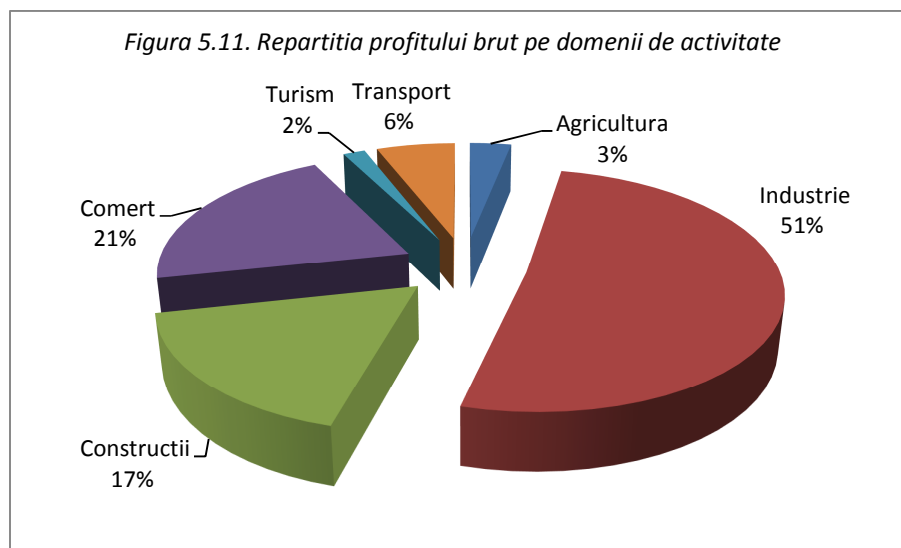
Din numărul total de 79.744 angajați, 52,29% lucrează în industrie, 17,33% în comerț, 9,59% în construcții, 9,31% în domeniul serviciilor, 5,33% în transport, 3,41% în turism și numai 2,73% în agricultură și exploatare forestieră, așa cum este reprezentat în graficul de mai jos (Figura 5.9).

Dacă ne referim la repartitia profitului curent pe domenii de activitate, luând în considerare firmele active pentru un anumit domeniu, structura ar fi următoarea: cel mai mare profit curent este înregistrat în industrie – 41,32%, urmată de comerț cu 19,38% și construcții 15,60%. În servicii, profitul curent a fost de 14,23%, în transporturi 5,34%, în domeniul agriculturii și silviculturii 2,62% și doar 1,52% în turism (Figura 5.10).

În ceea ce privește profitul brut din exploatare, ordinea este aproximativ aceeași, diferă foarte puțin ponderile: industrie – 44,74%, comerț - 18,23%, construcții - 15,27%, servicii - 12,32%, transport - 5,22%, agricultură - 2,75% și turism - 1,46% (Figura 5.11).

Comparativ, pentru anii 2007, 2008, 2009, 2010, 2011 și 2012 valorile indicatorilor utilizați în această analiză economică sunt conform datelor din Tabelul 5.3.

Evoluția principalilor indicatori statistici privind mediul de afaceri

Tabel 5.3.

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Număr firme active	11.637	11.940	10.908	10.802	12.204	12.096
Număr de angajați	97.595	93.636	77.401	76.556	78.596	79.744
Cifra de afaceri (milioane lei)	10.579,445	11.974,226	9.859,052	10.056,439	10.420,863	10.946,441
Profitul curent (milioane lei)	533,799	479,613	334,093	378,933	411,713	530,631

Figura 5.12. Evoluția numărului de firme active

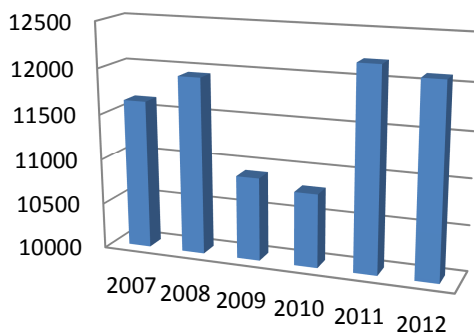

Figura 5.13. Evoluția numărului de angajați

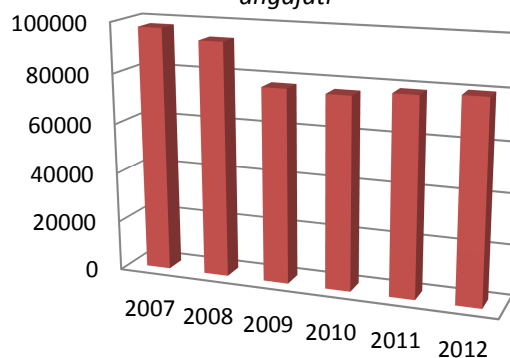

Figura 5.14. Evoluția cifrei de afaceri (Milioane lei)

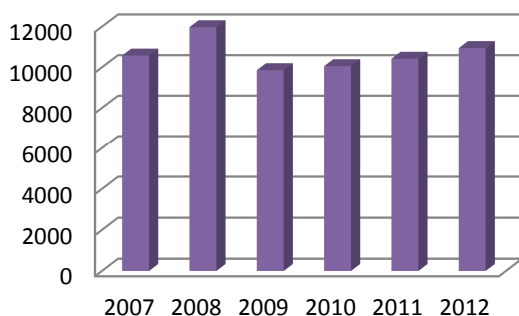
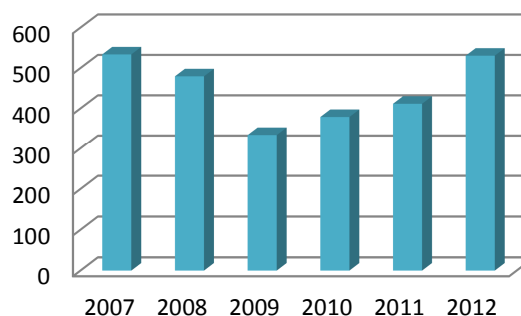

Figura 5.15. Evoluția profitului curent (Milioane lei)

Deoarece datele privind evoluția principalilor indicatori statistici sunt eterogene, acestea au fost prezentate printr-un grup de grafice, fiecare cu propria unitate de măsură și scară de referință.

Se poate observa că numărul de firme active a avut o evoluție oscilantă, cu înregistrarea unei valori maxime de interval în anul 2011 (12.204 firme active) și a unei valori minime în anul precedent (2009 – 10.908 firme active) – Figura 5.12. În schimb, nu există nicio corelație directă între numărul de firme active și cel al angajaților, a cărei evoluție se prezintă în figura alăturată (Figura 5.13). În acest caz, valoarea maximă a fost în anul 2007 (97.595 angajați), iar valoarea minimă în anul 2010 (76.556 angajați).

Referitor la cifra de afaceri, putem sesiza o evoluție destul de omogenă, cu o valoare maximă în anul 2008 (10.579,445 milioane lei) și valoarea minimă în anul 2009 (9.859,052 milioane lei) – Figura 5.14. Profitul curent are o evoluție total diferită de cea a cifrei de afaceri, valoarea cea mai mare a profitului total al firmelor active fiind în anul 2007 (533,799 milioane lei) și cea mai scăzută în anul 2009 (334,093 milioane lei) – Figura 5.15.

Ca urmare, este dificil de estimat o evoluție ulterioară a oricărui dintre cei patru indicatori statistici prezentați. Singura concluzie poate fi aceea că mediul de afaceri din județul Hunedoara este foarte dinamic.

Evoluția numărului de firme active pe principalele domenii de activitate, în perioada 2007-2012, este prezentată în tabelul următor (Tabelul 5.4).

Evoluția firmelor pe principalele domenii de activitate – județul Hunedoara

Tabel 5.4

Nrc.	Domeniul de activitate	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1	Agricultura, vânătoare, silvicultură	338	354	330	345	400	398
2	Pescuitul și piscicultura	11	7	6	6	6	10
3	Industria extractivă	48	38	43	46	49	44
4	Industria prelucrătoare	1.547	1.322	1.178	1.154	1.350	1.291
5	Producția de energie electrică și termică, gaze și apă	22	119	117	125	150	158
6	Construcții	1.073	1.222	1.105	1.060	1.162	1.158
7	Comerț	4.819	4.712	4.240	4.171	4.834	4.792
8	Hoteluri și restaurante	760	769	746	772	839	840
9	Transport, depozitare și comunicații	852	1.083	963	946	1.060	1.079
10	Intermedieri financiare	132	176	160	159	188	196
11	Tranzacții imobiliare	244	277	244	236	243	237
12	Activități de servicii	1.291	1.280	1.218	1.224	1.313	1.302
13	Învățământ	31	38	39	44	45	46
14	Sănătate și asistență socială	198	196	184	188	199	192
15	Alte activități de servicii colective, sociale și personale	269	347	335	326	366	353

Cifra de afaceri pentru firmele active, pe domenii de activitate, pentru anii 2007, 2008, 2009, 2010, 2011 și 2012 se prezintă în Tabelul 5.5.

Evoluția cifrei de afaceri pe principalele domenii de activitate – județul Hunedoara

Tabel 5.5

Nrc	Domeniul de activitate	CA 2007- lei -	CA 2008- lei -	CA 2009- lei -	CA 2010- lei -	CA 2011- lei -	CA 2012- lei -
1	Agricultura, vânătoare, silvicultură	201.003.686	262.070.185	280.047.466	284.720.276	302.004.338	336.249.682
2	Pescuitul și piscicultura	214.636	89.248	202.377	17.173	16.022	544.863
3	Industria extractivă	841.406.509	861.099.162	748.571.867	715.809.764	504.375.239	531.387.994
4	Industria prelucrătoare	3.384.491.037	3.391.994.207	2.537.898.997	3.026.051.467	3458715118	4.082.677.580
5	Producția de energie electrică și termică, gaze și apă	890.652.254	1.432.305.214	1.250.660.546	1.188.765.197	1.327.283.279	806.250.309
6	Construcții	847.737.064	942.179.671	752.305.799	749.742.176	1.085.200.354	1.120.734.968
7	Comerț	3.225.598.925	3.803.295.045	3.154.838.585	2.883.053.274	2.737.123.352	2.790.118.721
8	Hoteluri și restaurante	169.190.607	200.157.637	158.629.357	150.394.323	162.061.398	158.757.601

Strategia pentru dezvoltare durabilă a Municipiului Deva 2014-2020

Nrc	Domeniul de activitate	CA 2007- lei -	CA 2008- lei-	CA 2009- lei -	CA 2010- lei -	CA 2011- lei -	CA 2012- lei-
9	Transport, depozitare și comunicații	629.172.520	629.301.295	549.426.495	634.995.073	360.057.257	609.473.797
10	Intermedieri financiare	15.187.646	19.426.618	18.253.159	17.720.616	17.842.049	21.928.064
11	Tranzacții imobiliare	66.591.601	63.209.941	58.453.750	37.597.097	39.957.492	41.143.082
12	Activități de servicii	247.885.609	272.175.050	283.436.545	283.676.098	330.169.200	345.729.222
13	Învățământ	2.780.002	9.179.074	3.404.134	4.933.809	8.632.251	6.916.959
14	Sănătate și asistență socială	26.013.511	27.351.395	21.960.619	22.132.261	23.867.109	25.665.609
15	Alte activități de servicii colective, sociale și personale	31.452.735	60.395.828	40.962.981	56.829.927	63.558.208	68.862.269

Numărul de angajați pentru firmele active, pe domenii de activitate, pentru anii 2007, 2008, 2009, 2010, 2011 și 2012 (Tabelul 5.6).

Evoluția numărului de angajați pe principalele domenii de activitate – județul Hunedoara

Tabel 5.6

Nr. crt.	Domeniul de activitate	Nr. angajați 2007	Nr. angajați 2008	Nr. angajați 2009	Nr. angajați 2010	Nr. angajați 2011	Nr. angajați 2012
1	Agricultură, vânătoare, silvicultură	1.932	2.272	1.902	1.939	2.228	2.178
2	Pescuitul și piscicultura	4	2	3	3	3	1
3	Industria extractivă	12.768	12.150	11.190	9.668	8.917	8.942
4	Industria prelucrătoare	35.771	30.500	23.988	25.811	26.684	27.491
5	Producția de energie electrică și termică, gaze și apă	3.654	4.919	5.183	4.736	5.266	5.268
6	Construcții	9.977	10.043	7321	6.355	7.858	7.648
7	Comerț	18.057	17.672	14.507	13.765	14.177	13.822
8	Hoteluri și restaurante	2.728	2.902	2.430	2.422	2.678	2.719
9	Transport, depozitare și comunicații	4.661	5.531	4.497	4.555	3.370	4.248
10	Intermedieri financiare	254	318	272	260	295	385
11	Tranzacții imobiliare	421	446	304	292	294	313
12	Activități de servicii	5.882	5.222	4.378	5.178	5.099	5.066
13	Învățământ	128	160	119	195	229	225
14	Sănătate și asistență socială	505	496	464	467	544	553
15	Alte activități de servicii colective, sociale și personale	847	1003	843	910	954	885

Numărul de angajați pe domenii de activitate a avut o structură asemănătoare în timp, fără să se înregistreze modificări majore de distribuție a greutateilor specifice aferente celor 15 domenii de activitate evidențiate în tabelul anterior. Astfel, pentru anul 2012 se poate afirma că cea mai mare parte a angajaților au fost în domeniul industriei prelucrătoare.

Profitul curent pentru firmele active, pe domenii de activitate, pentru anii 2007, 2008, 2009, 2010, 2011 și 2012 se prezintă în tabelul următor (Tabel 5.7).

*Evoluția firmelor după profitul curent pe principalele domenii de activitate
– județul Hunedoara -*

Tabel 5.7

Nr. crt.	Domeniul de activitate	Profit curent 2007- lei -	Profit curent 2008- lei -	Profit curent 2009- lei -	Profit curent 2010- lei -	Profit curent 2011- lei -	Profit curent 2012- lei -
1	Agricultură, vânătoare, silvicultură	12.851.816	15.303.635	8.485.413	7.574.611	14.588.531	13.900.950
2	Pescuitul și piscicultura	56.166	22.615	16.834	3.397	0	5.367
3	Industria extractivă	13.415.002	6.961.619	3.637.075	3.552.813	2.503.312	20.290.553
4	Industria prelucrătoare	157.029.268	138.279.705	95.075.724	138.451.168	113.044.839	147.722.903
5	Producția de energie electrică și termică, gaze și apă	3.061.402	17.867.072	18.064.421	24.318.924	25.067.667	51.236.034
6	Construcții	109.947.543	70.313.921	42.848.602	42.886.546	66.118.575	82.781.556
7	Comerț	123.650.286	124.542.615	84.054.768	87.117.973	94.636.127	102.824.339
8	Hoteluri și restaurante	15.701.114	21.448.446	5.455.621	5.349.409	6.277.731	8.056.781
9	Transport, depozitare și comunicații	19.195.649	18.380.669	15.645.358	15.638.475	19.956.147	28.323.353
10	Intermedieri financiare	6.189.427	7.322.451	6.988.890	6.081.320	6.658.334	8.294.645
11	Tranzacții imobiliare	17.182.479	9.022.481	12.738.629	8.298.566	11.184.419	12.353.959
12	Activități de servicii	45.465.835	39.847.012	34.914.420	33.187.093	44.673.535	46.441.670
13	Învățământ	360.266	685.630	524.171	402.057	362.652	505.951
14	Sănătate și asistență socială	5.530.268	6.671.295	3.355.908	2.773.401	2.774.212	3.893.739
15	Alte activități de servicii colective, sociale și personale	4.160.857	2.943.374	2.287.961	3.296.821	3.866.496	3.999.401

5.1.3. Analiză date statistice municipiul Deva

Prin sprijinul oferit de Camera de Comerț și Industrie Hunedoara au fost prelucrate, centralizate și puse la dispoziție datele oficiale ale bilanțurile contabile depuse de societățile comerciale din municipiului Deva la Direcția Generală a Finanțelor Publice Hunedoara și cele furnizate de Oficiul Național al Registrului Comerțului. Setul complet al acestor date au permis completarea analizei realizate la nivelul județului Hunedoara și extragerea unor concluzii deosebit de importante pentru fundamentarea Strategiei de dezvoltare 2014-2020.

Analiza realizată a vizat numai firmele care au depus bilanțurile contabile până la data termenului de predare. De asemenea, nu au intrat în calcul activitățile realizate de Asociațiile Familiare (AF) și persoanele fizice (PF).

Din cele 3.730 firme care au depus bilanț contabil pe anul 2012, numai 2.427 de societăți comerciale au avut o cifră de afaceri mai mare ca zero, realizând la nivelul județului o cifră de afaceri de aproximativ 3,918 miliarde lei. Valoarea totală a profitului brut înregistrat este de 271.392 mii lei, iar valoarea profitului curent înregistrat a fost de 195.464 mii lei. Numărul persoanelor angajate a fost de 25.865 salariați.

Repartiția firmelor pe principalele domenii de activitate, valoarea cifrei de afaceri, a profitului brut din exploatare, a profitului curent și a numărului de angajați pe fiecare domeniu este prezentată în tabelul de mai jos (Tabel 5.8).

*Repartiția firmelor din municipiul Deva
după domeniul de activitate (anul 2012)*

Tabel 5.8

Nrc.	Domeniu de activitate	Număr firme	Număr firme CA>0	Cifra afaceri (lei)	Profit brut (lei)	Număr angajați	Profit Curent (lei)
1	Agricultură, vânătoare și servicii anexe	52	31	20.173.345	1.188.329	101	1.321.943
2	Silvicultură și exploatare forestieră	9	9	5.542.353	209.691	60	69.829
3	Pescuitul și acvacultura	1	0	0	0	0	0
4	Industria extractivă	11	8	41.436.287	68.110.226	225	18.529.433
5	Industria prelucrătoare	335	225	1.577.519.161	51.357.545	11.623	42.764.114
6	Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	13	6	2.196.640	120.550	31	106.603
7	Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	24	16	151.387.955	5.734.934	1.364	4.531.737
8	Construcții	375	238	507.278.069	52.097.327	2.425	41.662.572
9	Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	1.361	815	1.187.550.633	41.864.829	4.260	35.655.609
10	Transport și depozitare	260	176	63.076.300	3.804.946	709	3.593.073

Nrc.	Domeniu de activitate	Număr firme	Număr firme CA>0	Cifra afaceri (lei)	Profit brut (lei)	Număr angajați	Profit Curent (lei)
11	Hoteluri și restaurante	225	154	46.550.292	3.779.422	724	3,729,288
12	Informații și comunicații	95	69	22.396.944	3.894.351	252	3,617,205
13	Intermedieri financiare și asigurări	64	44	12.730.521	3.318.538	185	5,164,846
14	Tranzacții imobiliare	122	85	26.690.557	9.127.948	154	8,614,622
15	Activități profesionale, științifice și tehnice	451	317	77.966.754	14.440.841	931	14,123,082
16	Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	129	81	119.607.548	8.395.453	2.089	8,163,006
17	Învățământ (inclusiv școli de șoferi)	17	13	1.798.584	179.519	62	146,747
18	Sănătate și asistență socială	72	59	12.250.616	1.576.212	242	1,426,607
19	Activități de spectacole, culturale și recreative	40	25	15.219.442	649.823	155	664,729
20	Alte activități de servicii	74	56	27.396.124	1.541.688	273	1,579,493
TOTAL		3.730	2.427	3.918.768.125	271.392.172	25.865	195.464.538

Corespunzător datelor din tabelul anterior, rezultă următoarele valori ale ponderilor aferente principalilor indicatori statistici evidențiați în cadrul analizei: cifra de afaceri, profitul brut, numărul de angajați, profitul curent(Tabel 5.9).

Ponderile principalilor indicatori statistici ai firmelor din municipiul Deva după domeniul de activitate (anul 2012)

Tabel 5.9

Nrc.	Domeniu de activitate	Număr firme	Număr firme CA>0	Pondere Cifra afaceri (%)	Pondere Profit brut (%)	Pondere Număr angajați(%)	Pondere Profit Curent (%)
1	Agricultură, vânătoare și servicii anexe	52	31	0.51%	0.44%	0.39%	0.68%
2	Silvicultură și exploatare forestieră	9	9	0.14%	0.08%	0.23%	0.04%
3	Pescuitul și acvacultura	1	0	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
4	Industria extractivă	11	8	1.06%	25.10%	0.87%	9.48%
5	Industria prelucrătoare	335	225	40.26%	18.92%	44.94%	21.88%
6	Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	13	6	0.06%	0.04%	0.12%	0.05%
7	Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	24	16	3.86%	2.11%	5.27%	2.32%
8	Construcții	375	238	12,94%	19,20%	9,38%	21,31%

Nrc.	Domeniu de activitate	Număr firme	Număr firme CA>0	Pondere Cifra afaceri (%)	Pondere Profit brut (%)	Pondere Număr angajați(%)	Pondere Profit Curent (%)
9	Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	1.361	815	30,30%	15,43%	16,47%	18,24%
10	Transport și depozitare	260	176	1,61%	1,40%	2,74%	1,84%
11	Hoteluri și restaurante	225	154	1,19%	1,39%	2,80%	1,91%
12	Informații și comunicații	95	69	0,57%	1,43%	0,97%	1,85%
13	Intermedieri financiare și asigurări	64	44	0,32%	1,22%	0,72%	2,64%
14	Tranzacții imobiliare	122	85	0,68%	3,36%	0,60%	4,41%
15	Activități profesionale, științifice și tehnice	451	317	1,99%	5,32%	3,60%	7,23%
16	Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	129	81	3,05%	3,09%	8,08%	4,18%
17	Învățământ (inclusiv școli de șoferi)	17	13	0,05%	0,07%	0,24%	0,08%
18	Sănătate și asistență socială	72	59	0,31%	0,58%	0,94%	0,73%
19	Activități de spectacole, culturale și recreative	40	25	0,39%	0,24%	0,60%	0,34%
20	Alte activități de servicii	74	56	0,70%	0,57%	1,06%	0,81%
TOTAL		3.730	2.427	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

În tabelul anterior au fost evidențiate datele aferente firmelor care activează în următoarele domenii de activitate: industria extractivă, industria prelucrătoare, construcții, comerț cu ridicata și cu amănuntul. Criteriul după care a fost realizată această selecție a fost reprezentat de ponderea profitului brut (>10%) și ponderea profitului curent (>9%).

O analiză succintă a ponderilor înregistrate de firmele care fac parte din aceste domenii de activitate ne permite formularea unor concluzii cu impact asupra direcțiilor strategice prioritare pentru perioada vizată - 2014-2020.

Astfel, deși în industria extractivă activează numai 11 firme, dintre care 8 cu CA>0 (0,33% din total firme), cu un număr de angajați de numai 0,87% din total, a căror cifră de afaceri cumulată deține numai 1,06% din total firme pe municipiul Deva, datele profitului sunt semnificative: 25,10% profit brut și 9,48% profit curent.

Asemănător, industria prelucrătoare include un număr de 225 firma active cu CA>0 (9,27% din total firme), ponderea cifrei de faceri este de 40,26%, ponderea profitului brut de 18,92% și a profitului curent de 21,88%, incluzând 44,94% din numărul de angajați din total angajați firme active cu CA > 0.

Situații de excepție se înregistrează și în domeniul construcțiilor - la numai 9,8% din total firme active cu CA > 0 ponderile indicatorilor relevanți pentru caracterizarea eficienței economice este: cifra de afaceri 12,94%, profitul brut 19,20%, numărul de angajați 9,38% și profitul curent 21,31%.

Domeniul comerț atrage cele mai multe firme active cu CA > 0, 815 din 2.427 (deci 33,58%), cu un număr de angajați care reprezintă 16,47% din total, deține următoarele ponderi ale indicatorilor economici relevanți: cifra de afaceri 30,30%, profitul brut 15,43%, și profitul curent 18,24%.

Este necesar să evidențiem și faptul că domeniul "Activități profesionale, științifice și tehnice" deține locul secund din punct de vedere al numărului de firme active cu CA > 0, prin cele 317 firme care aparțin acestui domeniu, respectiv 13% din total. În schimb, oferă locuri de muncă la numai 931 de angajați (deci 3,6%), iar profitul brut deține 5,32% și cel curent 7,23%. Oricum, prezintă importanță faptul că acest domeniu este activ în cadrul municipiului Deva, fiind posibilă o evoluție semnificativă în perioada următoare.

Pentru realizarea unor situații comparative privind principalii indicatori evidențiați, ne vom referi în continuare la situația firmelor pe baza grupelor principale de activitate prevăzute în nomenclatorul activităților economice, conform Tabelului 5.10.

*Repartiția firmelor din municipiul Deva
după grupa de activitate (anul 2012)*

Tabel 5.10

Nrc.	Grupa de activitate	Număr firme	Nr firme CA>0	Cifra afaceri (lei)	Profit brut (lei)	Număr angajați	Profit Curent (lei)
1	Agricultura	62	40	25.715.698	1.398.020	161	1,391,772
2	Industrie	383	255	1.772.540.043	125.323.255	13.243	65,931,887
3	Constructii	375	238	507.278.069	52.097.327	2.425	41,662,572
4	Comert	1.361	815	1.187.550.633	41.864.829	4.260	35,655,609
5	Turism	225	154	46.550.292	3.779.422	724	3,729,288
6	Transport	260	176	63.076.300	3.804.946	709	3,593,073
7	Servicii	1.064	749	316.057.090	43.124.373	4.343	43,500,337
TOTAL		3.730	2.427	3.918.768.125	271.392.172	25.865	195.464.538

Corespunzător acestor date rezultă ponderile pe grupe principale de activitate ale firmelor care au depus date la bilanțul din anul 2012, conform Tabelului 5.11.

Un prim aspect se referă la distribuția numărului de firme incluse în bilanțul pe anul 2012, după grupele principale de activitate aferente acestora.

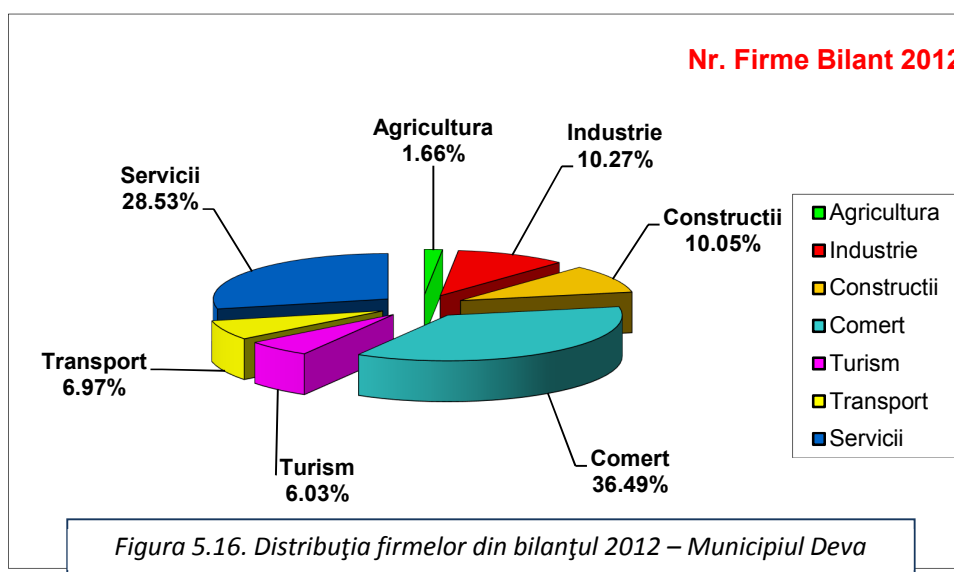
Graficul care reflectă această distribuție este prezentat în Figura 5.16. Astfel, cele mai multe firme activează în comerț (36,49%) și servicii (28,53%). În continuare, industria (10,27%) și construcțiile (10,05%) au ponderi foarte apropiate. Practic, majoritatea firmelor (85,34%) sunt cuprinse în aceste patru grupe de referință. Celelalte grupe participă cu ponderi destul de mici, astfel: transport (6,97%), turism (6,03%) și agricultură (1,66%).

*Ponderea principalilor indicatori ai firmelor din municipiul Deva
după grupa de activitate (anul 2012)*

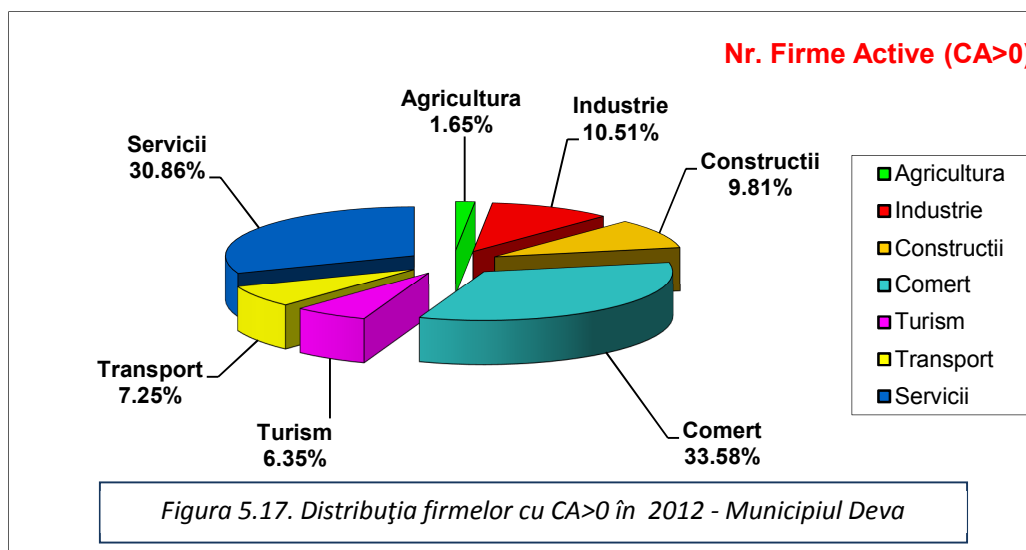
Tabel 5.11

Nrc.	Grupa de activitate	Număr firme	Nrfirme CA>0	Pondere Cifra afaceri (%)	Pondere Profit brut (%)	Pondere Număr angajați	Pondere Profit Curent (%)
1	Agricultura	62	40	0.66%	0.52%	0.62%	0.71%
2	Industrie	383	255	45.23%	46.18%	51.20%	33.73%
3	Constructii	375	238	12.94%	19.20%	9.38%	21.31%
4	Comert	1,361	815	30.30%	15.43%	16.47%	18.24%
5	Turism	225	154	1.19%	1.39%	2.80%	1.91%
6	Transport	260	176	1.61%	1.40%	2.74%	1.84%
7	Servicii	1,064	749	8.07%	15.89%	16.79%	22.25%
TOTAL		3,730	2,427	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%

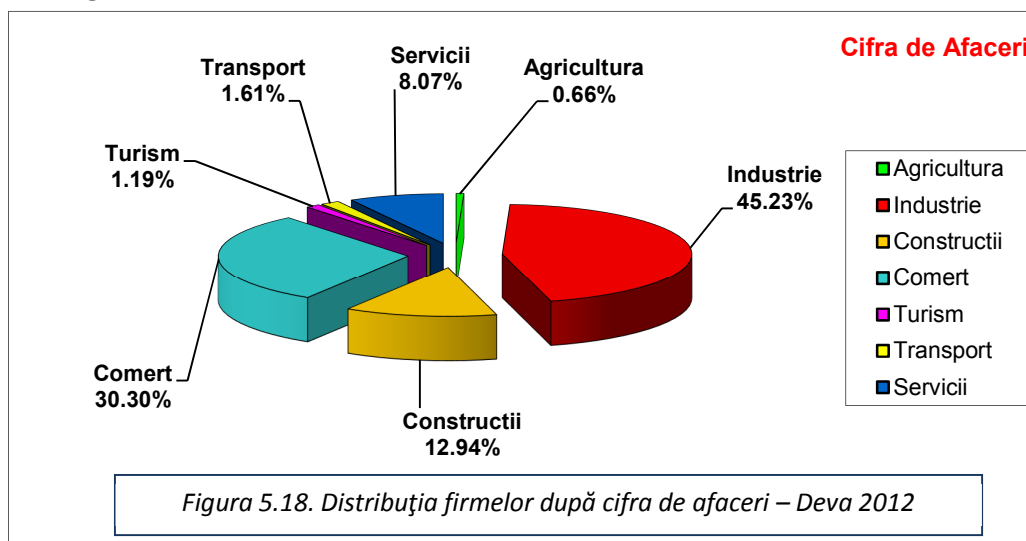
Dacă ne vom referi la distribuția numărului de firme care au realizat o cifră de afaceri pozitivă, după grupele principale de activitate aferente acestora, repartiția va fi destul de apropiată de cea a firmelor care au depus date pentru bilanț.

Graficul care reflectă această distribuție este prezentat în Figura 5.17. Din nou, cele mai multe firme activează în comerț (33,58%) și servicii (30,86%). Industria (10,51%) și construcțiile (9,81%) ocupă locurile următoare. Majoritatea firmelor (84,76%) sunt cuprinse în aceste patru grupe. Celelalte grupe participă după cum urmează: transport (7,25%), turism (6,35%) și agricultura (1,65%).

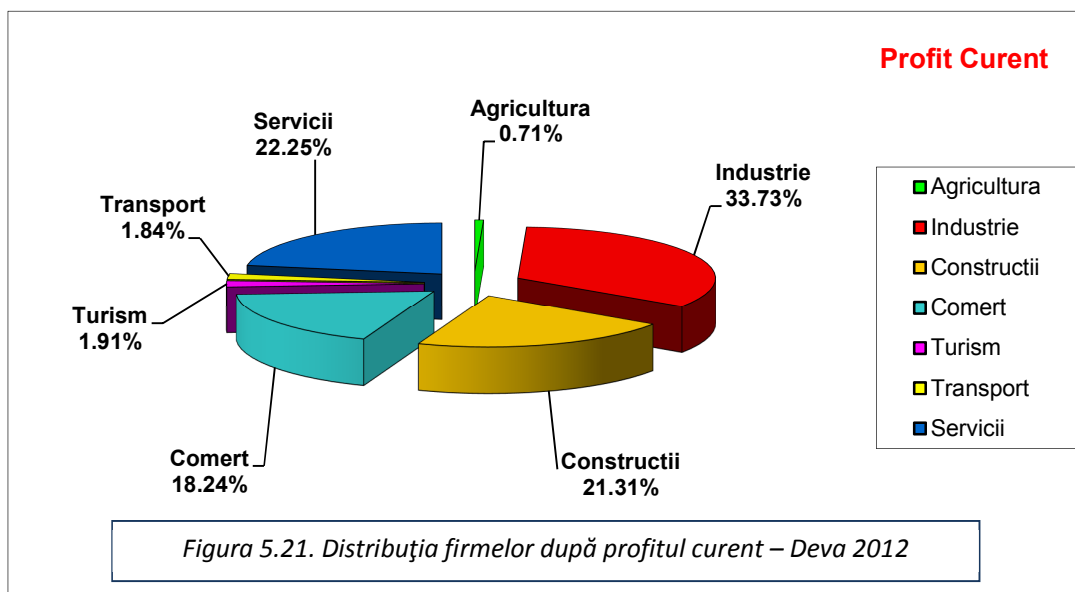
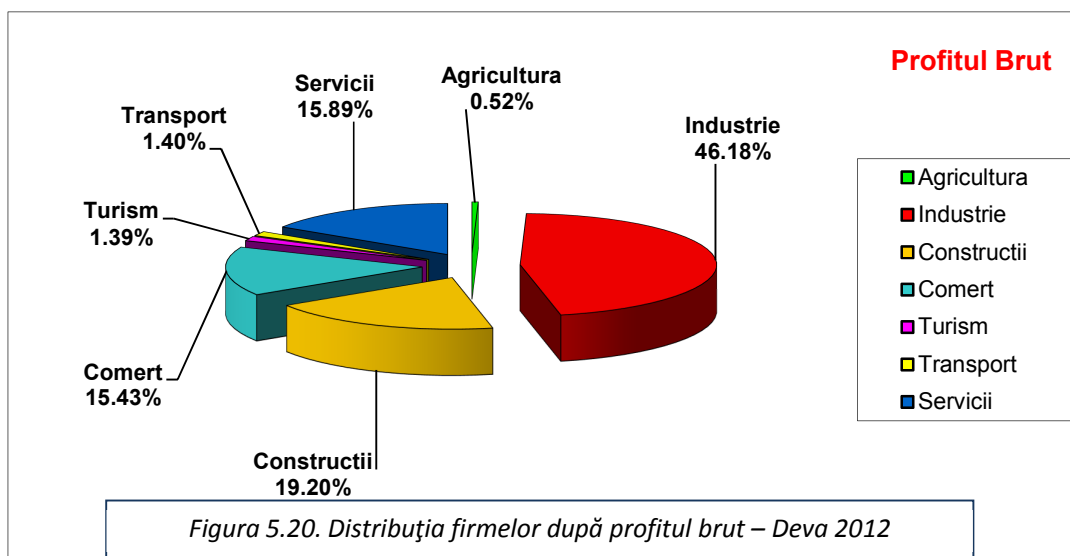
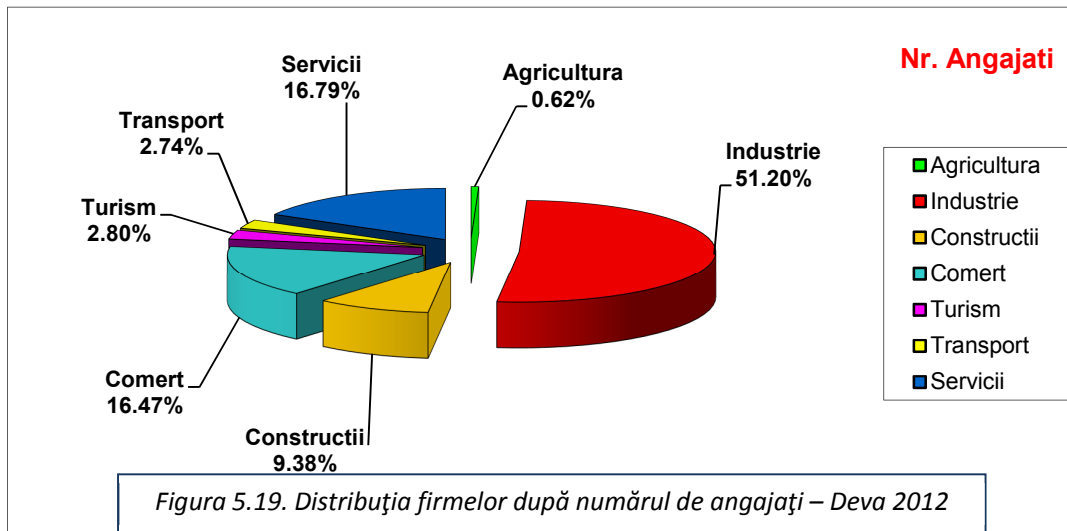
Situația după cifra de afaceri modifică substanțial alura anterioară. Astfel, industria participă substanțial la consolidarea cifrei de afaceri (45,23%). Comerțul se situează în continuare pe locul secund (30,30%). Construcțiile participă cu 12,94% la cifra de afaceri totală. Serviciile, care conform numărului de firme active cu CA>0 aveau ponderea 30,86%, după criteriul cifrei de afaceri dețin o pondere de numai 8,07%.

Configurația distribuției după cifra de afaceri a firmelor cu CA>0 este prezentată în graficul din Figura 5.18.

Ceilați indicatori statistici – numărul de angajați, profitul brut și profitul curent – conduc la rezultate de asemenea destul de importante pentru caracterizarea economiei municipiului Deva.

Majoritatea angajaților (51,20%) sunt în industrie. Serviciile ocupă 16,69% dintre angajații firmelor, iar comerțul un procent foarte apropiat de cel al serviciilor (16,47%). În construcții activează 9,38% din totalul angajaților, iar celelalte grupe – turism, transport și agricultură – au ponderi de 2,80%; 2,74% și 0,62% (Figura 5.19).

Celelalte grafice au fost prezentate alături pentru a facilita comparația. Din punct de vedere al profitului – brut și curent – industria deține primul loc – cu 46,18%, respectiv 33,73%. De remarcat totuși faptul că aici participă 51,20% dintre angajați. Aceste date nu fac decât să confirme concluziile analizelor efectuate la nivelul Regiunii Vest și să impună stabilirea în continuare a industriei prelucrătoare drept una din primele priorități de dezvoltare.

Construcțiile și serviciile se clasează, alternativ, pe locurile doi și trei, astfel: construcțiile au 19,20% ponderea în profitul brut și 21,31% ponderea în profitul curent, iar serviciile 15,89% pondere în profitul brut și 22,25% ponderea în profitul curent. În general, aceste domenii se înscriu în categoria domeniilor atrase, prin circumstanțele favorizante din alte domenii sau sectoare de activitate fiind induse acțiuni și elemente specifice în cadrul acestora. Ca urmare, în cea mai mare parte direcția și intensitatea de manifestare în continuare la nivelul acestor două domenii va fi rezultanta acțiunii economiei de piață.

Comerțul participă de asemenea la valoarea celor două tipuri de profit, astfel: 15,43% ponderea în profitul brut și 18,24% ponderea în profitul curent. În schimb, analiza care se impune în acest caz este compararea numărului de firme active cu CA>0 (33,58%), și cu numărul de angajați (16,47%), deci gradul de atragere a forței de muncă este destul de scăzut. Dezvoltarea în continuare a acestui domeniu va contribui la dezvoltarea economică generală a localității, dar nu va crea facilități deosebite pentru reducerea șomajului.

Cele patru grupe – industrie, construcții, servicii și comerț – contribuie esențial la valoarea profitului brut – cu 96,7%, respectiv la valoarea profitului curent – cu 95,53%.

Dacă se analizează restul grupelor – turism, transport și agricultură – este evidentă contribuția destul de mică la profitul firmelor. Astfel, turismul deține 1,39% din profitul brut și 1,91% din profitul curent, transportul 1,40% din profitul brut și 1,84% din profitul curent, iar agricultura numai 0,52% din profitul brut și 0,71% din profitul curent.

Dacă transporturile și agricultura reprezintă domenii pentru care reglementările și circumstanțele create la un moment dat în cadrul mediului de afaceri vor induce direcția și intensitatea de dezvoltare, turismul poate fi considerat un domeniu mult mai flexibil, pentru care este posibilă imprimarea unui sens ascendent de dezvoltare, cu atât mai mult cu cât potențialul turistic și cultural oferă condiții deosebite în acest sens.

În schimb, criteriul mobilității impune restricții destul de puternice, care este necesar să se situeze în prim-planul preocupărilor autorităților locale. Deși se consideră o facilitate proximitatea aeroporturilor de la Timișoara, Arad și Sibiu, distanțele și deci timpul care este necesar să se afecteze pentru ajungerea la Deva, nu permit practicarea tipurilor de turism evidențiate ca fiind adecvate, atât în cadrul analizei efectuate de Banca Mondială, cât și în cele realizate la nivelul municipiului Deva.

Pe de altă parte, deschiderea oferită de turism și dinamizarea întregului ritm de viață socială și economică în cadrul localității, reprezintă de asemenea puncte de referință pentru dezvoltarea municipiului Deva la orizontul anilor 2020. Funcție de resursele la dispoziție și oportunitățile oferite de atragerea unor surse de finanțare viabile, este necesar să se reanalizeze acest domeniu specific, în vederea definirii unor obiective concrete și identificării factorilor și a căilor de atingere a acestor obiective.

5.2. Resursele umane

5.2.1. Context Regional – ocuparea forței de muncă

Populația activă

Structura forței de muncă este în strânsă legătură cu dinamica populației, și constituie o premisă importantă în atragerea investițiilor și dezvoltarea unei regiuni. Din punct de vedere statistic, *populația activă* reprezintă acea parte din populație, care se încadrează în limitele legale de vârstă și sănătate, care potențial poate fi angajată la un moment dat.

La nivelul anului 2011 Regiunea Vest dispunea de un total de 846,5 mii persoane active, ceea ce înseamnă o reducere cu 26 mii de persoane față de 2002, ca urmare a scăderii demografice. Această fluctuație și scădere a populației active (chiar dacă în 2007-2008 se manifestă o anumită redresare), se observă în cazul ambelor sexe. Din totalul populației active în 2011, populația feminină reprezenta 46,23% și populația masculină 53,76%.

Populația ocupată

Populația ocupată este indicatorul care măsoară doar acea parte din populația activă care lucrează efectiv în economie. Analiza acesteia, reflectă la nivelul Regiunii Vest în anul 2011 existența a 811,2 mii persoane ocupate, ceea ce înseamnă o valoare nesemnificativ mai mare față de anul 2002 (+8,2 mii).

Per ansamblu, între 2002-2011, fluctuația populației ocupate reflectă dinamica fluctuației populației active pe categorii de sex. La nivelul anului 2011 din totalul populației ocupate, populația masculină reprezenta 56,4%, iar cea feminină 43,6% (Figura 5.22).

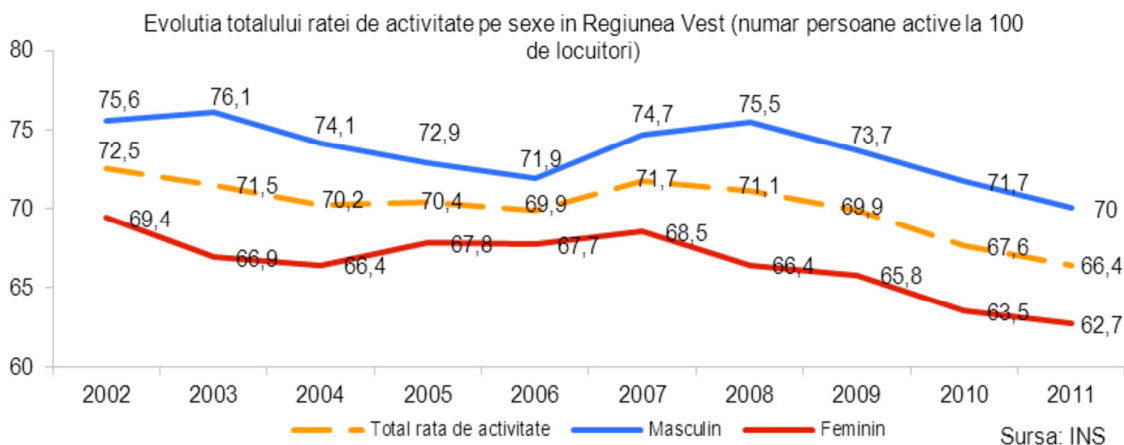

Figura 5.22. Evoluția ratelor de ocupare pe sexe în Regiunea Vest

În ceea ce privește evoluția acestui indicator în funcție de mediul de rezidență, populația ocupată din mediul rural numără 297,8 mii persoane. De asemenea, raportul urban-rural din total populație ocupată este de 63,3% urban - 36,7% rural.

În același timp, *rata de ocupare* reprezintă raportul dintre populația ocupată și populația totală cuprinsă în intervalul de vârstă de 15-64 ani, exprimat procentual. Rata de ocupare în Regiunea Vest în anul 2011 este de 49,5%. Rata de ocupare în rândul populației feminine este de 41,3%, iar în rândul populației masculine de 58,4%.

Evoluția în timp relevă modificări mici ale ratei de ocupare, între 48,1% și 40,8%, maximul atingându-se în anul 2007 și minimul fiind înregistrat în anul 2005. Analiza ratelor de ocupare, comparativ pe sexe, relevă aceleași tendințe, cele mai mici valori la nivelul anului 2004 pentru populația masculină și 2005 pentru cea feminină, precum și o tendință de revitalizare a ratelor la nivelul anului 2007.

Șomajul

Șomajul reprezintă principala cauză de sărăcie pentru populația de vârstă activă. Riscul sărăciei pentru șomeri este de peste cinci ori mai mare decât pentru cei care au un loc de muncă (44 % față de 8 %). În anul 2010 rata șomajului de lungă durată (ponderea șomerilor aflați în șomaj de 12 luni și peste în populația activă) a fost de 1,8%, în scădere cu 2 puncte procentuale comparativ cu anul 2005. Rata șomajului de lungă durată pentru tineri (ponderea șomerilor tineri aflați în șomaj de 6 luni și peste în populația activă de 15-24 ani) este superioară celei totale, aceasta fiind de 12,2% în 2010 (Tabel 5.12).

La nivel regional, Regiunea Centru are cea mai mare rată a șomajului de lungă durată (4,6%) și cea mai mare rată a șomajului pentru tineri (21,2%). Regiunea Vest are a doua cea mai mică rată a șomajului din țară (1,8%) în scădere cu 2% comparativ cu anul 2005. Singura regiune cu o rată mai mică este Regiunea București-Ilfov, cu o valoare a șomajului de lungă durată de 0,2%. Referitor la șomajul în rândul tinerilor, Regiunea Vest se situează pe locul 4 în România, cu o rată de 12,2%, în creștere cu 0,3% comparativ cu anul 2005.

Din punct de vedere al structurii ratei șomajului pe sexe, la nivelul Regiunii Vest rata șomajului este ușor mai mare în rândul bărbaților (1,9%, comparativ cu 1,6% cât este în cazul femeilor). La nivelul mediilor de rezidență, rata șomajului în mediul rural este 1,9%, ușor superioară celei din mediul urban (1,7%). Structura ratei este similară și în cazul tinerilor, 13,1% pentru bărbați și 11,1% pentru femei, iar la nivelul mediilor de rezidență disparitățile sunt mai accentuate, 19,2% rata șomajului pentru tineri în mediul urban, în timp ce în mediul rural este de doar 4,5%.

Evoluția ratei șomajului de lungă durată în Regiunea Vest (%)

Tabel 5.12

<i>Indicator</i>	2005	2006	2007	2008	2009	2010	%2010 / 2005
Rata șomajului de lungă durată	3,8	3,5	3,0	2,7	2,1	1,8	-2
Rata șomajului de lungă durată pentru tineri (6 luni și peste)	11,9	10,0	11,6	12,0	11,4	12,2	0,3

5.2.2. Gradul de ocupare pe sectoare de activitate

Structura ocupațională pe sectoarele principale relevă o situație asemănătoare precum și tendințe similare cu cele ale structurii valorii adăugate brute, mai pronunțate totuși cu referire la schimbarea structurală curentă.

La nivel național, în 2010 structura ocupațională se caracteriza printr-o pondere foarte ridicată a sectorului agricol (29,1%), urmat de industrie (20,7%), comerț (20,3%), administrație publică, asigurări, învățământ, sănătate și asistență socială (11,9%), dar mult mai mică în construcții (7,5%) și informații - comunicații (1,6%).

În Regiunea Vest, cea mai mare pondere a persoanelor ocupate este în industrie (27,7%), în sectorul agricol (25,1%), comerț (21,1%), administrație publică, asigurări, învățământ, sănătate și asistență socială (11,9%). În construcții lucrează 5,9% din populația ocupată din regiune, iar în informații și comunicații 1,5%.

Comparativ cu România, Regiunea Vest prezintă o pondere semnificativ mai mare a ocupării forței de muncă în industrie (7% deasupra mediei pe țară, situându-se pe locul întâi). Pe de altă parte, aceasta prezintă o pondere semnificativ mai mică a ocupării forței de muncă în agricultură și pescuit (-4,1%, situându-se pe locul al șaselea, înaintea regiunilor București Ilfov și Centru).

Comparativ cu UE27, Regiunea Vest se caracterizează în principal printr-o pondere mai mare a ocupării în industrie (10,2% peste media UE27) și agricultură (19,9 % peste media UE27), în timp ce ponderea sectorului construcțiilor, a informațiilor și comunicațiilor și a tranzacțiilor imobiliare sunt similare cu media UE27 (Figura 5.23). Acest lucru indică faptul că Regiunea Vest este în continuare capabilă de a susține o producție industrială relativ ridicată (spre deosebire de multe regiuni europene vestice, precum și că este posibilă dezvoltarea unui sector al serviciilor mai dinamic).

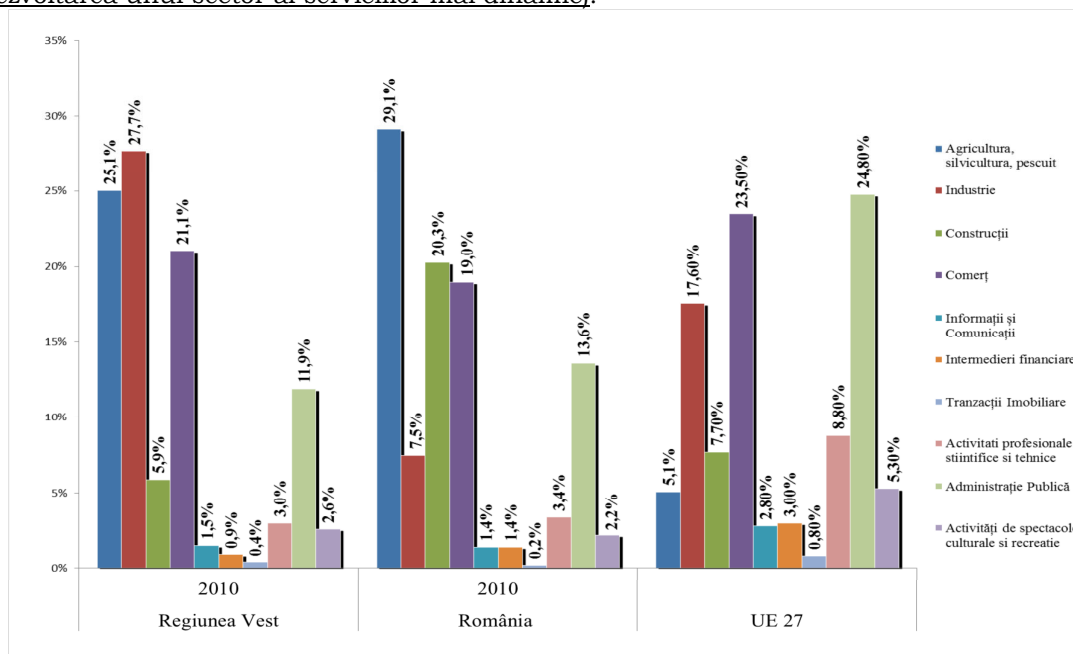

Figura 5.23. Ponderea populației ocupate pe sectoare în 2010

Ca și modalitate de concentrare a resurselor pe obiectivele Strategiei Europa 2020, Politica de Coeziune definește un set de obiective tematice (OT) la care vor contribui fondurile ESI (ESI - *European Structural and Investment*). Aceste OT-uri oferă o multitudine de obiective de finanțare posibile în întreaga UE, cu incidență asupra forței de muncă, astfel:

- ✓ Întărirea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării;
- ✓ Promovarea angajării și sprijinirea mobilității lucrătorilor;
- ✓ Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei.

În Comunicatul său *Politica regională ce contribuie la creșterea inteligentă în Europa*, Comisia Europeană oferă sugestii cu privire la conceptele cheie care trebuie prezentate în cadrul unei strategii de specializare inteligentă. Dintre acestea amintim numai pe cele cu legătură directă asupra ocupării forței de muncă:

- ⇒ *Cluster de inovare pentru creștere regională*. Clusterelor oferă mediul favorabil de încurajare a competitivității și inovării.
- ⇒ *Medii de afaceri prietenoase de inovare pentru IMM-uri*, mai ales cele care se concentrează pe C&D și crearea de noi firme.
- ⇒ *Infrastructura regională atractivă de cercetare și centrele de competență* sunt elemente cheie ale sistemelor de inovare bazate pe cunoștințe.
- ⇒ *Creativitatea și industriile culturale* pot sprijini dezvoltarea semnificativă a economiilor locale, crearea de locuri de muncă noi și sustenabile, pot avea un efect de propagare asupra altor industrii și pot crește atractivitatea regiunilor și a orașelor.

Deosebit de importantă în acest context este și recomandarea Băncii Mondiale pentru Regiunea Vest, referitoare la obiectivele specifice și prioritățile de investiții identificate pentru Axa prioritară 1, “Creșterea competitivității locale și specializarea inteligentă în Regiunea Vest”, care poate avea un impact esențial asupra forței de muncă.

Astfel, se consideră că prima prioritate de investiții prin această axă este îmbunătățirea infrastructurii regionale de cercetare și inovare și promovarea centrelor de competență.

Obiectivele specifice ale acestei priorități de investiții sunt:

- (i) creșterea capacității de cercetare și inovare a regiunii, cu scopul de a crea noi produse și tehnologii;
- (ii) creșterea cooperării dintre actorii locali și regionali responsabili cu cercetarea, dezvoltarea tehnologică, inovarea și dezvoltarea afacerilor;
- (iii) întărirea culturii de asociere a companiilor din Regiunea Vest.

Nivelul de cercetare în această regiune poate fi crescut prin structuri de parteneriat public-privat. Cercetarea în domenii ca TIC, electronică, procesarea lemnului, energii regenerabile, agroalimentar, pot fi extinse printr-o nouă infrastructură, dezvoltată fie prin structuri publice sau private, acționând individual sau în asociere.

Regiunea Vest deține un avantaj comparativ în ceea ce privește angajații calificați (sau cei cu educație universitară). Ca mare parte a României, totuși, Regiunea Vest se confruntă cu o problemă, atât a angajaților în etate, restructurați din industrii tradiționale ca mineritul și industria metaliferă (mai ales în Hunedoara și Caraș-Severin), precum și a angajaților tineri, care termină școala fără a avea calificări cerute pe piața muncii.

5.2.3. Analiză date statistice Municipiul Deva

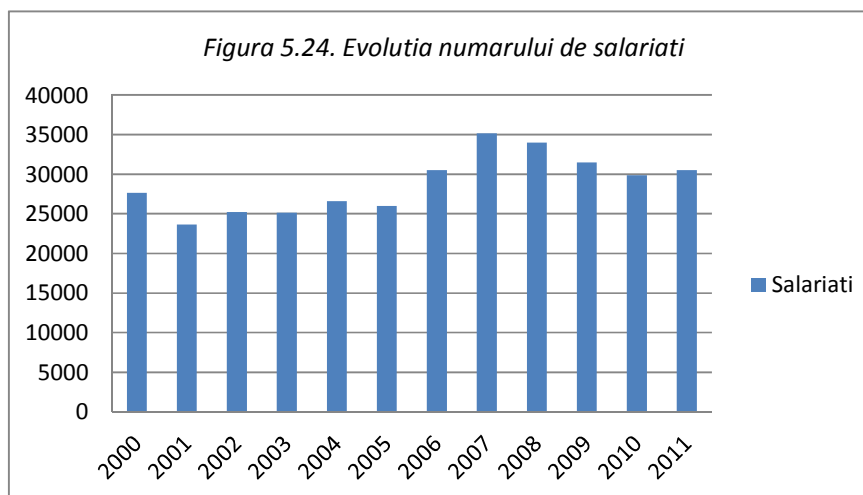
Datele statistice la dispoziție au fost furnizate de INS prin *Fișa localității Municipiului Deva*. Aceste date sunt prezentate în Anexa X1. Ca urmare, vom fi consecvenți cu modul de sistematizare a informațiilor în cadrul acestui document de înregistrate a datelor statistice.

Prin analiza statistică a datelor specifice Municipiului Deva se confirmă în cea mai mare parte concluziile studiilor de fundamentare a elaborării strategiilor de dezvoltare 2014-2020, realizate pentru Regiunea Vest, prezentate succint în partea de început a capitolului.

5.2.3.1. Ocuparea resurselor de muncă

Salariați

Numărul mediu de *salariați* a cunoscut o evoluție deosebit de oscilantă, fără să poată fi stabilită o regulă generală, acoperitoare pentru întreaga perioadă de referință (2000-2011). Graficul din Figura 5.24 denotă această evoluție. Dacă ne referim la anul final al analizei (2011), față de cel de început (2000), se poate spune că numărul de *salariați* a cunoscut o creștere de 10,4%, respectiv de la 27.638 *salariați* în anul 2000 la 30.518 *salariați* în anul 2011.

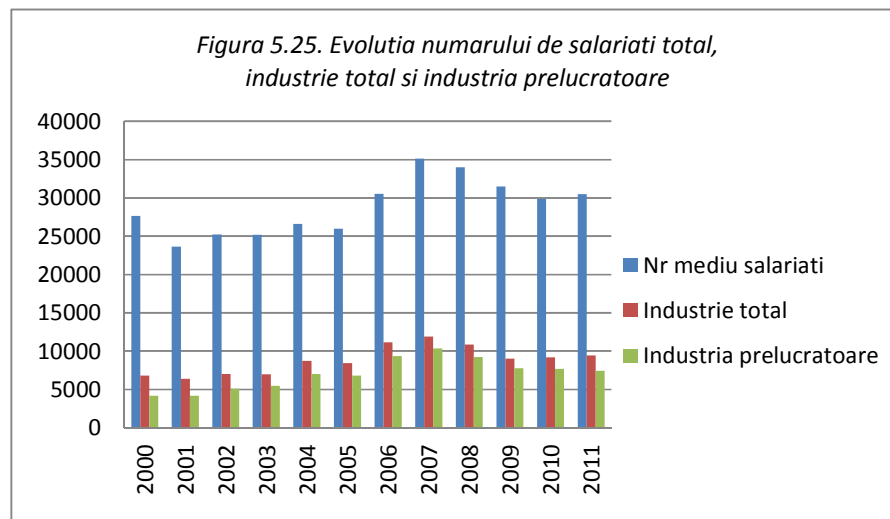

De asemenea, putem identifica un nivel de maxim (35.144 *salariați* în 2007) și un nivel minim (23.638 *salariați* în 2001). Pentru perioada 2007-2011 se poate evidenția un trend constant de diminuare a numărului de *salariați* care se datorează, în special, fenomenului de migrație a forței de muncă, scăderea fiind de 10,22% (2011, 30.518 *salariați*).

Evoluția numărului mediu de *salariați* este în concordanță directă cu schimbările numerice realizate în principala ramură de activitate a municipiului, industria. Astfel, dacă în anul 2000 în industrie activau 24,6% din totalul *salariaților* (6.796 *salariați* din numărul mediu de 27.638), în anul 2011 acest domeniu rămâne în continuare pe primul loc al acestui clasament, dar cu o pondere de 30,9% (9.424 *salariați* din totalul de 30.518). Maximul perioadei din punct de vedere al numărului de *salariați* din industrie a fost la rândul său susținut de valorile înregistrate în principala ramură industrială din punct de vedere al absorbției forței de muncă, industria prelucrătoare.

Figura 5.25 prezintă comparativ evoluția acestor trei indicatori statistici, respectiv numărul mediu de salariați, din industrie total și din industria prelucrătoare.

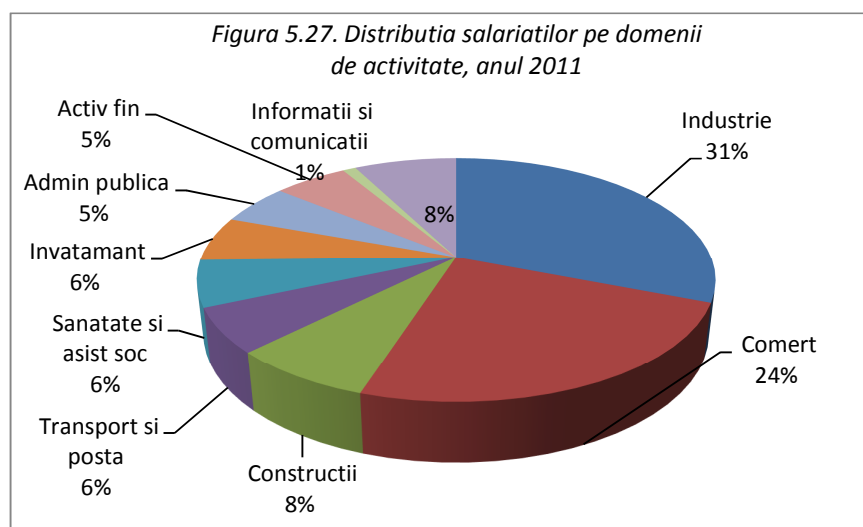
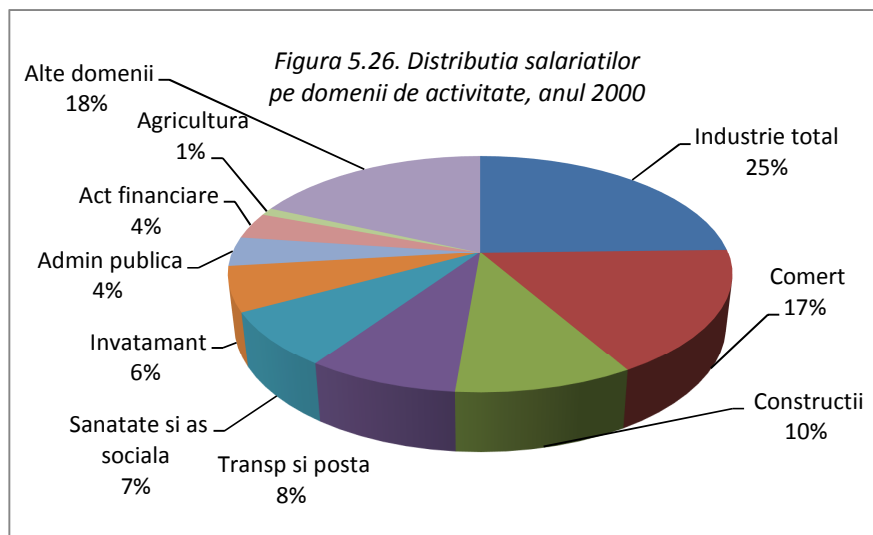
Dacă ne referim la *distribuția salariaților pe domenii de activitate*, o primă observație trebuie să se refere la aportul nesemnificativ al agriculturii, care în anul 2000 era de 1%, iar în anul 2011 nu se mai identifică salariați în agricultură. Ca urmare, în continuare vom omite acest domeniu de activitate din observațiile pe care le vom formula.

Pentru a avea o imagine relevantă a distribuției salariaților pe domenii de activitate, au ne vom referi la datele înregistrate la începutul și sfârșitul perioadei de analiză (Tabelul 5.13). De menționat faptul că datele pentru *Administrația publică și Activități financiare, bancare și de asigurări* nu sunt omogene, fiind modificată încadrarea în aceste domenii specifice, noile domenii din 2011 fiind *Servicii administrative și activități de servicii suport și Administrație publică și apărare, asigurări sociale din sistemul public.*

Evoluția distribuției salariaților pe domenii de activitate

Tabel 5.13

Nrc.	Domeniul de activitate	2000		2011	
		Numeric	Procentual	Numeric	Procentual
1	Numărul mediu de salariați	27638	100%	30518	100%
2	Industrie total	6796	25%	9424	31%
3	Comerț	4728	17%	7368	24%
4	Construcții	2662	10%	2307	8%
5	Transporturi și poștă	2262	8%	1800	6%
6	Sănătate și asistență socială	2071	7%	1878	6%
7	Învățământ	1679	6%	1818	6%
8	Administrație publică	1137	4%	1623	5%
9	Activități financiare, bancare și de asigurări	987	4%	1672	5%
10	Agricultură	286	1%	-	-
11	Informații și comunicații	-	-	301	1%
12	Alte domenii	5030	18%	2327	8%

Prezentarea paralelă a celor două distribuții reflectă transformările care au avut loc în distribuția salariatilor pe domenii de activitate, cponsecință directă a restructurărilor care au avut loc în această perioadă în structura economică a municipiului (Figura 5.26 și Figura 5.27).

Astfel, dacă în 2000 *industria* deținea primul loc cu o pondere de 25%, iar *comerțul* locul secund cu ponderea de 17%, acest clasament se păstrează și în anul 2011, dar cu o accentuare a ponderilor deținute, respectiv 31% *industrie* și 24% *comerț*. Locurile următoare revin ponderii salariatilor din *comerț* și *transport și poștă*, cu ponderile de 10% și 8% în 2000, diminuate în 2011 la 8% și 6%. De remarcat prezența în anul 2011 a domeniului *informații și comunicații*, care absorbe 1% din numărul totalul salariatilor municipiului Deva.

Ponderea *învățământului* a rămas constantă (6%). O creștere ușoară, de 1%, s-a înregistrat la salariatii din *sănătate și asistența socială* (de la 6% la 7%), precum și o diminuare de numai 1% în ceea ce privește salariatii din cadrul *administrației publice* și a *activităților financiare, bancare și de asigurări*.

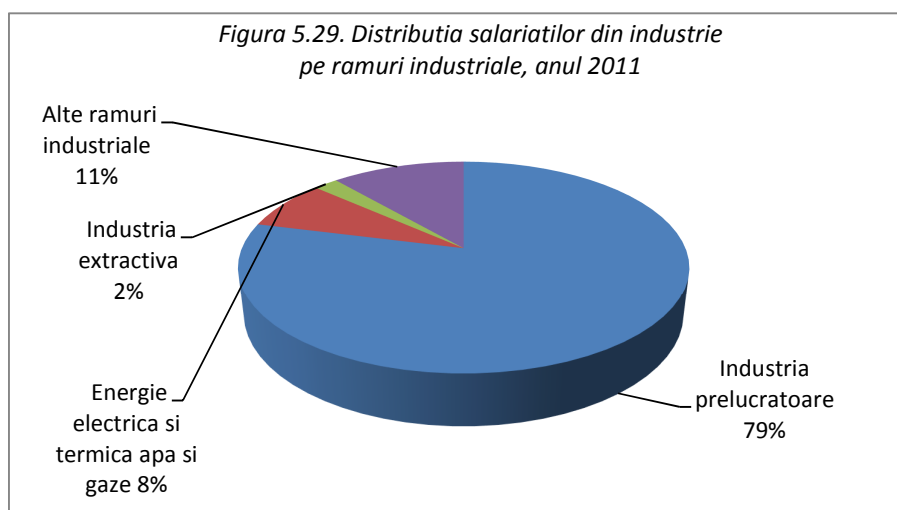
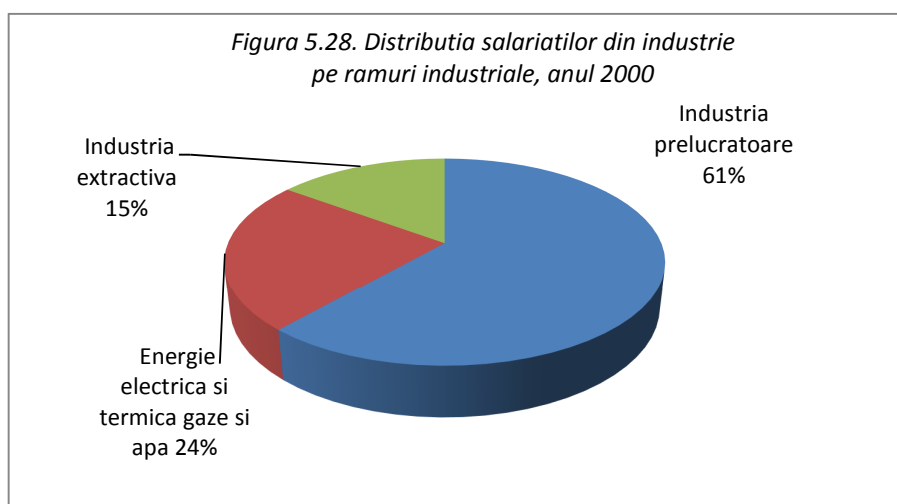

Deoarece industria reprezintă domeniul principal de activitate al municipiului Deva, vom detalia analiza privind modificările structurale care au avut loc în perioada 2000-2011, cu referire la numărul de salariați care și-au desfășurat activitatea în acest domeniu.

Evoluția distribuției salariaților din industrie

Tabel 5.14

Nrc.	Domeniul de activitate	2000		2011	
		Numeric	Procentual	Numeric	Procentual
1	Industrie total, din care:	6796	100%	9424	100%
2	- Industria prelucrătoare	4178	61%	7472	79%
3	- Energie electrică și termică, gaze și apă	1604	24%	720	8%
4	- Industria extractivă	1014	15%	197	2%
5	- Alte ramuri industriale	-	-	1080	11%

Tabelul 5.14 prezintă evoluția distribuției numărului de salariați pe principalele ramuri industriale în anii 2000 și 2011. Corespunzător datelor înregistrate în acest tabel se obțin reprezentările grafice de distribuție din Figurile 5.28 și 5.29.

Prezentarea în paralel a celor două distribuții este edificatoare asupra mutațiilor care s-au produs în perioada analizată în ceea ce privește numărul salariaților din diverse ramuri industriale. Astfel, locul fruntaș deținut de *industria prelucrătoare* se impune în continuare. Mai mult, de la o pondere de 61%, cât deținea în anul 2000, s-a făcut saltul la 79%, ceea ce reprezintă o modificare structurală profundă la nivelul municipiului Deva, și care poate constitui în continuare un punct de analiză pentru o mulțime de alte aspecte socio-economice care au incidență cu acest indicator de structură.

Mutații semnificative s-au produs și la numărul de salariați care au activat în domeniul *energiei electrice și termice, gaze și apă*. În acest caz, ponderea inițială de 24% privind salariații din total industrie s-a modificat la 8%. Din nou, se poate continua analiza cu aspecte corelate cu această diminuare a ponderii salariaților. Totuși, trebuie să arătăm că modificarea cifrelor absolute aferente (1.604 salariați în 2000 și 720 salariați în 2011) denotă o diminuare mult mai mică, numărul salariaților din 2011 reprezentând 44% din numărul salariaților care activau în ramura respectivă în anul 2000.

Industria extractivă, o ramură deosebit de importantă pentru județul Hunedoara, a atras în anul 2000 15% din numărul total al salariaților din industrie, în timp ce în anul 2011 ne referim numai la 2% din totalul salariaților. În cifre absolute, salariații care revin industriei extractive în anul 2011 (197 salariați) reprezintă 19,4% din numărul salariaților care activau în această ramură industrială în anul 2000 (1014 salariați).

Referitor la activitatea din comerț. Datele la dispoziție din Fișa localității municipiului Deva sunt înregistrate prin *Comerț*, pentru perioada 2000-2005, respectiv *Comerț cu ridicata și cu amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor*, pentru perioada 2008-2011. În prima perioadă, 2000-2005, salariații din *comerț* au cunoscut o creștere continuă, de la 4728 în 2000 la 5568 în 2005, iar în perioada 2008-2011 s-a putut constata o diminuare în primii doi ani, de la 7885 în anul 2008 la 7293 în anul 2011, după care numărul salariaților a crescut puțin în anul 2011, fiind 7368 salariați angajați în activități comerciale.

Salariații din *construcții* au cunoscut o evoluție total oscilantă. În ansamblu, pentru întreaga perioadă 2000-2011, se poate observa că numărul salariaților s-a diminuat cu 13,3%, de la 2662 salariați în 2000 la 2307 salariați în 2011. Un punct de maxim absolut al perioadei a fost în anul 2008, când erau prezenți 4269 salariați în domeniul construcțiilor, iar minimumul perioadei revine anului 2010, cu numai 2109 salariați. De remarcat tendința de creștere continuă înregistrată pe subintervalul 2004-2008, valorile succesive din anii respectivi fiind 2236 în 2004, 2258 în 2005, 2621 în 2006, 3007 în 2007 și 4269 în 2008. Creșterea absolută, de 2033 salariați corespunde unei creșteri procentuale cu 91%, deci s-a ajuns la aproape o dublare a salariaților din domeniul construcții.

Somajul

Datele de care dispunem referitoare la șomajul din municipiul Deva sunt furnizate de asemenea prin *Fișa localității* și acoperă perioada 2010-2012, atât total, cât și pe sexe.

În perioada analizată - 2007-2013 - numărul șomerilor din municipiul Deva a cunoscut o evoluție aleatorie, atât dacă ne raportăm la situația înregistrată anual, cât și în ceea ce privește valorile care s-au înregistrat lunar (Tabelul 5.15).

Totuși, se poate evidenția o scădere continuă lunară a numărului șomerilor înregistrați în perioada ianuarie 2007 – octombrie 2007, cu o ușoară creștere apoi în lunile terminale ale anului, respectiv noiembrie și decembrie. Asemănător, în anul 2008 are loc o scădere din luna ianuarie și până în luna iulie, plus luna septembrie, și creșteri în rest.

Numarul șomerilor înregistrați în municipiul Deva în perioada 2007-2013

Tabel 5.15

ANUL	IANUARIE	FEBRUARIE	MARTIE	APRILIE	MAI	IUNIE	IULIE	AUGUST	SEPTEMBRIE	OCTOMBRIE	NOIEMBRIE	DECEMBRIE
2007	1096	1065	921	820	759	700	678	669	620	607	615	620
2008	719	719	677	663	592	561	559	591	556	586	693	792
2009	937	1090	1274	1439	1582	1686	1951	2063	2227	2311	2466	2531
2010	2592	2622	2590	2560	2545	2399	2464	2528	2110	2042	1999	1922
2011	1864	1729	1534	1220	1202	1060	1054	1085	1081	1098	1084	1103
2012	1126	1119	1070	994	942	900	991	1069	1059	1077	1214	1304
2013	1398	1384	1332	1270	1193	1116	1222	1239	1221	1202	1223	1328

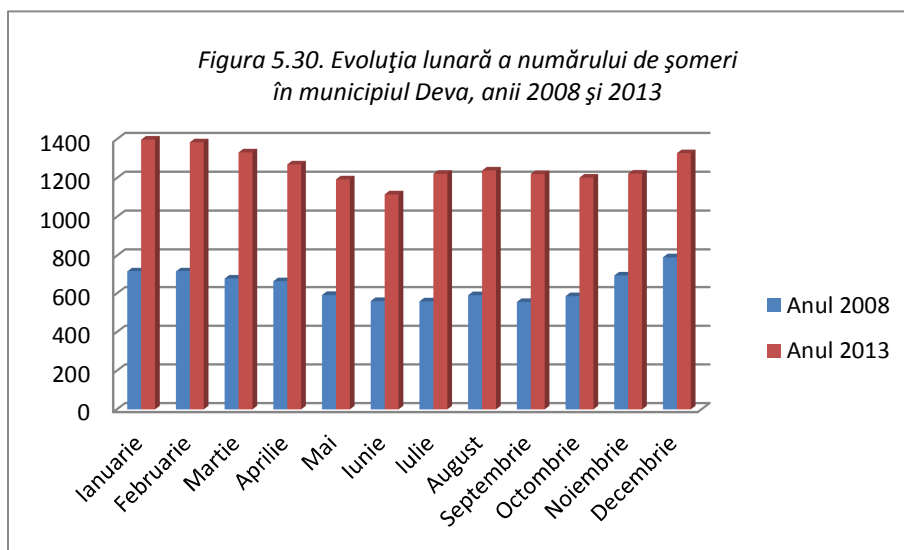
Deoarece nu este posibilă stabilirea unei reguli generale de evoluție a numărului de șomeri, s-a considerat utilă compararea cifrelor lunare din anul 2013 cu cele aferente anului anterior cu cele mai mici valori ale numărului de șomeri, fiind selectat în acest sens anul 2008.

Datele de referință sunt exemplificate în Tabelul 5.16 și în graficul din Figura 5.30. În acest sens, este evidentă creșterea numărului de șomeri, valoarea cea mai scăzută procentuală fiind consemnată la nivelul lunii decembrie (creștere de 67,7%), iar cea mai ridicată, de 119,6%, se referă la comparația lunilor septembrie.

Numarul șomerilor înregistrați în municipiul Deva în perioada 2007-2013

Tabel 5.16

ANUL	IANUARIE	FEBRUARIE	MARTIE	APRILIE	MAI	IUNIE	IULIE	AUGUST	SEPTEMBRIE	OCTOMBRIE	NOIEMBRIE	DECEMBRIE
2008	719	719	677	663	592	561	559	591	556	586	693	792
2013	1398	1384	1332	1270	1193	1116	1222	1239	1221	1202	1223	1328
Creștere % 2013/2008	94,4%	92,5%	96,7%	91,5%	101,5%	98,9%	118,6%	109,8%	119,6%	105,1%	76,5%	67,7%

Rata șomajului la nivel județean se determină lunar. Astfel, datele transmise în acest sens de *Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Hunedoara*, denotă valori destul de mari ale șomajului (Tabelul 5.17).

Numărul total de șomeri înregistrați și rata șomajului în județul Hunedoara în anul 2013

Tabel 5.17

ANUL 2013	Număr total șomeri	Din care femei	Număr total șomeri indemnizați	Număr total șomeri neindemnizați	Total șomeri din sectorul privat	Rata șomajului (%)	Rata șomajului feminină (%)	Rata șomajului masculină (%)
IANUARIE	13552	6150	7377	6175	7294	6,99	6,71	7,24
FEBRUARIE	13704	6144	7256	6448	7523	7,07	6,71	7,40
MARTIE	13001	5956	6509	6492	7263	6,71	6,50	6 89
APRILIE	12425	5675	6120	6305	7018	6,41	6,20	6 60
MAI	11172	5049	5586	5586	6351	5,76	5,51	5,99
IUNIE	10886	4909	5374	5512	6180	5,62	5,36	5,85
IULIE	11597	5249	5214	6383	5977	5 98	5,73	6.21
AUGUST	11204	5118	5915	5289	5791	5,78	5,59	5,95
SEPTEMBRIE	11577	5546	5961	5616	5987	5,97	6,05	5,90
OCTOMBRIE	13324	6462	6132	7192	6423	6,88	7,05	6,71
NOIEMBRIE	14019	6793	6430	7589	6769	7,23	7,42	7,07
DECEMBRIE	14476	6831	6927	7549	7258	7,47	7,46	7,48

5.3. Situația demografică

5.3.1. Date demografice Județul Hunedoara

Preocupările actuale ale demografiei se orientează tot mai mult spre cunoașterea, descrierea și analiza evoluției familiilor și a gospodăriilor, ca formă esențială a modului de conviețuire umană, suport informațional statistic imperativ pentru construirea politicilor de dezvoltare economică și socială. În acest sens, prin strategia elaborată cu privire la Recensământul Populației și al Locuințelor, desfășurat în luna octombrie 2011, a fost extins fondul de informații prin care să se caracterizeze evoluția în timp a familiilor, respectiv a gospodăriilor – componentele de bază ale conviețuirii umane.

Potrivit rezultatelor ultimului recensământ al populației și locuințelor, aflate pe site-ul Direcției Județene de Statistică Hunedoara, județul Hunedoara avea în octombrie 2011 o populație de 418.565 locuitori, din care 313.918 (75%) locuiau în mediul urban și 104.647 (25%) - în mediul rural.

La aceeași dată, din totalul populației 214.584 erau femeii (51.3%) și restul de 203.981- bărbați. Față de situația existentă la recensământul anterior, populația stabilă a scăzut cu 67.1 mii persoane (din care 34.8 mii femei).

Populația stabilă a celor mai importante municipii la finele anului 2011 era următoarea: Deva (61.123 persoane), Hunedoara (60.525 persoane) și Petroșani (37.160 persoane). Din punctul de vedere al mărimii populației stabile, județul Hunedoara se situează pe locul 22 în ierarhia județelor. Evoluția numerică a populației totale în perioada 2001 - 2011 la nivelul județului este prezentată în Figura 5.31.

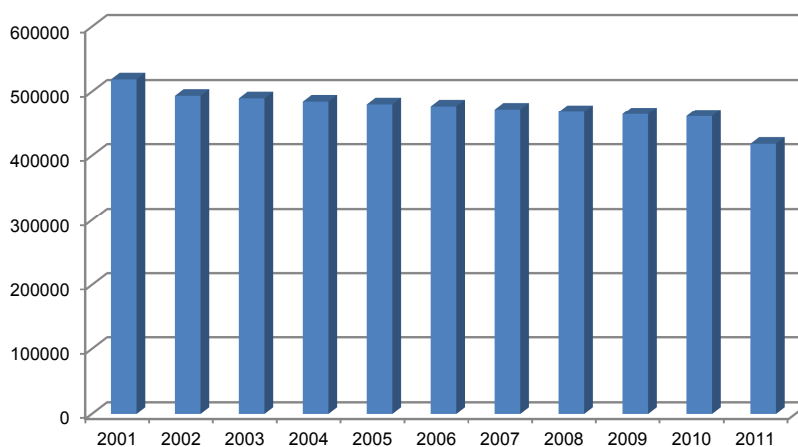

Figura 5.31. Evoluția populației din județul Hunedoara în perioada 2001-2011

În perioada 2001-2011 numărul populației din județul Hunedoara a scăzut constant, de la 546.163 locuitori până la 418.565 locuitori. De asemenea, densitatea populației s-a micșorat în perioada analizată cu cca 15 locuitori pe km² (de la 74,1 locuitori/km² în anul 2000, la 59,3 locuitori/km² în anul 2011). Cauzele principale ale acestei scăderi au fost natalitatea tot mai mică și migrația externă accentuată.

Distribuția populației stabile pe medii de rezidență se prezintă astfel: în municipii și orașe trăiesc 313,9 mii persoane, reprezentând 75,0% din totalul populației stabile. Față de situația de la penultimul recensământ, ponderea populației stabile din mediul urban a scăzut cu 0.9 % în detrimentul mediului rural.

Analiza distribuției populației pe grupe de vârstă pentru anul 2011 este reprezentată în Figura 5.32, din care se observă că populația județului Hunedoara este dominată de grupa adulților cu vârste cuprinse între 40÷44 ani. Este o populație matură, cu tendință de îmbătrânire, fapt ce se observă ușor din graficele de mai jos: copiii (0-14 ani) dețin o pondere de 14.2% în totalul populației stabile a județului, populația tânără (15÷24 ani) reprezintă un procentaj de 11.0%, persoanele mature (25÷64 ani) formează majoritatea (57.9%), iar persoanele în vârstă de 65 ani și peste reprezintă 16.9% din total.

Persoanele în vârstă de 85 ani și peste dețin o pondere de 1.1% în totalul populației stabile. Categoriile de vârstă sub 40 de ani conțin o populație din ce în ce mai redusă, astfel încât grupa sub 5 ani însumează doar 18.327 locuitori, din care 9.407 de sex masculin.

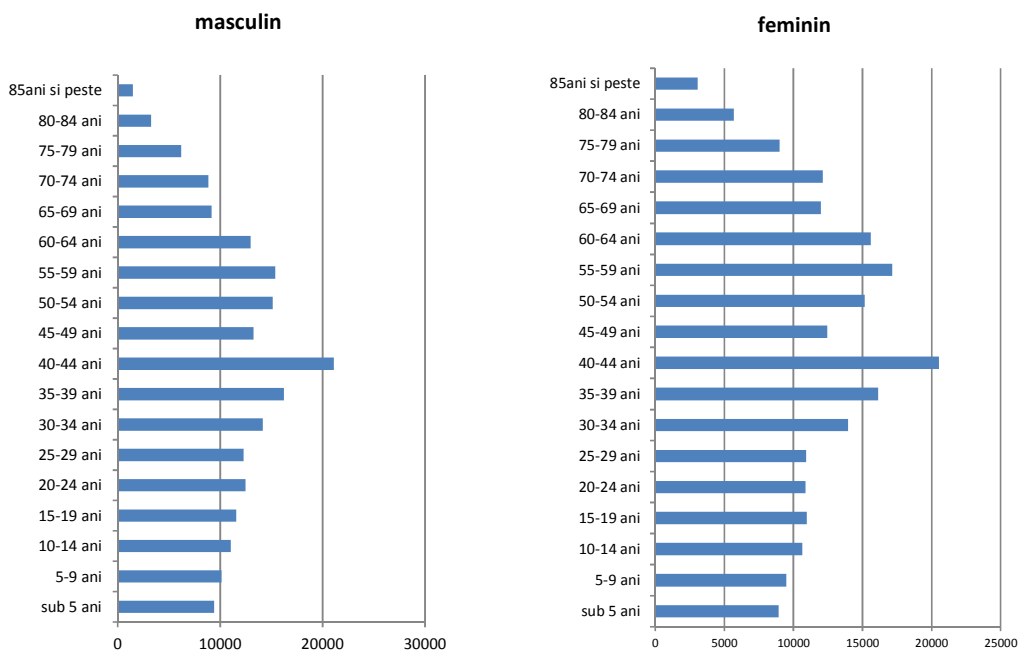

Figura 5.32. Distribuția populației din județul Hunedoara pe grupe de vârstă

Din rezultatele definitive ale recensământului populației și locuințelor din anul 2011 a reieșit că numărul persoanelor plecate în străinătate pentru o perioadă de cel puțin un an, dar care nu fac parte din populația stabilă, este de 15,2 mii și, evident, nu cuprinde decât o parte a numărului de emigranți externi.

Sub-inregistrarea semnificativă a fost cauzată de faptul că, la momentul critic al recensământului, mare parte dintre aceste persoane erau plecate cu întreaga familie în străinătate și nici nu au existat alte persoane (în țară) care să declare informațiile solicitate despre aceștia.

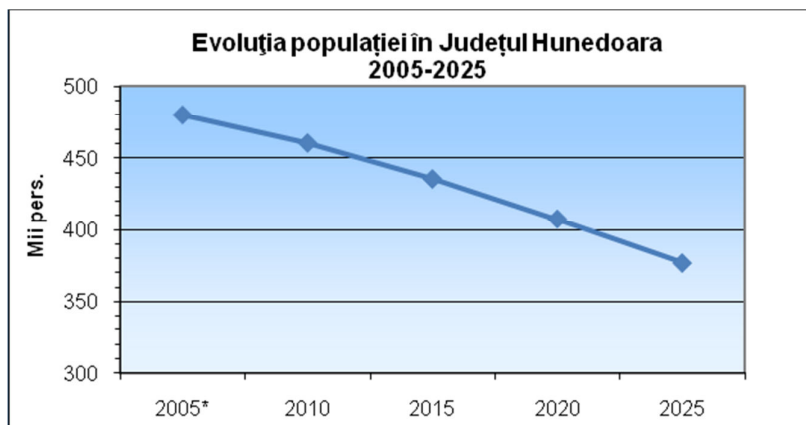

Populația majoritară în județul Hunedoara este de naționalitate română. La recensământ s-au declarat români 368,1 mii persoane (93,6%). Populația de etnie maghiară înregistrată la recensământ a fost de 15,9 mii persoane (4,0%), iar numărul celor care s-au declarat romi a fost de 7,5 mii persoane (1,9%). Numărul persoanelor care s-au declarat de etnie germană a fost de 1,0 mii persoane (0,2%).

Față de recensământul din anul 2002 s-a înregistrat o creștere a ponderii populației de etnie română (de la 92,7% la 93,6%) și a celei de etnie romă (de la 1,4% la 1,9%), precum și o descreștere a ponderii populației de etnie maghiară (de la 5,2% la 4,0%) și de etnie germană (de la 0,4% la 0,2%).

Proгноza privind evoluția populației

Scăderea populației a fost moderată până în anul 2010 și va fi mai accentuată spre sfârșitul perioadei de proiectare. Această scădere se va datora menținerii unui deficit al nașterilor în raport cu numărul deceselor (spor natural negativ), la care se va adăuga soldul negativ cumulat al migrației interne și externe.

Sursa: INS , Proiectarea populației României în profil teritorial până în anul 2025

Figura 5.42. Evoluția populației în perioada 2005-2025

Dacă ne referim la evoluția populației Județului Hunedoara pe grupe mari de vârstă se constată următoarele:

- grupa de vârstă „0-14 ani” are valori sub media națională și regională indiferent de anul pe care îl luăm drept referință;
- scăderea constantă a populației cuprinsă în grupa ”0-14 ani”, de la 14,86 % din totalul populației județului în 2005 la 11,18% în anul 2025;
- grupa de vârstă „peste 65 ani” are valori superioare mediei naționale și regionale în toată perioada supusă analizei; ponderea acestei grupe de vârstă din totalul populației este în creștere;
- încă din anul 2010 ponderea populației cuprinsă în grupa ”peste 65 ani” a depășit ponderea populației tinere ”0-14 ani”, iar diferența se accentuează spre 2025 în favoarea populației mai în vârstă.

Toate acestea pun în evidență un proces accentuat de îmbătrânire a populației, proces care se va accentua spre finalul perioadei supusă analizei.

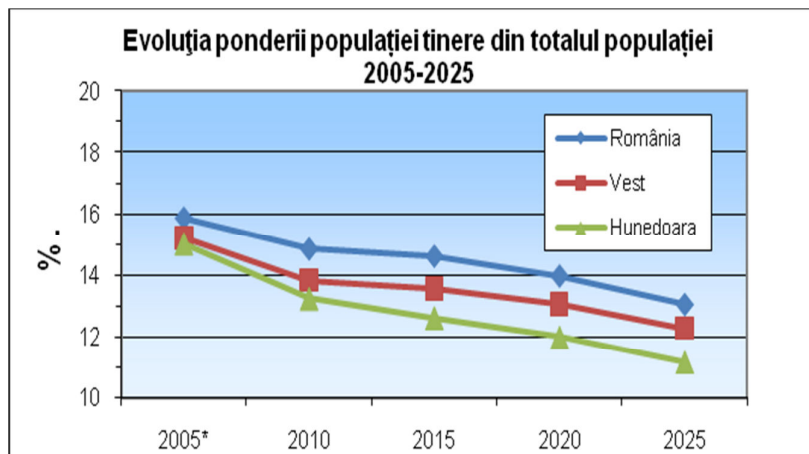
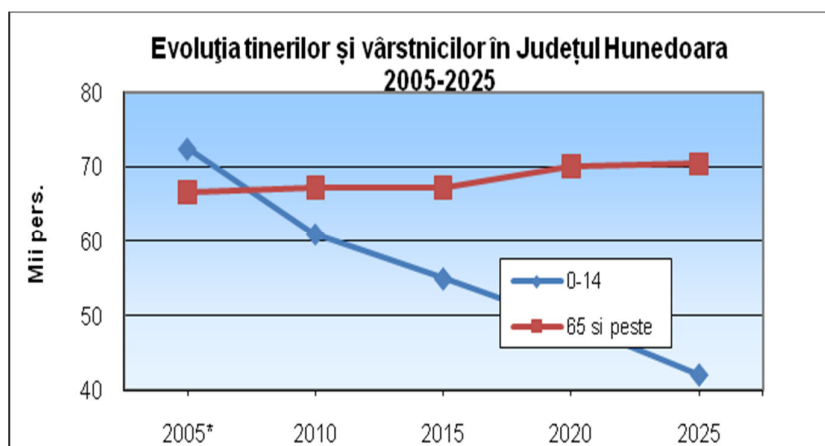

Figura 5.43. Evoluția populației tinere în perioada 2005-2025

Sursa: INS , Proiectarea populației României în profil teritorial până în anul 2025
* Datele pe anul 2005 sunt preluate din Anuarul Statistic al României 2006, INS, 2006

Figura 5.44. Evoluția populației tinere și vârstnice în perioada 2005-2025

Din punct de vedere demografic, principalii factori care acționează asupra mărimii și structurii populației sunt natalitatea, mortalitatea și migrația.

În Județul Hunedoara se remarcă o diminuare a natalității. Principalii factori care au determinat scăderea natalității sunt de natură economică, socială și culturală. Este vorba de o transformare semnificativă a structurii ocupaționale a populației, care a impus, mai ales contingentelor tinere, o mobilitate teritorială și profesională deosebită și, în același timp, prelungirea perioadei de instruire.

În perspectivă, numărul populației Județului Hunedoara este prognozat să scadă până în 2025 raportat la anul 2005 cu 105.600 persoane, ceea ce reprezintă 21,0% din populația județului la nivelul anului 2005. Este cea mai semnificativă scădere a populației la nivelul Regiunii Vest, depășind cu mult media regiunii (-9,5%) și pe cea națională (-11%).

În ceea ce privește evoluția populației pe sexe, se observă diferențe majore în privința scăderii populației feminine și masculine comparativ cu Regiunea Vest sau cu scăderea înregistrată la nivel național.

Se aproximează în anul 2025 față de anul 2010 o reducere cu 17,68% a populației feminine și cu 18,87% a populației masculine. Aceasta reprezintă cea mai drastică scădere din județele Regiunii Vest și reprezintă dublul mediei prognozate la nivel național.

Evoluția populației masculine în perioada 2005-2025

Tabel 5.20

Județe / An	2005*	2010	2015	2020	2025	2020-2010		2025-2010	
Hunedoara	233719	223100	210400	196300	181000	-26800	-12.01	-42100	-18.87
Vest	931508	915800	893400	865800	833000	-50000	-5.46	-82800	-9.04
România	10543518	10320500	10042600	9696600	9292800	-623900	-6.05	-1027700	-9.96

Sursa: INS , Proiectarea populației României în profil teritorial până în anul 2025

* Datele pe anul 2005 sunt preluate din Anuarul Statistic al României 2006, INS, 2006

Evoluția populației feminine în perioada 2005-2025

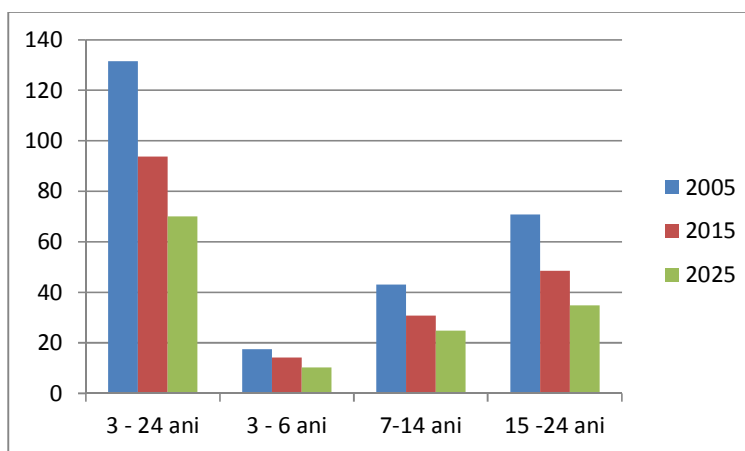
Tabel 5.21

Județe / An	2005*	2010	2015	2020	2025	2020-2010		2025-2010	
						nr.	%	nr.	%
Hunedoara	246740	237500	225200	211100	195500	-26400	-11.12	-42000	-17.68
Vest	998950	988600	986600	943400	912900	-45200	-4.57	-75700	-7.66
România	11080331	10905800	10654600	10329800	9950600	-576000	-5.28	-955200	-8.76

Sursa: INS , Proiectarea populației României în profil teritorial până în anul 2025

* Datele pe anul 2005 sunt preluate din Anuarul Statistic al României 2006, INS, 2006

Referitor la prognoza populației de vârstă preșcolară și școlară, se constată o diminuare în anul 2015 față de anul 2005 cu 28,7% și în anul 2025 raportat la anul 2005 se estimează cu 46,7%, mult peste media Regiunii Vest (21,2%, respectiv 32,6%).

Sursa: INS, Proiectarea populației României în profil teritorial până în anul 2025

* Datele pe anul 2005 sunt preluate din Anuarul Statistic al României 2006, INS, 2006

Figura 5.45. Evoluția populației de vârstă preșcolară și școlară în județul Hunedoara (mii persoane)

5.3.2. Date demografice Municipiul Deva

Analiza datelor furnizate prin *Fișa localității* denotă faptul că populația municipiului Deva a urmat o traiectorie identică cu cea a județului Hunedoara. Astfel, în perioada 2000 ÷ 2011 s-a înregistrat o scădere continuă a numărului populației, de la 75.515 locuitori în 2000, până la 65.877 locuitori în 2012, conform graficului din Figura 5.33.

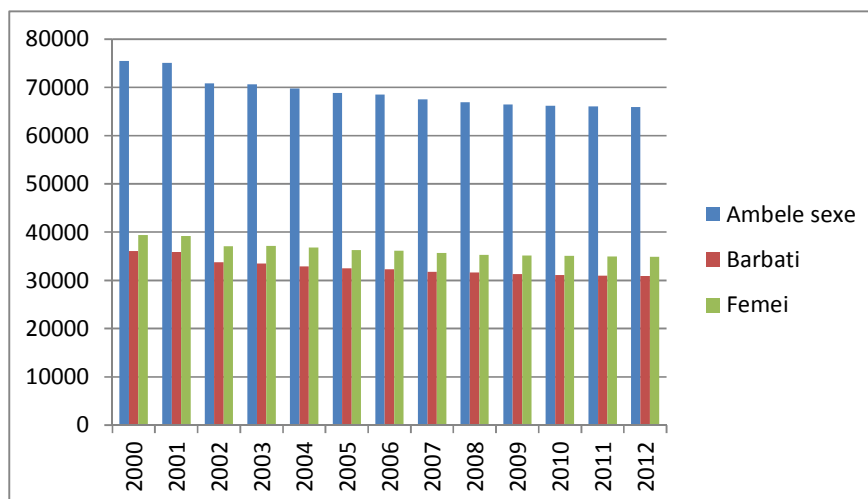

Figura 5.33. Evoluția populației municipiului Deva în perioada 2000-2012

Selecția celor mai relevante date demografice referitoare la municipiul Deva, înregistrate la recensământul populației și al locuințelor din 2011, este prezentată în tabelele din Anexa 2. Astfel, data de referință privind populația totală a municipiului Deva, furnizată de această sursă, este de 61.123 locuitori (deci cifră aferentă anului de realizare a recensământului, 2011), față de 65.998 locuitori în 2011, conform Fișei localității.

Caracteristicile comune cu evoluția populației județului se regăsesc și la repartitia pe grupe de vârstă a populației municipiului Deva. Graficul din Figura 5.34 prezintă această distribuție, fiind evident faptul că grupa dominantă este cea a adulților cu vârste în intervalul 40-44 ani, numărul de 6.376 de locuitori aferenți acestei grupe reprezentând 10,43% din totalul populației.

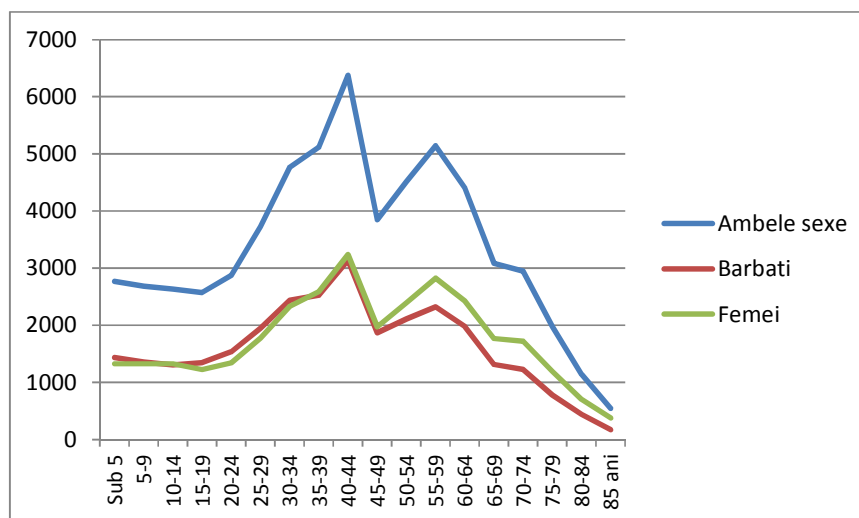

Figura 5.34. Repartiția pe grupe de vârstă a populației municipiului Deva, anul 2011 209

Acestei distribuții pe grupe de vârstă a populației îi corespunde gruparea pe categorii de vârstă din tabelul următor (Tabelul 5.18). Majoritatea populației este evident că este formată din populația matură (25-64 ani), respectiv aprox. 62% din totalul populației, mai mare cu aprox. 4% față de aceeași caracteristică înregistrată la nivelul județului Hunedoara (57,9%). Ponderea populației în vârstă de 85 de ani și peste are o valoare mai mică față de nivelul înregistrat pentru această caracteristică la nivel județean, respectiv 0,89% față de 1,1%, iar grupa sub 5 ani este de numai 2.767 locuitori, din care 1.438 de sex masculin.

Distribuția populației municipiului Deva pe categorii de vârstă, anul 2011

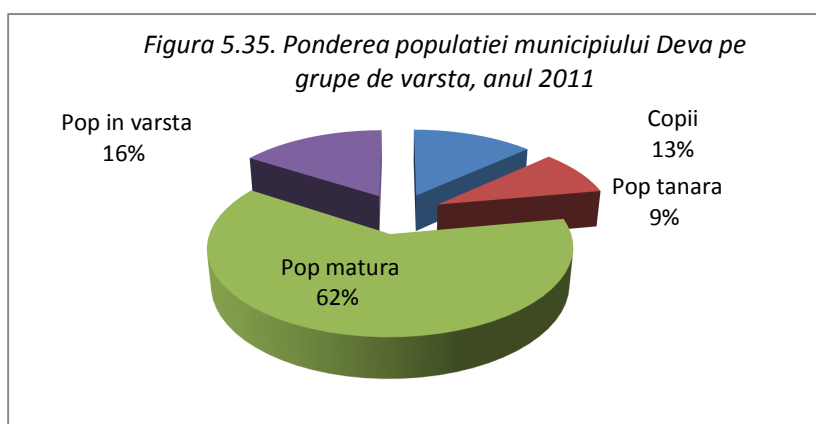
Tabel 5.18

Tip populație	Grupa de vârstă	Număr persoane	Ponderea
Copii	0 – 14 ani	8.085	13,23%
Populație tânără	15 – 24 ani	5.450	8,92%
Populație matură	25 – 64 ani	37.892	61,99%
Populație în vârstă	Peste 65 ani	9.696	15,86%
<i>T o t a l</i>		<i>61.123</i>	<i>100,00%</i>

Modelele viitoarelor tendințe demografice sugerează faptul că ratele considerabil mai mici ale natalității, împreună cu o speranță de viață din ce în ce mai mare, vor fi reflectate printr-o structură a populației preponderentă pentru grupele cu vârstă înaintată.

Se așteaptă ca acest model al îmbătrânirii populației, care este din ce în ce mai evident în rândul regiunilor UE, să aibă implicații profunde într-o gamă largă de domenii, cu impact, printre altele, asupra populației de vârstă școlară, asistenței medicale, participării la forța de muncă, protecției sociale, aspectelor de securitate socială și finanțelor publice.

Graficul aferent distribuției din Tabelul 5.18 este prezentat în Figura 5.35.

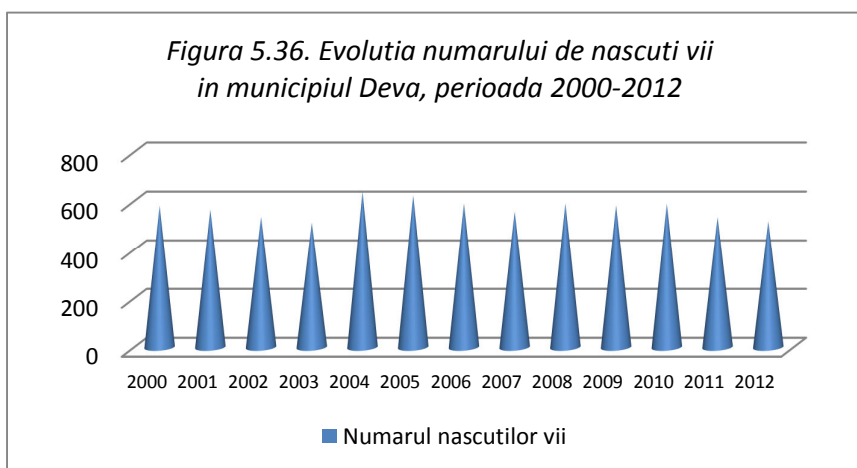

În cazul în care se are în vedere gruparea populației numai în două categorii distincte, sub 40 de ani și mai mare de 40 de ani (inclusiv 40 de ani), atunci obținem de asemenea un indicator reprezentativ privind gradul de îmbătrânire al populației. Datele analizate în acest caz, structura pe vârste a populației municipiului Deva din anul 2011, au următoarele valori: 27.143 locuitori cu vârsta mai mică de 45 de ani, iar restul, 33.980 locuitori, au vârsta mai mare sau egală cu 40 de ani. Procentual, aceste valori reprezintă 44,4% și 55,6%. Concluzia este și de această dată clară: populația municipiului Deva este preponderent adultă.

Încetinirea creșterii populației este strâns legată de sporul natural al acesteia (numărul total de nașteri minus numărul total de decese), numeroase economii mondiale dezvoltate confruntându-se cu o scădere accentuată a ratelor natalității asociată cu o creștere constantă a speranței de viață.

Datele statistice aferente fișei localității demonstrează faptul că această regulă este valabilă și în cazul municipiului Deva (Tabelul D – Anexa 2). Astfel, este ușor de observat că, în perioada 2000-2012, populația municipiului a înregistrat permanent un spor natural negativ, ceea ce conduce, desigur, la o populație preponderent matură, îmbătrânită. Referitor la numărul de nașteri, acesta a avut o evoluție fluctuantă, fără evidențierea unei tendințe clare. Graficul următor reflectă această evoluție aleatorie (Figura 5.36).

Din punct de vedere al repartiției pe sexe, se respectă regula demografică generală a legăturii dintre grupele de vârstă și proporția dintre populația de sex masculin și feminin aferentă acestor grupe de vârstă, astfel:

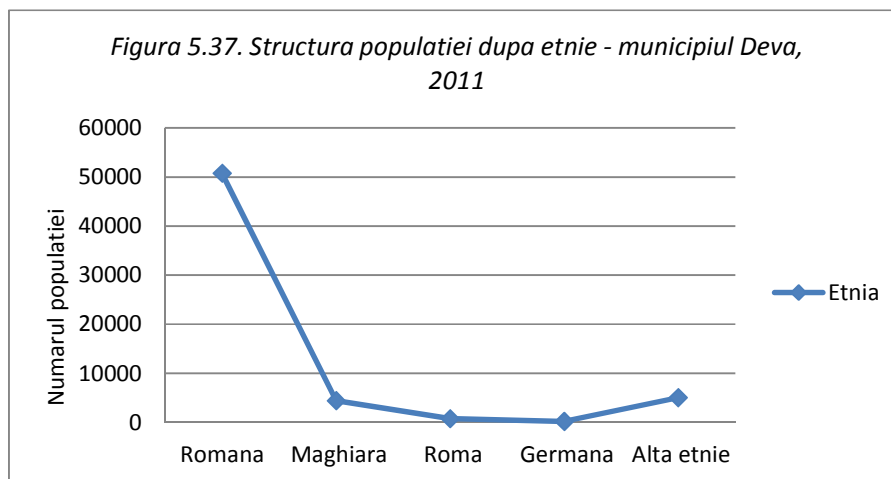
- ⇒ la nașterea numărul băieților este mai mare decât cel al fetelor;
 - dacă vom extrapola situația raportată la naștere prin valorile cumulate ale copiilor în vârstă de sub 5 ani, proporția rezultată respectă regula enunțată, și anume cei 1.438 de copii băieți reprezintă aprox. 52% din totalul de 2.767 de copii care se înscriu în această grupă de vârstă;
- ⇒ în timp acest raport se inversează, fiind în favoarea persoanelor de gen feminin;
 - datele înregistrate la recensământul populației și al locuințelor din 2011 pentru populația municipiului Deva respectă și această regulă demografică: dacă la vârstele mai mici sunt oscilații în ambele sensuri privind populația majoritară, după 35 de ani raportul se stabilizează net în favoarea populației feminine, la început numai cu o diferență de 0,6% (50,6% față de 49,4%);
- ⇒ la vârstele adulte raportul este net favorabil populației feminine;
 - datele municipiului Deva din anul 2011 exprimă o proporție uniform crescătoare pentru vârstele înaintate, de exemplu: 58,4% (70÷74 ani); 60,5% (75÷79 ani); 61,5% (80÷84 ani) și 68,6% (85 ani și peste).

Referitor la structura populației municipiului Deva după etnia declarată cu ocazia recensământului din anul 2011 (Tabelul B din Anexa 2), aceasta se prezintă astfel: populația majoritară, 83%, este de etnie română (50.718 locuitori); un procent semnificativ îl deține populația de etnie maghiară, 4.409 locuitori - 7,2%, iar pe locul următor se

situează populația de etnie romă, cu o proporție de 1,2%. Numărul populației de etnie germană este de numai 191 persoane, ceea ce conduce la un procent de 0,31%.

De remarcă faptul că restul populației, 5.048 persoane (8,26%) cuprinde o diversitate de etnii: chinezi (27), slovaci (25), ucraineni (25), evrei (23), italieni (19), turci (19), sârbi (17), ceangăi (10), cehi (8), rusi-lipoveni (7) polonezi (5), bulgari (4), greci (4), altă etnie (58). Graficul următor (Figura 5.37) adresează structura etnică a populației.

Prin compararea rezultatelor recensămintelor anterioare, care au avut loc în anii 1992 și 2002, cu rezultatele celui mai recent recensământul, din anul 2011, se obține o imagine de tendință din punct de vedere al structurii etnice a populației. Datele statistice pentru principalele categorii etnice din cadrul municipiului Deva sunt prezentate în Tabelul 5.19 și reprezentarea grafică a acestei evoluții în Figura 5.38.

Structura etnică a populației municipiului Deva

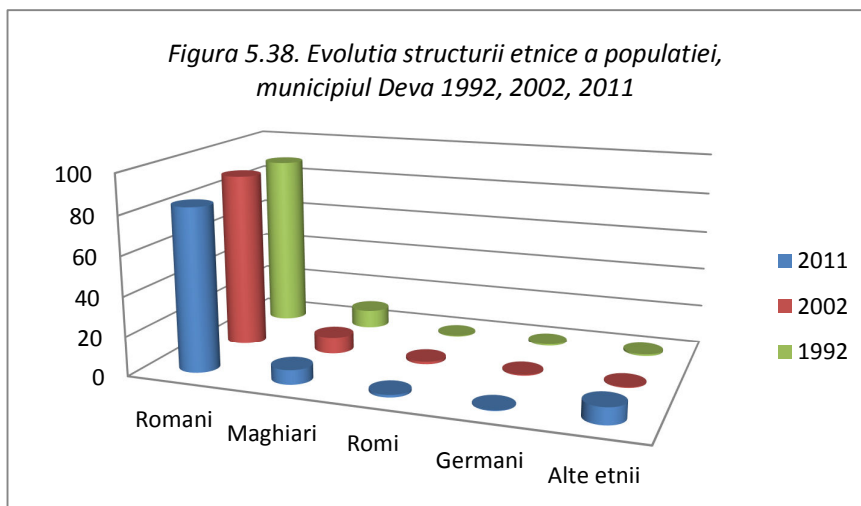
Tabel 5.19

Anul recensământului	Români	Maghiari	Romi	Germani	Alte etnii
1992	88,54%	9,35%	0,40%	0,84%	0,87%
2002	89,21%	8,63%	1,27%	0,50%	0,39%
2011	82,97%	7,21%	1,24%	0,31%	8,27%

Sursa: Directia Județeană de Statistica Hunedoara

O concluzie imediată a analizei datelor din Tabelul 5.19 este aceea că, față de situația înregistrată în anul 2002, și chiar față de 1992, dacă ignorăm categoria etnică „Romi”, a scăzut semnificativ ponderea populației la toate categoriile etnice reprezentative pentru municipiul Deva. Această situație se datorează, în primul rând, intensificării procesului migratoriu al populației, inclusiv în/din străinătate, datorat și noului statut al României, de țară europeană.

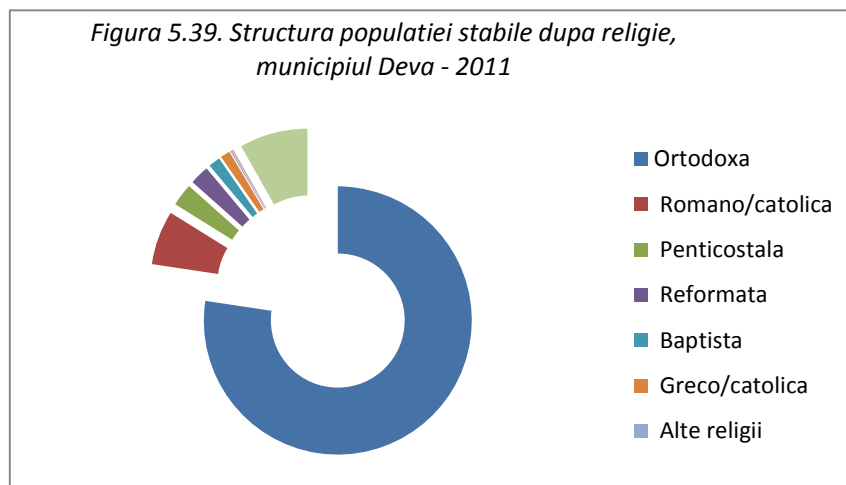
O altă caracteristică demografică de analizat este reprezentată de populația stabilă după religie. Datele înregistrate la recensământul populației și al locuințelor din 2011 reflectă următoarea structură a populației după religia declarată: 76,5% (46.759 persoane) ortodoksi; 6,5% (3.946 persoane) romano-catolici; 2,7% penticostali (1.638 persoane); 2,3% reformați (1.429 persoane); 1,4% bapțiști (841 persoane); 1,1% greco-catolici (694 persoane).

Populația municipiului care aparține altor religii are ponderea de 1,07%, respectiv: martorii lui Iehova (182 persoane); adventiști de ziua a șaptea (87 persoane); unitarieni (64 persoane); creștini după evenghelie (64 persoane); musulmani (51 persoane); evangheliști (26 persoane); evangheliști lutherani (24 persoane); evangheliști de confesiune augustană (24 persoane); mozaicani (24 persoane); creștini de rit vechi (15 persoane); alte religii (91 persoane).

Un număr de 91 persoane au declarat faptul că sunt „fără religie”, iar 105 persoane sunt atei. Pentru 4.969 persoane (8,13%) această informație este indisponibilă.

Structura prezentată este reflectată în continuare prin graficul din Figura 5.39.

Pentru asigurarea conformității cu celelalte surse oficiale referitoare la populația municipiului Deva, este necesar să menționăm și datele furnizate de către *Direcția pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date*. Conform acestei surse, la data de 28.01.2014, municipiul Deva număra 71.021 de locuitori.

5.4. Educație și formarea profesională

Prin implicarea deosebită a specialiștilor Inspectoratului Școlar Județean Hunedoara, a fost posibilă includerea în cadrul Strategiei a unei analize riguroase privind proiecția de dezvoltare a învățământului hunedorean, cu mențiuni și detalieri referitoare la municipiul Deva. Se demonstrează astfel eforturile de înscriere în viitor a învățământului pe o traiectorie coerentă, integrată, cu cea rezultată din extrapolarea factorilor determinanți pentru mediul de existență și dezvoltare al sistemului educațional: perspectiva demografică și cea a distribuției pe domenii specifice a cererii de resurse umane.

Cuprinderea în continuare a unor elemente demografice și economice se armonizează cu prezentările din secțiunile anterioare din acest capitol, fiind atribute indispensabile în susținerea demersului propus.

Creșterea rolului educației și formării profesionale în formarea capitalului uman în sprijinul creșterii competitivității economice, a gradului de ocupare a forței de muncă, în promovarea incluziunii sociale, consolidarea cetățeniei democratice active, și, nu în ultimul rând, în dezvoltarea personală și profesională a celor care învață, constituie o preocupare majoră în cadrul politicilor și strategiilor în domeniul educației.

În acest context, corelarea ofertei de formare cu cerințele derivate din nevoile de dezvoltare economică și socială și cu nevoile de dezvoltare personală și profesională a celor care învață constituie un obiectiv permanent al sistemelor de educație și formare profesională.

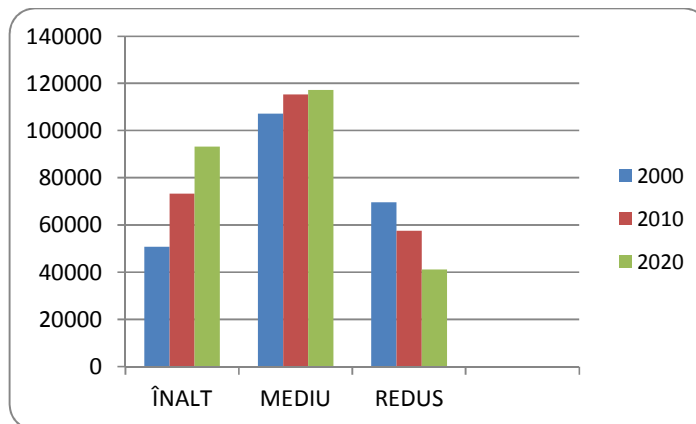
Învățământul profesional și tehnic, prin obiectivele sale, este subsumat dublului rol al educației: economic și social. Prin urmare, învățământul profesional și tehnic (ÎPT) nu poate răspunde, în sens restrâns, cerințelor imediate ale unui loc de muncă, el trebuie să asigure pregătirea pentru o carieră de succes care presupune integrare socio-profesională. În aceste condiții învățământul profesional și tehnic trebuie văzut ca o etapă în procesul învățării pe parcursul întregii vieți, care este imediat urmată de învățarea la locul de muncă în vederea adaptării la cerințele acestuia.

Din aceste motive, este necesară o planificare prospectivă, în termeni de prognoză, a ofertei ÎPT în corelare cu cererea previzionată a forței de muncă și integrată într-o strategie coerentă de dezvoltare a capacității ÎPT de adaptare continuă la nevoile în schimbare și de promovare a măsurilor necesare pentru o tranziție eficientă de la școală la viața activă.

În perspectiva anului 2020, putem concluziona **finalitățile așteptate** de la formarea profesională și tehnică inițială și continuă în județul Hunedoara:

- Învățământul profesional și tehnic să asigure dezvoltarea profesională și personală a tinerilor, astfel încât aceștia să devină cetățeni activi la nivelul comunității, să participe la viața activă, civică și profesională;
- Toate unitățile școlare din învățământul profesional și tehnic să asigure șanse egale de dezvoltare profesională a fiecărui beneficiar;
- Să asigure formarea profesională în condiții de calitate a procesului educațional;
- Învățământul profesional și tehnic să asigure șanse de dezvoltare profesională în vederea dobândirii unei calificări pentru care există oportunități de ocupare pe piața muncii locală, județeană sau regională, națională, precum și de continuare a învățării de-a lungul întregii vieți active în vederea adaptării la schimbările tehnologice specifice economiei bazată pe cunoaștere.

Este necesar, aşadar, să ținem seama de nivelul de calificare solicitat de piața muncii, inclusiv piața muncii europeană, care prezintă următoarea tendință (potrivit CEDEFOP).

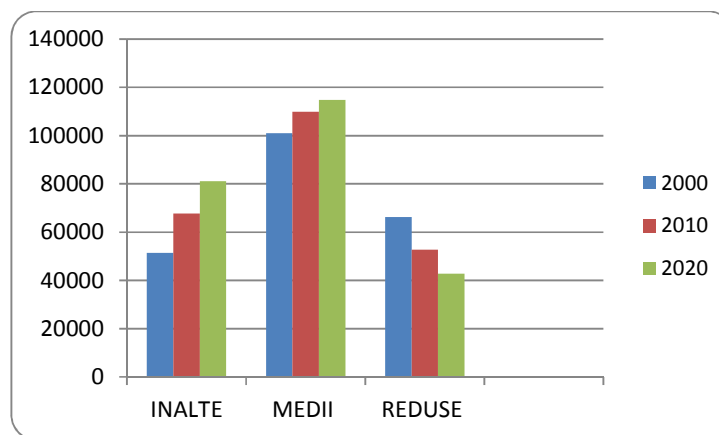
Source: Cedefop | Skills Forecasts | Data published în 2012

(Nivelele REDUS, MEDIU, ÎNALT sunt corelate cu nivelele ISCED, astfel:
REDUS – ISCED 0-1, MEDIU – ISCED 2-3, ÎNALT – ISCED 5-6)

Figura 5.40. Prognoza evoluției nivelului de calificare solicitat pe piața muncii

Din datele de mai sus se observă o descreștere a numărului persoanelor cu nivel redus de calificare în perioada 2000-2010, cu 17,1% și în continuare (până în 2020) o descreștere și mai accentuată de 28,5% .

De asemenea, trebuie să se țină seama de tendințele de ocupare, care oferă o imagine a persoanelor angajate în diferite sectoare, cu diferite ocupații și calificări. Imaginea privind ocuparea reflectă cerința economiei, capacitatea economiei de a oferi un loc de muncă forței de muncă libere.

Source: Cedefop | Skills Forecasts | Data published în 2012

Figura 5.41. Prognoza nivelului de calificare pe piața muncii

În perioada 2000-2010 se observă că are loc fenomenul de inversare a ocupării aferente calificărilor înalte și celor reduse, în 2010 persoanele ocupate cu nivel de calificare înalt, depășind valoarea aferentă calificărilor reduse.

A) Analiza învățământului din punct de vedere al evoluției demografice

Principalele concluzii din analiza demografică. Implicații pentru ÎPT

- Declinul demografic general conduce la nevoia unei gestiuni eficiente previzionale a dezvoltării resurselor umane, sprijinită de investiții corespunzătoare în capitalul uman;
- Reducerea naturală prognozată a populației tinere exprimă pericolul unui deficit de forță de muncă tânără calificată în următoarea perioadă de timp.

Se impun, așadar, **măsuri pentru dezvoltarea resursei umane**, precum:

- Creșterea nivelului de calificare și a motivării forței de muncă tinere de a participa la forța de muncă regională;
- Racordare realistă la piața europeană a muncii – acțiuni de planificare a ofertei educaționale de informare, orientare și consiliere;
- Optimizarea alocării resurselor, prin concentrarea pregătirii în școli viabile în paralel cu rezolvarea problemelor de acces;
- **Colaborarea școlilor în rețea:**
 - o ofertă cuprinzătoare și diversificată;
 - eliminarea paralelismelor nejustificate;
 - colaborare pentru acoperire teritorială optimă.
- Diversificarea grupurilor țintă (programe pentru adulți);
- Dezvoltarea parteneriatelor locale, județene, regionale, între unitățile de învățământ și reprezentanții comunității, care să conducă la oportunități de diversificare a ofertei de formare inițială;
- Implicarea reprezentanților comunității locale în implementarea și dezvoltarea unor curricule în dezvoltare locală (CDL), care să contribuie la formarea competențelor sociale și civice (competențe personale, interpersonale și interculturale, precum și toate formele de comportament, care oferă individului posibilitatea de a participa în mod constructiv și eficient la viața socială și de a participa în mod activ la viața civilă);
- Măsuri conjugate pentru consolidarea pregătirii profesionale, indiferent de calificare, cu competențe specifice economiei de piață, care să conducă la **dezvoltarea competențelor antreprenoriale – susținerea implementării și dezvoltării „Firmelor de exercițiu” la nivelul tuturor unităților de învățământ liceal (Instruirea în firma de exercițiu oferă elevului competențe în ceea ce înseamnă comportamentul profesional, respectiv: “Să știe ce să facă și să știe cum să facă.”)**;
- Fenomenul de îmbătrânire demografică conduce la nevoi sporite de personal calificat pentru asistență socială și medicală și implicit nevoi educaționale specifice pentru aceste domenii de calificare;

- Ponderea semnificativă a populației feminine impune oferta de pregătire - calificările dorite de populația feminină, programe de sprijin (facilități) pentru participarea la educație;
- Diversitatea etnică implică cerința de educație multiculturală și implicit găsirea de soluții pentru asigurarea accesului egal la educație și a varietății opțiunilor programelor de sprijin pentru grupurile etnice dezavantajate;
- Consolidarea relativă a vârstei de mijloc (35-55 ani) active pe piața muncii implică nevoi crescânde de formare continuă și de implicare activă a școlilor ca furnizori de programe de formare pentru adulți.

B) Analiza învățământului din punct de vedere al evoluției economice a județului

B.1. Firmele din județ. Dinamica, repartitia sectorială și pe clase de mărime

În anul 2010, în județul Hunedoara își desfășurau activitatea 9.330 firme față de 10.748 firme în anul 2008. Acestea reprezintă 1,93% din totalul întreprinderilor din România, procent în scădere față de 2008 – 2.01%

Numărul firmelor și ponderea acestora la nivel regional și național -2010

Tabel 5.22

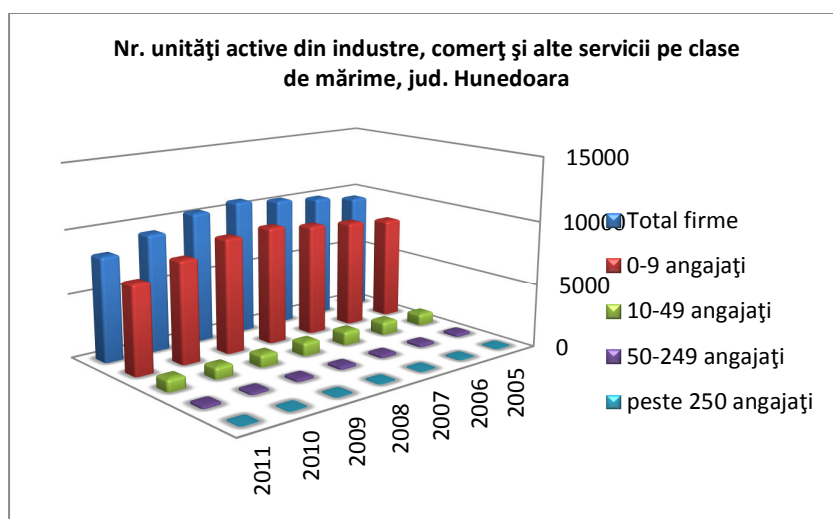
<i>Activitatea (secțiuni CAEN Rev. 2)</i>	<i>Național</i>	<i>Regiunea Vest</i>	<i>Județul Hunedoara</i>	<i>Pondere națională (%)</i>	<i>Pondere regională (%)</i>
Total firme	482430	44839	9330	1,93	20,81
Industrie extractivă	1350	173	50	3,70	28,90
Industrie prelucrătoare	50066	5010	1032	2,06	20,60
Energie electrică și termică, gaze și apă	1047	106	19	1,81	17,92
Construcții	49859	4513	838	1,68	18,57
Comerț cu ridicata și cu amănuntul, repararea și întreținerea autovehiculelor, și motocicletelor și a bunurilor personale și casnice	189128	16461	3685	1,95	22,39
Hoteluri și restaurante	24802	2933	675	2,72	23,01
Transport, depozitare și comunicații	51576	4479	842	1,63	18,80
Intermedieri financiare			146		
Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate în principal întreprinderilor	13687	1587	170	1,24	10,71
Învățământ	2860	229	36	1,26	15,72
Sănătate și asistență socială ¹⁾	8830	934	162	1,83	17,34
Alte activități de servicii colective, sociale și personale	15039	1400	282	1,88	20,14

Sursa: Direcția județeană de statistică Hunedoara - Anuarul statistic 2011

Pe clase de mărime, din totalul celor 9.330 unități locale active în județul Hunedoara în anul 2010, 87,1% reprezintă micro-întreprinderile (0-9 angajați), 10,2 % întreprinderile mici (10-49 angajați), 2,1% întreprinderile mijlocii (50-249 angajați) și 0,5% întreprinderile mari și foarte mari (peste 250 de angajați).

Ca număr de unități locale active, ponderea cea mai mare o au firmele din comerț (3685 în 2010), urmate de cele din servicii (1471 firme), industria prelucrătoare (1032 firme) și transport, depozitare și comunicații (842 firme).

Sursa INS jud. Hunedoara

Figura 5.46. Dinamica firmelor - jud. Hunedoara
-unități locale active din industrie, construcții, comerț și alte servicii -

Se constată că din anul 2008 până în 2011 dinamica firmelor - unități locale active din industrie, construcții, comerț și alte servicii din județul Hunedoara - este una descendentă la firmele mici (0-9 angajați) și ușor crescătoare la celelalte firme, în aceeași perioadă.

*Cifra de afaceri și ponderea la nivel regional și național – 2009
- milioane lei prețuri curente –*

Tabel 5.23

<i>Activitatea (secțiuni CAEN Rev. 2)</i>	<i>Național</i>	<i>Regiunea Vest</i>	<i>Județul Hunedoara</i>	<i>Pondere națională (%)</i>	<i>Pondere regională (%)</i>
Total cifra de afaceri	850834	65975	11408	1,34	17,29
Industrie extractivă	8862	741	476	5,37	64,24
Industrie prelucrătoare	207358	22062	2791	1,35	12,65
Energie electrică și termică, gaze și apă	50109	2098	1232	2,46	58,72
Construcții	79653	6761	90	0,11	1,33
Comerț cu ridicata și cu amănuntul, repararea și întreținerea autovehiculelor, și motocicletelor și a bunurilor personale și casnice	349554	23568	4283	1,23	18,17
Hoteluri și restaurante	10849	846	187	1,72	22,10
Transport, depozitare și comunicații	73117	5410	719	0,98	13,29
Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate în principal întreprinderilor	50414	2960	376	0,75	12,70
Învățământ	512	25	3	0,59	12,00
Sănătate și asistență socială	2826	244	24	0,85	9,84
Alte activități de servicii colective, sociale și personale	7846	494	71	0,90	14,37

Sursa: Direcția județeană de statistică Hunedoara - Anuarul statistic 2010

Unitățile cu cea mai ridicată cifră de afaceri sunt cele care au ca domeniu de activitate comerțul (4283 milioane lei, 37,55% din cifra totală de afaceri a județului Hunedoara), urmate de cele din industria prelucrătoare (2791 milioane lei, 24,4%), energie electrică și termică, gaze și apă (1232 milioane lei, 10,8%), transport, depozitare și comunicații (719 milioane lei, 6,3%), industria extractivă (476 milioane lei, 4,1%).

Ponderea în cifra de afaceri totală realizată de unitățile active are o importanță deosebită. Ea trebuie să se reflecte în calificările alese de școli, atât pentru formarea inițială, cât și pentru formarea adulților. Acești indicatori sunt importanți pentru consilierea elevilor, în vederea orientării spre acele domenii unde există forță de muncă pe care o pot înlocui.

Populația ocupată din județul Hunedoara era la nivelul anului 2010 de 182,4 mii persoane, ponderea cea mai mare a angajaților fiind în industrie (46,7 mii persoane), urmată de comerț (28,8 mii persoane), servicii (20,6 mii persoane), construcții (12 mii persoane) și transport (9,6 mii persoane).

Principalele tendințe identificate în ceea ce privește forța de muncă a județului Hunedoara sunt:

- **creșterea numărului de întreprinzători particulari în paralel cu scăderea salariilor;**
- **scăderea numărului de salariați din sectorul de stat în paralel cu creșterea numărului acestora în sectorul privat;**
- **scăderi ale numărului de persoane ocupate au avut loc la majoritatea domeniilor, astfel în industrie și construcții, populația activă a scăzut din 1995 până în 2003 aproximativ cu 50 % (vezi statisticile Direcției județene de statistică Hunedoara) ;**
- **creșteri ale numărului de salariați au avut loc în următorul domeniu: administrație publică și apărare (vezi statisticile Direcției județene de statistică Hunedoara) ;**
- **amplitudinea fluctuațiilor intervenite în structura populației ocupate pe sectoare ale economiei naționale dovedesc rapiditatea cu care s-au operat mutațiile cel puțin din punct de vedere macroeconomic:**
 - **rigoarea cu care s-a operat restructurarea în sectorul industriei a antrenat o scădere semnificativă a populației active din acel sector cu 46,27%;**
 - **dinamismul de care a început să dea dovadă sectorul de servicii a permis absorbția unei părți crescânde a populației active (vezi statisticile Direcției județene de statistică Hunedoara);**
- problematica promovării egalității șanselor în viața socială pentru ambele sexe, constituie o cerință esențială pentru societatea românească;
- în Regiunea Vest, persoanele active de sex feminin reprezintă 44,7% din totalul populației de sex feminin, în timp ce persoanele active de sex masculin reprezintă 55,7% din totalul populației de sex masculin;

- scăderea numărului de persoane active, pe fondul îmbătrânirii populației: grupa de vârstă 15-59 în 2003 față de 1995 a scăzut cu 9,44%, creșterea observându-se la populația peste 65 de ani, cu aproximativ 10% (vezi statisticile Direcției județene de statistică Hunedoara);
- prăbușirea siderurgiei (eșecul primei privatizări) și a mineritului;
- creșterea persoanelor angajate, de sex feminin, ca urmare a dezvoltării întreprinderilor din industria textilă și a pielăriei;
- tradiție în dezvoltarea industrială siderurgică și mecanică, minerit;
- resursele naturale (zăcăminte de cărbuni și minereuri de fier) au contribuit la industrializare în sectoarele tradiționale – minerit și siderurgie;
- reducerea absolută și relativă a populației tinere (0-14 ani) și creșterea ponderii populației vârstnice (de 60 de ani și peste) (vezi statisticile Direcției județene de statistică Hunedoara);
- ponderea populației tinere (0-14 ani) este mai scăzută față de nivelul regional și național, iar populația în vârstă de muncă (15-59 ani) este mai numeroasă;
- libera circulație a persoanelor (intrajudețean, interjudețean, intraregional);
- emigrarea populației, în căutarea unui loc de muncă, spre țările UE, America și Canada;
- zonele de restructurare și oportunitățile de afaceri în zonele defavorizate;
- creșterea numărului de întreprinzători particulari în paralel cu scăderea salariaților;
- balanța cerere-ofertă prezintă cele mai mari valori negative în cazul domeniului agricultură, vânătoare și silvicultură;
- populația județului Hunedoara este în continuă scădere;
- în totalul de 7619 de întreprinderi la nivelul județului Hunedoara se observă o pondere ridicată a întreprinderilor mici (6488), din care peste 50% în domeniul comerțului și serviciilor (vezi statisticile Direcției județene de statistică Hunedoara);
- nevoia de recalificare a competențelor forței de muncă din sectoarele primar și secundar în sectorul terțiar (al serviciilor).

Influențe asupra rețelei școlare:

- În viitor rețeaua școlară va trebui să fie restructurată, deoarece populația este în scădere;
- Ordinea priorităților domeniilor de calificare se va modifica, drept urmare a dezvoltării socio-economice a județului;
- Retehnologizarea din industrie va avea următoarele influențe:
 - Dotarea corespunzătoare a laboratoarelor și atelierelor;
 - Mobilitatea personalului didactic în plan local / județean;
 - Corelarea calificărilor cu transferul de tehnologie.

- Scăderea populației duce la afectarea resurselor umane, existând un exces la anumite specializări ale personalului didactic și un deficit în alte domenii prioritare de pregătire;
- Reconversia personalului didactic;
- Formarea continuă a managerilor școlari;
- Formarea continuă a personalului didactic și didactic auxiliar;
- Consilierea și orientarea privind cariera vor avea o altă perspectivă;
- Adaptarea curriculum-ului în funcție de cerere și ofertă;
- Asigurarea egalității șanselor de calificare;
- Noua calitate a învățământului profesional și tehnic;
- Reintroducerea formării profesionale inițiale de nivel 2 pentru anumite calificări, după absolvirea clasei a IX-a, prin învățământul profesional de doi ani;
- Mobilitate teritorială și profesională deosebită a populației tinere și o prelungire a perioadei de instruire;
- Efectele demografice și economice se vor vedea în timp și vor atrage după sine schimbări la nivelul diferitelor subpopulații (populația școlară, populația de vârstă fertilă, populația în vârstă de muncă);
- Efectele procesului de îmbătrânire demografică asupra desfășurării vieții economice și sociale vor fi resimțite după anul 2008, când în populația de vârstă aptă de muncă vor intra generațiile, reduse numeric, născute după 1990;
- Se pot identifica **principalele caracteristici ale deficitului de ocupare a forței de muncă în regiunea Vest.**

Acestea sunt:

- capcana serviciilor – regiunea Vest are încă un nivel scăzut al angajării în sectorul serviciilor;
- capcana generată de gen – populația feminină ocupată este încă scăzută;
- capcana abilităților – abilitățile cerute în regiunea Vest nu corespund suportului tehnic existent;
- șomajul structural pe termen lung – aproape jumătate din cei în afara muncii sunt în șomaj de mai mult de un an;
- dezechilibrul piețelor regionale, atât în Regiunea Vest, cât și la nivel național – șomajul în regiunea Vest este concentrat în județul Hunedoara, în regiunile mai puțin dezvoltate, regiuni periferice și zone de declin industrial.

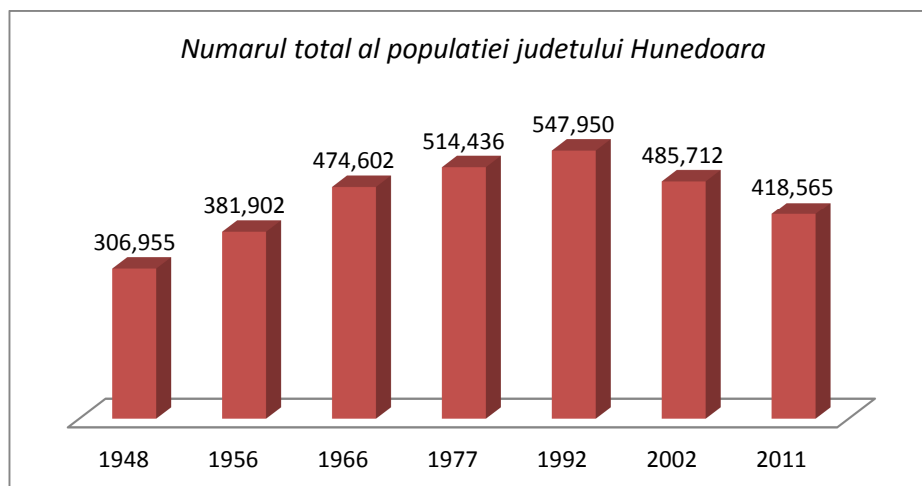

Figura 5.47. Evoluția numărului total al populației județului Hunedoara

Din statisticile oficiale ale Institutului Național de Statistică rezultă un trend descendent al populației în ultima perioadă. Din punct de vedere al situației școlarizării, din rezultă o modificare semnificativă a populației școlare care per total a **scăzut cu 22%** din anul 1995 până în prezent, astfel:

- numărul preșcolarilor a **scăzut** cu 27%;
- numărul elevilor de la învățământul primar a **scăzut** cu 48%;
- numărul elevilor de la învățământul gimnazial a **scăzut** cu 38%;
- numărul elevilor de liceu a **crescut** cu 5% (în anii 90' numărul de locuri în ciclul superior al liceului/treapta a doua era diminuat);
- numărul elevilor de la învățământul profesional/de ucenici a **scăzut** cu 95% (desființarea școlilor de arte și meserii);
- numărul cursanților de la învățământul postliceal și de maiștri a **crescut** cu 166% (șansa de continuare a studiilor pentru tinerii fără diplomă de bacalaureat);
- numărul studenților a **scăzut** cu 10% (închiderea unor instituții de învățământ superior).

C. ȚINTE STRATEGICE

ȚINTA 1. OBTINEREA DE INFORMAȚII CREDIBILE, DE CALITATE, ACTUALIZATE PERIODIC ȘI ACCESIBILE, PRIVIND NEVOILE DE CALIFICARE

<i>Cod act.</i>	<i>Activitatea – descriere</i>	<i>Rezultat măsurabil</i>	<i>Responsabil</i>	<i>Orizont de timp</i>
A.2.1.1.	Compatibilizarea bazelor de date ale AJOFM, de evidență ale absolvenților șomeri, cu noile finalități (calificări profesionale/ niveluri de calificare) obținute prin sistemul de educație și formare profesională.	Găzduirea PLAI pe pagina ISJ Hunedoara Rapoarte periodice furnizate de AJOFM Hunedoara privind evoluția pieței muncii regionale și locale (cel puțin anual)	ISJ Hunedoara CJRAE Hunedoara, Unități școlare ÎPT din Județul Hunedoara	Anual, cu reactualizarea datelor Noiembrie revizuirea țințelor
A.2.1.2.	Dezvoltarea colaborării între ISJ și AJOFM; investigarea evoluției pieței muncii în procesul de planificare a IPT	Statistici și analize la nivelul județului Hunedoara referitoare la cuprinderea absolvenților în ciclul superior, și pe piața forței de muncă.	ISJ Hunedoara Unități școlare AJOFM Hunedoara	Permanent

ȚINTA 2. AJUSTAREA STRUCTURII OFERTEI PE TERMEN LUNG LA NEVOILE DE CALIFICARE (PE DOMENII DE PREGĂTIRE ȘI CALIFICĂRI)

<i>Cod act.</i>	<i>Activitatea – descriere</i>	<i>Rezultat măsurabil</i>	<i>Responsabil</i>	<i>Orizont de timp</i>
A.2.2.1.	Actualizarea anuală a PLAI pe baza datelor certificate de INS și a recomandărilor din PRAI	PLAI ediția revizuită	CLDPS Hunedoara ISJ Hunedoara	Anual, înainte de stabilirea planului de școlarizare pt. anul școlar următor
A.2.2.2.	Asigurarea colaborării unităților de învățământ TVET școlilor în rețea, pentru planificarea ofertei pe baza unei strategii comune	2 întâlniri ale coordonatorilor școlilor ÎPT, premergătoare constituirii planului de școlarizare	Unități școlare ISJ Hunedoara	Octombrie Noiembrie
A.2.2.3.	Proiectarea anuală a planurilor de școlarizare în concordanță cu recomandările formulate în PLAI	Planurile de școlarizare anuale, avizate de CLDPS, în concordanță cu PRAI și PLAI	Unități școlare ISJ Hunedoara	decembrie
A.2.2.4.	Analiza gradului de corelare a ofertei școlare a școlilor ținând cont de recomandările din PLAI Hunedoara	Un raport de analiză comparativă județeană	CNDIPT, CLDPS, ISJ	Decembrie Ianuarie

**ȚINTA 3. CREȘTEREA NIVELULUI DE CALIFICARE ȘI GRADULUI DE ADECVARE A
COMPETENȚELOR FORMATE LA NEVOILE VIITOARE ALE UNEI ECONOMII ÎN SCHIMBARE**

<i>Cod act.</i>	<i>Activitatea – descriere</i>	<i>Rezultat măsurabil</i>	<i>Responsabil</i>	<i>Orizont de timp</i>
A.2.3.1.	Identificarea cerințelor specifice din partea angajatorilor și adaptarea curriculumului la dezvoltarea locală în parteneriat cu aceștia	CDL – avizate de CLDPS	Școlile din ÎPT	În anul școlar premergător anului școlar în curs
A.2.3.2.	Urmărirea ieșirilor din sistemul TVET la nivel de județ cu accent deosebit pe analiza problematicii de abandon școlar și a rezultatelor obținute la examenul de Bacalaureat	Statistici și analize la nivelul județului referitoare la cuprinderea absolvenților TVET în ciclul superior și pe piața forței de muncă. Rata de tranziție de la ciclul inferior al liceului la ciclul superior al liceului: minim 95% până în 2015	ISJ Hunedoara Unități școlare AJOFM CNDIPT	Anual
A.2.3.3	Măsurile metodice și colaborare interdisciplinară pentru consolidarea pregătirii de bază și a pregătirii tehnice generale, cât și a competențelor cheie.	Analize la nivelul județului realizate cu prilejul inspecțiilor frontale	- Inspectorii de specialitate - Școlile din ÎPT - Rețele de școli și parteneri	In conformitate cu calendarul compartimentului Inspecție școlară din ISJ Hunedoara
A.2.3.3.	Măsurile conjugate pentru consolidarea pregătirii profesionale, indiferent de calificare, cu competențe specifice economiei de piață (marketing, competențe antreprenoriale, tehnici de vânzări, etc.)	Furnizarea unor cursuri prin CCD Deva care vizează creșterea competitivității și flexibilității forței de muncă, cadrelor didactice din ÎPT	CCD Deva Inspectorul responsabil cu dezvoltarea resursei umane.	Calendarul desfășurării cursurilor de formare, al CCD Deva

ȚINTA 4. IMPLICAREA ACTIVĂ A ȘCOLILOR TVET ÎN PROGRAME DE FORMARE A ADULȚILOR ȘI ALTE SERVICII ÎN FOLOSUL COMUNITĂȚII

<i>Cod act.</i>	<i>Activitatea – descriere</i>	<i>Rezultat măsurabil</i>	<i>Responsabil</i>	<i>Orizont de timp</i>
A.2.4.1.	Asigurarea cunoașterii legislației în vigoare specifică furnizorilor de formare profesională pentru adulți.	21 de școli ÎPT informate și consiliate în privința legislației specifice furnizării de formare pentru adulți.	Președintele CLDPS Hunedoara	ianuarie - februarie 2012
A.2.4.1.	Derularea procedurilor de acreditare	Cel puțin 60% din școlile din rețeaua de ÎPT din jud. Hunedoara acreditate ca furnizori de formare pentru adulți până în 2014	ISJ Hunedoara	Calendar de activități la nivelul școlilor ÎPT
A.2.4.2.	Cuprinderea cadrelor didactice de specialitate pe listele cu specialiști ale Comisiei Județene de Acreditare a Furnizorilor de Formare Profesională a Adulților	Cel puțin 6 cadre didactice din fiecare unitate de ÎPT care să se înscrie în registrul specialiștilor din cadrul Agenției de Prestații Sociale Hunedoara	Președinte CLDPS Hunedoara Vicepreședinte CLDPS Hunedoara	ianuarie – februarie 2012
A.2.4.3.	Formarea unei baze de date cu cadrele didactice de specialitate din ÎPT, care pot deveni formatori în cadrul cursurilor de perfecționare, inițiere, specializare sau calificare	Cel puțin 8 cadre didactice din fiecare școală ÎPT care să furnizeze cursuri de perfecționare, inițiere, specializare sau calificare	Președinte CLDPS Hunedoara Vicepreședinte CLDPS Hunedoara	Martie – aprilie 2012
A.2.4.4.	Constituirea de parteneriate cu beneficiari ai proiectelor finanțate prin FSE POSDRU, în vederea furnizării de cursuri de calificare pentru șomeri și șomeri din mediul rural.	Cel puțin 6 școli ÎPT care furnizează cursuri de formare pentru adulți finanțate prin FSE.	Președinte CLDPS Hunedoara Vicepreședinte CLDPS Hunedoara	ianuarie – februarie 2012

ȚINTA 5. ÎMBUNĂTĂȚIREA SISTEMULUI DE ASIGURARE A CALITĂȚII ÎN ÎPT

<i>Cod act.</i>	<i>Activitatea – descriere</i>	<i>Rezultat măsurabil</i>	<i>Responsabil</i>	<i>Orizont de timp</i>
A.2.5.1.	Sprijinirea responsabilului și membrilor CEAC, din școlile ÎPT, pentru aplicarea legislației în vigoare privitoare la CEAC	<ul style="list-style-type: none"> • 21 responsabili CEAC din școlile ÎPT sprijiniți pentru desfășurarea unei activități în conformitate cu legislația în vigoare 	ISJ Hunedoara prin inspectorul școlar general adjunct - inspecție școlară Președinte CLDPS	Anual - Calendarul implementării la nivel național
A.2.5.2	Efectuarea inspecțiilor de validare a rapoartelor de autoevaluare a comisiilor CEAC din școlile ÎPT	<ul style="list-style-type: none"> • 21 vizite efectuate de inspectorii școlari în școlile ÎPT • 21 rapoarte de autoevaluare validate 	ISJ Hunedoara prin inspectorul școlar general adjunct - inspecție școlară	Octombrie a fiecărui an școlar.
A.2.5.3.	Asigurarea implementării planului pentru asigurarea calității în fiecare școală ÎPT, centrat pe calitatea procesului de predare învățare dar și analiza și implementarea celorlalte principii.	<ul style="list-style-type: none"> • Procedurile de asigurare a calității implementate în toate școlile din rețeaua de ÎPT până în 2014 	Școlile IPT Coordonatorul județean al CEAC	Calendarul implementării la nivel național ARACIP
A.2.5.4.	Efectuarea inspecțiilor de evaluare externă a comisiilor CEAC din școlile ÎPT	<ul style="list-style-type: none"> • 21 vizite efectuate de inspectorii școlari în școlile ÎPT • 21 rapoarte de evaluare externă 	ISJ Hunedoara prin inspectorul școlar general adj. - inspecție școlară	

ȚINTA 6. CUPRINDEREA ÎN SISTEMUL DE FORMARE CONTINUĂ A MINIM 45% DIN RESURSELE UMANE DIN TVET

<i>Cod act.</i>	<i>Activitatea – descriere</i>	<i>Rezultat măsurabil</i>	<i>Responsabil</i>	<i>Orizont de timp</i>
A.3.1	Informarea resurselor umane din sistemul ÎPT asupra tendințelor de dezvoltare a sistemului și planificarea măsurilor de intervenție la nivelul județului Hunedoara și unităților școlare	<ul style="list-style-type: none"> O activitate de informare a întregului personal și un plan de acțiune la nivel de județ 	ISJ Hunedoara SIP prin reprezentantul în CLDPS CLDPS Hunedoara CNDIPT	Noiembrie 2011 Aprilie 2012
A.3.2.	Organizarea de vizite sau stagii de formare a cadrelor din sistemul ÎPT, la partenerii economici, pentru dezvoltarea competențelor metodice și adaptarea la cerințele reformei din ÎPT (stagii de formare prin instituțiile acreditate, întâlniri metodice, lecții deschise, scheme de mentorat în școli, etc.)	<ul style="list-style-type: none"> 100 cadre didactice care efectuează vizite la agenții economici, care asigură desfășurarea stagiilor de pregătire practică pentru elevii din grupul țintă al proiectului ID: 60004 	ISJ Hunedoara prin proiect finanțat FSE ID 60004	Martie 2012 Februarie 2013
A.3.3.	Sprijinirea cadrelor didactice cu studii scurte (IP3) și a maiștrilor instructori din școlile ÎPT pentru echivalarea studiilor absolvite cu ciclul I universitar respectiv profesor pentru instruire practică, în conformitate cu Legea Educației Naționale și OMECTS nr 5484/2011 și nr. 5553/2011	<ul style="list-style-type: none"> 25 cadre didactice din ÎPT absolvente de studii universitare de scurta durată care își vor echivala ciclul I de studii universitare. 	ISJ Hunedoara prin compartimentul DRU	Ianuarie 2012 Ianuarie 2013 Ianuarie 2014
A.3.4.	Instruirea responsabililor cu proiectele europene din școlile ÎPT pentru accesarea fondurilor structurale	<ul style="list-style-type: none"> 50 persoane instruite 	CLDPS Hunedoara ISJ Hunedoara	În funcție de deschiderea liniilor de finanțare

ȚINTA 7. DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII ȘI A BAZEI MATERIALE A UNITĂȚILOR ȘCOLARE ASTFEL ÎNCÂT SĂ ASIGURĂM CALITATEA FORMĂRII PROFESIONALE ÎN CONTEXTUL DESCENTRALIZĂRII

<i>Cod act.</i>	<i>Activitatea – descriere</i>	<i>Rezultat măsurabil</i>	<i>Responsabil</i>	<i>Orizont de timp</i>
A.4.1.	Asigurarea comunicării în cadrul CLDPS Hunedoara, între autoritățile locale, ISJ Hunedoara pentru realizarea evaluarea necesarului de dotare cu echipamente și adoptarea unui plan de acțiune corelat cu strategia ofertei pe termen lung	<ul style="list-style-type: none"> • Lista de priorități și urgente, a investițiilor cu aviz CLDPS (pentru minim 4 școli / an / județ finanțări POR – FEDER) • 3 școli ÎPT din Județul Hunedoara care se află sub finanțare prin POR – FEDER: Colegiul Tehnic Energetic Dr. Hurmuzescu Deva, 	CLDPS Hunedoara Primăria Deva	În funcție de deschiderea liniilor de finanțare
A.4.2.	Transformarea bibliotecilor din școlile ÎPT în centre de informare modernă	<ul style="list-style-type: none"> • 7 Centre de informare constituite în 6 școlile ÎPT din Județul Hunedoara 	CCD Deva Conducerile unităților de învățământ Consiliile locale	2012-2015
A.4.3.	Asigurarea unor burse pentru elevii care frecventează ÎPT în Județul Hunedoara și își desfășoară stagiile de pregătire practică la agenții economici	<ul style="list-style-type: none"> • 1250 elevi beneficiari ai bursei obținute din FSE prin proiectul ID 60004 	ISJ Hunedoara	2011-2013
A.4.4.	Extinderea programului de asigurarea transportului școlar pentru și pentru școlile ÎPT în vederea creșterii accesibilității școlilor	<ul style="list-style-type: none"> • 5 trasee acoperite • 100 elevi beneficiari ai transportului cu microbuze furnizate prin programul MECTS • 500 elevi beneficiari ai decontării navetei de către autoritățile locale 	Consiliul Județean Hunedoara ISJ Hunedoara Consiliile locale	2020
A.4.5.	Colaborarea școlilor cu autoritățile locale de care aparțin, pentru utilizarea optimă a resurselor disponibile;	<ul style="list-style-type: none"> • Până în 2020, toate școlile TVET din județ să corespundă normelor de siguranță, igienă și confort pentru elevi 	Școli, autorități locale	Permanent
A.4.6.	<i>Promovarea și stimularea unităților de învățământ profesional și tehnic pentru participarea în vederea obținerii titlului de excelență</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Toate școlile TVET din județ să participe la obținerea titlului de excelență 	ISJ Hunedoara CLDPS Școli, autorități locale	Anual

DIRECȚIA JUDEȚEANĂ DE STATISTICĂ - HUNEDOARA

[Acasa](#) » [Statistici Județene](#) » [Educatie](#)

Populatia scolara, pe nivelurile de educatie (inclusiv invatamant particular)

Anii scolari	Total	Prescolar	Primar si gimnazial				Liceal	Profesio- nal si de ucenici	Postliceal si de maistri	Superior
			Total	Primar (cl.I-IV)	Gimnazial (cl.V-VIII)	Invăță- mântul special (cl.I-VIII)				
Hunedoara										
1995/1996	105477	14397	59505	32729	26194	582	18778	7318	1371	4108
2000/2001	98619	11983	54922	24717	29472	733	16990	5680	2493	6551
2001/2002	99578	12342	52826	23291	28829	706	17925	6002	2265	8218
2002/2003	97529	12635	50112	22070	27394	648	18654	6054	1713	8361
2003/2004	95661	13019	48007	21842	25561	604	19345	6573	1282	7435
2004/2005	91754	12955	44733	20660	23386	687	19176	6600	1116	7174
2005/2006	89659	13032	41703	19444	21560	699	19167	6559	1091	8107
2006/2007	85415	12617	39912	18760	20518	634	19676	6040	876	6294
2007/2008	83760	12352	37671	17116	19972	583	20144	5227	1394	6972
2008/2009	81732	12131	36686	16794	19332	560	19728	4652	1838	6697
2009/2010	79714	12155	35474	16248	18693	533	21171	2727	2280	5907
2010/2011	78899	12406	35028	16007	18655	366	22013	1259	2843	5350
2011/2012	73898	12215	32220	15148	16723	349	21942	50	3283	4188
2012/2013	71697	10511	33768	17041	16373	354	19671	387	3651	3709

ȚINTE PE DOMENII PENTRU STRUCTURA PLANURILOR DE ȘCOLARIZARE ÎN ÎNVĂȚĂMNTUL TEHNIC ȘI PROFESIONAL

Domeniu de pregătire	Plan școlarizare realizat la clasa a IX-a în anul școlar 2011/2012			Nevoi prognozate de formare profesională pentru 2013-2020 ¹⁾ (nivelul 2+ nivelul 3 de calificare)	Ținte pentru oferta IPT pentru 2013-2020 ¹⁾ (nivelul 2+ nivelul 3 de calificare)	
	Nr. clase	Nr. elevi	%		%	Min.-max.
Agricultură	1	25	0,97%	1,90%	1-2%	2%
Silvicultură	1	21	0,81%	0,00%	1-2%	2%
Protecția mediului	2	66	2,56%	26,20%	3%	3%
Industria alimentară	1	31	1,20%	1,60%	1-2%	2%
Comerț	4	122	4,73%	9,00%	5%	5%
Economic	8	236	9,14%	8,10%	8%	8%
Turism și alimentație	13	398	15,42%	1,40%	15-16%	16%
Estetica și igiena corpului omenesc	2	62	2,40%	0,00%	2-3%	3%
Construcții, instalații și lucrări publice	6	170	6,59%	5,10%	7-8%	7%
Mecanică	23	706	27,35%	21,30%	23-25%	24%
Electric	7	181	7,01%	4,40%	7%	7%
Electromecanică	5	151	5,85%	0,90%	5-6%	6%
Electronică automatizări	8	245	9,49%	1,10%	7-9%	8%
Chimie industrială	1	32	1,24%	1,10%	1-2%	2%
Materiale de construcții	0	0	0,00%	1,70%	0%	0%
Fabricare produse din lemn	2	57	2,21%	2,50%	2-3%	2%
Industria textilă și pielărie	3	78	3,02%	13,40%	3%	3%
Tehnici poligrafice	0	0	0,00%	0,30%	0%	0%
Producție media	0	0	0,00%	0,00%	0%	0%
TOTAL	87	2581	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

ANEXA 5.4.2

SITUAȚIA ȘCOLARIZĂRII ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PROFESIONAL ȘI TEHNIC DE STAT- ÎNVĂȚĂMÂNT DE ZI

Anul școlar 2013/2014

SITUAȚIA PE UNITĂȚI DE ÎNVĂȚĂMÂNT DE STAT

Nr. crt	Denumirea unității	Urban/rural	Profilul	Domeniul	Nivelul de calificare	Calificarea profesională	Nr.clase și număr elevi înscriși în anul școlar 2013-2014- ZI								Nr. ordinului ministrului de		
							Liceu- filieră tehnologică, ciclul inferior și superior - ZI								autorizare	acreditare	
							Nr de clase				Nr de elevi						
							a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
1	Colegiul Tehnic Energetic "Dragomir Hurmuzescu" Deva	Urban	Tehnic	Electric	3	Tehnician în instalații electrice	1		1	0,5	23			15	10	Lg.Nr.87/13.04.2006 pt.aprobOG 75/12.07.2005	OMECT 5770/2006
	Colegiul Tehnic Energetic "Dragomir Hurmuzescu" Deva	Urban	Tehnic	Electronică automatizări	3	Tehnician operator tehnică de calcul		1		0,5			16		19	Lg.Nr.87/13.04.2006 pt.aprobOG 75/12.07.2005	OMECT 5770/2006
	Colegiul Tehnic Energetic "Dragomir Hurmuzescu" Deva	Urban	Tehnic	Electronică automatizări	3	Tehnician operator telematică			1						23	Lg.Nr.87/13.04.2006 pt.aprobOG 75/12.07.2005	OMECT 5770/2006
	Colegiul Tehnic Energetic "Dragomir Hurmuzescu" Deva	Urban	Tehnic	Mecanică	3	Tehnician proiectant CAD					1					Lg.Nr.87/13.04.2006 pt.aprobOG 75/12.07.2005	OMECT 5770/2006
	Colegiul Tehnic Energetic "Dragomir Hurmuzescu" Deva	Urban	Tehnic	Mecanică	3	Tehnician transporturi	1	1	1	1	27	19	15			OMECTS nr.5915 din 23.12.2010	
2	Colegiul Tehnic "Transilvania" Deva	Urban	Tehnic	Electronică automatizări	3	Tehnician operator tehnică de calcul	1	1	1	1	28	18	23	20			OMECT 5770/2006

	Colegiul Tehnic "Transilvania" Deva	Urban	Tehnic	Electronică automatizări	3	Tehnician telecomunicații	1	1	1	1	30	19	23	25		OMECT 5770/2006
	Colegiul Tehnic "Transilvania" Deva	Urban	Tehnic	Electric	3	Tehnician electrician electronist auto	1	1	2	1	28	20	39	29		OMECT 5770/2006
	Colegiul Tehnic "Transilvania" Deva	Urban	Tehnic	Mecanică	3	Tehnician transporturi	1	1	1	1	29	18	16	21		OMECT 5770/2006
	Colegiul Tehnic "Transilvania" Deva	Urban	Tehnic	Producție media	3	Tehnician operator procesare text/ imagine	1				25					OMECT 5770/2006
3	Liceul Tehnologic "Grigore Moisil" Deva	Urban	Servicii	Economic	3	Tehnician în activități economice	1	1	1	1	25	22	19	18		OMECT 5770/2006
	Liceul Tehnologic "Grigore Moisil" Deva	Urban	Servicii	Economic	3	Tehnician în administrație			1				16			OMECT 5770/2006
	Liceul Tehnologic "Grigore Moisil" Deva	Urban	Servicii	Comerț	3	Tehnician în activități de comerț	1				25					OMECT 5770/2006
	Liceul Tehnologic "Grigore Moisil" Deva	Urban	Servicii	Turism și alimentație	3	Tehnician în gastronomie	2	1	1	1	59	20	26	25		OMECT 5770/2006
	Liceul Tehnologic "Grigore Moisil" Deva	Urban	Servicii	Turism și alimentație	3	Tehnician în turism			1	1			22	26		OMECT 5770/2006
	Liceul Tehnologic "Grigore Moisil" Deva	Urban	Servicii	Estetică și igiena corpului omensc	3	Coafor stilist		1	1			26	25		3747/24.052013	
	Liceul Tehnologic "Grigore Moisil" Deva	Urban	Resurse naturale și protecția mediului	Protecția mediului	3	Tehnician ecolog și protecția calității mediului				1				21		OMECT 5770/2006

4	Colegiul „Ion Mincu,, Deva	Urban	Tehnic	Construcții, instalații și lucrări publice	3	Tehnician desenator pentru construcții și instalații	1	1	1	1	20	18	16	15	OMECT 5770/2006
5	Liceul Teoretic "Téglás Gábor" Deva	Urban	Servicii	Turism și alimentație	3	Tehnician în turism	1	1	1	1	29	15	20	20	OMECT 796/2009

ANEXA 5.4.3

RETEAUA ȘCOLARĂ ȘI EFECTIVELE DE ELEVI PE ANUL ȘCOLAR 2013-2014

Nr. crt.	Denumirea unității de învățământ <i>cu personalitate juridică</i> -Adresa Nr. telefon/fax/e-mail/niveluri de învățământ	Număr elevi pe unitatea cu PJ	Denumirea unității de învățământ <i>fara personalitate juridică (arondată)</i> -Adresa Nr. telefon/fax/e-mail/niveluri de învățământ	Număr elevi pe structura	NUMĂR TOTAL ELEVI
1	COLEGIUL NAȚIONAL SPORTIV "CETATE" DEVA, str. Axente Sever, nr. 3, 0254217015, c.i.gimnastica@smart.ro, preșcolar, primar, gimnazial, liceal	547			547
2			CLUBUL SPORTIV ȘCOLAR "CETATE" DEVA, Axente Sever, nr.3, 0254219565, adliga@yahoo.com		
3	COLEGIUL NAȚIONAL "DECEBAL" DEVA, str. 1 Decembrie, nr. 22, 0254212758, decebal@cnd.ro, preșcolar, primar, gimnazial, liceal	1429			1429
4	COLEGIUL TEHNIC "DRAGOMIR HURMUZESCU" DEVA, str. Titu Maiorescu, nr. 28, ct_energ_deva@yahoo.com, liceal, profesional, postliceal, maistri	523			1153
5			ȘCOALA GIMNAZIALĂ "A. MureșANU", str. Scarisoara nr. 12, 0354418602, amuresanu@yahoo.com, primar, gimnazial	630	
6	COLEGIUL TEHNIC "TRANSILVANIA" DEVA, str. 22 decembrie, nr. 116, deva_trans2003@yahoo.com, primar, gimnazial, liceal, postliceal	1062			1062
7	LICEUL TEHNOLOGIC "GRIGORE MOISIL" DEVA, str. Titu maiorescu, nr. 24, 0254221280, moisildeva@yahoo.com, liceal, profesional, postliceal	811			
8	COLEGIUL "ION MINCU" DEVA, str. Titu Maiorescu, nr. 30, 0254230564, ionmincu_deva@yahoo.com, preșcolar, primar, gimnazial, liceal, profesional, a doua șansă, postliceal, maistri	580			

Strategia pentru dezvoltare durabilă a Municipiului Deva 2014-2020

Nr. crt.	Denumirea unității de învățământ cu personalitate juridică -Adresa Nr. telefon/fax/e-mail/niveluri de învățământ	Număr elevi pe unitatea cu PJ	Denumirea unității de învățământ fara personalitate juridică (arondată) -Adresa Nr. telefon/fax/e-mail/niveluri de învățământ	Număr elevi pe structura	NUMĂR TOTAL ELEVI
9	GRĂDINIȚA CU PROGRAM PRELUNGIT NR 7 DEVA, Aleea Patriei, nr. 6, 0254215076, gradinitapp7deva@yahoo.com, preșcolar	296			838
10			GRĂDINIȚA CU PROGRAM NORMAL NR 3 DEVA, aleea Teilor, preșcolar	127	
11			GRĂDINIȚA CU PROGRAM PRELUNGIT NR 6 DEVA, str. Aurel Vlaicu, nr. 3, preșcolar	90	
12			GRĂDINIȚA CU PROGRAM NORMAL NR 2 DEVA, Aleea Salcânilor, preșcolar	98	
13			GRĂDINIȚA CU PROGRAM PRELUNGIT NR 2 DEVA, Strada Scarisoara, preșcolar	227	
14	LICEUL TEORETIC "TEGLAS GABOR " DEVA, str. Anemonelor, nr. 3, 0254228080, itey_kal@yahoo.com, preșcolar, primar, gimnazial, liceal	600			600
15	LICEUL DE ARTE "SIGISMUND TODUȚĂ" DEVA, str. C. Porumbescu, nr. 1, 0354805697, todutadev@yahoo.com, preșcolar, primar, gimnazial, liceal	1174			1300
16			ȘCOALA PRIMARĂ VIILE NOI DEVA, str. 16 Februarie, nr. 1, preșcolar, primar	126	
17	LICEUL TEORETIC "SABIN DRAGOI" DEVA, str. Gh. Barițiu, nr. 2 A, 0254216826, lpedsdd@yahoo.com, preșcolar, primar, gimnazial, liceal	1282			1282
18	LICEUL TEORETIC "TRAIAN" DEVA, str. Titu Maiorescu, nr. 30, 0254220975, lictraian@upcnet.ro, liceal	384			384
19	ȘCOALA GIMNAZIALĂ "ANDREI SAGUNA" DEVA, Aleea Viitorului, nr. 9, 0254227434, asaguna2001@xnet.ro, preșcolar, primar, gimnazial	1100			1140
20			ȘCOALA PRIMARĂ CRISTUR, Ulita Mare, nr. 115, preșcolar, primar	40	

5.5. Analiza SWOT - Competitivitate, suport afaceri, demografie, resurse umane

PUNCTE TARI	
SWOT Regiunea de Vest	
COMPETITIVITATE 1	<ul style="list-style-type: none"> * Tradiția industrială a Regiunii Vest. * Evoluție dinamică a PIB-ului regional, cu valori superioare mediei naționale. * Productivitatea muncii peste media pe țară și pe locul 2 național cu 14.500 euro/pers. ocupată. * Diversitate și specializare economică. * Balanță comercială pozitivă și pondere ridicată a schimburilor comerciale externe din Regiunea Vest în totalul comerțului exterior al țării. * Nivel ridicat al veniturilor totale per gospodărie. * Pondere importantă a IMM-urilor în regiune. * Ponderea mare de investitori străini în regiune. * Mediu antreprenorial atractiv, dezvoltat și dinamic. * Clustere regionale în domeniul automotive, TIC, energie și alimentară (agrofood). * Scăderea ratei șomajului de lungă durată. * Reducerea numărului de angajați din agricultură și relocarea acestora în alte sectoare economice * Existența în Regiunea Vest a Strategiei de Inovare Regională și posibilitatea implementării acesteia. * Creșterea competitivității întreprinderilor prin investiții în proiecte de cercetare -dezvoltare - inovare. * Prezența unui important centru universitar de talie națională - Timișoara și regională - Aradul. * Sector dezvoltat al exploatarei și prelucrării lemnului în județele Caraș-Severin și Hunedoara. * Sector activ al confecțiilor textile, pielărie și încălțăminte. * Dezvoltarea puternică a sectorului privat în comerț și servicii. * Existența unei game variate de materii prime necesare industriei. * Localizarea în regiune a unor importante firme multinaționale cu precădere din automotive. * Număr ridicat de investiții greenfield în regiune. * Număr mare de firme pe cap de locuitor * Cea mai ridicată pondere a firmelor exportatoare din țară (nr firme exportatoare/ nr total firme) * Firmele mari, firmele exportatoare și firmele cu capital străin au înregistrat performanțe ridicate în termeni de evoluție a cifrei de afaceri și a numărului de angajați, chiar și pe perioada crizei economice. * Motorul economiei regionale îl reprezintă sectorul productiv. * Orientarea spre export a economiei regionale. * Apropierea de piețele din Europa de Vest. * Existența unităților de învățământ mediu și superior cu tradiție.
COMPETITIVITATE 2	<ul style="list-style-type: none"> * Dezvoltare echilibrată la nivel regional * Poziționare bună din punct de vedere al localizării geografice * Accesibilitate ridicată * Acces la infrastructură primară și utilități * Atragerea unui număr mare de companii din domenii diferite * Stimularea dezvoltării economice și regionale * Resurse umane disponibile
SUPPORT AFACERI	<ul style="list-style-type: none"> * Sistem de structuri de sprijinire a afacerilor bine dezvoltat. * Acces la infrastructură primară și utilități. * Atragerea unui număr mare de companii din domenii diferite. * Existența unei infrastructuri de susținere a activității IMM - urilor prin servicii de consultanță și susținerea firmelor start-up prin serviciile oferite de incubatoarele de afaceri.

DEMOGRAFIE	<ul style="list-style-type: none"> * Pondere ridicată a populației în vârstă de muncă. * Raport de dependență demografică scăzut. * Diversitate etnică. * Creșterea ușoară a speranței de viață. * Scăderea semnificativă a ratei mortalității și ameliorarea fenomenului de mortalitate infantilă. * Sold migratoriu intern pozitiv.
RESURSE UMANE	<ul style="list-style-type: none"> * Forță de muncă calificată și capabilă să se adapteze la diferite ramuri economice. * Creșterea nivelului mediu al salariilor. * Cea mai mare concentrare de localități cu salarii ridicate din țară, după București - Ilfov. * Rată echilibrată de includere a bărbaților și femeilor pe piața forței de muncă. * Rată scăzută a șomajului prin raportare la media națională și europeană.
Elemente specifice Deva	
* Diversitatea resurselor aparținând cadrului natural (ale reliefului, hidrografice, climat)	
* Diversitatea domeniilor de activitate ale firmelor din municipiul Deva.	
* Nivelul ridicat de instruire a populației municipiului Deva.	
* Existența unei forțe de muncă bine calificate și instruite în industrie.	
* Mediul de afaceri local dezvoltat și spirit anteprenorial ridicat: la sfârșitul anului 2012 au depus bilanț un număr de 3.730 de firme, dintre care 2.427 cu cifra de afaceri CA>0, reprezentând 30,84% din totalul firmelor din județul Hunedoara și 29,99% din total firme cu CA>0.	
* Structură economică favorabilă - industria și serviciile au participat cu 62% în cadrul profitului brut și cu 56% în cadrul profitului curent din anul 2012, la nivelul municipiului Deva.	
* Reprezentarea corespunzătoare a domeniului „Comerțul cu ridicata și amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor”, care deține o pondere de 16,47% al numărului de angajați locali, 15,43% din profitul brut și 18,24% din profitul curent, la nivelul anului 2012.	
* Dezvoltarea puternică a domeniului „Construcții”, ponderea acestuia la nivelul anului 2012 fiind: 9,38% din numărul de angajați, 19,20% din profitul brut și 21,31% din profitul curent.	
* Reprezentarea semnificativă a domeniului „Activități profesionale, științifice și tehnice”, cu 3,6% din numărul de angajați, 5,32% din profitul brut și 7,23% din profitul curent.	
* Eficiența deosebită a industriei extractive : în anul 2012, cu numai 0,87% din numărul de angajați, a realizat un profit brut care reprezintă 25,10% și un profit curent de 9,48%.	
* Existența unui număr reprezentativ de firme care activează în domeniul turismului, respectiv 225 firme înregistrate din care 154 firme active.	
* Piața imobiliară dezvoltată: la numai 0,60% din numărul de angajați, tranzacțiile imobiliare au realizat în 2012 ponderi de 3,36% din profitul brut și 4,41% din profitul curent.	
* Sector dezvoltat al exploatării și prelucrării lemnului.	
* Sector activ al confecțiilor textile și metalice.	
* Dezvoltarea puternică a sectorului privat în comerț și servicii.	
* Număr mare de licee.	
* Existența specialiștilor calificați în domeniul consilierii și orientării pentru carieră în municipiul Deva și a ONG-urilor profilate pe formarea și reconversia forței de muncă.	
* Modernizarea transportului feroviar prin proiectul de reabilitare a liniei de cale ferată Frontieră – Curtici – Simeria, parte componentă a Coridorului IV Pan – European, pentru circulația trenurilor cu viteza maximă de 160 km/h.	

PUNCTE SLABE	
SWOT Regiunea de Vest	
COMPETITIVITATE 1	<ul style="list-style-type: none"> * PIB/p.c. la doar 52% din media UE 27. * Productivitate de 4 ori mai mică decât UE. * Decalaje semnificative ale exporturilor la nivelul județelor. * Inexistența unor instituții care să sprijine dezvoltarea la nivel regional * Scăderea numărului de salariați în toate județele regiunii. * Câștigul salarial mediu brut și net lunar este mult mai mic decât cel al regiunii București-Ilfov. * Rată a șomajului mai mare în județele Caraș-Severin și Hunedoara. * Diferențe semnificative în ceea ce privește numărul de întreprinderi (46%- sunt concentrate în Timiș) și scăderea numărului de întreprinderi. * Densitatea IMM-urilor este semnificativ mai mică decât media pentru UE27. * Disparități regionale importante privind investițiile străine directe. * Existența a numeroase siturilor industriale abandonate. * Disparități puternice între nivelul de dezvoltare economică al județelor (județele Caraș-Severin și Hunedoara au un Produs Intern Brut pe locuitor inferior mediei naționale). * Existența unor zone foste monoindustriale care se confruntă cu acute probleme sociale. * Preponderența structurilor industriale caracterizate printr-o utilizare extensivă a forței de muncă și a materiilor prime. * Număr redus de IMM-uri în zonele izolate și în mediul rural. * Regresul pieței tradiționale interne. * Puține parteneriate eficiente între mediul de afaceri și cel academic/de cercetare. * Declinul industriei miniere și siderurgice. * Exporturile regionale vizează cu preponderență bunuri care încorporează un nivel scăzut sau mediu de tehnologie. * Exporturile regionale vizează un număr mic de produse către un număr mic de țări/piețe. * Slaba utilizare a pieței de gros din Timișoara de către producătorii locali. * Nivel scăzut de investiții în cercetare-dezvoltare-inovare * Sectorul serviciilor este relativ subdezvoltat, față de media națională. * Producția în regiune este înclinată către producția de bază. * Schimbări frecvente în legislația fiscală. * Lipsa unor instrumente financiare adecvate pentru susținerea economiei. * Producția în regiune este înclinată către producția de bază. * Existența unor industrii poluante. * Pondere redusă a industriei care folosește tehnologii de vârf și soluții inovative. * Investiții scăzute în calificarea resurselor umane ale IMM – urilor.
COMPETITIVITATE 2	<ul style="list-style-type: none"> * Ofertă limitată de servicii * Promovarea redusă * Prețuri ridicate pentru chirie * Capacitate limitată de extindere în cazul dezvoltării companiilor locale * Dependența de companiile multinaționale * Acces redus la servicii pentru afaceri
SUPPORT AFACERI	<ul style="list-style-type: none"> * Ofertă limitată de servicii și acces redus la serviciile pentru afaceri. * Activitate de promovare redusă. * Capacitate limitată de extindere în cazul dezvoltării companiilor locale. * Dependența de companiile multinaționale. * Acces redus la servicii pentru afaceri.
DEMOGRAFIE	<ul style="list-style-type: none"> * Scăderea continuă a populației. * Pondere scăzută a populației tinere. * Durata medie a vieții scăzută comparativ cu UE 27. * Spor natural negativ. * Rata mortalității ridicate. * Mortalitate infantilă ridicată. * Speranță de viață la naștere scăzută. * Existența unor zone cu densitate mică a populației.

RESURSE UMANE	<ul style="list-style-type: none"> * Scăderea ratei populației active și a ratei ocupării. * Slaba corelare a cererii și ofertei. * Disparități în ceea ce privește gradul de ocupare, șomajul și nivelul salariilor medii. * Reticența față de acceptarea unui loc de muncă în altă localitate decât cea de domiciliu. * Costuri ridicate de transport pentru navetismul forței de muncă. * Modul de calcul al ratei șomajului, nu reflectă situația reală. * Existența unei zone gri pe piața forței de muncă care include acele persoane care nu se regăsesc nici în rândul șomerilor nici în rândul persoanelor ocupate. * Inechitatea între nivelul de salarizare pe sectoare. * Nivelul de calificare certificat al forței de muncă, precum și profilul de competențe certificate ale șomerilor, nu corespund cerințelor specifice ale angajatorilor. * Oferta de calificare/ reconversie nu este suficient de diversificată, neexistând o concurență reală între ofertanții de cursuri de formare. * Creșterea ratei șomajului de lungă durată în rândul tinerilor.
Elemente specifice Deva	
* Șomaj ridicat.	
* Domeniul „Pescuit și acvacultura” este practic inexistent; aici este prezentă o singură firmă, care nu are cifra de afaceri CA>0.	
* Eficiența scăzută a firmelor din domeniul turismului: cele 154 de firme active (6,34% din total firme active) au realizat în anul 2012 numai 1,39% din profitul brut și 1,91% din profitul curent.	
* Lipsa disponibilității parcurilor industriale și logistice publice și private.	
* Reprezentarea slabă a sectorului public de cercetare-dezvoltare.	
* Lipsa învățământului de nivel universitar, sursă importantă pentru constituirea unor parteneriate de cercetare-dezvoltare pentru o gamă variată de domenii.	
* Lipsa unor parcuri științifice și tehnologice.	
* Lipsa pe plan local a serviciilor de consultanță financiară, de management și de accesare a fondurilor europene.	
* Inexistența serviciilor de instruire și consultanță de afaceri de înaltă calitate pe plan local.	
* Inexistența unor branduri ale companiilor devenite recunoscute la nivel național și european.	
* Lipsa unor servicii de consultanță specializate privind întocmirea setului de documentații pentru acordarea de facilități fiscale.	
* Slaba cooperare între industrie și cercetare.	
* Inexistența unui sistem stimulatoriu pentru înființarea de IMM-uri în domeniile economice deficitare.	
* Investiții scăzute în resursele umane ale IMM-urilor.	
* Lipsa de parteneriate eficiente între mediul de afaceri și sistemul de învățământ.	
* Scăderea fondului forestier.	
* Structura excesiv fragmentată a exploatațiilor agricole din cadrul localităților aparținătoare.	
* Numărul scăzut al produselor tradiționale atestate.	
* Slaba reprezentare a parteneriatelor în domeniul agriculturii din cadrul localităților aparținătoare.	
* Dificultăți de comercializare a producției agricole a fermelor de semi-subsistență.	
* Capacitatea scăzută a populației din mediul rural de accesare a fondurilor europene.	
* Număr redus de firme care au implementat sisteme de management conform standardelor internaționale (ISO 9000, ISO 14000, HACCP, OHASAS 18000, ISO 17799-BS 7799 și/sau ISO 17025).	
* Incoerența legislativă a procesului descentralizării, mai ales cu referire la descentralizarea fiscală.	
* Lipsa unui cadru de referință pentru organizarea unor târguri, pentru promovarea agriculturii și a produselor agricole locale, care în timp să devină tradiționale.	
* Declinul industriei miniere și siderurgice.	

* Dezvoltarea slabă a domeniului „Silvicultură și exploatare forestieră”, sub limita potențialului existent (un număr de 9 firme active din cele 2.427 care au depus bilanț și cu CA>0 pe anul 2012).		
* Calificarea profesională prin formare inițială nu se mai realizează prin sistemul de învățământ public, care nu asigură o acoperire corespunzătoare a tuturor domeniilor de calificare (specializări și meserii).		
* Corelarea deficitară a cererii cu oferta de pe piața de muncă.		
* Nivelul de calificare certificat al forței de muncă, profilul de competențe certificate ale persoanelor aflate în șomaj, în căutarea unui alt loc de muncă nu corespund cerințelor specifice ale angajatorilor.		
* Oferta de calificare sau reconversie nu este suficient de diversificată și nu există o concurență între ofertanții de formare, această situație fiind un obstacol pentru o ofertă flexibilă și adaptată nevoilor de dezvoltare personală și profesională a clienților.		
* Ofertanții de formare activează izolat, neexistând o ofertă globală, corelată a acestora și adaptată nevoilor identificate la nivel local.		
* Desfășurarea deficitară a transportului feroviar de marfă, care afectează realizarea optimă a transportului combinat de mărfuri.		
* Lipsa de parteneriate eficiente între școală și mediul de afaceri.		
* Insuficiența fondurilor destinate activităților de formare.		
OPORTUNITĂȚI		
SWOT Regiunea de Vest		
<table border="1"> <tr> <td style="vertical-align: middle;">COMPETITIVITATE 1</td> <td> <ul style="list-style-type: none"> * Finanțări europene pentru dezvoltarea mediului de afaceri. * Politici care să încurajeze spiritul antreprenorial și înființarea de noi întreprinderi. * Orientarea exporturilor și spre alte piețe, altele decât UE. * Constituirea unor structuri asociative ale mediului de afaceri. * Creșterea competitivității firmelor și produselor în contextul globalizării. * Creșterea numărului de investitori în județele Caraș-Severin și Hunedoara. * Creșterea ponderii sectorului serviciilor în cadrul Valorii Adăugate Brute Regionale. * Transferul de tehnologie și know-how. * Mediatizarea oportunităților de afaceri din regiune, inclusiv cele din zonele mai puțin dezvoltate. * Reorientarea băncilor în vederea sprijinirii înființării și dezvoltării sectorului IMM-urilor. * Întărirea/specializarea instituțiilor care oferă servicii de consultanță. * Existența unor spații de producție și capacități de producție nefolosite * Mediul favorabil pentru acțiuni inovative. * Localizarea IMM-urilor în structurile de afaceri. * Atragerea de noi investiții directe. * Dezvoltarea e-economiei. * Orientarea sectoarelor cheie din regiune spre activități de producție care utilizează intensiv tehnologii avansate/ inovatoare și generează valoare adăugată ridicată. * Diversificarea exporturilor, atât în termeni de produse, cât și de piețe noi. * Investiții în învățământul profesional și tehnic, care să producă forță de muncă calificată. * Crearea unui lanț de furnizori locali pentru industriile cheie din regiune (e.g. automotive), capabili să producă componente de calitate pentru marile firme multinaționale localizate în regiune. * Crearea unor fonduri de capital de risc, pentru sprijinirea firmelor din sectoarele care utilizează intensiv tehnologia informațiilor. * Creșterea calității și sofisticării produselor exportate. * Exploatarea potențialului oferit de granița cu Serbia. * Îmbunătățirea conectivității cu București și restul țării. * Facilitarea legăturilor dintre investitorii străini și economia locală. * Extinderea economiei în sectoare de nișă noi, care necesită un aport semnificativ de cunoștințe. * Diversificarea portofoliului de producție ar conduce la un curent mai stabil al veniturilor din export. * Susținerea antreprenoriatului și dezvoltarea IMM-urilor. </td> </tr> </table>	COMPETITIVITATE 1	<ul style="list-style-type: none"> * Finanțări europene pentru dezvoltarea mediului de afaceri. * Politici care să încurajeze spiritul antreprenorial și înființarea de noi întreprinderi. * Orientarea exporturilor și spre alte piețe, altele decât UE. * Constituirea unor structuri asociative ale mediului de afaceri. * Creșterea competitivității firmelor și produselor în contextul globalizării. * Creșterea numărului de investitori în județele Caraș-Severin și Hunedoara. * Creșterea ponderii sectorului serviciilor în cadrul Valorii Adăugate Brute Regionale. * Transferul de tehnologie și know-how. * Mediatizarea oportunităților de afaceri din regiune, inclusiv cele din zonele mai puțin dezvoltate. * Reorientarea băncilor în vederea sprijinirii înființării și dezvoltării sectorului IMM-urilor. * Întărirea/specializarea instituțiilor care oferă servicii de consultanță. * Existența unor spații de producție și capacități de producție nefolosite * Mediul favorabil pentru acțiuni inovative. * Localizarea IMM-urilor în structurile de afaceri. * Atragerea de noi investiții directe. * Dezvoltarea e-economiei. * Orientarea sectoarelor cheie din regiune spre activități de producție care utilizează intensiv tehnologii avansate/ inovatoare și generează valoare adăugată ridicată. * Diversificarea exporturilor, atât în termeni de produse, cât și de piețe noi. * Investiții în învățământul profesional și tehnic, care să producă forță de muncă calificată. * Crearea unui lanț de furnizori locali pentru industriile cheie din regiune (e.g. automotive), capabili să producă componente de calitate pentru marile firme multinaționale localizate în regiune. * Crearea unor fonduri de capital de risc, pentru sprijinirea firmelor din sectoarele care utilizează intensiv tehnologia informațiilor. * Creșterea calității și sofisticării produselor exportate. * Exploatarea potențialului oferit de granița cu Serbia. * Îmbunătățirea conectivității cu București și restul țării. * Facilitarea legăturilor dintre investitorii străini și economia locală. * Extinderea economiei în sectoare de nișă noi, care necesită un aport semnificativ de cunoștințe. * Diversificarea portofoliului de producție ar conduce la un curent mai stabil al veniturilor din export. * Susținerea antreprenoriatului și dezvoltarea IMM-urilor.
COMPETITIVITATE 1	<ul style="list-style-type: none"> * Finanțări europene pentru dezvoltarea mediului de afaceri. * Politici care să încurajeze spiritul antreprenorial și înființarea de noi întreprinderi. * Orientarea exporturilor și spre alte piețe, altele decât UE. * Constituirea unor structuri asociative ale mediului de afaceri. * Creșterea competitivității firmelor și produselor în contextul globalizării. * Creșterea numărului de investitori în județele Caraș-Severin și Hunedoara. * Creșterea ponderii sectorului serviciilor în cadrul Valorii Adăugate Brute Regionale. * Transferul de tehnologie și know-how. * Mediatizarea oportunităților de afaceri din regiune, inclusiv cele din zonele mai puțin dezvoltate. * Reorientarea băncilor în vederea sprijinirii înființării și dezvoltării sectorului IMM-urilor. * Întărirea/specializarea instituțiilor care oferă servicii de consultanță. * Existența unor spații de producție și capacități de producție nefolosite * Mediul favorabil pentru acțiuni inovative. * Localizarea IMM-urilor în structurile de afaceri. * Atragerea de noi investiții directe. * Dezvoltarea e-economiei. * Orientarea sectoarelor cheie din regiune spre activități de producție care utilizează intensiv tehnologii avansate/ inovatoare și generează valoare adăugată ridicată. * Diversificarea exporturilor, atât în termeni de produse, cât și de piețe noi. * Investiții în învățământul profesional și tehnic, care să producă forță de muncă calificată. * Crearea unui lanț de furnizori locali pentru industriile cheie din regiune (e.g. automotive), capabili să producă componente de calitate pentru marile firme multinaționale localizate în regiune. * Crearea unor fonduri de capital de risc, pentru sprijinirea firmelor din sectoarele care utilizează intensiv tehnologia informațiilor. * Creșterea calității și sofisticării produselor exportate. * Exploatarea potențialului oferit de granița cu Serbia. * Îmbunătățirea conectivității cu București și restul țării. * Facilitarea legăturilor dintre investitorii străini și economia locală. * Extinderea economiei în sectoare de nișă noi, care necesită un aport semnificativ de cunoștințe. * Diversificarea portofoliului de producție ar conduce la un curent mai stabil al veniturilor din export. * Susținerea antreprenoriatului și dezvoltarea IMM-urilor. 	

COMPETITIVI VIT 2	<ul style="list-style-type: none"> * Dezvoltarea de noi structuri de afaceri. * Îmbunătățirea cooperării și încurajarea competiției și favorizarea apariției clusterelor. * Facilități fiscale. * Dezvoltarea unui oferte integrate de servicii pentru afaceri.
SUPPORT AFACERI	<ul style="list-style-type: none"> * Dezvoltarea de noi structuri de afaceri. * Îmbunătățirea cooperării și încurajarea competiției și favorizarea apariției clusterelor. * Posibilitatea de a oferi un pachet de facilități fiscale. * Dezvoltarea acceleratoarelor și incubatoarelor de afaceri pentru sprijinirea firmelor din domeniile care utilizează intensiv tehnologia.
DEMOGRAFIE	<ul style="list-style-type: none"> * Încurajarea Politicilor pro-nataliste. * Creșterea atractivității regiunii în vederea menținerii și atragerii de populație. * Îmbunătățirea serviciilor medicale va conduce la scăderea mortalității și la creșterea speranței de viață și a duratei medii de viață.
RESURSE UMANE	<ul style="list-style-type: none"> * Reorientarea economiei regionale spre activități cu valoare adăugată mai ridicată. * Creșterea mobilității populației active. * Dezvoltarea unei baze de date on line în vederea corelării cererii cu oferta. * Atragerea de investitori în zonele cu șomaj ridicat. * Schimbarea "mentalității oamenilor" față de meseriile tradiționale, respectiv sectoare tradiționale (ex. textile). * Atragerea de forță de muncă din alte regiuni * Implementarea unor scheme pentru integrarea tinerilor care nu au promovat bacalaureatul pe piața de muncă. * Implementarea unor scheme pentru stimularea integrării pe piața muncii a șomerilor de lungă durată. * Stimularea programelor de reorientare și reconversie profesională îndeosebi în zonele defavorizate (zone monoindustriale, zone rurale și zone izolate).
Elemente specifice Deva	
* Calitatea Devei de reședință a județului Hunedoara oferă oportunități suplimentare de dezvoltare economică și socială.	
* Domeniul „Informații și comunicații” poate deveni un motor propulsor pentru perioada de referință a noii strategii. Datele înregistrate la sfârșitul anului 2012 de firmele din acest domeniu: la 0,97% număr angajați, cele 69 firme active (din total 95 înregistrate) au obținut 1,43% din profitul brut și 1,85% din profitul curent.	
* Existența programelor de finanțare din partea Uniunii Europene și finanțare națională pentru resurse umane.	
* Accesul României la Fondurile Structurale și de Coeziune ale Uniunii Europene.	
* Existența conurbației Corvina, formată din UAT Deva, Hunedoara, Simeria și Călan, care oferă posibilități multiple de atragere de finanțări nerambursabile pentru implementarea unor proiecte de interes comun.	
* Noua abordare a dimensiunii dezvoltării urbane în România, preconizată pentru perioada 2014-2020, cu definirea municipiului Deva drept pol metropolitan cu potențial regional limitat.	
* Creșterea numărului de investitori ca urmare a fenomenului de migrare a acestora dinspre polii Arad și Timișoara către estul regiunii.	
* Mediatizarea oportunităților de afaceri.	
* Construirea autostrăzii Nădlac-Arad-Timișoara-Deva-Sibiu are un impact semnificativ pentru creșterea atractivității regiunii pentru potențialii investitori.	
* Reorientarea băncilor în vederea sprijinirii înființării și dezvoltării sectorului IMM prin diversificarea serviciilor bancare.	

* Întărirea / specializarea instituțiilor care oferă servicii de consultanță.
* Existența unor spații de producție și capacități de producție nefolosite.
* Reabilitarea blocurilor energetice de la S.C. Complexul Energetic Hunedoara S.A.
* Potențial ridicat de producere a energiei regenerabile – hidroenergie, biomasă și creșterea interesului investitorilor pentru acest sector.
* Disponibilitatea fondurilor europene pentru extinderea și modernizarea IMM-urilor, creșterea productivității, internaționalizare și standardizare, crearea de noi locuri de muncă.
* Susținerea înființării și funcționării grupurilor de producători din mediul rural prin fonduri europene.
* Creșterea interesului pentru produsele ecologice, naturale și tradiționale.
* Creșterea cererii pe plan mondial pentru produsele agroalimentare și agricole bio.
* Creșterea competitivității întreprinderilor prin investiții în proiecte de cercetare-dezvoltare-inovare.
* Creșterea importanței economiei bazate pe cunoaștere, care avantajează zonele cu forță de muncă înalt calificată.
* Dezvoltarea pieței de servicii de afaceri (firme de consultanță).
* Dezvoltarea învățământului la distanță.
* Finanțări pentru cursuri de formare profesională și cursuri de calificare pentru populația din mediul rural (POS DRU).
* Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR)
* Programul LEADER și înființarea GAL-urilor oferă noi forme de dezvoltare rurală.
* Raportul cost/calitate pentru forța de muncă este avantajos pentru angajatori.
* Accesarea fondurilor europene de către populația din satele aparținătoare
* Cadru legislativ flexibil și corelat cu cel european în domeniul calificărilor profesionale prin sistemul de învățământ.

AMENINȚĂRI	
SWOT Regiunea de Vest	
COMPETITIVITATE 1	<ul style="list-style-type: none"> * Șocul economic datorat crizei mondiale. * Migrația forței de muncă. Invadarea pieței cu produse din import. * Adâncirea decalajelor dintre regiunea București-Ilfov și celelalte regiuni, dar și intra-regional între județul Timiș și județele componente. * Scăderea semnificativă a unor sectoare în contextul specializării acestora. * Ajutorul social sau indemnizația de șomaj care raportat la salariul minim pe economie poate constitui un factor de neintegrare a populației pe piața muncii. * Delocalizarea firmelor și migrația investitorilor. * Creșterea importurilor și scăderea exporturilor. * Posibilitatea neadaptării agenților economici la condițiile de calitate impuse de UE. * Riscul necorelării dintre programele de dezvoltare a infrastructurii și nevoile echipare a zonelor cu potențial de dezvoltare a IMM-urilor. * Evaziunea fiscală, forța de muncă nefiscalizată și competiția nelocală. * Piața concurențială europeană. * Politică fiscală în continuă schimbare face dificilă planificarea eficientă a unei afaceri. * Adâncirea disparităților de dezvoltare economică din regiune și a subdezvoltării anumitor zone izolate. * Concentrarea activității economice în puține sectoare și zone geografice implică riscul unei volatilități ridicate a valorii adăugate și unei scăderi bruște a PIB/locuitor, în special în perioadele de criză economică. * Lipsa forței de muncă poate conduce la relocalizarea marilor firme în alte regiuni/țări. * Furnizorii locali sunt de dimensiuni mici și nu pot asigura volumul de producție necesar firmelor multinaționale și de asemenea pot întâmpina probleme financiare, până la efectuarea plăților de către clienți. * Densitatea scăzută a populației poate reprezenta o barieră pentru creșterea economică. * Concentrarea unei părți importante a activității economice din regiune în cadrul firmelor cu capital străin (48% din forța de muncă, 55% din valoarea adăugată, 92% din exporturi), implică riscul ca acestea să părăsescă regiunea, orientându-se spre regiuni cu forță de muncă mai ieftină sau care oferă alte condiții mai avantajoase pentru afaceri. * Gradul redus de diversificare a exporturilor (pe țări și produse) poate crește vulnerabilitatea regiunii la șocurile externe. * Specializarea îngustă în zonele monoindustriale și lipsa unor programe de reorientare profesională.
COMPETITIV 2	<ul style="list-style-type: none"> * Situația economică globală (criza economico-financiară). * Lipsa resurselor pentru noi investiții, inclusiv la nivelul companiilor.
SUPPORT AFACERI	<ul style="list-style-type: none"> * Situația economică globală (criza economico-financiară). * Lipsa resurselor pentru noi investiții, inclusiv la nivelul companiilor.
DEMOGRAFIE	<ul style="list-style-type: none"> * Îmbătrânirea și continuarea scăderii populației (cu precădere a celei tinere 0-14 ani). * Migrația tot mai accentuată spre Europa Occidentală. * Creșterea raportului de dependență demografică. * Riscuri privind durabilitatea demografică. * Slaba implementare sau chiar absența unor politici socio-demografice.

RESURSE UMANE	<ul style="list-style-type: none"> * Migrarea forței de muncă către țările membre ale UE. * Prolungirea efectelor crizei economice. * Plecarea din regiune / diminuarea activității unor firme multinaționale . * Îmbătrânirea populației și conturarea unui deficit de forță de muncă. * Condensarea pieței forței de muncă în marile aglomerări urbane. * Nivelul scăzut al salariilor angajaților atât în mediul privat, cât și al funcționarilor publici. * Scăderea forței de muncă active în contextul îmbătrânirii populației, sporului natural negativ și migrației externe.
Elemente specifice Deva	
* Posibilitatea neadaptării la condițiile de calitate impuse de Uniunea Europeană.	
* Invadarea pieței cu produse din import.	
* Lipsa coeziunii și cooperării dintre diferite ramuri industriale, lipsa integrării întreprinderilor în lanțurile de producție.	
* Activitatea deosebit de scăzută în domeniul inovativ, atât în sectorul public, cât și în cel privat.	
* Stabilirea și exercitarea deficitare privind dreptul de proprietate intelectuală.	
* Lipsa unor corelări ale programelor de dezvoltare a infrastructurii și nevoile de echipare a zonei cu potențial de dezvoltare a IMM-urilor.	
* Accesul scăzut la capital al IMM-urilor , i nivelul scăzut al abilităților anageriale la nivelul acestora.	
* Stabilirea arbitrară a prețurilor/tarifelor serviciilor publice datorită poziției de monopol.	
* Fiscalitatea împovărătoare.	
* Schimbările climatice.	
* Birocrația.	
* Politica fiscală în continuă schimbare face dificilă planificarea eficientă a unei afaceri.	
* Forța de muncă angajată la negru.	
* Instabilitatea legislației.	
* Competiția neloială datorită pieței negre.	
* Inexistența unei infrastructuri de cercetare performante scade posibilitățile și atractivitatea tinerilor cercetători valoroși de a rămâne în România.	
* Gospodăriile de semi-subzistență nu pot îndeplini cerințele UE.	
* Fluctuațiile de pe piața forței de muncă depind de mișcările pieței europene sau mondiale, atât în cazul întreprinderilor mari, dar mai ales în cazul celor mici și medii.	
* Migrarea forței de muncă calificate și mai ales înalt calificate către țările membre ale Uniunii Europene este un proces cu tendințe de creștere, având efecte negative pe termen mediu și lung.	
* Reduceri de personal în sectorul bugetar.	
* Nivelul scăzut al salariilor din învățământ și cercetare.	
* Puterea de cumpărare locală aflată la un nivel destul de scăzut.	
* Balanță negativă natalitate-mortalitate.	

6. Potențialul turistic și cultural

6.1. Recomandări Banca Mondială

6.1.1. Caracteristicile turismului în Regiunea Vest

Caracteristicile sectorului de turism fac din acesta un sector cheie pentru promovarea creșterii inteligente, durabile și favorabile incluziunii pe care Europa 2020 dorește să o încurajeze. Acest lucru este confirmat chiar în cadrul strategiei, care prezintă creșterea competitivității sectorului de turism din Europa ca fiind una dintre prioritățile acesteia în cadrul inițiativei emblematică “O Politică industrială pentru era globalizării”.

Există trei caracteristici de bază care poziționează sectorul turismului în centrul strategiei Europa 2020:

- ⇒ Turismul este a treia cea mai importantă activitate socio-economică din UE după sectorul comerțului și distribuției și sectorul construcțiilor. Acest sector generează peste 5% din PIB din economia europeană și folosește 5,2% din forța de muncă. Când sunt luate în calcul sectoarele conexe turismului, aceste procente cresc la 10%, respectiv 12%.
- ⇒ Turismul este una dintre activitățile economice cu cel mai mare potențial pentru crearea creșterii și a locurilor de muncă în UE. În ultimii ani, acesta nu numai că a creat mai multe locuri de muncă decât media din economie, ci a generat și mai multe oportunități de ocupare a forței de muncă pentru tineri, femei și muncitori necalificați. Acest lucru este ilustrat prin faptul că proporția de tineri care lucrează în sectorul turismului este dublă față de restul economiei.
- ⇒ În ansamblu, sectorul turismului este esențial pentru stimularea coeziunii teritoriale în UE, în special pentru încurajarea integrării economice și sociale a zonelor rurale și de munte, a regiunilor de coastă și a insulelor, a regiunilor periferice și ultraperiferice, precum și a regiunilor mai puțin prospere.

Regiunea Vest are un avantaj comparativ latent în sectorul turismului

Principalele motive prin care se susține avantajul sectorului turistic din această regiune pot fi prezentate pe scurt după cum urmează:

- ❖ Patrimoniul natural (inclusiv parcurile naturale și izvoarele termale);
- ❖ Patrimoniul istoric și arhitectural;
- ❖ O mai bună accesibilitate decât majoritatea regiunilor din România și avantajul de a se contura ca un centru de afaceri transfrontalier pentru vecinii săi.

Per ansamblu, în cadrul sectorului de turism al Regiunii Vest pot fi identificate anumite provocări ce trebuie soluționate în vederea valorificării eficiente a potențialului natural, cultural și istoric existent.

În acest sens pot fi amintite drepturile de proprietate neclare pentru patrimoniul istoric și cultural, cum sunt castelele, spațiile balneare etc., care determină blocarea accesului la fondurile europene. Un alt impediment este generat de capacitatea publică administrativă redusă pentru proiecte complexe de investiții în turism sau pentru atragerea și gestionarea proiectelor de tip PPP (Parteneriat Public Privat). De remarcat și lipsa unor produse turistice regionale integrate, care să fie vândute pe piețele turistice locale și străine.

Un cluster de turism poate sprijini cooperarea între actorii turistici, precum și între sectorul turismului și diferiți actori din domeniul inovării. Prin capacitatea sa de a stimula dezvoltarea infrastructurii publice și private în conformitate cu strategiile locale de dezvoltare pe zone, integrate și multisectoriale, acesta poate deveni o forță motrice pentru dezvoltarea atât a asociațiilor inovatoare conexe, cât și a companiilor de turism.

Deci clusterul de turism poate acționa ca o platformă de punere în aplicare a obiectivelor de specializare inteligentă, în scopul orientării fondurilor europene către proiecte integrate și durabile de turism, cu sprijinirea investițiilor în infrastructura public-privată. De exemplu, "sub-clusterul" ecoturism poate sprijini crearea unei rețele regionale de destinații de ecoturism, cu dezvoltarea concomitentă de infrastructuri ecologice și creșterea gradului de utilizarea surselor regenerabile de energie, etc.

Mai mult, legăturile dintre clusterurile de turism și cele de TIC pot acționa ca instrumente eficiente de promovare a dezvoltării economice. Astfel, clusterul de turism ar induce elemente-cheie pentru strategii de investiții teritoriale integrate, în special în contextul proiectelor de renovare urbană, culturale și de evenimente.

Diversele tipuri de turism ce formează avantajul comparativ al sectorului turismului în cadrul Regiunii Vest sunt detaliate în continuare (Figura 6.1).

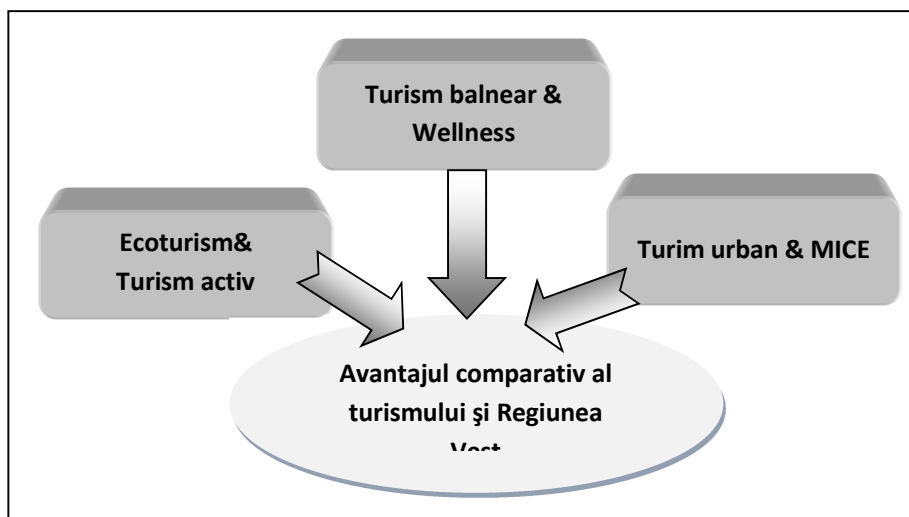

Figura 6.1. Tipuri de turism în Regiunea Vest

Turism urban și MICE

Turismul urban (Figura 6.2) este văzut tot mai mult ca un instrument de facilitare pentru promovarea orașelor europene ca destinații turistice. Acesta crează conexiuni cu alte sectoare ce devin tot mai importante, fapt care generează noi echipamente/infrastructură (muzee, spații de cazare, restaurante, etc.) cu impact asupra calității vieții locuitorilor.

În plus, dezvoltarea turismului influențează imaginea orașelor și modul în care acestea sunt percepute: dacă un oraș este perceput ca destinație turistică, acesta devine atractiv nu doar pentru turiști, ci și pentru locuitorii săi și sectorul afacerilor în ansamblu.

Principala formă de turism în orașele din Regiunea Vest este reprezentată de turismul de afaceri. Atractivitatea zonei din punct de vedere economic și al investițiilor este ilustrată prin faptul că cei care călătoresc în scop profesional reprezintă majoritatea șederilor de o noapte în hotelurile principalelor orașe din Regiunea Vest.

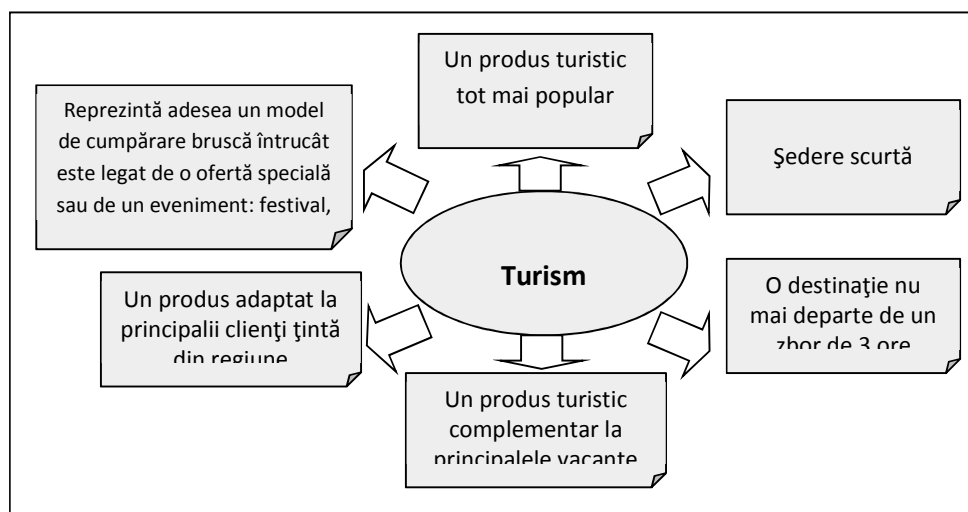

Figura 6.2. Caracteristici ale turismului urban

Apropierea Regiunii Vest de Europa de Vest și Centrală, căile de acces de nivel internațional și potențialul economic al regiunii atrag tot mai mulți investitori, contribuind la dezvoltarea turismului de tip MICE: *meetings, incentives, conventions and exhibitions*.

MICE include participarea vizitatorilor la următoarele activități:

- i) Asociații/ Caritate/ Institute/ Evenimente Sociale;
- ii) Întâlniri și conferințe guvernamentale;
- iii) Evenimente Corporative - dineuri, lansări de produse, conferințe, acordări de premii etc;
- iv) Călătorii de stimulare;
- v) Ospitalitate corporativă;
- vi) Expoziții și prezentări comerciale.

Turismul urban și cel de tip MICE reprezintă un potențial real de dezvoltare cu condiția soluționării adecvate a unor blocaje importante pentru acest segment de turism:

- i) caracterul sezonier mare și șederea medie mică;
- ii) capacitatea mică de a transforma fluxurile de turiști de afaceri în turiști de agrement;
- iii) lipsa unor centre multifuncționale pentru activități sportive, afaceri și evenimente culturale.

Recomandări pentru turismul MICE în Regiunea Vest:

- ⇒ Axarea pe managementul evenimentelor și realizarea de investiții în turismul de agrement, precum și organizarea de întâlniri și evenimente profesionale;
Zonele metropolitane de succes au plasat industria turismului și managementul evenimentelor în centrul strategiei lor de turism sau au investit acest tip de turism ca parte a unei strategii mai ample.
- ⇒ Promovarea unui program cultural și de evenimente;
Strategia culturală și a evenimentelor poate deveni un element cheie pentru a atrage turiști în orașele care se află într-o permanentă căutare de originalitate. Susținerea unui program echilibrat de evenimente în fiecare sezon este un aspect important pentru o destinație urbană în scop turistic.
Organizarea de evenimente majore în extra sezon poate reprezenta o modalitate eficientă de creștere a fluxurilor de turiști în timpul sezonului slab.

Turism balnear și de wellness

Resurse balneare și turism medical

Regiunea Vest are mai multe stațiuni balneare importante. Stațiunile balneare sunt elemente cheie pentru turismul din Regiunea Vest datorită amplasării lor, patrimoniului istoric deținut, obiceiului național de a merge în concediu în stațiuni balneare, precum și noii tendințe internaționale de practicare a turismului balnear și medical. Județul Hunedoara este reprezentat în acest sens prin stațiunile Geoagiu Băi și Băile Călan.

Regiunea Vest ar putea să se poziționeze ca o regiune-pilot în domeniul tratamentului anti-îmbătrânire. Acest lucru poate fi realizat prin specializarea facilităților de tratament balnear din orașe și stațiuni spre prevenirea și terapia anti-îmbătrânire. Această recomandare a Băncii Mondiale pentru Regiunea Vest este perfect valabilă și pentru municipiul Deva.

Ana Aslan și Gerovital pot constitui un punct de plecare în domeniul turismului medical. Această ofertă poate fi completată prin controale medicale generale, chirurgie estetică cu lumină, program anti-fumat, tratament anti-alcool, program de slăbire, etc.

Promovarea stațiunilor balneare ca destinații turistice medicale transfrontaliere

Clusterul turistic ar putea gestiona proiectarea produselor personalizate pentru anumite piețe și ar putea oferi informații și sprijin pentru centrele balneare și de tratament medicale regionale pentru certificarea lor și în procesul de acreditare.

Ecoturism și turism activ

Promovarea potențialului de ecoturism al regiunii

Regiunea Vest poate deveni prima regiune din România care să dezvolte destinații de ecoturism, având în vedere că potențialul patrimoniului natural este unul dintre cele mai importante ale țării. Ecoturismul reunește turismul rural cu activitățile active și de aventură și corespunde evoluțiilor recente de pe partea cererii de turism europeană.

Această formă de turism se bazează pe o abordare de dezvoltare de jos în sus, oferind nu numai dezvoltare durabilă și protejarea patrimoniului natural și cultural, dar, de asemenea, o păstrare maximă a beneficiilor economice la nivel local.

6.1.2. Patrimoniul turistic al Regiunii Vest

Unul dintre principalele active ale Regiunii Vest constă în resursa de patrimoniul natural: peisaje muntoase, trecători, lacuri, izvoare de ape termale și minerale, parcuri și rezerve naturale.

Aproximativ 26% din toate zonele protejate din România sunt situate în Regiunea Vest. Aceste zone protejate fac parte din rețeaua Natura 2000. Principalele parcuri naționale și naturale din Regiunea Vest acoperă o arie de aproximativ 4.461 kilometri pătrați, ceea ce reprezintă 13,4% din suprafața terestră a Regiunii Vest. Dintre acestea ne vom referi succint la parcurile naționale Domogled – Valea Cernei și Retezat.

Parcul Național Domogled - Valea Cernei este al doilea ca dimensiune din țară și singurul care cuprinde un întreg bazin hidrografic și mai multe masive muntoase. Domogled este situat în apropiere de Băile Herculane și este considerat una dintre cele mai bogate rezervații în ceea ce privește speciile de plante din Europa. Aici pot fi întâlnite toate cele trei tipuri de ecosisteme existente în România: acvatic, terestru și acvatic subteran.

Parcul Național Retezat reprezintă cea mai complexă rezervă științifică din România. Importanța acestuia este recunoscută de organizațiile internaționale ca UNESCO, ce au inclus Parcul Retezat pe lista Rezervațiilor Naturale ale Biosferei. Parcul are o suprafață de 20.000 ha și cuprinde relief glaciatic (numeroase circuri, văi și lacuri glaciare), plante rare (orhideea de munte, floarea de colț, nucul sălbatic) și exemplare valoroase alefaunei.

Din categoria parcurilor naturale ne vom referi la *Parcul Natural Grădiștea Muncelului-Cioclovina*. Acesta este o arie protejată de interes național (categoria 5 IUCN) situată în Munții Șureanu din Carpații Meridionali. Principalele atracții turistice sunt siturile carstice naturale și cele arheologice, precum peștera preistorică pictată Cioclovina și fortărețele dacice Sarmizegetusa Regia, aflate în patrimoniul UNESCO.

În ceea ce privește patrimoniul istoric și arhitectural, 2.104 monumente și situri istorice sunt înregistrate pe lista națională a Monumentelor Istorice din România. În județul Hunedoara, resursele turistice antropice sunt diverse, cuprinzând cetăți și fortărețe romane (complexul Ulpia Traiana Augusta dacică Sarmizegetusa), cetăți medievale (Castelul Corvinilor, Cetatea Deva), artă și arhitectură istorică și religioasă, muzee și galerii de artă, etnografie și folclor.

Patrimoniul cultural intangibil este, de asemenea, bine reprezentat în această regiune prin folclor și tradiții. Cel mai cunoscut element de patrimoniu intangibil din Regiunea Vest este reprezentat de dansul Călușarii, un dans foarte dinamic ce pare să aibă origini antice, precreștine și care a fost inclus pe lista de patrimoniu intangibil al UNESCO.

Principalele provocări pentru dezvoltarea ecoturismului în Regiunea Vest includ:

- i) infrastructura de turism montan/natural nedezvoltată sau învechită;
- ii) lipsa legăturilor cu rețeaua europeană Greenway;
- iii) lipsa infrastructurii de interpretare/ghidare sau informații turistice, în special în ecoturism.

6.2. Potențialul turistic al cadrului natural

Caracteristicile geografice naturale ale municipiului Deva și ale împrejurimilor acestuia constituie un potențial geografic natural deosebit, o premisă esențială de dezvoltare a turismului. Valențele atractive, de factură estetic-peisagistică, se datorează atât prezenței zonei muntoase, cât și a zonei deluroase care bordurează Deva, cu un grad ridicat de împădurire.

În cadrul zonei turistice Deva, în raport cu distribuția resurselor turistice, pot fi evidențiate zonele hunedorene ale următoarelor areale: arealul Hunedoara - Ghelari; axa Mureșului; axa Deva - Hunedoara - Hațeg. Simpla enumerare a acestora deschide perspective largi de abordare, datorate poziției privilegiate a municipiului Deva.

Deoarece cadrul natural oferă oportunități deosebite de dezvoltare pentru perioada de planificare vizată de strategie, s-a considerat necesară alocarea unui spațiu adecvat acestei teme, fără a ne propune o prezentare exhaustivă.

6.2.1. Potențialul turistic morfologic

Relieful, element fundamental în definirea potențialului de atractivitate al unui teritoriu, se impune prin valențele predominant peisagistice.

Municipiul Deva este situat, din punctul de vedere al provinciilor istorice românești, la intersecția Transilvaniei cu Banatul, la 45'53" latitudine nordică și 22'54" longitudine estică, la o înălțime de 187 m față de nivelul mării, pe cursul mijlociu al râului Mureș, pe malul stâng al acestuia. Așezat la o altitudine relativ joasă, într-o mică depresiune, beneficiază de cea mai temperată climă din întreg Ardealul, fiind ferit de curenți, fapt ce recomandă orașul Deva ca un autentic centru turistic, odihnitor și reconfortant.

Relieful județului Hunedoara cuprinde unități de relief distincte, între acestea regiunile muntoase ocupând o pondere majoritară. Depresiunile intramontane și colinare, zonele depresionare și defileurile, completează structura reliefului din cuprinsul județului.

Regiunile muntoase constituie relieful cel mai vechi și fragmentat, dar extrem de variat sub aspect geomorfologic. Carpaților Meridionali le aparțin masivele înalte și mijlocii din sudul și sud-estul județului, în timp ce Carpații Occidentali cuprind masivele mici și mijlocii din vest și nord. Din punct de vedere al treptelor de altitudine, etajul montan este compus din subetajele alpin (zone întinse din Munții Retezat, Godeanu, Parâng și parțial Țarcu) și cel de pădure (zonele medii și joase din Munții Retezat, Godeanu, Țarcu, Parâng, așa-numitul Podiș dacic din Munții Șureanu, Poiana Ruscă, Metaliferi și Masivul Găina).

Județul Hunedoara dispune și de un relief carstic diversificat (endocarst și exocarst), marea majoritate a acestor forme dezvoltându-se în roci calcaroase, excepție făcând așa-numitul pseudocarst. Depresiunile intramontane din județul Hunedoara (Petroșani, Hațeg, Strei) reprezintă treapta de relief cea mai joasă, acestea având aspectul unor golfuri.

Municipiul Deva deține resurse morfo-peisagistice superioare mediei, datorită existenței unor condiții favorizante în acest sens. Astfel, prin poziția sa centrală în județul Hunedoara, Deva beneficiază din plin de întreg potențialul oferit de ambientul geografic. Orașul se învecinează cu munții Poiana Ruscă și munții Apuseni în nord, iar cu Măgura Uroiului în est. Latura de S-E aparține munților Orăștiei (Șureanu).

Spre sud, când condițiile atmosferice sunt propice, se zăresc în depărtare munții Parâng și masivul Retezat. Dealurile din apropierea orașului (Dealurile Devei) sunt utimele ramificații ale munților Poiana Ruscă, formate din andezit, având înălțimea maximă de 697 metri și cuprind orașul ca într-un semicerc, ferindu-l de excese climatice.

Zona depresionară Hațeg-Mureș cuprinde depresiunile Hațegului, Strei-Cerna (Hunedoara) și culoarul Orăștiei. Culoarul Orăștiei este mărginit de Munții Metaliferi și Șureanu și are un caracter deluros spre sud, iar spre nord este alcătuit din terasă și lunci. Defileul Mureșului este cuprins, pe teritoriul județului, între localitățile Deva și Zam, și reprezintă un culoar depresionar format dintr-o succesiune de defileuri și bazine.

Munții Poiana Ruscă, unitate fizico-geografică componentă a sistemului Occidental al Carpaților, dețin resurse turistice naturale concentrate în areale de dezvoltare turistică, dar și resurse antropice de o deosebită semnificație. Localizarea geografică conferă acestor munți o situație privilegiată, derivată din prezența unei morfologii variate, cu o structurare etajată morfologic și altitudinal, completată de o fragmentare accentuată exercitată de rețeaua hidrografică și, implicit, de o fizionomie cu o diversitate peisagistică particulară.

Sudul extrem al Munților Apuseni, definit de lanțul montan de mică altitudine **Zarand-Metaliferi**, găzduiește o multitudine de obiective turistice locale, foarte puțin cunoscute la nivelul țării, cu atât mai puțin pe plan mondial. Unicitatea lor, prin multitudinea de coline mici împădurite, îi face mult mai spectaculoși decât dacă s-ar afla într-o zonă montană consacrată.

Muntele Vulcan (1263 m), cel mai spectaculos și căutat obiectiv montan din Munții Metaliferi, nu impresionează prin altitudine, ci prin sălbăcia peisajelor. Există trasee turistice care urcă pe brânelor de la baza pereților de stâncă, dar accesul până sus este deosebit de greu și periculos.

Munții Zarandului nu prezintă un relief semeț datorită altitudinilor mici, de regulă sub 600 m, vârful Drocea fiind cel mai înalt (836 m). Văile sunt mai abrupte în partea inferioară și prezintă cursuri de apă cu debit mic. Majoritatea văilor sunt străbătute de drumuri forestiere accesibile chiar și autoturismelor.

Configurația reliefului Munților Zarandului poate permite practicarea cu ușurință a cicloturismului.

Măgura Uroiului este o arie protejată de interes național, de categoria a IV-a IUCN (rezervație naturală, tip geologic), și se află la confluența Streiului cu Mureșul. Cea mai veche mențiune despre existența unor artefacte preistorice la Măgura Uroiului este de la sfârșitul secolului al XIX-lea, când G. Téglás a afirmat că primele comunități preistorice au pătruns pe Valea Mureșului.

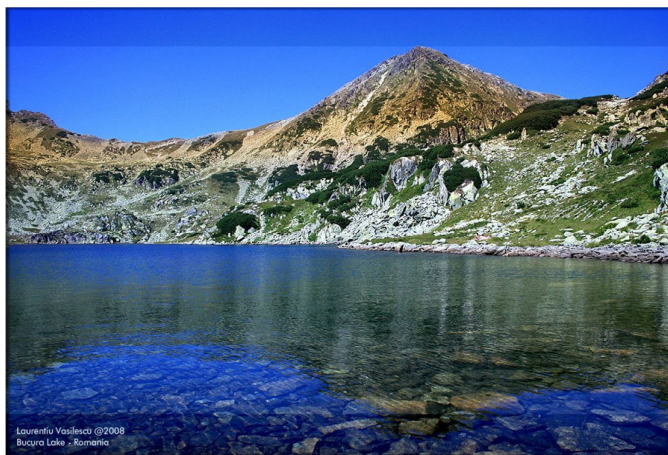
I. Marțian, într-un studiu arheologic publicat în 1921, a menționat existența unei fortificații pe Măgura Uroiului, pe care a atribuit-o dacilor.

Munții Orăștiei sunt considerați centrul Politic, economic, militar și spiritual al Daciei. Zona Munților oraștiei este delimitată de râurile Strei, Mureș și Sebes. Deși denumirea geografică a munților este aceea de Munții Șureanu, cea de Munții Orăștiei este mai des folosită de istorici și arheologi, pornind de la orașul cu același nume. Din punct de vedere geologic, **Munții Șureanu** se suprapun în totalitate Pânzei Getice.

Parcul Național Retezat

Este o arie geografică ocrotită de lege, fiind localizat pe suprafața Munților Retezat, în partea sud-vestică a județului Hunedoara. Acesta este primul parc național din România și a luat ființă în anul 1935, ca urmare a frumuseților naturale existente pe teritoriul munților de aici. Suprafața totală a parcului este de 54400 hectare, iar altitudinea la care se află este cuprinsă între 800 și 2509 m.

Din 2004 Parcul Național Retezat a devenit membru al fundației PAN Parks, iar din anul 2007 este protejat ca propunere de sit pentru rețeaua ecologică europeană Natura 2000, în vederea conservării habitatelor naturale și a speciilor de plante și animale sălbatice de interes comunitar, cât și a protejării și conservării speciilor avifaunistice.

Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului

Este o arie protejată de interes național ce corespunde categoriei a V-a IUCN (parc natural), situată în sud-vestul Transilvaniei, în partea sud-vestică a județului Hunedoara, pe teritoriul administrativ al orașului Hațeg și pe cele ale comunelor: Baru, Densus, General Berthelot, Pui, Răchitova, Râu de Mori, Sarmizegetusa, Sălașu de Sus, Sântămăria-Orlea și Totești.

Aria naturală a fost declarată parc natural în 2004, iar din 2005 geoparcul a fost acceptat în Rețeaua Europeană a Geoparcurilor și în Rețeaua Globală (sub egida UNESCO). În cadrul geoparcului sunt incluse și următoarele rezervații naturale: Paleofauna reptiliană Tuștea, Locul fosilifer cu dinozauri Sânpetru, Mlaștina de la Peșteana, Calcarele de la Fața Fetii, Vârful Poieni, Pădurea Slivuț, Fânațele cu narcise Nucșoara, Fânațele Pui.

Geoparcul Dinozaurilor este o îngemănare a geodiversității, biodiversității, patrimoniului istoric și cultural, într-un mod sinergic cu activitățile socio-economice ale Țării Hațegului. În 2011, Geoparcul Dinozaurilor „Țara Hațegului” a fost inclus în clasamentul celor mai bune 7 poteci tematice din România, pentru traseul Valea dinozaurilor. Această potecă tematică are ca punct de plecare localitatea Sântămăria Orlea și trece prin mai multe puncte de interes din Geoparcul Dinozaurilor „Țara Hațegului”.

6.2.2. Potențialul turistic hidrografic

Apele minerale (sărate)

Municipiul Deva posedă în interiorul limitelor sale o serie de resurse hidrominerale legate de apariția **izvoarelor sărate**. Cele mai vechi băi din localitate au fost două băi sărate, amenajate la sfârșitul secolului XIX.

Prima se afla într-o casă situată în strada Horia, ce datează din sec al XVIII-lea. Deținea o instalație primitivă și de mică capacitate și a funcționat o lungă perioadă. În 1919, apa a început să fie scoasă cu motor și să fie încălzită, iar localul a fost și el reamenajat, reparat și mărit. Baia se situa la 192m altitudine, la poalele dealului Cetății, chiar în raza orașului, oferind astfel o priveliște deosebită, dar și condiții de stațiune balneară modernă, cu mari avantaje terapeutice.

Cea de-a doua baie sărată se găsea pe locul actualei băi sărate. În prima jumătate a secolului al XIX-lea exista pe același loc o mică instalație de baie cu 3 vane, iar mai apoi, la 1880, cu 5 vane. La 1860, medicul comitatului, Dr. Szabo Stefan, este preocupat de construirea și amenajarea băii, cu o capacitate mare și un confort deplin, dar fără finalizarea acestui proiect ambițios. În 1906, s-a realizat o nouă construcție pentru Baia Sărată și au fost instalate 10 vane. În anul 1973, a fost înființată *Secția de Recuperare a Spitalului Județean*, dotată cu două servicii de hidroterapie.

Despre **băi cu abur** se știe că, la 1857, un cetățean cerea aprobarea deschiderii unei băi în Deva, iar în 1896 aflăm că s-a înființat o baie de aburi, de către tinichigiul Nagy Francisc. Aceasta a ajuns apoi în mâinile comerciantului Steiner Francisc, fiind instalată în strada Băii, actuala stradă I.L. Caragiale. Se cunoaște că a existat până în 1916.

Trecerea în revistă a resurselor hidrominerale din municipiul Deva relevă prezența unei game relativ restrânse din punct de vedere al spectrului hidrochimic, al proprietăților terapeutice și a afecțiunilor pentru tratarea cărora pot fi utilizate (în cură internă sau externă). Totuși, apele sărate pot reprezenta o resursă deosebită de susținere a valențelor multiple existente, care să se bazeze pe prestața și renumele dobândite în timp. De remarcat și faptul că împrejurimile Devei dețin și **izvoare minerale**, la Vețel și Bretelin.

Potențialul turistic hidrogeografic suprateran

Potențialul turistic hidrogeografic suprateran al municipiului Deva constituie un factor de impact nemijlocit, prin oportunitățile de dezvoltare oferite.

Mureșul, principala arteră hidrografică a județului Hunedoara, străbate județul pe o lungime de 105 km, pe un culoar larg între Munții Șureanu și Poiana Ruscă la sud și Munții Apuseni la nord. Bazinul râului este asimetric, afluenții de dreapta fiind scurți (sub 35 km), iar cei dinspre sud sunt lungi (până la 92 km).

Râul Mureș, al doilea râu ca mărime din România, după Dunăre, străbate România și Ungaria. În România a dat naștere la o vale lungă de 715 km, Valea Mureșului, un spațiu geografic dar și cultural aparte. Câteva dintre principalele localități traversate sunt: Reghin, Târgu-Mureș, Aiud, Teiuș, Alba-Iulia, Deva, Arad.

Fizionomia malurilor râurilor are un rol major în atragerea turiștilor, iar tipologia acestora impune forma de turism practică. În acest sens, sunt preferate pentru recreere malurile împădurite (de unde rezultă efectul de margine), cu o fragmentare redusă și o albie majoră extinsă.

Din cei 29.767 km² cât măsoară bazinul hidrografic al Mureșului pe teritoriul României, 6.591 km² se afla pe teritoriul județului Hunedoara. Astfel, malul stâng al cursului mijlociu al Mureșului poate fi amenajat pentru susținerea activităților turistice care derivă din efectul de margine pe care îl pot oferi unele sectoare amenajate adecvat pentru practicarea unor sporturi nautice sau pescuit, precum și din diversificarea valențelor peisagistice ale locurilor de recreere.

De asemenea, umiditatea accentuată a acestei zone, de unde i se mai trage și denumirea de Lunca Mureșului, a creat o biodiversitate ce poate fi admirată în parcuri naturale și rezervații.

6.2.3. Potențialul climato-turistic

Prin poziția sa geografică, situată pe malul stâng al Mureșului, la poalele munților Apuseni și Poiana Ruscăi, municipiul Deva are cea mai temperată climă din întreg Ardealul.

Din punct de vedere al unităților climatice, Deva este caracterizată de un climat continental moderat de deal (cu 4 luni reci și umede și 8 luni temperate), cu influențe puternice ale Văii Mureșului și Depresiunii Hațegului. Iernile sunt relativ umede, în timp ce verile sunt însorite, cu un regim pluviometric echilibrat.

În ceea ce privește circulația generală a atmosferei, vremea relativ călduroasă, ușor instabilă și umedă iarna, este generată de circulația dinspre vest, ce are și ușoare influențe maritime. Temperaturile medii anuale sunt determinate de poziția municipiului în Lunca Mureșului, astfel încât aceasta înregistrează o valoare valabilă pentru sectorul Mureșului, aval de Deva (circa 10°C).

Mediile lunii iunie sunt cele mai mari care se înregistrează în județul Hunedoara, de 20°C, aceste valori scăzând treptat, în depresiunea Hațeg atingându-se medii de 16-18°C. Mediile lunii ianuarie au valoarea de -1°C, înregistrată în lungul Mureșului. Ca urmare, amplitudinea termică medie este de circa 20-21°C, valoare specifică în zona centrală depresionară a județului.

Dacă în munții înalți din județul Hunedoara (Godeanu, Țarcu, Parâng, Șureanu), zăpada cade în medie 80 de zile pe an și se menține circa 160 de zile, pe culoarul Mureșului, zonă aferentă municipiului Deva, se înregistrează circa 20-25 zile cu ninsoare.

Vântul predominant suflă iarna pe direcția VNV, iar vara pe direcția ESE. Procentual, frecvența vânturilor vestice este de circa 14-15%, iar a celor din NV și nord este de 12-14%.

6.2.4. Potențialul turistic biogeografic

Biocenozele reprezintă componente semnificative ale peisajului, cu rol major și în amenajarea și dezvoltarea turistică. Potențialul turistic biogeografic este relevat prin aportul celor două componente ale învelișului biogeografic: vegetală și faunistică.

Bogatia și diversitatea florei din jurul Deveii și mai ales de pe dealul cetății, fac ca ea să fie considerată cea mai frumoasă floră din Transilvania, precum și un obiect de cercetare și admirație a numeroși botaniști. În general, ea aparține tipului de floră ardeleană, dar poate fi semnalată și penetrația florei de tip bănațean și de tipul câmpiei tisene.

Aici sunt cunoscute aproape jumătate din speciile plantelor fanerogame din Transilvania, dar se remarcă și specii de floră mediteraneană balcanică, orientală din Crimeea sau Asia Mică,

precum și specii rare sau unice. Pot fi găsite circa 1200 de fanerogame, peste 15 criptogame vasculare, 217 briofite și circa 100 de ciuperci și alge.

La Deva se pot vedea încă frumoase păduri de deal din etajul stejarului în amestec cu al fagului. Pădurile de fag sunt specifice zonelor marginale ale pădurilor de munte, cât și zonelor depresionare înalte. Speciile care completează fagul sunt reprezentate de câteva specii de stejar (*Quercus petraea* și *Quercus robur*), la care se adaugă jugastrul (*Acer campestre*). Pajiștile și fânețele cuprind graminee furajere și diverse specii de trifoi, care se adaugă subarboretul reprezentat de liliac sălbatic (*Syringa vulgaris*), mojdrean (*Fraxinus ornus*), alun (*Corylus avellana*), corn (*Cornus mas*), dârmoz (*Viburnus lantana*), lemn râios (*Evonymus verrucosa*), păducel (*Crataegus monogyna*) și curpen (*Clematis vitalba*). Pădurile amestecate de fag și gorun (*Quercus petraea*) sunt tipice regiunilor depresionare ale județului.

Zonele joase ale depresiunilor și pe culoarele principalelor râuri sunt populate cu păduri de gorun (*Quercus petraea*), în asociere cu cornul (*Cornus mas*), lemn cânesc (*Lygus-pedunculatus*), sângerul (*Cornus sanguinea*), socul (*Sambucus nigra*) și alte specii cu arealuri de dezvoltare reduse precum și de păduri de cer (*Quercus cerris*) și gârniță (*Quercus frainetto* și *Quercus cerris*). Cea mai joasă treaptă de relief (lunci), este formată din pălcuri de sălcii, răchite, arine, plopi etc. De asemenea, se găsesc rugii de zmeură (*Rubus idaeus*), mure (*Rubus sulcatus*), soc (*Sambucus racemosa*), tufărișuri de alune (*Corylus avellana*), arbuști de păducel, corn, măceș, lemn cânesc, afini. Astfel de păduri de deal sunt pădurile Finicuri, Jepi, Luzan, pădurea de la Piatra Colț și de pe dealurile Decebal și Nucet, vizibile din oraș și ușor accesibile.

Specii importante de plante din punct de vedere științific și estetic apar în zonele care au fost defrișate și în zonele stâncoase, în care predomină vegetația ierboasă: clopoței (*Campanula grossecki heuff*), șopârlița (*Veronica crinita var. thracica*), lipicioasa (*Galium spurium vaillenti*), floarea raiului (*Allium montanum*), omogul galben (*Aconitum anthora*), crucea voinicului (*Hepatica media*), osul iepurelui (*Ononis columnae*), leurda (*Allium ursinum*), cincii degete (*Potentilla conescens*).

Dintre speciile endemice, poate fi amintită o specie de măcieș, *Rosa obtusifolia*, care se găsește numai în zona Devei. O raritate o constituie și branca (*Salicornia herbacea*), care crește pe terenurile sărate de la poalele de nord ale Dealului Cetății. Pădurea de pe Dealul Cetății, cu vegetație termofilă (liliac, corn), unde cresc peste 1450 de specii de plante, unele foarte rare sau chiar unicat, este declarată monument al naturii (30 ha).

Vegetația ierboasă, atât de pe pajiștile secundare cât și de pe terase și luncă, se asociază, în funcție de fragmentarea reliefului și expoziție, de condițiile pedoclimatice și de zonele de defrișare a pădurii, în: asociațiile stepice mezoxerofite, formațiuni xerofite de tipul *Andropogon Brachypodium*, formațiunile de luncă. Zăvoiul, ca vegetație de luncă, mixtă, cu

arbori și ierburi, se află izolat în lungul râurilor Mureș, Cerna, Strei, Cugir, ca o fâșie îngustă și întreruptă.

Alături de floră, fauna completează în mod desăvârșit biodiversitatea ecosistemului natural din zona orașului Deva. Astfel, pe Cetate se găsesc numeroase specii de mamifere, printre care jderul de copac (*Martes martes*) și veverița (*Sciurus vulgaris*). În zonele cu dealuri se pot regăsi cerbul lopătar, căpriorul, mistrețul, iepurele, dihorul, veverița, râsul, pisica sălbatică, bizamul, ieruncă și o serie de păsări (ciocănitoarea pestriță, pițigoii, scoțarul, gaița, cinteza, cioara de semănătură, stăncuța, coțofana, grangurul, privighetoarea, sitarul, potârnichea, corbul etc.), alături de care apar specii statornicite de curând (rața sălbatică, pescărușul, fazanul).

Pe Dealul Cetății trăiește și vipera cu corn (*Vipera ammodytes ammodytes*), specie rară și strict protejată prin lege în întreaga lume. Pe lângă vipera cu corn, în zonă se mai găsesc și vipera comună, cunoscută și sub numele de vipera neagră (*Vipera berus berus*). Dintre păsări amintim: mierla (*Turdus merula*), potârnichele (*Perdix perdix*), rața sălbatică (*Anas platyrhynchos*), porumbei sălbatici, prepelițe, uliu, ciori, coțofene, bufnițe, vrăbii, cucii, coțofene, pițigoii, ciocănituri, ciocârlii, privighetori, rândunici, grauri. Găinușa de alun (*Tetrastes bonasia*), pasăre rară ocrotită prin lege, a fost și ea semnalată pe valea Mureșului în zona Devei. Primăvara și vara, pajiștile și dealurile sunt animate de numeroase specii de fluturi (*Lahiclides podalirius*, *Gonepteryx rhamni*), greieri, cosași și alte insecte.

Funcția turistică a pădurilor

Ca urmare a prezenței unor forme de relief variate, învelișul vegetal propriu municipiului Deva și al împrejurimilor acesteia este foarte divers sub aspectul asocierii componentelor și conduce la o diversitate peisagistică deosebită.

Din punct de vedere turistic, se impune pădurea, considerată cel mai complex ecosistem natural, structurat pe verticală, având o extensiune spațială maximă în zona montană, cu dezvoltare verticală subaeriană diferită, în funcție de vârstă, având un caracter peren și o fizionomie determinată de componența în specii.

Ecosistemul forestier este strâns legat, prin repartiție spațială și diversitatea de specii vegetale, de celelalte componente ale cadrului natural (în primul rând de relief și climă), care determină răspândirea altitudinală sub formă de fâșii cu lățimi variabile, alcătuind etaje și subetaje altitudinale, cu asociații caracteristice fiecărei trepte de relief.

Structura forestieră a pădurii este alcătuită din stejar și gorun, cer, gârniță și, pe alocuri, din carpen, jugastru, arțar, salcâm și pin. Fagul este predominant în pădurile de pe margine, în interiorul depresiunii fiind prezent pe Măgura Devei și în pădurea din Măgura Jeledinți. Subarboretul este reprezentat prin: păducel, corn, sânger, porumbar, iar pe Dealul Cetății, liliac și soc.

Pădurea Bejan de la Deva, rezervație științifică, se află pe Dealul Bejan și se întinde pe 103 ha. Aici, pe o suprafață relativ restrânsă, există aproape toate speciile de stejar prezente în România. Vegetația forestieră, de arbuști și ierbarea de pe Dealul Cetății din Deva a acordat și acestei rezervații (ca și fauna) o funcție științifică. Parcul dendrologic de la Simeria, ce datează din 1866, se întinde pe 70 ha. Parcul, în care se află peste 550 de specii de plante, din care multe sunt rarități, a fost declarat în 1957 drept rezervație naturală.

Pentru zona turistică aferentă municipiului Deva, o importanță deosebită este reprezentată și de folosirea potențialului turistic forestier, din cuprinsul culoarului depresionar Strei-Cerna-Orăstie, ca ansamblu cu identitate și caracteristici clar delimitate.

Pădurile din interiorul depresiunii au în întregime o valoare economică, precum și alte destinații, printre care:

- ❖ *Protecția stării morfohidropedologice și climatice;*
- ❖ *Protecție antropică - filtre contra impurificării;*
- ❖ *Rezervații faunistice;*
- ❖ *Monumente ale naturii sau rezervații floristice și forestiere;*
- ❖ *Rol științific de cercetare și experimentare, aclimatizare.*

Componenta faunistică a pădurilor are un rol deosebit în diversificarea și creșterea „cotei” de atractivitate a teritoriului municipiului Deva. În contextul prezentei analize interesează în special componentele de interes științific, estetic, respectiv sportiv-turistic, precum și echilibrul acestora, care se poate realiza printr-un control riguros din partea organelor silvice și al celor implicate în protecția mediului. Asemenea vegetației, *fauna* se structurează altitudinal, contribuind la individualizarea unor biocenoze cu rol determinant în menținerea echilibrului ecologic și trofic, oferind, totodată, și mobilul practicării unei forme mai exclusiviste de *turism - cel cinegetic* (vânătoarea).

Protecția mediului natural

Necesitatea protecției mediului natural și a componentelor și ansamblurilor componentelor acestuia are și un impact turistic major, conducând la individualizarea unor areale protejate. Organizarea și funcționarea acestora este concepută de o manieră care să permită asigurarea măsurilor speciale de ocrotire și conservare a bunurilor patrimoniului natural, prin instituirea unui regim diferențiat de ocrotire, conservare și utilizare.

Regimul de management al zonelor naturale protejate, de interes național se reglementează prin *Legea nr. 5 din 6 martie 2000, privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național – Secțiunea a III-a – Zone Protejate*. În conținutul acestei legi, municipiul Deva este enumerat în rândul unităților administrativ-teritoriale cu concentrare foarte mare a patrimoniului construit cu valoare culturală de interes național.

În Tabelul 2.0 din Anexa 1, *Rezervații și monumente ale naturii*, se regăsesc următoarele poziții ale unor facilități din municipiul Deva, respectiv:

- nr. curent 2.504 - Dealul Colț și Dealul Zănoaga - 78,40 ha;
- nr. curent 2.518 - Dealul Cetății Deva - 30 ha.

Pentru prezentarea rezervațiilor naturale (Dealul Cetății Deva, Pădurea Bejan, Dealul Colț și Zănoaga) am beneficiat de sprijinul competent al specialiștilor Muzeului Civilizației Dacice și Romane. Informațiile oferite în acest mod susțin cu prisosință potențialul natural deosebit de care dispune Municipiul Deva.

Dealul Cetății Deva - rezervație naturală

Dealul Cetății Deva a fost declarat rezervație naturală în baza H.C.M. nr. 1625/1.08.1955, reconfirmat ca atare prin Decizia nr. 13/1997 a Consiliului județean Hunedoara și inclus în *Lista ariilor protejate*, publicată în Legea nr. 5/2000 privind aprobarea planului de amenajare a teritoriului național, secțiunea a III-a -zone protejate. Ecosistemele naturale ale Dealului Cetății Deva sunt ocrotite de asemenea în baza Legii nr. 462/2001 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 236/2000 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice.

Dealul Cetății Deva este situat în partea nord-estică a Munților Poiana Ruscă, la contactul acestora cu Valea Mureșului, în partea de nord a municipiului. Din punct de vedere administrativ rezervația se află în administrația Primăriei Municipiului Deva.

Din punct de vedere geologic, Dealul Cetății Deva este un corp vulcanic format din andezite amfibolice cu biotit, rezultat al unei intense activități vulcanice care a avut loc în Neozoic (Badenian superior - Sarmațian) (Ianovici et al., 1976). Studiile geologice și petrografice au arătat că în urma distrugerii aparatului vulcanic nu s-a mai păstrat decât umplutura atât de caracteristică a coșului său. În starea sa actuală, conul vulcanic are altitudinea absolută de 378m.

Cercetările floristice efectuate în această rezervație au evidențiat însemnătatea excepțională a florei și vegetației Dealului Cetății Deva din punct de vedere fitogeografic.

Cercetările floristice efectuate pe Dealul Cetății Deva s-au concretizat în identificarea a 411 specii de plante vasculare, ceea ce reprezintă 11,5% din flora României. Aici există numeroase specii de origine mediteraneană, balcanică, dacică, daco-balcanică, pontică: *Aristolochia pallida*, *Dianthus giganteus*, *Silene viridiflora*, *Amygdalus nana*, *Rosa dumetorum*, *Fraxinus ornus*, *Syringa vulgaris*, *Vinca minor*, *Onosma heterophylla*, *Symphytum tuberosum*, *Calamintha officinalis*, *Galium flavescens*, *Cephalaria uralensis*, *Campanula gosseki*, *Achillea crithmifolia*, *Carduus candicans*, *Centaurea devensis*, *Cleistogenes serotina ssp. serotina*, *Phleum montanum*, *Stipa eriocaulis*, *Allium flavum*, *Tamus communis*.

Lepidopterele, adevărați indicatori ai gradului de poluare a atmosferei, sunt reprezentate prin 386 specii (Burnaz Silvia 1993; Burnaz Silvia 2000). Dintre speciile mai interesante din punct de vedere științific și zoogeografic se menționează: *Cryphia muralis* (foarte rară în fauna României), *Spiris striata striata* (rară și cu distribuție localizată în Fauna României - identificată în fânețele xeroterme de pe versantul nord-estic și sud-vestic al Dealului Cetății), *Papilio machaon machaon* (fluturele cu coadă de rândunică), etc.

Fauna de reptile este reprezentată de: *Lacerta viridis*, *Lacerta muralis*, *Lacerta agilis*, *Anguis fragilis*, *Coronella austriaca* (șarpele de alun), *Natrix natrix* (șarpele de casă).

Rară și cu efective populaționale distribuite mai ales pe stâncării, este vipera cu corn (*Vipera ammodytes*). Este o specie cu distribuție sudică și est europeană. Habitatele județului Hunedoara precum și cele din județul Alba (Zlatna) reprezintă limita nordică a arealului acestei specii, protejată prin lege (Ghira 1994). În împrejurimile Dealului Cetății Deva a fost de asemenea colectată specia *Lacerta praticola pontica* (prima semnalare a acestei specii în Transilvania) (Ghira 1994).

Pentru a pune în valoare potențialul turistic al zonei și a facilita accesul către Cetatea Devei, în 2003 au început lucrările de construirea unei telecabine.

Rezervația naturală Pădurea Bejan

Pădurea Bejan este situată în apropierea cartierului Micro 15 din Deva și este ocrotită prin lege, fiind o rezervație naturală de tip forestier.

Pădurea Bejan este una dintre cele mai importante rezervații naturale din România. Este o arie naturală protejată de interes național, care corespunde categoriei a IV-a a IUCN (rezervație naturală tip forestier).

Aflându-se în zona de întâlnire a provinciei central-europene est-carpătice, această pădure oferă condiții prielnice de vegetație pentru numeroase specii de plante vasculare. În rezervația naturală Pădurea Bejan au fost identificate până în prezent 351 specii de plante.

În această rezervație naturală, cu o suprafață de 70 ha, coabitează 8 din cei 9 reprezentanți indigeni ai genului *Quercus*.

Conviețuirea îndelungată a acestora a facilitat apariția naturală a unor hibrizi ai speciilor de quercinee, prezența lor dând valoare de unicat rezervației: *x Quercus Tabajdiana* Simk. (*Q. frainetto* x *O. polycarpa*), *x Quercus Tufae* Simk. (*Q. frainetto* x *Q. petraea*), *x Quercus dacică* Borb. (*Q. polycarpa* x *Q. pubescens*), *x Quercus Haynaldiana* Simk. (*Q. frainetto* x *Q. robur*), *x Quercus Kernerii* Simk. (*Q. pubescens* x *Q. robur*), etc (Schreiber & Agnișă Nuțu 1968; Schreiber 1970; Stănescu, Șofletea & Stanciu 1997).

Rezervația Naturală Dealul Colț și Dealul Zănoaga

Complexul de dealuri din partea vestică a municipiului Deva, reprezentând ultimele ramificații ale Munților Poiana Ruscă, adăpostește o floră deosebit de bogată și variată.

Dealurile Zănoaga și Colț (Colțu), situate în partea nord-vestică a municipiului Deva, între Dealul Cetății și Dealurile Cuca, Brădeți și Cozia, conservă o floră și vegetație deosebită, cu multe elemente rare în flora județului și chiar a României.

Datorită importanței științifice deosebite, cele două dealuri au fost declarate rezervație naturală, cu o suprafață de 78,40 ha. Substratul geologic al acestor dealuri este constituit din roci sedimentare cretacice (Dealul Zănoaga) și andezite amfibolice tip Poliatca-Sarhedi (Dealul Colț), roci care au dus la formarea solurilor brune de pădure și a rendzinelor.

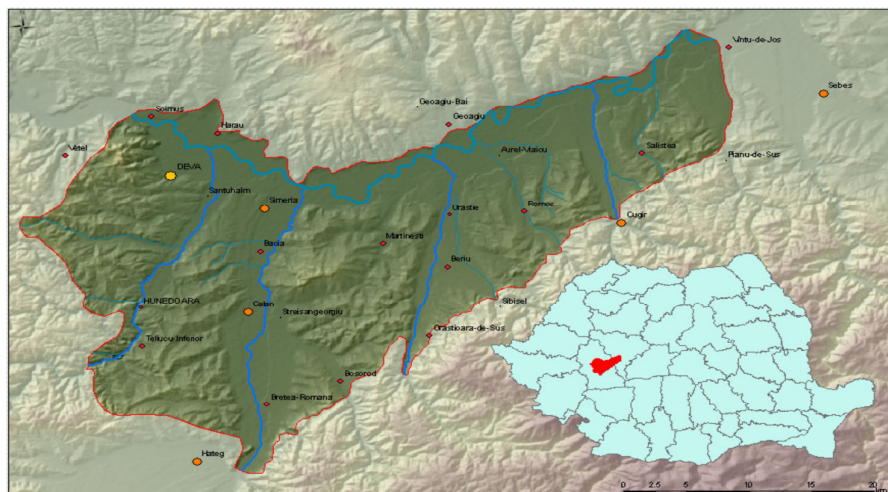
Investigațiile floristice și de vegetație au evidențiat bogăția floristică a acestor dealuri. Conspectul sistematic întocmit pe baza cercetărilor de teren și a bibliografiei existente cuprinde 533 specii pentru ambele dealuri, ceea ce reprezintă 47,45% din cele 1123 de specii de plante approximate de Marton Peterfi pentru împrejurimile Devei de pe cele două maluri ale Mureșului și 15,96% din cele 3339 specii publicate în Conspectul florei României de Al. Borza.

Pe dealul Colț vegetează *Stippa dasyphylla* (o specie foarte rară în flora României), iar Dealul Zănoaga constituie locul clasic pentru *Hepatica x media* și *Chamaecytisus leiocarpus*. De asemenea, pe cele două dealuri vegetează 20 de specii înscrise pe Lista Roșie a plantelor din România.

Analiza potențialului turistic al Devei din punct de vedere al parametrilor fizico-geografici este necesar să includă și partea de nord, de zonă depresionară, cunoscută sub numele colectiv, tradițional și istoric, de **Țara Hațegului** sau Bazinul Hațegului.

Ea este alcătuită din:

- ❖ Depresiunea Hațeg sau Țara Hațegului;
- ❖ Depresiunea Strei-Cerna sau Bazinul Streiului inferior. Pintenul Orlea o delimitează de Depresiunea Hațeg, despărțind geologic, dar și morfologic, o depresiune terasată în sud, de una colinară în nord.

*Poziția geografică a Culoarului depresionar Strei-Cerna-Orăștie
(sursa: <http://earth.unibuc.ro>)*

Depresiunea Strei-Cerna și culoarul Mureșului s-au format în perioada post-laramică, pe fondul sariajului getic. Pânza getică este constituită din sisturi cristaline vechi. Culoarul depresionar are un relief cu densitate mijlocie, caracteristic zonelor colinare.

Referitor la modelul general al reliefului culoarului depresionar Strei – Cerna – Orăștie, se relevă existența unui relief în trepte, în care se desprind: treapta nivelelor de luncă; treapta complexelor de terasă; treapta piemonturilor și zonei de interferență; în zonele limitrofe, treapta suprafețelor montane.

Zona depresionară Strei-Cerna-Orăștie are potențial turistic prin propriile sale obiective naturale sau antropice. Din punct de vedere al potențialului turistic natural, relieful, ca obiectiv turistic, este dat de Dealul Cetății, cascada și avenul de sufoziune Pietroasa. Apele, ca resurse turistice, sunt reprezentate de Mureș, cu plajele sale și posibilitatea oferită de desfășurare a sporturilor nautice. Ape termale cu izvoare cu ape minerale bicarbonate sunt la Călan, iar la Deva există ape minerale sodice, hipertone. Vegetația are atribute de atractivitate prin rezervațiile sale: Pădurea Bejan, Cetatea Deveii, Măgura Uroiului, Parcul dendrologic din Simeria.

Formele sub care se poate dezvolta turismul de tip recreativ în zonă sunt:

- ❖ poteci pentru drumeție, care pot fi utilizate și pentru agrement hipic, iar în anotimpul de iarnă pentru transportul turistic cu săniile;
- ❖ amenajarea la marginea localităților a unor terenuri pentru sporturi în aer liber (fotbal, baschet, volei, tenis);
- ❖ amenajarea pentru turismul piscicol a mai multor lacuri (de pe Mureș sau Strei), lângă care să existe baze de cazare de tip cabană acoperite cu papură;
- ❖ dotarea pentru navigația de agrement a Lacului de la Mintia (Soimuș-Mureș), unde a existat în trecut o bază de navigație cu mare afluență turistică;
- ❖ amenajarea de pavilioane pentru turismului cinegetic, în zonă fiind o faună bogată (fazani, porci, mistreți, vulpi, căpriori).

Potențialul turistic al depresiunii este deosebit, dar este foarte puțin cunoscut și valorificat. În acest sens, trebuie să funcționeze un oficiu permanent de informare și promovare a imaginii zonei, prin editarea unui ghid ilustrat care să cuprindă principalele obiective, pliante promoționale și, mai ales, o hartă turistică a depresiunii.

6.3. Potențialul turistic antropic

Resursele turistice antropice ale municipiului Deva sunt deosebit de importante, atât prin varietatea, cât și prin valoarea acestora. Acestea derivă direct din îndelungata evoluție a civilizației umane pe aceste teritorii, cât și din interferențele între mozaicul etnic și culturile specifice ale acestora. Amprenta specifică se regăsește în cultura materială și spirituală, de la arhitectura și modul de organizare a satelor și gospodăriilor, până la tradiții, obiceiuri, port, muzică, gastronomie, mentalitate etc.

6.3.1. Patrimoniul cultural construit

Analiza situației existente privind patrimoniul cultural construit al municipiului Deva s-a realizat în baza "Listei monumentelor istorice, 2010" publicată de Ministerul Culturii și Patrimoniului Național, prin Institutul Național al Patrimoniului. Această listă conține pentru județul Hunedoara un număr de 520 de poziții, dintre care următorul tabel cuprinde lista aferentă municipiului Deva (Tabelul 6.1).

Listei monumentelor istorice din municipiul Deva, 2010

Tabel 6.1

Nrc.	Cod	Denumire	Adresă	Datare
1.	HD-I-s-B-03149 (Cod RAN: 86696.01)	Situl arheologic de la Deva, punct "Dealul Cetății"	"Dealul Cetății", versantul de S al dealului	
2.	HD-I-m-B-03149.01 (Cod RAN: 86696.01.03)	Așezare	"Dealul Cetății" pe versantul sudic al dealului	Hallstatt
3.	HD-I-m-B-03149.02 (Cod RAN: 86696.01.02)	Așezare	"Dealul Cetății" pe versantul sudic al dealului	Epoca bronzului, Cultura Wietenberg
4.	HD-I-m-B-03149.03 (Cod RAN: 86696.01.01, 86696.01.06)	Așezare	"Dealul Cetății" pe versantul sudic al dealului	Neolitic, Cultura dacică
5.	HD-II-a-A-03216 (Cod RAN: 86696.14)	Ansamblul Cetatea medievală Deva	"Dealul Cetății"	sec. XIII, transf. și extindere sec. XV - XIX
6.	HD-II-s-B-03218	Centrul istoric al orașului		
7.	HD-II-a-B-03218.04	Ansamblul urban "Bd. 1 Decembrie 1918"	Bd. 1 Decembrie 1918, ambele laturi	sec. XIX - XX
8.	HD-II-a-B-03217	Parcul orașului	Bd. 1 Decembrie 1918 39A	sec. XIX
9.	HD-II-m-B-03220	Fostul sediu al Băncii Dacia și al Băncii Naționale, azi Serviciul Public Comunitar - Permise de conducere și Înmatricularea vehiculelor	Bd. 1 Decembrie 1918 10	înc. sec. XX

Nrc.	Cod	Denumire	Adresă	Datare
10.	HD-II-m-B-03221	Hotel "Orient"	Bd. 1 Decembrie 1918 11	1900
11.	HD-II-m-B-03222	Teatrul Orășenesc, azi Teatrul de Artă Dramatică Deva	Bd. 1 Decembrie 1918 15	1911
12.	HD-II-m-B-03223 (Cod RAN: 86696.11)	Hotel "Bulevard", azi C.A.S. a jud. Hunedoara și Universitatea Ecologică "Traian"	Bd. 1 Decembrie 1918 16	sec. XVIII
13.	HD-II-m-B-03224	<u>Palatul Administrativ, azi sediul Prefecturii și al Consiliului Județean Hunedoara</u>	Bd. 1 Decembrie 1918 28-30	1890
14.	HD-II-m-A-03225 (Cod RAN: 86696.10)	<u>Magna Curia (Castelul Bethlen), azi Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva</u>	Bd. 1 Decembrie 1918 39	sec. XVI, transf. sec. XVII-XVIII
15.	HD-II-m-B-03226	Orfelinat, azi Spital de Pediatrie	Str. 22 Decembrie 58	înc. sec. XX
16.	HD-II-a-B-03218.01	Ansamblul urban "Str. George Barițiu"	Str. Barițiu George 1-25; 2-12	sec. XIX - XX
17.	HD-II-m-B-03227 (Cod RAN: 86696.13)	Parva Curia, azi sediul Direcției pentru Tineret Hunedoara	Str. Barițiu George 2	sec. XVIII
18.	HD-II-a-B-03218.02	Ansamblul urban "Str. Lucian Blaga"	Str. Blaga Lucian 1, 5, 13; 2-16, 20-26	sec. XIX - XX
19.	HD-II-m-B-03228	Școala de fete, azi Școala generală Regina Maria	Str. Blaga Lucian 1	sec. XIX
20.	HD-II-m-A-03229 (Cod RAN: 86696.12)	Turnul vechii biserici ortodoxe	Str. Călugăreni 25, în cimitirul românesc	1700
21.	HD-II-a-B-03218.05	Ansamblul urban "Str. Mihai Eminescu"	Str. Eminescu Mihai 1, 1 A-13, 17; 2-20, 28-34	sec. XIX - XX
22.	HD-II-a-B-03218.06	Ansamblul urban "Str. Octavian Goga "	Str. Goga Octavian 1-11, 6-8	sec. XIX - XX
23.	HD-II-a-B-03218.07	Ansamblul urban "Str. Libertății"	Str. Libertății 9, 11	sec. XIX - XX
24.	HD-II-m-B-03230	Sinagogă	Str. Libertății 9	1896
25.	HD-II-a-B-03231 (Cod RAN: 86696.09)	Mănăstirea franciscană	Str. Progresului 6	sec. XVIII
26.	HD-II-m-B-03231.01 (Cod RAN: 86696.09.01)	Biserica mănăstirii franciscane	Str. Progresului 6	sec. XVIII
27.	HD-II-m-B-03231.02 (Cod RAN: 86696.09.02)	Clastru	Str. Progresului 6	sec. XVIII
28.	HD-II-a-B-03218.03	Ansamblul urban "Str. Andrei Șaguna"	Str. Șaguna Andrei 1,3- 13; 2, 6- 22	sec. XIX - XX

<i>Nrc.</i>	<i>Cod</i>	<i>Denumire</i>	<i>Adresă</i>	<i>Datare</i>
29.	HD-II-a-B-03218.09	Ansamblul urban "Piața Unirii"	Piața Unirii	sec. XIX - XX
30.	HD-II-m-B-03234	Biserică reformată	Piața Unirii	1908 - 1910
31.	HD-II-m-B-03232	Banca de Investiții, azi Centrul teritorial de învățământ economic	Piața Unirii 3	1906
32.	HD-II-m-B-03233	Casina Română, azi Restaurantul Bachus și Cercul militar Deva	Piața Unirii 9	1872
33.	HD-II-m-B-03249 (Cod RAN: 86721.01)	Conacul Barcsay Acatiu	Sat aparținător Bârcea Mică; municipiul Deva	sec. XVIII
34.	HD-III-m-B-03478	Statuia lui Decebal	Bd. 1 Decembrie 1918 la intrarea în parcul orașului	prima jum. a sec. XX

Tabelul 6.2 prezintă o clasificare a acestor obiective după tipul acestora.

*Situația monumentelor istorice din municipiul Deva
după tipul lor, anul 2010*

Tabel 6.2

<i>Nrc.</i>	<i>Tip obiectiv</i>	<i>Număr obiective</i>	<i>Nrc.</i>	<i>Tip obiectiv</i>	<i>Număr obiective</i>
1	Sit arheologic	1	10	Biserici, din care:	4
2	Așezare istorică	3		- turn biserică ortodoxă	1
3	Centru istoric	1		- sinagogă	1
4	Ansamblu medieval	1		- biserică franciscană	1
5	Ansamblu urban	5		- biserică reformată	1
6	Parc	1	11	Mănăstire	1
7	Clădire	13	12	Clastru	1
8	Castel	1	13	Statuie	1
9	Conac	1			
TOTAL					34

Lista prezintă o multitudine de obiective care configurează patrimoniul istoric, arhitectural și cultural al municipiului Deva. Acest patrimoniu se caracterizează printr-o mare diversitate și complexitate, ceea ce conferă valențe mărite de oportunități de valorificare în scop turistic, concomitent cu asigurarea unui cadru ambiental aparte pentru cetățenii municipiului.

De aici o ofertă turistică bogată, prin care să poată fi atrasă o gamă largă de categorii de turiști, și care să acopere întreaga perioadă a anului, care cuprinde: vestigiile arheologice aparținând unor perioade istorice diferite (situri arheologice, așezări istorice, ansambluri medievale etc.); ansambluri și clădiri istorice (centrul istoric, castel, palat, conac etc.); biserici diverse (ortodoxă, franciscană, reformată, sinagogă); clădire; statui.

Calitatea administrativă de reședință de județ a municipiului Deva, precum și poziția centrală din punct de vedere geografic, constituie elemente de potențare a beneficiilor care pot fi atrase de pe urma celorlalte obiective sau zone protejate din cadrul județului Hunedoara.

Astfel, o serie facilități, enumerate în cadrul „Valorilor de patrimoniu cultural de interes național (monumente istorice de valoare națională excepțională; Monumente și ansambluri de arhitectură)”, cu referire la județul Hunedoara, constituie elemente favorizante pentru turism.

Aceste obiective sunt:

- ✓ Cetăți:
 - Cetatea Mălăiești, Comuna Sălașu de Sus, satul Mălăiești;
 - Cetatea Colți, Comuna Râu de Mori, satul Suseni.
- ✓ Castele, conace, palate:
 - **Castelul Corvinilor, Municipiul Hunedoara;**
- ✓ Clădiri civile urbane:
 - **Magna Curia, Municipiul Deva.**
- ✓ Biserici și ansambluri Mănăstirești:
 - Biserica Sfântul Nicolae Comuna Harau, satul Barsau;
 - Biserica Adormirea Maicii Domnului, Comuna Criscior, satul Criscior;
 - Biserica Sfântul Nicolae, Comuna Densus, satul Densus;
 - Biserica Sfântul Ilie, Comuna Densus, satul Pesteana;
 - Biserica Sfântul Mihail, Comuna Gurasada, satul Gurasada;
 - Biserica Sfântul Nicolae, Municipiul Hunedoara;
 - Biserica Sfântul Nicolae, Comuna Vetel, satul Lesnic;
 - Biserica Sfântul Nicolae, Comuna Ribita, satul Ribita;
 - Biserica Sfântul Gheorghe, Comuna Sântămăria-Orlea, satul Sânpetru;
 - Biserica reformată, fostă ortodoxă, Comuna Sântămăria-Orlea;
Satul Sântămăria-Orlea;
 - Biserica Adormirea Maicii Domnului orașul Călan, satul Strei;
 - Biserica Sfântul Gheorghe, orașul Călan, localitatea Streisângeorgiu
 - Biserica cnezilor Cande, Comuna Râu de Mori, satul Suseni.

De asemenea, în Legea nr 5/martie 2000 sunt referite “*Monumentele și ansamblurile de arhitectură*”. Lista aferentă județului Hunedoara se prezintă în tabelul următor (Tabel 6.3).

*Lista monumentelor și ansamblurilor de arhitectură
din județul Hunedoara, anul 2010*

Tabel 6.3

<i>Categoria / Denumirea</i>	<i>Localitatea</i>
Fortificații dacice	
Fortificație dacică complexă, cu val de pământ, ziduri și turnuri din piatră ecarisată; sanctuare de tip aliniament	Comuna Orăștioara de Sus Satul Costești
Fortificație dacică cu ziduri și turnuri din piatră ecarisată (în punctul "Cetățuia Înaltă")	Comuna Orăștioara de Sus Satul Costești
Fortificație dacică formată din două incinte cu ziduri și turnuri din piatră ecarisată (în punctul "Blidaru")	Comuna Orăștioara de Sus Satul Costești
Capitala Politică, culturală și religioasă a Daciei, Sarmizegetusa (în punctul "Dealul Grădiștii")	Comuna Orăștioara de Sus Satul Grădiștea de Munte
Fortificație dacică cu ziduri și turnuri de veghe din blocuri de piatră ecarisată (în punctul "Vârful lui Hulpe")	Comuna Orăștioara de Sus Satul Grădiștea de Munte
Așezare dacică fortificată cu blocuri de piatră ecarisată (în punctul "Fetele Albe")	Comuna Orăștioara de Sus Satul Grădiștea de Munte
Fortificație dacică cu incinta și turnurile din piatră ecarisată; incinta medievală din piatră legată cu pământ	Comuna Bosorod Satul Luncani
Fortificație dacică cu ziduri și turnuri din piatră ecarisată, platforme de luptă, sanctuar (în punctul "Piatra Cetății")	Comuna Banita Satul Banita
Castre și așezările civile aferente; fortificații romano-bizantine	
Castru roman, așezare civilă, terme, amfiteatru, temple, punct vamal, zona de necropole, locuire postromană	Comuna Vetel Satul Vetel
Orașe antice	
Colonia Ulpia Traiana Augusta dacică Sarmizegetusa - capitala provinciei romane Dacia	Comuna Sarmizegetusa Satul Sarmizegetusa
Edificii	
Complexul de băi romane cu apă termală Germisara	Comuna Geoagiu Satul Geoagiu

Gradul de valorificare al obiectivelor antropice este departe de cel meritat, ținând cont de importanța lor istorică, susținută de inedit, unicitate și de peisaje pitorești. Pentru a le putea promova este necesară punerea lor în valoare și evidențierea elementelor care transformă un vestigiu istoric într-un obiectiv turistic cunoscut.

Centrul Istoric - Deva

Deva, reședință a județului Hunedoara, este situată pe malul stâng al Mureșului, la 187 m altitudine, la poalele munților Apuseni și Poiana Ruscă. Deși prima atestare a Devei datează din 1269, numeroase vestigii, în mare parte conservate la Muzeul Județean Hunedoara, demonstrează faptul că localitatea datează din neolitic, din epoca pietrei șlefuite (5500-2500 î.e.n.).

Veche vatră de locuire neolitică, din epoca bronzului și din perioada daco-romană, orașul Deva s-a dezvoltat în strânsă legătură cu cetatea construită pe nekul vulcanic al Dealului Cetății. Deoarece nucleul orașului medieval s-a dezvoltat la poalele Dealului Cetății, majoritatea obiectivelor turistice reprezentative sunt concentrate în partea veche a orașului.

Cetatea Deva - Ruinele Cetății Devei, simbolul orașului

Situată în NV orașului, Cetatea Devei a fost construită pe urmele unei fortificații daco romane și reprezintă o zonă cu patrimoniu arheologic cunoscut, inclusă pe lista monumentelor istorice.

Cetatea, așezată pe o formațiune de natură vulcanică ce se desprinde din Masivul Poiana Ruscă, în nord-vestul orașului, la o altitudine de 371 m față de nivelul mării și 184 m față de oraș, a fost întemeiată în secolul XIII ca fortăreață militară, fiind atestată documentar în 1269, sub numele de *Castrum Deva*.

Cele mai vechi urme de locuire în perimetrul orașului Deva au fost descoperite în zona Dealului Cetății, ele aparținând culturii neolitice Turdas - Vicina (5500 - 3500 î.Hr.). În secolul I î.Hr., în zona Dealului Cetății există o așezare dacică fortificată. Cucerirea Daciei de către romani în secolul II d.Hr. marchează o nouă etapă de evoluție în istoria zonei. Alături de un punct militar de observație amenajat pe Dealul Cetății, romanii au construit în zonă edificii semifortificate denumite "vila rustica".

Din secolul XI începe pătrunderea treptată a populației maghiare, dinspre Câmpia Panonică în lungul Văii Mureșului. Regiunea intră din secolul XIII sub influența Coroanei maghiare. În anul 1242 localitatea Deva a fost incendiată de tătari, care au pătruns în lungul Mureșului dinspre est. La mijlocul secolului XIII se pun bazele Cetății feudale, care este amintită pentru prima dată în anul 1269 sub numele de "Castrum Deva".

La începutul secolului XIV Deva era un târg redus ca suprafață, în care locuiau nobilimea, comandanții militari, preoții catolici și câțiva meșteșugari. În anul 1453, Iancu de Hunedoara primește drept dănie, din partea regelui Ladislau I, Cetatea Devei, fapt care va conduce la o dezvoltare deosebită a localității.

Anul 1550 marchează o primă descriere a târgului Deva, după o luptă dată de Ioan Torok, castelan de Hunedoara, împotriva turcilor, menționându-se existența unor bariere care constituiau un sistem de apărare.

În secolul XVI, năvălirea repetată în zonă a turcilor, provoacă o decădere a localității, Deva fiind devastată în timpul atacurilor din 1550, 1552 și 1557. Năvălirea turcilor din 1557 a condus la cucerirea Devei, pe care conducătorul turcilor, Soliman cel Mare, a dăruit-o reginei Isabella a Ungariei. Dieta Transilvaniei, reunită în 1607, a hotărât ca Cetatea Devei să nu mai fie cedată ca proprietate particulară ci să rămână în stăpânirea principilor transilvăneni.

În anul 1630 domeniul Deva a trecut în proprietatea lui Ștefan Bethlen și a soției sale Maria Szechy. În anul 1687 Cetatea Devei este ocupată de trupele austriece. Domeniul și Cetatea Devei au fost donate în 1731 de Împăratul Carol al VI-lea, ducelui Iuliu Visconti, care le-a vândut apoi în 1743 contelui Haller.

În timpul revoluției din 1848 – 1849, în perimetrul Devei au avut loc confruntări între armatele revoluționarilor și cele imperiale. După retragerea armatei imperiale condusă de Puchner, în lupta de la Simeria, la 9 februarie 1849, revoluționarii conduși de generalul Bem au asediat Cetatea Devei, în care staționa o gardă austriacă. Victoriile obținute i-au determinat pe austrieci să mineze zidurile Cetății. După două luni de asediu, garnizoana Cetății a capitulat. La 13 august 1849 însă, în urma exploziei depozitului de muniție, zidurile Cetății Devei au fost aruncate în aer, transformând vechea cetate într-o ruină.

Până în 1848 la conducerea târgului stăteau căpitanul orașului, locotenentul și jurații. În timpul revoluției din 1848 Deva a fost proclamată oraș cu consiliu ales, având autonomie în conducere. Regimul absolutist din perioada 1848 - 1860 a introdus însă primari numiți, localitatea fiind pusă sub puterea prefecturii. Această formă a rămas neschimbată până în 1886, când Deva redevine oraș cu consiliu ales.

Sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX au marcat, pe fondul dezvoltării capitalismului în zonă, o nouă etapă de prosperitate, Deva reprezentând reședință pentru mulți capitaliști care au investit fonduri în zonele Hunedoara, Călan și Munții Apuseni.

Cetatea medievală a Devei a păzit, secole de-a rândul, ieșirea și intrarea în Transilvania, pe valea Mureșului. Aici s-au descoperit urme de locuire din neolitic și din epoca bronzului, iar prezența unor blocuri de piatră cioplită, cu tăieturi în formă de coadă de rândunică, dovedește că în acest loc a existat și o fortificație dacică.

Cetatea, așa cum se prezintă astăzi, este înzestrată cu trei incinte de forme diferite, ocupând vârful și o parte din latura de nord a dealului. Drumul spre vârf conduce vizitatorul printre ziduri și pe sub portaluri până în curtea interioară a cetății.

Flora și fauna. Bogăția și diversitatea florei din jurul Devei și mai ales de pe Dealul Cetății, fac ca ea să fie considerată cea mai frumoasă floră din Transilvania, precum și un obiect de cercetare și admirație a numeroși botaniști.

Dealul Cetății Deva a făcut obiectul unui proiect finanțat din fonduri europene, prin care s-a realizat reabilitarea acestei zone urbane, care reprezintă în același timp simbolul localității, dar și un monument al naturii și istoric, cu valoare turistică deosebită. Obiectivele vizate de acest proiect și celelalte caracteristici aferente implementării acestuia sunt prezentate succint în tabelul următor.

Titlul proiectului : Reabilitarea zonei urbane „Dealul Cetății Deva” monument al naturii și istoric cu valoare turistică ridicată din municipiul Deva

Obiectivele proiectului :

Obiectivul general:

Valorificarea potențialului turistic și cultural al zonei urbane „Dealul Cetății Deva”, infrastructură de turism cultural-istoric, în vederea sprijinirii dezvoltării economice integrate durabile a turismului și a activităților conexe în Municipiul Deva, Regiunea de Dezvoltare Vest.

Obiectivul specific:

Reabilitarea ansamblului monument istoric Cetatea Devei, incintele fortificate II și III, și asigurarea unei căi de acces până în apropierea incintei III, în perioada de implementare a proiectului.

Sursa de finanțare: Programul Operațional Regional 2007-2013

Axa prioritară 5 „Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului”

Domeniul major de intervenție 5.1

“Restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural, crearea și modernizarea infrastructurii conexe”

Sarmizegetusa Regia

Această cetate dacică a fost capitala Daciei preromane și este situată în Grădiștea Muncelului. Este inclusă pe lista patrimoniului cultural mondial UNESCO.

Cetatea de pe Dealul Grădiștei este cea mai mare dintre fortificațiile dacice. Aflată pe vârful unei stânci, la 1.200 metri înălțime, fortăreața a fost centrul strategic al sistemului defensiv dac din Munții Oraștiei și cuprindea șase citadele.

Fortăreața, un patrulater alcătuit din blocuri masive de piatră (murus dacicus), a fost construită pe cinci terase, pe o suprafață de aproximativ 30.000 m². Sarmizegetusa conținea de asemenea o zonă sacră. Printre cele mai importante și mari sanctuare circulare dacice se află și Calendarul Circular.

Deoarece zidul care îngrădește o suprafață de circa 3 ha este construit în așa fel încât respectă marginile înalțimii, cetatea are o configurație mai neobișnuită, de hexagon cu laturile inegale. Nu se știe dacă erau șapte sau opt sanctuare patrulatere, deoarece ele au fost distruse de romani în timpul ostilităților și nu se poate aprecia dacă era un singur sanctuar mare sau două mai mici construite foarte aproape. Sanctuarele circulare sunt doar două. Se remarcă și pavajul de andezit sub forma unui soare cu razele compuse din segmente de cerc.

Statuia pedestră a lui Decebal

Statuia pedestră a lui Decebal se înalță la intrarea în parcul orașului, întregind perspectiva asupra Dealului Cetății și Cetății Deva. Statuia a fost dezvelită în 1937, fiind realizată de sculptorul Radu Moga, profesor la liceul Avram Iancu din Brad.

În 1944 basorelieful de pe soclu, reprezentând harta României întregite, a fost înlăturat, locul rămânând gol până la 1966 când s-a fixat un basorelief care reprezintă o scenă de luptă daco-romană, realizat de sculptorul Nicolae Adam. Pe soclu mai există un basorelief cu Lupoica cu Romolus și Remus, și unul cu Horea, Cloșca, Crișan și Avram Iancu.

Biserica reformată din Deva

Datorită importanței sale, domeniul istoric Deva avea probabil și o biserică parohială, aceasta fiind atestată documentar pentru prima dată în registrul dîjmei papale din 1332. Nu se cunoaște cu exactitate data la care – în perioada reformei din Transilvania – aceasta a devenit biserică reformată.

Biserica medievală, modificată de mai multe ori de-a lungul istoriei, era datată în secolul al XIII-lea. Locația centrală a clădirii are un rol semnificativ în definirea urbanistică a străzii, deoarece culorile vii ale fațadei ies în evidență față de celelalte clădiri ale străzii.

Biserica medievală, modificată de mai

Castelul de la Hunedoara - cea mai valoroasă arhitectură medievală

Principalul obiectiv turistic din jurul Devei, Castelul de la Hunedoara, a fost ridicat în secolul al XV-lea de Iancu de Hunedoara și este cel mai important monument de arhitectură gotică din Transilvania.

Galeria și ultimul turn de apărare sunt neschimbate de pe timpul lui *Iancu de Hunedoara*, precum și *turnul Capistrano*, una din cele mai semnificative părți ale construcției. Într-o aripă a castelului se poate vedea o pictură referitoare la legenda cu corbul, de la care se presupune că își trag numele urmașii lui Iancu de Hunedoara, corvini.

6.3.2. Vestigiile arheologice

Deva și împrejurimile acesteia cuprinde un repertoriu extrem de bogat de vestigii arheologice, care acoperă următoarele perioade istorice: epoca neolitică și eneolitică; epoca bronzului; hallstatt; latène; epoca daco-romană; epoca prefeudală; epoca medievală.

În Tabelul 6.4 se prezintă o sistematizare a epocilor acoperite de vestigiile arheologice descoperite, aferente municipiului Deva și localităților aparținătoare.

Lista completă a descoperirilor arheologice de pe teritoriul județului Hunedoara cuprinde un număr de 486 de reperi. Multitudinea acestor descoperiri reprezintă de asemenea o oportunitate la nivelul municipiului Deva de susținere a brand-ului acesteia, prin amplificarea contextului istoric al localității Deva și a ambientului acesteia.

Deși laborioasă, este deosebit de importantă cuprinderea listei complete a vestigiilor arheologice descoperite pe teritoriul municipiului Deva, grupate pe următoarele categorii: stațiuni arheologice cu stratigrafie complexă; vestigii preistorice; vestigii dacice; vestigii de epocă romană; descoperiri monetare; vestigii de epocă romană; mine și cariere, vestigii medievale (Tabel 6.5).

*Repartizarea descoperirilor arheologice pe localități și perioade istorice
- Zona administrativă a municipiului Deva -*

Tabel 6.4

Nr. crt. (din lucrare)	Denumirea localității	Epoca paleolitică	Epoca neolitică și eneolitică	Epoca bronzului	Hallstatt	Latène	Epoca daco- romană	Epoca prefeudală	Epoca medievală
37.	Bârcea Mică	-	X	-	-	-	-	-	-
131.	Cristur	-	X	-	-	-	X	-	-
153.	Deva	-	X	X	X	X	X	X	X
77.	Sântuhalm	-	X	X	-	-	X	-	-

Vestigii arheologice descoperite pe teritoriul municipiului Deva

Tabel 6.5

Nrc.	Obiective arheologice
<i>A. Stațiuni arheologice cu stratigrafie complex</i>	
1.	Punctul Mina de Cupru.
2.	Punctul Cimitirul Reformat
3.	Punctul Ceangăi
4.	Cimitirul Ceangăilor
5.	Punctul Cartierul Viile Noi
6.	Punctul Dâmbul Popii și / sau Strada Depozitelor
7.	Punctul Dealul Cetății
8.	Dealul Piatra Coziei

Nrc.	Obiective arheologice
9.	Dealul Mișoveț sau Măgura Mișoveț
10.	Punctul Micraion 15 sau Micro 15
11.	Punctul Magna Curia
12.	Punctul Viile Carolina
13.	Punctul Strada Aurel Vlaicu
<i>B. Vestigii preistorice</i>	
14.	Punctul Tăualaș
15.	Punctul Cartierul Gojdu
16.	Punctul Strada Lenin
17.	Depozite de bronzuri
18.	Punctul Strada Progresului
19.	Punctul Strada Hărăului
<i>C. Vestigii dacice.</i>	
20.	Strada Progresului (actuala Petru Maior)
<i>D. Vestigii de epocă romană</i>	
21.	Punctul Strada Ion Creangă
<i>E. Descoperiri monetare</i>	
22.	Pe șaua dintre dealurile Pai și Varheghi
23.	Pe dealul Colț
24.	În pădurea Bejan
25.	În cartierul Bejan
26.	Pe strada V.I. Lenin nr. 6
<i>F. Vestigii de epocă romană</i>	
27.	Punctul Țecheneu sau Techeneu
28.	Punctul La Ogoare
29.	La extremitatea de est a fostei străzi 23 August (astăzi B-dul 22 Decembrie)
30.	În Cartierul Gojdu
<i>G. Mine și cariere</i>	
31.	Punctul Dealul Bejan
32.	Punctul Cărpiniș
33.	Punctul Dealul Pietroasa sau Cariera Deva-Dealul Pietroasa
<i>H. Vestigii medieval</i>	
34.	Mănăstirea franciscană a observanților

6.3.3. Obiective turistice religioase

Edificiile religioase (biserici, catedrale, mănăstiri) sunt realizări tehnice și artistice remarcabile, cu o mare valoare simbolică, care reprezintă obiective turistice antropice reprezentative pentru comunitățile din perimetrul analizat, și nu numai. Aceste edificii se impun prin dimensiuni, iconografie, colecții de obiecte religioase etc., dar și printr-un stil arhitectonic aparte, propriu etapei istorice în care au fost edificate.

Importanța turistică a edificiilor religioase derivă din vechime, arhitectură, conservarea unor picturi valoroase, icoanele pe sticlă, precum și din unele evenimente specifice conexe cu acestea. Multe edificii de acest tip au suferit nu doar amprenta timpului, ci și a vicisitudinilor istoriei, fiind afectate parțial sau total de-a lungul anilor.

Obiectivele religioase din municipiul Deva și împrejurimi completează paleta de oferte inedite. Se poate susține că acestea au o valoare arhitecturală și artistică deosebită și reușesc să se impună în fața celor istorice aflate în patrimoniul UNESCO.

Din categoria obiectivelor turistice religioase din județul Hunedoara se remarcă catedrala ortodoxă din Deva, lăcașele de cult medievale (ortodoxe: Strei, Hunedoara, Densuș, Ostrov, Sânpetru, Nucșoara, Gurasada, Roșcani și Leșnic; catolice; evanghelice; reformate), alături de mănăstirile și schiturile cu valoare religioasă, artistică, arhitecturală deosebită și cele de importanță locală sau zonală.

Multitudinea lăcașurilor de cult existente presupune limitarea celor care vor fi analizate, cu luarea în considerare numai a elementelor inedite, unice, și care pot duce la apariția unor obiective turistice de sine stătătoare sau la introducerea acestora în cadrul unor circuite tematice.

Municipiul Deva se remarcă prin prezența a numeroase edificii religioase, aparținând unor culte diverse. Dintre acestea, se detașează prin vechime, valoare cultural-istorică și artistică: catedrala ortodoxă Sfântu Nicolae, mănăstirea franciscană, biserica reformată și turnul vechii biserici ortodoxe.

Cel mai valoros așezământ monastic vechi din proximitatea municipiului Deva, cu valoarea religioasă, artistică, arhitecturală deosebită, este reprezentat de mănăstirea Prislop, cunoscută de credincioși pentru încărcătura spirituală și atmosfera deosebită.

Catedrala ortodoxă Sfântul Nicolae

A fost ridicată în anul 1861, la inițiativa mitropolitului Ardealului, Andrei Saguna. Pictura veche a bisericii a fost executată între anii 1929-1931, în stil bizantino-roman, iar iconostasul este sculptat din lemn de stejar, în anul 1940. Cele trei clopote au fost turnate din material de război, acoperișul a fost făcut cu eternit, iar turnul și cupolele cu tablă.

Importanța catedralei este cu atât mai mare cu cât în interior se găsesc câteva icoane din secolul XVII, pe catedrală se afla 21 de cruci care se văd iar în curtea interioară a fost ridicat Monumentul Eroilor Neamului.

Biserica reformată din municipiul Deva

Așa cum arată și numele acestei biserici, este o biserică de cult reformat și este înscrisă în Lista Monumentelor Istorice cu codul HD-II-m-B-03234. Construcția bisericii reformate a fost proiectată de Szasz Jozsef, în stil eclectic, și a început în anul 1836. Lucrările au fost întârziate datorită marelui incediu din același an (1836), a revoluției din 1848 și a inundației din 1851, fiind încheiate doar în anul 1853, iar turnurile după 7 ani. În turnul estic se găsește unul dintre cele mai mari clopote din județ, cântărind 3600 kg.

Mănăstirea Franciscană

Mănăstirea Franciscană a fost ctitorită în secolul XVIII, între 1669 și 1752, pe locul donat ordinului franciscan de către judecătorul regal Lazar Istvan. Este o clădire sub forma de patrulater, în stilul caracteristic al mănăstirilor franciscane din Transilvania, la colțul din sud-est fiind alipită biserica barocă.

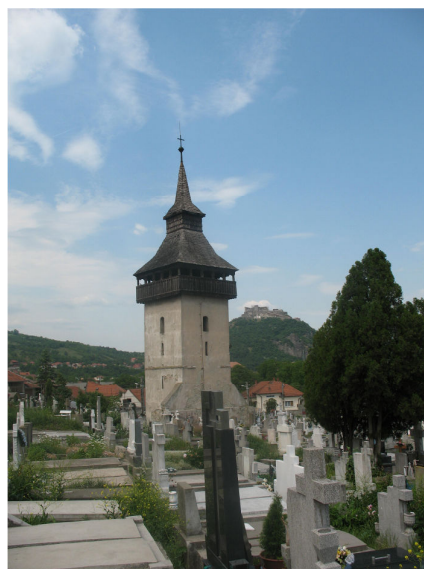
Clădirea a fost mistuită de flăcări în repetate rânduri - 1707, 1748 și 1872. În 1749 a fost mărită biserica, iar mănăstirea a fost reconstruită integral în 1752. După incendiul din 1872 reconstrucția este terminată sub conducerea în 1908.

Din 1951 Mănăstirea a fost abandonată, funcționarea sa fiind interzisă și și-a reluat funcționarea după 1989.

Turnul vechii biserici ortodoxe

Este înscris în Lista Monumentelor Istorice, cu codul HD-II-m-A-03229 și este singura parte rămasă completă dintr-o biserică ce datează din anul 1640. Un deceniu mai târziu, biserica a fost distrusă de un incendiu devastator, iar lucrările de reconstrucție au fost finalizate abia în 1727.

Lăcașul a funcționat până în 1856, atunci când pereții altarului și ai navei au fost demolați iar cu piatra scoasă s-a ridicat actuala catedrală. Se spune că turnul a scăpat datorită unei pisanii ce era sculptată în piatră cu litere chirilice pe fațadă, o inscripție de blestem pentru cel care ar îndrăzni să dărâme turnul.

Mănăstirea Prislop

Biserica "Sf. Treime" a Mănăstirii Prislop este de cult ortodox, înscrisă cu codul HD-II-m-A-03447 în Lista Monumentelor Istorice.

Mănăstirea adăpostește icoanele pictate de părintele Arsenie Boca, de numele căruia se leagă renașterea acestei mănăstiri, și reprezintă unul din cele mai importante așezăminte religioase ortodoxe din Transilvania.

Mănăstirea Prislop a fost construită în a doua jumătate a secolului al XIV-lea de Părintele Nicodim în stilul Triconc, ulterior anctificat, considerat astăzi drept reorganizatorul și îndrumătorul monahismului românesc la începutul Evului Mediu. Domnița Zamfira, al doilea ctitor al mănăstirii, a fost grav bolnavă atunci când a venit la Mănăstirea Prislop, și s-a vindecat bând apa din izvorul cu puteri tămăduitoare din curtea mănăstirii. Avutul cel mai de preț al mănăstirii este icoana Maicii Domnului făcătoare de minuni, dăruită de domnița Zamfira în 1580, când s-a încheiat reconstruirea bisericii.

6.3.4. Obiective culturale cu funcții turistice

Dintre obiectivele culturale cu funcții turistice pot fi menționate muzeele, acestea adăpostind și conservând vestigii și obiecte de patrimoniu material și spiritual reprezentative pentru istoria și cultura regiunii, facilitând popularizarea acestora.

Muzeele, adevărate tezaure, adună exponate extrem de valoroase și pot fi grupate în muzee unice la nivel local și național. Un exemplu de muzeu la nivel național este muzeul de Arheologie de la Sarmizegetusa, complex care adăpostește mai multe secții tematice, care oferă posibilitatea prezentării unor exponate din diferite domenii.

Mărturii vii și grăitoare ale existenței noastre pe aceste meleaguri adunate de pe întreg teritoriul din sud-vestul Transilvaniei, dar și din întreaga țară, *Muzeul Civilizației Dacice și Romane* din Deva este adăpostit de un monument de arhitectură construit în secolul XVI în stil renescentist, *Magna Curia*.

Monumentele istorice au fost ridicate în memoria unor personalități marcante sau evenimente istorice, culturale, artistice. Istoria nuanțată, coroborată cu diversitatea și bogăția vieții sociale și culturale a municipiului Deva se reflectă într-un număr semnificativ de monumente, statui și plăci comemorative. Operele de artă sunt bine reprezentate în Deva, ilustrând activitatea sa bogată cultural-istorică.

Astfel, alături de muzee, dețin un adevărat potențial turistic și alte categorii de obiective de pe teritoriul municipiului: case memoriale, teatre, monumente și ansambluri de artă plastică (*Monumentul eroilor neamului*, *Monumentul luptătorilor anticomuniști*), statui (*Statuia ecvestră a lui Decebal*, *Statuia împăratului Traian*, *Statuia poetului Mihai Eminescu*), busturi (*Bustul martirilor Horia, Cloșca și Crișan*, *Bustul lui Gheorghe Barițiu*).

Monumentul Eroilor Neamului

Situat în curtea Catedralei Sfântul Ștefan, Monumentul Eroilor Neamului a fost realizat între anii 1993-1995, de către sculptorul Ioan Seu, și a fost dezvelit la data de 25 oct 1995.

Pe fațada monumentului se află o placă cu chipurile lui Horea, Cloșca, Crișan și Avram Iancu, iar pe celelalte laturi, inscripții dedicate ostașilor din cele două războaie mondiale. În vârf este amplasată o cruce, având gravat un porumbel, ce simbolizează pacea.

Statuia ecvestră a lui Decebal

Statuia ecvestră a lui Decebal este amplasată în fața Casei de Cultură din Piața Victoriei.

Statuia a fost realizată în anul 1978, fiind opera sculptorului Ion Jalea.

Statuia Împăratului Traian

Statuia Împăratului Traian a fost amplasată în fața Primăriei din Piața Unirii, în anul 1999. Monumentul a fost realizat de către artistul Ioan Medrut și impresionează prin dimensiuni și detalii. Statuia este așezată pe un soclu pe care apare inscripția: "Traian - acesta a fost săditorul și părintele romanilor." (Samuel Micu)

Statuia poetului Mihai Eminescu

Statuia poetului Mihai Eminescu este situată în parcul orașului, fiind sculptată în 1970 de Tudor Panait.

Busturile Martirilor Horea, Cloșca și Crișan

Busturile Martirilor Horea, Cloșca și Crișan sunt situate pe strada 1 Decembrie 1918 nr. 39 din Deva. Statuile au fost realizate de către artistul bucureștean Ion Vlasiu în anul 1934 și au fost dezvelite și amplasate în Piața Unirii, la data de 25 august 1946. Busturile martirilor au fost demontate în anul 1962, fiind amplasate în fața Muzeului Civilizației Dacice și Romane, unde se află și în prezent.

Monumentul este așezat pe un soclu înalt, cu două basoreliefuli din bronz realizate de către artistul Eugen Ciuca. Scenele de pe basoreliefuli prezintă țărani răsculați în anul 1784 și țărani împărțind pământul.

Bustul lui Gheorghe Barițiu

Bustul lui Gheorghe Barițiu a fost amplasat în curtea Liceului Pedagogic din municipiul Deva. Monumentul a fost realizat în anul 1969 de către artistul Ernest Kovakz.

Gheorghe Barițiu a fost istoric și publicist, întemeietorul presei românești din Transilvania.

6.3.5. Ansambluri arhitectonice urbane cu potențial turistic antropoc

Deva reprezintă un centru istoric și cultural important al Regiunii Vest, dar și din punct de vedere edilitar. Astfel, alături de obiectivele prezentate, o serie de ansambluri arhitecturale recente consolidează potențialul diversificat, prin care municipiul Deva poate constitui un centru turistic de sine stătător sau poate fi inclus în cadrul unor trasee sau circuite de promovare a regiunii. Aceste obiective oferă personalitate și creează un ambient relaxant, prețuit în egală măsură de turiștii care vizitează Deva, cât și de localnici.

Pe fondul dezvoltării edilitar-arhitectonice, se poate urmări evoluția continuă a municipiului, până în etapa actuală, contribuind la definirea personalității proprii a acestuia, prin conturarea treptată a unui peisaj antropizat cu trăsături de originalitate, care particularizează fiecare ansamblu arhitectonic urban.

Pentru exemplificarea diversității acestor obiective, s-a recurs la realizarea unei selecții. O astfel de selecție nu poate omite: telecabina, Aqualand-ul, fântâna arteziană, teatrul de estradă, patinoarul, busturile de bronz ale gimnastelor, spitalul de pediatrie, cinema Patria.

Teatrul de Artă Deva

Teatrul de Artă Deva continuă să existe după 100 de ani, fiind redeschis în 17 dec 2010.

Construit în anul 1910 și dat în folosință în anul 1911, Teatrul de Artă face parte din ansamblul urban *1 Decembrie 1918*. Clădirea teatrului aparține stilului arhitectural Secession vienez. Denumirea alocată inițial a fost aceea de *Ansamblul de Cântice și Dansuri Populare*.

În secolul al XX-lea clădirea teatrului a făcut obiectul a numeroase lucrări de reparații și modernizare. Astfel, în anul 1942 a fost modificată intrarea, schimbată tapițeria și înlocuite oglinzile, iar localului i s-a dat numele de *George Dima*, în onoarea renumitului compozitor ardelean. În anii '60 a fost modificată fațada originală, iar în 1987 au început lucrările de amenajare ale *Teatrului de Revistă* și de restaurare a fațadei principale, reconstituită după imagini de epocă. Din anul 1953 s-a numit *Fanfara de Stat Deva*.

În 1958, a fost înființat *Teatrul de Stat de Estradă Deva*, nume sub care a funcționat mai mulți ani. Au urmat alte denumiri, în diferite etape: *Teatrul Orășenesc*, *Teatrul de Estradă*, *Teatrul Arta*, *Teatrul de Stat de Estradă*, *Teatrul de Revistă*, *Teatrul de Artă Dramatică*, *Teatrul Municipal Deva*, *Teatrul Județean Hunedoara* și, în prezent, *Teatrul de Artă Deva*.

Noua sală a teatrului a fost inaugurată la 1 aprilie 1963 cu reprezentația „Șarjele revistei” prezentată de către Teatrul de Stat de Estradă din Deva. După anul 1988 au fost demarate lucrări de reabilitare complexe, iar în data de 17 decembrie 2010, după 22 de ani, Teatrul de vean și-a redeschis porțile, fiind redenumit Teatrul de Artă Deva.

Galeria de Artă Forma

Este situată în municipiul Deva pe Bulevardul Decebal. Uniunea Artiștilor Plastici din România – Filiala Deva organizează aici expoziții, saloane și galerii de artă, singură sau în colaborare, pe baza Programelor Expoziționale anuale, precum și activități specifice pentru a

face cunoscute lucrările de artă plastică românească, creație a membrilor săi, prin producție editorială, cataloage, afișe, pliante, film, videotecă, târguri de artă, ș.a.

Telecabina

Este singurul ascensor inclinat din țară, iar din punct de vedere al lungimii traseului - 278 metri și a diferenței de nivel -158 metri, este primul din Europa.

Instalația asigură legătura mecanică de la stația de plecare, situată la cota 180 metri, până la platforma intermediară a Cetății Deva, situată la cota 342 metri, respectiv o diferență de nivel de circa 160 metri.

Busturile din bronz ale gimnastelor din Deva

Busturile din bronz ale gimnastelor din Deva este unul dintre cele mai importante obiective turistice din Transilvania. Cele 15 sculpturi din fața Sălii Olimpia din Deva ilustrează 11 gimnaste și 4 antrenori și sunt creația artistului Ioan Seu.

Busturile gimnastelor sunt realizate în bronz, au înălțimea de 42-43 cm și cântăresc 20-23 kg. Sunt amplasate pe socluri de granit cu înălțimea de 1,80 m, fiind luminate de reflectoare.

Statuile au fost dezvelite la data de 15 mai 2008.

AquaLand Deva

AquaLand se află în incinta Stadionului Municipal Cetate - Deva. Funcțiunea principală a acestei facilități este asigurată de bazinele de înot și de agrement ce se succed pe orizontală și verticală, cu adâncimi diferite, în forme libere întrepătrunse, și care ocupă aprox 80% din suprafața parterului.

Mezaninul cuprinde următoarele funcțiuni: spațiu relaxare, saună tunisiană, saună relaxare, saună finlandeză, saună infra-cer înstelat, saună infra - meloterapie, saună infra - aromoterapie, grota salină etc.

Mezaninul cuprinde următoarele funcțiuni: spațiu relaxare, saună

Fântâna arteziană muzicală din centrul Devei

Este amplasată în Piața Victoriei și s-a inaugurat în anul 2012.

Fântâna arteziană muzicală oferă în fiecare seară un spectacol deosebit, atât locuitorilor, cât și vizitatorilor municipiului Deva.

Patinoarul Deva

Patinoarul Deva este situat la poalele Cetății Devei și a fost deschis la data de 15 ianuarie 2010.

6.4. Tipuri și forme de turism practicate

Prezența în proporții variate a resurselor atractive naturale și antropice, gradul diferențiat de accesibilitate al rețelei rutiere, precum și poziția în teritoriu a municipiului Deva – punct turistic nodal de atragere și dispersie a fluxurilor turistice în cadrul județului Hunedoara – constituie premise favorabile practicării unei *palette variate de tipuri și forme de turism*.

În completarea acestora este posibilă dezvoltarea de forme noi, prin crearea condițiilor adecvate facilitării practicării lor. Astfel, se poate face trecerea spre conturarea unui *profil turistic complex* și a unor *areale cu funcții turistice specializate sau complexe*, care vor face obiectul unei politici de punere în valoare în cadrul strategiei de dezvoltare a municipiului Deva în perioada 2014-2020.

Ca urmare, este necesară analiza detaliată a oportunităților locale existente, dar și a celor atrase din potențialul oferit de sistemele turistice învecinate. Această analiză presupune evidențierea tuturor tipurilor și formelor de turism cu impact asupra spațiului geografic și socio-cultural, urmată de stabilirea unei configurații ideale de atins la limita orizontului de planificare, prin evaluarea și ierarhizarea apoi a tipurilor și formelor de turism care să fie promovate în perioada viitoare.

6.4.1. Turismul cultural

Municipiul Deva și împrejurimile sale reprezintă spațiul unde se întâlnesc și se întrepătrund obiective turistice antropice unice, înconjurată de un peisaj diversificat, ce pot fi susținute și promovate prin contribuția specialiștilor din diferite domenii, dar și prin investiții în infrastructură și reconversia profesională a angajaților din alte sectoare.

Obiectivele antropice pot transforma regiunea în destinații turistice atractive, unde se împletesc activități precum practicarea sporturilor de iarnă, destinderea prin utilizarea resurselor minerale, vizitarea unor locuri aparte, monumente, muzee, edificii religioase, participarea la diverse evenimente.

Turismul cultural prezintă elementele necesare desfășurării acestuia pe teritoriul municipiului și poate fi privit ca alternativă de dezvoltare a regiunii, absorbind personalul disponibilizat în urma restrângerii activității din unele parcuri industriale importante sau chiar închiderea lor. El poate îmbrăca, mai frecvent, trei forme de practicare, și anume: *turismul urban, turismul rural și turismul religios*.

⇒ *Turismul urban* deține largi posibilități de practicare;

Dintre atracțiile majore pot fi enumerate: muzeele, edificiile religioase (catolice, ortodoxe, protestante, reformate), numeroase vestigiile istorice (romane, medievale), arhitectura centrului istoric, diferite instituții de artă și cultură, monumente (statui, busturi, case memoriale) etc.

Urmare a creșterii duratei timpului liber (inclusiv prin scurtarea săptămânii de lucru) și a fragmentării concediilor și vacanțelor, alături de apariția operatorilor aerieni low cost și în România, în ultimii ani s-a înregistrat o creștere semnificativă a numărului de mini-vacanțe (city break) petrecute în orașele cu o ofertă turistică diversificată.

- *Combinarea city break-urilor cu trasee turistice tematice sau mixte în spațiul județean*
Se permiteo accesare funcțională a celorlalte centre urbane sau rurale, respectiv areale și obiective naturale, cu resurse atractive valoroase, diseminate în cadrul spațiului județean.

Se poate recurge la organizarea unor trasee sau circuite regionale, în care să fie prezente diferite obiective religioase, culturale, istorice, dar și circuite tematice, care să ofere posibilitatea vizitării unei anumite categorii de obiective turistice pe întreg teritoriu analizat, cum ar fi vizitarea castelelor sau bisericilor medievale, a mănăstirilor sau a meșteșugurilor și ocupațiilor cu vechi tradiții.

Traseele turistice se realizează astfel încât să permită cunoașterea unei zone sau regiuni, putând fi parte a unui circuit regional sau național. Luând în considerare bogăția obiectivelor se pot identifica unele localități care să fie prinse într-o astfel de formă de vizitare, un exemplu în acest sens fiind traseul Deva-Simeria-Orăștie.

Pe acest fond, și municipiul Deva ar putea constitui o destinație pentru turiștii amatori de astfel de sejururi, îndeplinind însă doar o parte dintre condițiile majore pentru a fi inclusă pe harta destinațiilor de acest tip, cum sunt preparate culinare și băuturi de calitate în zone atractive din împrejurimi și, parțial, posibilități diversificate de a face cumpărături și activități culturale, fiind însă deficitar la alte capitole importante:

- * cazare de calitate la tarife specifice perioadelor din afara sezonului și în weekend;
- * informare generală și turistică;
- * transport local funcțional cu legături facile între structurile de cazare și obiectivele din perimetrul urban etc.).

⇒ *Turismul rural*

Această formă de turism are o puternică tentă culturală prin valorificarea obiceiurilor, tradițiilor sau folclorului local, componente ale civilizației rurale încă bine conservate în multe dintre localitățile rurale, îndeosebi din zona montană.

Caracteristicile cultural-turistice exercită o atracție importantă asupra circulației turistice, dar devin importante din punct de vedere turistic numai în relație cu caracteristicile naturale și economice. Ele sunt, în mare parte, rodul culturii populare, atât prin creațiile culturii materiale (biserici, biserici fortificate), cât și prin cele ale culturii spirituale (tradiții, obiceiuri), cum sunt: biserici ortodoxe; biserici reformate; centre etnografice; cetăți.

Din punct de vedere al potențialului de practicare a turismului rural în proximitatea municipiului Deva, oportunități deosebite sunt oferite și de Culoarul Depresionar Strei-Cerna-Orăștie. Astfel, turismul rural are un potențial mai consistent în localitățile Turdaș, Poienița Voinii, Cinciș, Bosorod, Beriu și Orăștioara de Sus.

Valorilor peisagistice (relief colinar accesibil drumețiilor, lacul antropoc Cinciș, valea Mureșului, a Cernei și a Streiului) li se adaugă posibilitățile cunoașterii obiceiurilor și tradițiilor din zonă, a manifestărilor cultural-artistice (nedeiele), a unor ocupații, meșteșuguri, ritualuri tradiționale, vizitarea unor case memoriale (Aurel Vlaicu, Ion Budai Deleanu), a bisericilor vechi, din lemn, a locurilor care păstrează vestigii ale civilizației daco-romane.

O infrastructură adecvată, ferme turistice, hanuri sau popasuri în localitățile cu o zestre folclorică deosebită, cum ar fi cele din Ținutul Pădurenilor, zone aproape neatrinse de civilizația urbană, constituie o cerință majoră pentru dezvoltarea acestui tip de turism. Amenajarea unor stâne pentru vizitare în satele montane (Bosorod, Bobâlna, Ocolis) este posibilă și profitabilă.

Ținutul Pădurenilor

Situat pe Valea râului Cerna, Ținutul Pădurenilor este o zonă etnografică de o mare frumusețe, cu tradiții și obiceiuri rămase neschimbate de secole. Ținutul este un platou înalt, mărginit de Valea Mureșului la Nord, de Țara Hațegului la Sud, de Munții Poiana Ruscă la Vest, Valea Cernei și Municipiul Hunedoara la Est. Satele pădurenilor nu depășesc limita zonei înalte a Munților Poiana Ruscă.

Ei reprezintă o „insulă etnografică“ în care s-a păstrat cultura populară arhaică, extrem de originală și de diferențiată față de aceea a regiunilor învecinate. Trăsăturile principale ale acestei culturi constau în: amplasarea așezărilor pe culme, culturi agricole pe dealuri terasate, lipsa olăritului, portul specific (în special al femeilor) și graiul.

Această izolare geografică a așezării pădurenilor le-a permis conservarea graiului actual și păstrarea unor entități particulare ale portului, asemănătoare, spun unii cercetători, cu cel dacic. Prima atestare scrisă a așezărilor din acest ținut datează din 1297, într-un document în care satele Zlaști și Ruda sînt menționate ca supuse ale pîrcălabului de Hunedoara. Ulterior, în secolele XIV și XV, găsim mențiuni despre toate așezările cunoscute astăzi și despre altele care, probabil, au dispărut cu timpul.

⇒ Turismul religios

Turismul religios are în vedere valorificarea obiectivelor religioase ale municipiului și județului, dar mai ales manifestările organizate de acestea (hramuri, pelerinaje). Această formă de turism este favorizată de existența unor importante lăcașuri de cult. Cel mai reprezentativ obiectiv de acest tip, cu o manifestare receptată cu mult în afara limitelor județului, este Mănăstirea Prislop, participarea la diverse sărbători religioase atrăgând vizitatori nu doar din județ, ci și din întreaga țară.

În contextul în care fluxul de turiști spre centrele religioase cu rezonanță au un impact în creștere (unele reușind să angreneze în anumite perioade mase mari de oameni), turismul religios poate fi stimulat prin îmbunătățirea condițiilor de acces, care pot avea un impact relevant în acest sens, fiind necesară conectarea puternică și adaptarea economiei locale la cerințele clientelei pelerinajelor religioase.

6.4.2. Turismul curativ

Poate îmbrăca două forme principale de practicare: balnear și climateric.

⇒ *Turismul balnear*

Are ca suport acviferul cu ape termale la Deva, eficace în tratarea afecțiunilor aparatului locomotor. Capacitatea și compoziția chimică a apelor îndreptătesc extinderea și modernizarea bazei de tratament de la Deva, care să fie completată cu alte facilități turistice furnizate prin construirea unui complex turistic balnear complex, care să cuprindă o gamă diversificată de proceduri de cură.

⇒ *Turismul climateric*

Este favorizat de existența unui climat montan cu atribute curative (ionizare și oxigenare puternică, radiație solară cu valori ridicate, umiditatea relativă ridicată) prezent în zona montană, precum și de condițiile meteorologice deosebite ale municipiului Deva.

6.4.3. Turismul recreativ montan

Se poate practica datorită varietății resurselor disponibile, care oferă posibilitatea practicării unor forme diverse de turism, și anume: turismul de agrement hibernal, alpinismul, turismul de drumeție, turismul cinegetic, turismul de agrement piscicol și chiar turismul extrem.

⇒ *Turismul de agrement hibernal*

Se referă la practicarea sporturilor de iarnă - schi, bob, săniuțe, patinaj.

Beneficiază de posibilități de afirmare și diversificare în zona montană, unde durata de persistență a zăpezii depășește cinci luni pe an. Astfel de amenajări pot fi accesate în stațiunile turistice de la Straja, Parâng, Transalpina și chiar Râușor, unde există instalații moderne pentru practicarea sporturilor de iarnă.

Deva reprezintă un pol centric de accesare facilă a acestor stațiuni montane;

⇒ *Alpinismul*

Este o altă formă de turism recreativ montan ce se poate practica în mai multe areale din zona muntoasă accesibilă din Deva, care dispun de o serie de trasee cu diverse grade de dificultate, inclusiv unele trasee de inițiere, ceea ce permite adresarea unei game largi de turiști. Se impune însă o dotare adecvată a traseelor, amenajarea arealelor de escaladă, edificarea unor baze turistice pentru găzduirea practicantilor.

⇒ *Turismul de drumeție*

Este stimulat în primul rând de valoarea morfo-peisagistică a spațiului montan, unde peisajul spectaculos și variat morfologic constituie o resursă atractivă majoră.

Culmile înalte și prelungi din munți, sectoarele de chei și defilee reprezintă repere vizate frecvent pentru adepții unei astfel de forme de practicare a turismului.

În pofida avantajului net al spațiului montan pentru practicarea turismului de drumeție, nici spațiul depresionar propriu-zis nu este privat de practicarea acestei forme de turism, cu atât mai mult cu cât și traseele montane au ca bază de plecare localitățile situate în zona depresionară sau în cea de contact cu aceasta;

⇒ *Turismul cinegetic*

Este favorizat de existența unui patrimoniu cinegetic remarcabil, mai ales în privința faunei mari, organizat și gestionat în cadrul unor fonduri de vânătoare (incidența cea mai ridicată având-o cele grefate pe masivele montane care au un grad mai ridicat de împădurire și care sunt mai puțin afectate de prezența altor activități umane (în primul rând exploatarea forestieră sau a resurselor minerale), oferind astfel locații propice pentru practicarea acestei forme de agrement, care are și rol complementar în diversificarea ofertei unor areale.

Din cadrul acestora se pot extrage exemplare de excepție, într-un cadru perfect controlat și riguros organizat, asigurat de un personal silvic specializat de însoțire, deja în mare parte format. Toate acestea, desigur, în condițiile respectării și conservării matricelor de reproducere la nivelul fiecărei specii. Deși practicat de un număr mai redus de persoane, dar cu venituri mari, turismul cinegetic este foarte eficient economic;

⇒ *Turismul de agrement piscicol*

Acest tip de turism se poate organiza de-a lungul râului Mureș, care oferă posibilitatea practicării pescuitului sportiv sau de agrement. Potențialul morfologic zonal oferă condiții propice de afirmare a acestui tip de turism, datorită existenței unei rețele hidrografice dense și, mai ales, nepoluate.

Totuși, regimul de scurgere al rețelei hidrografice a fost destul de puternic afectat de defrișările masive efectuate în ultimul secol, accentuate în ultimele două decenii. Ca urmare, consecințele s-au repercutat negativ și asupra potențialului biologic piscicol, mult diminuat.

⇒ *Turismul extrem*

Include o gamă largă de activități sportive extreme, cum sunt: zboruri cu parapanta sau deltaplanul, motocros, cicloturism, river rafting etc. Pentru susținerea acestui tip de turism pot fi identificate o multitudine de locuri propice practicării unor astfel de activități, îndeosebi în zonele montane, avantajate de declivitatea pantelor, diferențele de nivel - pe alocuri apreciabile sau fragmentarea terenului, coroborate cu aportul favorabil al componentei dinamice (curenții de aer) sau de natură hidrografică.

6.4.4. Turismul gastronomic (culinar)

În majoritatea cazurilor, acest tip de turism are efect de catalizator pentru celelalte tipuri de turism specifice zonale. De obicei oportunitățile gastronomice amplifică șansele de luare a deciziei de a accesa o anumită zonă în scop turistic.

Astfel, *Asociația Internațională a Turismului Culinar* oferă o listă relevantă de repere prin care se definește importanța acestui tip de turism:

- ❖ Aproape 100% dintre turiști iau masa în oraș;
- ❖ A lua cina rămâne una dintre primele trei activități preferate ale turiștilor;
- ❖ Cu cât e mai mare nota de plată, cu atât mai probabil clienții sunt turiști;
- ❖ Există o corelare mare între turiștii interesați de vin/gastronomie și cei interesați de muzee, spectacole, cumpărături;

- ❖ Turiștii culinari își dedică o mare parte din timp activităților recreative;
- ❖ Interesul pentru turismul culinar se răspândește la toate grupurile de vârstă;
- ❖ Gastronomia este singura formă de artă care adresează cele cinci simțuri;
- ❖ Turiștii culinari sunt exploratori;
- ❖ Atracțiile culinare sunt disponibile pe tot parcursul anului;
- ❖ Bucătăria locală este primul factor de decizie în alegerea destinației turistice.

Și din acest punct de vedere Deva are la dispoziție un potențial deosebit de generos, furnizat de localitățile rustice aflate în proximitatea imediată sau mai îndepărtată a municipiului. Amintim succint produsele culinare prin care se conferă specific și notorietate ținuturilor hunedorene: cârnații virșli, toba de casă, cârnații de Parâng, salamul de Valea Jiului, cașcavalul de Vața, plăcintele pădurenești, plăcintele cu lobodă, sângeretele, maios (caltaboș), vinarsul, țuica etc.

O mare parte din acestea sunt înregistrate în *Registrul produselor tradiționale* al Ministerului Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale. Astfel, în ultimii șase ani, zeci de produse din județul Hunedoara au fost atestate drept produse tradiționale românești. Cele mai multe dintre acestea sunt produse în Valea Jiului și în zona Bradului: pasta de măceșe, pasta de cătină, cozonacul „Parângul”, cozonacul „Jiul de Est”, plăcinta „Jiețeană”, pâinea de casă „Valea Jiului – Pita bunicii”, pâinea țărănească, zeci de preparate din carne, brânza de oaie „Burebista” și „Montana”, cașcavalul „La Vața” etc.

Ca o recunoaștere a importanței deosebite pe care o au evenimentele culinare naționale, *Autoritatea Națională pentru Turism* a întocmit un calendar al evenimentelor gastronomice, care cuprinde cele mai reprezentative festivaluri culinare din țară. Includerea în cadrul evenimentelor de top din calendarul gastronomic a fost facilitată de faptul că în programul acestui festival sunt cuprinse și activități specifice perioadei medievale, dar și un semi-maraton al virșlilor, desfășurat între Deva și Hunedoara. Se oferă astfel posibilitatea producătorilor de renume să își extindă și consolideze renumele dobândit prin intermediul acestui produs culinar tradițional.

Plăcintele pădurenești sunt considerate un adevărat brand turistic pentru ținutul Pădurenilor. La acestea se adaugă sarmalele pădurenești, "mari cât o zi de post", varza fiartă pe os de porc sau "zama" pădurenească, care este pregătită de asemenea într-un mod aparte. Zestrea etnografică a acestui ținut este completată de consecvența cu care se respectă o serie de rețete tradiționale, contribuind din plin la recrearea atmosferei din urmă cu câteva sute de ani.

Pe lângă comercializarea curentă și exportul unora dintre aceste produse tradiționale, prezintă importanță efectul sinergic al prezenței acestora în cadrul unor evenimente majore:

- Festivalul Virșlilor de la Deva;
- Festivalul „Dac Fest – natură, istorie și cultură”;
- Festivalul Medieval de la Castelul Corvinilor;
- Festivalul Narciselor de la poalele Retezatului;
- Festivalul Virșlilor de la Hunedoara;
- Obiceiul șezătorii de la poalele Retezatului.

6.4.5. Alte forme de turism

Alte forme de turism ce se pot practica cu succes la nivelul municipiului Deva sunt: turismul mixt sau polivalent; turismul științific; turismul cultural-științific specializat; ecoturismul; turismul de afaceri, festivalier și de evenimente; turismul de tranzit; turismul recreativ.

⇒ *Turismul mixt sau polivalent*

Rezultă din asocierea spațială a două sau mai multe din tipurile de turism precedente, în vederea satisfacerii cu promptitudine și în mod flexibil a unor nevoi complexe ale turiștilor. Frecventă în acest caz este asocierea dintre turismul recreativ și cel cultural în cadrul turismului rural, devenit o formă cu impact în continuă creștere la nivelul județului.

⇒ *Turismul științific*

Prin organizarea periodică a unor manifestări cu participare internă și/sau internațională, la nivelul instituțiilor administrative, economice sau culturale cu prezențe similare în domeniu. Un exemplu în acest sens îl constituie lista vestigiilor arheologice descoperite pe teritoriul municipiului Deva, care poate reprezenta un punct de reper pentru continuarea și intensificarea cercetărilor arheologice în această zonă.

⇒ *Turismul cultural-științific specializat*

Include și turismul didactic-educativ și cel de vizitare (agrement), fiind favorizat de existența unor obiective sau areale naturale (declarată drept rezervații), cu valoare științifică sau culturală semnificativă. Aceste obiective pot constitui - cu precădere în perioada sezonului estival - puncte de focalizare a unei cereri turistice motivate de studierea lor în scop științific sau formativ-didactic, în diverse domenii, cum ar fi istorie-arheologie.

⇒ *Ecoturismul*

Presupune conștientizarea ecologică și activitățile legate de natură, inclusiv observarea florei și faunei. Poate reprezenta, de asemenea, o modalitate viabilă de practicare a turismului. La baza derulării acestei forme de turism stau ariile naturale protejate, afirmarea sa contribuind la conservarea acestor areale, aducând în același timp venituri pentru populație.

⇒ *Turismul de afaceri, festivalier și de evenimente*

Este o formă de (pseudo)turism, ce decurge din oportunitățile de afaceri multiple existente pentru diferite categorii de oameni de afaceri, și care constă în organizarea unor manifestări tematice diverse, expoziții de prezentare, demonstrații, întâlniri, congrese, conferințe, întâlniri de afaceri etc., pentru un public din ce în ce mai larg.

Desfășurarea acestui tip de turism poate fi mult facilitată prin colaborarea cu Camera de Comerț și Industrie Deva, Agenția de Dezvoltare Vest sau cu numeroase alte organizații de promovare economică, precum și cu firme private care o dobândit notorietate pe un anumit segment specific de interes pentru oamenii de afaceri.

De asemenea, municipiul Deva poate fi promovat drept gazdă a unor manifestări de diverse tipuri (culturale, artistice, expoziții, târguri, manifestări sportive, concursuri de dansuri populare, expoziții de pictură și prezentări de carte, festivaluri de muzică și teatru etc.), prezente din ce în ce mai mult în cadrul unor localități cu statut similar. La acestea se poate adăuga o gamă largă de oportunități oferite de sărbătorile populare sau festivalurile tematice, prin care să se valorifice resursele etnografice specifice diferitelor areale.

⇒ *Turismul de tranzit*

Este facilitat atât pe plan local, cât și național, prin poziția centrală pe care o deține pe teritoriul județului/național, precum și de traversarea sa sau situarea în proximitatea principalelor rețele de conexiune rutieră națională și internațională.

Totodată, traversarea sa de către magistrala feroviară cu conexiuni transfrontaliere, facilitează o dată în plus tranzitul spre și dinspre orice locație dorită din țară și străinătate.

⇒ *Turismul recreativ*

Vizează deplasările de la sfârșit de săptămână spre locurile aparținând cadrului natural. Ne vom referi din nou, și pentru acest tip de turism, la oportunitățile oferite de zona adiacentă Devei, respectiv ale Culoarului Depresionar Strei-Cerna-Orăștie, care au fost deja prezentate.

Pe lângă aceste forme tradiționale de turism, analiza efectuată de specialiștii olandezi, contractați de Consiliul Județean Hunedoara pentru elaborarea Strategiei de Turism ajudețului, s-au identificat următoarele forme de turism menite să contribuie la dezvoltarea zonei prin valorificarea resurselor antropice din zonele monoindustriale ale regiunii: turismul voluntar, turismul de film și turismul industrial.

Turismul de film. În ultimii ani Castelul Corvinilor a fost gazda și subiectul mai multor producții prestigioase de cinema, care prezintă monumente faimoase ale României, reperi din istoria universală sau adresează diverse scenarii deficienți; până acum această caracteristică specială nu a fost utilizată pentru a crea un nou tip de turism. Avantajele producției de film în județul Hunedoara sunt multiple și imediate. În mod direct, această industrie oferă beneficii financiare pentru castel.

De asemenea, agenții economici au beneficii prin oferirea de servicii de calitate pentru solicitările de cazare și mese ale echipelor de filmare. În mod indirect, vizionarea filmelor atrage turiștii care ar dori să vadă ei înșiși locurile prezentate.

Turismul voluntar combină munca voluntară cu activitățile de turism. Aceste activități ar putea include ajutorul la excavarea arheologică (Sarmizegetura), paleontologică sau prezervarea vieții sălbatice în Munții Retezat sau de pe traseele drumurilor montane; ca sector turistic, turismul voluntar oferă un sentiment și atingere plăcute și atrage persoane din categorii extrem de diverse. Este o formă socială de turism, care poate sublinia caracterul social al unei zone, precum și o sursă de venit și de creație. Pe lângă acestea, poate ajuta la dezvoltarea zonei înseși. De remarcat faptul că acest tip de turism poate fi practicat în conexiune cu turismul rural.

Turismul industrial este legat de istoria industrială a județului. În tot județul, mai notabil în Hunedoara, Vulcan, Brad și Calan, există zone enorme care arată o lungă istorie în mine, oțel și alte activități industriale românești.

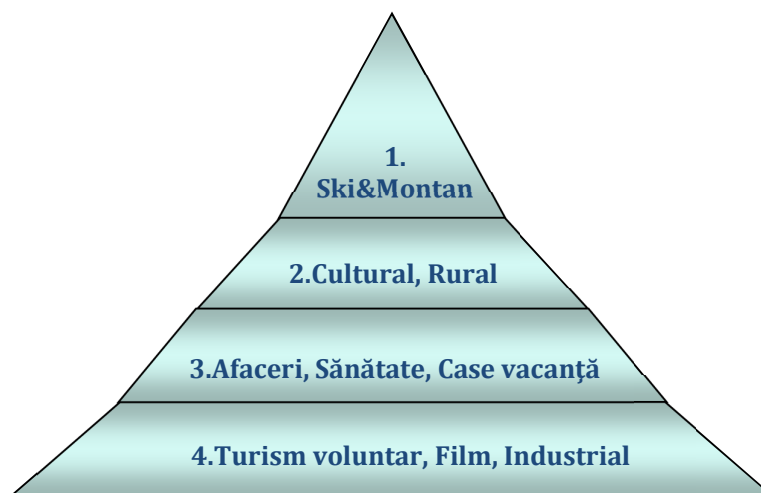
Deși multe din aceste situri sunt ruinate și în declin, pot oferi celor interesați o perspectivă din interior interesantă, referitoare la modalitatea de desfășurare a procesului productiv în perioada ultimelor decade, ceea ce ar trebui să fie considerată drept o moștenire culturală a industriei naționale din România. Din acest punct de vedere, turismul industrial ar putea fi văzut ca parte a turismului cultural și de moștenire.

Aceste situri oferă de asemenea oportunități pentru utilizări alternative, care ar putea fi legate de alte teme turistice. Astfel de exemple pot fi: situri pentru construcția centrelor de conferințe, hoteluri (turism de afaceri); situri pentru filmări (turism de film); situri pentru construcția de muzee și expoziții (turism cultural și de moștenire).

Case de vacanță. Proprietatea unei a doua case este în prezent la un nivel destul de scăzut în România. În județul Hunedoara, doar câțiva români și maghiari dețin o a doua casă în zona de schi. Există puține exemple de străini care au o a doua proprietate în zona rurală. Proprietatea celei de-a doua case ar putea aduce bani noi, muncă și creativitate.

Aceasta în condițiile în care un număr destul de mare de cetățeni europeni doresc să identifice zone adecvate în vederea cumpărării unei a doua case undeva în Europa de Sud – Est. Astfel de activități ar trebui să fie sprijinite de către autoritățile locale pentru a stimula creșterea economică și a preveni construcția în peisajul județului fără o planificare urbană adecvată cerințelor și specificului local.

Conform analizei mai sus-mentionate, ierarhizarea formelor de turism pentru județul Hunedoara este următoarea:

6.5. Structuri turistice

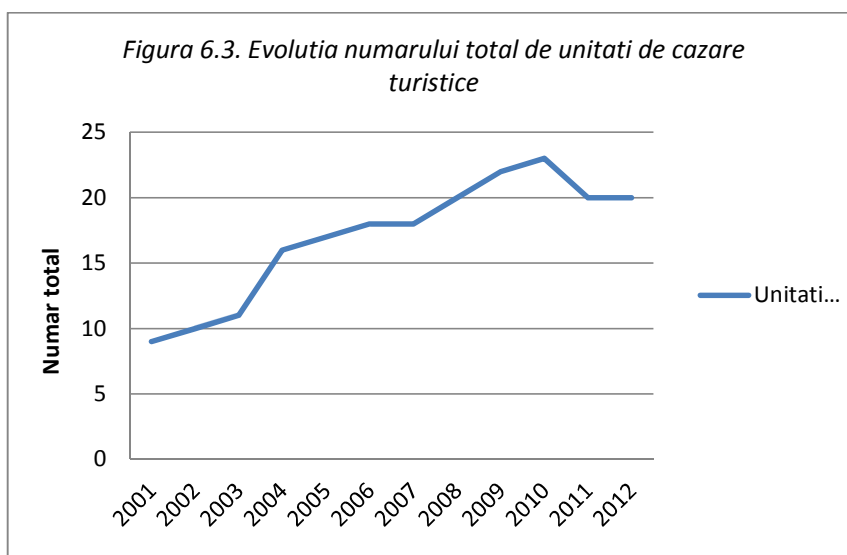
Numărul de unități de primire turistică

Anexa 4 cuprinde datele statistice de susținere a analizei privind structurile de primire și cazare turistică, precum și a fluxului de turiști înregistrat în perioada vizată. Datele acoperă, în principal, elementele de referință aferente caracterizării nivelului actual capacitiv al facilităților de cazare turistică, precum și a modului de evoluție a acestora, pe perioada 2001 ÷ 2012.

Primul indicator statistic se referă la unitățile de cazare turistică, datele de referință analizate fiind cuprinse în Tabelul A – Anexa 4. Graficul din Figura 6.3 oferă o imagine relevantă privind modul în care a evoluat capacitatea de cazare turistică în această perioadă. Dacă se are în vedere numărul total al unităților de cazare, o primă concluzie ar putea fi aceea că a avut loc o dublare a acestora, de la 9 unități existente în anul 2001, la 20 în anul 2012, respectiv o creștere cu 122% a numărului unităților de cazare.

Totuși, tendința înregistrată în perioada 2001-2010, aceea de curs continuu ascendent, a fost stopată în anul 2011, prin diminuarea numărului de unități de cazare, de la 23, valoare maximă înregistrată în anul 2010, la 20 în anul 2012, ultimii doi ani ai intervalului (2011,2012) semnalând întreruperea acestui trend evolutiv (o ușoară scădere, cu 2 unități), pe fondul crizei economice globale care a atins, inevitabil, și sectorul turistic.

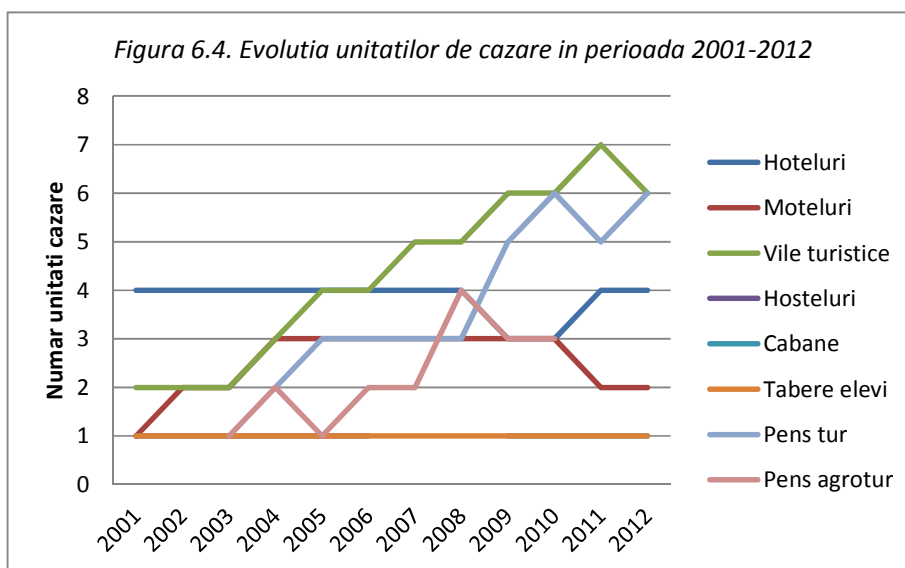
Datorită numărului relativ mic de unități de cazare care fac obiectul analizei, este destul de dificil să se definească cu claritate o tendință viitoare de evoluție a acestora.

Dacă se are în vedere evoluția individuală pe tipuri de unități, este evident faptul că evoluția generală a unităților de cazare turistică a fost realizată în special pe baza a două tipuri de unități, respectiv vilele turistice și pensiunile turistice urbane. Evoluția ezitantă a pensiunilor agroturistice denotă o cauză mai profundă, care poate fi generată de marketingul / managementul defectuos al acestora.

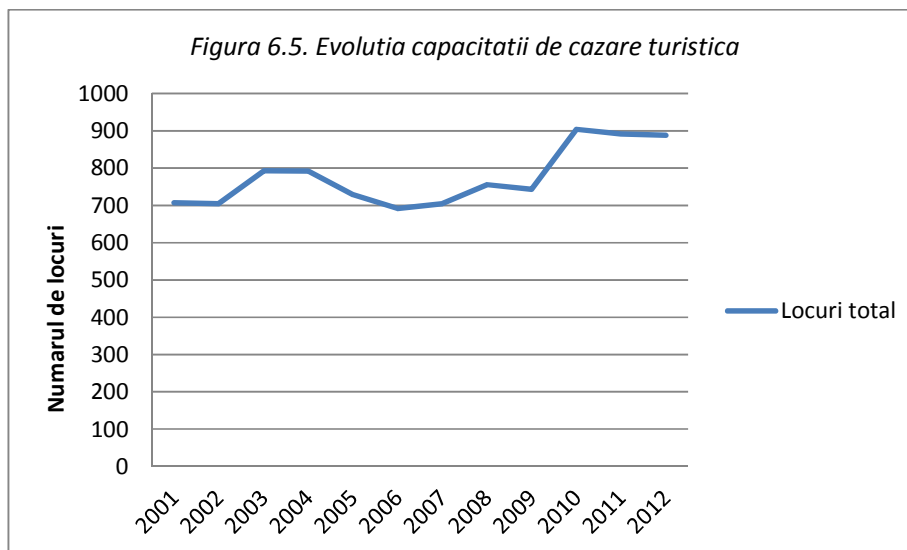
Figura 6.4 exprimă grafic această evoluție. Distribuția acestora pe tipuri de structuri consemnează – la nivelul anului 2012 – prezența unui număr de 4 hoteluri, 2 moteluri, 6 vile turistice, 1 hostel, 1 tabără de elevi și preșcolari și 6 pensiuni turistice urbane.

Capacitatea de cazare turistică

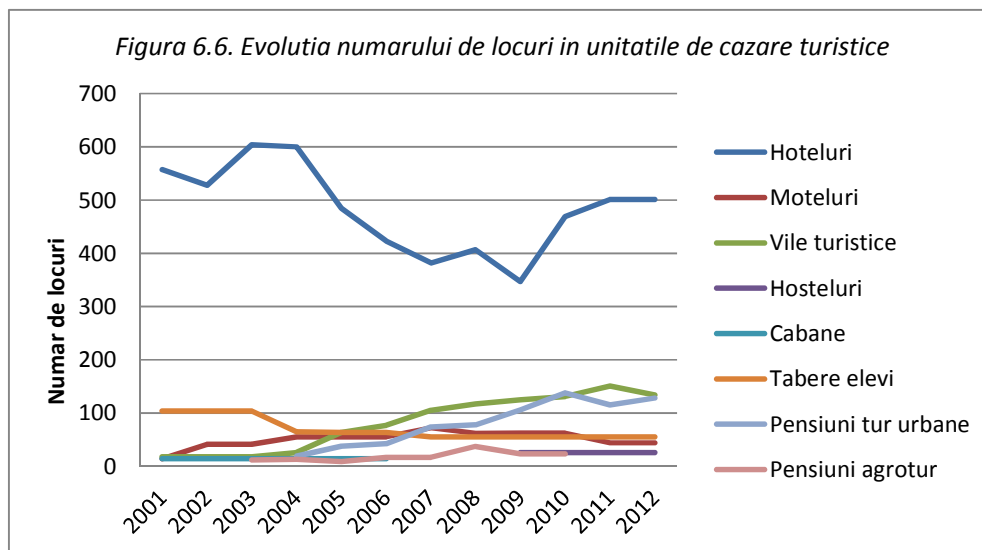
Datele statistice suport al analizei efectuate în acest caz sunt prezntate în Tabelul B din Anexa 4. În anul 2012, la nivelul municipiului Deva, capacitatea de cazare turistică existentă a cumulat un număr de 888 locuri, sensibil egal cu numărul de locuri din anul precedent (892 locuri în 2011). Evoluția numărului de locuri de cazare, înregistrată în perioada 2001+2012, a fost total oscilantă, în condițiile în care evoluția numărului de unități de cazare a fost relativ omogenă, la început creștere și apoi descreștere (Figura 6.5).

De aici o concluzie evidentă: capacitatea de cazare a facilităților individuale a variat de la un an la altul, deci au fost modificări structurale care s-au manifestat în cadrul tipurilor individuale de facilități de cazare.

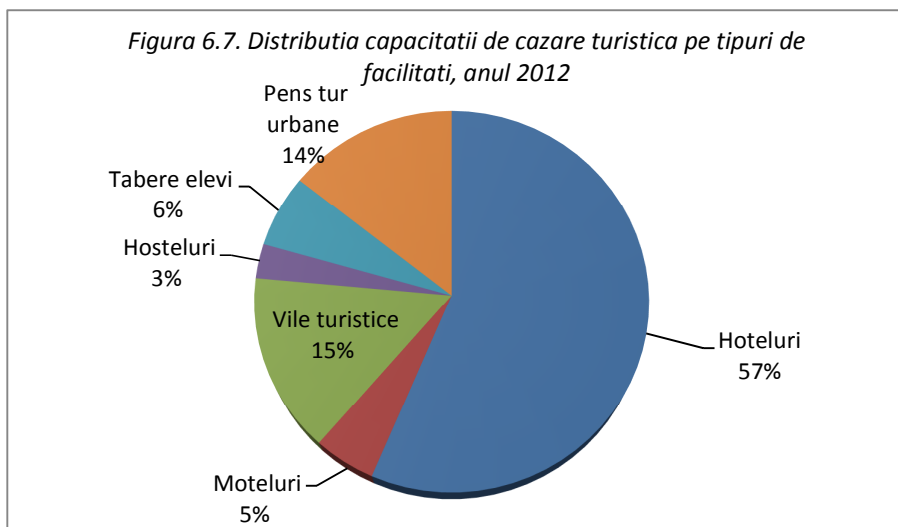

Oscilațiile mari de capacitate pe categorii individuale în perioada de analiză este reflectată într-un mod relevant prin graficul din figura următoare (Figura 6.6).

Acest grafic exprimă cu claritate faptul că tipul de facilitate turistică dominantă a fost reprezentat de hoteluri, deși numărul acestora a avut o variație slabă în această perioadă. De exemplu, la același număr de hoteluri (4), timp de 8 ani (perioada 2001÷2008), numărul de locuri de cazare la hoteluri a trecut succesiv prin următoarele valori: 557 (2001), 528 (2002), 604 (2003), 600 (2004), 485 (2005), 423 (2006), 382 (2007), 407 (2008).

De aici concluzia că, deși în aparență este o situație staționară – ca urmare a menținerii constante a numărului de hoteluri, au avut loc o serie de reșezări în această direcție, de tipul extinderilor, modernizărilor și /sau relocărilor. În consecință, domeniul nu este „înghețat”, există interes în această direcție, urmând ca potențialul latent să fie activat pe măsură ce condițiile pieței vor determina acest lucru.

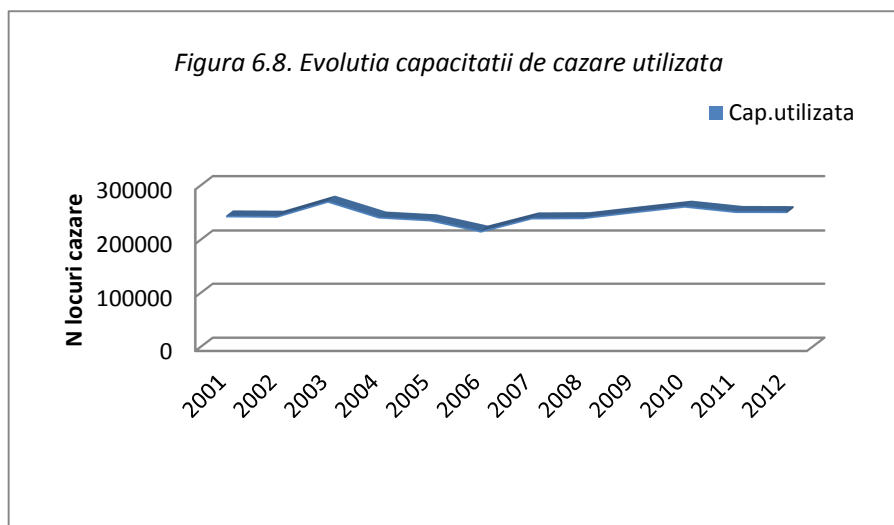

La nivelul anului 2012, cele 888 de locuri, aferente tuturor capacităților de cazare, erau repartizate pe tipuri de facilități turistice astfel: hoteluri – 501 locuri (57%), moteluri – 44 locuri (5%), vile turistice – 134 locuri (15%), hosteluri – 26 locuri (3%), tabere de elevi și preșcolari – 55 locuri (6%), pensiuni turistice urbane – 128 locuri (14%). Această distribuție este prezentată în graficul din Figura 6.7. Capacitatea de cazare concentrată pe facilitatea de tip hotelier este evidentă în acest mod.

Capacitatea de cazare turistică în funcțiune

Modul de utilizare a capacităților de cazare existente este reflectat prin intermediul indicatorului capacitatea de cazare turistică în funcțiune. Acest indicator exprimă numărul de zile cât au fost ocupate efectiv locurile de cazare aflate la dispoziție în perioada analizată. Datele statistice de susținere a analizei efectuate sunt cuprinse în Tabelul C – Anexa 4.

Graficul din Figura 6.8 reflectă evoluția indicatorului la nivelul tuturor facilităților de cazare. Se poate observa că utilizarea capacității a avut o evoluție variabilă, în cadrul căreia pot fi identificate două vârfuri de maxim ale nivelului de utilizare, care sunt aferente anilor 2003 (269.867 locuri) și 2010 (260.703 locuri), precum și un nivel minimal în anul (214.856 locuri). Aceste valori sunt de fapt o rezultată a unei multitudini de factori socio-economici cu impact asupra accesării capacităților de cazare turistică aflate la dispoziție.

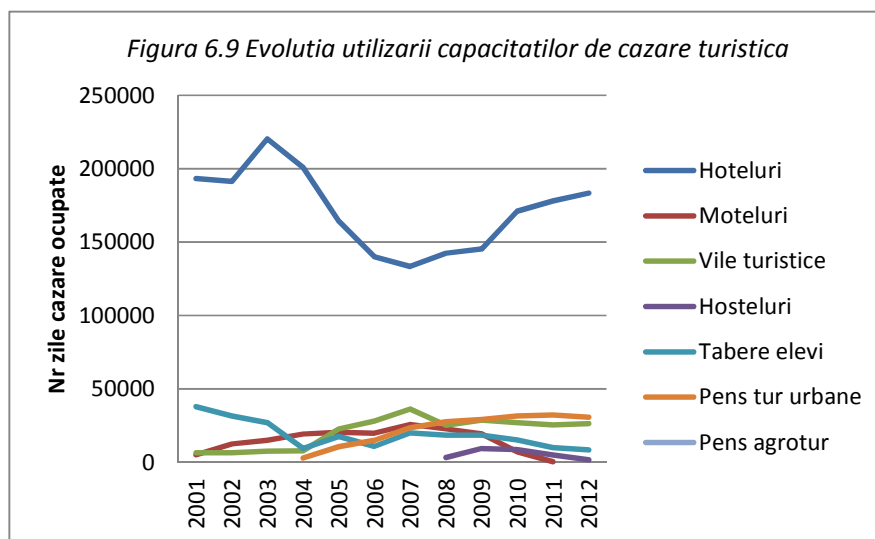

Informații suplimentare pot fi obținute prin orientarea analizei către modul de utilizare pe tipuri de facilități de cazare. Graficul următor (Figura 6.9) exprimă acest aspect. Și în acest caz se detașează net facilitatea de tip hotel, printr-o pondere preponderentă față de celelalte facilități.

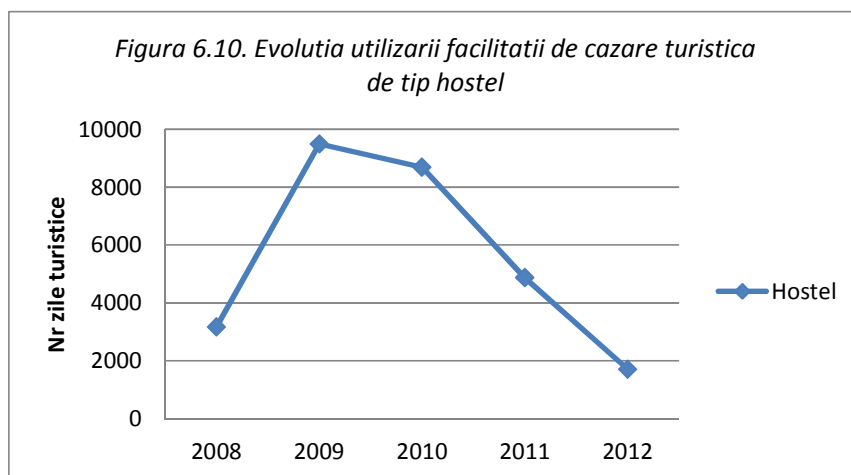
Totuși, având în vedere costurile relativ ridicate ale accesării unei unități de tip hotelier, în virtutea confortului superior și al amplasamentului cel mai favorabil în perimetrul urban, se poate stabili o relație de tip cauză-efect între perioada de maxim a utilizării facilităților de acest tip (anul 2003 – 220.460 zile), respectiv minim (anul 2007 – 133.365 zile), pe de o parte, și aspectele legate de evoluția crizei economice în țara noastră, pe de altă parte.

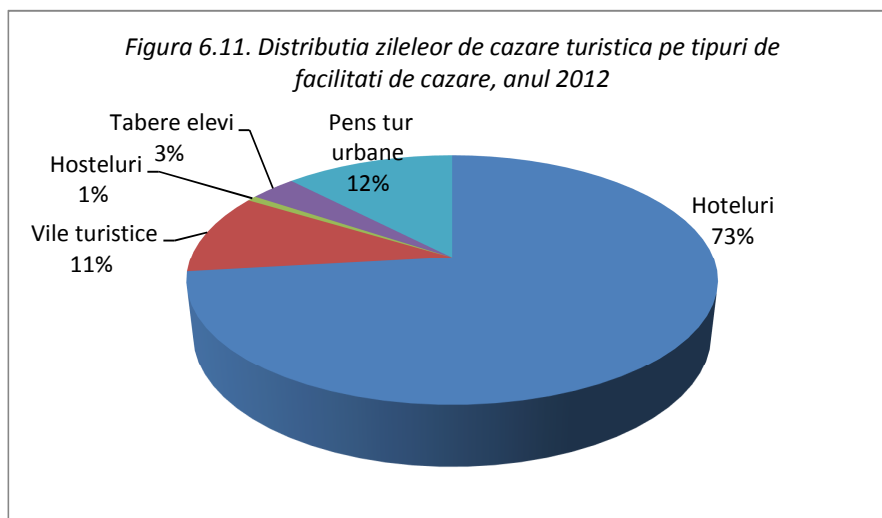
Această supoziție este susținută și de compensarea utilizării minime hoteliere prin creșterea nivelului de utilizare al vilelor turistice în aceeași perioadă. Astfel, pentru anul 2007, minimumul de la hoteluri îi corespunde un maxim de 36.245 zile înregistrat la categoria vile turistice.

Pentru anul 2012, s-a înregistrat o diminuare a utilizării hostelurilor față de anul precedent, respectiv 1.705 zile în 2012 față de 4.870 zile în 2011. Oricum, este de remarcant situația specifică a singurului hostel din evidență în perioada 2008-2012, cu capacitatea de 26 de locuri, în sensul că utilizarea acestuia a avut o repartiție de tip lognormal, cu o evoluție inversă/compensatorie față de evoluția facilităților de tip hotelier (Figura 6.10).

Ne vom referi în acest context și la distribuția de frecvență înregistrată în anul 2012 pe tipuri de facilități de cazare turistică. Graficul următor (Figura 6.11) reflectă acest lucru.

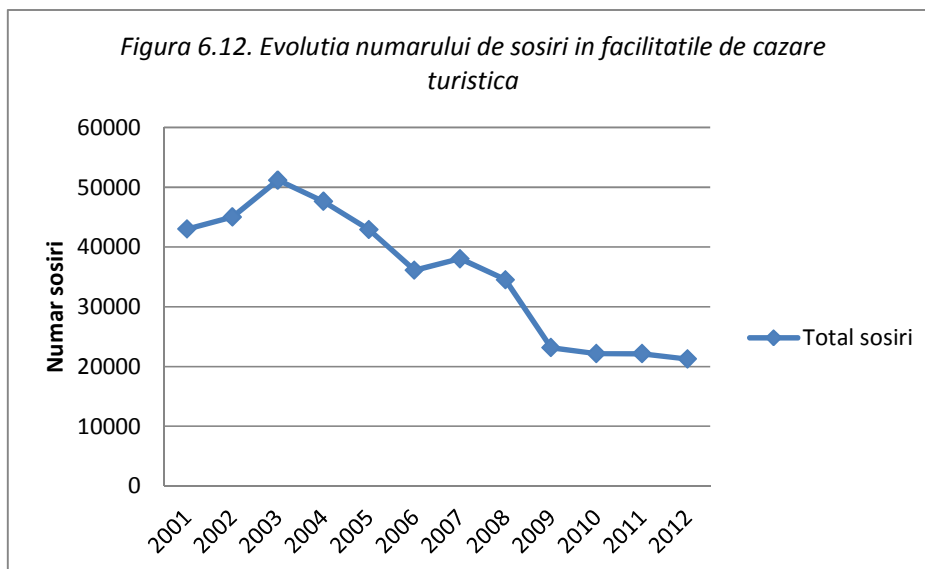
Circulația turistică

Datele statistice cu privire la circulația turistică au la bază sosirile turiștilor în structurile de cazare, respectiv ale celor care se cazează în afara localității de domiciliu/reședință pentru cel puțin o noapte. Celelalte categorii de persoane (vizitatorii, persoanele cazate în cabanele proprietate privată din zonele de agrement sau care nu apelează la o structură de cazare oficială) nu sunt consemnate. Datele de referință analizate în continuare sunt aferente Tabelului D – Anexa 4.

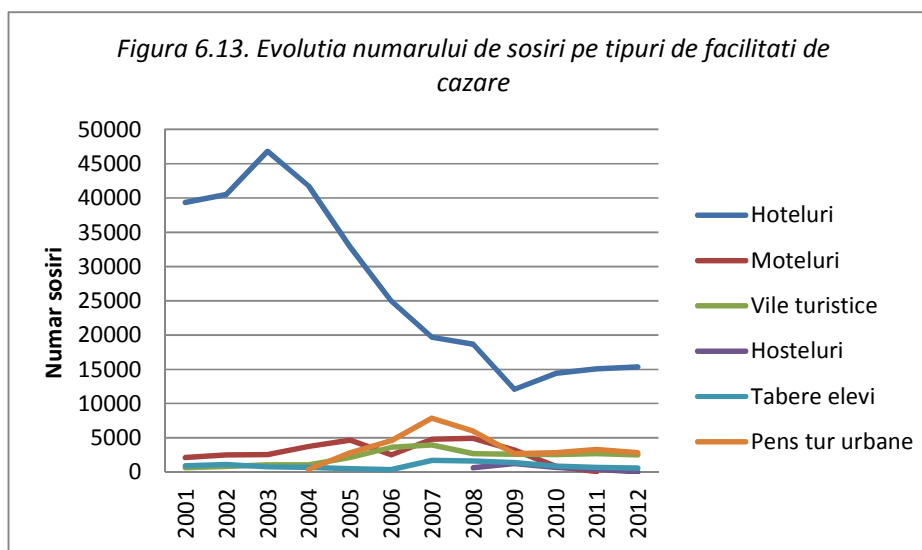
O primă imagine integratoare este furnizată de aspectele aferente numărului total de sosiri. Graficul din Figura 6.12 exprimă evoluția generală a sosirilor turistice în perioada vizată, respectiv 2001÷2012. Astfel, în perioada 2001÷2003 s-a înregistrat o evoluție ascendentă a numărului de sosiri, aflusul maxim consemnat în anul 2003 fiind de 51.181 sosiri. Pentru perioada următoare, 2004÷2012, s-a înregistrat un trend de scădere permanentă a numărului de sosiri, cu o ușoară revigorare în anul 2007, când a avut loc o creștere de la 36.097 sosiri din anul 2006, la 38.059 sosiri în anul respectiv.

Diminuarea circulației turistice este datorată în special problemelor economice din perioada de criză – scăderea veniturilor, a puterii de cumpărare, creșterea inflației și a numărului de șomeri, climatului de nesiguranță generală a populației.

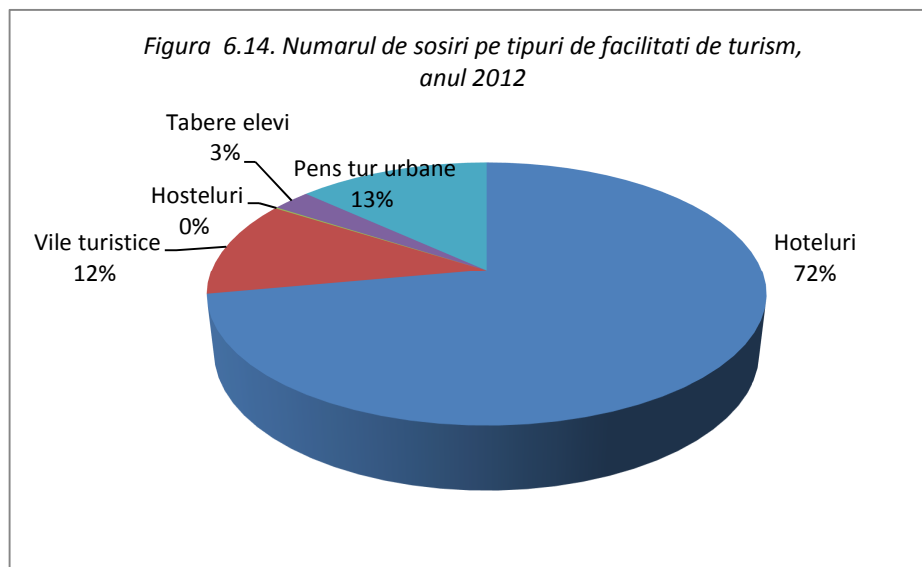
În paralel cu aceste probleme, este necesar să subliniem faptul că nu s-a realizat adaptarea prețurilor serviciilor turistice la noile realități economice. Pe de altă parte, pe fondul crizei economice și a scăderii generale a veniturilor pe plan european, s-a manifestat o tendință de reorientare a turiștilor străini (îndeosebi cei din țările UE) spre destinații care, per ansamblu, sunt mai ieftine și mai accesibile într-o astfel de conjunctură. Categoric că această ultimă observație include și modul nou de manifestare, din ultima perioadă, al unei proporții însemnate din masa de turiști români.

Continuarea analizei din punct de vedere al sosirilor pe tipuri de facilități de cazare turistică (Figura 6.13) evidențiază o evoluție așteptată pentru hoteluri. Astfel, după o primă traiectorie ascendentă, aferentă primilor trei ani (2001+2003), urmează o scădere accentuată pentru următorii șase ani (2004+2009), cu o redresare ușoară în ultimii trei ani. Explicația acestei manifestări rezidă din efectul cumulativ al problemelor crizei economice, accentuate de menținerea unor prețuri ridicate pentru acest tip de facilitate turistică.

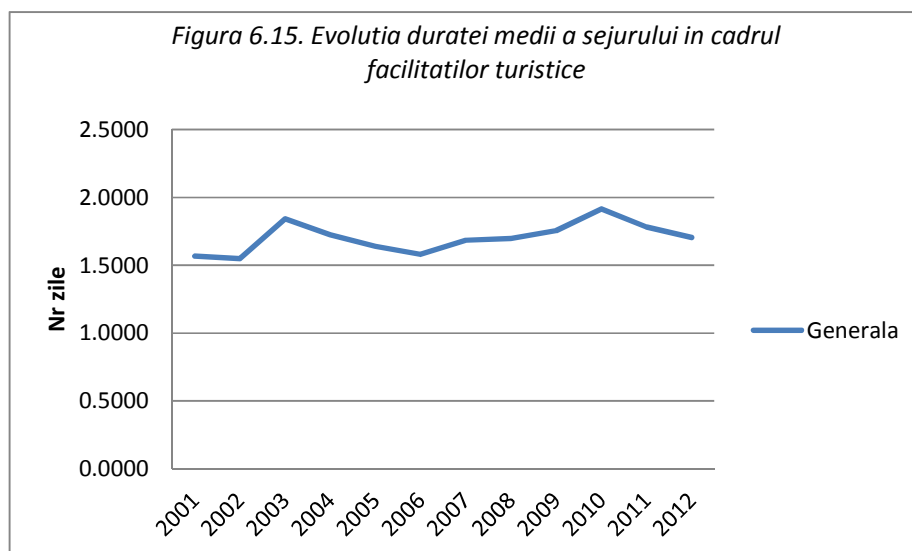
Datele statistice din anul 2012 ne oferă o perspectivă de potențial pentru perioada curentă (Figura 6.14). Tipul de facilitate accesată de cei mai mulți turiști a fost reprezentată de hoteluri (72% - 15.315 sosiri), urmată de pensiunile turistice urbane (13% - 2.815 sosiri) și vile turistice (12% - 2.530 sosiri). O reprezentare slabă o au taberele de elevi și preșcolari (3% - 563 sosiri) și aproape inexistentă, sub 1%, de pensiunile agroturistice (30 sosiri).

Durata medie a sejurului

La nivelul localităților, în general, *indicele de utilizare a capacității de cazare* relevă o distribuție nuanțată, în relație directă cu o serie de factori precum oferta turistică de ansamblu, oferta de cazare, tipul sau forma de turism practică, accesibilitatea locației în cauză. Pe acest fond, durata medie a sejurului este un indicator relevant, care oferă informații privind o serie de elemente caracteristice ale accesării unităților turistice. Acest indicator poate să fie mult ameliorat în condițiile realizării condițiilor de tratament balnear, în sensul trecerii spre perioade mai mari de staționare – între 12 și 15 zile – aferente efectuării unui ciclu complet de tratament.

Datele suport ale analizei sunt prezentate în Tabelul F – Anexa 4, fiind calculate pe baza valorilor înscrise în Tabelele D și E – Anexa 4. Figura 6.15 se referă la durata medie a sejurului în structurile de primire turistică. Acest indicator statistic are o valoare mai mică de 2 zile pentru toată perioada de analiză, valoarea cea mai mare fiind înregistrată în anul 2010, respectiv 1,92 zile.

Dacă ne referim la durata medie a sejurului pentru ansamblul facilităților turistice, valoarea cea mai mare, 3,68 zile, corespunde facilităților de tip pensiune turistică urbană și a fost înregistrată în anul 2004. În rest, valori ridicate sunt cele aferente taberelor de elevi și preșcolari, deși acestea sunt totuși destul de scăzute pentru acest tip de facilitate.

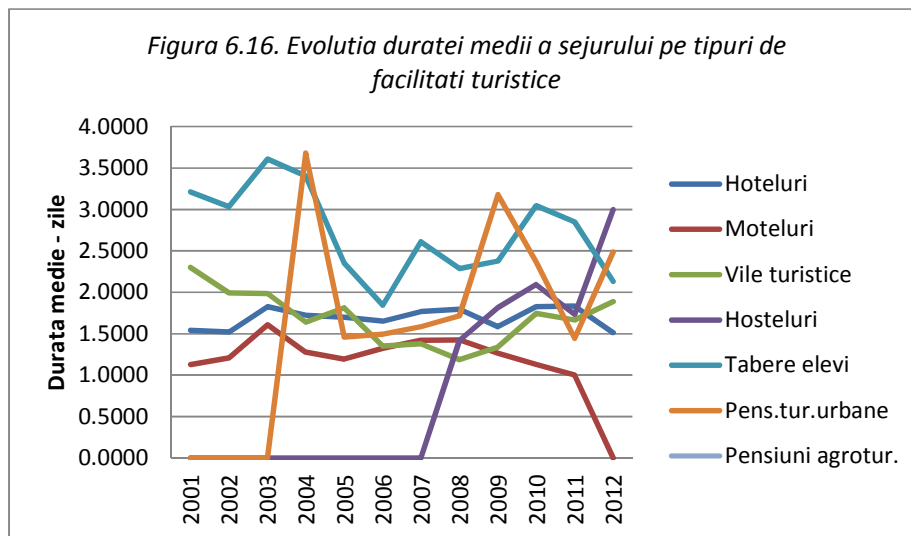
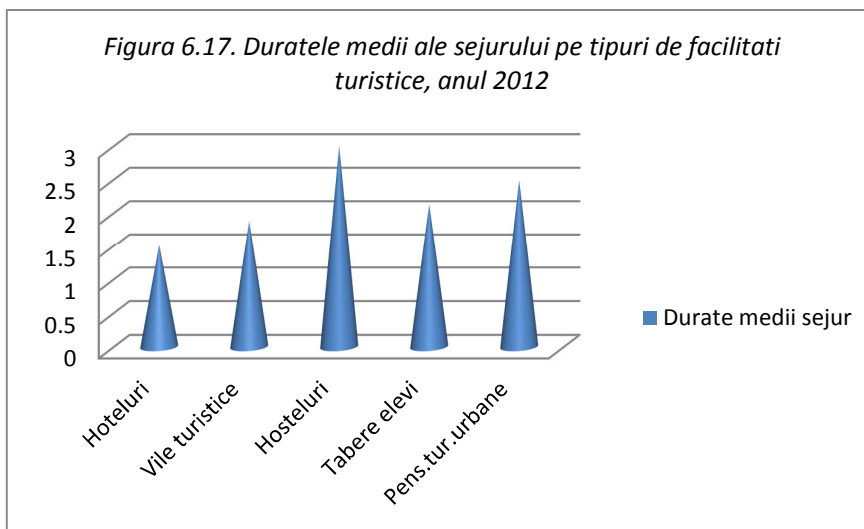

Figura 6.16 reflectă evoluția duratei medii de cazare pe tipuri de facilități turistice. Dacă facem abstracție de media sejurului din cadrul taberei de elevi, celelalte valori medii sunt în general destul de apropiate, cuprinse între 1 și 2 zile turistice. De aici o concluzie evidentă: în această perioadă municipiul Deva nu a reprezentat un obiectiv turistic în sine, ci, de fapt, un loc de tranzit.

Rezultatele obținute pentru anul 2012 stabilesc o baza de referință pentru facilitarea comparațiilor privind eficacitatea demersurilor care vor fi întreprinse în continuare în acest domeniu, cu un potențial de excepție pentru practicarea turismului. Astfel, valorile medii ale duratei sejurului situează pe primul loc hostelurile, cu 3 zile, iar ultimul loc este deținut de hoteluri, cu 1,51 zile (Figura 6.17).

6.6. Propunere de Politică publică

*„Deva, o destinație turistică de excelență în Regiunea Vest.
Stimularea turismului cultural istoric ca premisă a dezvoltării
durabile a Municipiului Deva, 2012-2015”*

6.6.1. Inițierea proiectului

În luna noiembrie 2009 Unitatea de Politici Publice din cadrul Ministerului administrației și Internelor a prezentat Primăriei Municipiului Deva proiectul „Procese decizionale eficiente la nivelul administrației publice locale din România”, finanțat prin Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative, Axa prioritară I - Îmbunătățiri de structură și proces ale managementului ciclului de politici publice.

În acest context, Primăria Municipiului Deva și-a manifestat interesul de a participa în calitate de beneficiar la acest proiect, având drept scop schimbul de experiență privind procedurile existente în scopul îmbunătățirii acestora, implementarea de noi instrumente de lucru, precum și dobândirea expertizei necesare îmbunătățirii procesului decizional la nivelul administrației publice locale în vederea adaptării acestuia la nevoile comunității.

Pentru formularea problemei care urma să facă obiectul studiului s-a avut în vedere insuficiența dezvoltare a turismului (în special a celui cultural-istoric), în raport cu potențialul deosebit al Municipiului Deva din acest punct de vedere.

Prima etapă a constat din instruirea unui nucleu de bază, format din 6 persoane, prin participarea la sesiunile de formare profesională organizate în cadrul proiectului în domeniile: management de proiect, politici publice, planificare strategică, management strategic, planificare bugetară, tehnică legislativă și evaluare. În intervalul mai-august 2011 s-au desfășurat exercițiile pilot în urma cărora grupul de lucru de la nivelul Primăriei municipiului Deva - constituit prin Dispoziția Primarului nr.838/2011, a avut ca sarcină elaborarea unei politici publice împreună cu consultantul desemnat de către Ministerul Administrației și Internelor, Unitatea de Politici Publice.

În luna august a fost finalizat proiectul de politică publică și la data de 31.08.2011 a fost supus dezbaterii publice, etapă finală a exercițiului pilot fiind reprezentată de adoptarea propunerii de politică publică prin hotărârea Consiliului local nr.277/2011. Politica publică propusă a menționat că reprezintă continuarea firească a unor preocupări constante și coerente la nivelul administrației locale a Municipiului Deva, materializate în special prin investiția în reabilitarea zonei urbane ”Dealul Cetății”.

Cercetarea sociologică, studiile de fundamentare și propunerile concrete formulate de grupul de lucru reprezintă repere viabile pentru orientarea și definirea obiectivelor din domeniul turismului pentru etapa nouă de dezvoltare vizată de Strategia 2014-2020.

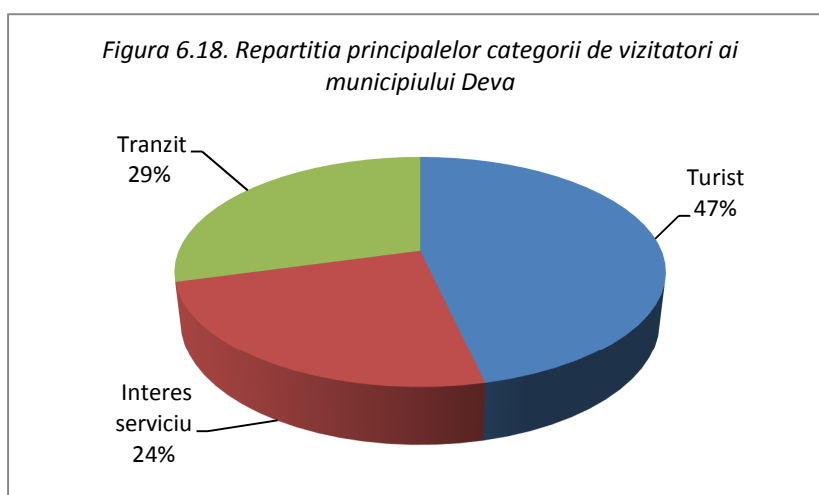
6.6.2. Date sociologice privind fluxurile de turiști

Sub coordonarea grupului de lucru constituit și a expertului desemnat de UPP/MAI, în luna iulie 2011 a fost realizată o cercetare sociologică printre vizitatorii Municipiului Deva. Ancheta a fost desfășurată pe un eșantion de 200 de vizitatori care au înnopțat în locurile de cazare din hotelurile și pensiunile de pe raza Municipiului Deva.

Au vizat următoarele obiective:

- ✓ Evaluarea diferitelor tipuri de turism practicate de către vizitatorii Municipiului Deva;
- ✓ Frecvența cu care turiștii în Deva pleacă în concediu;
- ✓ Tipurile de destinații turistice pe care vizitatorii Municipiului Deva le aleg pentru petrecerea concediului;
- ✓ Modalități de planificare a concediului;
- ✓ Motivații ale turiștilor din Municipiul Deva pentru alegerea acestei destinații turistice;
- ✓ Sursele de informare cu privire la obiectivele turistice din Deva;
- ✓ Obiective turistice ale Municipiului Deva – preferințe și intenția de a le vizita;
- ✓ Disponibilitatea turiștilor de a recomanda cele mai interesante obiective turistice din Municipiul Deva.

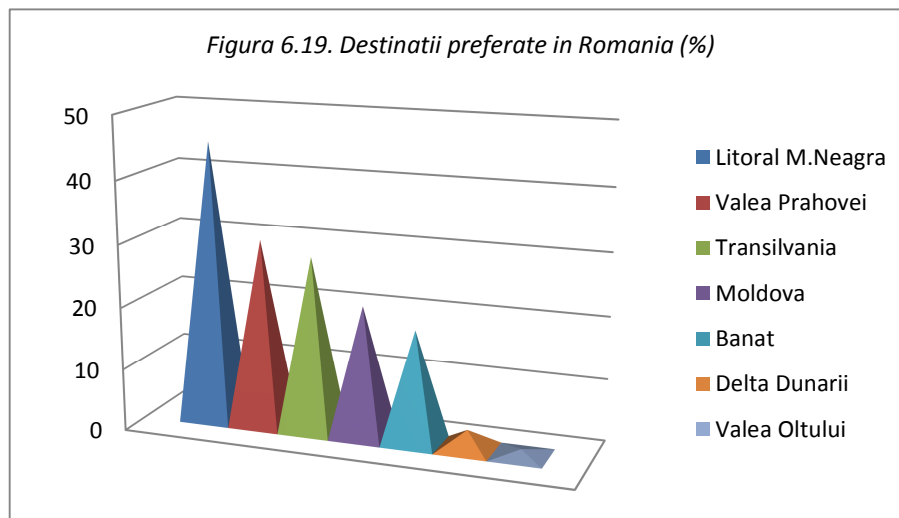
Un prim aspect rezultat în urma studiului a reliefat faptul că vizitatorii din orașul Deva se împart în trei categorii, cu următoarea distribuție: în calitate de turist – 46%; în interes de serviciu – 24%; în tranzit către o altă destinație turistică – 29%. (Figura 6.18)

Majoritatea vizitatorilor orașului (80%) merg în concediu cel puțin o dată pe an, destinațiile alese în România fiind următoarele (respondenții au avut posibilitatea de a indica mai multe răspunsuri): litoralul Mării Negre – 45%; Valea Prahovei – 30%; Transilvania – 28%; Moldova – 21%; Banat – 18%; Delta Dunării – 3%; Valea Oltului – 1%.

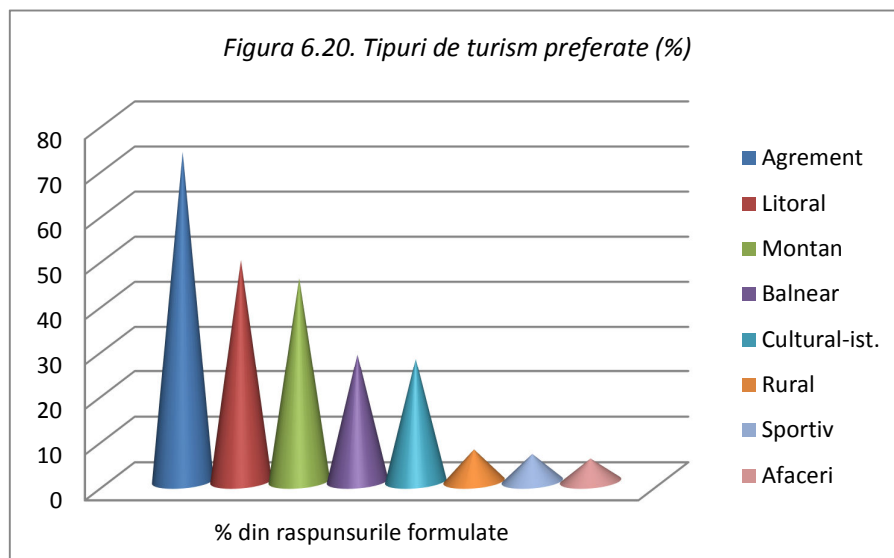
Figura 6.19 oferă o imagine relevantă asupra preferințelor formulate de respondenți cu ocazia participării acestora la studiul sociologic efectuat.

În marea lor majoritate, vizitatorii orașului Deva preferă să-și planifice singuri concediile, doar 38% dintre ei apelând pentru aceasta la serviciile unei agenții de turism.

Tipurile de turism preferate sunt următoarele (respondenții au avut posibilitatea de a indica mai multe răspunsuri): turism de agrement și recreere – 73%; turism de litoral – 49%; turism montan – 45%; turism balnear – 28%; turism cultural-istoric – 27%; turism rural – 7%; turism sportiv – 6%; turism de afaceri – 5%.

Figura 6.20 cuprinde graficul preferințelor exprimate.

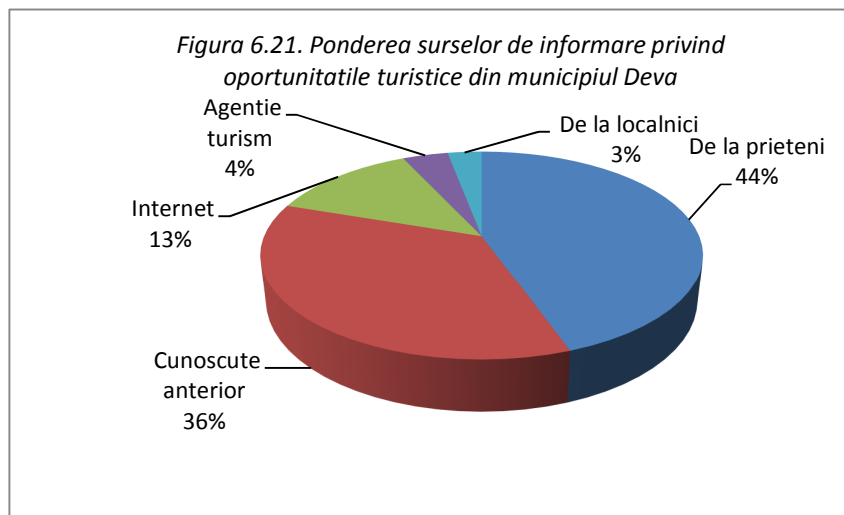

Sursele principale de informare privind oportunitățile turistice oferite de Municipiul Deva sunt cele informale (prieteni, cunoștințe, internet, familiarizare anterioară), astfel: de la prieteni/cunoștințe – 45%; le cunoșteam dintr-o altă vacanță – 36%; de pe internet – 13%; mi-au fost recomandate de o agenție de turism – 4%; mi-au fost recomandate de localnici – 3%.

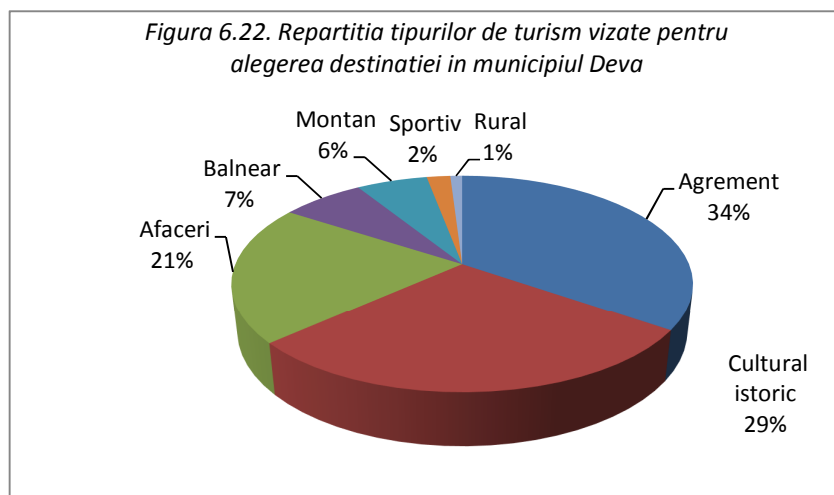

Figura 6.21 reprezintă grafic ponderea surselor de informare privind accesarea facilităților turistice aferente municipiului Deva.

Majoritatea covârșitoare a vizitatorilor orașului în iulie 2011 (80%) îl mai vizitaseră cel puțin o dată, ceea ce indică o bună capacitate de fidelizare și sustenabilitate a turismului în Deva.

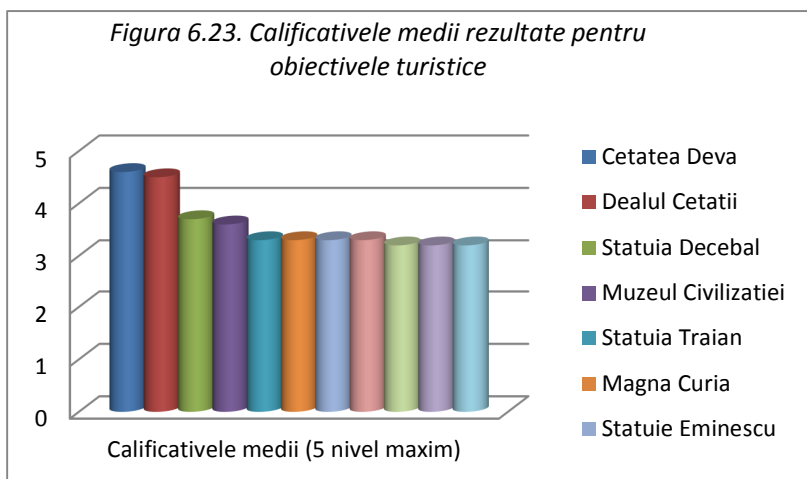
Motivele pentru care a fost aleasă Deva ca destinație turistică de către vizitatori sunt următoarele: turism de agrement și recreere – 35%; turism cultural-istoric – 29%; turism de afaceri – 21%; turism balnear – 7%; turism montan – 6%; turism sportiv – 2%; turism rural – 1%. Această distribuție este evidențiată și prin intermediul figurii următoare (Figura 6.22).

Ca atractivitate, dintre obiectivele de pe raza municipiului se detașează Cetatea Devei și Dealul Cetății (respondenții au fost rugați să dea calificative între 1 și 5 obiectivelor): Cetatea Deva – 4,6; Dealul Cetății – 4,5; Statuia lui Decebal – 3,7; Muzeul Civilizației Dacice și Romane – 3,6; Statuia împăratului Traian – 3,3; Palatul Magna Curia (Castelul Bethlen) – 3,3; Statuia lui Mihai Eminescu – 3,3; Catedrala Ortodoxă Sfântu Nicolae – 3,3; Biserica Reformată – 3,2; Teatrul Dramatic (denumirea pe care o avea Teatrul de Artă la momentul realizării acestui studiu) – 3,2; Mănăstirea Franciscană – 3,2.

Aceste rezultate sunt oglindite în Figura 6.23.

6.6.3. Concluzii și obiectivele propuse

În **concluziile formulate**, pe baza rezultatelor obținute în urma efectuării cercetării privind propunerea de politică publică, se arată că:

- ⇒ Turismul reprezintă un vector important al dezvoltării durabile, prin potențialul său de a genera venituri și locuri de muncă.
- ⇒ Deși potențialul turistic al Municipiului Deva (în special pe dimensiunea turismului cultural-istoric) este unul remarcabil, datele (atât cele statistice, cât și cele sociologice) indică o insuficientă exploatare a acestui potențial.
- ⇒ Tendința descrescătoare pentru ultimii 6-7 ani a numărului de turiști și a duratei medii a vizitei este îngrijorătoare, și denotă necesitatea unei abordări integrate și comprehensive pentru corectarea ei.
- ⇒ Deși preocuparea administrației publice locale în această direcție a fost una constantă și susținută, materializată în special prin investiția în reabilitarea obiectivului Cetății Devei, ea trebuie completată și continuată printr-o politică publică de stimulare a turismului cultural-istoric, care să ducă la o mai bună valorificare a investiției deja realizate.
- ⇒ Progresele recente sunt notabile, dar ele trebuie consolidate.
- ⇒ Necesitatea stimulării turismului cultural-istoric ca premisă a dezvoltării durabile a Municipiului Deva.
- ⇒ Necesitatea întăririi parteneriatului între administrația locală și agenții economici pentru creșterea atractivității zonei ca destinație turistică.

Obiectivele stabilite sunt următoarele:

- **Obiectiv general:** valorificarea durabilă a potențialului turistic al Municipiului Deva
- **Obiective specifice:**
 - ✓ Creșterea cu 15% a numărului de turiști/vizitatori până în 2015.
 - ✓ Creșterea duratei medii a sejurului de la 1.68 zile (2007), până la 2 zile (2015).
 - ✓ Creșterea încasărilor directe din turism la bugetul local cu 10% până în 2015.
 - ✓ Promovarea intensivă a obiectivelor cultural-istorice reabilitate în Municipiul Deva în perioada 2014-2015.
 - ✓ Integrarea opțiunilor de turism cultural-istoric în Municipiul Deva cu ofertele turistice de agrement și cu cele care vizează alte obiective în proximitatea municipiului.

6.6.4. Variante de soluționare

Variantele de politică publică au fost rezultatul sesiunilor grupului de lucru constituit la nivelul Primăriei Municipiului Deva, precum și al unui focus grup, realizat în luna iulie 2011, la care au participat reprezentanți ai industriei turistice din Deva.

Ca rezultat al sesiunilor de lucru, au fost formulate trei variante de abordare, diferențiate prin nivelul de implicare al autorităților publice locale. Pentru fiecare variantă în parte au fost abordate pe larg următoarele probleme: definirea particularităților de diferențiere; avantaje; dezavantaje; impact (bugetar, economic și social).

La procesul de consultare au participat, în diferite faze, instituții reprezentative la nivelul municipiului Deva din perioada respectivă, printre care:

- ❖ Reprezentanți ai managementului unor agenții de turism și unități de cazare care operează în Municipiul Deva;
- ❖ Instituții culturale și educaționale; Universitatea Ecologică „Traian” Deva; Liceul de Artă; Muzeul Civilizației Daco-Romane; Liceul Sportiv;
- ❖ Publicare on-line a proiectului de politică publică.

Varianta 1: *Implicarea minimală a autorității publice locale pentru rezolvarea punctuală a unor probleme generate de externalități*

Particularități

Varianta presupune implicarea sporadică a autorității publice locale pentru remedierea unor neajunsuri punctuale indicate de reprezentanții operatorilor turistici și de vizitatorii orașului Deva. Astfel, atenția urmează a se concentra asupra semnalizării corespunzătoare, prin indicatoare și panouri rutiere, a obiectivelor turistice de interes și asupra realizării unei secțiuni dedicate opțiunilor de turism pe site-ul Primăriei Deva.

Colaborarea cu agenții economici din domeniul turismului va fi una sporadică, prin organizarea unor întâlniri de informare anuale.

Avantaje principale:

- ✓ Cheltuieli minime de implementare;
- ✓ Se acționează asupra unor neajunsuri punctuale, a căror corectare intra oricum în sfera preocupărilor autorității publice locale;
- ✓ Politică putea fi implementată în întregime în cursul anului 2012.

Dezavantaje principale:

- Politica nu este una integrată;
- Impact în facilitarea gestionării vizitei de către turiști, dar impact minimal în privința atragerii unui număr suplimentar de turiști;
- Improbabilitatea realizării obiectivelor specifice și operaționale ale politicii.

Impact bugetar: Această variantă nu presupune cheltuieli de personal suplimentare, activitățile pot fi realizate în limita posibilităților de timp ale personalului deja existent.

Impact economic și social: Impact minimal, datorită improbabilității atragerii unui număr suplimentar considerabil de turiști. Totuși, împreună cu investițiile deja în derulare, această variantă poate duce la îmbunătățirea calității experienței turistice a vizitatorilor municipiului Deva și la sporirea ușoară, în timp, a reputației sale ca destinație turistică.

Varianta 2: *Implicarea autorității publice locale prin oferirea de suport pentru promovarea Devei ca destinație turistică și abordarea extinsă a problemelor generate de externalități.*

Particularități

Această variantă înglobează acțiunile presupuse de varianta anterioară, extinzând abordarea și asupra unor alte neajunsuri și insuficiențe. Astfel, în afara indicatoarelor și a panourilor rutiere și a realizării unei secțiuni dedicate turismului pe site-ul Primăriei, acțiunile presupuse de această variantă vor viza și alte trei direcții suplimentare.

- ❖ Realizarea și editarea unei broșuri turistice a Municipiului Deva, cuprinzând o prezentare a principalelor obiective de interes turistic și o hartă turistică;
- ❖ Sporirea notorietății obiectivelor de interes cultural-istoric și a vizibilității Devei ca destinație turistică prin organizarea de evenimente culturale în cadrul oferit de aceste obiective. Este vorba despre expoziții și seri de teatru, film sau muzică la Cetatea Devei (3-4 pe an) și de organizarea unui festival anual. Această direcție presupune implicarea activă a instituțiilor culturale devene;
- ❖ Realizarea unui portal turistic on-line al Devei, care să reunească prezentarea principalelor obiective de interes turistic și a oportunităților turistice oferite de agenții privați.

Avantaje principale

- ✓ Răspunde în mai mare măsură neajunsurilor subliniate de turiști și de reprezentanții operatorilor de turism;
- ✓ Face mai plauzibilă sporirea numărului de turiști;
- ✓ Este o abordare mai extinsă și mai cuprinzătoare;
- ✓ Costurile de implementare pot fi reduse prin stabilirea unor parteneriate cu mediul de afaceri.

Dezavantaje principale

- Rezultatele depind de alocarea unor resurse financiare suplimentare;
- Succesul implementării depinde în mod crucial de atragerea ca parteneri a agenților economici și a instituțiilor culturale din Deva;
- Există riscul generării unor așteptări prea optimiste cu privire la creșterea influxului de turiști în municipiul Deva.

Impact bugetar:

Suplimentarea, începând cu anul în care se trece la aplicarea acestei variante, a schemei de personal a Primăriei Deva cu un post bugetat, fișa postului urmând să cuprindă atribuții de organizare de evenimente, comunicare și gestionare a parteneriatului cu agenții economici și instituțiile culturale.

Cheltuieli materiale: cheltuieli aferente organizării de evenimente, editării broșurii și realizării portalului de turism. Distribuția acestor cheltuieli nu este însă omogenă de-a lungul celor patru ani de implementare stabiliți în momentul definirii Politicii Publice de Turism, respectiv 2012-2015, ci cunoaște un vârf în primul an.

Impact economic și social

- ❖ Impact pozitiv considerabil, datorită efectelor creșterii graduale a numărului de turiști în Municipiul Deva asupra dezvoltării economiei locale.
- ❖ Principalele efecte estimate sunt asupra:
 - Cifrei de afaceri în turism;
 - Numărului de locuri de muncă în domenii conexe turismului;
 - Încasărilor din turism ale autorității publice locale.

Varianta 3: *Asumarea de către autoritatea publică locală a rolului principal în promovarea Devei ca destinație turistică și în creșterea calității experienței turistice a vizitatorilor.*

Particularități

Această variantă înglobează variantele 1 și 2, dar presupune în plus asumarea de către autoritatea publică locală a unei atitudini de jucător activ pe piața de turism și abordarea completă a problemelor generate de externalități.

Astfel, în afara activităților menționate în variantele anterioare, varianta 3 urmează să vizeze și următoarele direcții de acțiune:

- ❖ Realizarea unei campanii active multianuale de promovare media și new media a obiectivelor turistice din Deva;
- ❖ Înființarea unui centru de informare și promovare turistică în Municipiul Deva, sub egida primăriei;
- ❖ Restaurarea clădirilor de interes istoric sau arhitectural din centrul Devei.

Avantaje principale:

- ✓ Este o abordare completă;
- ✓ Răspunde în totalitate neajunsurilor menționate de vizitatorii orașului Deva și de agenții economici din turism;
- ✓ Face foarte probabilă sporirea numărului de turiști.

Dezavantaje principale:

- Resursele financiare necesare sunt foarte mari;
- Ridică probleme de echitate (în ce măsură este echitabilă alocarea unor fonduri atât de substanțiale unui domeniu singular);
- Ridică probleme juridice (marea majoritate a clădirilor vizate sunt proprietate privată);
- Nu rezistă unei analize cost –eficacitate (plusul de resurse față de varianta 2 este foarte mare în raport cu plusul de eficiență în atingerea obiectivelor

politicii. Spre exemplu, media multianuală de vizitatori ai municipiului nu justifică înființarea unui CIPT).

Impact bugetar:

- ❖ Cheltuieli de personal: suplimentarea cu 4 posturi a schemei de personal bugetate a Primăriei Deva (1 post aferent variantei 2, 2 posturi pentru centrul de informare turistică, 1 post pentru angajarea și monitorizarea lucrărilor de restaurare).
- ❖ Cheltuieli materiale: cheltuieli aferente campaniilor de promovare, cheltuieli pentru construcția și funcționarea CIPT, cheltuieli pentru restaurarea clădirilor.

Impact economic și social:

- ❖ Generarea de locuri de muncă în activitatea de restaurare imobiliară (nesustenabile însă pe termen lung);
- ❖ Creșterea probabilă a numărului de turiști, cu efecte asupra economiei locale;
- ❖ Blocarea unor resurse financiare considerabile, care nu vor mai putea fi utilizate pentru realizarea altor obiective ale autorității publice locale.

Varianta de soluționare recomandată

În urma procesului de consultare, cu luarea în considerare a elementelor de impact și a posibilităților de soluționare a acestora pe baza resurselor disponibile sau care pot fi atrase, a rezultat că varianta de soluționare recomandată este varianta 2.

Această variantă răspunde în cea mai mare măsură obiectivelor asumate pentru politica publică folosind resurse financiare rezonabile și alocate echitabil (necesarul aproximează media multianuală a veniturilor directe obținute de autoritatea publică locală de pe urma turismului – venituri din taxa hotelieră). De asemenea, varianta atinge cea mai mare parte a neajunsurilor menționate de agenții economici din domeniul turismului și de vizitatorii orașului.

Autoritatea publică locală își va concentra atenția asupra zonelor deficitare a căror corectare este de natură să genereze efecte pozitive, fără a face apel la mobilizarea inechitabilă a unor resurse excesive. Autoritatea publică locală va viza în mod prioritar corectarea unor probleme generate de externalități, prin oferirea de bunuri publice relevante (bunuri de a căror existență profită toți jucătorii de pe piață și comunitatea în sens larg, dar a căror producție nu este rentabilă pentru un agent singular).

Un al doilea domeniu strategic de acțiune subliniat vizează suport pe care este necesar să îl ofere autoritatea publică locală în sprijinul agenților privați pentru promovarea ofertelor turistice pe raza municipiului Deva, fără a-și asuma însă rolul de jucător pe piața de publicitate și promovare (fără a cumpăra campanii publicitare).

În cadrul acestui domeniu, direcțiile principale vor fi următoarele:

- Organizarea de evenimente culturale care să contribuie în mod indirect la promovarea obiectivelor turistice devene;
- Realizarea unui portal turistic on-line al Devei care să aducă laolaltă ofertele și opțiunile aflate la dispoziția turiștilor din Deva.

6.7. Cultură și sport

6.7.1. Context European și Regional

Agenda teritorială a UE 2020 stabilește șase priorități teritoriale pentru dezvoltarea teritorială europeană în atingerea obiectivelor Strategiei Europa. Printre aceste priorități teritoriale este vizată și cultura. Astfel, unul din obiectivele vizate pentru orizontul 2020 se enunță astfel:

„Gestionarea și conectarea valorilor ecologice, peisagistice și culturale ale regiunilor, inclusiv managementul comun al riscurilor, ca o condiție esențială pentru asigurarea dezvoltării sustenabile pe termen lung.”

Coeziunea teritorială implică o consolidare a dimensiunii teritoriale în ansamblul politicilor comunitare, astfel încât să fie valorizate sinergiile dintre diferitele politici sectoriale și utilizarea potențialului specific fiecărui tip de teritoriu pentru o mai bună realizare a obiectivelor strategiei Europa 2020. Printre acțiunile principale enunțate în acest sens se numără și:

„Concentrarea pe politicile naționale și regionale în domeniul dezvoltării teritoriale și pe valorificarea potențialului regional și a capitalului teritorial, respectiv a diversității culturale și teritoriale a Europei.”

În Comunicatul său *Politica regională ce contribuie la creșterea inteligentă în Europa*, Comisia Europeană oferă sugestii cu privire la conceptele cheie care trebuie prezentate în cadrul unei strategii de specializare inteligentă. Printre aceste concepte cheie se înscrie și:

„Creativitatea și industriile culturale pot sprijini dezvoltarea semnificativă a economiilor locale, crearea de locuri de muncă noi și sustenabile, și pot avea un efect de propagare asupra altor industrii și pot crește atractivitatea regiunilor și orașelor.”

Așa cum se prezintă și în raportul *"Evaluarea economico-geografică: provocările dezvoltării teritoriale în Regiunea Vest"*, Tabelul 6.6 indică cele cinci sectoare în care fiecare județ este cel mai specializat în context național. Referitor la județul Hunedoara, reiese clar că acesta rămâne specializat pe sectoare care au legătură cu elementele naturale și elemente ale identității culturale ale zonei respective - exploatarea pădurilor și minierit.

*Cele mai importante 5 sectoare de bază specializate
în județul Hunedoara (2010)*

Tabel 6.6

<i>Cod CAEN</i>	<i>Descriere</i>	<i>Coefficientul sectorului</i>
02	Silvicultură și exploatare forestieră	19.9
05	Mine de cărbune	17.1
32	Alte facilități de producție	4.0
08	Alte în domeniul mineritului	2.7
29	Vehicule (Motoare)	2.6

De remarcat faptul că resursele culturale sunt de obicei conexate cu oportunitățile turistice oferite de acestea. Astfel, pentru clusterul de turism se consideră că atenția sporită la nivel politic este cheia în cazul în care Regiunea Vest ar trebui să profite din plin de resursele sale naturale și culturale. Lipsa de organizații de management al destinațiilor, la nivel regional, județean și local, reflectă absența unei strategii integrate comune, ceea ce are consecințe negative, inclusiv o concurență nejustificată între destinații care pot acționa eficient în mod complementar.

Drepturile de proprietate neclare în ceea ce privește patrimoniul istoric și cultural pot duce la restricționarea accesului la fondurile europene, din cauza unor probleme de proprietate și de non-eligibilitate a granturilor de concesiune de către Autoritatea de Management. Un alt blocaj include capacitatea administrativă publică redusă pentru proiecte complexe de investiții în turism, precum și lipsa produselor turistice regionale integrate de pe piețele de turism locale și străine.

Strategia culturală și a evenimentelor poate deveni un element cheie pentru strategia de turism a Regiunii Vest. Existența unui program al evenimentelor care este echilibrat și include evenimente în fiecare sezon reprezintă un aspect important pentru o destinație urbană. Evenimentele constituie ocazii de a descoperi patrimoniul tradițional al orașului, prezentat într-o manieră diferită. În plus, organizarea de evenimente majore în extra sezon poate reprezenta o modalitate bună de a crește fluxurile de turiști în timpul sezonului slab.

Fondurile structurale UE disponibile pentru perioada 2014-2020 pot fi utilizate în vederea atingerii de obiective orizontale și specifice sectorului în conformitate cu strategia de "specializare inteligentă" pentru Regiunea Vest. Disponibilitatea resurselor naționale și mobilizarea finanțării sectorului privat pot crește eficacitatea intervențiilor specifice. Urmând liniile directoare ale Comisiei Europene, o serie de obiective tematice, definite prin Politica de Coeziune a EU, sunt considerate relevante pentru Regiunea Vest și sunt grupate în axe prioritare.

Astfel, în **Raportul final elaborat de Banca Mondială** în vederea susținerii etapei de fundamentare a strategiei de dezvoltare a Regiunii Vest, intitulat "*România Regiunea Vest Creșterea Competitivității și Specializarea Inteligentă*", sunt propuse următoarele axe prioritare:

- ⇒ Axa prioritară 1: Creșterea competitivității locale și specializarea inteligentă în Regiunea Vest;
- ⇒ Axa prioritară 2: Protejarea patrimoniului natural și cultural al regiunii;
- ⇒ Axa prioritară 3: Învățământ la standarde înalte pentru toți.

Referitor la axa prioritară 2, Protejarea naturii și a patrimoniului cultural din regiune este necesar să se realizeze exploatând, în același timp, patrimoniul natural și cultural în concordanță cu interesul economic al regiunii. În această privință, prioritățile de investiții trebuie gândite pentru a utiliza patrimoniul natural și cultural al regiunii, inclusiv centrele urbane istorice și obiectivele istorice, precum și obiectivele turistice specifice.

Investind în această direcție, se pot utiliza specificul regiunii și avantajele comparative ale acesteia pentru a îmbunătăți nivelul de dezvoltare și calitatea vieții locuitorilor regiunii. Astfel, atuurile teritoriale, umane, naturale și culturale pot fi utilizate pentru a se obține o creștere mai sustenabilă.

Se consideră că Regiunea Vest beneficiază de mai multe puncte forte din punct de vedere competitiv. Printre acestea se înscrie și poziționarea geografică favorabilă, un mediu natural curat în mare parte și obiective culturale și arheologice neexploatate, care oferă posibilități suplimentare de specializare în activități care aduc o valoare adăugată mai ridicată. Ca urmare, obiectivele culturale și arheologice aflate în această zonă a țării trebuie incluse într-un itinerar tematic integrat și promovat în mod adecvat.

Prima prioritate de investiții selectată prin această axă prioritară este *protejarea, promovarea și dezvoltarea patrimoniului natural și cultural al regiunii*. Obiectivele specifice ale acestei priorități de investiții sunt:

- refacerea și utilizarea durabilă a patrimoniului cultural și modernizarea sau introducerea unei infrastructuri suport;
- crearea, dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de turism, în vederea creșterii calității serviciilor turistice și a sprijinirii utilizării sustenabile a resurselor naturale.

Este nevoie de măsuri targetate pentru a conserva și îmbunătăți patrimoniul turistic al regiunii. Regiunea Vest deține o gamă largă de obiective naturale, culturale și istorice, inclusiv regiuni muntoase și ape termale, precum și obiective și monumente istorice. Trebuie implementate măsuri targetate pentru a conserva aceste obiective și pentru a le da o valoare economică reală prin includerea lor în circuite turistice atractive.

A doua prioritate de investiții este de a proteja și a reface solul și biodiversitatea și de a promova servicii de ecosistem, inclusiv NATURA 2000 și infrastructura verde. Obiectivul specific al acestei priorități de investiții îl reprezintă protejarea și promovarea biodiversității din parcurile naționale din Regiunea Vest.

Această strategie poate cuprinde două mari acțiuni:

- includerea zonelor naturale protejate pentru care nu au fost dezvoltate încă planuri de management pe lista viitoarelor proiecte de finanțat;
- identificarea planurilor de management dezvoltate deja pentru a asigura implementarea măsurilor specificate de planurile existente.

Planurile de management sunt esențiale pentru a permite deținătorilor de terenuri sau păduri să beneficieze de despăgubiri, un aspect care s-a dovedit problematic, mai ales în cazul pădurilor. Din acest motiv, ar trebui implicate autoritățile locale la identificarea, promovarea și implementarea de strategii bine-definite pentru zonele naturale protejate.

6.7.2. Cultură - Unități de cultură

Viața culturală a locuitorilor Devei a fost marcată în mare măsură de evenimentele istorice și politice care s-au petrecut în Transilvania.

În Evul Mediu manifestările culturale erau specifice clasei nobiliare, care organiza în cadrul Castelului Bethlen (Palatul Magna Curia) saloane literare, recepții și baluri. La începutul secolului XIX, ca urmare a inițiativelor și acțiunilor unor intelectuali, animați de dorința de a contribui la "luminarea poporului", Deva cunoaște o dezvoltare a mișcării culturale. Astfel, în anul 1842 a luat ființă Asociația Culturală Casina Națională, cu sediul în actuala Piața Unirii. Casina Națională a reprezentat un veritabil lăcaș de cultură, artă și educație pentru populația Devei.

În 1949, în Piața Unirii, s-au pus bazele Ateneului Popular "Ilie Pintilie", care avea și o bibliotecă. Aceasta a primit în 1951 statutul de bibliotecă a regiunii Hunedoara. Între 1951-1968 a funcționat sub denumirea de Biblioteca Centrală Regională, între 1968-1974 sub cea de Biblioteca Județeană, iar din 1993 de Biblioteca Județeană "Ovid Densusșianu".

În anul 1956 au fost puse bazele Căminului Regional al Creației, care a avut mai multe schimbări de denumiri, ultima fiind *Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale*.

În anul 1960 a fost înființat Comitetul pentru Cultură și Artă, transformat ulterior în *Comitetul pentru Cultură și Educație Socialistă*. Din 1990 apare *Inspectoratul pentru Cultură al Județului Hunedoara*, care s-a transformat în *Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național*, apoi în *Direcția Județeană pentru Cultură și Patrimoniul Național*, iar din 2012 în *Direcția Județeană pentru Cultură Hunedoara*.

Cercul Militar (Casa Armatei) – s-a înființat în 1975 sub denumirea de *Casa Armatei* și a funcționat, până în 1981, în localul fostului Club al Sindicatelor Deva, pe str. Decebal. Din anul 1981 până în anul 2002 a funcționat în localul Căminului Cultural din Cartierul Ceangăi, după care a fost amplasată în clădirea de deasupra Restaurantului Casina din Piața Unirii.

Un eveniment important pentru dezvoltarea culturii în municipiul Deva l-a constituit darea în folosință, în anul 1975, a noii Case de Cultură, în prezent **Centrul Cultural "Drăgan Muntean"**.

Această instituție publică de cultură dispune de o sală de spectacol cu 500 de locuri și o sală pentru simpozioane cu 100 de locuri.

Centrul Cultural "Drăgan Muntean" organizează sau facilitează desfășurarea activităților educațive, de instrucție și cultural artistice prin simpozioane, sesiuni de comunicări, mese rotunde, lectorate, conferințe, expuneri, colocvii, dezbateri, festivaluri, concursuri, cenacluri literar-artistice, expoziții, spectacole, seri muzical-literare, etc. De asemenea, asigură implicarea tinerilor voluntari în procesul de cunoaștere și punere în valoare a patrimoniului cultural material și imaterial al orașului Deva.

Asigură aplicarea unor strategii culturale viabile benefice publicului, generarea de produse culturale sau îmbunătățirea celor existente prin interacțiune între cetățeni și instituție, dintre asociații, fundații, artiști și totodată participarea unor categorii diverse de actori/operatori culturali de curente și expresii artistice diferite, aparținând minorităților etnice sau altor confesiuni.

Totodată, instituția elaborează și desfășoară programe și proiecte în domeniile:

- ⇒ **Formativ-educativ, cultural-artistice:**
 - ❖ Cursuri și concursuri de inițiere și dezvoltare a aptitudinilor creative;
 - ❖ Cursuri de pregătire în diverse meserii - Programe de reconversie profesională;
 - ❖ Cursuri tehnico-aplicative;
 - ❖ Activități specifice de stimulare a creației și interpretării în domeniul literaturii, artelor plastice, muzicale, coregrafice.
- ⇒ **Divertisment:** spectacole, baluri, seri distractive, discoteci, videoteci, reuniuni artistice, activități de club, precum și alte activități specifice.

Centrul Cultural "Drăgan Muntean" ofera condiții pentru oragnizarea de festivaluri, întruniri, etc, participând la conceperea și desfășurarea evenimentelor cultural-științifice, istorice și sociale ale comunității orașului Deva.

Centrul Cultural "Drăgan Muntean" Deva realizează schimburi culturale, științifice, artistice interne și externe, festivaluri interjudețene, naționale și internaționale, manifestări oragnizate în cooperare, vizite și schimburi de delegați, stagii de specializare în țară și străinătate. În îndeplinirea atribuțiilor sale instituția noastră colaborează cu institute și centre științifice de profil, instituții de învățământ superior, instituții de cult, muzee, instituții profesioniste de artă, școli, licee de artă, fundații și societăți culturale, publicații și edituri, mijloace de comunicare în masă, etc.

Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva este adăpostit în palatul Magna Curia.

Colecția de istorie și artă a muzeului deține un număr impresionant de piese, unele de o valoare inestimabilă, astfel:

- Colecția de artă: 786 lucrări de pictură; 422 piese artă decorativă; 224 lucrări de grafică; 35 lucrări sculptură;
- Colecția de istorie modernă: Istorie modernă: 2.799 piese; Istorie medie: 114 piese;
- Colecția „Aurel Vlaicu” - conține 89 piese;
- Colecția de istorie contemporană - conține 4.779 piese;
- Biblioteca Muzeului - număr volume: 30.612; Colecția de carte veche românească, carte veche străină și exemplare cu valoare culturală (1100).

Sectia de Științele Naturii a fost înființată în anul 1967 din inițiativa profesorului Agnișa Nuțu. În prezent patrimoniul compartimentului de științele naturii al Muzeului Civilizației Dacice și Romane Deva cuprinde 65.172 piese.

Ele aparțin următoarelor colecții:

- Colecția Paleontologică cuprinde 5965 piese;
- Herbarium-ul - este alcătuit în prezent din 11.465 piese reprezentând specii de plante superioare colectate în diferite ecosisteme naturale ale județului Hunedoara;
- Colecția de lepidoptere - cuprinde 10.917 exemplare colectate în ecosisteme naturale din județul Hunedoara dar și din alte regiuni ale României;
- Colecția de minerale - este alcătuită din 1063 eșantioane provenite în cea mai mare parte din zonele miniere Brad și Baia Mare- Baia Sprie;
- Colecția ornitologică - alcătuită din 571 de exemplare de păsări;
- Colecția coleoptere - cuprinde 30.579 exemplare provenite din diferite zone și habitate naturale ale României dar și din alte regiuni ale Terrei;
- Colecția mamifere - deși este alcătuită dintr-un număr redus de exemplare, se remarcă prin prezența zimbrilor (*Bison bonasus*), proveniți din rezervația naturală Pădurea Slivuț (Hațeg);
- Colecția de moluște actuale - cuprinde 2492 piese provenite din diferite regiuni ale României precum și exemplare exotice colectate în zone tropicale ale Terrei;
- Colecția herpetologică - este alcătuită din 1792 exemplare provenite majoritatea din ecosisteme acvatice și terestre ale județului Hunedoara. Importante din punct de vedere științific și biogeografic sunt speciile *Vipera ammodytes*, *Vipera berus*, *Lacerta praticola pontica*.

O parte din patrimoniul compartimentului de științele naturii a fost inclus în expoziția „Trecut și prezent în natura hunedoreană”, vernisată în anul 2012. Expoziția cuprinde 6 săli aflate la parterul clădirii Magna Curia. În acest spațiu expozițional se prezintă aspecte din patrimoniul natural al județului Hunedoara.

Biblioteca Județeană "Ovid Densusșianu" Hunedoara – Deva este o bibliotecă publică, cu caracter enciclopedic, care satisface nevoile informaționale, educaționale, culturale, de lectură și de petrecere a timpului liber ale comunității locale din județul Hunedoara, prin intermediul unor activități și servicii specifice.

Biblioteca Județeană are un fond de cca. 400.000 de publicații, cărți și periodice, documente audio-video, atât în limba română cât și în limbi străine, din domenii variate, pentru toate tipurile de utilizatori. Anual se achiziționează cca. 7.000 unități de bibliotecă (cărți, documente audio-video, etc.); se înregistrează peste 6.000 de utilizatori, se difuzează cca 90.000 de documente și se răspunde solicitărilor a 44.000 de utilizatori.

Anual sunt organizate numeroase activități de valorificare a colecțiilor, unele din ele devenind tradiționale, precum:

- ✓ “Ziua Franfoniei” (23 martie);
- ✓ ”Dacă aș fi scriitor” - cu ocazia zilei internaționale a cărții pentru copii (3 aprilie);
- ✓ “Ziua bibliotecarului” (23 aprilie);
- ✓ “Ziua Europei” (9 mai);
- ✓ “Trofeul micului cititor” iunie, etc.

În cadrul bibliotecii își are sediul Asociația FRADEV, cu care biblioteca întreține o frumoasă colaborare concretizată prin manifestări artistice comune, donații de carte și material documentar în limba franceză, din cele mai diverse domenii.

Biblioteca Județeană "Ovid Densusșianu" facilitează accesul cititorilor la colecțiile bibliotecii, realizează împrumutul documentelor pentru Sala de lectură sau pentru acasă prin secțiile de la sediul central (Secția de Împrumut carte pentru Adulți; Secția de Împrumut carte pentru Copii; Sala de Lectură; Secția de Artă; Sala de internet BiblioNet), filialele din cartierele Dacia, Viile Noi și Micro 15, precum și prin punctul de împrumut din satul Cristur.

6.7.3. Indicatori statistici - instituții și activități culturale

În tabelul de mai jos (Tabelul 6.7) sunt prezentate principalele activități culturale desfășurate la nivelul Municipiului Deva, în perioada 2005-2012.

Activități culturale în cadrul Municipiului Deva (2005-2012)

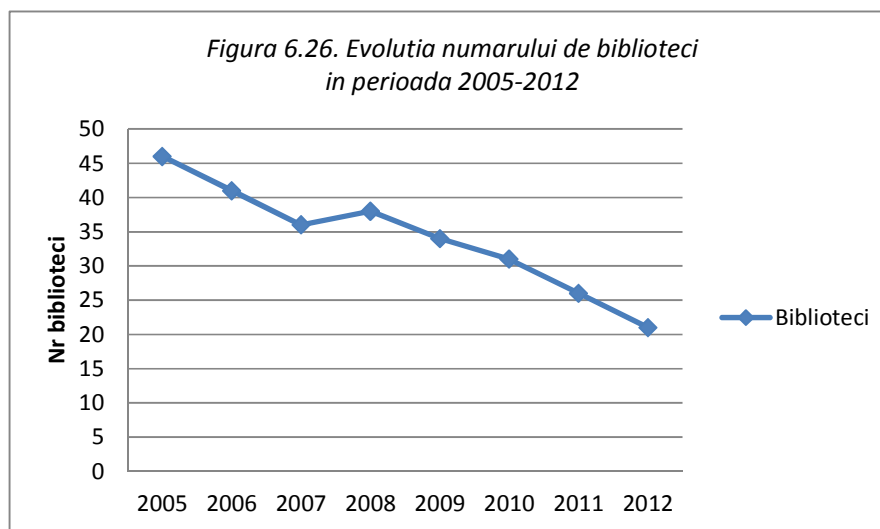
Tabel 6.7

Caracteristica	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Instituții de spectacole - total	1	1	1	1	1	1	1	1
Locuri în instituții de spectacole	80	80	68	68	-	400	400	400
Spectatori, auditori din teatre, instituții muzicale - total	6644	8200	4526	5000	4200	3606	15777	15820
Biblioteci - total	46	41	36	38	34	31	26	21
Biblioteci publice	1	1	1	1	1	1	1	1
Muzee	1	1	1	1	1	6	2	2
Vizitatori ai muzeelor	16622	19874	6038	511	3723	38123	80834	84499

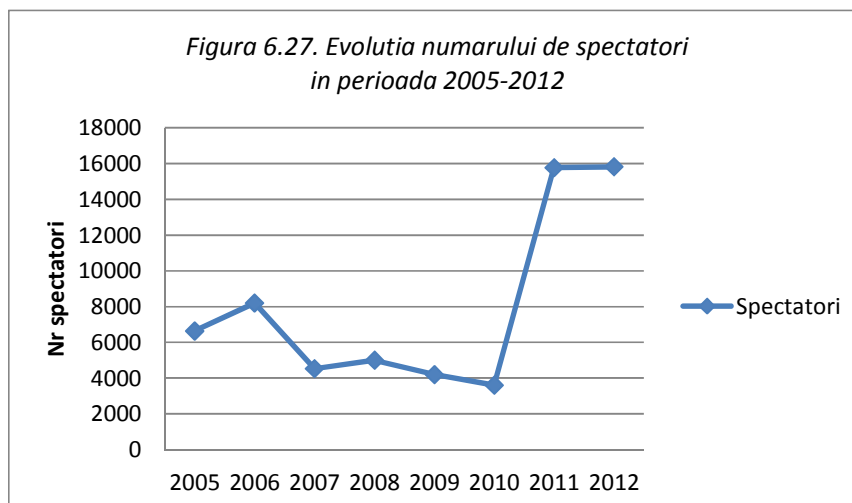
Sursa: Direcția Județeană de Statistică Hunedoara- Fișa localității Municipiului Deva

În perioada analizată nu au fost alocate investiții în vederea măririi numărului de instituții de spectacole sau biblioteci publice aflate la dispoziția cetățenilor municipiului. Ca urmare, a existat în continuare câte o singură facilitare din această categorie.

Bibliotecile existente, fără să ne referim la biblioteca publică, menționată deja, au cunoscut practic un proces de diminuare continuă, fiind o singură excepție, la nivelul anului 2008, când au fost create încă două biblioteci față de cele existente în anul precedent. Această evoluție este reprezentată grafic în Figura 6.26.

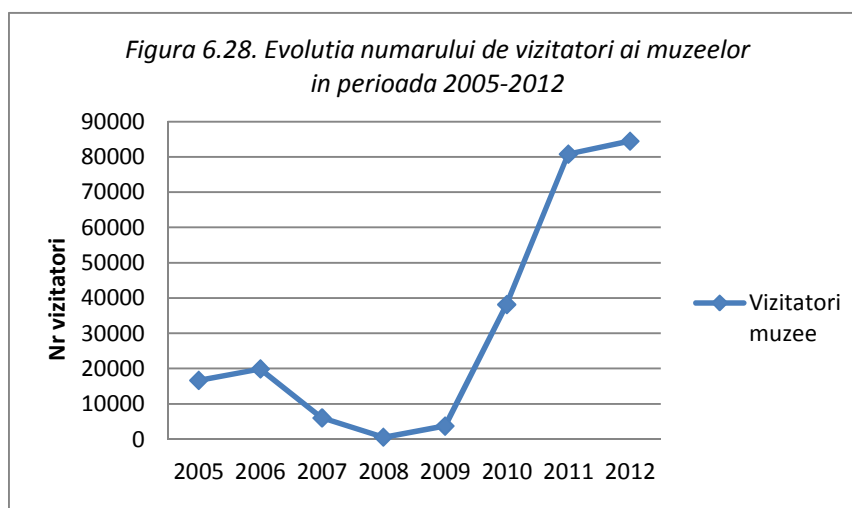

Locurile în instituțiile de spectacole s-au diminuat la început cu 15% (68 în 2007-2008, față de 80 în 2005-2006), ca apoi să se asigure o capacitate mărită cu 400% față de anul inițial al analizei (400 de locuri – deci mărire cu 320 de locuri față de 80 de locuri la începutul perioadei). Efectul imediat a fost în mărirea considerabilă a numărului spectatorilor / auditorilor (de la 16.622 în anul 2005 la 15.820 în anul 2012).

Numărul spectatorilor/auditorilor din instituții muzicale și a vizitatorilor la muzee prezintă o evoluție destul de oscilantă. În schimb, dacă ne raportăm la anul de început al perioadei de analiză, putem observa o creștere evidentă a acestora.

Dacă numărul spectatorilor în anul 2012 a reprezentat 238% față de anul 2005, în schimb numărul vizitatorilor muzeelor a crescut mult mai mult, fiind în anul 2012 la nivelul de 508% față de anul 2005 (84.499 vizitatori în 2012 față de 16.622 în anul 2005). Figurile 6.27 și 6.28 exemplifică această evoluție.

Evoluția deosebită a numărului de vizitatori ai muzeelor demonstrează într-un mod relevant potențialul deosebit cultural pe care îl deține municipiul Deva și care poate fi amplificat în mod sinergic prin îmbinarea eficientă, armonioasă a unor valente multiple în cadrul clusterului de turism care va fi definit prin Strategia 2014-2020.

6.7.4. Mișcarea sportivă

6.7.5.1. Deva - simbol și tradiție în gimnastica mondială

“DE 35 DE ANI, LA DEVA SE DĂ ORA EXACTĂ
ÎN GIMNASTICA EUROPEANĂ ȘI MONDIALĂ.”

Grupul statuar al gimnastelor, situat la intrarea în oraș, se află într-un loc care se identifică întru totul cu momentele de glorie ale sportului românesc. Pe strada care urcă spre Cetate, în vecinătatea Parcului, se găsește **Colegiul Național Sportiv Cetate Deva**, care găzduiește lotul olimpic feminin de gimnastică.

Păzită de vestigiile istorice, la baza Dealului Cetății, se află sala unde zeci de generații au învățat prețul succesului. Clădirea se păstrează neschimbată încă de pe vremea soților Bela și Martha Karoly, cei care au gândit și materializat la cote fără precedent acest proiect de succes mondial, imediat după ce Nadia Comăneci a obținut celebra notă 10, la Montreal.

Stralucirea de aur a Devei pe harta lumii se datorează Clubului Sportiv Scolar Cetate Deva, unitate înființată în 1978, care a urcat pe podiumurile sportive unele dintre cele mai mari nume din gimnastica feminină: Nadia Comăneci, Ecaterina Szabo, Lavinia Agache, Daniela Silivas, Lavinia Milosovici, Gina Gogean, Maria Olaru, Simona Amanar ori Andreea Raducan. Devenii își amintesc că, în anul 1977, la inaugurarea Sali Sporturilor din Deva, a participat și lotul olimpic feminin de gimnastica al României, proaspăt întors de la Olimpiada de la Montreal.

Momentul respectiv este considerat ca fiind cel în care antrenorii de atunci ai lotului – Marta și Bela Karolyi – au decis să înființeze la Deva un centru național de antrenament pentru pregătirea lotului olimpic al României. Proiectul a devenit realitate și a fost inaugurat oficial în 1979, ca sala de sport olimpică dedicată antrenamentelor lotului feminin olimpic de gimnastică.

Departa de agitația și zgomotul aglomerațiilor urbane, cele mai bune gimnaste din România luptă să ducă mai departe tradiția performanței, instituită la Deva în 1978. Astfel, în ierarhia stabilită la sfârșitul anului 2013, dată publicității la finalul fiecărui an de către Federația Română de Gimnastică, Colegiul Național Sportiv „Cetate” are cinci gimnaste în topul celor mai buni sportivi ai anului. Promisiunile sunt mari în continuare, dacă se are în vedere faptul că toate aceste gimnaste sunt junioare!

Datorită talentului, abnegației și eforturilor deosebite depuse în egală măsură de gimnaste și antrenorii lotului național, este posibilă formularea în presă a unor sintagme, mai mult decât relevante, dintre care exemplificăm cu **“Deva, capitala lumii la gimnastică”, “Prezent cert, viitor asigurat!”** **“Gimnastica/CNS Cetate Deva, tezaurul nostru”** și **“Salba de medalii naționale”**, atribuite după ultima competiție națională desfășurată la Onești în octombrie 2013.

Lăsăm presa sportivă să vorbească în acest sens:

*“Gimnastele de la clubul din reședința județului și-au aratat clasa la competiția junioarelor. Plecate drept mari favorite la campionatul național individual de gimnastică pentru junioare, sportivele de la CNS Cetate Deva nu au dezamăgit. În frunte cu Andreea Munteanu, **gimnastele devence au cucerit nu mai puțin de 23 de medalii la competiția de la Onești, dintre care 9 de aur.**”*

“Junioarele legitime la Colegiul Național Sportiv “Cetate” Deva au tinut capul de afiș al Campionatelor naționale Individuale de la Onești. Au urcat pe podium la toate categoriile și au îmbogățit vitrina colegiului cu alte 23 de medalii: nouă de aur, nouă de argint și cinci de bronz!”

Poziția de top este vizată și de gimnastica aerobică pregătită la CNS Cetate Deva care, la Campionatele naționale din acest an, s-au situat, deocamdată, pe ultima treaptă a podiumului.

Concluzia este evidentă: potențialul turistic deține, fără dubiu, un tezaur prețios care nu a fost exploatat la adevărata valoare. Proiectele de viitor strategice este necesar să situeze în prim-planul ambițiilor și dezideratul unor circuite turistice care să vizeze, alături de Cetatea Deva, și performanțele gimnasticii devence.

6.7.5.2. Deva în topul futsalului românesc

Tradiția gimnasticii instalată la Deva reprezintă un imbold pentru atingerea performanței și în alte ramuri sportive. În acest sens, pe un loc fruntaș se află echipa de fotbal în sală, **ASFC FiatAutobergamo Deva**, care a încheiat prima parte a campionatului neînvingătoare în fruntea clasamentului Ligii 1, ceea ce îi conferă titlul de campionă de toamnă.

Clasamentul fruntaș actual al echipei ASFC FiatAutobergamo Deva se află pe traiectoria trasată de echipa CIP Deva, triplă campioană națională la mijlocul anilor 2000. Deși după desființarea echipei CIP Deva reședința județului Hunedoara a înregistrat o perioadă de regres, în vara anului 2013 a fost înființată echipa Fiat Autobergamo, prin finanțarea acesteia de către un om de afaceri.

Parcursul echipei a fost etichetat drept “aproape de perfectiune”, rezultatele și jocul înregistrat în campionat depășind cu mult cele mai optimiste așteptări. Astfel, la finalul anului 2013, echipa de futsal deveana ocupa locul 2 în clasament, la egalitate de puncte cu gruparea campioana, însă cu un golaveraj ceva mai slab. Aceste premise incurajatoare dau speranțe echipei de futsal deveană pentru un nou titlu de campioana după o perioadă de 5 ani.

Rezultatele meritorii ale echipei de futsal Deva au fost înregistrate în condițiile în care cei 4 internaționali din echipă au trebuit să se împartă între echipa de club și cea națională, pentru ultima contribuind decisiv la calificarea la Campionatul European din Belgia, ce va avea loc în lunile ianuarie-februarie în acest an. Astfel, orașul belgian Antwerpen va găzdui turneul final al Campionatului European de Futsal, ediția 2013-2014, în perioada 28 ianuarie - 8 februarie 2014. Această participare a echipei noastre naționale este ca urmare a calificării pentru a treia oară la un turneu final european.

6.7.5.3. Handbal feminin de Ligă Națională

Handbalul feminin este reprezentat în municipiul Deva prin **Clubul Sportiv Municipal Cetate Deva**, înființat în anul 2002, sub numele CSM Cetate Devatrans Deva.

În anul 2003, CSM Cetate Devatrans Deva a promovat în Liga Națională de handbal feminin, unde a continuat să evolueze timp de nouă ani consecutivi. În anul 2005, pe structura echipelor CSM Cetate Devatrans Deva și Universitatea Remin Deva, după ce aceasta a retrogradat în Divizia A, a fost alcătuită o singură echipă, care a continuat să joace în Liga Națională sub numele de CSM Cetate Deva. Eceastă echipă își dispută meciurile de pe teren propriu în Sala Sporturilor din Deva, cu o capacitate de 1.200 de locuri.

În 2012, CSM Cetate a retrogradat în Divizia A, unde a evoluat doar un an, anul trecut câștigând Seria B a Diviziei A de handbal feminin, ceea ce a asigurat promovarea din nou în Liga Națională.

6.7.6. Evenimentele localității

Primăria municipiului Deva deține o agendă de evenimente anuale destul de bogată, prin care se dorește menținerea și dezvoltarea în rândul cetățenilor a spiritului de apartenență la viața socială a localității. Totuși, se dorește ca în perioada următoare evenimentele, devenite tradiționale deja, să fie completate prin activități cotidiene de mai mică anvergură, dar care să imprime un caracter de continuitate al spiritului localității.

În prezent, prin intermediul primăriei municipiului se organizează următoarele evenimente:

- ❖ Zilele Devei- 1 mai (de obicei se intind pe 3 zile);
- ❖ Ziua Copilului- 1 iunie;
- ❖ Festivalul Virslilor-mijlocul lunii iunie;
- ❖ Opera Nights- începutul lunii iulie(05-10 iulie);
- ❖ Ziua Recoltei: ultimul weekend din septembrie;
- ❖ Targul de Iarna: 1-31 decembrie;
- ❖ Pe perioada lunii decembrie, Primăria municipiului Deva programează în fiecare zi un număr de elevi de la diferite școli, pentru a colinda și primi cadouri;
- ❖ Premiera olimpicilor din municipiul Deva: la sfârșitul lunii Decembrie(15-20 decembrie);
- ❖ La mijlocul lunii decembrie, premiera a 50 de ani de casnicie.

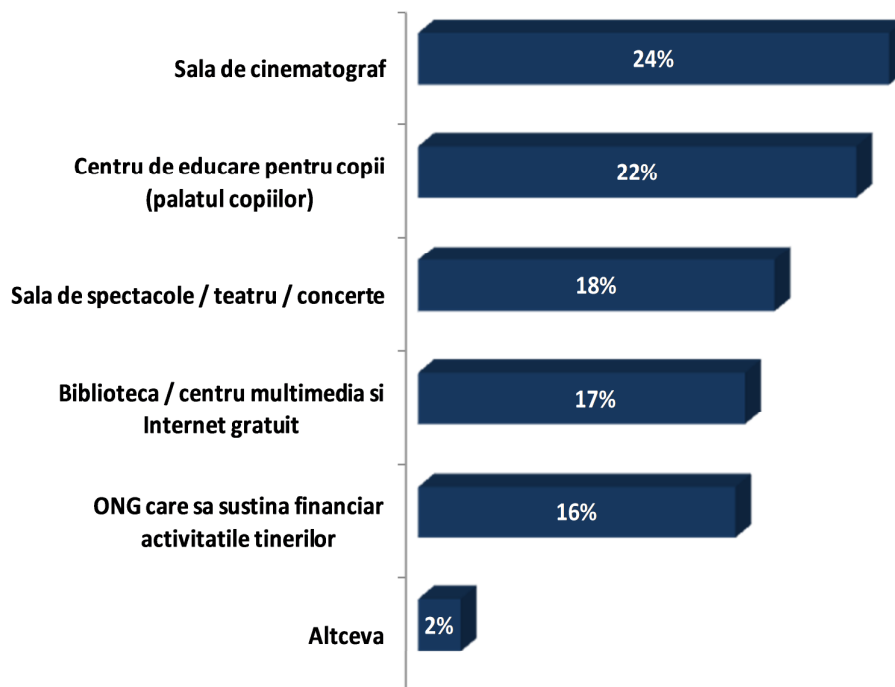
De asemenea, având în vedere condițiile favorizante existente, se dorește adoptarea mersului pe bicicletă. În acest sens, Primăria municipiului Deva a încheiat un parteneriat cu clubul Faerag, prin care în fiecare weekend se organizează acțiuni care au drept scop promovarea largă a mersului cu bicicleta.

În anul 2014 se dorește încheierea unui protocol de promovare a municipiului Deva și a municipiului Hunedoara, prin organizarea unui concurs internațional (30-31 mai) de ciclism.

6.7.7. Opinia cetățenilor

Pentru **dezvoltarea culturală** a localității cetățenii consider ca fiind necesară crearea de noi facilități, după cum urmează:

🚩 Care sunt primele lucruri de care considerați că este nevoie în orașul dvs. pentru dezvoltarea culturală (se pot bifa cel mult trei variante de răspuns)?

Principala mențiune pentru dezvoltarea culturală a orașului este *necesitatea sălii de cinematograful* (24%) urmată de importanța unui *centru de educare pentru copii – palat al copiilor* (22%).

6.8. Analiza SWOT – Turism, patrimoniu și cultură

PUNCTE TARI	
SWOT Regiunea de Vest	
TURISM	<ul style="list-style-type: none"> * Posibilitatea de a practica o mare varietate de forme de turism: montan, balnear, cultural, etc. * Existența unor centre turistice de tradiție. * Pondere ridicată din piața turismului de afaceri și de tranzit. * Existența în regiune a importante resurse de ape termale. * Existența a 9,5% din totalul unităților de cazare din România. * Creșterea capacității de cazare în intervalul 2000-2010 cu o medie de 0,7% pe an. * Creșterea numărului de înnoptări ale turiștilor străini. * Existența centrelor de informare turistică: Timișoara și Arad. * Podgorii – degustări de vinuri. * Conturarea unor zone turistice destul de închegate la nivelul județelor. * Existența unor formațiuni carstice de mare valoare.
CULTURĂ ȘI PATRIMONIU	<ul style="list-style-type: none"> * Spațiu multicultural, multiethnic și multiconfesional ce pune în valoare creațiile culte și populare ale românilor, maghiarilor, germanilor, sârbilor și ale altor minorități naționale. * Patrimoniu cultural imaterial de mare autenticitate (inclusiv patrimoniul UNESCO). * Ofertă diversă de manifestări culturale naționale și internaționale, derulate pe teritoriul regiunii - festivaluri, expoziții, concerte, lansări de carte. * Intensificarea consumului și diversificarea piețelor interesate de bunurile și de serviciile din domeniu. * Numeroase monumente sau situri istorice protejate. * Structură diversificată a patrimoniului, acoperind întreaga perioadă istorică (veche, medievală, premodernă, modernă și contemporană). * Numeroase vestigii industriale: tren clasic, locomotive cu abur, hale, instalații industriale și miniere. * Zone etnografice de interes deosebit și manifestări culturale tradiționale în spațiile rurale. * Existența unor ONG-uri active în domeniile culturale. * Existența de documentații tehnico-economice realizate pentru zone turistice și de agrement.
Elemente specifice Deva	
<ul style="list-style-type: none"> * Diversitatea resurselor atractive aparținând cadrului natural (ale reliefului, hidrografice, climat, elemente biogeografice) 	
<ul style="list-style-type: none"> * Climatul temperat-continentală moderat, cu influențe submeditareene de la Valea Mureșului. 	
<ul style="list-style-type: none"> * Existența unui patrimoniu cultural-istoric diversificat, complex și complementar, capabil să motiveze și să susțină segmente variate de turiști cu profil cultural 	
<ul style="list-style-type: none"> * Prezența unor așezări urbane ce se detașează prin situri (centrele istorice) care grupează edificii istorice cu arhitectonică valoroasă, instituții culturale și religioase cu mare impact în cultura tuturor etniilor din județ (română, maghiară, armeană) 	
<ul style="list-style-type: none"> * Interferența și coabitarea între cultura națională și cea a minorităților naționale (îndeosebi maghiară), cu rezultat în coagularea și unei culturi materiale și spirituale originale și cu un ridicat potențial atractiv 	
<ul style="list-style-type: none"> * Existența mai multor gospodării turistice rurale clasificate integrate în circuitul turistic și cu un număr în creștere (inclusiv în ultimii doi ani), dublate de coagularea unor asociații locale de turism rural active cu rol important în afirmarea turismului rural, în pofida recesiunii economice 	
<ul style="list-style-type: none"> * Apariția serviciilor de wellnes/SPA și a unor unități de restaurație selecte și/sau cu specific 	
<ul style="list-style-type: none"> * Conștientizarea necesității promovării ofertei turistice și creșterea interesului manifestat pe această direcție din partea instituțiilor publice, agenților economici privați, ONG-urilor etc. 	
<ul style="list-style-type: none"> * Existența în apropierea orașului, la aproximativ 10 km distanță, a Parcului Dendrologic Simeria. 	

* Populația este deosebit de ospitalieră și prietenoasă.
* Municipiul Deva este străbătut de drumul european E68.
* Folclorul și tradițiile localității.
* Sunt reprezentate majoritatea cultelor religioase prin existența a numeroase biserici.
* Existența zonelor protejate – Dealul Cetății, Pădurea Bejan și Dealul Colț și Zănoaga;
* Datorită poziției geografice municipiul Deva poate fi considerat punct de plecare pentru diferite trasee turistice în județ.
* Capital natural de valoare deosebită din punct de vedere al biodiversității, peisajului, resurselor de apă, etc.
* Municipiul Deva este situat pe malul stâng al râului Mureș, la poalele „Dealului Cetății”- monument al naturii și istoric cu valoare turistică deosebită.
* Prezența resursei umane specializate în protecția mediului (cadre didactice, experți, specialiști de mediu, ONG-uri).
* Diversificarea posibilităților eficiente de transport la dispoziția potențialilor investitori prin modernizarea transportului feroviar prin proiectul de reabilitare a liniei de cale ferată Frontieră – Curtici – Simeria, parte componentă a Coridorului IV Pan – European, pentru circulația trenurilor cu viteză maximă de 160 km/h.

PUNCTE SLABE

SWOT Regiunea de Vest

TURISM	<ul style="list-style-type: none"> * Valorificarea insuficientă a potențialului balnear. * Scăderea numărului de înoptări între anii 2005-2010 în toate județele regiunii. * Sejur redus al vizitatorilor străini. * Durată medie a sejururilor scăzută – 2,8 noapți. * Rata scăzută de ocupare și specializare în turism. * Locuri cu potențial turistic ridicat lipsite de infrastructură. * Valorificarea insuficientă a unor monumente istorice cu potențial turistic în special cetăți, castele și stațiuni. * Oferta de servicii turistice este slabă din punct de vedere calitativ. * Raportul calitate preț inadecvat pentru produsele turistice. * Lipsa sau slaba calitate a marcajelor turistice. * Număr redus de organizații de promovare a turismului. * Materiale de informare și hărți turistice insuficiente. * Slaba promovare a regiunii pe piețele turistice internaționale. * Infrastructură de acces la obiectivele turistice insuficient dezvoltată. * Insuficienta corelare între oferta de cazare și posibilitățile de agrement. * Calitatea scăzută a structurilor și serviciilor de cazare. * Lipsa personalului calificat în domeniul turismului.
---------------	--

CULTURĂ ȘI PATRIMONIU	<ul style="list-style-type: none"> * Situația juridică incertă a unor monumente de patrimoniu. * Dificultatea de vizitare a monumentelor datorită accesului îngrădit, numeroase fiind închise: bisericile de lemn din zona Făget, morile de apă de la Rudăria, patrimoniul industrial etc. * Insuficiența spațiilor și slaba utilizare a spațiilor neconvenționale pentru manifestări artistice. * Promovarea redusă a evenimentelor culturale. * Schimburi culturale reduse, la nivel național și în special internațional. * Activitate culturală redusă în raport cu potențialul patrimoniului deținut. * Puține studii și cercetări cu privire la comportamentul consumatorului / publicului de cultură. * Utilizarea insuficientă a echipamentelor și tehnologiilor moderne care să sporească noutatea și atractivitatea actelor artistice. * Calitatea redusă a serviciilor oferite de muzee turiștilor străini prin lipsa de materiale promoționale traduse sau mijloace moderne de traducere. * Suprapunerea datelor calendaristice ale unor evenimente culturale și festivalurilor marcante. * Ofertă culturală focalizată "în centru" (Timișoara, Arad, Deva și Reșița) datorită mobilității reduse a ofertanților culturali instituționali. * Degradarea progresivă a obiectivelor de patrimoniu. * Concurența scăzută în oferta culturală. * Lipsa infrastructurii necesare pentru petrecerea timpului liber în zona rurală (excepție: căminele culturale). * Lipsa statisticilor privind activitatea și personalul din instituțiile culturale. * Absența unei politici coerente pentru arhitectură de calitate. * Lipsa pârgurilor privind protejarea monumentelor istorice aflate în altă proprietate decât a Ministerului Culturii.
Elemente specifice Deva	
* Amenajare deficitară pe ansamblu și a zonei montane în deosebi dpdv al bazelor de cazare, al dotărilor pt. sporturi de iarnă (pârții de schi, mijloace de transport pe cablu etc.)	
* Numărul redus și întreținerea defectuoasă a traseelor turistice marcate din zona montană	
* Insuficiența amenajare și valorificarea minimală a resurselor hidrominerale cu efect terapeutic existente	
* Predominarea turismului de tranzit în circuite organizate și cu automobilul personal, cu o durată scurtă a sejurului și cu o eficiență economică redusă	
* Ofertă turistică de nivel scăzut sub aspectul confortului și serviciilor și al ofertei pentru tineret (structuri "lowcost")	
* Disfuncționalități la nivelul pensiunilor turistice și agroturistice repercutate în eficiența economică a domeniului și a imaginii turismului rural pe termen mediu și lung	
* Deficiențe și disfuncționalități la nivelul ofertelor, programelor și produselor turistice existente, a promovării acestora	
* Acoperirea deficitară dpdv numeric cu instituții indispensabile informării și organizării activităților turistice	
* Absența unui „brand” turistic municipal/ zonal/ județean și susținerea deficitară a obiectivelor cu potențial de brand	
* Lipsa marcajelor aferente clădirilor de patrimoniu.	
* Inexistența unor trasee eficiente și atractive pentru facilitarea mersului pe bicicletă pe distanțe mari.	
* Lipsa unor locuri special amenajate pentru parcare/închirierea bicicletelor.	
* Lipsa marcajelor pentru evidențierea omniprezentă a obiectivelor turistice aflate în proximitate.	
* Nivel redus de educație a turiștilor în vederea practicării ecoturismului.	
* Noțiuni reduse de management, legislație, operare pe calculator în vederea rezervării on-line.	
* Informație și hărți turistice insuficiente.	
* Lipsa sau slaba calitate a marcajelor turistice.	

	* Infrastructura de acces către obiectivele turistice este slab dezvoltată.
	* Număr redus de resurse umane specializate în domeniu.
	* Număr redus de organizații de promovare a turismului.
	* Lipsa colaborării cu operatorii de turism.
	* Spații neadecvate pentru depozitarea și reciclarea deșeurilor în zonele turistice.
	* Mai mult de jumătate din corpurile de apă naturale din bazinul hidrografic Mureș (8 din 14) au un potențial economic moderat, conexas în special cu modificarea puternică a stării ecologice.
	* Degradarea progresivă a patrimoniului cultural-turistic.
OPORTUNITĂȚI	
SWOT Regiunea de Vest	
TURISM	<ul style="list-style-type: none"> * Investiții în turism cu ajutorul fondurilor europene. * Atragerea investitorilor și marilor operatori internaționali de turism și integrarea Regiunii Vest în circuitele turistice internaționale. * Crearea și valorificarea unor circuite turistice tematice și a unor produselor turistice cu specific regional. * Valorificarea apelor termale în scopuri turistice. * Valorificarea potențialului pentru turismul montan. * Dezvoltarea turismului de afaceri. * Valorificarea potențialului pentru turismul rural și ecoturism. * Creșterea rolului Dunării pentru turism. * Promovarea regiunii la diverse târguri, conferințe. etc. * Specializarea turistică a regiunii. * Dezvoltarea unor parteneriate / asocieri între unități administrativ-teritoriale cu interese comune pentru tulnstruirea și pregătirea profesională a forței de muncă din turism. * Inițiative pentru realizarea și promovarea unui brand turistic regional. * Valorificarea industriilor creative (Regiunea Vest – hub creativ). * Valorificarea altor tipuri de turism de nișă cu potențial: turismul industrial, evenimente vechi (târguri, rugi), parcuri tematice (dendrologice, naturale), turismul de aventură, tematica drumurilor. * Atragerea turiștilor din țările învecinate: Serbiași Ungaria. * Îmbunătățirea infrastructurii de transport și finalizarea tronsoanelor de autostradă din regiune vor facilita accesul turiștilor. * Inventarierea la nivel regional a evenimentelor culturale majore, cu potențial de atragere a turiștilor. * Realizarea unor unități școlare de calificare în turism (manageri, chelneri, ospatări, recepționeri).
CULTURĂ ȘI PATRIMONIU	<ul style="list-style-type: none"> * Existența instrumentelor financiare (Fondului Cultural Național, programe transfrontaliere) de favorizare a dezvoltării culturii. * Existența învățământului vocațional care oferă forță de muncă calificată pentru unele domenii culturale * Promovarea tradițiilor, valorilor și culturii din spațiul Regiunii Vest. * Lansarea în cursă a orașelor Timișoara și Arad pentru titlul de „Capitală Culturală Europeană 2021”. * Restaurarea monumentelor istorice de mare valoare. * Crearea de noi locuri de muncă și diversificarea tipologiei ocupaționale în domeniul cercetării, conservării, restaurării monumentelor, ansamblurilor și siturilor istorice. * Dezvoltarea unor cursuri de educație culturală. * Mobilitatea artistului și a artei. * Dezvoltarea de parteneriate public-private pentru restaurarea patrimoniului. * Promovarea turistică a obiectivelor de patrimoniu. * Dezvoltarea conceptului de turism outdoor, în special în jude țele Caraș-Severin și Hunedoara.

Elemente specifice Deva
* Includerea municipiului Deva în categoria poliilor de dezvoltare urbană, din care fac parte 13 localități la nivel național; acestea sunt sprijinite cu prioritate privind acordarea de finanțări din axa prioritară 1 „Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – poli urbani de creștere” a POR.
* Noua abordare a dimensiunii dezvoltării urbane în România, preconizată pentru perioada 2014-2020, cu definirea municipiului Deva drept pol metropolitan cu potențial regional limitat.
* Dezvoltarea rețelei rutiere prin darea în folosință a autostrăzii Nădlac-Arad-Tișișoara-Lugoj-Deva-Sibiu... și a realizării drumului expres cu patru benzi în punctul Deva.
* Reabilitarea infrastructurii în vederea creșterii accesibilității spre zonele și obiectivele și turistice
* Valorificarea zăcămintelor hidrominerale cu valoare curativă care nu au constituit până în prezent obiectul unor demersuri de acest tip
* Oportunități pe piață pentru dezvoltarea turismului de nișă și alternativ, coroborat cu un interes sporit pentru turismul din parcuri naturale, spațiul rural și obiectivele culturale, manifestările de factură religioasă (pelerinaje) și culturală
* Cererea în creștere din partea practicanților sporturilor de iarnă, turismului rural, ecologic și cultural, turismului medical (stomatologic, chirurgie estetică), dar și a formelor de turism de aventură și extreme (alpinism, escaladă, parapantă, cicloturism, river rafting, motocros etc.)
* Stimularea turismului balnear, de wellness, înfrumusețare și antiageing, prognozele indicând creștere a interesului pentru acestea pe fondul îmbătrânirii populației, creșterii uzurii biologice și a stresului la categoriile de vârstă active și a creșterii preocupării populației urbane pentru o viață sănătoasă, activă, profilaxia unor boli etc
* Afirmarea turismului cinegetic în condițiile existenței în județ a unor resurse deosebite și a lipsei acestora (fauna cinegetică) în țările din vestul Europei (mari emițătoare de fluxuri turistice de acest tip)
* Investițiile scăzute necesare pentru crearea / dezvoltarea bazei materiale de susținere a turismului cinegetic, îndeosebi prin folosirea structurilor cu activitate complementară turismului cinegetic
* Demararea unor programe de reconstrucție ecologică și valorificare prin turism a unor areale afectate de alte forme de valorificare economică (minerit, forestier, pastoral) pe fondul creșterii constante a nevoii de conservare și protejare prin turism organizat a unor resurse supuse degradării naturale sau antropice
* Creșterea numărului celor care consideră turismul ca o șansă a dezvoltării locale și regionale, inclusiv a promotorilor unor activități specifice în domeniu (consolidarea unei mentalități pro turism în cercul investitorilor)
* Accesarea unor fonduri interne și externe în vederea reabilitării a monumentelor arhitectonice laice și religioase în vederea introducerii acestora în circuitele turistice funcționale (tematice sau mixte), precum și pentru creșterea și diversificarea capacității de cazare și a dotărilor sportive, de agrement-divertisment și a serviciilor auxiliare de diferite tipuri
* Crearea unei imagini de marcă (brand) și promovare a municipiului Deva ca destinație turistică, care să se focalizeze asupra valorii turistice a potențialului său cultural, balnear și etnografic
* Atragerea/angrenarea operatorilor de turism la târgurile naționale și internaționale
* Posibilitatea accesării de fonduri structurale europene pentru dezvoltarea turismului datorită existenței unor programe europene de dezvoltare a activităților și infrastructurilor turistice
* Atragerea marilor operatori internaționali de turism în zonă și integrarea municipiului Deva în circuitele turistice internaționale.
* Crearea și valorificarea unor circuite turistice tematice.
* Conservarea și valorificarea ariilor naturale protejate din municipiul Deva în vederea exploatarea acestora ca atracții turistice.
* Crearea și promovarea produselor turistice cu specific local.
* Potențial de turism cultural-istoric.
* Meșteșuguri artizanale.
* Implementarea unor trasee de drumeție.
* Convergența de interese pentru dezvoltarea turismului.
* Dezvoltarea parteneriatului școală – mediu de afaceri turistic.

AMENINȚĂRI	
SWOT Regiunea de Vest	
TURISM	<ul style="list-style-type: none"> * Posibilitatea apariției unui impact antropic negativ asupra biodiversității. * Scăderea interesului pentru turismul intern. * Scăderea accentuată a numărului de turiști. * Creșterea capacității de cazare în contextul scăderii ratei de ocupare. * Imaginea negativă a României în spațiul european. * Atitudinea și concepția populației vis-a-vis de spațiul românesc. * Calitatea mediului în unele zone influențează negativ dezvoltarea turismului. * Ofertele de produse turistice ale regiunii nu sunt competitive pe plan internațional. * Concurență puternică din partea țărilor vecine. * Scăderea turismului de tranzit.
CULTURĂ ȘI PATRIMONIU	<ul style="list-style-type: none"> * Pierderea patrimoniului cultural imaterial (obiceiuri, tradiții, port popular, gastronomie) în contextul depopulării și al îmbătrânirii populației din zonele rurale. * Lipsa unor politici culturale agregate, ale factorilor de decizie și ale ofertanților culturali, pentru creșterea participării populației la oferta culturală * Enclavizarea culturală – mai ales în Timișoara – populația grupându-se în asociații culturale în funcție de regiunea de proveniență din țară * Absența resurselor financiare și a specialiștilor în restaurarea monumentelor pot afecta starea de conservare și de protecție a patrimoniului local și național. * Lipsa lucrărilor de întreținere a monumentelor istorice duce la degradarea continuă și chiar la degradarea iremediabilă a acestora. * Neincluderea unor evenimente / manifestări în circuitele culturale europene sau internaționale. * Vandalismul și furtul. * Nivel scăzut al salariilor din cultură.
Elemente specifice Deva	
* Menținerea în stare latentă, ineficiență economic și social, a valorificării potențialului atractiv al municipiului	
* Extinderea concurenței nelocale	
* Slaba diversificare și ineficiența unor amenajări turistice și servicii asociate	
* Întârzierea demarării investițiilor publice și private în amenajări balneare, de agrement și divertisment	
* Lipsa de diferențiere între ofertele turistice specifice municipiului și județului în raport cu cele regăsite în oferta turistică a altor orașe sau zone turistice	
* Proliferarea amenajărilor ad-hoc (fără autorizații legale) și dispunerea haotică (în lipsa PUZ-urilor), îndeosebi în cazul reședințelor secundare (caselor de vacanță) care au condus la supraîncărcarea unor areale cu potențial natural ridicat	
* Pierderea clientelei proprii atrasă de alte zone cu standard turistic superior din țară și străinătate; reorientarea unei părți a cererii interne spre destinații externe estivale și hibernale, dar și pentru zonele învecinate care oferă aceleași tipuri de produse turistice sau similare care și-au conturat deja strategii turistice și au inițiat investiții în amenajări turistice	
* Atractivitatea destinațiilor turistice din afara județului, în special înspre turismul montan și litoral	
* Ofertele de produse turistice ale localității nu sunt competitive la nivel internațional.	
* Concurență puternică din partea țărilor vecine.	
* Reticența populației în legătură cu găzduirea de turiști în propria casă.	
* Confuzie între noțiunile de musafir și turist.	
* Investiții scăzute în domeniul turismului.	

7. Infrastructura socială

7.1. Educație

7.1.1. Context European

Orientarea spre clustere inovative

Clusterelor ocupă un loc important în politica generală a Uniunii Europene, ceea ce poate fi observat în numeroasele documente și luări de poziție adoptate de către Comisia Europeană începând cu anul 2005 și prin înființarea unui European Cluster Policy Group care în perioada 2008-2010 a studiat politica privind clusterelor în țări din afara UE. Opinia generală este de acord cu faptul că asocierea în clusterelor determină dezvoltarea economică, avantaje competitive pentru membrii lor, influențează schimbări de structură, revitalizează sectoare industriale, și asigură cadrul necesar cercetării, inovării și dezvoltării regionale.

Având în vedere accentul deosebit care se pune pe clusterelor în viitoarea dezvoltarea europeană, precum și faptul că acest concept a fost mai puțin vehiculat în perioada anterioară, s-a considerat utilă prezentarea succintă a conceptului de cluster.

Conceptul clusterului are o lungă istorie începând cu prima mențiune făcută de Alfred Marshall în anul 1920. Adept al școlii economice neoclasică, Marshall a observat și analizat spațiul economic din jurul Londrei și a ajuns la concluzia că organizațiile și companiile din această zonă erau interconectate prin trei factori principali. Aceștia sunt: bazin de forță de muncă, furnizori specializați și accesul ușor la cunoștințe și informații și sunt cunoscuți sub denumirea de „treimea lui Marshall”.

În lucrarea *European Cluster Memorandum* (2007) se menționează că: „Inovarea este preponderent concentrată geografic, mai mult decât prosperitatea sau productivitatea. Clusterelor – concentrări geografice unde se găsesc întreprinderi specializate și instituții interconectate – furnizează un mediu favorabil inovării... Acestea reduc barierele în transformarea noilor idei în afaceri, profitând de avantajele globalizării.”

Clusterelor sunt privite ca parte a politicii industriale sau de inovare, a politicii pentru competitivitate sau a învățământului superior și nu beneficiază de o politică de sine stătătoare. Deci clusterelor sunt concentrări geografice cuprinzând întreprinderi, universități și institute de cercetare, precum și autorități locale sau regionale, și datorită acestui fapt acestea atrag furnizori specializați, pot selecta dintr-un bazin de forță de muncă, au acces la informații.

Prin facilitarea dinamismului forței de muncă, a specializării și a schimbului de informații, toate tipurile de întreprinderi pot beneficia de potențialul local de inovare, se încurajează antreprenoriatul și creșterea productivității, a salariilor și a numărului de locuri de muncă.

Recomandările UE conexe procesului educațional

În Comunicatul *Politica regională ce contribuie la creșterea inteligentă în Europa*, Comisia Europeană oferă un număr de 7 sugestii cu privire la conceptele cheie care trebuie prezentate în cadrul unei strategii de specializare inteligentă. Dintre acestea, trei sunt strâns conexe cu procesele de educație și de cercetare-dezvoltare.

Acestea sunt:

- ⇒ Clustere de inovare pentru creștere regională. Clusterelor oferă mediul favorabil de încurajare a competitivității și inovării. Sprijinul pentru dezvoltarea de clustere trebuie să se concentreze pe domenii cu avantaj comparativ.
- ⇒ Învățarea continuă în cercetare și inovare. Concentrarea programei școlare la nivel de școală secundară, școală profesională și universitate pe competențe transversale precum creativitatea, spiritul antreprenorial și inițiativa îi va ajuta pe tineri să-și dezvolte întregul potențial de inovare.
- ⇒ Infrastructura regională atractivă de cercetare și centrele de competență sunt elemente cheie ale sistemelor de inovare bazate pe cunoștințe.

Ca o modalitate de concentrare a resurselor pe obiectivele *Strategiei Europa 2020, Politica de Coeziune* definește un set de obiective tematice (OT) la care vor contribui fondurile ESI (Fonduri de Investiții Europene – European Structural and Investment). Unul din aceste obiective tematice se referă la *“Întărirea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării”*.

De asemenea, printre prioritățile de finanțare propuse de Comisia Europeană pentru România, cu directă legătură la principalele provocări în cadrul Strategiei Europa 2020, se vizează și *“Îmbunătățirea capitalului uman printr-un grad de angajare mai ridicat și politici de incluziune socială și de învățământ mai bune”*.

Caracteristici educaționale regionale – conform studiului Băncii Mondiale

⇒ *Regiunea are o populație cu un nivel de pregătire relativ ridicat*

Se consideră că Regiunea Vest are o populație cu un nivel de pregătire relativ ridicat, datorită parțial prestanței universităților din această regiune.

Există șapte universități de stat în Regiunea Vest, din care patru se află în Timișoara, una în Arad, una în Petroșani, una în Reșița, iar Universitatea Politehnică are o sucursală și în Hunedoara. În plus, există șapte universități private, aflate în Timișoara, Lugoj, Deva (la momentul efectuării studiului de către Banca Mondială) și Arad. Domeniile de specializare ale acestor instituții de învățământ superior diferă, dar regiunea este bine reprezentată pe partea de științe naturale, matematică, informatică, inginerie alimentară, agricultură, medicină și științe veterinare.

Datele statistice confirmă faptul că gradul de înscriere în sistemul de învățământ al populației active din punct de vedere economic este ușor mai ridicat față de regiunile omoloage. Regiunea, de asemenea, deține o proporție mai ridicată a populației cu educație universitară decât oricare altă regiune, cu excepția Bucureștiului, deși rămâne mult în urma

capitalei la acest capitol și în urma mediile europene. În ceea ce privește populația cu vârsta cuprinsă între 20 și 24 de ani. Regiunea Vest depășește cu mult majoritatea omoloagelor pe partea de înscriere la facultate. În context european, Regiunea Vest a eliminat diferența dintre ea și UE din punct de vedere al înscrierilor la facultate. Acest fapt sugerează faptul că, după generația viitoare, nivelul mediu de educație al forței de muncă din regiune îl va egala pe cel din Europa.

⇒ *Regiunea Vest este cunoscută ca având un grup puternic de universități și o mare populație de studenți, mai ales în Timișoara.*

După cum indică Tabelul 7.1, Regiunea Vest este bine reprezentată din punct de vedere al universităților și facultăților aflate pe teritoriul ei. Totuși, deși are o populație destul de ridicată de studenți în primele etape ale învățământului universitar, regiunea nu iese în evidență ca având vreun avantaj față de regiunile omoloage. Din datele prezentate în tabel reiese clar că Bucureștiul este de departe cel mai mare centru universitar din țară.

Performanța Regiunii Vest scade în etapele avansate ale învățământului universitar, acolo unde nivelul relativ al populației sale de studenți este doar jumătate din cel al Regiunii Nord-Vest și un sfert din cel al Bucureștiului. Luate împreună, aceste elemente sugerează faptul că regiunea se află într-o poziție relativ bună din punct de vedere al generării de angajați pregătiți (teoretic) pentru toate profesiile care necesită abilități superioare, dar poate fi mai puțin competitivă la capitolul cercetare și inovare.

Infrastructura de învățământ universitar în Regiunea Vest (2010)

Tabel 7.1

Regiunea	Instituții de învățământ superior		Facultăți	
	Total	La 1 milion populație	Total	La 1 milion populație
Vest	14	7,3	79	41,3
Nord Vest	17	6,3	97	35,7
Centru	13	5,2	75	29,7
București	34	15	166	73,2
România TOTAL	108	5	684	29,1

⇒ *Aceste tendințe din învățământ sunt transpuse în piața muncii, acolo unde Regiunea Vest deține un avantaj comparativ în ceea ce privește angajații calificați (sau cei cu educație universitară).*

⇒ *În timp ce Regiunea Vest prezintă un punct forte sub forma învățământului universitar în contextul național, avantajul său la nivelul învățământului secundar și post-secundar (nu universitar) nu reiese clar.*

Procentele de absolvire a sistemului secundar sunt moderate în comparație cu media națională. Mai îngrijorătoare este performanța relativă a elevilor din cadrul sistemului secundar. Astfel, în anii 2011 și 2012, performanța fiecărui județ din Regiunea Vest la prima sesiune a examenului de bacalaureat s-a situat în partea inferioară în comparație cu celelalte județe din România. În timp ce județele lider din Nord-Vest, precum Cluj și

Bihor, s-au situat pe locurile 3, respectiv 5 (din 42 de județe), Timiș și Arad s-au situat pe locurile 34, respectiv 36. Județul Hunedoara a ocupat locul 31 în acest clasament.

⇒ *Regiunea Vest se află în urma altor regiuni omoloage din punct de vedere al înscrierii în programe TVET.*

România are o tradiție îndelungată a programelor de învățământ și Formare Tehnică și Vocațională (TVET). Cifrele recente de la INS indică faptul că Regiunea Vest se află în urma altor regiuni omoloage din punct de vedere al înscrierii în programe TVET. Astfel, în 2011 Regiunea Vest a avut cel mai mic număr de elevi înscriși în licee tehnice dintre toate regiunile României (34.441), și în 2010 a fost a patra regiune ca număr de înscrieri în sistemul de învățământ profesional (523). În plus, între 2008 și 2011, gradul de înscriere la liceele agricole a rămas constant și în 2011 a fost cel mai scăzut din toate regiunile României (6522 elevi).

Lipsa de interes față de învățământul tehnic din partea potențialilor elevi - explicabilă, probabil, prin programele școlare învechite cu legături insuficiente cu nevoile sectorului privat și prin lipsa echipamentelor moderne necesare pentru dobândirea de cunoștințe relevante pentru industrie - poate reprezenta motivul care stă la baza acestei performanțe.

7.1.2. Politici orizontale cu impact asupra Regiunii Vest

Așa cum s-a mai arătat, identificarea principalelor domenii de politică orizontală rezultă din combinarea unui proces consultativ cu reprezentanții sectorului privat, și se concentrează asupra percepției sectorului privat cu privire la principalele obstacole în calea creșterii economice.

Astfel, domeniile de politici orizontale identificate și care au conexiune cu sistemului educațional și desfășurării activităților de cercetare-dezvoltare, sunt:

- ✓ Abilități (1): Legătura dintre învățământul universitar și forța de muncă și formarea continuă;
- ✓ Abilități (2): Un sistem de școli profesionale pentru formare utilă pentru industrie;
- ✓ Abilități (3): Competențe antreprenoriale și de management al afacerilor.

Abilitățile (1) *Legătura dintre învățământul universitar, forța de muncă și formarea continuă*

⇒ *În ciuda faptului că educația și abilitățile sunt adesea percepute ca sursă a avantajului comparativ pentru regiune, de fapt regiunea se confruntă cu minusuri importante la toate nivelurile de formare și dezvoltare de abilități.*

Constatările raportului Băncii Mondiale intitulat “*Evaluarea teritorială: profil, performanță și factori de creștere*” identifică două provocări importante pentru îmbunătățirea nivelului abilităților.

- ❖ *Legătura dintre învățământul universitar și forța de muncă trebuie consolidată.*

Regiunea trebuie să echilibreze mai bine infrastructura proprie de învățământ

universitar, mai ales pe parte de inserție a absolvenților pe piața muncii, evitând problemele comune de nepotrivire între oferta educațională și cererea pieței muncii și supra-educarea. Acest fapt va necesita investiții pentru îmbunătățirea legăturilor dintre universități (precum și facilități de învățământ vocațional) și angajatori.

Ar putea fi utile, de asemenea, investițiile în promovarea disciplinelor și abilităților care pot reprezenta baza economiei viitoare a regiunii.

❖ *Formarea continuă reprezintă un alt domeniu important pentru acțiunea politicilor.*

Lipsa investițiilor în formarea continuă face ca forța de muncă din regiune să nu se poată adapta la cerințele de modificare a abilităților ce rezultă din transformările suferite de structura industriei și de tehnologie.

Rezultatul este un nivel ridicat al șomajului structural (și procente scăzute de participare) și nepotriviri de abilități la toate nivelurile forței de muncă. Implementarea de stimulente pentru ca persoanele să investească în formarea continuă și asigurarea unei infrastructuri și a unor servicii (publice și private) pentru a sprijini acest proces va reprezenta o prioritate importantă pentru regiune.

Abilități (2): *Un sistem de școli profesionale pentru formare utilă pentru industrie*

⇒ *Consultările cu întreprinderile, derulate ca parte a acestei evaluări, au arătat că numărul foarte mic de școli profesionale din regiune (și din țară) a avut un impact negativ semnificativ asupra capacității întreprinderilor de a crește productivitatea sau de a se extinde.*

Deși programul TVET este operațional de mai mulți ani, cifrele recente indică faptul că regiunea rămâne în urmă cel puțin din punct de vedere al înscrierilor.

În plus, consultările cu firmele din sectorul privat indică faptul că numărul tehnicienilor care pot utiliza mașini și echipamente avansate scade rapid, iar vârsta lor medie crește. Această problemă afectează toate sectoarele care au fost evaluate în cadrul acestui studiu, inclusiv textilele, sectorul agroalimentar, cel auto sau construcțiile și, într-o mai mică măsură, TIC (mai ales dezvoltarea de software, care reprezintă în primul rând un sector de muncă calificată). Astfel, mai multe companii reclamă faptul că programele de formare oferite de furnizori de servicii de formare profesională și finanțate din fonduri UE au avut o calitate scăzută și nu au fost relevante pentru piață.

⇒ *Pentru a sprijini o dezvoltare industrială durabilă în România pe termen mediu și lung, este vital ca politicile viitoare să se concentreze pe acest tip de instituții de învățământ.*

Programa pentru școlile profesionale ar trebui dezvoltată pe baza consultărilor cu sectorul privat la nivel național și regional. În plus, acest tip de formare ar trebui să fie finanțat în mod corespunzător și studenții ar trebui să aibă acces la echipamente moderne, pentru a fi în măsură să obțină cunoștințe utile pentru industrie. Această abordare va asigura că noii absolvenți dobândesc un set de competențe care să răspundă cerințelor pieței și să aibă succes în găsirea de locuri de muncă.

Abilități (3): *competențe antreprenoriale și de management al afacerilor*

⇒ *O preocupare subliniată de părțile interesate în domeniul C&D precum și de sectorul privat, a fost lipsa de competențe antreprenoriale și management al afacerilor.*

Programele de formare în domeniul dezvoltării și al managementului afacerilor sunt esențiale în pregătirea întreprinderilor și antreprenorilor de a concura la nivel național și global. Acest tip de formare ar trebui să fie oferit prin programa universitară (inclusiv un accent pe abilitățile de prezentare), ca parte a serviciilor de incubator, sau să fie furnizate antreprenorilor prin programe specializate la nivel local.

7.1.3. Obiectivele tematice și prioritățile de investiții

Din cele unsprezece Obiective Tematice definite de către Comisia Europeană, domeniile educației și cel al cercetării dezvoltării, și care se potrivesc cel mai bine nevoilor de dezvoltare din această perspectivă ale Regiunii Vest, sunt:

- ✓ **Obiectivul tematic 1:** *Întărirea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării*
- ✓ **Obiectivul tematic 10:** *Investiții în învățământ, abilități și formare continuă*

Prioritățile de investiții identificate în acest scop pot fi finanțate din diverse fonduri ESI, inclusiv FEDR (Fondul European de Dezvoltare Regională). În timp ce investițiile promovate la nivel național, prin alte programe, pot fi, de asemenea, implementate, această propunere se concentrează pe investiții care pot fi finanțate prin inițiative regionale.

Obiectivul tematic 1: Întărirea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării

⇒ *Nevoia de întărire a cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării este motivată de nivelul scăzut de cheltuieli cu C&D în Regiunea Vest - doar 0,22% din PIB-ul regional în 2010.*

Acest nivel înregistrat în 2010 este în scădere de la 0,3% în 2008, comparat cu o medie națională de 0,47%. Chiar dacă există o bază de cercetare în regiune, legătura acesteia cu industria este limitată. Principalele universități locale au început să investească în transferul de tehnologie, dar aceste investiții se află încă în stadiu incipient.

Este nevoie de investiții suplimentare pentru a sprijini cercetarea și inovarea în rândul firmelor, pentru a dezvolta legături și sinergii între firme și pentru a îmbunătăți infrastructura de C&D din regiune.

⇒ *Regiunea Vest necesită un sistem regional de inovare eficient pentru a crește competitivitatea companiilor locale.*

Acest sistem de inovare se poate orienta mai ales spre îmbunătățirea capacității companiilor locale de a efectua activități de cercetare și dezvoltare, ceea ce le-ar permite să se concentreze mai nou pe activități cu o valoare adăugată mai ridicată. În plus, atragerea companiilor mari în clustere de inovare poate conduce la transfer de tehnologie din amonte din lanțul de furnizare către companii locale mai mici și la diversificarea automată a bazei de producție a regiunii.

Obiectivul tematic 10: Investiții în învățământ, abilități și formare continuă

⇒ *Extinderea disponibilității forței de muncă calificate care se poate implica în activități de inovare reprezintă o altă provocare majoră pentru regiune.*

Timișoara, și într-o mai mică măsură Aradul, sunt singurele orașe unde această capacitatea este disponibilă, chiar dacă și aici ea este limitată. Absolvenții de facultate

trebuie să fie mai bine formați pentru a putea aplica cunoștințele tehnice. Firmele adesea au dificultăți în a identifica absolvenți care să corespundă nevoilor lor, în parte pentru că abilitățile oferite de sistemul de învățământ nu trec dincolo de conceptele teoretice.

⇒ *Pentru a dezvolta seturi de abilități adecvate pentru absolvenți, trebuie îmbunătățite legăturile dintre industrie și universități.*

Acest fapt poate fi atins prin parteneriate public-private cu privire la colaborările de C&D sau prin adaptarea programei școlare pentru a răspunde nevoilor industriei. În prezent, asemenea proiecte comune sunt disponibile doar pentru companii mari ca Siemens și Continental, care au programe și parteneriate cu universitățile locale. Aceste eforturi trebuie mărite și ar trebui să includă firme locale, inclusiv întreprinderi mici și mijlocii.

⇒ *Învățământul vocațional trebuie, de asemenea, extins și îmbunătățit pentru a oferi un număr suficient de tehnicieni calificați (mână de lucru specializată).*

Lipsa muncitorilor calificați care să poată utiliza mașinile de ultimă generație limitează potențialul de creștere a firmelor și crește costul de producție. Accesul la o gamă mai largă de forță de muncă calificată combinat cu absolvenți mai bine ghidați ar întări avantajele comparative ale regiunii. În timp ce parteneriatele între instituțiile de învățământ de stat și particulare, fie pentru formarea inițială, fie pentru programe de formare continuă pot fi promovate prin parteneriat ESF, investițiile în infrastructura de învățământ ar trebui susținute prin măsuri FEDR. Aceste parteneriate pot fi proiecte cu auto-susținere, sau parte a unor proiecte integrate pentru investiții în cercetare și inovare.

7.1.3.1. Axa prioritară : Învățământ la standarde înalte pentru toți

Una din propunerile formulate de Banca Mondială în contextul studiului realizat vizează definirea axei prioritare "Învățământ la standarde înalte pentru toți". În acest sens, se consideră că investițiile productive și "inteligente" pot fi încununare de succes doar dacă sunt însoțite de intervenții adecvate pentru a se asigura abilitățile necesare. În afara măsurilor de tip soft, trebuie continuate investițiile în infrastructura de învățământ pentru a se asigura acces egal la învățământul la standarde înalte.

Prima prioritate de investiții din această axă este reprezentată de îmbunătățirea abilităților și a competențelor forței de muncă pentru a satisface nevoile pieței.

Obiectivele specifice ale acestei priorități de investiții sunt:

- (i) creșterea procentului populației absolventă de învățământ superior; și
- (ii) încurajarea accesului la dezvoltare profesională, inclusiv programe de formare continuă.

Analiza economiei de la nivel regional a indicat o discrepanță între abilitățile disponibile și nevoile pieței muncii din Regiunea Vest. Această problemă poate fi rezolvată prin programe de formare dezvoltate prin programul operațional național. Proiectele pot fi elaborate cu sprijinul autorităților regionale care pot asigura coordonarea cererii cu furnizorii de formare profesională (școli, universități sau centre de formare profesională)

pentru a identifica și promova acele proiecte care se potrivesc nevoilor actorilor din economia locală.

Numărul limitat de școli profesionale din regiune (și din țară) are un impact negativ asupra posibilității firmelor de a-și crește productivitatea și de a se dezvolta. Această problemă afectează toate sectoarele din regiune și reprezintă unul dintre obstacolele cele mai importante care trebuie eliminate prin investiții viitoare.

Din acest punct de vedere, adaptarea învățământului teoretic și vocațional la cererea pieței muncii, creșterea relevanței ofertei de învățământ teoretic și vocațional prin anticiparea cerințelor sectorului privat, și asigurarea caracterului aplicabil al materialelor de învățare, reprezintă factori cheie pentru dezvoltarea economică a regiunii.

Aceste obiective pot fi atinse prin:

- (i) dezvoltarea de programe de formare la locul de muncă prin programe de ucenicie, practică și;
- (ii) consolidarea capacității furnizorilor de învățământ vocațional de a oferi programe de învățământ și formare atractive și de calitate, în strânsă legătură cu cerințele pieței, mai ales pentru sectoare cu un potențial de creștere semnificativ, în vederea asigurării complementarității cu strategia de competitivitate.

Alt tip de măsuri care pot fi finanțate pentru a dezvolta formarea de abilități antreprenoriale și de management al afacerilor sunt:

- (i) promovarea parteneriatelor și a rețelelor în rândul companiilor și al furnizorilor de servicii de formare profesională, pentru a crește gradul de aplicare a formării pe piață;
- (ii) sprijinirea formării continue prin dezvoltarea și implementarea de măsuri pentru a crește relevanța programelor de învățământ universitar, inclusiv prin concentrarea pe rezolvarea de probleme, creativitate și dezvoltarea abilităților antreprenoriale;
- (iii) dezvoltarea și consolidarea parteneriatelor dintre instituțiile de învățământ superior, mediul de afaceri și institute de cercetare.

Cea de-a doua prioritate de investiții din această axă prioritară este reprezentată de investiția în învățământ, abilități și formare continuă prin dezvoltarea infrastructurii de învățământ și formare profesională.

Obiectivul specific al acestei priorități de investiții îl reprezintă reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și extinderea infrastructurii de formare la nivel pre-universitar, universitar și învățământ vocațional.

Măsurile de tip soft precum programele de învățământ teoretic și vocațional trebuie susținute adecvat printr-o infrastructură educațională și printr-o echipare corespunzătoare a școlilor și centrelor de învățământ profesional în vederea asigurării unui proces de predare calitativ, cu utilizarea de resurse pedagogice și tehnice adecvate. Investițiile care au început în perioada actuală de finanțare ar trebui continuate pentru a se echipa infrastructura educațională în mod adecvat la nivelul regiunii.

7.1.4. *Învățământul în municipiul Deva*

Izvorât din necesitatea de a cunoaște, învățământul în cadrul orașului Deva are o tradiție îndelungată. În perioada Evului Mediu, școlile erau organizate pe lângă biserici și mănăstiri. Cea mai veche atestare despre învățământul de veche datează din 1593 când, în testamentul comandantului Cetății Deva, Geszthi Francisc, se arată dispoziția de a înființa o școală cu șase săli de clasă, locuință pentru profesori și internat pentru elevi.

Între 1922 - 1924 la Școala Normală a funcționat ca profesor de muzică Sabin Drăgoi, personalitate marcantă a vieții muzicale românești. Din anul 1995 Liceul Pedagogic poartă numele acestui om de cultură. La 4 octombrie 1871 s-a înființat Liceul Real. În anul 1920 Liceul Real s-a transformat în Liceul Decebal, care de la 1 septembrie 1996 a primit numele de Colegiul Național Decebal. În 1893 s-a construit o parte din clădirea în care funcționează în prezent Scoala Generală Regina Maria.

După 1965, în contextul unei dezvoltări industriale puternice a zonei, în municipiul Deva au apărut cinci licee industriale:

- ❖ Liceul Energetic (1966) - din 2001 Colegiul Tehnic „Dragomir Hurmuzescu”,
- ❖ Liceul Industrial de Construcții (1966) din care se vor separa în 1992 Grupul Școlar Construcții Montaj numit din 2001 Grup Școlar „Ion Mincu” și Liceul Teoretic Traian,
- ❖ Liceul Industrial Minier (1969), care din 1998 se numește Grup Școlar „Grigore Moisil”,
- ❖ Liceul Industrial de Chimie (1972), care din 1998 funcționează sub numele de Grup Școlar „Horea” și
- ❖ Liceul Industrial Auto (1977) care din 1995 s-a transformat în Colegiul Tehnic „Transilvania”.

Alături de aceste licee, a fost înființat Liceul de Artă și Muzică (1969-1979, reînființat după 1990), care a derivat din Școala de Arte înființată în 1958, liceu care din 1997 se numește Liceul de Muzică și Artă „Sigismund Toduță”.

În cadrul Liceului cu Program Sportiv Deva a fost construită o sală de sport olimpică, unde se efectuează pregătirea echipei naționale de gimnastică feminină. Aici s-au antrenat gimnaste de renume mondial, campioane mondiale și olimpice.

Activitatea elevilor din școli se continuă prin activități extrașcolare în cadrul Palatului Copiilor și Clubului Școlar Sportiv (întemeiat în 1954).

După 1990 în municipiul Deva începe să se dezvolte și învățământul universitar.

În anul 1990 a fost înființată Universitatea Ecologică, în cadrul căreia sunt pregătiți studenți în domeniul management și economia turismului și comerț internațional. Cele trei programe de studii universitare de licență au fost autorizate în perioada 2002 – 2003. Deoarece din anul 2003 instituția nu a mai făcut nicio solicitare de evaluare, aceste programe au depășit termenele de evaluare în vederea acreditării, ultima promoție de absolvenți fiind cea aferentă anului universitar 2012-2013.

Din anul 1997 funcționează Colegiul Pedagogic - coordonat de Universitatea de Vest Timișoara, care pregătește institutori pentru limba engleză, franceză și educație fizică. În anul 1999 s-au pus bazele Centrului Teritorial de Învățământ Economic Deschis la Distanță, filială a Academiei de Studii Economice București.

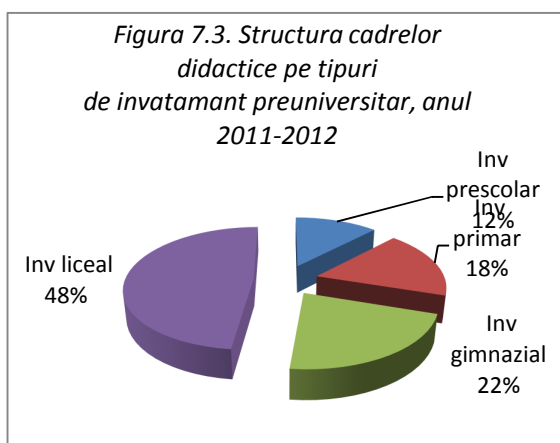
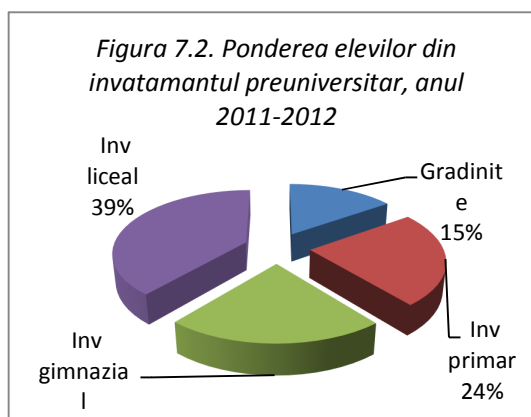
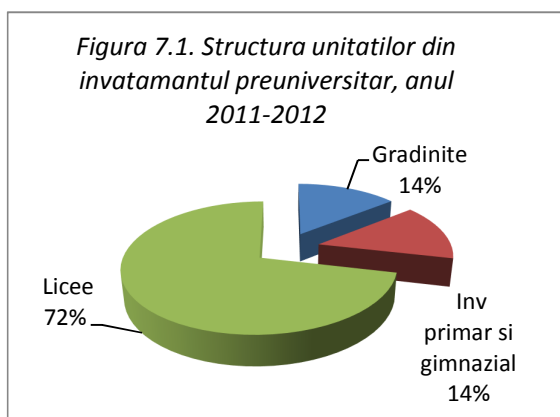
7.1.4.1. Învățământul preuniversitar

Municipiul Deva dispune de o rețea de instituții educaționale care asigură toate nivelele de educație și formare, de la grădinițe până la instituțiile de învățământ superior.

Structura unităților de învățământ preuniversitar la nivelul anului școlar 2011-2012 cuprinde un număr total de 14 unități de învățământ, dintre care: 2 grădinițe de copii, 2 școli din învățământul primar și gimnazial și 10 licee. Numărul total al elevilor înscriși în anul școlar 2011-2012 era de 11.158 elevi (1.701 grădiniță, 2.666 învățământ primar, 2.458 învățământ gimnazial, 4.333 învățământ liceal), iar numărul personalului didactic din cadrul acestor instituții de învățământ era de 792 persoane (97 grădiniță, 141 învățământ primar, 172 învățământ gimnazial, 382 învățământ liceal).

Datele pe baza cărora s-a realizat analiza sunt prezentate în Anexa 6 și au la bază Fișa localității Municipiului Deva, întocmită de Direcția Județeană de Statistică Hunedoara/ Institutul Național de Statistică.

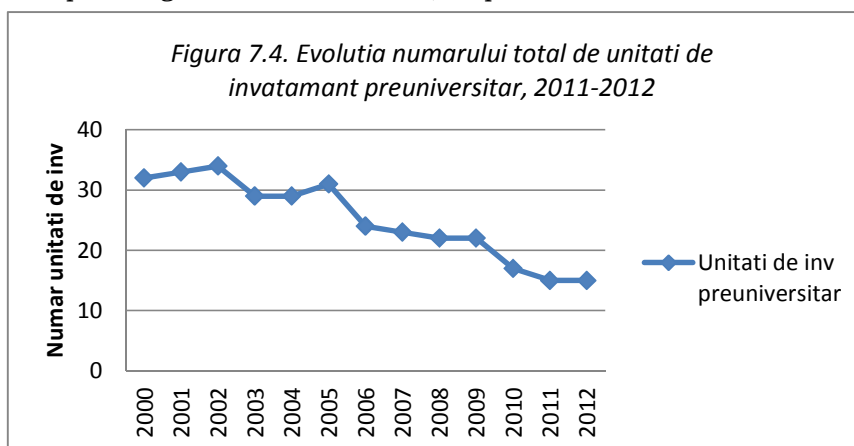
Structura unităților de învățământ din această categorie este prezentată în graficul din Figura 7.1, iar ponderea elevilor înscriși în graficul din Figura 7.2. Repartiția de frecvență pentru personalul didactic este cea din Figura 7.3.

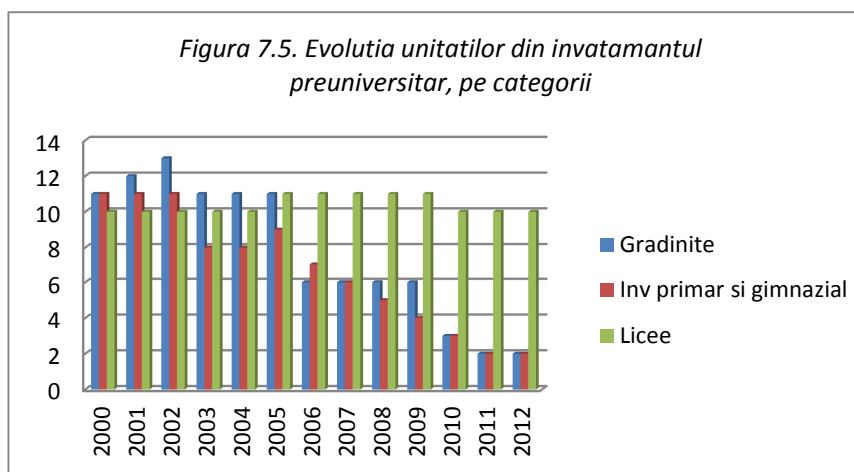

Evoluția generală înregistrată în perioada 2000-2012 este de diminuare, respectiv cu 54,55% în ceea ce privește numărul total al unităților de învățământ, și cu 19,34% în ceea ce privește numărul de elevi. O situație similară s-a înregistrat și în ceea ce privește numărul cadrelor didactice din aceste forme de învățământ preuniversitar, scăderea înregistrată fiind de 13,73%.

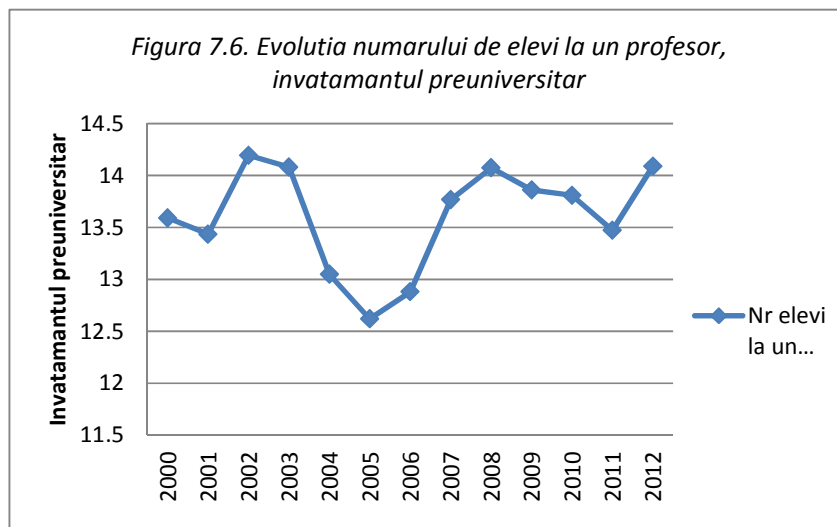
În schimb, dacă se are în vedere evoluția pe întreaga perioadă pentru care se dispune de date de analiză (2000-2012), la fiecare dintre cele trei tipuri de indicatori prezentate până în prezent, se poate observa că evoluția nu a fost descendentă în mod continuu, fiind înregistrate două creșteri, și anume în anul 2002, care a reprezentat și cea mai mare valoare pe întreg intervalul de analiză, respectiv în anul 2005.

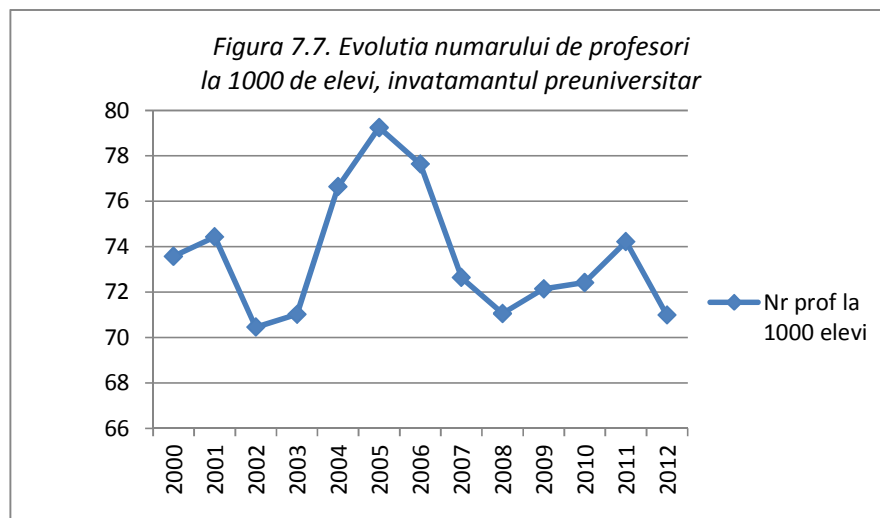
Dacă numărul de licee a rămas relativ constant în această perioadă, diminuarea înregistrată s-a realizat pe seama unităților de tip grădiniță și a celor de învățământ primar și gimnazial, care s-au redus în această perioadă de 5,5 ori (de la 11 la 2). Figurile 7.4 și 7.5 reflectă această situație.

Numărul de elevi pe cadru didactici, din învățământul preuniversitar, este prezentat în Figura 7.6, și corespunde următoarei serii de date aferente acestui indicator: 13,59; 13,43; 14,19; 14,08; 13,04; 12,62; 12,88; 13,76; 14,07; 13,86; 13,80; 13,47; 14,08. Se observă faptul că s-au înregistrat o serie de variații în perioada analizată, valoarea cea mai mică (deci favorabilă) fiind înregistrată în anul 2005, respectiv un număr de 12,62 elevi la un profesor.

Indicatorul complementar, numărul de profesori la 1000 de elevi, au datele de referință din seria următoare: 73,5; 74,4; 70,5; 76,6; 79,2; 77,6; 72,6; 71,1; 72,1; 72,4; 74,2; 71. Corespunzător, se obține reprezentarea grafică din Figura 7.7.

Referitor la învățământul liceal, trebuie subliniat faptul că municipiul Deva este cel mai important centru de studiu la nivelul județului Hunedoara. În perioada analizată numărul liceelor s-a menținut relativ constant, în timp ce numărul elevilor înscriși și al cadrelor didactice a avut o evoluție destul de sinuoasă, fără să poată fi evidențiată o legătură directă, de tip cauză-efect între cei doi indicatori statistici.

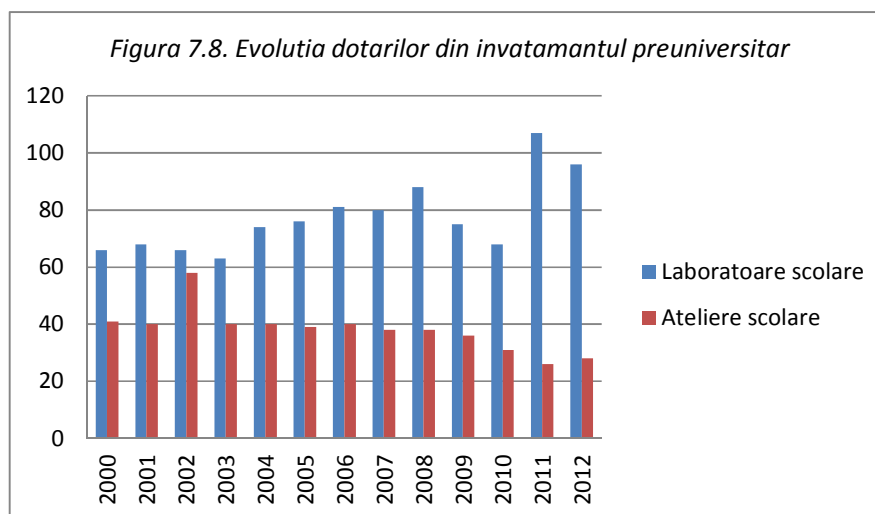
Instituțiile de învățământ liceal din Municipiul Deva sunt următoarele: Colegiul Național „Decebal”, Colegiul Național Sportiv „Cetate”, Colegiul Tehnic Energetic „Dragomir Hurmuzescu”, Colegiul Tehnic „Transilvania”, Liceul Teoretic „Traian”, Liceul Pedagogic „Sabin Drăgoi”, Liceul de Muzică și Arte Plastice „Sigismund Toduță”, Grupul Școlar „Ion Mincu”, Grupul Școlar „Grigore Moisil”, Grupul Școlar „Horea”, Grupul Școlar „Teglaş Gabor”.

Minoritățile naționale au posibilitatea să studieze în limba maternă, infrastructura școlară cuprinzând școli și licee cu predare în limba maghiară.

În perioada analizată, la majoritatea instituțiilor de învățământ preuniversitar din municipiu s-au efectuat lucrări de reabilitare și modernizare a infrastructurii educaționale, s-au efectuat dotări cu mobilier, echipamente didactice și IT, în vederea îmbunătățirii procesului educațional (Tabelul D – Anexa 6). Aceste investiții s-au realizat cu finanțare de la bugetul general al Municipiului Deva.

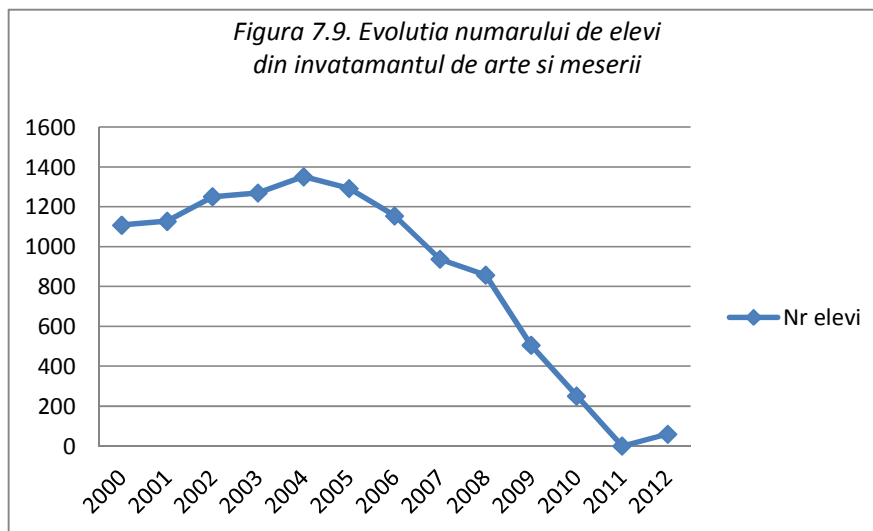
Creșteri deosebite s-au înregistrat la laboratoarele școlare, numărul acestora crescând în perioada analizată de la 66 în anul 2000, la 96 în 2012, ceea ce corespunde unei creșteri cu 45,45%. În schimb, atelierele școlare s-au diminuat în perioada 2003-2012, după ce se înregistrase o creștere semnificativă la nivelul anului 2002 (58 de ateliere față de 41 în anul 2000). Diminuarea finală este cu 31,7% (28 ateliere școlare în anul 2012 față de 41 în anul 2000). Grafic evoluția celor doi indicatori se prezintă în Figura 7.8.

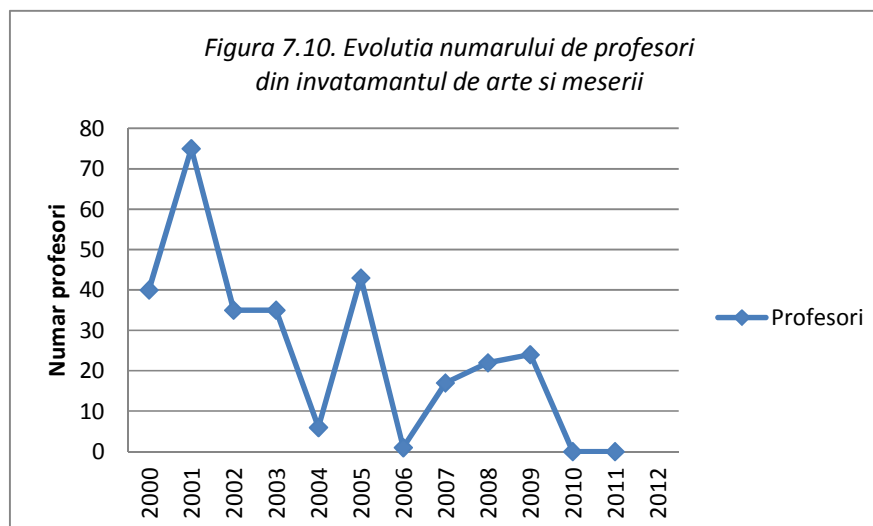

7.1.4.2. Învățământul de arte și meserii

Această categorie de învățământ a cunoscut o diminuare continuă, demonstrată de principalii indicatori statistici – numărul de elevi înscriși, personalul didactic, numărul de elevi care revin la un profesor, precum și numărul de profesori la 1000 de elevi. Datele de referință pentru acești indicatori se regăsesc în Tabelele B și C din cadrul Anexei 6. Reprezentarea grafică este prezentată în Figurile 7.9 și 7.10, și se referă la evoluția numărului de elevi din învățământul de arte și meserii, respectiv evoluția numărului de profesori din acest tip de învățământ.

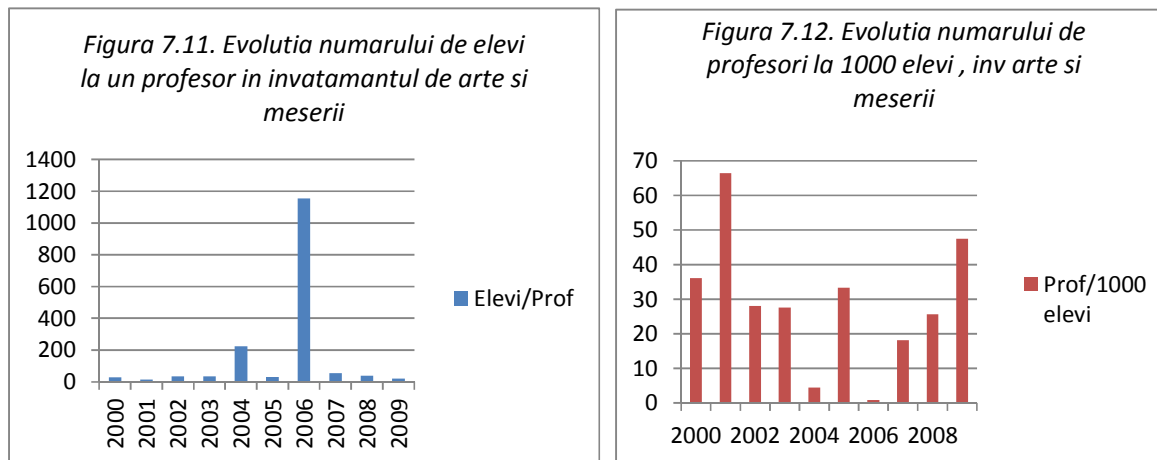

Evoluția celor doi indicatori, conform graficelor prezentate, denotă faptul că este puțin probabilă identificarea unei relații de dependență în timp între numărul de elevi din școlile de arte și meserii și numărul de profesori. Seria de date rezultate pentru numărul de elevi care revin la un profesor acoperă numai perioada 2000-2009, deoarece pentru ultimii trei ani de analiză numărul profesorilor strict angajați în această formă de învățământ a fost egal cu zero. Această serie de date este: 27,7; 15; 35,74; 36,28; 225,16; 30; 1155; 55,11; 39; 21.

Evoluția numărului de elevi la un profesor denotă o situație extrem de variabilă (Figura 7.11). Indicatorul complementar, numărul de profesori la 1000 de elevi se prezintă sub următoarea serie de date: 36; 66,5; 27,98; 27,56; 4,44; 33,28; 0,86; 18,14; 25,64; 47,52 (Figura 7.12).

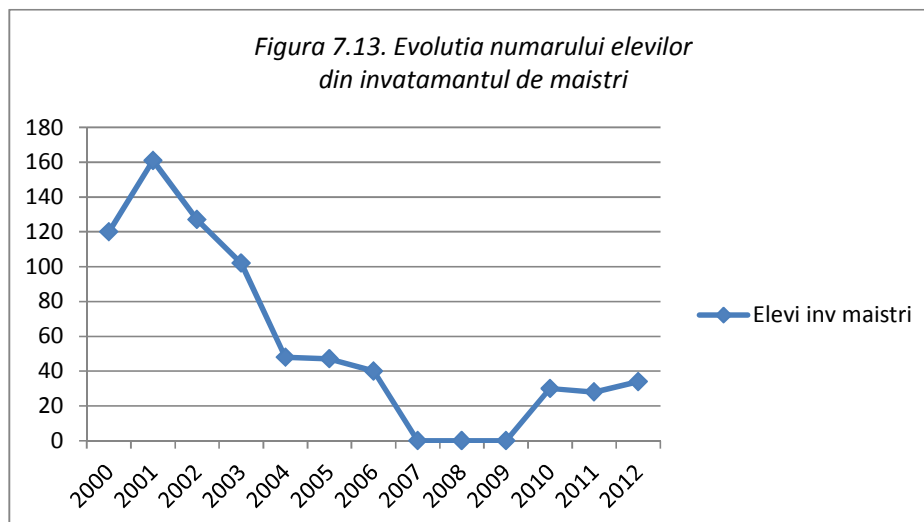

Indicatorii de corelare între numărul de elevi și cel al profesorilor, respectiv numărul de elevi care revin la un profesor și cel al numărului de profesori la 1000 de elevi, denotă în continuare caracterul de instabilitate înregistrat în această categorie de învățământ.

O caracterizare succintă a evoluției acestui tip de învățământ rezultă din simpla constatare a faptului că numărul de elevi din anul final al seriei de date statistice de care se dispune (anul 2012 – 59 elevi) reprezintă numai 5,32% din numărul de elevi din primul an al intervalului (anul 2000 – 1108 elevi). Acest lucru este în concordanță cu observațiile formulate de Banca Mondială cu privire la sistemul de învățământ din Regiunea Vest.

7.1.4.3. Învățământul de maiștri

A avut o evoluție descendentă, astfel încât de la un număr de 120 de elevi în 2000 s-a ajuns la 34 de elevi în 2012, care reprezintă numai 28,3% din numărul inițial. Deși au avut loc două creșteri în interiorul acestui interval (2001 – 161 elevi; 2002 – 127 elevi), acestea s-au manifestat pe fondul reorientării elevilor din celelalte categorii de învățământ.

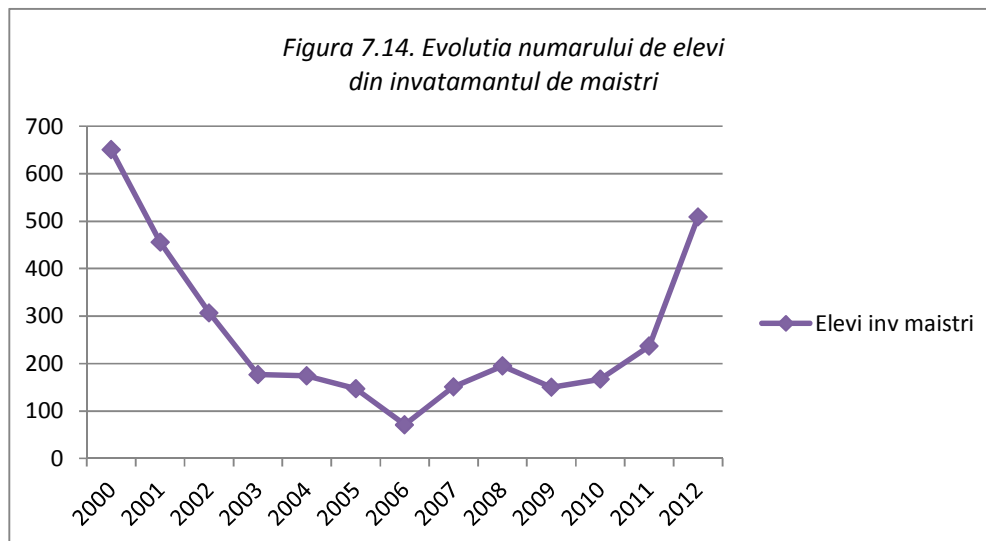

Graficul din Figura 7.13 exemplifică această evoluție, care este în concordanță cu caracteristicile învățământului din Regiunea Vest, evidențiate de Banca Mondială.

7.1.4.4. Învățământul postliceal

A avut o evoluție ce poate fi caracterizată prin două perioade distincte (Figura 7.14). O primă etapă (2000-2006) descreștere continuă, cu 89% (de la 651 elevi în 2000, la 71 elevi în 2006), urmată de o perioadă de creștere neuniformă (2006-2012), de 7 ori (de la 71 elevi în 2006 la 509 elevi în 2012). Se poate observa, totuși, că evoluția este mult apropiată de tendințele generale din economie datorate crizei/revigorării economice.

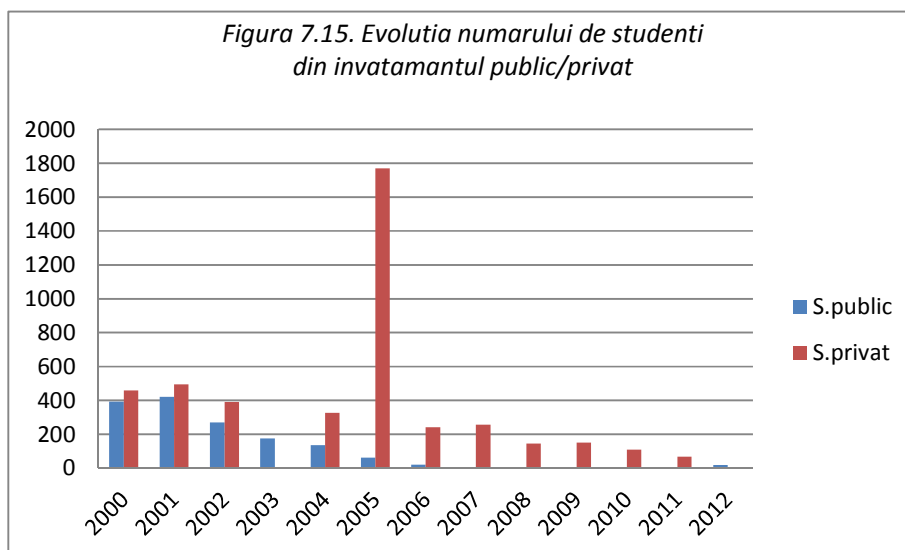

7.1.4.5. Învățământul superior

Învățământul superior din municipiul Deva a avut o evoluție specifică, care a condus în final la desființarea acestei forme de învățământ, cu impact negativ asupra parametrilor socio-economici ai localității.

Astfel, momentul de top înregistrat pentru această formă de învățământ era definit prin pregătirea de specialiști în următoarele domenii: științe economice, drept, administrație publică, informatică etc., prin intermediul filialelor unor universități de prestigiu din București, astfel:

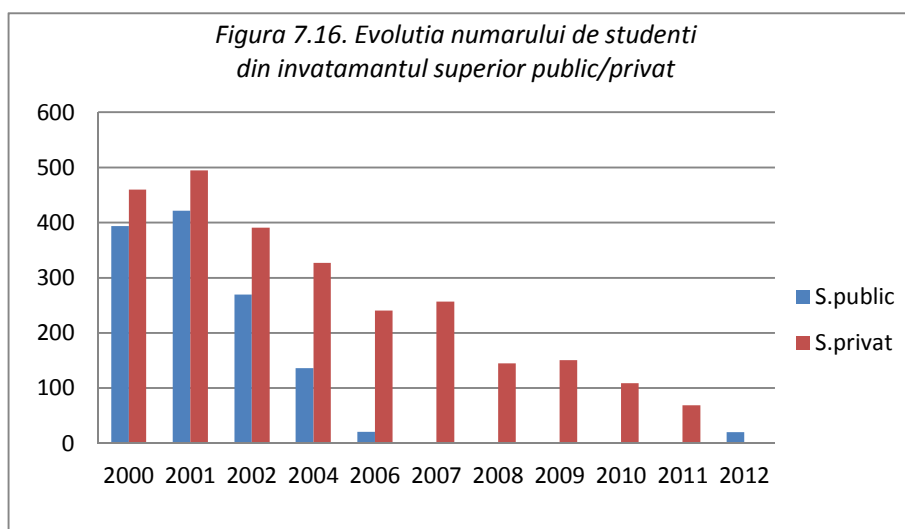
- ⇒ Universitatea Ecologică „Traian” Deva, cu următoarele facultăți:
 - Economia comerțului, turismului și serviciilor
 - Relații Economice Internaționale
 - Informatică
- ⇒ Academia de Studii Economice București – învățământ la distanță, cu facultățile:
 - Finanțe, Asigurări, Bănci și Burse de Valori
 - Contabilitate și Informatică de Gestiune
 - Comerț
- ⇒ Universitatea „Vasile Goldiș”, prin facultățile:
 - Drept
 - Administrație Publică
- ⇒ Universitatea „Spiru Haret” – învățământ la distanță:
 - Profil: toate secțiile universității

Pe baza graficului din Figura 7.15 se pot face două observații principale: reorientarea preferințelor studenților dinpre mediul public spre cel privat, și diminuarea treptată a numărului de studenți.

Diminuarea numărului total de studenți a fost de la 854 studenți înscriși în anul 2000, la 20 de studenți din anul 2012, deci la numai 2,34% din nivelul anului 2000. Aceasta în condițiile în care se exclude din analiză situația înregistrată în anul 2005 (1.831 studenți în total), pe care o considerăm o situație de excepție, înregistrată pe fondul manifestării acțiunii unor factori aleatori, conjuncturali.

Pentru a obține o imagine de tendință relevantă, s-a reținut reprezentarea evoluției numărului de elevi înscriși în învățământul superior, fără să fie luați în considerație anii 2003 și 2005, pentru care datele se depărtează mult de la tendința de evoluție generală. Graficul rezultat este cel din figura următoare (Figura 7.16).

7.1.5. Proiecte de investiții

În anul 2009 Municipiul Deva a depus la Ministerul Dezvoltării Regionale prin Agenția pentru Dezvoltare Regională Vest 4 proiecte de investiții pentru școli în vederea obținerii de finanțare nerambursabilă de la Uniunea Europeană prin *Programul Operațional Regional 2007-2013, Axa prioritară 3, Domeniul major de intervenție 3.4. Reabilitarea / modernizarea / dezvoltarea și echiparea infrastructurii educaționale preuniversitare, universitare și a infrastructurii pentru formare profesională continuă*. Aceste proiecte sunt:

1. Reabilitarea ansamblului de clădiri și echiparea infrastructurii educaționale a Colegiului Național „Decebal” Deva.
2. Reabilitarea ansamblului de clădiri și echiparea infrastructurii educaționale a Liceului Pedagogic „Sabin Drăgoi” Deva.
3. Reabilitarea ansamblului de clădiri și echiparea infrastructurii educaționale a Colegiului Tehnic „Dragomir Hurmuzescu” Deva.
4. Reabilitarea, modernizarea clădirilor și echiparea infrastructurii educaționale la Școala „Andrei Șaguna” Deva.

În anul 2007 Municipiul Deva a încheiat un număr de 12 parteneriate pentru asigurarea cofinanțării proiectelor depuse de școli și licee din localitate la Ministerul Educației și Cercetării, pentru finanțare nerambursabilă prin Programul de Granturi pentru Dezvoltare Școlară. Singurul proiect care s-a implementat în final a fost „Art-terapia – modalitate de recuperare a copiilor aflați în dificultate”, al Școlii Generale „Octavian Goga”.

Pentru prevenirea abandonului școlar, în anul 2008 Municipiul Deva a încheiat un parteneriat cu Colegiul Tehnic Energetic „Dragomir Hurmuzescu”, Centrul Județean de Asistență Psihopedagogică Deva, Postul de televiziune DevaTV, Ziarul „Hunedoreanul” pentru depunerea proiectului „Stay în school, fii cool!” la Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse în vederea obținerii de finanțare nerambursabilă prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane „A doua șansă în educație”, Axa prioritară 2 „Corelarea învățării pe tot parcursul vieții cupiața muncii”, Domeniul Major de Intervenție 2.2. „Prevenirea și corectarea părăsirii timpurii a școlii”.

7.2. Sănătate

7.2.1. Context European

Creșterea nevoii pentru produse de asigurare a sănătății este o trăsătură comună și importantă pentru toate țările. În UE toate țările membre au făcut față creșterii presiunii asupra bugetelor serviciilor de sănătate de-a lungul anilor. Cauzele au fost nu numai îmbătrânirea populației, care apasă asupra serviciilor, dar și creșterea nivelului venitului real și intensificarea descoperirilor în domeniul medical, care au determinat la rândul lor creșterea cererii pentru tratament. Dată fiind dedicația în ceea ce privește asigurarea accesului universal la îngrijire medicală, atenția s-a concentrat asupra reducerii cheltuielilor fără a reduce însă calitatea serviciilor și accesul la acestea.

Ca urmare, reformele au făcut referire de-a lungul anilor la creșterea eficienței cu resursele existente și la menținerea eficienței costurilor pentru serviciilor prestate. În acest scop s-a realizat o împărțire a sferei de acțiune a resurselor sectorului public, o împărțire a acordării de asistență medicală între sectorul public și cel privat și a modului în care tratamentul și celelalte servicii vor fi gratuite, sau în cazul în care nu e vorba de gratuitate, stabilirea unui nivel acceptabil a prețului.

Obiectivul general al Strategiei de Dezvoltare Durabilă a UE se enunță prin: *Promovarea unor servicii medicale de calitate în condiții de egalitate și îmbunătățirea protecției împotriva amenințărilor la adresa sănătății.*

Sănătatea publică a devenit în mod oficial un domeniu care intră în competența Uniunii Europene, în condițiile respectării principiului subsidiarității, odată cu adoptarea Tratatului de la Maastricht (1992), iar prin Tratatul de la Amsterdam (1997) s-a stipulat că toate politicile în alte domenii-cheie ale activității comunitare trebuie să țină cont de cerințele de protecție a sănătății umane. Regulamentele, directivele și deciziile adoptate de-a lungul timpului în cadrul Uniunii Europene fac parte din acquis-ul comunitar și sunt obligatorii pentru statele membre. Resursele alocate domeniului sănătății și sistemelor de sănătate în statele din nucleul central al Uniunii Europene se ridică la circa 8,5% din PIB, reprezentând în medie, cu variații de la țară la țară, 1.600 euro pe cap de locuitor.

Deși nu există încă un sistem medical european unitar ci numai modele de referință (german, francez, britanic, scandinav), este evidentă tendința spre adoptarea unor standarde și protocoale comune pentru efectuarea și evaluarea tratamentelor, acțiunilor de prevenție și stării generale a populației, în condițiile în care toate sistemele din țările UE sunt de tip social și se bazează pe principiul solidarității (asigurații beneficiază egal de servicii, deși contribuțiile lor variază după venit).

Comunicatul Comisiei Europene din anul 2001 asupra viitorului serviciilor medicale și a serviciilor acordate persoanelor în vârstă a pus accentul pe 3 mari obiective care vor putea asigura accesibilitatea, calitatea și susținerea financiară a sistemelor. Comunicatul Comisiei Europene din anul 1999 a făcut deja apel la Statele Membre în vederea:

- ✓ Contribuirii la îmbunătățirea eficienței și a eficacității sistemelor de sănătate astfel încât acestea să își atingă obiectivele cu ajutorul resurselor disponibile. În acest scop trebuie asigurat know-how-ul medical și tehnologic și utilizarea acestuia în cel mai eficient mod posibil pentru a întări cooperarea între Statele Membre;

- ✓ Asigurării accesului tuturor la servicii de sănătate de foarte bună calitate și de a reduce inegalitățile în ceea ce privește accesul la acestea;
- ✓ Întăririi suportului acordat pe termen lung persoanelor în vârstă și slăbite, prin asigurarea unor facilități de îngrijire și prin revizuiți în ceea ce privește acoperirea protecției sociale pentru cei îngrijiți cât și pentru îngrijitori;
- ✓ Îndreptării atenției spre prevenirea bolilor și protecția sănătății, ca cele mai bune unelte în abordarea problemelor de sănătate, reducerea costurilor și promovarea stilului de viață sănătos.

Măsurile luate până în anul 1999 au constituit un răspuns pentru aceste obiective, deși s-au materializat în mod specific pentru diferite țări. Aceasta nu poate decât să reflecte diferențele în dezvoltarea istorică ale sistemelor naționale, a felului în care sunt organizate și fondate, precum și a unui anumit standard al serviciilor. Cea mai importantă diferență organizațională este între țările în care există un serviciu național de sănătate gratuit din punctul de vedere al distribuției – ca țările nordice, Anglia și Irlanda – în care cheltuielile sunt susținute prin intermediul unor taxe generale, și țările în care există sisteme bazate pe asigurări, unde contribuțiile sunt percepute special pentru accesul la serviciile de sănătate și unde oamenii sunt despăgubiți în funcție de serviciile pe care le-au accesat.

Măsurile actuale prin intermediul cărora se intenționează obținerea unei consolidări a sistemelor de sănătate sunt detaliate în continuare:

➤ Descentralizarea responsabilității serviciilor de sănătate

Metoda prin care s-a încercat creșterea eficienței furnizării serviciilor de sănătate este prin intermediul transferării responsabilității către nivelele regionale și locale, sau chiar în unele cazuri către spitale și medici generaliști. Scopul este acela de a permite o luare în considerare mai însemnată a nevoilor locale și o mai bună coordonare între nevoi și resurse. Acest lucru a fost asociat în unele țări cu o separare clară între cererea și oferta de servicii de sănătate și cu numirea unor profesioniști în funcții administrative menite să îmbunătățească managementul serviciilor.

➤ Măsuri privind creșterea eficacității costurilor și a calității tratamentului

Eforturile privind creșterea eficacității utilizării resurselor au luat diferite forme. A existat spre exemplu a tendință crescută de a îmbunătăți informația disponibilă despre costul tratamentelor diferitelor boli, de a încerca să se țină tot mai mult cont de costuri pentru a determina nevoia de servicii și pentru a o putea raționaliza.

➤ Mecanismele pieței

Un mod foarte răspândit de inducere a schimbărilor în domeniul serviciilor de sănătate, este încercarea de a introduce mecanismele pieței pentru creșterea eficienței. În cadrul acestor măsuri se include și o mai clară demarcare între oferta și cererea de servicii specificată mai sus. În acest sens au fost introduse contracte formale între consumatori și distribuitori, care stipulează serviciile ce vor fi prestate, termenii și condițiile aplicate acestora, precum și stabilirea unui sistem intern de plată, contribuind astfel la conștientizarea de către pacient a costurilor implicate în vederea oferirii îngrijirii și tratamentului.

➤ Reducerea cheltuielilor cu medicamentele

Măsurile luate în această direcție vizează implicarea pacienților în plată medicamentelor prescrise pentru tratamentul lor (co-plată), încurajându-se astfel economia în folosul pacienților. Măsurile mai directe vizează folosirea într-un anumit număr de state membre a medicamentelor generice, sau restricționarea/interzicerea completă a unor anumite mărci scumpe de produse farmaceutice.

➤ Îngrijirea pe termen lung

În condițiile în care persoanele în vârstă apelează mult mai des la serviciile de sănătate se estimează că în viitor se va aplica o presiune tot mai mare asupra acestor servicii datorită creșterii numărului persoanelor peste 70 de ani. O proporție mare din această presiune este atribuită nevoii acestor persoane de a li se acorda îngrijire pe termen lung comparativ cu nevoia lor pentru medicamente. În condițiile în care numărul persoanelor ce solicită îngrijiri a crescut datorită imposibilității acoperii acestei solicitări la nivel familial, nevoia pentru acordarea de asistență a crescut în multe din statele membre și a devenit o provocare importantă pentru politica socială, din punctul de vedere al posibilităților de acordare a asistenței precum și a posibilității de finanțare a acesteia.

În acest context este mai puțin important cine este responsabil pentru asigurarea acestor servicii, ci cine trebuie să suporte din punct de vedere financiar aceste servicii. Până în prezent îngrijirea acordată pe termen lung a fost parte integrantă a sistemului de protecție socială doar în anumite State Membre. Germania, Austria și Luxemburgul sunt cele mai recente exemple. În alte state, ca Italia, organizațiile non-profit dețin un rol important în oferirea de asistență. De asemenea, rolul familiei rămâne important mai ales în ceea ce-i privește pe bătrâni și pe handicapați.

În condițiile în care aceste măsuri vor fi luate în considerare pentru consolidarea sistemelor de sănătate și pentru realizarea obiectivelor propuse, atâta vreme cât este acceptată și pusă în practică implicarea economicului, a unei administrații și a unui management performant în vederea obținerii unor rezultate de excepție, sistemele de sănătate din UE nu vor cunoaște decât progresul.

7.2.2. Context Național

În completarea obiectivelor ce derivă din strategiile, planurile și programele naționale de dezvoltare, Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României Orizonturi 2013-2020-2030 stabilește direcțiile principale de acțiune pentru însușirea și aplicarea principiilor dezvoltării durabile în perioada imediat următoare, printre care:

“Modernizarea accelerată a sistemelor de educație și formare profesională și de sănătate publică, ținând seama de evoluțiile demografice nefavorabile și de impactul acestora asupra pieței muncii.”

Sistemul de sănătate din România este de tip asigurări sociale și are ca scop garantarea accesului echitabil și nediscriminatoriu la un pachet de servicii de bază pentru asigurați. În anul 2005, gradul de cuprindere în sistemul Casei Naționale de Asigurări de Sănătate era de 96,08% în mediul urban și de 98,25% în zonele rurale. Măsurile de modernizare întreprinse începând cu anul 1998 și legiferarea reformei sistemului sanitar în

2006 au creat premise pentru îmbunătățirea serviciilor în acest sector prin descentralizarea unor activități, introducerea noțiunii de medic de familie la libera alegere a pacienților, dezvoltarea bazei de tratament și prevenție și a accesibilității la servicii medicale de calitate, sporirea eficacității intervențiilor de urgență. Începând din anul 2008 majoritatea unităților sanitare funcționează în regim autonom, în administrația autorităților locale sau județene.

Cu toate acestea, sistemul de sănătate înregistrează disfuncționalități privind capacitatea de a face față cerințelor societății moderne datorită infrastructurii precare, gestiunii defectuoase și insuficienței cronice a investițiilor, pe fondul unor probleme socio-economice, de mediu, de nutriție și de stres persistente. Deși în ultimii cinci ani se înregistrează un anumit trend descrescător, potrivit datelor din Raportul asupra Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului (2007), România se situează în continuare pe ultimul loc în Europa la indicatorul mortalității infantile, cu 13,9 la o mie de născuți vii în 2006 (17,1 la mie în mediul rural) și la incidența îmbolnăvirilor de tuberculoză (de 10 ori față de media UE).

Infrastructura sistemului de ocrotire a sănătății se plasează, din punctul de vedere al gradului de acoperire și al calității serviciilor, la un nivel de sub 50% în comparație cu cele 10 țări care au aderat la UE după 2004. Deși numărul de paturi în spitale este de 6,6 la mia de locuitori (peste media UE de 6,1), majoritatea acestora se află în clădiri de peste 50-100 de ani vechime, insalubre și inadecvat echipate.

Încadrarea sistemului cu personal medico-sanitar având calificare superioară este net deficitară în România (19,5 medici la 10.000 de locuitori față de media UE de 28-29), situația fiind încă și mai serioasă în privința cadrelor medii, cu 2,04 la fiecare medic (față de 2,66 în Ungaria sau 2,76 în Republica Cehă).

Persistă serioase diferențe în ceea ce privește accesul la serviciile medicale atât sub aspect regional cât și social, cu o vulnerabilitate mai mare în rândul categoriilor defavorizate. În condițiile în care peste 40% din populație trăiește în mediul rural, mai puțin de 11% dintre medici își desfășoară activitatea la țară, de peste cinci ori mai puțini decât în mediul urban.

Ca și în alte țări europene, se constată o deteriorare a stării de sănătate mentală și emoțională, cu puțin peste valorile medii europene, creșterea numărului abuzurilor și dependenței de substanțe psihoactive, a ratei suicidului și a factorilor de stres, expansiunea comportamentelor agresive și violente, inclusiv în rândul minorilor.

Îmbătrânirea generală a populației adaugă presiuni crescânde asupra unui sistem de sănătate și așa subrezit.

Obiectivul național stabilit pentru orizontul 2013 a fost definit prin:

“Îmbunătățirea structurii sistemului de sănătate, a calității actului medical și a îngrijirilor furnizate în cadrul serviciilor de sănătate; ameliorarea stării de sănătate a populației și creșterea performanței sistemului de sănătate.”

Principalele direcții de activitate stipulate pe termen scurt, pentru orizontul 2013, au fost:

- ❖ Creșterea accesibilității la serviciile medicale;
- ❖ Creșterea calității serviciilor medicale;
- ❖ Îmbunătățirea finanțării sistemului de sănătate;
- ❖ Descentralizarea sistemului sanitar;
- ❖ Reorganizarea instituțională a Ministerului Sănătății Publice, a structurilor din subordinea sau coordonarea sa.

Orizontul 2020 stabilește un alt obiectiv național:

“Atingerea unor parametri apropiați de nivelul mediu actual al stării de sănătate a populației și al calității serviciilor medicale din celelalte state membre ale UE; integrarea aspectelor de sănătate și demografice în toate politicile publice ale României.”

Având în vedere țintele strategice ale sectorului sanitar și măsurile preconizate pentru perioada anterioară, începând cu anul 2014 vor fi consolidate noile structuri instituționale, în special pentru asigurarea calității serviciilor de asistență medicală în condițiile descentralizării și managementului pe programe. Se vor iniția noi măsuri, inclusiv prin inițiative legislative, pentru fundamentarea deciziilor în domeniul politicilor de sănătate prin analiza performanței sistemului în funcție de rezultate, evaluarea tehnologiilor, efectuarea sistematică de cercetări de cost/eficacitate și cost/beneficiu.

Prin implementarea principalelor programe de sănătate, se prevede continuarea trendului descrescător în privința mortalității și morbidității infantile și materne, incidenței îmbolnăvirilor și mortalității prin boli transmisibile și prin cancer (scădere cu 50%). În acest scop, se va trece la al doilea val de servicii organizate la nivel populațional pentru prevenția secundară (screening) în privința cancerului de col uterin, a incidenței și mortalității prin cancer de sân și de colon.

Va continua creșterea procesului de acoperire a populației cu servicii de bază cum ar fi asistența de urgență, creșterea cu 50% a accesului la servicii de asistență medico-sanitară (îngrijiri pe termen lung) a populației de vârstă a treia, creșterea acoperirii cu servicii paliative la 60% din necesar și cu servicii de asistență de psihiatrie comunitară la 70% din necesar.

În perspectiva orizontului 2030 se definește drept obiectiv național:

“Alinierea deplină la nivelul mediu de performanță, inclusiv sub aspectul finanțării serviciilor de sănătate, al celorlalte state membre ale UE.”

România se va alinia, în linii generale, la cerințele și standardele UE privind accesul la serviciile de bază privind asistența de urgență, asistența medicală primară, controlul cancerului, asigurarea cu servicii de sănătate mintală la nivelul comunității.

În privința excluziunii sociale, studiul elaborat de *Comisia Prezidențială pentru Analiza Riscurilor Sociale și Demografice din România* (CPARSD 2009) a identificat o serie de grupuri sociale marginalizate de la accesul la serviciile de sănătate: familiile a căror sărăcie este accentuată de procesele de dezorganizare socială; familiile sărace cu mulți copii; o mare parte a populației de romi; locuitori săraci ai zonelor rurale izolate care nu au banii

necesari pentru a se deplasa în orașe unde sistemul medical este mai bine organizat, iar serviciile medicale oferite sunt mult mai variate și mai calitative (risc accentuat și de închiderea unor spitale în anul 2011 în orașele mici și unele comune); persoanele fără loc de muncă și lipsite de un venit constant; persoanele fără locuință.

7.2.3. Sănătatea în municipiul Deva

Potrivit datelor furnizate de către Direcția de Sănătate Publică a județului Hunedoara, municipiul Deva beneficiază de un singur spital, Spitalul Județean de Urgență Deva și un ambulatoriu de specialitate, Serviciul de Ambulanță Județean Hunedoara, ambele aflate în sectorul public. În anul 2009, Spitalul Județean de Urgență Deva dispune de un număr de 828 paturi, iar personalul medical cuprinde un număr de 154 medici și 520 persoane care alcătuiesc personalul mediu sanitar.

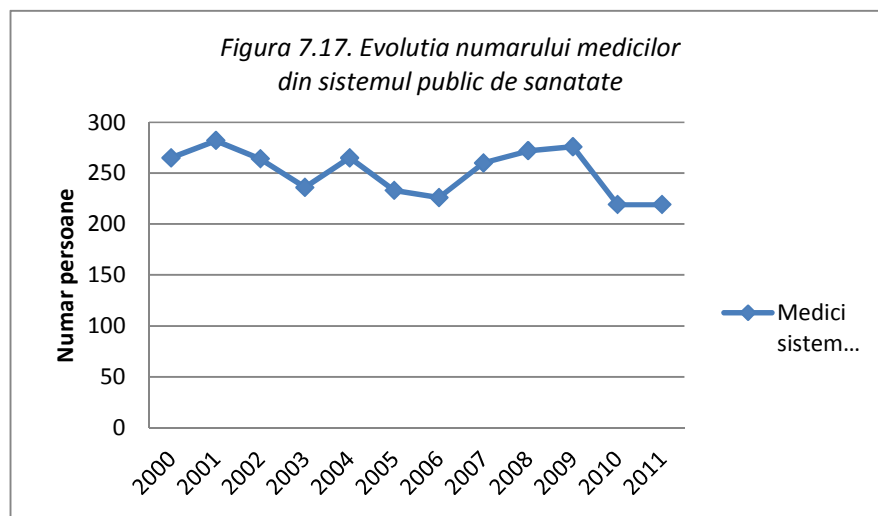
Serviciul de Ambulanță Județean Hunedoara cuprinde stația centrală Deva și 10 substații în localitățile: Ilia, Hunedoara, Călan, Petroșani, Vulcan, Lupeni, Brad, Orăștie, Hațeg, Pui. Personalul medical cuprinde 29 medici și 125 persoane care alcătuiesc personalul mediu sanitar.

Începând cu data de 01.07.2009, Consiliul Local Deva prin Serviciul Public Local de Asistență Socială a preluat personalul medico-sanitar din cadrul cabinetelor școlare din unitățile de învățământ local, conform Ordonanței nr.162/2008 privind transferul ansamblului de atribuții și competențe exercitate de Ministerul Sănătății Publice către autoritățile administrației publice locale. Personalul medico-sanitar care își desfășoară activitatea în cadrul cabinetelor școlare din unitățile de învățământ asigură asistență medicală preventivă și curativă constând în: examinare medicală; supraveghere epidemiologică; tratamente; campanii de vaccinare; verifică condițiile de igienă din spațiile de învățământ; verifică condițiile de alimentație din cantinele școlare.

Analiza principalilor indicatori statistici privind sistemul de sănătate publică din cadrul municipiului Deva se va realiza pe baza datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, înregistrate în Fișa localității municipiului Deva, prezentate în Anexa 7.

O primă analiză se referă la **personalul medical**, pe baza datelor din Tabelul A – Anexa X. Astfel, în timp ce numărul medicilor din sistemul public a înregistrat fluctuații de la an la an, valoarea finală a intervalului pentru care se dispune de date de analiză, 219 în anul 2011, înregistrând o scădere cu 17,36% față de valoarea aferentă începutului intervalului de analiză – 265 medici în anul 2000. Graficul din Figura 7.17 ilustrează această evoluție.

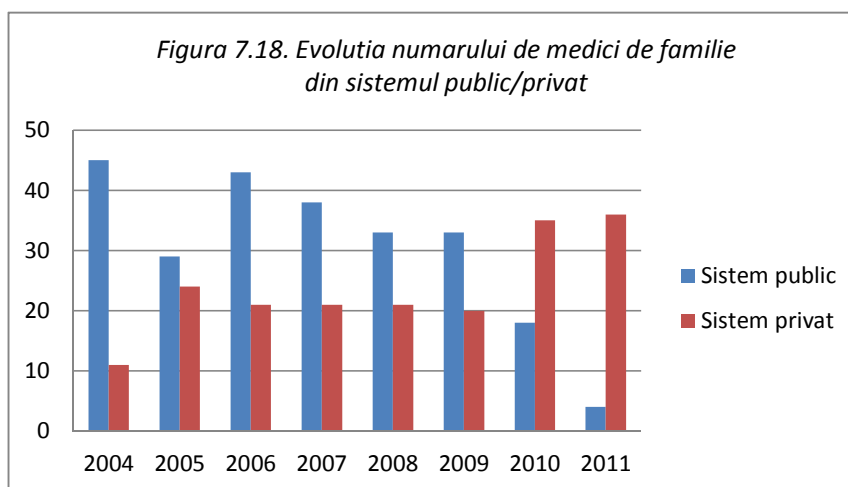
O evoluție cu conexiune directă s-a înregistrat la categoria medicilor de familie din sectorul public în comparație cu medicii de familie din sectorul public. Vom analiza această relație pe perioada 2004-2011, pentru care datele statistice la dispoziție sunt relevante. Astfel, descreșterea de la 45 la 4 medici de familie din sectorul public, pe perioada analizată, este urmată cu consecvență de creșterea numărului de medici de familie din mediul privat, de la 11 la 36. Graficul din Figura 7.18 prezintă această evoluție.

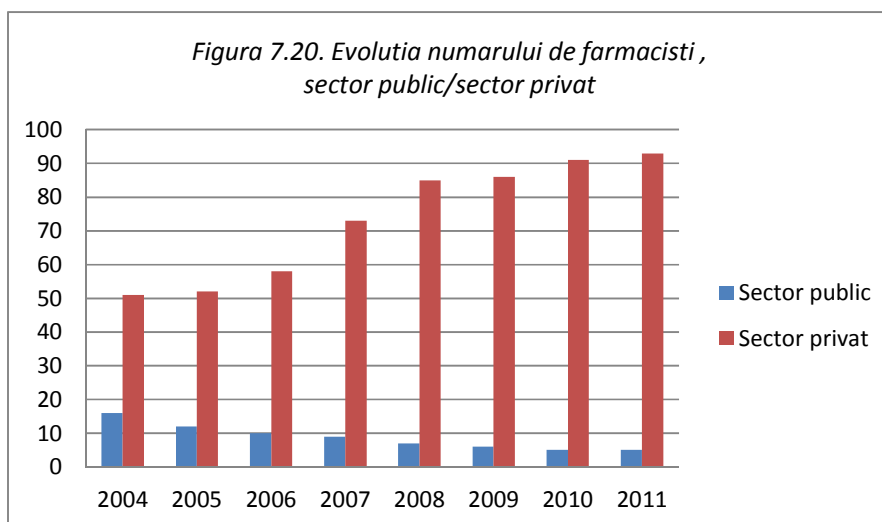
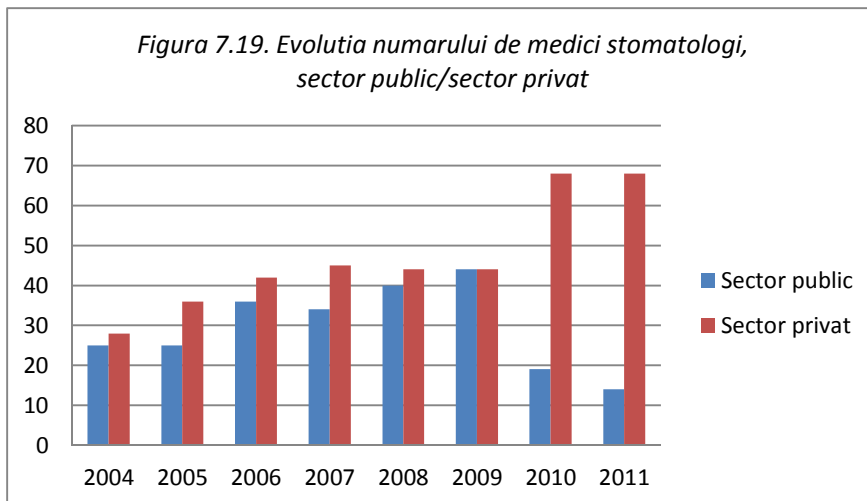

O situație similară s-a înregistrat și la categoria stomatologilor – sector public față de sectorul privat. Astfel, dacă ne referim tot la perioada 2004-2011, descreșterea stomatologilor din sistemul public de la 25 la 14, concomitent cu creșterea numărului stomatologilor din sectorul privat, de la 28 la 68 medici. Graficul din Figura 7.19 prezintă această evoluție corelată.

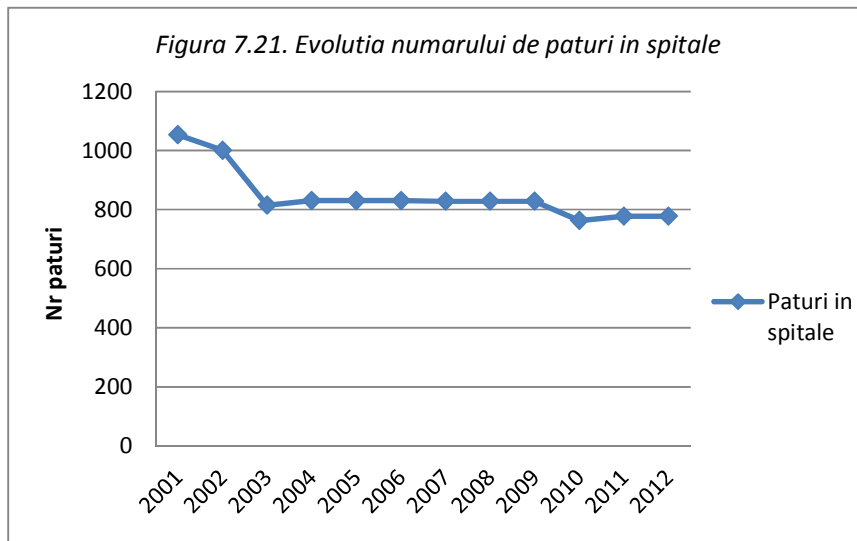
Farmacisții au avut aceeași evoluție – sistem public/sistem privat, respectiv descreștere de la 16 la 5 în sistemul public și creștere de la 51 la 93 în sectorul privat (Figura 7.20).

În schimb, personalul mediu sanitar a oscilat de la an la an, fără să poată fi stabilită o regulă generală de evoluție a numărului acestuia în sectorul public, respectiv sectorul privat. Astfel, dacă în sectorul public erau 794 persoane în anul 2004, la sfârșitul perioadei de analiză, deci în acest caz 2011, erau 633 de persoane. În sectorul privat, de la 103 persoane în 2004 s-a trecut la 109 persoane în 2011, cu o scădere în 2006 până la 39 de persoane.

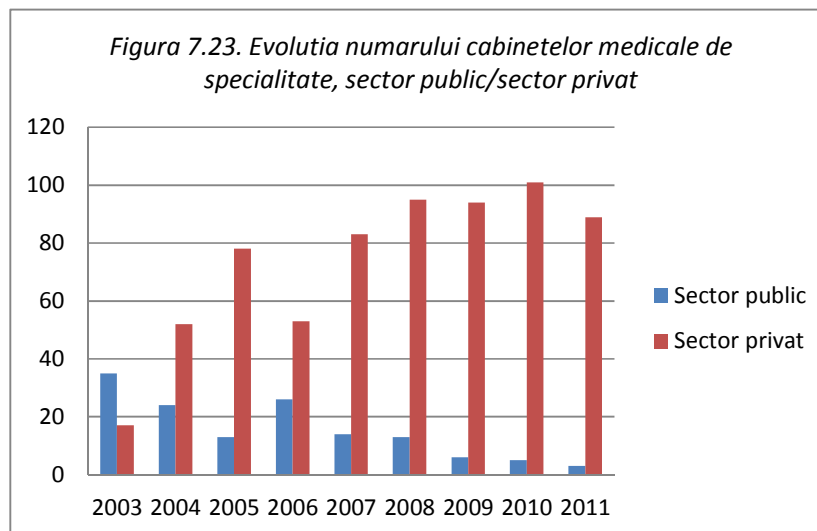

Referitor la capacitatea de spitalizare, ne vom referi la numărul de paturi în spitale și vom analiza perioada 2001-2012. Tendința este clară în acest caz, prin trecerea de la 1.053 paturi în spitale în 2001, la 778 paturi în 2012, deci o scădere cu 26% (Figura 7.21).

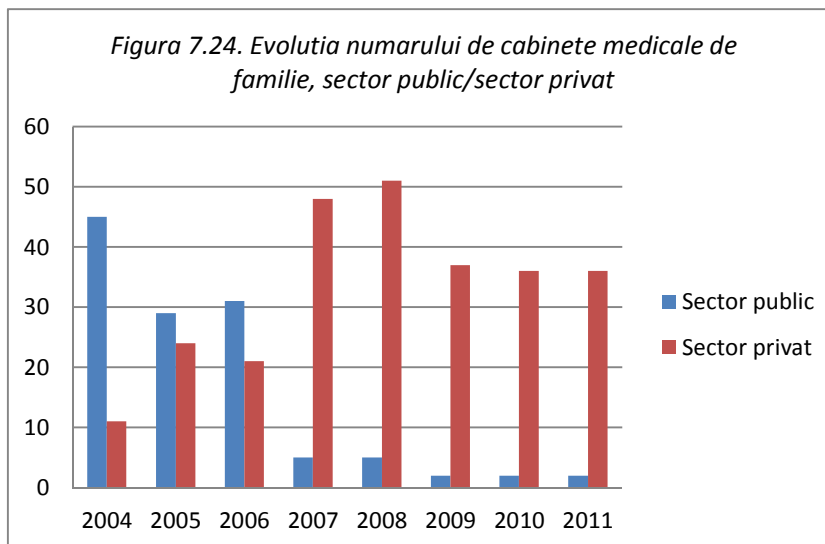

Unitățile medicale au cunoscut o trecere de la sectorul public spre cel privat, situație care poate fi exemplificată prin evoluția mai multor categorii de unități medicale. Dintre acestea ne vom referi la cabinetele medicale de specialitate și cabinetele medicale de familie.

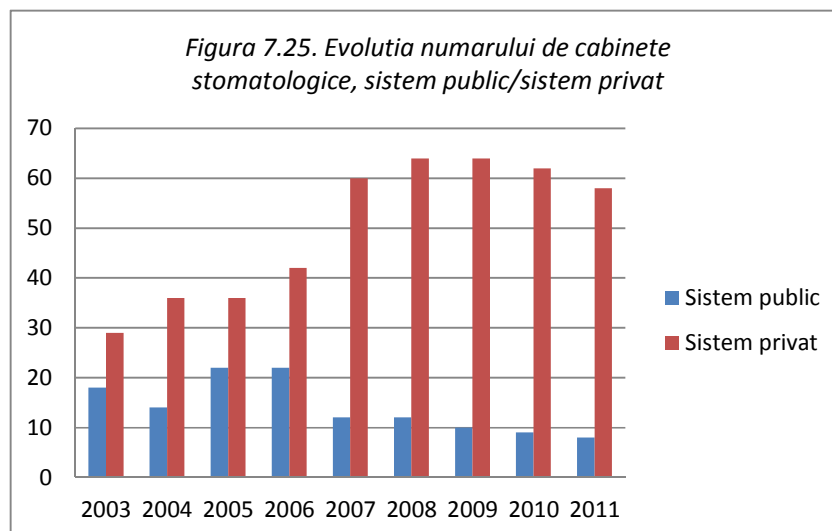
Cabinetele medicale de specialitate din sectorul public au scăzut în perioada 2003-2011, de la 35 la 3 cabinete, în timp ce în sectorul privat au crescut de la 17 la 89 (Figura 7.23).

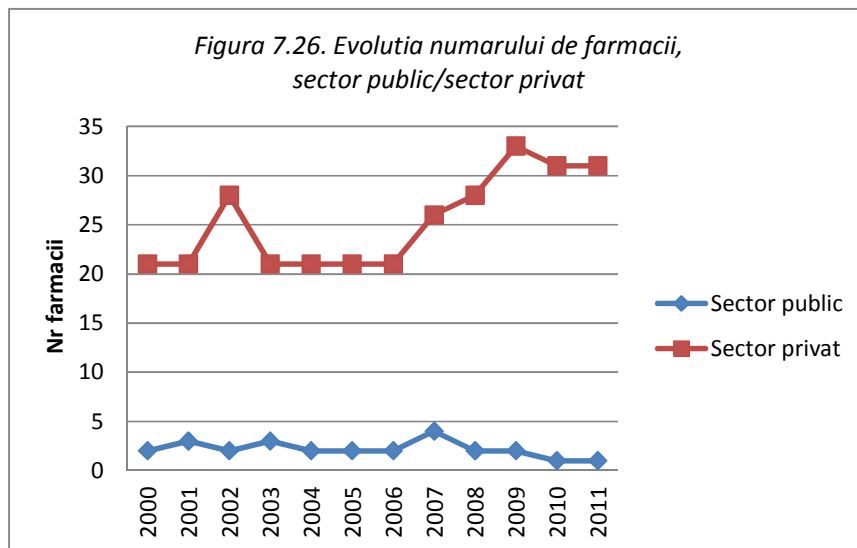
O situație similară au înregistrat și cabinetele medicale de familie. În acest caz, dacă ne referim la perioada 2004-2011, în sistemul public a avut loc o scădere de la 43 la 2 cabinete, iar în sistemul privat evoluția a fost inversă, prin creștere de la 11 la 36 cabinete (Figura 7.24).

Unitățile medicale de tip cabinete stomatologice au avut o evoluție clar orientată spre mediul privat, fiind preponderente numeric chiar de la începutul perioadei analizate. Astfel, în perioada 2003-2011 în sistemul public s-a trecut de la un număr de 18 cabinete la 8 cabinete, iar în aceeași perioadă cabinetele stomatologice particulare au crescut de la 29 la 58 de cabinete. În Figura 7.25 se poate observa evoluția cabinetelor stomatologice.

Datele statistice din perioada 2000-2011 referitoare la farmacii reflectă de asemenea o dezvoltare a sistemului privat, prin trecerea de la 21 de farmacii private în anul 2000 la un număr de 31 de farmacii în 2011. Concomitent, farmaciile publice au trecut de la 2 în 2000, la 1 în 2011, cu creștere în interiorul intervalului la 3 (anii 2001 și 2003), respective 4 (anul 2007). Graficul din Figura 7.26 exprimă această evoluție.

Laboratoarele medicale au înregistrat o evoluție mai lentă și puțin diferită de trendul evidențiat la celelalte caracteristici analizate. Astfel, laboratoarele private au rămas în număr de 5, cu unele treceri în interiorul perioadei spre 6, în timp ce laboratoarele publice au crescut numeric de la 8 în 2006, la 12 în 2011. Laboratoarele de tehnică dentară au fost preponderant private, în general 8 laboratoare (numai în 2001 au fost 9 laboratoare).

7.2.4. Direcții strategice de sănătate publică

În concordanță cu **Strategia Națională de Sănătate**, în cadrul ariei strategice „Sănătate publică”, Direcția de Sănătate Publică a județului Hunedoara urmărește:

- ⇒ prin **Programul Național VI**, îmbunătățirea sănătății materne, neonatale și a copilului (indicatori demografici pe 11 luni comparativ):
 - 2012 natalitate: 3024 nasteri /județ; municipiul Deva 687 nasteri;
 - 2012 mortalitate: 4921 decese /județ; municipiul Deva 1261 decese;
 - 2013 natalitate : 2614 nasteri /județ; municipiul Deva 632 nasteri;
 - 2013 mortalitate: 4455 decese /județ; municipiul Deva 1151 decese;
 - ❖ Prin acest program se urmărește conștientizarea și educarea populației privind soluțiile eficiente cu caracter preventiv (primar, secundar sau terțiar); în acest context, DSP a desfășurat 35 de acțiuni împreună cu instituțiile cu care are protocoale de colaborare.
- ⇒ prin **Programul Național PN I**:
 - Programul național de imunizare:
 - Subprogramul de vaccinări obligatorii;
 - Subprogramul de vaccinări opționale pentru grupele de risc;
 - Programul național de supraveghere și control al bolilor transmisibile prioritare;
 - Programul național de prevenire, supraveghere și control al infecției HIV;
 - Programul național de prevenire, supraveghere și control al tuberculozei;
 - Programul național de supraveghere și control al infecțiilor nosocomiale și monitorizare a utilizării antibioticelor și a antibioticorezistenței;
- ⇒ prin **Programul Național PN IV**:
 - Programul național de depistarea precoce activă a cancerului de col uterin;
 - Programul național de sănătate mintală și profilaxie în patologia psihiatrică;
 - Programul național de transplant de organe, țesuturi și celule de origine umană:
 - Subprogramul de transplant de organe, țesuturi și celule de origine umană;
 - Subprogramul de transplant de celule stem hematopoietice periferice și centrale;
 - Subprogramul de fertilizare în vitro și embriotransfer;
 - Programul național de boli endocrine;
 - Programul național de tratament pentru boli rare;
 - Programul național de management al Registrelor naționale;

Prin PN I și PN IV se realizează:

- Controlul eficient al epidemiilor și supravegherea bolilor transmisibile, inclusiv cu accent pe bolile transmisibile cu povară relativ mare în populație;
- Reducerea poverii prin boli netransmisibile evitabile, inclusiv intervenții privind patologii cronice istoric neglijate (cancer, boli cardiovasculare, diabet, sănătatea mintală, boli rare).

- ⇒ prin **Programul Național PN II -Sănătatea în relație cu mediul-** se realizează activități de monitorizare a factorilor de mediu, viață și muncă.

⇒ prin **Programul Național PN II -Sănătatea în relație cu mediul-** se realizeaza activități de monitorizare a factorilor de mediul , viață și muncă.

Prin **aria strategică 2: Servicii de sănătate** se realizeaza legatura cu Ministerul Sanatatii privind:

- ❖ Dezvoltarea în continuare a unui sistem de servicii de asistență comunitară de bază destinate grupurilor vulnerabile;

În județul Hunedoara există un numar de 20 de asistenti comunitari și 2 mediatori sanitari, dar niciunul în municipiul Deva.

- ❖ Creșterea eficacității și diversificarea serviciilor de asistență medicală primară;

În județul Hunedoara există:

- 244 de cabinete medicale ale medicilor de familie;
- 240 cabinete medicale de medici stomatologi;
- 4 centre de permanenta ale medicilor de familie,

care ajuta foarte mult la degrevarea serviciilor de urgenta prespitalicesti și spitalicesti, și care pot să asigure astfel medicina de urgenta pentru cazurile în care viața pacientilor este în pericol;

Niciunul nu funcționează în municipiul Deva.

- ❖ Consolidarea calității și eficacitatii serviciilor furnizate în ambulatorul de specialitate;

Pe lângă cele 9 ambulatorii integrate ale spitalelor din județ,funcționeaza și 251 de cabinete medicale ale medicilor specialisti din care 88 în Deva.

- ❖ Creșterea gradului de siguranță a populației prin consolidarea sistemului integrat de urgență și asigurarea accesibilității la asistența medicala de urgență adecvată în mod echitabil;

În jud.Hunedoara funcționează 3 Unitati de primiri urgente (Spitalul județean Deva, Spitalul Hunedoara și Spitalul Petrosani) și 5 Compartimente de primiri urgenta, la spitaleledin Brad, oraștie, Hateg,Vulcan,Lupeni.

- ❖ Creșterea accesului la servicii de reabilitare, recuperare, paliative și de îngrijiri petermen lung;

A fost redeschis spitalul Petrila, ca sectie exterioara a Spitalului Petrosani, singura sectie din județ unde se asigura paliative și de îngrijiri pe termen lung.

- ❖ Crearea de rețele de furnizori de asistență medicală

Deschiderea RMN în municipiul Deva – clinica privata care asigura servicii paraclinice de RMN; astfel bolnavii care au nevoie de aceste investigatii nu mai este necesar să se deplaseze până le Petrosani sau Arad.

Prin **aria strategică 3 – Măsuri transversale** se realizează

- ❖ Dezvoltarea guvernantei sistemului de sănătate, inclusiv monitorizarea și evaluarea performanței acestuia;
- ❖ Întărirea colaborării intersectoriale (Sănătate în toate politicile) prin realizarea de colaborări între instituțiile din județ și DSP județ Hunedoara.

7.3. Asistența socială

7.3.1. Sistemul de asistență socială

Asistența socială este componenta non-contributivă a sistemului de protecție socială și reprezintă ansamblul de instituții și măsuri prin care statul, autoritățile publice ale administrației locale și societatea civilă asigură prevenirea, limitarea sau înlăturarea efectelor temporare sau permanente ale unor situații care pot genera marginalizarea sau excluderea socială a unor persoane. Obiectivul principal al sistemului de asistență socială îl constituie protejarea persoanelor care, datorită unor motive de natură economică, fizică, psihică sau socială, nu au posibilitatea să își asigure nevoile sociale, să își dezvolte propriile capacități și competențe pentru participarea activă la viața socială.

Cadrul instituțional

Adoptarea *Legii nr.705/2001 privind sistemul național de asistență socială* a constituit pasul decisiv în crearea coerenței legislative și instituționale în acest domeniu.

Principalele direcții ale sistemului nou creat sunt:

1. *O nouă abordare a construcției instituționale după principiul „pâlniei”:*

La nivel central, politica de asistență socială este coordonată de *Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei*, și este realizată de mai multe instituții guvernamentale cu rol sau cu unele atribuții în domeniu (*Ministerul Sănătății, Ministerul Justiției, Ministerul Administrației și Internelor, Ministerul Educației și Cercetării* și alte instituții centrale).

Coordonarea concertată a domeniului asistenței sociale s-a realizat odată cu trecerea în subordinea Ministerului Muncii, Solidarității Sociale și Familiei a Autorității Naționale pentru Persoanele cu Handicap, a Autorității Naționale pentru Protecția Copilului și Adopție și a Agenției Naționale pentru Protecția Familiei, începând cu anul 2003.

Din anul 2005 funcționează *Colegiul pentru coordonarea asistenței sociale* care este coordonat de ministrul muncii, solidarității sociale și familiei. Colegiul asigură caracterul unitar al politicii generale în domeniul asistenței sociale, cât și în ceea ce privește politicile sectoriale.

La nivel local (județ și localitate) sistemul de asistență socială este integrat și unitar, prin coordonarea activităților desfășurate de Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei prin direcțiile sale teritoriale și serviciul public de asistență socială din subordinea consiliilor județene și locale, înființat în baza *Hotărârii Guvernului nr. 90/2003 pentru aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a serviciului public de asistență socială și Legii nr.272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului*.

2. *Descentralizarea asistenței sociale la nivel de autoritate locală.*

Autoritățile locale primesc responsabilități accentuate în stabilirea drepturilor de asistență socială, cât și în furnizarea suportului financiar și în servicii. În același timp, se consolidează rolul consiliilor județene în dezvoltarea activității de asistență socială la nivel județean și în organizarea și susținerea activităților de asistență socială la nivel local.

Activitatea de protecție a drepturilor copilului și a persoanelor cu handicap sunt apanajul direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului din subordinea consiliilor județene.

3. *Organizarea sistemului național de servicii de asistență socială se întemeiază pe următoarele principii fundamentale:* Centrarea pe familie și comunitate; Organizarea comunitară; Parteneriatul; Complementaritatea; Diversificarea activităților pe măsura creșterii resurselor.

Principiile care stau la baza serviciilor sociale

Solidaritatea socială: întreaga comunitate participa la sprijinirea persoanelor care nu își pot asigura singure nevoile sociale.

Centrarea pe familie și comunitate: are ca obiectiv întărirea și dezvoltarea mediilor naturale de viață ale persoanelor (familia și comunitatea). Din această perspectivă, finalitatea serviciilor sociale este dezvoltarea capacităților individuale de funcționare și o mai bună integrare socială a individului cât și realizarea unui mediu social suportiv.

Abordarea globală: pornește de la premiza că problemele unei persoane, familii sau comunități sunt interdependente și nu se pot trata separat. Din acest motiv, intervenția lucrătorului social va porni de la diagnoza bazată pe o înțelegere globală a tuturor problemelor existente și, acolo unde este nevoie, intervenția lui va fi completată de servicii de asistență socială de tip specializat.

Organizarea comunitară: necesitatea de eficientizare a serviciilor sociale prin organizarea lor la nivelul județului și comunităților locale, prin preluarea lor de către autoritățile publice locale sau la nivel zonal iar, acolo unde nu se poate, prin realizarea unui parteneriat între mai multe comunități.

Parteneriatul: activând o largă participare a mai multor instituții, organizații, autorități, prieteni, vecini, colegi, familie, alți reprezentanți ai societății civile, a tuturor actorilor comunitari în vederea realizării obiectivelor propuse.

Complementaritatea: este realizată între sistemul public și cel neguvernamental. Sistemul public garantează acoperirea drepturilor sociale, dezvoltă și organizează serviciile prevăzute de lege și susține financiar acțiunile organizațiilor neguvernamentale. Astfel, atât sistemul public de servicii sociale, cât și cel non-guvernamental, se înscriu într-o politică socială unitară, coerentă, de sprijin eficient a celor aflați în nevoie.

Lucrul în echipă: bazat pe acțiunea comună a mai multor specialiști din domenii diferite care pot da răspuns problemelor complexe ale beneficiarilor. Resursele importante ale activității eficiente în echipă sunt suportul reciproc profesional și uman, consultarea, luarea împreună a deciziilor cu privire la abordarea fiecărui caz.

Diversificarea activităților pe măsura creșterii resurselor: sistemul de servicii sociale reprezintă un cadru instituțional structurat în care activitățile se diversifică pe măsura apariției de noi resurse sau de noi probleme; diversificarea problematicei necesită crearea unui management eficient și eficace de sistem și nu trebuie să conducă la înființarea de noi instituții noi, axate doar pe o anumită nevoie sau categorie de beneficiar.

Masuri de asistență socială

Din punct de vedere al măsurilor de asistență socială acestea se împart în:

- ⇒ prestații de asistență socială (alocații familiale, ajutoare și indemnizații)
- ⇒ și servicii sociale.

A.Prestațiile de asistență socială reprezintă transferuri financiare care pot fi acordate pe o perioadă determinată și cuprind: alocații familiale, ajutoare sociale, indemnizații.

Alocațiile familiale se acordă familiilor cu copii și au în vedere, în principal, nașterea, educația și întreținerea copiilor.

Ajutoarele sunt prestații acordate în bani și în natură persoanelor sau familiilor ale căror venituri sunt insuficiente pentru acoperirea nevoilor minime și se materializează în :

- ✓ ajutorul social acordat în baza *Legii nr.416/2001 privind venitul minim garantat*;
- ✓ ajutorul pentru încălzirea locuinței acordat în baza *Ordonanței de urgență a Guvernului nr.5/2003 privind acordarea de ajutoare pentru încălzirea locuinței, precum și a unor facilități populației pentru plata energiei termice*, cu modificările și completările ulterioare;
- ✓ ajutorul bănesc pentru achiziționarea unei centrale termice individuale sau a unui arzător automatizat, în baza *OUG nr.91/2005 privind instituirea Programului de acordare a unor ajutoare bănești populației cu venituri reduse care utilizează pentru încălzirea locuinței gaze naturale*;
- ✓ ajutorul rambursabil pentru refugiați.

Indemnizațiile se acordă persoanelor pentru favorizarea incluziunii sociale și asigurării unei vieți autonome și pot fi:

- ✓ alocația socială pentru adulții nevăzători cu handicap grav sau accentuat.
- ✓ indemnizația pentru însoțitorul adultului nevăzător cu handicap grav
- ✓ indemnizația pentru adulții nevăzători cu handicap grav salariați;
- ✓ indemnizația cuvenită adulților cu handicap grav sau accentuat alții decât nevăzătorii.
- ✓ indemnizația lunară de hrană pentru copii și adulți infectați/bolnavi HIV/SIDA.

Finanțarea prestațiilor de asistență socială se realizează, în principal, din bugetul de stat și din bugetele locale, conform legilor speciale care reglementează acordarea acestor prestații.

B. Serviciile sociale reprezintă ansamblul complex de măsuri și acțiuni realizate pentru a răspunde nevoilor sociale ale persoanelor, familiilor, grupurilor sau comunităților în vederea prevenirii și depășirii unor situații de dificultate, vulnerabilitate sau dependență pentru creșterea calității vieții și promovarea coeziunii sociale.

Serviciile sociale, alături de prestațiile sociale, precum și de alte sisteme de securitate socială, intervin pentru soluționarea unor probleme potențial generatoare de excluziune socială.

Serviciile sociale sunt asigurate de către autoritățile administrației publice locale, precum și de persoane fizice sau persoane juridice publice ori private.

Furnizarea serviciilor sociale se bazează pe principii, cum sunt : solidaritatea socială, centrarea pe familie și comunitate, abordarea globală, organizarea comunitară, parteneriatul, complementaritatea și lucrul în echipă.

Tipurile mari de servicii sociale sunt:

- *servicii cu caracter primar* care au drept scop prevenirea sau limitarea unor situații de dificultate sau vulnerabilitate care pot duce la marginalizarea sau excluderea socială ;
- *servicii specializate* care au drept scop menținerea, refacerea sau dezvoltarea capacităților individuale pentru depășirea unei situații de nevoie socială.

Finanțarea serviciilor sociale se realizează, în principal, din bugetele locale, bugetul de stat, contribuțiile beneficiarilor, sponsorizări și donații.

7.3.2. Asistența socială locală

Reprezentanții instituțiilor din cadrul sistemului de asistență socială aparținând autorităților administrației publice locale și județene abordează, printr-un efort concentrat împreună cu reprezentanții instituțiilor cu atribuții specifice și cu aportul societății civile, un model care se cere pus în practică, un model pentru modificări structurale compatibile cu standardale Uniunii Europene.

Principalii furnizori publici de servicii sociale acreditați sunt:

- ⇒ Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Hunedoara, serviciu specializat la nivel județean;
- ⇒ Direcția de Asistență Socială, la nivelul Consiliului Local al Municipiului Deva.

Furnizorii publici de servicii sociale fac obiectul *Registrului electronic unic al serviciilor sociale*, care este apanajul Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale - Politici familiale, incluziune și asistență socială

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Hunedoara asigură aplicarea politicilor sociale la nivel județean, în domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor singure, persoanelor vârstnice, persoanelor cu handicap, precum și oricăror persoane aflate în nevoie. *Direcția de Asistență Socială Deva*, aflată în subordinea *Consiliului Local al Municipiului Deva*, are rolul de a identifica și soluționa probleme sociale ale comunității din domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor singure, persoanelor vârstnice, persoanelor cu handicap, precum și ale altor persoane aflate în situații de nevoie socială.

A. Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Hunedoara. Prin intermediul acestui serviciu specializat se oferă o gamă largă de servicii de asistență socială, acoperitoare pentru spectrul larg al problemelor sociale din cadrul județului Hunedoara. Pentru a oferi o imagine integratoare asupra acestora, ne vom referi la ansamblul acestor servicii, deși unele au sediile în alte localități din cadrul județului.

Aceasta deoarece ele reprezintă servicii la dispoziția întregii populații a județului, inclusiv a locuitorilor municipiului Deva, deci constituie structuri viabile care pot fi accesate în condițiile încadrării în prevederile reglementărilor aferente serviciului social respectiv.

Aceste servicii sunt:

- * Centre de îngrijire și asistență pentru persoane cu handicap
- * Servicii sociale specializate acordate în cadrul Centrelor de îngrijire și asistență socială nr.1, nr.2 și nr.3 Paclisa
- * Serviciul de management de caz, plasamente, asistenți maternali profesioniști
- * Centrul de plasament pentru copilul cu handicap Hunedoara, Strandului
- * Retea servicii de tip familial - Apartament Familiar Deva
- * Centrul de primire în regim de urgență – Deva
- * Apartamentul Familiar Calan
- * Centrul de plasament pentru copilul cu handicap din Vulcan
- * Retea servicii de tip familial Valea-Jiului - Apartamente Familiale din Vulcan, Apartament Familiar din Petrila
- * Casa familială din Hunedoara; Centru de plasament din Lupeni
- * Centrul de orientare, supraveghere și sprijinire a reintegrării sociale a copilului - Cuore Petrosani
- * Echipe mobile de intervenție rapidă în cazuri de abuz, neglijare și exploatare
- * Centrul de plasament din Hateg
- * Centrul de prevenire și intervenție împotriva abuzului și neglijării oraștie
- * Centrul de integrare prin terapie ocupațională din Simeria Veche
- * Locuințe protejate oraștie Pricaz
- * Serviciul de recuperare pentru copii și adulți Deva, Barițiu
- * Centrul de plasament din cadrul Complexului de servicii oraștie
- * Cămin pentru persoane vârstnice Pui
- * Casa familială pentru copii cu dizabilități și Centrul specializat pentru copii cu dizabilități din Hunedoara, Centrul maternal din Hunedoara
- * Centrul de recuperare pentru copii cu dizabilități din Hunedoara
- * Compartimentul adopției, postadopției, coordonare CL și ONG
- * Aplicarea politicilor și strategiilor de asistență socială în domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor singure, persoanelor vârstnice, persoanelor cu handicap, precum și oricărui persoane aflate în nevoie Deva
- * Centrul de îngrijire și asistență Bretea Strei
- * Centrul de plasament din Brad
- * Serviciul Evaluare complexă a Copilului
- * Serviciul de evaluare complexă a Persoanelor Adulțe cu Handicap Deva
- * Retea servicii de tip familial Deva - Apartament familial din Hunedoara

Fiecare din aceste structuri din organic Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Hunedoara acordă servicii specifice, conform mențiunilor din Tabelul 7.2.

Furnizori publici de servicii sociale
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Hunedoara

Tabel 7.2.

<i>Beneficiari / Tipuri de servicii oferite / Personal</i>	<i>Tipuri de situații</i>	<i>Tipuri de locații</i>
<i>Centre de îngrijire și asistență pentru persoane cu handicap</i>		
Adulți	Handicap	Centre rezidențiale, publice sau private
Tipuri de servicii oferite: Identificare și evaluare; Servicii de recuperare și reabilitare; Gazduire pe perioada nedeterminată; Servicii de îngrijire social- medicală de natură medicală; Servicii de îngrijire social-medicală de natură socială; Promovare relații sociale (Socializare)- Timp liber; Promovare relații sociale (Socializare)- activități socio culturale; Servicii de bază pentru activitățile zilnice; Fizioterapie; Masaj; Ergoterapie sau terapie ocupațională; Alte servicii de recuperare și reabilitare; Consiliere Psihologică;		
Personal: asistent medical; asistent social; infirmiera; medic medicină generală/medic specialist; personal administrativ; psiholog; instructor ergoterapie;		
<i>Servicii sociale specializate acordate în cadrul Centrelor de îngrijire și asistență socială nr.1, nr.2 și nr.3 Paclisa</i>		
Adulți	Handicap	Centre rezidențiale, publice sau private
Tipuri de servicii oferite: Identificare și evaluare; Servicii de recuperare și reabilitare; Servicii de îngrijire social- medicală de natură medicală; Kinetoterapie; Ergoterapie sau terapie ocupațională; Alte servicii de recuperare și reabilitare;		
Personal: infirmiera; asistent medical; asistent social; pedagog social/pedagog de recuperare; medic medicină generală/medic specialist;		
<i>Serviciul de management de caz, plasamente, asistenți maternali profesioniști</i>		
Copii 17-18 ani; Copii 7-16 ani; Copii 0-6 ani; Tineri 18-26;	Abuz (violenta) și neglijare; Neglijare; Risc de separare de părinți; Situație de dificultate în Familie; Abandon;	Servicii publice specializate;
Tipuri de servicii oferite: Identificare și evaluare; Reintegrare Familie;		
Personal: Asistent social; jurist; psiholog;		
<i>Centrul de plasament pentru copilul cu handicap Hunedoara, Strandului</i>		
Copii 0-6 ani; 7-16 ani; 17-18 ani; Tineri 18-26;	Handicap; sărăcie; Neglijare;	Centre rezidențiale, publice sau private;
Tipuri de servicii oferite: Identificare și evaluare; Gazduire pe perioada nedeterminată; Consiliere Psihologică; Kinetoterapie; Personal;		
Personal: psiholog; asistent medical; kinetoterapeut;		
<i>Rețea servicii de tip familial - Apartament Familial Deva</i>		
Copii 0-6 ani; Copii 7-16 ani;	Situație de dificultate în Familie;	Centre rezidențiale, publice sau private;

<i>Beneficiari / Tipuri de servicii oferite / Personal</i>	<i>Tipuri de situații</i>	<i>Tipuri de locații</i>
Tipuri de servicii oferite: Gazduire pe perioada nedeterminata; Servicii de asigurare a hranei și suplimentelor nutritive (prepararea, servirea și distribuirea hranei; Consiliere Psihologica; Promovare relații sociale (Socializare)- Timp liber; Reintegrare Familie; Reintegrare Comunitate; Personal;		
Personal: educator/educator specializat; asistent social; psiholog;		
<i>Centrul de primire în regim de urgenta – Deva</i>		
Copii 0-6 ani; Copii 7-16 ani;	Abuz (violenta) și neglijare; Neglijare; Situație de dificultate în Familie;	Centre rezidentiale, publice sau private;
Tipuri de servicii oferite: Consiliere Psihologica; Reintegrare Familie; Servicii de asigurare a hranei și suplimentelor nutritive (prepararea, servirea și distribuirea hranei; Reintegrare Comunitate; Gazduire pe perioada determinata; Promovare relații sociale (Socializare)- Timp liber; Personal;		
Personal: psiholog; asistent social; asistent medical;		
<i>Apartamentul Familial Calan</i>		
Copii 0-6 ani; Copii 7-16 ani;	Separare de parinti;	Centre rezidentiale, publice sau private;
Tipuri de servicii oferite: Gazduire pe perioada nedeterminata; Servicii de asigurare a hranei și suplimentelor nutritive (prepararea, servirea și distribuirea hranei; Consiliere Socială; Consiliere Psihologica; Promovare relații sociale (Socializare)- Timp liber; Promovare relații sociale (Socializare)- activități socio culturale; Reintegrare Familie; Reintegrare Comunitate;		
Personal: psiholog; educator; asistent social;		
<i>Centrul de plasament pentru copilul cu handicap din Vulcan</i>		
Copii 0-6; 7-16 ; 17-18 ani;	Handicap; Separare de parinti;	Centre de zi, publice sau private;
Tipuri de servicii oferite: Gazduire pe perioada nedeterminata; Servicii de asigurare a hranei și suplimentelor nutritive (prepararea, servirea și distribuirea hranei; Promovare relații sociale (Socializare)- activități socio culturale; Alte servicii de recuperare și reabilitare; educație socială; Promovare relații sociale (Socializare)- Timp liber;		
Personal: psiholog; asistent social; educator; asistent medical;		
<i>Rețea servicii de tip familial Valea-Jiului - Apartamente Familiale din Vulcan, Apartament Familial din Petrila</i>		
Copii 0-6 ani; Copii 7-16 ani;	Situație de dificultate în Familie; Separare de parinti;	Centre rezidentiale, publice sau private;
Tipuri de servicii oferite: Gazduire pe perioada nedeterminata; Servicii de asigurare a hranei și suplimentelor nutritive (prepararea, servirea și distribuirea hranei; Consiliere Psihologica; Reintegrare Familie; educație socială; Suport și acompaniament; Promovare relații sociale (Socializare)- Timp liber; Promovare relații sociale (Socializare)- activități socio culturale;		
Personal: psiholog; asistent social; educator;		
<i>Casa familiala din Hunedoara; Centru de plasament din Lupeni</i>		
Copii 0-6 ani;	Situație de dificultate în Familie;	Centre rezidentiale, publice sau private;

<i>Beneficiari / Tipuri de servicii oferite / Personal</i>	<i>Tipuri de situații</i>	<i>Tipuri de locații</i>
Tipuri de servicii oferite: Gazduire pe perioada nedeterminata; Servicii de asigurare a hranei și suplimentelor nutritive (prepararea, servirea și distribuirea hranei; Reintegrare Familie; Reintegrare Comunitate; Consiliere Psihologica; educație socială; Promovare relații sociale (Socializare)- Timp liber; Promovare relații sociale (Socializare)- activități socio culturale;		
Personal: psiholog; asistent social;		
<i>Centrul de orientare, supraveghere și sprijinire a reintegrării sociale a copilului - Cuore Petrosani</i>		
Copii 7-16 ani;	Delincvența;	Centre rezidențiale, publice sau private;
Tipuri de servicii oferite: Gazduire pe perioada nedeterminata; Servicii de asigurare a hranei și suplimentelor nutritive (prepararea, servirea și distribuirea hranei; Identificare și evaluare; Consiliere Psihologica; Reintegrare Familie; Reintegrare Comunitate; Promovare relații sociale (Socializare)- Timp liber; Promovare relații sociale (Socializare)- activități socio culturale;		
Personal: psiholog; asistent social;		
<i>Echipa mobilă de intervenție rapidă în cazuri de abuz, neglijare și exploatare</i>		
Copii 0-6 ani; Copii 7-16 ani;	Abuz (violenta) și neglijare; Neglijare;	Alte locații; La domiciliu;
Tipuri de servicii oferite: Consiliere Socială; Consiliere Psihologica; Identificare și evaluare; Informare în domeniu;		
Personal: asistent social; psiholog;		
<i>Centrul de plasament din Hateg</i>		
Copii 0-6 ani;	Situație de dificultate în Familie;	Centre rezidențiale, publice sau private;
Tipuri de servicii oferite: Identificare și evaluare; Consiliere Psihologica; Reintegrare Familie; Reintegrare Comunitate; Promovare relații sociale (Socializare)- Timp liber; Promovare relații sociale (Socializare)- activități socio culturale; Servicii de asigurare a hranei și suplimentelor nutritive (prepararea, servirea și distribuirea hranei; Gazduire pe perioada nedeterminata;		
Personal: asistent social; psiholog; educator/educator specializat; asistent medical;		
<i>Centrul de prevenire și intervenție împotriva abuzului și neglijării oraștie</i>		
Copii 0-6 ani; Copii 7-16 ani;	Situație de dificultate în Familie;	Centre de zi, publice sau private;
Tipuri de servicii oferite: Identificare și evaluare; Reintegrare Familie; Promovare relații sociale (Socializare)- Timp liber; Promovare relații sociale (Socializare)- activități socio culturale; Servicii de asigurare a hranei și suplimentelor nutritive (prepararea, servirea și distribuirea hranei; Consiliere Socială;		
Personal: asistent social; psihopedagog; asistent medical;		
<i>Centrul de integrare prin terapie ocupațională din Simeria Veche</i>		
Adulți;	Handicap;	Centre de zi, publice sau private; Centre rezidențiale, publice sau private;

<i>Beneficiari / Tipuri de servicii oferite / Personal</i>	<i>Tipuri de situații</i>	<i>Tipuri de locații</i>
Tipuri de servicii oferite: Informare în domeniu; Consiliere Psihologica; Ergoterapie sau terapie ocupationala; Suport și acompaniament; Servicii de asigurare a hranei și suplimentelor nutritive (prepararea, servirea și distribuirea hranei; Gazduire pe perioada nedeterminata; Promovare relații sociale (Socializare)- activități socio culturale; Promovare relații sociale (Socializare)- Timp liber;		
Personal: asistent medical; educator/educator specializat; asistent social; medic medicina generala/medic specialist; instructor de educație;		
<i>Locuinte protejate oraștie Pricaz</i>		
Adulți;	Handicap;	Centre rezidentiale, publice sau private;
Tipuri de servicii oferite: Informare în domeniu; Identificare și evaluare; Consiliere Psihologica; Servicii de asigurare a hranei și suplimentelor nutritive (prepararea, servirea și distribuirea hranei; Gazduire pe perioada nedeterminata; Servicii de îngrijire social- medicala de natura medicala;		
Personal: psiholog; asistent medical; personal administrativ;		
<i>Serviciul de recuperare pentru copii și adulți Deva, Barițiu</i>		
Adulți; Copii 0-6 ani; Copii 7-16 ani; Copii 17-18 ani;	Handicap;	Centre sociale;
Tipuri de servicii oferite: Kinetoterapie; Masaj; Fizioterapie; Consiliere Psihologica;		
Personal: fizioterapeut; medic medicina generala/medic specialist; psihopedagog;		
<i>Centrul de plasament din cadrul Complexului de servicii oraștie</i>		
Copii 7-16 ani; Copii 17-18 ani;	Situație de dificultate în Familie; Alte situații de dificultate;	Centre rezidentiale, publice sau private;
Tipuri de locații: Tipuri de servicii oferite: Gazduire pe perioada determinata; Consiliere Psihologica; Promovare relații sociale (Socializare)- activități socio culturale;		
Personal: asistent social; psiholog; personal administrativ;		
<i>Cămin pentru persoane varstnice Pui</i>		
Persoane varstnice;	Varsta;	Centre rezidentiale, publice sau private;
Tipuri de servicii oferite: Gazduire pe perioada nedeterminata; Servicii de asigurare a hranei și suplimentelor nutritive (prepararea, servirea și distribuirea hranei; Promovare relații sociale (Socializare)- Timp liber;		
Personal: asistent medical; lucrator social; infirmiera;		
<i>Casa familială pentru copii cu dizabilitati și Centrul specializat pentru copii cu dizabilitati din Hunedoara, Centrul maternal din Hunedoara</i>		
Copii 0-6 ani; 7-16 ani;	Handicap;	Centre rezidentiale, publice sau private;

<i>Beneficiari / Tipuri de servicii oferite / Personal</i>	<i>Tipuri de situații</i>	<i>Tipuri de locații</i>
Tipuri de servicii oferite: Gazduire pe perioada nedeterminata; Servicii de asigurare a hranei și suplimentelor nutritive (prepararea, servirea și distribuirea hranei; Servicii de recuperare și reabilitare;		
Personal: asistent social; psiholog; asistent medical; educator/educator specializat;		
<i>Centrul de recuperare pentru copii cu dizabilitati din Hunedoara</i>		
Copii 0-6 ani; Copii 7-16 ani;	Handicap;	Centre rezidentiale, publice sau private;
Tipuri de servicii oferite: Servicii de recuperare și reabilitare;		
Personal: asistent medical; psiholog; kinetoterape		
<i>Compartimentul adoptii, postadoptii, coordonare CL și ONG</i>		
Copii 0-6 ani;	Alte situatii de dificultate;	Servicii publice specializate;
Tipuri de servicii oferite: Informare în domeniu; Identificare și evaluare;		
Personal: personal administrativ;		
<i>Aplicarea politicilor și strategiilor de asistență socială în domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor singure, persoanelor vârstnice, persoanelor cu handicap, precum și oricaror persoane aflate în nevoie Deva</i>		
<i>Centrul de îngrijire și asistență Bretea Strei</i>		
Adulți;	Handicap;	Centre rezidentiale, publice sau private;
Tipuri de servicii oferite: Gazduire pe perioada nedeterminata; Servicii de asigurare a hranei și suplimentelor nutritive (prepararea, servirea și distribuirea hranei; Servicii de recuperare și reabilitare; Servicii de îngrijire paleativa;		
Personal: medic medicina generala/medic specialist; asistent social; psiholog; instructor ergoterapie;		
<i>Centrul de plasament din Brad</i>		
Copii 0-6 ani; Copii 7-16 ani;	Situatie de dificultate în Familie;	Centre rezidentiale, publice sau private;
Tipuri de servicii oferite: Gazduire pe perioada nedeterminata; Servicii de asigurare a hranei și suplimentelor nutritive (prepararea, servirea și distribuirea hranei; Promovare relații sociale (Socializare)- Timp liber; Promovare relații sociale (Socializare)- activități socio culturale;		
Personal: psiholog; asistent social; educator;		
<i>Serviciul Evaluare complexa a Copilului</i>		
Copii 0-6 ani; Copii 7-16 ani; Copii 17-18 ani;	Boala cronica;	Servicii publice specializate;
Tipuri de servicii oferite: Identificare și evaluare; Orientare Psihologica; Consiliere Psihologica; Consiliere Socială;		
Personal: psiholog; asistent social; medic medicina generala/medic specialist;		
<i>Serviciul de evaluare complexa a Persoanelor Adulte cu Handicap Deva</i>		
Adulți;	Handicap;	

<i>Beneficiari / Tipuri de servicii oferite / Personal</i>	<i>Tipuri de situații</i>	<i>Tipuri de locații</i>
Tipuri de servicii oferite: Identificare și evaluare; Informare în domeniu; Orientare Socială; Orientare Psihologica;		
Personal: psiholog; asistent social; medic medicina generala/medic specialist;		
<i>Retea servicii de tip familial Deva - Apartament familial din Hunedoara</i>		
Copii 7-16 ani; Copii 0-6 ani;	Situație de dificultate în Familie;	Centre rezidențiale, publice sau private;
Tipuri de servicii oferite: Gazduire pe perioada nedeterminată; Consiliere Psihologica; Servicii de asigurare a hranei și suplimentelor nutritive (prepararea, servirea și distribuirea hranei; Promovare relații sociale (Socializare)- Timp liber; Promovare relații sociale (Socializare)- activități socio culturale; educație socială;		
Personal: asistent social; educator;		

Tabelul 7.3 prezintă furnizorii publici de servicii sociale din cadrul Serviciului Public Local de Asistență Socială –Deva.

*Furnizori publici de servicii sociale
Serviciul Public Local de Asistență Socială -Deva*

Tabel 7.3.

<i>Beneficiari / Tipuri de servicii oferite / Personal</i>	<i>Tipuri de situații</i>	<i>Tipuri de locații</i>
<i>Asociația "Filantropia Ortodoxa" Deva</i>		
Persoane varstnice;		La domiciliu;
<i>Tipuri de servicii oferite: Serviciul de îngrijire și asistență la domiciliu</i>		
Servicii de îngrijire social-medicală de natură socială; Servicii de suport pentru activitățile instrumentale ale vieții de zi cu zi;		
<i>Asociația Antiparkinson</i>		
Grupuri;	Boala cronică	Birouri particulare
<i>Tipuri de servicii oferite: servicii sociale cu caracter primar</i>		
Informare în domeniu; Identificare și evaluare;		
Personal: personal voluntar;		
<i>Asociația Handicapaților Neuromotori Hunedoara</i>		
Adulți; Copii 0-6 ani; Copii 7-16 ani; Copii 17-18 ani;	Handicap;	Alte centre sociale
<i>Tipuri de servicii oferite: consiliere, informare, socializare și petrecere a timpului liber</i>		
Tipuri de servicii oferite: Consiliere Socială; Informare în domeniu; Promovare relații sociale (Socializare)- Timp liber;		
Personal: jurist; personal voluntar;		
<i>Asociația Psihoterapeutică Copii Speciali</i>		

<i>Beneficiari / Tipuri de servicii oferite / Personal</i>	<i>Tipuri de situații</i>	<i>Tipuri de locații</i>
Copii 7-16 ani;	Handicap	Școli
<i>Tipuri de servicii oferite: Centrul de zi</i>		
Tipuri de servicii oferite: Reintegrare Familie; Reintegrare Comunitate; Promovare relații sociale (Socializare)- Timp liber; Promovare relații sociale (Socializare)- activități socio culturale; Servicii de recuperare și reabilitare;		
Personal: pedagog de recuperare		
<i>Casa de ajutor reciproc a pensionarilor Deva</i>		
Persoane varstnice	vârstă	
<i>Tipuri de servicii oferite: Centrul de Servicii de Ingrijire și Asistență la Domiciliul Persoanelor Varstnice</i>		
Tipuri de servicii oferite: Informare în domeniu; Servicii de îngrijire social- medicala de natura medicala; Servicii de îngrijire social-medicala de natura socială; Suport și acompaniament; Consiliere Juridica; Consiliere Psihologica;		
Personal: asistent social; medic medicina generala/medic specialist		
<i>Cresa Deva din subordinea Consiliului Local al municipiului Deva</i>		
Copii 0-6 ani	Varsta	Centre de zi, publice sau private
<i>Tipuri de servicii oferite: Cresa Deva</i>		
Tipuri de servicii oferite: Promovare relații sociale (Socializare)- Timp liber; Servicii de asigurare a hranei și suplimentelor nutritive (prepararea, servirea și distribuirea hranei; Promovare relații sociale (Socializare)- activități socio culturale; Identificare și evaluare; Logopedie;		
Personal: îngrijitor copii; logoped; personal administrativ; medic medicina generala/medic specialist;		
<i>Directia de Asistență socială – Deva</i>		
Persoane varstnice;	Neglijare; vârstă	La domiciliu
<i>Tipuri de servicii oferite: Compartimentul de asistență socială la domiciliu pentru persoane varstnice</i>		
Tipuri de servicii oferite: Personal; Servicii de îngrijire social-medicala de natura socială; Servicii de suport pentru activitățile instrumentale ale vieții de zi cu zi;		
Personal: lucrator social		
<i>Servicii sociale cu caracter primar acordate în cadrul compartimentelor</i>		
Familie	Sărăcie	Servicii publice specializate
Tipuri de servicii oferite: Informare în domeniu; Identificare și evaluare; Personal;		
Personal: lucrator social; personal administrativ		
<i>Centrul de primire în regim de urgență - centru de urgență pentru femeia și copilul abuzat</i>		
Adulți; Copii 0-6 ani;	Violenta în familie	Centre rezidențiale, publice sau private

<i>Beneficiari / Tipuri de servicii oferite / Personal</i>	<i>Tipuri de situații</i>	<i>Tipuri de locații</i>
Tipuri de servicii oferite: Servicii de asigurare a hranei și suplimentelor nutritive (prepararea, servirea și distribuirea hranei; Identificare și evaluare; Gazduire pe perioada determinata; Consiliere Juridica;		
Personal: sociolog; personal administrativ;		
<u>Întocmirea documentatiei pentru beneficiarii Cantinei de ajutor social</u>		
Episcopia Ortodoxa a Devei și Hunedoarei - Sectorul Social – Filantropic		
	Izolare socială	La domiciliu
<i>Tipuri de servicii oferite: Centrul care acorda servicii de ingrijire și asistență la domiciliu</i>		
Tipuri de servicii oferite: Servicii de ingrijire social-medicala de natura socială; Reintegrare Comunitate; Servicii de suport pentru activitățile instrumentale ale vietii de zi cu zi;		
Personal: personal voluntar;		
<i>Centrul de informare și consiliere</i>		
Grupuri;	Alte situatii de dificultate	Alte locații
Tipuri de servicii oferite: Informare în domeniu; Consiliere Juridica; Orientare Profesionala;		
Personal: asistent social		
Fundatia Crucea Alb-Galbena din România - Filiala Deva		
Familie	Alte situatii de dificultate	La domiciliu
<i>Tipuri de servicii oferite: Servicii de ingrijire la domiciliu -O viață demna pentru toti</i>		
Tipuri de servicii oferite: Servicii de suport pentru activitățile instrumentale ale vietii de zi cu zi; Servicii de baza pentru activitățile zilnice; Consiliere Juridica		
Personal: kinetoterapeut; asistent medical; asistent social		
Fundatia Mara		
Copii 0-6 ani;	Handicap;	Altele
<i>Tipuri de servicii oferite: rețea de asistenti maternali pentru copilul cu dizabilitati</i>		
Tipuri de servicii oferite: Consiliere Psihologica; Consiliere Socială; Reintegrare Familie; Reintegrare Comunitate; Suport și acompaniament; Gazduire pe perioada nedeterminata;		
Personal: asistent maternal; asistent social; psihopedagog;		
<i>Centru de consiliere și sprijin pentru parinti și copii</i>		
Familie;	Handicap;	Alte centre sociale;
Tipuri de servicii oferite: Informare în domeniu; Consiliere Psihologica; Mediere socială Familie; Reintegrare Comunitate; Identificare și evaluare;		
Personal: psiholog; asistent social;		
Fundatia Misionar Crestina Iosua		

<i>Beneficiari / Tipuri de servicii oferite / Personal</i>	<i>Tipuri de situații</i>	<i>Tipuri de locații</i>
Copii 0-6 ani; Copii 7-16 ani; Copii 17-18 ani;	Situație de dificultate în Familie; Separare de parinti; Risc de separare de parinti;	Centre rezidențiale, publice sau private;
<i>Tipuri de servicii oferite: casa de tip familial</i>		
Tipuri de servicii oferite: Identificare și evaluare; Consiliere Psihologică; Reintegrare Familie; Reintegrare Comunitate; Gazduire pe perioada nedeterminată; educație socială; Promovare relații sociale (Socializare)- Timp liber;		
Personal: psiholog; educator; pedagog social;		
<i>Complexul social – Casa familială Casa Bucuriei</i>		
Copii 0-6 ani; Copii 7-16 ani;	Situație de dificultate în Familie;	Centre rezidențiale, publice sau private;
Gazduire pe perioada nedeterminată; Servicii de asigurare a hranei și suplimentelor nutritive (prepararea, servirea și distribuirea hranei); Promovare relații sociale (Socializare)- Timp liber; Promovare relații sociale (Socializare)- activități socio culturale; Consiliere Psihologică;		
Personal: psiholog; asistent social;		
<i>Fundatia Sfantu Francisc</i>		
Copii 0-6 ani; Copii 7-16 ani;	Situație de dificultate în Familie; Separare de parinti;	Centre rezidențiale, Centre de zi, publice sau private;
<i>Tipuri de servicii oferite: Servicii sociale specializate acordate în cadrul Caminului Sf Maria și Casei de tip familial Sf Ștefan, Caminului Sf Elisabeta și Centrului de zi Sf Bernadett</i>		
Identificare și evaluare; Gazduire pe perioada nedeterminată; Servicii de asigurare a hranei și suplimentelor nutritive (prepararea, servirea și distribuirea hranei); Promovare relații sociale (Socializare)- Timp liber; Personal; Consiliere Socială; Promovare relații sociale (Socializare)- activități socio culturale; educație socială; Reintegrare Familie;		
Personal: pedagog social; asistent medical; personal voluntar; asistent social;		
<i>Penitenciar Barcea Mare</i> Serviciu specializat la nivel județean		
Grupuri;	Delincvență;	Penitenciare;
<i>Tipuri de servicii oferite: Serviciul de asistență psihosocială și Serviciul educațional</i>		
Consiliere Psihologică; Consiliere Socială; educație socială; Orientare Socială;		
Personal: asistent social; psiholog;		

<i>Beneficiari / Tipuri de servicii oferite / Personal</i>	<i>Tipuri de situații</i>	<i>Tipuri de locații</i>
Societăți naționale de Cruce Rosie din România		
Grupuri;	Situație de dificultate în Familie;	Birouri particulare;
<i>Tipuri de servicii oferite: sprijin material și financiar umanitar acordat persoanelor și familiilor cu venituri insuficiente și măsuri de urgență pentru persoane aflate în dificultate, victime ale dezastrelor și calamităților naturale</i>		
Informare în domeniu; Identificare și evaluare; Sprijin de urgență în vederea reducerii efectelor situațiilor de criză; Personal;		
Personal: personal voluntar;		
Centru de îngrijire și asistență la domiciliu		
Familie;	Boala cronică;	La domiciliu;
Tipuri de servicii oferite: Servicii de îngrijire social- medicală de natură medicală;		
Personal: asistent medical;		

7.3.3. Indicatori privind asistența socială locală

Potrivit bazei de date a Departamentului de Asistență Socială și Politici Familiale, următoarele grupuri au fost identificate ca principalele grupuri țintă pentru îmbunătățirea serviciilor sociale existente:

- ❖ Persoanele cu handicap (copii și adulți);
- ❖ Persoanele vârstnice;
- ❖ Copii și familii în situații de risc;
- ❖ Copii și tineri aflați în situații de risc de separare de părinți; abuz (violență) și neglijare; neglijare; situație de dificultate în familie, abandon, sărăcie, separare de părinți;
- ❖ Bolnavi cronici, alte persoane aflate în situații de nevoie socială.

La nivel local, situația prestațiilor realizate de către Serviciul Public Local de Asistență Socială din cadrul Consiliului Local Deva se prezintă după cum urmează:

Pentru persoanele cu handicap se asigură următoarele tipuri de servicii:

- ❖ Efectuarea de anchete sociale necesare pentru a se prezenta la Comisia de expertiză pentru adulții cu handicap, în vederea stabilirii sau revizuirii gradului de handicap;
- ❖ Acordarea indemnizației lunare pentru persoane cu handicap grav;
- ❖ Efectuarea și întocmirea anchetelor sociale privind minorii infestați cu virusul HIV;

- ❖ Preluarea, verificarea și întocmirea documentației necesare pentru obținerea legitimațiilor de călătorie gratuită și a cardurilor de parcare pe raza municipiului Deva, pentru persoanele cu handicap.

Persoanele vârstnice beneficiază de asistență socială la domiciliu constând în:

- ❖ Servicii de supraveghere temporară;
- ❖ Sprijin în realizarea activităților cotidiene;
- ❖ Asistență socială, emoțională și juridică, în vederea facilitării integrării în colectivitate.

Copiii și familiilor aflate în situație de risc, bolnavilor cronici, precum și altor persoane aflate în situații de nevoie socială, li se acordă:

- ❖ Ajutoare sociale;
- ❖ Ajutoare de urgență;
- ❖ Alocații de susținere pentru familiile monoparentale;
- ❖ Alocații complementare;
- ❖ Sprijin financiar la constituirea familiei;
- ❖ Acordarea trusoului pentru copiii nou-născuți;
- ❖ Acordarea alocație de nou-născut;
- ❖ Cazare, hrană, asistență medicală, consiliere psihologică, juridică pentru victimele violenței domestice și minori acestora în cadrul Centrului de Urgență pentru Femeia și Copilul Abuzat.

Pentru copii și tinerii aflați în situație de risc de separare de părinți, abandon, abuz se efectuează:

- ❖ Anchete sociale pentru stabilirea unor măsuri de protecție;
- ❖ Întocmesc planuri de servicii;
- ❖ Anchete sociale pentru identificarea și monitorizarea copiilor care sunt lipsiți de grija părinților pe perioada în care părinți sunt plecați în străinătate.

Numărul ridicat al cererilor depuse pentru acordarea unei locuințe sociale de către persoanele care nu au locuință proprietate personală și nici nu au posibilitatea achiziționării acesteia, întrucât nu au venituri sau acestea sunt reduse, indică necesitatea construirii de noi locuințe sociale, care să acopere astfel nevoile sociale existente.

Urmare a evaluărilor făcute, s-a constatat o creștere a numărului persoanelor străzii, a persoanelor care locuiesc în spații improvizate la periferia orașului, fapt care constituie o problema atât pentru integrarea socială a acestora, cât și pentru siguranța cetățenilor.

Având în vedere acest flagel social, este mai mult decât oportun înființarea unui *Adăpost de urgență pe timp de noapte pentru oamenii străzii*, unde să poată fi găzduiți pe timp de noapte, mai ales în perioada sezonului rece, când condițiile climaterice pot constitui un real pericol pentru sănătatea acestor persoane.

O altă problemă socială identificată la nivelul municipiului Deva, o reprezintă situația persoanelor vârstnice, care au o stare de sănătate precară, nu se mai pot gospodări singure, nu au aparținători sau aceștia sunt la rândul lor în imposibilitatea de a le oferi sprijinul optim.

Existența la nivelul municipiului Deva a unui *Centru de zi pentru persoanele vârstnice* sau a unui *Cămin pentru persoanele vârstnice*, ar constitui o rezolvare a problemelor pentru această categorie socială, prin asigurarea de măsuri de intergrare socială, măsuri de prevenire a marginalizării sociale, constând în servicii de asistență medicală, juridică, psihologică, supraveghere /cazare.

Datele statistice privind evoluția sistemului de asistență socială au fost furnizate de Direcția de Asistență Socială Deva și sunt prezentate în Anexa 8.

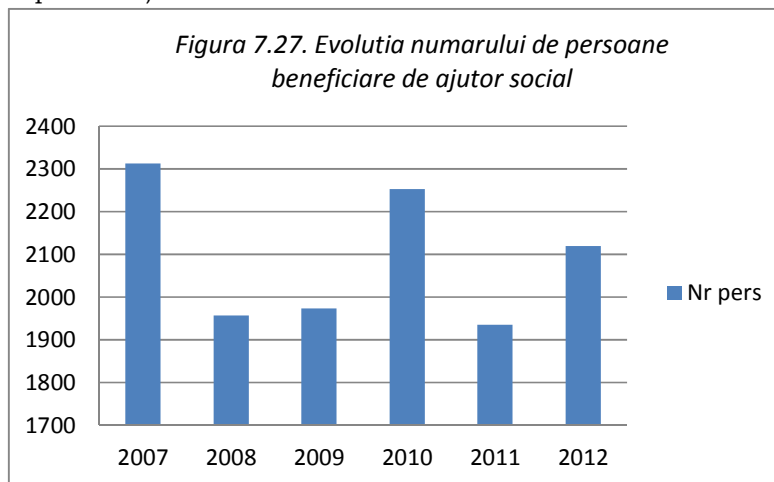
Aceste date se referă la modalitatea concretă de punere în practică a principalelor reglementări aferente sistemului de protecție socială, astfel:

- ⇒ Aplicarea Legii nr.416/2001 privind venitul minim garantat;
- ⇒ Aplicarea Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap;
- ⇒ Aplicarea O.U.G. 5/2003 privind acordarea de ajutoare pentru încălzirea locuinței, precum și a unor facilitati populației pentru plata energiei termice;
- ⇒ Alte servicii realizate de către Serviciul Public Local de Asistență Socială.

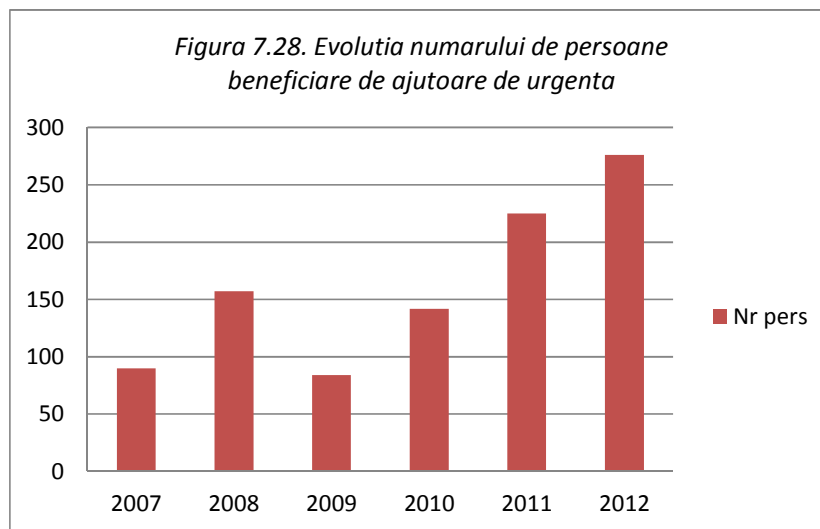
Aplicarea Legii nr.416/2001 privind venitul minim garantat

Pentru punerea în aplicare a Legii 416/2001, au fost acordate următoarele tipuri de ajutoare: social, de urgență, social pentru încălzirea cu lemne și alocație pentru noul-născuți (datele statistice din Tabelul A – Anexa 8).

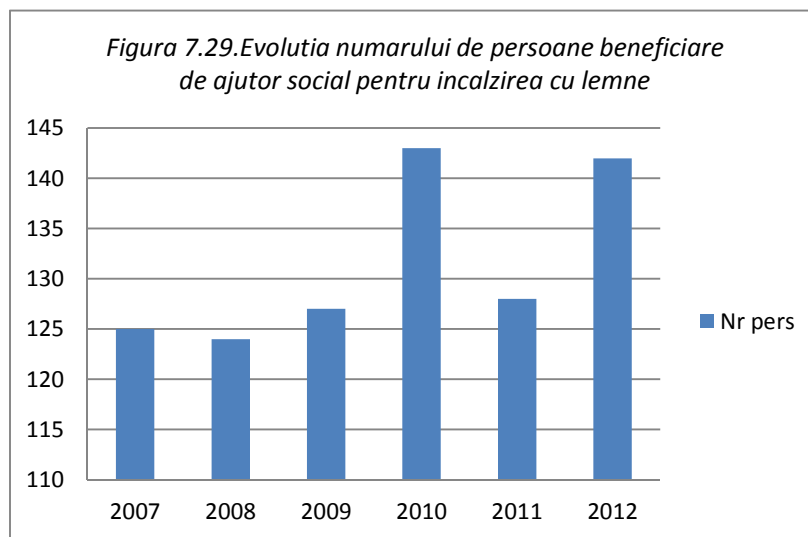
Astfel, în perioada analizată au fost acordate în total un număr de 12.551 ajutoare, în valoare de 2.109.349 lei, conform graficului din Figura 7.27. Categoriile de beneficiari ale acestor ajutoare au fost reprezentate de familii sau persoane singure. Cei mai mulți beneficiari au fost în anul 2007 (2.313 persoane), iar cei mai puțini beneficiari corespund anului 2011 (1.935 persoane).

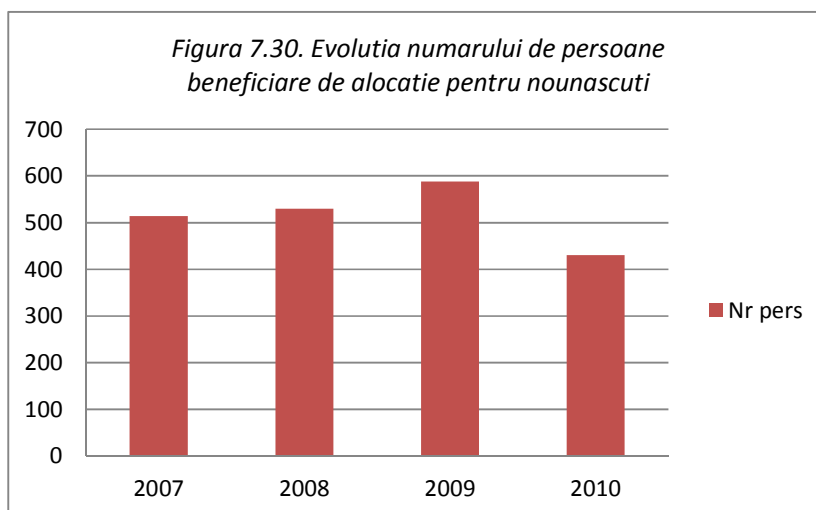
Referitor la persoanele care au primit ajutoare de urgență, în perioada analizată s-au cumulat un număr de 974 persoane, în valoare de 678.185 lei, repartizate conform graficului din Figura 7.28. Cei mai mulți beneficiari au fost în anul 2012 (276 persoane), iar cei mai puțini în anul 2009 (84 persoane).

Ajutorul social pentru încălzirea cu lemne a fost acordat în total unui număr de 789 persoane, în valoare totală de 218.338 lei. Evoluția beneficiarilor acestui ajutor este reprezentată în graficul din Figura 7.29. Cei mai mulți beneficiari, 143 persoane, s-au înregistrat în anul 2010, iar cei mai puțini, 124 persoane, au fost în anul 2008.

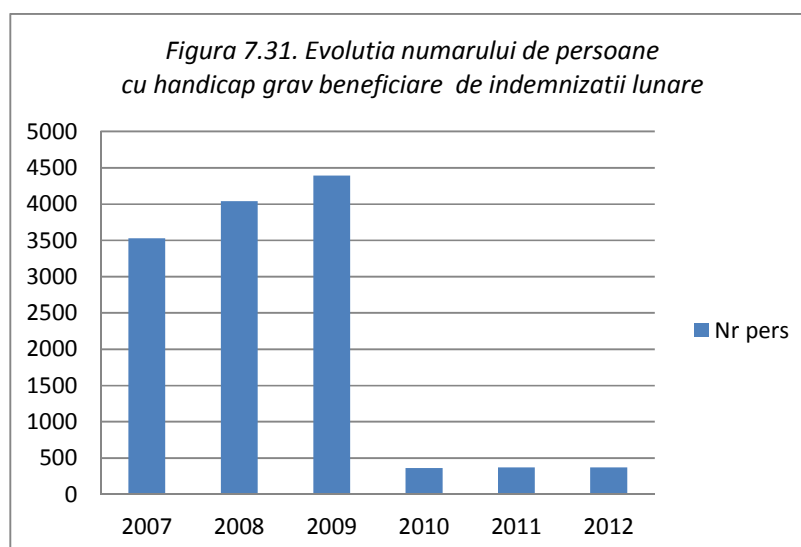
Alocații pentru noul-născuți au fost acordate numai în intervalul 2007-2010, ceea ce corespunde unui număr total de 2.062 persoane, în valoare de 449.226 lei. Evoluția în timp a acestui indicator statistic este conform graficului din Figura 7.30, cu o valoare maximă în anul 2009 (588 persoane) și o minimă în anul 2010 (430 persoane).

Aplicarea Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap. De aplicarea Legii 448/2006 au beneficiat două categorii de persoane:

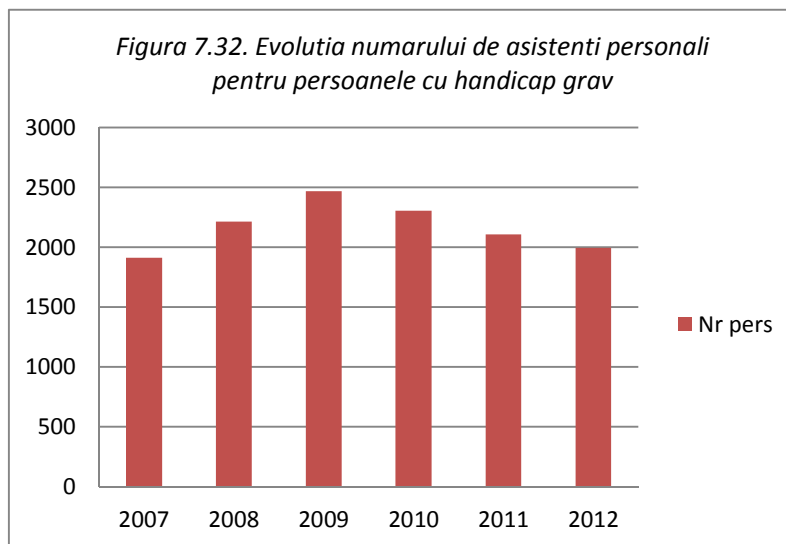
- Asistenți personali pentru persoanele cu handicap grav;
- Persoane cu handicap grav care au beneficiat de indemnizații lunare.

Pentru atribuirea celor 13.064 de indemnizații lunare pentru persoanele cu handicap grav în perioada de analiză, în valoare totală de 11.868.554 lei, au fost executate un număr de 9.611 anchete sociale. Numărul acestor indemnizații a avut o evoluție diferită în perioada 2007-2009, față de situația înregistrată în perioada 2010-2012, datorată schimbării cerințelor de încadrare în condițiile de beneficiar al unei astfel de indemnizații. Graficul din Figura 7.31 reflectă evoluția acestui indicator statistic (datele statistice din Tabelul B – Anexa 8).

Corespunzător, în perioada de referință a analizei au beneficiat de indemnizații lunare, în calitate de asistenți personali pentru persoanele cu handicap grav, un număr total de 13.001 persoane, în valoare totală de 7.548.131 lei. Figura 7.32 reflectă evoluția din perioada analizată.

Aplicarea O.U.G. 5/2003 privind acordarea de ajutoare pentru încălzirea locuinței, precum și a unor facilitati populației pentru plata energiei termice - De remarcat faptul că, începând cu noiembrie 2011, în acest caz s-a aplicat Ordonanța de Urgență 70/2011.

Sub incidența OUG 5/2003, au fost acordate trei tipuri de ajutoare: pentru energie termică, pentru gaze naturale și pentru lumină (datele statistice din Tabelul C – Anexa XX). Procesul de acordare a acestor ajutoare a presupus evaluarea cererilor depuse în vederea acordării fiecărei categorii de ajutor, cu stabilirea deciziei finale de aprobare sau respingere a acestora. De remarcat faptul că procentul respingerilor, pe întreaga perioadă analizată a fost:

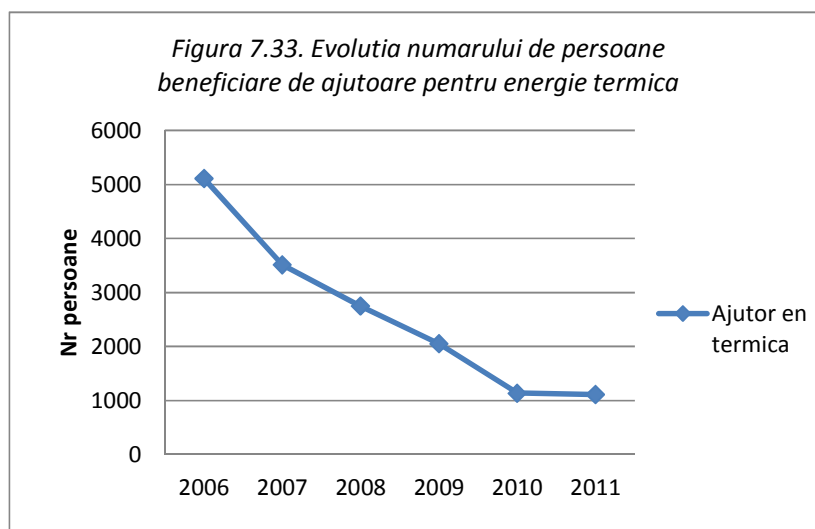
- 0,8% în cazul ajutorului pentru energia termică, respectiv 1,9% dacă se iau în considerare și cererile încetate în perioada respectivă;
- 0,55% în cazul ajutorului pentru gaze naturale, respectiv 1,8% dacă se iau în considerare și cererile încetate în perioada respectivă;
- 1,23% în cazul ajutorului pentru lumină, respectiv 1,76% dacă se iau în considerare și cererile încetate în perioada respectivă.

Numărul relative scăzut al cererilor respinse denotă popularizarea / cunoașterea corectă a reglementărilor în vigoare, marea majoritate a cererilor înaintate aparținând unor persoane care se încadrau în condițiile legii privind acordarea ajutoarelor respective.

Numărul total de persoane beneficiare de ajutor pentru energie termică a fost de 27.836, al celor beneficiare de ajutor pentru gazele naturale a fost de 24.817, iar al beneficiarilor de ajutor pentru lemne de 55.488 persoane.

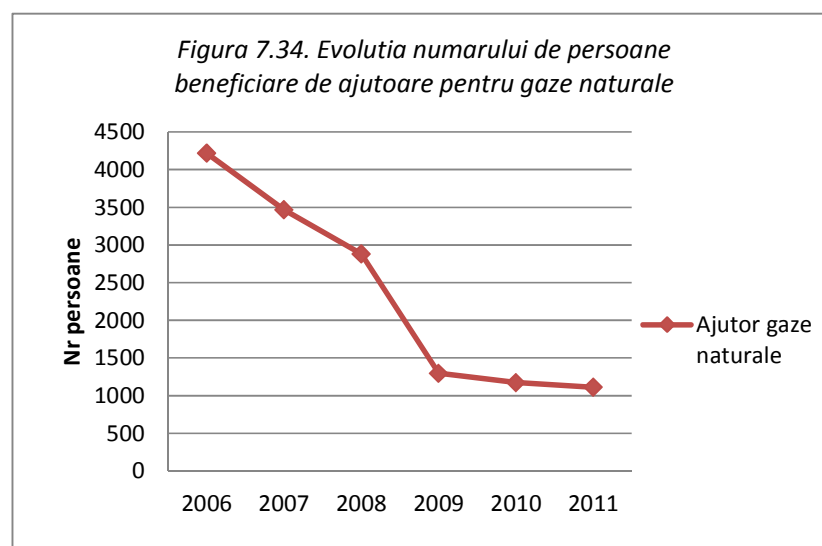

Graficele care exprimă evoluția numărului de persoane beneficiare ale celor trei categorii de ajutoare sunt prezentate în Figurile 7.33, 7.34 și 7.35. Datorită perioadei de acordare a acestor ajutoare, respectiv din luna noiembrie a unui an până în luna martie a anului următor, plus evidențierea distinct a alocărilor numai pentru lunile de vârf (noiembrie și decembrie), setul de date este practic dublat. În cadrul graficelor din figurile de evoluție vom preleva numai datele care se referă la întreaga perioadă de acordare a ajutorului (prima perioadă menționată), iar notarea pe axe se va face cu specificarea anului de început al perioadei de iarnă.

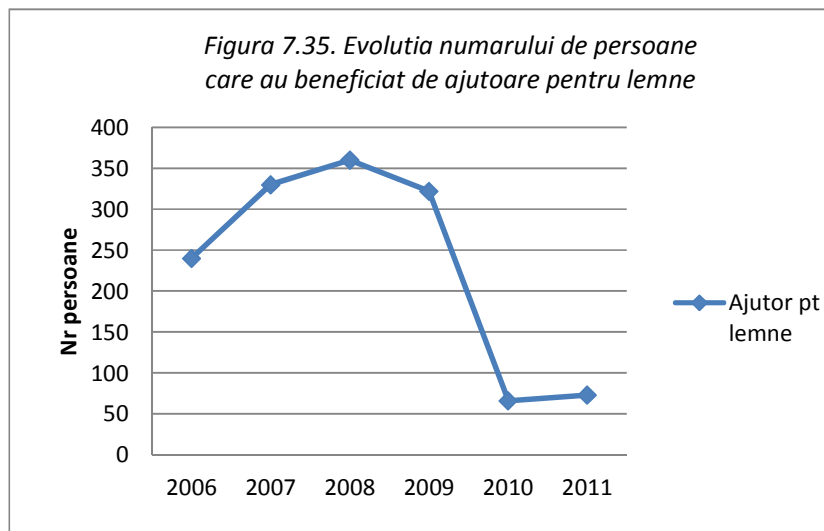
Diminuarea continuă a numărului de persoane beneficiare de ajutor pentru energie termică este evidentă. Astfel, numărul beneficiarilor din ultima iarnă a perioadei de analiză (1.112 persoane) reprezintă numai 22% din numărul persoanelor care au beneficiat de acest ajutor în perioada noiembrie 2006 – martie 2007 (5.230 persoane).

Evoluția ajutoarelor acordate pentru gazele naturale este prezentată în Figura 7.34.

Și în acest caz este evident reducerea numărului beneficiarilor de acest ajutor social, astfel că în ultimul an al perioadei de analiză (noiembrie 2011 – martie 2012) au beneficiat un număr de 1.112 persoane, care reprezintă numai 26% din numărul persoanelor din prima perioadă analizată, respectiv 4.217 persoane (noiembrie 2006 – martie 2007).

Deși o evoluție puțin mai sinuoasă, rezultatul final este o descreștere semnificativă a numărului de persoane care au beneficiat de acest ajutor. Astfel, în ultimul an al perioadei de analiză (noiembrie 2011 – martie 2012) au beneficiat un număr de 73 persoane, care reprezintă 30% din numărul persoanelor din prima perioadă analizată, respective 240 persoane (noiembrie 2006 – martie 2007).

Celelalte categorii de ajutoare (datele statistice din Tabelul D – Anexa 8) au vizat:

- ❖ Alocația de susținere pentru familiile monoparentale, conform O.U.G. nr.105/2003;
- ❖ Alocația complementară, conform O.U.G. nr.105/ 2003;
- ❖ Îndemnizația pentru susținerea familiei în vederea creșterii copilului, cf. O.U.G.nr.148/2005;
- ❖ Alocatia de stat, conform Legii nr.61/1993 republicata;
- ❖ Drepturi prevazute de Legea nr. 482/ 2006 privind acordarea de trusouri pentru nou-nascuti, cu modif și completarile ulterioare și Ordonanta Guv nr.3/2007;
- ❖ Drepturile prevazute de Legea nr.396/2006 privind acordarea unui sprijin financiar la constituirea familiei;
- ❖ Acordarea gratuita de lapte praf pentru copiii cu vârste cuprinse între 0-12 luni, conform Legii nr. 321/2001.

La acestea se adaugă serviciile sociale oferite pentru:

- Servicii sociale acordate beneficiarilor luati în evidența Centrului de urgenta pentru femeia și copilul abuzat;
- Servicii sociale acordate la domiciliu persoanelor vârstnice.

7.4. Siguranța populației

7.4.1. Sistemul judiciar în Regiunea Vest

Din punct de vedere al structurii instituționale, județul Hunedoara este deservit de Curtea de apel Alba Iulia. Structura ierarhică a instanțelor judecătorești este formată din Tribunalul Hunedoara și 6 judecătoria aferente următoarelor localități: Brad, Deva, Hațeg, Hunedoara, Orăștie și Petroșani.

În anul 2011, în Regiunea Vest au avut loc 9,8% din infracțiunile cercetate de poliție, iar pentru 9,6% din persoanele cercetate au fost pronunțate sentințe definitive. Analiza comparativă a evoluției ratei infracționalitate-criminalitate sau a infracțiunilor reclamate la numărul de condamnări raportat la 100 mii de locuitori, indică un trend similar în Regiunea Vest ca și în România, cu o descreștere a fenomenului în perioada 2006-2009 și o tendință accentuată de creștere după acest moment.

Din punct de vedere al siguranței cetățenilor, rata infracționalității (numărul propriu-zis al infracțiunilor înregistrate și cercetate de poliție la 100.000 de locuitori) la nivel regional este peste nivelul național, cea mai scăzută fiind în județul Timiș, iar cea mai ridicată fiind în județul Hunedoara. De asemenea, rata criminalității (număr persoane condamnate definitiv la 100.000 de locuitori) la nivel regional este peste cea de la nivel național, cea mai ridicată valoare fiind în județul Hunedoara.

7.4.2. Starea de infracționalitate în municipiul Deva

Datele și comentariile referitoare la acest subiect, deosebit de important pentru viața comunității, au fost furnizate de Inspectoratul de Poliție al Județului Hunedoara - Poliția municipiului Deva. Aceste date au fost completate numai prin elemente strict tehnice, care constau în reliefarea evoluției unor indicatori statistici specifici acestui domeniu de referință.

7.4.2.1. Consideratii generale

În orice societate, capitalistă sau nu, și în orice perioada istorică, crizele economice și financiare au făcut să crească rata infracționalității. România nu face excepție, cu atât mai mult cu cât aici se adaugă și o criză socială, generată de lipsa de repere valorice recunoscute, acceptate și de scăderea controlului social.

În acest context general, infracționalitatea contra patrimoniului este cea mai influențată de efectele sărăciei, a veniturilor sigure, iar creșterea numărului de furturi era oarecum previzibilă. Totuși, dintre genurile analizate, furturile din autoturisme și din locuințe ar putea fi prevenite prin influențarea pozitivă a comportamentului părții vătămate și prin eliminarea contextului favorabil producerii infracțiunii.

Disfuncționalitățile identificate care duc la creșterea numărului de infracțiuni de furt sunt și următoarele:

- ✓ neglijența părților vătămate, care lasă mașinile neasigurate sau lasă bunuri de valoare la vedere, în interiorul mașinii, ce tentează infractorii. Acest lucru se întâmplă și din cauza faptului că multe mașini au asigurări CASGO, iar interesul proprietarului scade;
- ✓ neglijența posesorilor de autovehicule care nu își montează pe acestea sisteme de alarmare contra efracției;
- ✓ ușoara vizibilitate a antenelor autoturismelor care au montate stații de emisie - recepție fac din acestea ținte ale infractorilor;
- ✓ optica parchetelor și instanțelor judecătorești de a dispune cercetarea în stare de libertate a autorilor de furturi din auto, locuințe sau magazine, care încurajează recidiva și oferă posibilitatea infractorilor de a comite în continuare infracțiuni;
- ✓ existența unor grupări infracționale voiajore sau recent eliberate din penitenciar, care acționează la nivelul județului;
- ✓ lipsa preocupării proprietarilor de locuințe în a folosi corespunzător sistemele de pază, interfoanele montate la scara blocurilor, facilitând accesul infractorilor;
- ✓ lipsa de informare corespunzătoare a populației în a nu divulga date despre starea materială a familiei, despre intențiile financiare și programul cotidian.

În mediul urban, criminalitatea stradală este o problemă care afectează calitatea vieții, generând un sentiment de insecuritate în rândul populației, întrucât are vizibilitate mai mare, iar consecințele asupra cetățenilor sunt imediate și directe. Experiența anilor anteriori a reflectat faptul că spațiile unde cetățenii se simt cel mai puțin în siguranță sunt străzile, în special cele secundare, unde există baruri și discoteci, zone comerciale, piețe agroalimentare și parcuri neiluminate corespunzător.

În ceea ce privește infracțiunile de furt, acestea au deținut întotdeauna cea mai mare pondere în ansamblul infracțiunilor contra patrimoniului. O caracteristică a furturilor sesizate este că se pastrează aproape la aceeași valoare pe tot parcursul anului, diferența între luni și anotimpuri fiind relativ mică.

Situației socio-economice, una din cauzele criminalității în acest domeniu, i se adaugă atitudinile favorizatoare ale potențialelor victime: o lipsă de reacție la contextul infracțional din anumite perioade de timp și zone, precum și neglijența unor proprietari care ignoră cele mai elementare măsuri de protecție a bunurilor personale.

Pe fondul unei diversificări a modurilor de operare utilizate de hoți și al permanentei specializării a acestora, se impune și o pregătire mai temeinică a populației pentru contracararea activității infractorilor. Aspectele prezentate denotă necesitatea desfășurării constante a unor activități informativ - preventive pentru promovarea modalităților de reducere a oportunităților infractorilor și a prejudiciilor cauzate de acțiunile ilegale ale acestora.

Și din cadrul sondajelor de opinie reiese că grupurile vizate de beneficiari au apreciat demersurile poliției ca fiind benefice, avansând propunerea de susținere periodică a acestor activități preventiv - informative.

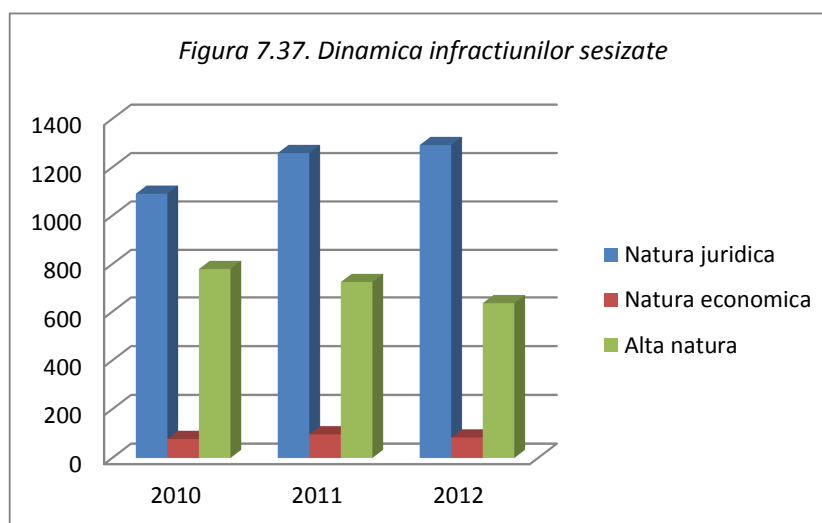
7.4.2.2. Prezentare statistică

Datele statistice furnizate se referă la infraționalității sesizate, a dinamicii accidentelor de circulație și a sancțiunilor contravenționale în perioada 2010–2012. Astfel, dinamica infracțiunilor sesizate este reprezentată conform tabelului următor (Tabel 7.4) și a graficului din Figura 7.37.

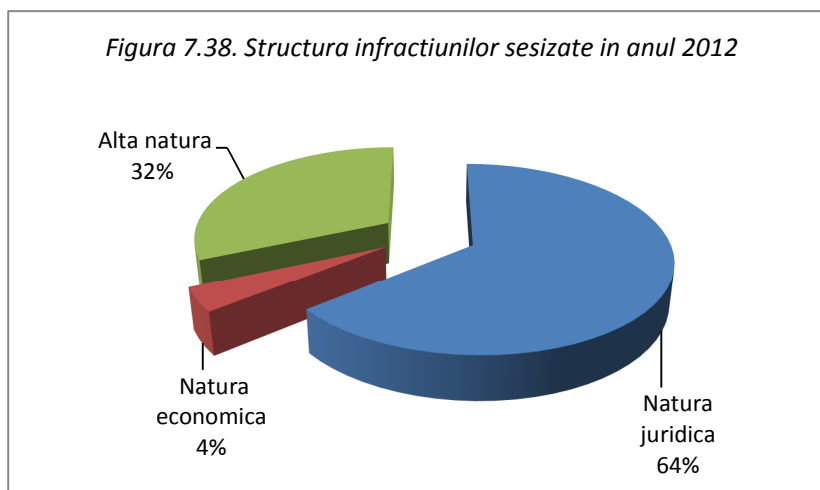
Evoluția infracțiunilor sesizate din municipiul Deva

Tabel 7.4

<i>Infracțiuni sesizate</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>TOTAL</i>
Total infracțiuni sesizate, din care:	1.949	2.082	2.011	6.042
• de natură judiciară	1.091	1.259	1.292	3.642
• de natură economică	78	97	84	259
• de altă natură	780	726	635	2.141

Ponderea diverselor tipuri de infracțiuni în totalul infracțiunilor sesizate în anul 2012 este prezentată în Figura 7.38.

Infracțiunile de natură judiciară din totalul infracțiunilor sesizate reprezintă 60,3 % din acestea, pe principalele genuri situația fiind reprezentată conform tabelului de mai jos (Tabel 7.5)

Evoluția infracțiunilor de natură judiciară din municipiul Deva

Tabel 7.5

<i>Infracțiuni de natură judiciară</i>		<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>TOTAL</i>
I.	TOTAL	1.091	1.259	1.292	3.642
1	Omor	-	-	1	1
2	Vătămare corporală	8	11	10	29
3	Lovire	184	156	170	510
4	Lipsire de libertate	2	5	4	11
5	Amenințare	132	98	86	316
6	Șantaj	3	3	6	12
7	Viol	2	6	5	13
8	Furt	652	896	917	2.465
9	Tâlhărie	16	18	9	43
10	Ultraj	-	2	4	6
11	U.C.B.M.	3	3	5	11
12	Prostituție	5	4	5	14
13	Alte infracțiuni	84	57	70	211
II.	Pondere infracțiuni judiciare din total sesizate	56.0%	60.5%	64.2%	60.3%

În ceea ce privește evoluția infracționalității stradale sesizate în perioada 2010-2012, aceasta se prezintă conform Tabelului 7.6.

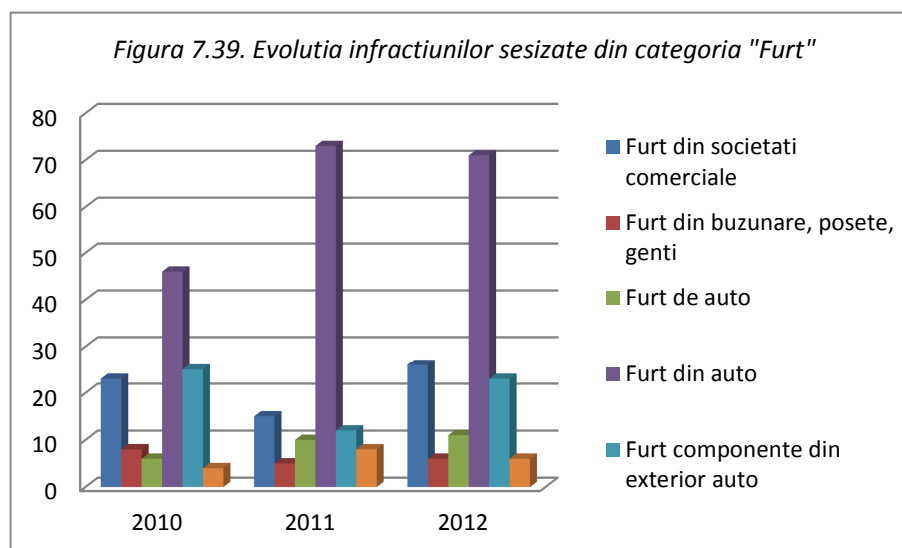

Evoluția infracționalității stradale din municipiul Deva

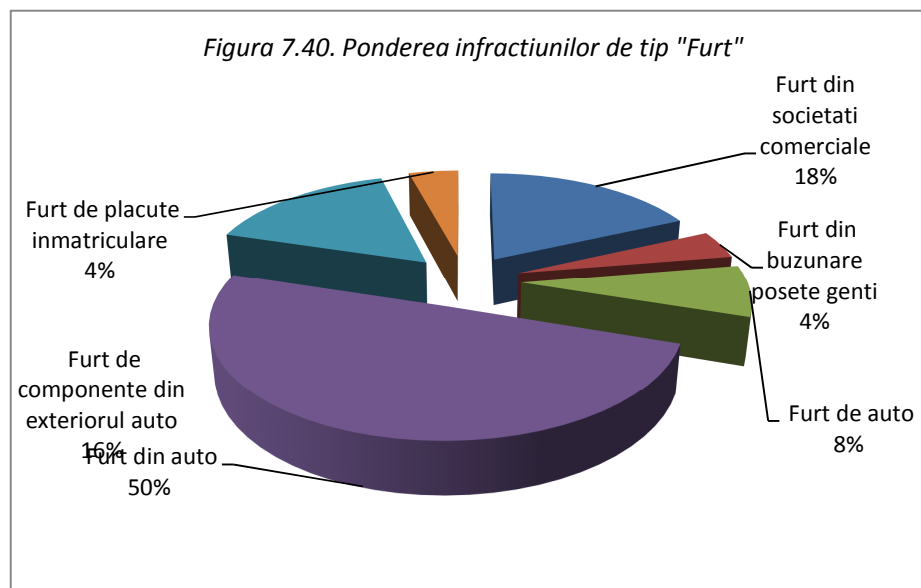
Tabel 7.6

Nrc.	Infracționalitatea stradală	2010	2011	2012	TOTAL
I.	TOTAL	124	140	162	426
1	Tâlہarie	9	10	8	27
2	Tentativă de viol	-	1	-	1
3	Ultraj	-	1	4	5
4	Furt	112	123	143	378
	a. Furt din societăți comerciale	23	15	26	64
	c. Furt din buzunare, poșete, geți	8	5	6	19
	d. Furt de auto	6	10	11	27
	e. Furt din auto	46	73	71	190
	f. Furt de componente din exteriorul auto	25	12	23	60
	g. Furt de plăcuțe de înmatriculare	4	8	6	18
5	U.C.B.M.		1	1	2
6	Legea 61/1991 rep.	3	4	6	13

Din cadrul acestor infracțiuni vom prezenta separat evoluția infracțiunilor din categoria „Furt”. Graficul din Figura 7.39 prezintă această evoluție.

Ponderea diferitelor categorii de infracțiuni de tip „Furt” la nivelul anului 2012 este prezentată în graficul din Figura 7.40.

Ponderea cea mai mare este deținută de furturile din interiorul autoturismelor (50%, respectiv 71 din 143 furturi), urmată de furturile din societățile comerciale (18% - 26 din 143 furturi), apoi furturile de componente din exteriorul autoturismelor (16% 23 din 143 furturi). Celelalte categorii de furturi evidențiate – furturi de autoturisme; furturi din buzunare, poșete, genți și furturile de plăcuțe de înmatriculare – ocupă în total 16%.

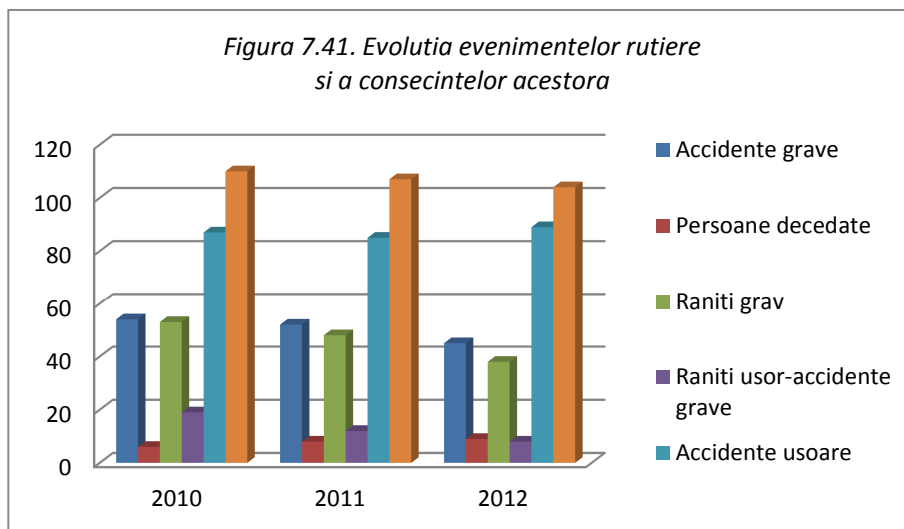
Evoluția evenimentelor rutiere și consecințele acestora în perioada de referință se prezintă conform Tabelului 7.7.

Evoluția evenimentelor rutiere din municipiul Deva

Tabel 7.7

<i>Evenimente rutiere</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>TOTAL</i>
I. Accidente grave	54	52	45	151
• Persoane decedate	6	8	9	23
• Răniți grav	53	48	38	139
• Răniți ușor	19	12	8	39
II. Accidente ușoare	87	85	89	261
• Răniți ușor	110	107	104	321

Graficul din Figura 7.41 exemplifică modul de evoluție a evenimentelor rutiere, precum și a consecințelor acestora, care constau în persoane decedate, răniți grav sau răniți ușor.

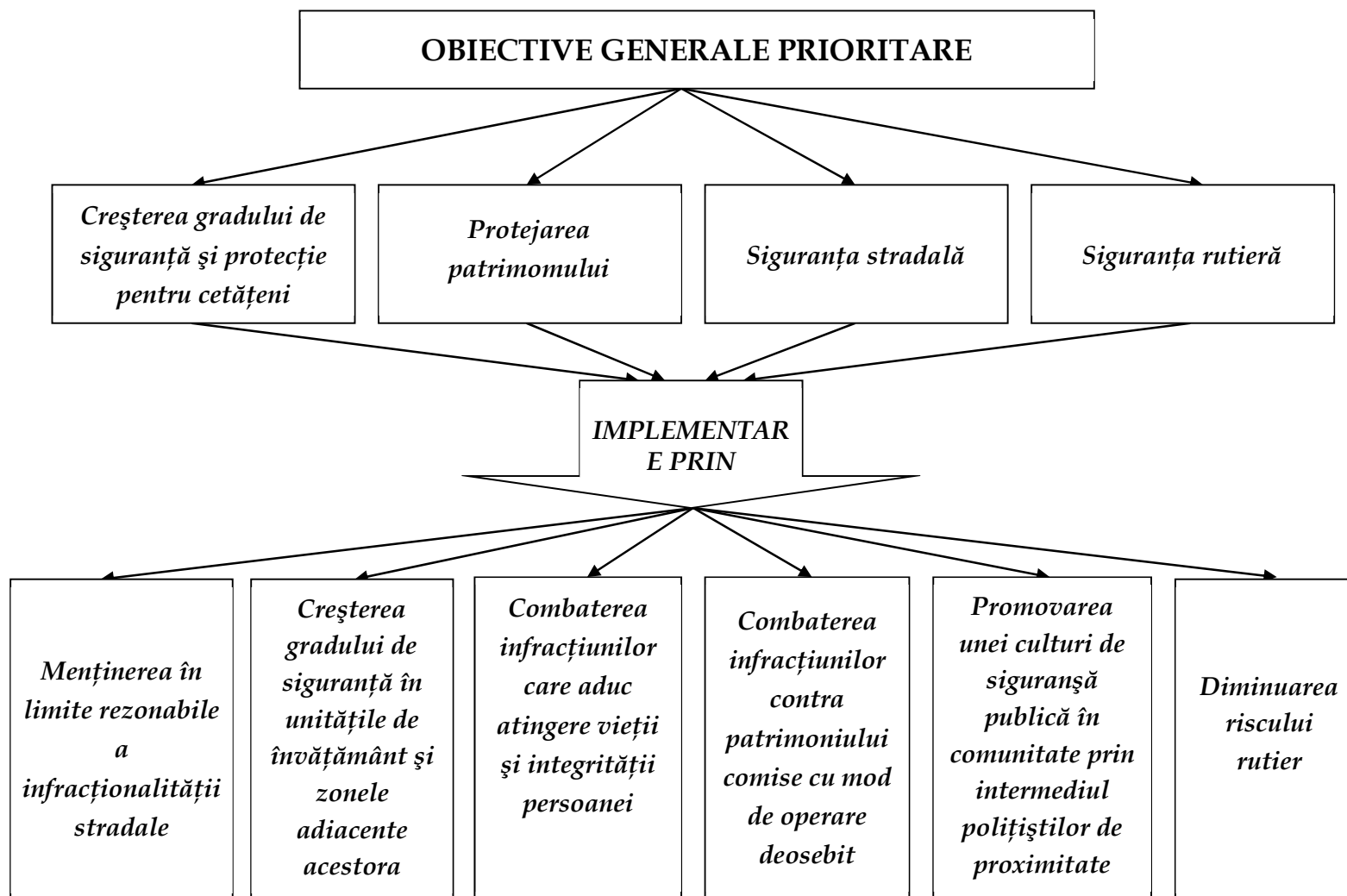

Situația sancțiunilor contravenționale aplicate în perioada 2010-2012 se prezintă conform tabelului următor (Tabelul 7.8).

Evoluția sancțiunilor contravenționale din municipiul Deva

Tabel 7.8

<i>Sanțiuni contravenționale</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>TOTAL</i>
TOTAL	18.325	15.758	17.078	51.161
▪ Legea 61/1991	1.484	1.101	1.756	4.341
▪ Legea 12/1990	221	265	183	669
▪ OUG 195/2002	16.253	14.021	14.820	45.094
▪ OUG 97/2005	119	88	71	278
▪ Legea 333/2003	104	64	65	233
▪ Alte acte normative	144	219	183	546

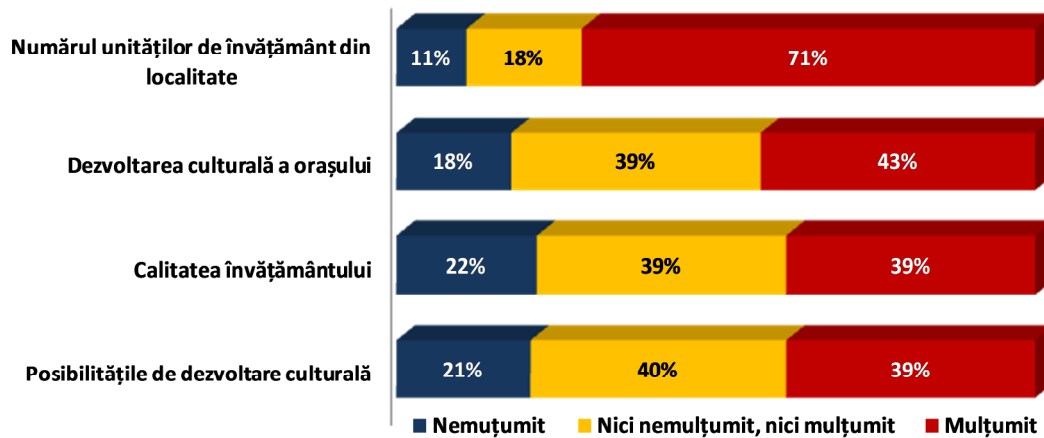

7.4.3. Opinia cetățenilor

Cercetarea sociologică efectuată pentru cunoașterea punctelor de vedere ale cetățenilor referitoare la viața comunității municipiului Deva a vizat și unele aspecte referitoare la **învățământ și activitățile culturale**.

Rezultatele procentuale pe baza răspunsurilor formulate de cetățeni sunt:

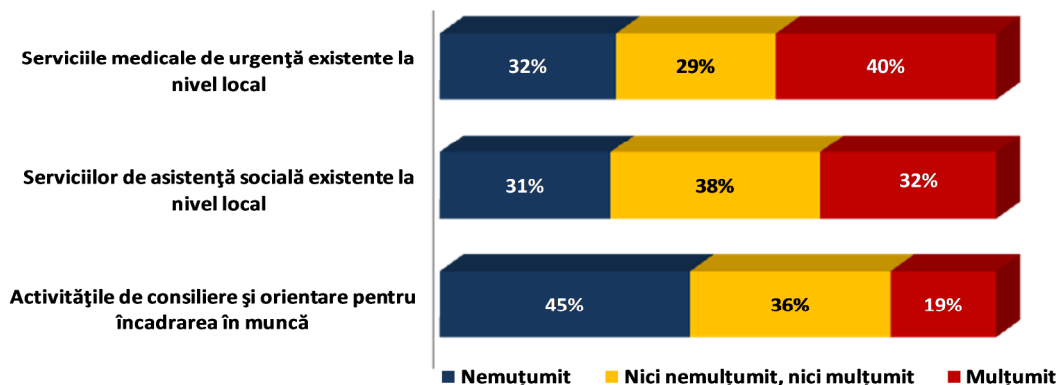
✚ Dvs. ca cetățean al orașului, cât de mulțumit sunteți de următoarele aspecte, pe o scală de la 1 la 5 (unde 1 înseamnă deloc mulțumit și 5 înseamnă foarte mulțumit - pentru o prezentare mai eficientă a fost redusă scala pentru cele 3 categorii menționate în grafic)?

Numărul unităților de învățământ din localitate este mai mult decât satisfăcător pentru populația orașului Deva (71% declarând-și mulțumirea față de acest aspect). Totuși, posibilitățile de dezvoltare culturală și calitatea învățământului sunt destul de reduse, lucru semnalat și de respondenții la studiu (21% respectiv 22% evaluând negativ aceste aspecte).

Pe de altă parte, analiza sintetică a rezultatelor pe baza mediilor obținute indică faptul că nivelul mediu de satisfacție față de indicatorii care definesc dimensiunea învățământ și dezvoltare culturală este pozitiv (mediile aritmetice au valori peste 3).

De asemenea, s-a urmărit și evidențierea indicatorului **gradul de satisfacție față de dimensiunea resurse umane și servicii sociale**. În acest sens, rezultatele obținute din prelucrarea răspunsurilor formulate de cetățeni se exprimă procentual astfel:

- ✚ Dvs. ca cetățean al orașului, cât de mulțumit sunteți de următoarele aspecte, pe o scală de la 1 la 5 (unde 1 înseamnă deloc mulțumit și 5 înseamnă foarte mulțumit-pentru o prezentare mai eficientă a fost redusă scala pentru cele 3 categorii menționate în grafic ?

În general, părerile respondenților sunt împărțite pentru fiecare item cercetat la capitolul servicii sociale; principala problemă care rezultă se referă la *activitățile de consiliere și orientare pentru încadrarea în muncă* (45% nemuțumiți). Serviciile medicale de urgență sunt evaluate într-o măsură mai mare dintr-o perspectivă pozitivă.

Pentru o analiză sintetică a nivelului de satisfacție față de categoria indicatorilor referitori la resurse umane și servicii sociale remarcăm faptul că analiza pe baza valorilor medii obținute indica o evaluare negativă (2,6) a serviciilor de consiliere și orientare pentru încadrarea în muncă în timp ce serviciile de asistență socială și medicală de urgență obțin medii situate în jurul valorii 3 (satisfacție neutră).

7.5. Analiza SWOT – Educație, sănătate, asistență socială

PUNCTE TARI	
SWOT Regiunea de Vest	
EDUCAȚIE	<ul style="list-style-type: none"> * Pondere scăzută și în scădere a populației cu vârsta între 25-64 doar cu educație de bază. * Îmbunătățirea rapidă a participării în învățământul preșcolar și secundar inferior. * Creșterea participării tinerilor în învățământul superior. * Creșterea dimensiunii medii a unităților de învățământ în termeni de săli de clasă, elevi și cadre didactice. * Raport mediu și în scădere elev/cadru didactic în învățământul primar și secundar inferior. * Existența unui centru universitar de renume național - Timișoara. * Existența universităților în toate județele regiunii. * Raportul dintre numărul elevilor înscriși în învățământul profesional și tehnic și cei înscriși la liceu este unul corect. * Existența și funcționarea în regiune a Consorțiului Regional.
SĂNĂTATE	<ul style="list-style-type: none"> * Accesarea în proporție ridicată a fondurilor europene pentru dotarea clinicilor/cabinetelor private cu echipamente moderne. * Servicii medicale de calitate în mediul privat. * Existența Universității de Medicină și Farmacie "Victor Babeș" din Timișoara. * Preluarea în administrație a unităților spitalicești de către administrațiile locale. * Creșterea utilizării TIC de către spitale și alți furnizori de servicii de sănătate. * Buna pregătire profesională a resurselor umane care activează în domeniu.
ASISTENȚĂ SOCIALĂ	<ul style="list-style-type: none"> * Scăderea numărului de copii instituționalizați în centrele rezidențiale. * Implementarea politicii privind protecția copilului, care vizează dezinstituționalizarea copiilor. * Creșterea numărului persoanelor cu handicap integrate pe piața muncii. * Diversificarea și specializarea ofertei de servicii sociale. * Dezvoltarea de proiecte de responsabilitate socială. * Număr mare de parteneriate între administrația publică și ong-uri constituite pentru programe și proiecte sociale. * Utilizarea de resurse umane voluntare în programe și proiecte sociale.
Elemente specifice Deva	
<ul style="list-style-type: none"> * Dezvoltarea echilibrată a învățământului primar și liceal (învățământul primar: de la 3189 elevi înscriși în 2000 la 2666 elevi în 2012, respecti pentru învățământul liceal:4823 elevi înscriși în 2000 la 4333 elevi înscriși în 2012). Scăderea numărului de elvi din înv. primar se datorează aspectelor demografice. 	
<ul style="list-style-type: none"> * Menținerea constantă a numărului de licee, respectiv 10 / 11 în perioada 2000-2012. 	
<ul style="list-style-type: none"> * Mărirea locurilor disponibile în grădinițe; 1355 copii înscriși în 2000 la 1701 copii înscriși în 2012. 	
<ul style="list-style-type: none"> * Existența specialiștilor calificați în domeniul consilierii și orientării pentru carieră în municipiul Deva și a ONG-urilor profilate pe formarea și reconversia forței de muncă. 	
<ul style="list-style-type: none"> * Existența unui număr mare de furnizori de servicii sociale specializate acreditate la nivelul municipiului. 	
<ul style="list-style-type: none"> * Existența unui număr mare de unități de stat și private de îngrijire a sănătății la nivelul municipiului. 	
<ul style="list-style-type: none"> * Capacitate de primire mare a sistemului medical din municipiu. 	
<ul style="list-style-type: none"> * Existența unei game largi de servicii pentru vârstnici. 	
<ul style="list-style-type: none"> * Sectorul ONG puternic dezvoltat în domeniul asistenței persoanelor vârstnice. 	

PUNCTE SLABE	
SWOT Regiunea de Vest	
EDUCAȚIE	<ul style="list-style-type: none"> * Pondere scăzută a populației cu vârstă 25-64 cu studii superioare. * Rata ridicată a fenomenului de părăsire timpurie a școlii. * Participare redusă în procesul de învățare pe tot parcursul vieții. * Promovabilitate scăzută la examenul de bacalaureat. * Disparități în ceea ce privește numărul elevilor și studenților pe județe. * Puține parteneriate între școală și mediul de afaceri. * Ofertanții de formare activează izolat, fără o ofertă corelată și adaptată nevoilor identificate la nivel regional și fără mecanisme de prognoză a nevoilor viitoare. * Calitatea în general mai scăzută a educației în mediul rural.
SĂNĂTATE	<ul style="list-style-type: none"> * Infrastructura de sănătate este deteriorată, aflându-se într-un stadiu ridicat de degradare fizică. * Echipamentele din spitale sunt vechi, uzate fizic și moral. * Deficiențe privind nivelul de educație și comportamentul populației pentru prevenirea îmbolnăvirilor. * Incidență ridicată a bolilor sistemului circulator și a deceselor cauzate de acestea. * Creșterea numărului de decese cauzate de tumori canceroase și boli respiratorii. * Accesul dificil la servicii de sănătate de bază pentru populația săracă sau din zone izolate. * Pierderi semnificative înregistrate de unitățile publice din pricina calității managementului. * Absența unui sistem integrat al serviciilor medicale. * Număr mic de spitale private în regiune. * Cooperare redusă cu institutele de CDI. * Forme asociative incipiente în sector. * Inexistența unor indicatori elocvenți privind starea de sănătate a locuitorilor regiunii. * Lipsa structurilor medicale de unispecialitate înalt tehnologizate, care sunt foarte eficiente și rezolvă cel mai bine patologia din domeniu. * Lipsa metodelor noi de comunicare și servicii medicale bazate pe diferite aplicații de telemedicină. * Lipsa unor structuri și baze de date unitare și complexe care pe de o parte să permită efectuarea unui management performant, iar pe de altă parte să îmbunătățească comunicarea dintre medic pacient și medici între ei. * Lipsa medicamentelor de bază și a materialelor sanitare necesare desfășurării activităților medicale în bune condiții. * Desființarea unor spitale în zone izolate, aflate la mare depărtare de alte spitale. * Lipsa cabinetelor de specialitate în localitățile mici și mijlocii. * Număr redus de unități medicale de recuperare și tratament pentru persoanele afectate de boli profesionale.

ASISTENȚĂ SOCIALĂ	<ul style="list-style-type: none"> * Populația aflată în risc de sărăcie sau excluziune peste media UE27. * Infrastructura socială este deteriorată, aflându-se într-un stadiu ridicat de degradare fizică. * Standardele de calitate din sistem sunt depășite. Insuficiența serviciilor sociale, mai ales la nivel de comună. Inexistența unor servicii integrate (sociale și medicale) pentru persoanele dependente de droguri. * Insuficienta dotare cu echipamente IT. * Normarea incorectă a personalului din sistemul social. * Sectorul furnizorilor de servicii sociale pentru persoane în vârstă insuficient dezvoltat. * Creșterea numărului de persoane cu handicap grav înregistrate. * Insuficienta dezvoltare a unui sistem de protecție socială entru tinerii cu vârsta peste 18 ani care părăsesc sistemul de protecție socială, precum și pentru persoanele victime ale violenței domestice. * Copiii sub 2 ani nu sunt integrați în sistemul serviciilor sociale și rămân abandonati în saloanele spitalelor. * Procedura de adopții îndelungată. * Repartizarea neunitară a serviciilor sociale pe teritoriul regiunii. * Număr relativ mic de servicii de prevenire a abandonului familial. * Lipsa unei baze de date comune cu toți furnizorii de servicii sociale din regiune, cu serviciile oferite și cu nevoile existente. * Deficiențe în asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități în spațiile și instituțiile publice. * Slaba implicare a populației în acțiuni de voluntariat.
Elemente specifice Deva	
* Diminuarea continuă a numărului de unități de învățământ din municipiu (de la 33 unități existente în 2000, la 15 unități în 2012).	
* Diminuarea continuă a numărului de elevi înscriși în unitățile de învățământ (de la 14.357 elevi în 2000 la 10.059 în anul 2012).	
* Scăderea dramatică a numărului de elevi din cadrul învățământului de arte și meserii (de la 1.108 elevi înscriși în 2000 la 59 elevi în 2012), contrar cerințelor de accentuare a învățământului vocațional stipulate prin documentele strategice ale UE.	
* Scădere semnificativă și în cadrul învățământului de maiștri (de la 120 elevi în 2000 la 34 de elevi în 2012); de asemenea, este o evoluție contrară asigurării cerințelor de dezvoltare a învățământului vocațional.	
* Desființarea învățământului universitar (854 studenți înscriși în 2000, la 20 studenți înscriși în 2012).	
* Există încă numeroase necesități de reabilitare și modernizare a rețelei de unități de învățământ existente.	
* Calificarea profesională prin formare inițială nu se mai realizează prin sistemul de învățământ public, care nu mai asigură o acoperire corespunzătoare a tuturor domeniilor de calificare (specializări și meserii).	
* Numărul mic al ofertelor de formare profesională continuă, pentru care instituțiile organizatoare dețin autorizație de funcționare.	
* Corelarea deficitară a cererii cu oferta de pe piața de muncă.	
* Ofertanții de formare activează izolat, neexistând o ofertă globală, corelată a acestora și adaptată nevoilor identificate la nivel local.	
* Nivelul de calificare certificat al forței de muncă, profilul de competențe certificate ale persoanelor aflate în șomaj, în căutarea unui alt loc de muncă nu corespund cerințelor specifice ale angajatorilor.	
* Oferta de calificare sau reconversie nu este suficient de diversificată și nu există o concurență între ofertanții de formare, această situație fiind un obstacol pentru o ofertă flexibilă și adaptată nevoilor de dezvoltare personală și profesională a clienților.	
* Lipsa de parteneriate eficiente între școală și mediul de afaceri.	

* Insuficiența fondurilor destinate activităților de formare.	
* Servicii insuficient diversificate pentru diferitele categorii de persoane defavorizate.	
* Resurse materiale lipsă sau insuficiente în spitale.	
* Existența considerabilă de aparatură medicală învechită, mai ales în comparație cu dotările din alte țări din cadrul Uniunii Europene.	
* Emigrația internațională a populației cu studii superioare, inclusiv a personalului sanitar, poate afecta grav performanța sistemului sanitar, precum și a altor domenii de activitate.	
* Scăderea fondurilor alocate anumitor aspecte ale integrării profesionale a șomerilor, a combaterii marginalizării sociale a acestora.	
* Măsuri ineficiente de combatere a sărăciei.	
* Insuficiente servicii pentru tinerii care provin din sistemul de protecție.	
* Insuficiente cantine sociale.	
* Insuficiente servicii rezidențiale, de zi și de îngrijire la domiciliu pentru vârstnici.	
* Insuficiente servicii pentru persoanele cu dizabilități.	
OPORTUNITĂȚI	
SWOT Regiunea de Vest	
EDUCAȚIE	<ul style="list-style-type: none"> * Creșterea populației cu studii superioare și a populației cu educație secundară superioară și post secundară. * Creșterea calității și diversificarea programelor de formare profesională continuă. * Dezvoltarea centrelor universitare din regiune. * Finanțarea educației din fonduri structurale. * Crearea de parteneriate viabile între agenții economici și unitățile de învățământ. * Consilierea și orientarea corectă > a elevilor și studenților, în concordanță cu aptitudinile acestora și cu specificul economiei regionale. * Consilierea elevilor dar și de a părinților, aceștia optând deseori pentru un „traseu educațional tradițional” (inclusiv facultate), ceea ce nu corespunde întotdeauna abilităților unui copil. * Formarea cadrelor didactice pe specialitate (nu doar pe probleme de metodică).
SĂNĂTATE	<ul style="list-style-type: none"> * Crearea unui sistem integrat care să cuprindă unități de servicii ”prespital”, unități de primire și centre regionale de gestionare a urgențelor, centrespécializate pe servicii paleative, recuperare neuromotorie, boli cronice. * Investiții pentru creșterea calității serviciilor în spitalele publice. * Finanțarea din Fondurile Structurale. * Colaborarea cu institutele de CDI din regiune. * Valorificarea potențialului balnear din regiune în domeniul sănătății. * Dezvoltarea sistemului privat de sănătate. * Crearea unor programe de educație sanitară în școli și pentru populația rurală. * Creșterea utilizării TIC în spitale și clinici. * Utilizarea rețelelor de telemedicină, care pot conduce la reducerea prețului serviciilor medicale existente și la creșterea accesului de la distanță la servicii specializate. * Încurajarea prevenției în detrimentul intervenției. * Programe care să completeze nevoia de informații privind starea de sănătate a populației.

ASISTENȚĂ SOCIALĂ	<ul style="list-style-type: none"> * Dezvoltarea furnizorilor privați de servicii sociale. * Dezvoltarea serviciilor sociale de tip familial pentru copii. * Continuarea procesului de dezinstituționalizare pentru copii. * Pregătirea și perfecționarea personalului implicat în furnizarea serviciilor sociale în vederea furnizării de servicii sociale adaptate beneficiarilor. * Schimbarea mentalității populației în vârstă cu privire la instituționalizarea în cămine/ centre pentru persoane vârstnice. * Dezvoltarea întreprinderilor sociale. * Integrarea pe piața muncii a persoanelor expulse riscului de excluziune socială. * Oportunitățile de finanțare din Fonduri Structurale. * Dezvoltarea parteneriatelor între furnizorii publici și privați de servicii sociale.
Elemente specifice Deva	
* Disponibilitatea fondurilor UE care pot fi accesate pentru aspectele referite în această analiză.	
* Existența standardelor minime obligatorii în ceea ce privește personalul specializat implicat în asistarea copiilor.	
* Dezvoltarea învățământului la distanță.	
* Cadru legislativ flexibil și corelat cu cel european în domeniul calificărilor profesionale prin sistemul de învățământ.	
* Existența programelor de finanțare din partea Uniunii Europene și finanțare națională pentru resurse umane.	
* Crearea unui sistem integrat de management al situațiilor de urgență.	
* Clădiri disponibile pentru atragerea de Universități care să își desfășoare activitatea pe plan local.	
AMENINȚĂRI	
SWOT Regiunea de Vest	
EDUCAȚIE	<ul style="list-style-type: none"> * Creșterea abandonului școlar ca urmare a creșterii sărăciei și excluziunii sociale. * Scăderea calității învățământului la toate nivelele. * Scăderea numărului de înscriși în învățământul superior. * Scăderea nivelului de cunoștințe al absolvenților învățământului superior. * Aglomerări de populație școlară în unele unități școlare, ca urmare a comasării unităților de învățământ. * Nivelul scăzut al salariilor din învățământ conduce la scădereamotivării profesionale a cadrelor didactice și migrarea acestora spre alte meserii. * Accentuarea dezinteresului elevilor / studenților față de profesori și de procesul educațional. * Scăderea rolului familiei are un impact negativ în scăderea nivelului educațional. * Acordarea unor ranking-uri scăzute universităților pot duce la reducerea finanțărilor europene.
SĂNĂTATE	<ul style="list-style-type: none"> * Tendința de părăsire a sistemului de către personalul cu înaltă calificare. * Deprecierea gradului încredere a populației în sistemul public de sănătate. * Competiția venită de la unitățile medicale din Europa de Vest, care atrag atât personalul calificat, cât și pacienții. * Investiții publice reduse, în condițiile în care în urma descentralizării, bugetele locale se găsesc de multe ori în imposibilitatea de a finanța bugetele pentru infrastructura de asistență medicală. * Blocarea posturilor în sistemul public pe termen nelimitat și chiar reduceri de personal. * Cadru legislativ în schimbare, lipsa de coerență a acestuia. * Presiunile efectuate asupra sistemului de diferite grupuri de interese. * Revendicarea și retrocedarea clădirilor în care în prezent funcționează spitale.

ASISTENȚĂ SOCIALĂ	<ul style="list-style-type: none"> * Nivelul scăzut al salariilor angajaților din sectorul public conduce la demotivarea și neimplicarea acestora. * Monitorizarea necorespunzătoare a activității asistenților maternali și a evoluției copiilor aflați în grija acestora. * Accentuarea sărăciei în anumite zone conduce la creșterea gradului de excluziune socială. * Diminuarea resurselor disponibile pentru proiecte și programe sociale. * Scăderea nivelului de trai. * Lipsa de armonizare a legislației și a salarizării din instituțiile publice. * Blocarea posturilor în sistemul public pe termen nelimitat și chiar reduceri de personal.
<i>Elemente specifice Deva</i>	
* Trend ascendent al somajului.	
* Migrația tinerilor către instituții de învățământ superior din alte orașe din țară.	
* Abandonul școlar și părăsirea timpurie a școlii.	
* Slaba conștientizare a populației asistate că pentru ajutorul social poate presta muncă în folosul comunității.	
* Instabilitatea politică și economică a țării și a Europei.	
* Riscul creșterii sărăciei în rândul vârstnicilor.	
* Instabilitatea locurilor de muncă, fenomen care caracterizează întreaga economie.	
* Dificultatea multor familii de a asigura îngrijirea vârstnicilor, concomitent cu întreținerea familiei.	
* Dificultatea tot mai accentuată de îmbinare a creșterii și educării copiilor în condițiile creșterii competitivității pieții muncii.	
* Nivelul scăzut al salariilor din învățământ și cercetare.	
* Existența depozitului de zgură și cenușă din Valea Bejan – suprafața totală a depozitului activ 146 ha.	

II. ANALIZA STRATEGIEI ANTERIOARE

8. Stadiul implementării

8.1. Axe prioritare și obiective specifice

Documentele strategice prin care au fost stabilite acțiuni și planuri concrete anterior elaborării *Strategiei pentru dezvoltarea durabilă a municipiului Deva în perioada 2014-2020*, sunt:

- ⇒ Strategia de dezvoltare a municipiului Deva pentru perioada 2007 – 2013 (SD/07-13);
- ⇒ Planul integrat de dezvoltare urbană – 2009 (PIDU/09);
- ⇒ Planul strategic de regenerare urbană 2012 – 2020 (PSRU/12).

Analizele de fundamentare efectuate în vederea elaborării primelor două documente de planificare menționate și contextul general de abordare a alocării fondurilor structurale au condus la structurarea acestora pe 8 axe strategice, astfel:

- Axa strategică 1: Infrastructura de transport și energie;
- Axa strategică 2: Competitivitatea economică;
- Axa strategică 3: Turismul;
- Axa strategică 4: Relațiile de cooperare;
- Axa strategică 5: Dezvoltarea zonelor periurbane ale municipiului Deva;
- Axa strategică 6: Dezvoltarea resurselor umane și a serviciilor sociale;
- Axa strategică 7: Mediul înconjurător;
- Axa strategică 8: Dezvoltare urbană.

Abordarea prin *Planul strategic de regenerare urbană 2012 – 2020* (PIDU) urmărește o structurare generală la nivelul obiectivelor strategice, respectiv prin definirea unui număr de 7 obiective strategice. Între axele strategice din primul caz și obiectivele strategice definite prin PIDU s-a identificat corespondența prezentată în tabelul 8.1.

Din prezentarea paralelă a axelor/obiectivelor strategice se poate observa similitudinea tratării acestora, cu excepția axei strategice 4, *Relații de cooperare*, care nu are corespondent în cadrul obiectivelor strategice definite prin PIDU.

În continuare, axele/obiectivele strategice sunt detaliate la nivel de “domenii de activitate”, în cazul tratării prin axe strategice, respectiv “obiective specifice”, aferente abordării prin obiective strategice. Prin integrarea celor trei documente strategice enunțate, a fost posibilă elaborarea unui document unitar, care să faciliteze analiza concomitentă a setului de acțiuni vizate de acestea.

**Correspondența axelor strategice cu obiectivele strategice
din documentele de planificare elaborate**

Tabel 8.1.

<i>Nr. Axă strategică</i>	Axe strategice <i>(Strategia de dezvoltare 2007-2013; Planul Integrat de Dezvoltare Urbană 2009)</i>	<i>Nr. Obiectiv strategic</i>	Obiective strategice <i>(Planul strategic de regenerare urbană 2012 – 2020)</i>
1	Infrastructura de transport și energie	1	Infrastructura de transport
2	Competitivitatea economică	2	Competitivitatea economică
3	Turismul	3	Turismul
4	Relațiile de cooperare		-
5	Dezvoltarea zonelor periurbane ale municipiului Deva	4	Dezvoltarea rurală
6	Dezvoltarea resurselor umane și a serviciilor sociale	5	Dezvoltarea resurselor umane și a serviciilor sociale
7	Mediul înconjurător	6	Mediul înconjurător
8	Dezvoltare urbană	7	<i>Regenerare, dezvoltare urbană</i>

În Tabelul 8.2. se prezintă modul de detaliere al axelor/obiectivelor strategice pe domenii de activitate, respectiv pe obiective specifice. Deoarece definirea și structurarea obiectivelor specifice a respectat în general pe cea a domeniilor de activitate, s-a recurs la menționarea obiectivelor specifice numai în situația în care formularea acestora prezintă diferențe relevante.

**Detalierea axelor/obiectivelor strategice pe domenii de activitate
în cadrul documentelor de planificare elaborate**

Tabel 8.2.

<i>Axe strategice</i> <i>Domenii de activitate / Obiective specifice</i>
<i>Axa strategică 1: Infrastructura de transport și energie</i>
I.1. Infrastructura de transport rutier <i>Obiectiv specific: Creșterea accesibilității și mobilității transportului de persoane și mărfuri la nivelul orașului</i>
I.2. Infrastructura de transport feroviar
I.3. Infrastructura de transport aerian
I.4. Infrastructura energetică
<i>Axa strategică II. Competitivitatea economică</i>
II.1. Dezvoltarea mediului economic din municipiul Deva
II. 2. Dezvoltarea activității de cercetare – dezvoltare - inovare
<i>Axa strategică III. Turismul</i>

<i>Axe strategice</i> <i>Domenii de activitate / Obiective specifice</i>
III.1. Infrastructura de turism <i>Obiectiv specific: Dezvoltarea turismului cultural-istoric și promovarea imaginii orașului</i>
III. 2. Creșterea competitivității sectorului turistic
III.3. Relansarea sectorului turistic prin dezvoltarea turismului de nișă
<i>Axa strategică IV. Relațiile de cooperare</i>
IV. 1. Consolidarea relațiilor existente cu localitățile înfrățite.
IV.2. Realizarea de noi parteneriate și relații de colaborare cu alte localități din Uniunea Europeană.
<i>Axa strategică V. Dezvoltarea zonelor periurbane ale municipiului Deva</i>
V.1. Dezvoltarea infrastructurii în mediul periurban al municipiului Deva
V.2. Diversificarea și dezvoltarea activităților economice din mediul periurban al municipiului Deva
V.3. Îmbunătățirea calității vieții prin asistență specifică în mediul periurban al municipiului Deva
V.4. Implicarea populației locale în procesul dezvoltării zonelor periurbane ale municipiului Deva
<i>Axa strategică VI. Dezvoltarea Resurselor Umane și a Serviciilor Sociale</i>
VI.1. Asigurarea accesului la educație și formare a populației municipiului Deva
VI.2. Creșterea gradului de ocupare la nivelul municipiului Deva
VI.3. Dezvoltarea sistemului de servicii publice urbane <i>Obiectiv specific: Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea serviciilor sociale funcționale din municipiul Deva</i>
<i>Axa strategică VII. Mediul înconjurător</i>
VII.1. Rezolvarea problemelor sectoriale de mediu
VII.2. Apărarea împotriva calamităților,dezastrelor și accidentelor naturale
VII.3. Creșterea gradului de conștientizare a populației, a actorilor publici și privați privind problemele de mediu
<i>Axa strategică VIII. Dezvoltare urbană</i>
VIII.1. Infrastructura urbană <i>Obiectiv specific: Regenerarea spațiului urban și îmbunătățirea calității infrastructurale și operaționale a serviciilor publice</i>
VIII.2. Dezvoltarea sistemului de servicii publice urbane

În continuare, pentru fiecare domeniu de activitate sau obiectiv specific au fost definite obiectivele vizate în cadrul documentelor de planificare strategică (Tabelul 8.3). În general, obiectivele vizate sunt similare, ceea ce a permis sistematizarea acestora. În situațiile în care au existat formulări distincte prin PIDU, acestea au fost menționate în mod distinct.

Obiectivele vizate prin documentele de planificare elaborate

Tabel 8.3.

<i>Denumirea obiectivelor</i>	
Axa strategică 1: Infrastructura de transport și energie	
I.1. Infrastructura de transport rutier <i>Obiectiv specific: Creșterea accesibilității și mobilității transportului de persoane și mărfuri la nivelul orașului</i>	
<i>Obiective:</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ I.1.1. Integrarea în sistemul european de transport a infrastructurii de transport rutier din municipiul Deva; ➤ PIDU: Integrarea în sistemul (european) de transport din Regiunea Vest); ➤ I.1.2. Reabilitarea infrastructurii de transport de interes local <ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea infrastructurii de acces în zonele periurbane ale municipiului Deva • Reabilitarea infrastructurii de transport urban
I.2. Infrastructura de transport feroviar	
<i>Obiective:</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ I.2.1. Extinderea și modernizarea rețelei de cale ferată ➤ I.2.2. Îmbunătățirea calității serviciilor oferite de transportul feroviar
I.3. Infrastructura de transport aerian	
<i>Obiective:</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ I.3.1. Îmbunătățirea infrastructurii de transport aerian de interes local
I.4. Infrastructura energetică	
<i>Obiective:</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ I.4.1. Reorganizarea și dezvoltarea sistemului energetic în condiții de eficiență economică și de protecție a mediului în municipiul Deva
Axa strategică II. Competitivitatea economică	
II.1. Dezvoltarea mediului economic din municipiul Deva	
<i>Obiective:</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ II.1.1. Dezvoltarea infrastructurii de afaceri ➤ II.1.2. Sprijinirea investițiilor în municipiul Deva ➤ II.1.3. Dezvoltarea de servicii pentru mediul anteprenorial ➤ II.1.4. Dezvoltarea activităților productive
II. 2. Dezvoltarea activității de cercetare – dezvoltare - inovare	
<i>Obiective:</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ II.2.1. Crearea și dezvoltarea infrastructurii de inovare, comunicații și IT ➤ II.2.2. Structura ofertei de cercetare/ dezvoltare/inovare ➤ II.2.3. Sprijinirea culturii de inovare și a proiectelor inovative în întreprinderi
Axa strategică III. Turismul	
III.1. Infrastructura de turism <i>Obiectiv specific: Dezvoltarea turismului cultural-istoric și promovarea imaginii orașului</i>	
<i>Obiective:</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ III. 1.1. Amenajarea rețelei de drumuri de acces, a parcărilor și a sistemelor de marcaj în zonele turistice ➤ III.1.2. Crearea și reabilitarea obiectivelor turistice
III. 2. Creșterea competitivității sectorului turistic	
<i>Obiective:</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ III. 2.1. Diversificarea ofertei turistice regionale și dezvoltarea mediului de afaceri în turism ➤ III.2.2. Calificarea personalului în turism ➤ III.2.3. Implementarea unui sistem de dezvoltare și promovare turistică pentru municipiul Deva și județ

<i>Denumirea obiectivelor</i>	
III.3. Relansarea sectorului turistic prin dezvoltarea turismului de nișă	
<i>Obiective:</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ III.3.1. Dezvoltarea turismului din zonele periurbane ale municipiului Deva ➤ III.3.2. Conservarea și valorificarea ariilor naturale protejate din Deva în vederea exploatării acestora ca atracții turistice ➤ PIDU: Crearea și valorificarea unor circuite turistice ➤ PIDU: Dezvoltarea turismului cultural ➤ III.3.3. Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii bazelor de tratament/ recuperare medicală
Axa strategică IV. Relațiile de cooperare	
IV. 1. Consolidarea relațiilor existente cu localitățile înfrățite.	
<i>Obiective:</i>	➤ IV.1.1 Domeniile de activitate: cultură, istorie, viață socială, sport, învățământ, sănătate, economie
IV.2. Realizarea de noi parteneriate și relații de colaborare cu alte localități din Uniunea Europeană.	
<i>Obiective:</i>	➤ IV.2.1 Domeniile de activitate: cultură, istorie, viață socială, sport, învățământ, sănătate, economie
Axa strategică V. Dezvoltarea zonelor periurbane ale municipiului Deva	
V.1. Dezvoltarea infrastructurii în mediul periurban al municipiului Deva	
<i>Obiective:</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ V. 1.1. Dezvoltarea infrastructurii de acces în zonele periurbane ale municipiului Deva ➤ V.1.2. Dezvoltarea infrastructurii de servicii publice periurbane ➤ V.1.3. Dezvoltarea infrastructurii edilitare, de comunicații și de energie ➤ V.1.4. Dezvoltarea infrastructurii hidrotehnice și hidroameliorative
V.2. Diversificarea și dezvoltarea activităților economice din mediul periurban al municipiului Deva	
<i>Obiective:</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ V.2.1. Dezvoltarea activităților agricole ➤ V.2.2. Diversificarea activităților economice non-agricole
V.3. Îmbunătățirea calității vieții prin asistență specifică în mediul periurban al municipiului Deva	
<i>Obiective:</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ V.3.1. Asigurarea accesului populației din zonele periurbane la cultură și la servicii de sănătate și educație la nivelul celor urbane ➤ PIDU: Întărirea identității satelor din municipiul Deva. ➤ V.3.2. Dezvoltarea capitalului uman din mediul periurban al municipiului Deva
V.4. Implicarea populației locale în procesul dezvoltării zonelor periurbane ale municipiului Deva	
<i>Obiective:</i>	➤ V.4.1. Elaborarea și implementarea de strategii locale de dezvoltare
Axa strategică VI. Dezvoltarea Resurselor Umane și a Serviciilor Sociale	
VI.1. Asigurarea accesului la educație și formare a populației municipiului Deva	
<i>Obiective:</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ VI.1.1. Reabilitarea infrastructurii de educație ➤ VI.1.2. Modernizarea procesului de învățământ obligatoriu și post –obligatoriu ➤ VI.1.3. Implementarea la nivel local al Cadrelor Europene al Calificărilor pentru promovarea învățării pe parcursul întregii vieți ➤ VI.1.4. Modernizarea învățământului profesional și tehnic (TVET)
VI.2. Creșterea gradului de ocupare la nivelul municipiului Deva	
<i>Obiective:</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ VI.2.1. Creșterea competitivității resurselor umane și adaptarea acestora la cererea de pe piața forței de muncă locale ➤ VI.2.2. Servicii de consiliere, orientare și informare privind cariera

<i>Denumirea obiectivelor</i>	
VI.3. Dezvoltarea sistemului de servicii publice urbane <i>Obiectiv specific: Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea serviciilor sociale funcționale din municipiul Deva</i>	
<i>Obiective:</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ VI.3.1. Reabilitarea infrastructurii sociale ➤ VI.3.2. Combaterea excluziunii sociale
Axa strategică VII. Mediul înconjurător	
VII.1. Rezolvarea problemelor sectoriale de mediu	
<i>Obiective:</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ VII.1.1. Rezolvarea problemelor din domeniul apei ➤ VII.1.2. Rezolvarea problemelor din domeniul aerului ➤ VII.1.3. Gestiunea deșeurilor ➤ VII.1.4. Acțiuni în domeniul biodiversității ➤ VII.1.5. Fond forestier și cinegetic ➤ VII.1.6. Sol și subsol ➤ VII.1.7. Poluarea fonică ➤ PIDU: Reducerea poluării industriale
VII.2. Apărarea împotriva calamităților, dezastrelor și accidentelor naturale	
<i>Obiective:</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ VII.2.1. Prevenirea diverselor riscuri de mediu umane și adaptarea acestora la cererea de pe piața forței de muncă locale ➤ VII.2.2. Centrul Regional de intervenție
VII.3. Creșterea gradului de conștientizare a populației, a actorilor publici și privați privind problemele de mediu	
<i>Obiective:</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ VII.3.1. Încurajarea activităților economice în domeniul protecției mediului ➤ VII.3.2. Schimbarea mentalității și a comportamentului față de mediu ➤ VII.3.3. Atenuarea efectelor ecologice negative determinate de exploatarea industrială nerațională
Axa strategică VIII. Dezvoltare urbană	
VIII.1. Infrastructura urbană <i>Obiectiv specific: Regenerarea spațiului urban și îmbunătățirea calității infrastructurale și operaționale a serviciilor publice</i>	
<i>Obiective:</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ VIII.1.1. Reabilitarea infrastructurii de transport urban ➤ VIII.1.2. Modernizarea sistemului de transport public urban ➤ VIII.1.3. Dezvoltarea utilităților publice urbane ➤ PIDU: Reabilitarea spațiilor publice ➤ VIII.1.4. Prevenirea dezastrelor ➤ VIII.1.5. Reabilitarea clădirilor, centrelor istorice și culturale ➤ VIII.1.6. Construcția de locuințe
VIII.2. Dezvoltarea sistemului de servicii publice urbane	
<i>Obiective:</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ VIII.2.1. Crearea și modernizarea unor facilități pentru timpul liber ➤ VIII.2.2. Dezvoltarea de e-service ➤ VIII.2.3. Dezvoltarea de alte servicii publice urbane. ➤ VIII.2.4. Creșterea accesului la cultură ➤ PIDU: Reabilitarea și modernizarea spațiului public ➤ PIDU: Regenerarea, extinderea suprafeței zonelor verzi, parcurilor și piațetelor

8.2. Analiza acțiunilor planificate

Definirea unei etape strategice noi de dezvoltare este necesar să fie precedată de analiza riguroasă a impactului strategiilor anterioare aplicate, cu evidențierea gradului de satisfacere a criteriilor de eficiență vizate la momentul proiectării acestora.

Analiza efectuată în acest scop a urmărit două planuri de referință distincte:

- ⇒ *Situarea la nivelul unui domeniu specific*, în circumstanțele caracteristice desfășurării unui bilanț de analiză a modului de îndeplinire a setului de acțiuni/proiecte vizate de etapa strategică încheiată;
- ⇒ *Analiza integrată, unitară*, a eficienței unor demersuri majore inițiate în perioada analizată asupra ameliorării sau maximizării indicatorilor de stare ai domeniilor de impact socio-economic, în final asupra dezvoltării generale a condițiilor de trai ale locuitorilor municipiului.

Concluziile formulate cu această ocazie aparțin categoriei lecțiilor învățate, reprezentând în final elemente de referință pentru modul de abordare în cadrul noii strategii.

Una din concluzii se referă la modul de structurare a acțiunilor definite prin documentele programatice elaborate. Astfel, din dorința de a satisface cât mai bine posibil cerințele extrem de complexe și diverse care se înscriu pe agenda zilnică a Primăriei municipiului Deva, s-a considerat oportună cuprinderea unui set cât mai complet de acțiuni/proiecte în cadrul documentelor programatice elaborate. În timp aceste documente au devenit din ce în ce mai laborioase, cu consecințe asupra modului de monitorizare a lor, care s-a complicat în aceste circumstanțe.

Ca urmare, factorii responsabili din cadrul Primăriei Deva au considerat necesară realizarea în viitor a unei sistematizări a acțiunilor definite în cadrul strategiilor, prin împărțirea acțiunilor în două categorii distincte, respectiv prin tratarea acțiunilor ca fiind directe și indirecte. Apartenența la una din cele două categorii s-a stabilit funcție de posibilitățile reale aflate la dispoziția personalului Primăriei Deva pentru demararea și derularea unor acțiuni/proiecte concrete și a responsabilităților care revin acestuia conform competențelor deținute.

În acest sens, acțiunile directe sunt gestionate la nivelul administrației locale, care deține instrumentele operaționale și toate pârghiile necesare de derulare în condiții optime a acestora. Pe de altă parte, primăria locală are rolul de a asigura administrarea eficientă și coerentă a sistemului unitar reprezentat de localitate și a ansamblului facilităților aflate la dispoziție locuitorilor acesteia. De aici necesitatea de implicare, în limita competențelor definite, și în gestionarea unor activități diverse, în cadrul unor structuri de tip parteneriat. Aceste acțiuni aparțin categoriei indirecte.

Stabilirea tipului fiecărei acțiuni/proiect în parte din acest punct de vedere, facilitează apoi monitorizarea cu o frecvență diferită a celor două liste distincte de acțiuni. În cadrul acestei etape s-a realizat deja filtrarea acțiunilor pe cele două tipuri, ceea ce a condus la o mai mare claritate în modul de prelevare a acestora în cadrul noii strategii.

La prioritizarea acțiunilor, s-a considerat ca fiind acoperitor pentru această etapă numai evidențierea distinctă a acțiunilor prioritare. Pe lângă menționarea stadiului implementării la nivel de acțiune s-a permis și evidențierea distinctă a obiectivelor permanente și a celor punctuale.

Tabelele 8.4÷8.11 reflectă analiza efectuată, cu inserarea pe albastru a specificațiilor PIDU.

Axa strategică I. Infrastructura de transport și energie
Priorități / Politici: Transport și mobilitate
Obiectiv strategic I – Infrastructura de transport

Tabel 8.4

Domenii de activitate/ Obiectiv specific /Obiective	Acțiuni	Categoria	Prioritar	Stadiu implementare	Document planificare
I.1. Infrastructura de transport rutier					
Obiectiv specific: Creșterea accesibilității și mobilității transportului de persoane și mărfuri la nivelul orașului					
I.1.1. Integrarea în sistemul european de transport a infrastructurii de transport rutier din municipiul Deva	I.1.1.1. Construirea autostrăzii regionale Nădlac-Arad-Timișoara-Lugoj-Deva (coridorul IV Pan – European);	Indirect	-	Realizat	SD/07-13 PIDU/09
Integrarea în sistemul (european) de transport din Regiunea Vest	Conectarea optimă a DN7 cu autostrada Arad-Timișoara-Lugoj-Deva;	Direct	Prioritar	Studiu realizare bretele conectare cu autostrada	PSRU/12
	Crearea benzilor de acces la obiectivele situate în intravilanul municipiului de-a lungul DN7, conectarea cu rețeaua stradală a municipiului Deva.	Direct	-	-	PSRU/12
I.1.2. Reabilitarea infrastructurii de transport de interes local	I.1.2.1. Reabilitarea/modernizarea drumurilor aflate în gestiunea autorității publice locale;	Direct	-	Realizat	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	Construirea, reabilitarea și/sau modernizarea pasarelelor, pasajelor pentru CF, poduri și podețe	Indirect	-	2 pasarele pietonale prin proiectul CFR și 1 pasaj auto	PSRU/12
	I.1.2.2. Dezvoltarea sistemului de transport rutier interurban de călători;	Direct	Prioritar	Obiectiv permanent	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	Construirea infrastructurii rutiere de acces spre zonele de dezvoltare rezidențiale (Strada- cartier Zăvoi-Archia, strada- cartier I, Vulcan).	Direct	Prioritar	În studiu	PSRU/12
	I.1.2.3. Asigurarea accesului către toate satele aparținătoare municipiului Deva;	Direct	Prioritar	Realizat parțial	SD/07-13 PIDU/09

<i>Domenii de activitate/ Obiectiv specific /Obiective</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
	I.1.2.4. Asigurarea siguranței traficului rutier: semnalizarea drumurilor și alte acțiuni de siguranță pentru sectoarele de drumuri periculoase.- managementul traficului rutier	Direct	Prioritar	Realizare permanentă	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	Modernizarea pieței autogării Deva.	Direct	Prioritar	În studiu	PSRU/12
Dezvoltarea infrastructurii de acces în zonele periurbane ale municipiului Deva	Extinderea și modernizarea rețetelor de transport în comun;	Direct	-	Realizare permanentă	PIDU/09
	Construirea sau modernizarea de stații de autobuz și a locurilor de refugiu.	Direct	-	În studiu	PIDU/09
Reabilitarea infrastructurii de transport urban	Fluidizarea traficului rutier în municipiul Deva prin construirea sensurilor giratorii, reabilitarea și modernizarea bifurcațiilor și intersecțiilor;	Direct	-	Realizat	PIDU/09
	Sistem Integrat pentru managementul traficului la nivelul municipiului Deva	Direct		Realizat prin POR 2007-2013	PIDU/09
	Construirea unor spații de parcare (supra și subterane);	Direct	-	Realizat parțial	PIDU/09
	Activități de pavare a trotuarelor și amenajare a zonelor pietonale;	Direct	-	Realizat parțial	PIDU/09
	Amenajarea pistelor speciale pentru biciclete, cu prioritate pe arterele de circulație intens circulate;	Direct	-	Realizat parțial	PIDU/09
	Îmbunătățirea sistemului de iluminat stradal;	Direct	-	Permanent	PIDU/09
	Dezvoltarea de rețele de transport periurbane.	Direct	Prioritar	Realizat parțial	PIDU/09
<i>1.2. Infrastructura de transport feroviar</i>					
I.2.1. Extinderea și modernizarea rețelei de cale ferată	I.2.1.1. Modernizarea rețelei feroviare existente;	Indirect	-	-	SD/07-13 PIDU/09
	I.2.1.2. Construirea rețelelor feroviare de acces spre zonele reprezentând obiective industriale;	Indirect	-	Realizat	SD/07-13 PIDU/09
I.2.2. Îmbunătățirea calității serviciilor oferite de	I.2.2.1. Modernizarea / renovarea gării din municipiul Deva;	Indirect	Prioritar	-	SD/07-13 PIDU/09

<i>Domenii de activitate/ Obiectiv specific /Obiective</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
transportul feroviar	Modernizarea și renovarea pieții gării Deva.	Direct	Prioritar	În studiu	PSRU/12
	Transformarea zonei gărilor Deva în mall-uri feroviare	Indirect	Prioritar	-	PSRU/12
	Realizarea unui sistem local integrat (tren-autobuz) computerizat de eliberare bilete	Indirect	-	-	PSRU/12
	Dezvoltarea de sisteme de transport intermodal locale și conectarea la transportul public local	Indirect	-	-	PSRU/12
	I.2.2.2. Mărirea gradului de siguranță și îmbunătățirea serviciilor oferite călătorilor;	Indirect	-	-	SD/07-13 PIDU/09
	I.2.2.3. Înlocuirea actualelor vagoane cu trenuri ușoare și rapide.	Indirect	-	-	SD/07-13 PIDU/09
<i>I.3. Infrastructura de transport aerian</i>					
I.3.1. Îmbunătățirea infrastructurii de transport aerian de interes local	I.3.1.1. Investiții pentru dezvoltarea specifică a aeroportului Săulești, destinat activităților aviatice sportive.	Indirect	-	Propunem pt activități comerciale și turistice	SD/07-13
<i>I.4. Infrastructura energetică</i>					
I.4.1. Reorganizarea și dezvoltarea sistemului energetic în condiții de eficiență economică și de protecție a mediului în municipiul Deva	I.4.1.1. Extinderea rețelelor de iluminat existente;	Indirect	Prioritar	-	SD/07-13
	I.4.1.2. Retehnologizarea și modernizarea sistemului de transport și distribuție a energiei electrice;	Indirect	Prioritar	-	SD/07-13
	I.4.1.3. Investiții în sistemul de distribuție a energiei electrice.	Indirect	-	ENEL	SD/07-13
	Dezvoltarea surselor alternative de energie	Direct	-	In studiu	PSRU/12

Axa strategică II. Competitivitatea economică

Obiectiv strategic II

Tabel 8.5

Obiective / Politici Domenii de activitate	Acțiuni	Categoria	Prioritar	Stadiu implementare	Document planificare
II.1. Dezvoltarea mediului economic din municipiul Deva					
II.1.1. Dezvoltarea infrastructurii de afaceri	II.1.1.1. Crearea de parcuri științifice și tehnologice;				SD/07-13 PIDU/09
	II.1.1.2. Crearea și specializarea centrelor de afaceri;				SD/07-13 PIDU/09
	II.1.1.3. Crearea incubatoarelor de afaceri.				SD/07-13 PIDU/09
	Crearea unui parc industrial , în zona actuală industrială a Devei				PSRU/12
	Crearea unui parc tehnologic în zona Sântuhalm				PSRU/12
	Crearea unui centru de afaceri în Deva				PSRU/12
II.1.2. Sprijinirea investițiilor în municipiul Deva	II.1.2.1. Sprijin acordat de autoritățile locale pentru atragera investitorilor strategici în Municipiul Deva,				SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	Finalizarea strategiei municipiului Deva de atragere a investitorilor				PSRU/12
	II.1.2.2. Elaborarea la nivel local de strategii pentru atragera investițiilor;				SD/07-13 PIDU/09
	II.1.2.3. Dezvoltarea de relații de parteneriat între sectorul public și cel privat în activitatea de atragere a investițiilor străine;				SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	II.1.2.4. Realizarea de materiale și acțiuni promoționale destinate atragerii de investitori străini în Municipiul Deva;				SD/07-13 PSRU/12
	II.1.2.5. Realizarea unui sistem informatic a locațiilor disponibile și a facilităților oferite investitorilor;				SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	II.1.2.6. Reutilizarea spațiilor, activelor și a suprafețelor de teren devenite disponibile în urma închiderii minelor neviabile în scopul dezvoltării de activități economice alternative.				SD/07-13 PIDU/09

<i>Obiective / Politici Domenii de activitate</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
II.1.3. Dezvoltarea de servicii pentru mediul anteprenorial	II.1.3.1. Consiliere privind dezvoltarea spiritului anteprenorial; Crearea de servicii pentru consilierea privind dezvoltarea spiritului anteprenorial;				SD/07-13 PSRU/12
	II.1.3.2. Extinderea gamei serviciilor de consultanță și formare pentru IMM.-uri și micro-întreprinderi;				SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	II.1.3.3. Dezvoltarea capacității întreprinderilor în domeniile: planificarea afacerilor, marketing, management, design, export;				SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	II.1.3.4. Dezvoltarea și implementarea unui sistem de asigurare a cofinanțării proiectelor finanțate din fonduri structurale pentru IMM și micro-întreprinderi susținut de către bănci;				SD/07-13 PSRU/12
	II.1.3.5. Sprijin pentru implementarea standardelor UE în domeniul calității și protecției mediului;				SD/07-13 PSRU/12
	II.1.3.6. Înființarea și dezvoltarea de centre de promovare, formare și consultanță în afaceri;				SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	II.1.3.7. Crearea/extinderea de centre expoziționale și organizarea de târguri tematice cu participare internațională; Crearea unui centru expozițional și organizarea de târguri la Sântuhalm;				SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	II.1.3.8. Traininguri specifice în domeniul managementului de proiect și accesarea Fondurilor Structurale;				SD/07-13 PSRU/12
	II.1.3.9. Creșterea accesului pe piețele externe și sprijinirea eforturilor de internaționalizare ale întreprinderilor, în special a celor competitive; Sprijinirea accesului pe piața externă a întreprinderilor din municipiul Deva				SD/07-13 PSRU/12
	II.1.3.10. Integrarea firmelor multinaționale în economia locală.				SD/07-13 PIDU/09

<i>Obiective / Politici Domenii de activitate</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
II.1.4. Dezvoltarea activităților productive	II.1.4.1. Sprijin pentru achiziția de echipamente, utilaje, tehnologii în domeniul producției; Sprijin pentru achiziția de tehnologii moderne				SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	II.1.4.2. Sprijin pentru achiziționarea de brevete, mărci, licențe, franchise, patente; Sprijin pentru achiziția de brevete, licențe, patente;				SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	II.1.4.3. Restructurarea capacităților de producție și îmbunătățirea performanțelor tehnologice în sectorul mineritului;				SD/07-13 PIDU/09
II. 2. Dezvoltarea activității de cercetare – dezvoltare - inovare					
II.2.1. Crearea și dezvoltarea infrastructurii de inovare, comunicații și IT	II.2.1.1. Dezvoltarea infrastructurii de inovare: centre de inovare, cercetare/dezvoltare și transfer tehnologic;				SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	II.2.1.2. Realizarea de rețele locale de comunicații și implementarea aplicațiilor integrate de e-administration; Realizarea unei rețele de e-administration în municipiul Deva;			În studiu	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	II.2.1.3. Încurajarea asocierii dintre întreprinderile unui sector și formarea de clustere sectoriale;				SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	II.2.1.4. Înființarea de incubatoare pentru întreprinderi bazate pe tehnologie (high-tech, tehnologii emergente), cu accent pe „spin-off”-urile (idei de afaceri) provenite din universitățile cu filiale în Municipiul Deva;				SD/07-13 PIDU/09
	II.2.1.5. Dezvoltarea unei rețele de centre de transfer tehnologic în Municipiul Deva.				SD/07-13 PIDU/09
	Elaborarea unui ghid local de produse și servicii de cercetare- dezvoltare – inovare pentru mediu de afaceri				PSRU/12
II.2.2. Structura ofertei de cercetare/ dezvoltare/inovare	II.2.2.1. Elaborarea unui Ghid Local și participarea la elaborarea Ghidului Regional de produse și servicii de cercetare-dezvoltare-inovare oferite mediului de afaceri;				SD/07-13 PSRU/12

Obiective / Politici Domenii de activitate	Acțiuni	Categorie	Prioritar	Stadiu implementare	Document planificare
	II.2.2.2. Dezvoltarea de proiecte colective de cercetare-dezvoltare-inovare de către unitățile de cercetare, în beneficiul unui grup mare de întreprinderi dintr-un anumit sector;				SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	II.2.2.3. Constituirea Birourilor de Transfer Tehnologic (în special în cadrul universităților) și a unităților de cercetare, precum și conectarea lor într-o rețea regională;				SD/07-13 PIDU/09
	II.2.2.4. Atragerea de finanțări/granturi pentru organizarea de seminarii de instruire pe tematici legate de transferul de tehnologie și dezvoltarea abilităților referitoare la Programul Cadru 7 și a altor programe similare.				SD/07-13
II.2.3. Sprijinirea culturii de inovare și a proiectelor inovative în întreprinderi	II.2.3.1. Creșterea competitivității întreprinderilor prin investiții în proiecte de cercetare-dezvoltare-inovare;				SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	II.2.3.2. Realizarea de acțiuni de promovare și diseminare aculturii de inovare: - Organizarea de evenimente după modelul unor proiecte europene similare; - Realizarea de broșuri/informări /materiale promoționale referitoare la bune practici în domeniul inovării care se regăsesc în structuri, proiecte, parteneriate, rețele active la nivel regional; - Acordarea anuală a Premiului Inovării.				SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	II.2.3.3. Stimularea și susținerea activităților novatoare în cadrul întreprinderilor și a proiectelor de cooperare între mediul de cercetare și IMM-uri;				SD/07-13 PIDU/09
	II.2.3.4. Facilitarea introducerii managementului inovării în întreprinderi, prin acțiuni specifice (planuri strategice de inovare, diagnostice tehnologice, informări);				SD/07-13 PSRU/12
	II.2.3.5. Promovarea modelelor de succes privind tranziția de la producția de tip „lohn” la producția proprie.				SD/07-13

Axa strategică III. Turismul - *Obiectiv strategic III*

Tabel 8.6

Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective	Acțiuni	Categoria	Prioritar	Stadiu implementare	Document planificare
III.1. Infrastructura de turism					
Obiectiv specific: Dezvoltarea turismului cultural-istoric și promovarea imaginii orașului					
III. 1.1. Amenajarea rețelei de drumuri de acces, a parcărilor și a sistemelor de marcaj în zonele turistice	III.1.1.1. Refacerea infrastructurii rutiere de acces spre obiectivele turistice din municipiul Deva cu scopul de a le include în circuitul turistic regional și național;	Direct	-	Realizat parțial	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	III.1.1.2. Construirea de parcări în zonele turistice din municipiul Deva; <i>Amenajarea parcurii la baza Dealului Cetății Deva.</i>	Direct	-	Realizat	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	III.1.1.3. Crearea și dezvoltarea infrastructurii necesare ariilor protejate „Dealul Cetății”, „Pădurea Bejan” și „Dealul Colț și Zănoaga”, incluse în rețeaua Natura 2000, precum și a Muzeului Civilizației Dacice și Romane;	Direct	-	În studiu	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	III.1.1.4. Înființarea unui centru de informare turistică; <i>(Zona Cristur în cadrul investiției Muzeul satului Hunedorean).</i>	Direct	-	-	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	III.1.1.5. Sistem integrat de marcare și inscripționare în mai multe limbi a căilor de acces către obiectivele turistice din municipiu;	Direct	-	-	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	III.1.1.6. Extinderea panourilor stradale tip „city-light”. Extinderea panourilor publicitare cu mesaj turistic în fiecare localitate.	Direct	-	În implementare	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
III.1.2. Crearea și reabilitarea obiectivelor turistice	<i>Inventarierea și prioritizarea obiectivelor turistice din municipiul Deva</i>	Direct	-	-	PSRU/12
	<i>Crearea de noi obiective turistice:</i> * Realizarea muzeului satului Hunedorean în parteneriat cu CJ HD	Indirect	-	În studiu	PSRU/12
	<i>Crearea de zone de agrement în municipiul Deva pe malul Mureșului, pâraul Ursului, Pădurea Bejan</i>	Direct	-	Realizat parțial	PSRU/12

<i>Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
	III.1.2.1. Restaurarea obiectivelor cu valoare culturală, turistică și istorică din municipiul Deva în vederea (re)introducerii acestora în circuitul turistic (ex: Reabilitarea zonei „Dealul Cetății”, monument al naturii și istoric cu valoare turistică ridicată din municipiul Deva);	Direct	Prioritar	În curs de realizare	SD/07-13 PSRU/12
	Restaurarea obiectivelor cu valoare culturală, turistică și istorică din municipiul Deva în vederea (re)introducerii acestora în circuitul turistic Reabilitarea zonei „Dealul Cetății”, monument al naturii și istoric cu valoare turistică ridicată din municipiul Deva – incinta 1 – etapa 2 – Refuncționalizare;	Direct	Prioritar		PIDU/09
	III.1.2.2. Reabilitarea spațiilor de cazare cu potențial turistic	Indirect	-	-	SD/07-13
	III.1.2.3. Restaurarea/ reabilitarea clădirilor cu valoare istorică din municipiul Deva și introducerea acestora în circuitul turistic;	Indirect	-	-	SD/07-13 PIDU/09
	III.1.2.4. Reabilitarea siturilor istorice, incluzând accesul, restaurarea exterioară și interioară, iluminarea, semnalizarea acestora, crearea unor puncte de recepție a turiștilor, săli pentru expoziții (ex: realizarea unui punct de informare la stația de pornire a ascensorului pe Dealul Cetății Deva și marcarea traseelor turistice spre Cetatea Devei);	Direct	Prioritar	În studiu	SD/07-13 PIDU/09
	III.1.2.5. Modernizarea/crearea dotărilor de agrement în zonele de interes turistic.	Direct	Prioritar	-	SD/07-13 PIDU/09
III. 2. Creșterea competitivității sectorului turistic					
III. 2.1. Diversificarea ofertei turistice regionale și dezvoltarea mediului de afaceri în turism	III.2.1.1. Crearea și promovarea produselor turistice cu specific local;	Direct	-	Realizat prin POR 5.3 Permanent	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	III.2.1.2. Diversificarea și creșterea calității ofertei turistice locale prin realizarea unor pachete turistice competitive și activități de promovare turistică. Crearea de pachete turistice tematizate competitive și promovarea lor adecvată	Indirect	-	-	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	Atragerea marilor operatori internaționali pentru circuite turistice tematice	Direct	-	-	PSRU/12

<i>Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
	Servicii de consultanță pentru firmele care au activitate de turism;	Indirect	-	-	PSRU/12
	Servicii de consultanță pentru obținerea certificatelor de calitate;	Indirect	-	-	PSRU/12
	Realizarea de sisteme informatice centralizate pentru prezentarea ofertelor turistice.	Direct	-	În cadrul CIT viitor	PSRU/12
III.2.2. Calificarea personalului în turism	III.2.2.1. Formarea profesională a resurselor umane din domeniul turismului;	Indirect	-	-	SD/07-13 PSRU/12
	III. 2.2.2. Crearea unui Centru de Promovare și instruire în domeniul turismului realizat în parteneriat cu institutele de învățământ superior, administrația locală, precum și cu firmele private;	Indirect	-	-	SD/07-13
	Crearea unui parteneriat între organizația turistică a municipiului Deva cu institutele de învățământ superior.	Direct	-	Dacă se vor crea condițiile în perioada Strategiei 2014-2020	PSRU/12
III.2.3. Implementarea unui sistem de dezvoltare și promovare turistică pentru municipiul Deva și județ	III.2.3.1. Încurajarea creării de rețele și structuri locale în vederea dezvoltării și promovării turismului;	Indirect	-	-	SD/07-13 PIDU/09
	III.2.3.2. Elaborarea de strategii locale de dezvoltare turistică și punerea în practică a acestora;	Direct	-	-	SD/07-13 PIDU/09
	III.2.3.3. Sprijinirea instrumentelor și acțiunilor promoționale: realizarea de broșuri, site-uri internet, hărți turistice, ghiduri turistice;	Direct	-	Realizat prin POR 5.3 Permanent (Conform III.2.1.1)	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	III.2.3.4. Promovarea produselor turistice din municipiul Deva în plan național și internațional.	Indirect	-	-	SD/07-13 PIDU/09
	Participarea la târguri de turism naționale.	Indirect	-	-	PSRU/12
III.3. Relansarea sectorului turistic prin dezvoltarea turismului de nișă					
III.3.1. Dezvoltarea turismului din zonele periurbane ale municipiului Deva	III.3.1.1. Sprijinirea asociațiilor familiale, proprietarilor de pensiuni și microîntreprinderilor din mediul periurban al municipiului Deva pentru a oferi diverse produse și servicii turistice care promovează specificul zonei adecvate (cazare în case tradiționale, spectacole folclorice, acte meșteșugărești tradiționale)	Indirect	-	-	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12

<i>Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
	III.3.1.2. Valorificarea prin turism a creației artistice, meșteșuguri populare, arhitectură populară și a manifestărilor folclorice; Valorificarea prin turism a valorilor meșteșugărești autentice.	Indirect	-		SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	III.3.1.3. Organizarea unor campanii de informare și promovare a turismului.	Direct	-	-	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
III.3.2. Conservarea și valorificarea ariilor naturale protejate din Deva în vederea exploatării acestora ca atracții turistice	III.3.2.1. Crearea unor centre pentru informarea turiștilor în cadrul ariilor naturale protejate (ex. Dealul Cetății Deva, Pădurea Bejan); Crearea unor panouri de informare a turiștilor în aceste rezervații.	Direct	-	-	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	III.3.2.2. Amenajarea potecilor și pasarelelor pentru trasee în cadrul ariilor naturale protejate;	Direct	-	-	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	III.3.2.3. Marcarea și semnalizarea ariilor naturale protejate;	Direct	-	-	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	Amenajarea pistelor de biciclete, cățărare;	Direct	-	-	PSRU/12
	III.3.2.4. Amenajarea unor locuri pentru popasul turiștilor în cadrul ariilor naturale protejate.	Direct	-	-	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
Crearea și valorificarea unor circuite turistice	Crearea unor circuite turistice (de cultură, de aventură, montan, de vânătoare, pescuit sportiv)	Indirect	-	-	PSRU/12
Dezvoltarea turismului cultural	Dezvoltarea circuitelor turistice ale Monumentelor Istorice cu teme medievale;	Indirect	-	-	PSRU/12
	Dezvoltarea turismului Spectacolelor și Evenimentelor Culturale.	Direct	-	-	PSRU/12
III.3.3. Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii bazelor de tratament/ recuperare medicală	III.3.3.1. Reabilitare fațadă, lucrări exterioare și lucrări interioare de modernizare la secția de Reumatologie și Recuperare Medicală Baia Sărată Deva;	Direct	-	-	SD/07-13 PIDU/09

Axa strategică IV. Relațiile de cooperare

Tabel 8.7

<i>Obiective / Domenii de activitate</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
IV. 1. Consolidarea relațiilor existente cu localitățile înfrățite.					
IV.1.1 Domeniile de activitate: - cultură - istorie - viață socială - sport - învățământ - sănătate - economie	IV.1.1.1. Întâlniri, vizite reciproce cu orașele înfrățite din Franța, China, Ungaria, unde se pun în discuție proiectele programate precum și definirea noilor orientări ale acestor înfrățiri;	Direct	Prioritar		SD/07-13
	IV.1.1.2. Proiectele se derulează sub forma unor manifestări culturale-sportive cu sprijinul unor asociații, cluburi și unde se desfășoară diverse simpozioane de informare socio-culturală, istorică, manifestări, expoziții, spectacole;	Direct	-		SD/07-13
	IV.1.1.3. În învățământ și sănătate - colaborare între instituții, schimburi de informații prin internet, călătorii de studii, spectacole de dansuri populare și instrumentale; - în domeniul economic – întâlniri, legături între întreprinderi și instituții interesate de noi tehnologii, proiecte europene.	Indirect	-		SD/07-13
IV.2. Realizarea de noi parteneriate și relații de colaborare cu alte localități din Uniunea Europeană.					
IV.2.1 Domeniile de activitate: - cultură - istorie - viață socială - sport - învățământ - sănătate - economie	IV.2.1.1. Unul din principalele obiective este realizarea de noi parteneriate și relații de colaborare cu localități din Uniunea Europeană cum ar fi: Italia, Belgia, Olanda, Spania;	Direct	Prioritar		SD/07-13
	IV.2.1.2. Întregul ansamblu de schimburi va avea ca punct de sprijin dispozitivele specifice realizate de Uniunea Europeană;	Direct	Prioritar		SD/07-13
	IV.2.1.3. Se vor avea în vedere toate posibilitățile oferite de Uniunea Europeană, atât în plan tehnic, cât și financiar.	Direct	Prioritar		SD/07-13

Axa strategică V. Dezvoltarea zonelor periurbane ale municipiului Deva
Obiectiv strategic IV – Dezvoltarea rurală

Tabel 8.8

Domenii de activitate/ Obiectiv specific/Obiective	Acțiuni	Categoria	Prioritar	Stadiu implementare	Document planificare
V.1. Dezvoltarea infrastructurii în mediul periurban al municipiului Deva					
V. 1.1. Dezvoltarea infrastructurii de acces în zonele periurbane ale municipiului Deva	V.1.1.1 Crearea și modernizarea drumurilor din interiorul zonelor periurbane ale municipiului Deva și a celor vicinale	Direct	-	Realizat parțial În curs de realizare	SD/07-13
	Activitatea de pietruire a drumurilor și asfaltarea trotuarelor;	Direct	Prioritar	Realizare permanentă	PSRU/12
	V.1.1.2. Extinderea și modernizarea rețelelor de transport în comunși interconectarea lui în interiorul municipiului Deva;	Direct	-	-	SD/07-13 PSRU/12
	V.1.1.3. Construirea sau modernizarea de stații de autobuz și a locurilor de refugiu. Realizarea locurilor de refugiu la stațiile de transport în comun;	Direct	-	-	SD/07-13 PSRU/12
	Reabilitarea căminelor culturale.	Direct	-	-	PSRU/12
V.1.2. Dezvoltarea infrastructurii de servicii publice periurbane	V.1.2.1 Amenajarea de spații pentru organizarea de târguri, spații de joacă pentru copii;	Direct	Prioritar	-	SD/07-13
	V.1.2.2. Construirea / modernizarea și reabilitarea căminelor culturale;	Direct	-	-	SD/07-13
	V.1.2.3. Înființarea, amenajarea și renovarea centrului civic	Direct	Prioritar	-	SD/07-13
	V.1.2.4. Investiții aferente așezămintelor și serviciilor culturale;	Direct	-	-	SD/07-13
	V.1.2.5. Investiții aferente serviciilor de bază: - investiții noi și dotări pentru economia socială (centre de îngrijire copii și persoane cu nevoi speciale); - investiții pentru servicii de administrație locală (dotarea cu utilaje și echipamente pentru serviciile de dezapezire, întreținere spații verzi).	Direct	-	-	SD/07-13
V.1.3. Dezvoltarea infrastructurii edilitare, de comunicații și de energie	V.1.3.1. Construcția și modernizarea infrastructurilor de apă/apă uzată (alimentare cu apă inclusiv stații de tratare a apei, canalizare, stații de epurare); Dezvoltarea și finalizare rețelelor de apă și canal;	Direct	Prioritar	-	SD/07-13 PSRU/12
	V.1.3.2. Construcția și/sau modernizarea rețelei publice locale de alimentare cu gaz; Dezvoltarea și finalizarea rețelelor de gaz;	Indirect	Prioritar	-	SD/07-13 PSRU/12
	Dezvoltarea și finalizarea rețelelor de comunicații;	Indirect	-	-	PSRU/12

<i>Domenii de activitate/ Obiectiv specific/Obiective</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
V.1.4. Dezvoltarea infrastructurii hidrotehnice și hidroameliorative	V.1.4.1. Lucrări de combatere și prevenire a inundațiilor în zonele de risc; Lucrări de combatere și prevenire a inundațiilor pe râul Mureș (consolidare dig), pe Cerna (construire de dig, construirea baraj stavilă în dreptul lui Barcea Mică), amenajări peisajere pe pârâul Ursului (construire baraj stavilă) în dreptul viitorului muzeu al satului;	Direct	Prioritar	Realizat parțial și în continuare	SD/07-13 PSRU/12
	V.1.4.2. Măsuri de combatere a eroziunii și a alunecărilor deteren; Măsuri de combatere a alunecărilor de teren (zona Crângului Deva);	Direct	-	-	SD/07-13 PSRU/12
V.2. Diversificarea și dezvoltarea activităților economice din mediul periurban al municipiului Deva					
V.2.1. Dezvoltarea activităților agricole	Crearea unei zone rurale dotate cu sere pentru legumicultură în municipiul Deva (pe zona cu irigații existente a Devei pe râul Mureș, pe râul Strei și crearea unei noi zone în amonte de municipiul Deva pe râul Mureș);	Indirect	-	-	PSRU/12
	Sprijinirea înființării de culturi ecologice;	Indirect	-	-	PSRU/12
	Creșterea competitivității silviculturii;	Indirect	-	-	PSRU/12
	Sprijinirea pentru păstrarea culturilor de pomi în municipiul Deva pentru combaterea eroziunii;	Indirect	-	-	PSRU/12
	Sprijinirea înființării sectorului horticola în municipiul Deva (pe râul Mureș);	Indirect	-	-	PSRU/12
	Identificarea brandurilor locale pentru produsele agricole;	Indirect	-	-	PSRU/12
	V.2.1.1. Modernizarea exploatațiilor agricole: - construcții și modernizări de ferme: cultura mare, legumicole, ferme zootehnice (bovină lapte, carne), agricultură ecologică, sere, plantații de pomi fructiferi; - achiziția de tractoare noi, mașini, utilaje, instalații, echipamente și accesorii pentru ferme;	Indirect	-	-	SD/07-13
	V.2.1.2. Sprijinirea fermelor agricole de semisubzistență pentru a deveni ferme comerciale;	Indirect	-	-	SD/07-13
V.2.1.3. Creșterea competitivității sectorului agricol prin sprijinirea tinerilor fermieri în dezvoltarea afacerilor;	Indirect	-	-	SD/07-13	

<i>Domenii de activitate/ Obiectiv specific/Obiective</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
	V.2.1.4. Creșterea și dezvoltarea de rețele de producție și distribuție a produselor biologice alimentare și tehnice; respectarea cerințelor specifice de agro-mediu;	Indirect	-	-	SD/07-13
	V.2.1.5. Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere; procesare lapte; procesare legume – fructe;	Indirect	-	-	SD/07-13
	V.2.1.6. Înființarea grupurilor de producători pentru legume, apicultură și zootehnie (bovine lapte, carne): depozit delegume – fructe.	Indirect	-	-	SD/07-13
V.2.2. Diversificarea activităților economice non-agricole	V.2.2.1. Investiții pentru încurajarea și dezvoltarea turismului și agro-turismului; Sprijinirea agroturismului în zonă Cristur, Archia-Deva;	Indirect	-	-	SD/07-13 PSRU/12
	Sprijinirea pisciculturii și acvaculturii pe Mureș;	Indirect	-	-	PSRU/12
	Sprijinirea apiculturii, sericulturii, cultivarea ciupercilor, a prelucrării fructelor, a fructelor de pădure și a plantelor medicinale;	Indirect	-	-	PSRU/12
	V.2.2.2. Promovarea și dezvoltarea activității meșteșugărești, de artizanat și a altor activități tradiționale cu specific local;	Indirect	-	-	
	V.2.2.3. Procesarea industrială a produselor lemnoase;	Indirect	-	-	
	V.2.2.4. Servicii pentru populația rurală (facilitate de petrecerea timpului liber, croitorie, frizerie, cizmărie, etc.).	Indirect	-	-	SD/07-13
V.3. Îmbunătățirea calității vieții prin asistență specifică în mediul periurban al municipiului Deva					
V.3.1. Asigurarea accesului populației din zonele periurbane la cultură și la servicii de sănătate și educație la nivelul celor urbane	V.3.1.1. Asigurarea accesului populației la servicii de sănătate prin crearea și modernizarea dispensarelor; Modernizarea dispensarelor medicale;	Indirect	-	-	SD/07-13 PSRU/12
	V.3.1.2. Asigurarea accesului populației la servicii de educație;	Indirect	-	-	SD/07-13 PSRU/12
	V.3.1.3. Asigurarea accesului populației la cultură.	Indirect	-	-	SD/07-13 PSRU/12
	Acțiuni educațive cu părinții pentru sprijinirea integrării copiilor în procesul educațional.	Indirect	-	-	PSRU/12
Întărirea identității satelor din municipiul	Instruirea tinerei generații pentru păstrarea identității și mândriei comunitare;	Indirect	-	-	PSRU/12

<i>Domenii de activitate/ Obiectiv specific/Obiective</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
Deva.	Reînnoirea valorilor și referințelor simbolice.	Indirect	-	-	PSRU/12
V.3.2. Dezvoltarea capitalului uman din mediul periurban al municipiului Deva	V.3.2.1. Realizarea de acțiuni de instruire profesională și deinformare;	Indirect	-	-	SD/07-13
	V.3.2.2. Încurajarea fermierilor și antreprenorilor din mediulperiurban să apeleze la firme de consultanță;	Indirect	-	-	SD/07-13
	V.3.2.3. Campanii de informare și promovare a oportunitățilorde afaceri din mediul periurban.	Indirect	-	-	SD/07-13
<i>V.4. Implicarea populației locale în procesul dezvoltării zonelor periurbane ale municipiului Deva</i>					
V.4.1. Elaborarea și implementarea de strategii locale de dezvoltare	V.4.1.1. Sprijinirea autorităților locale în activitatea deelaborare a strategiilor locale;	Direct	-	-	SD/07-13
	V.4.1.2. Dezvoltarea și implementarea (inclusiv monitorizarea) programelor locale pentru dezvoltarea zonelorperiurbane;	Indirect	-	-	SD/07-13
	V.4.1.3. Dezvoltarea de parteneriate între mai multe unități administrativ-teritoriale în vederea dezvoltării în comun a unor proiecte.	Direct	-	-	SD/07-13

Axa strategică VI. Dezvoltarea Resurselor Umane și a Serviciilor Sociale – *Obiectivul strategic V*

Tabel 8.9

Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective	Acțiuni	Categoria	Prioritar	Stadiu implementare	Document planificare
VI.1. Asigurarea accesului la educație și formare a populației municipiului Deva					
VI.1.1. Reabilitarea infrastructurii de educație	VI.1.1.1. Modernizarea și / sau extinderea tuturor unităților de învățământ (inclusiv grădinițe); <i>Reabilitarea unităților de învățământ inclusiv grădiniță;</i>	Direct	Prioritar		SD/07-13 PIDU/09 <i>PSRU/12</i>
	VI.1.1.2. Dotarea cu echipamente moderne a centrelor de formare și calificare; <i>Dotarea unităților de învățământ cu echipamente moderne;</i>	Direct	Prioritar		SD/07-13 PIDU/09 <i>PSRU/12</i>
	VI.1.1.3. Dotarea unităților școlare cu sisteme de încălzire centrală și modernizarea facilităților sanitare din cadrul unităților de învățământ;	Direct	Prioritar		SD/07-13 PIDU/09
	VI.1.1.4. Echiparea sălilor de clasă, laboratoarelor, bibliotecilor școlare, sălilor de sport;	Direct	Prioritar		SD/07-13 PIDU/09
	VI.1.1.5. Măsuri specifice în școli pentru a asigura accesul la educație al elevilor cu dizabilități. <i>Realizarea unui campus universitar în municipiul Deva.</i>	Direct	Prioritar		SD/07-13 PIDU/09 <i>PSRU/12</i>
	<i>Echiparea școlilor cu săli de sport și bazine de înot în fiecare UTR;</i>	Direct	Prioritar		<i>PSRU/12</i>
	<i>Asigurarea de transport pentru elevi;</i>				<i>PSRU/12</i>
	<i>Asigurarea accesului pentru elevii cu dezabilități.</i>	Direct	Prioritar		<i>PSRU/12</i>
	VI.1.2. Modernizarea procesului de învățământ obligatoriu și post -obligatoriu	VI.1.2.1. Adaptarea curriculei și metodologiei folosite în învățământul obligatoriu și post-obligatoriu la cerințele angajatorilor;	Indirect	-	
VI.1.2.2. Îmbunătățirea competențelor și specializarea resurselor umane din educație;		Indirect	-		SD/07-13 PIDU/09
VI.1.2.3. Corelarea ofertei educaționale cu aspirațiile beneficiarilor, precum și cu cerințele viitoare ale economiei		Indirect	-		SD/07-13 PIDU/09
VI.1.2.4. Promovarea parteneriatelor (de tip parteneriat școală - autorități locale, școală - părinți, școală - agenți economici, școală - societate civilă, etc.).		Direct	-		SD/07-13 PIDU/09

<i>Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
VI.1.3. Implementarea la nivel local al Cadrului European al Calificărilor pentru promovarea învățării pe parcursul întregii vieți	VI.1.3.1. Implementarea programelor de educație, formare și învățare pe parcursul vieții în concordanță cu Cadrul European al Calificărilor, ceea ce va facilita transferul și recunoașterea calificărilor cetățenilor;	Indirect	-		SD/07-13 PIDU/09
	VI.1.3.2. Creșterea participării la educație și la formarea profesională inițială și continuă.	Indirect	-		SD/07-13 PIDU/09
VI.1.4. Modernizarea Învățământului profesional și tehnic (TVET)	VI.1.4.1. Corelarea ofertei de formare profesională prin TVET cu cererea pieței, astfel încât să fie acoperite domeniile prioritare de dezvoltare economică specifice municipiului Deva;	Indirect	-		SD/07-13 PIDU/09
	VI.1.4.2. Elaborarea și livrarea în parteneriat a unor module de curriculum în concordanță cu nevoile angajatorilor.	Indirect	-		SD/07-13 PIDU/09
VI.2. Creșterea gradului de ocupare la nivelul municipiului Deva					
VI.2.1. Creșterea competitivității resurselor umane și adaptarea acestora la cererea de pe piața forței de muncă locale	VI.2.1.1. Încurajarea mobilității geografice și a mobilității ocupaționale;	Indirect	-		SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	VI.2.1.2. Elaborarea unor programe de formare și de calificare în acord cu nevoile specifice ale angajatorilor;	Indirect	-		SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	VI.2.1.3. Sprijinirea absolvenților pentru găsirea unui loc de muncă;	Indirect	-		SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	VI.2.1.7. Combaterea muncii la negru și a exploatării copiilor prin muncă;	Indirect	-		SD/07-13 PIDU/09
	Dezvoltarea de programe de lucrări comunitare pentru ocuparea temporară a persoanelor disponibilizate în vederea menținerii lor într-o formă de activitate ca să le faciliteze reintegrarea pe piața forței de muncă.	Indirect	-		PSRU/12
VI.2.2. Servicii de consiliere, orientare și informare privind cariera	VI.2.2.1. Dezvoltarea abilităților resurselor umane din educație pentru activitățile de consiliere și orientare pentru carieră.	Indirect	-		SD/07-13 PIDU/09

Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective	Acțiuni	Categoria	Prioritar	Stadiu implementare	Document planificare
	Realizarea unui mecanism de înregistrare a datelor relevante pentru piața muncii;	Indirect	-		PSRU/12
	Prognostizarea și anticiparea tendinței pieții muncii;	Indirect	-		PSRU/12
	Angajarea unui psiholog în fiecare unitate școlară 1/800 elevi;	Indirect	-		PSRU/12
	Dezvoltarea spiritului și culturii antreprenoriale în sistemul de învățământ.	Indirect	-		PSRU/12
VI.3. Dezvoltarea sistemului de servicii publice urbane					
Obiectiv specific: Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea serviciilor sociale funcționale din municipiul Deva					
VI.3.1. Reabilitarea infrastructurii sociale	<p>VI.3.1.1. Lucrări de renovare a spitalelor și a altor unități sanitare vechi (ex: Reparații capitale la Secția de Pneumofiziologie/ Ortopedie/ Cardiologie/ Chirurgie din cadrul Spitalului Județean Deva; Reparații capitale la Spitalul Nou Deva, etc);</p> <p>VI.3.1.2. Crearea/ extinderea infrastructurii adiacente în unitățile spitalicești existente;</p> <p>VI.3.1.3. Dotarea cu echipamente medicale specializate; Dotarea cu echipamente medicale performante;</p> <p>VI.3.1.4. Modernizarea unităților sanitare (mobilier, utilități clinice, etc.);</p> <p>Oferirea de facilități pentru ca în toate UTR rezidențiale să existe cabinete medicale de familie și de analize;</p> <p>Oferirea de facilități pentru ca în toate UTR rezidențiale să existe farmacii;</p> <p>VI.3.1.5. Construirea și/sau reabilitarea clădirilor și dotarea cu echipamente a unor spații și clădiri pentru servicii sociale, asistență socială, culturale și de formare-orientare a categoriilor defavorizate (cămine de bătrâni, cantine sociale, centre de zi pentru tineri, centre destinate grupurilor dezavantajate, copiilor abandonați, persoanelor cu handicap, femeilor și copiilor maltratați, oamenilor străzii, etc.);</p>	Indirect	-		SD/07-13 PSRU/12
		Indirect	-		SD/07-13 PSRU/12
		Indirect	-		SD/07-13 PSRU/12
		Indirect	-		
		Direct	-	Realizat	
		Indirect	-		
		Direct	Prioritar	Proiect POR 2007-2013 „Adăpost de urgență pe timp de noapte” Proiect în faza finală	

Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective	Acțiuni	Categorii	Prioritar	Stadiu implementare	Document planificare
	<p>VI.3.1.6. Îmbunătățirea calității serviciilor oferite de sistemele de urgență existente la nivel local;</p> <p>VI.3.1.7. Dezvoltarea serviciilor integrate de tip SMURD;</p> <p>VI.3.1.8. Îmbunătățirea calității serviciilor oferite de unitățile de asistență socială existente la nivel local</p> <p><u>Serviciul Public Local de Asistență Socială - SPLAS, subordonat Consiliului Local Deva</u> - direcții de acțiune:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Dezvoltarea serviciului de consiliere; ➤ Realizarea unui Compartiment de consiliere pentru beneficiarii de servicii sociale din cadrul SPLAS; perfecționarea continuă a personalului prin participarea la cursuri de perfecționare, seminarii și conferințe în domeniul social, în vederea îmbunătățirii serviciilor sociale acordate; ➤ Crearea unei baze de date gen rețea între instituții care oferă prestații sociale beneficiarilor; ➤ Identificarea persoanelor aflate în situații de criză; luarea în evidență și acordarea prestațiilor sociale prevăzute de lege; acordarea de locuințe sociale; acordarea asistenței sociale la domiciliu pentru persoane vârstnice; realizarea unui Adăpost de noapte pentru oamenii străzii; ➤ Acordarea prestațiilor sociale și a altor prestații stabilite prin lege; acordare consiliere părinților aflați în risc de abandon al copilului; ➤ Sprijinirea membrilor de familie aflați în dificultate ca urmare a actelor de violență în familie; consiliere juridică, psihologică și asistență socială pentru reinserția socială a victimelor; ➤ Identificarea și selecția beneficiarilor; elaborarea și implementarea planului individual de servicii pentru beneficiari, stabilirea procedurilor și instrumentelor de lucru; Realizarea unui centru de zi pentru persoane vârstnice; 	<p>Indirect</p> <p>Indirect</p> <p>Direct</p> <p>Indirect</p>		<p>Acțiuni permanente</p> <p>Realizat proiect „Centrul pentru femeia și copilul abuzat” Prin programul PHARE</p> <p>Proiect</p>	

Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective	Acțiuni	Categorii	Prioritar	Stadiu implementare	Document planificare
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Formarea continuă a personalului angajat și instruirea asistenților personali pentru persoanele cu handicap de către personal specializat; monitorizarea asistenților personali; aplicarea prevederilor legale pentru realizarea accesibilităților mediului fizic pentru persoanele cu handicap; realizarea unui centru de recuperare pentru persoanele cu handicap; ➤ Dezvoltarea parteneriatului cu asociații și organizații neguvernamentale; organizarea de manifestări de socializare pentru vârstnici; crearea unui fond de solidaritate comunitară pentru persoanele/famiile în situații de criză; promovarea acțiunilor în mass-media. <p><u> Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Hunedoara – DGASPC</u> - direcții de acțiune:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Demararea procedurilor de transfer a serviciilor de zi din subordinea DGASPC în subordinea Consiliilor Locale; 	Indirect	-	„Rețeaua lucrătorilor sociali comunitari pt persoane vârstnice din municipiul Deva” Proiect realizat Prin program PHARE	
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Campanii de sensibilizare și conștientizare a riscurilor la care sunt expuși copiii ai căror părinți muncesc în străinătate; distribuirea materialelor părinților care solicită plecarea la muncă în străinătate/ familiilor în cadrul cărora rămâne copilul în îngrijire; 				
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Campanie de combatere a discriminării și promovării atitudinii pozitive pentru populația rromă; <p><u>Încurajarea voluntariatului la nivelul comunităților locale</u> pentru desfășurarea de activități de sprijin al familiilor și copilului în situație de risc, cu precădere în situații de criză;</p>	Direct			

<i>Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Campanie de mediatizare având ca temă fenomenul cerșetoriei/vagabondajului/prostituției/copiii străzii, în vederea responsabilizării părinților și a comunității locale; ➤ Derularea Campaniilor de educație privind drepturile copilului; ➤ Identificarea și combaterea celor mai grave forme de muncă în rândul copiilor; ➤ Campanii de informare și sensibilizare a populației cuprind la fenomenul exploatării prin muncă și la modalitățile de combatere; ➤ Campanie de informare a prevederilor legii privind prevenirea și combaterea violenței în familie. 	Direct			
VI.3.2. Combaterea excluziunii sociale	VI.3.2.1. Facilitarea participării la formare profesională pentru elevii care provin din grupuri dezavantajate;	Indirect	-		SD/07-13 PSRU/12
	VI.3.2.2. Acordarea de burse de sprijin pentru elevii cu o situație materială precară;	Indirect	-		SD/07-13 PSRU/12
	VI.3.2.3. Dezvoltarea și/sau crearea de servicii destinate îmbunătățirii calității vieții pentru anumite categorii distincte (minori, bătrâni, persoane cu handicap, etc.);	Direct	-	Realizat 2 proiecte prin PHARE (*)	SD/07-13 PSRU/12
	VI.3.2.4. Oferirea de șanse de reconversie, recalificare, completarea studiilor, obținerea unei prime calificări persoanelor excluse sau cu dificultăți în integrare socio-profesională;	Indirect	-		SD/07-13 PSRU/12
	VI.3.2.5. Susținerea unor măsuri pentru reducerea gradului de excluziune socială;	Indirect	-		SD/07-13 PSRU/12
	VI.3.2.6. Integrarea pe piața muncii a persoanelor care provin din grupuri dezavantajate (șomeri cu vârsta de peste 45 de ani, persoane cu handicap, minoritatea rromă, etc.).	Indirect	-		SD/07-13 PSRU/12

(* - 1. Rețeaua lucrătorilor socială comunitari pentru persoane în vârstă. *Perioadă implementare 28.11.2003 – 28.05.2005;*
2. Centrul de urgență pentru femeia și copilul abuzați. *Perioadă implementare 28.11.2003 – 28.04.2005.*

Axa strategică VII. Mediul înconjurător – **Obiectivul strategic IV**

Tabel 8.10

Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective	Acțiuni	Categoria	Prioritar	Stadiu implementare	Document planificare
VII.1. Rezolvarea problemelor sectoriale de mediu					
VII.1.1. Rezolvarea problemelor din domeniul apei	Implicarea administrațiilor locale în vederea igienizării și protejării cursurilor de apă și a albiilor lor;	Indirect	-		PSRU/12
	Decolmatarea și recalibrarea cursurilor de apă neamenajată;	Direct	-		PSRU/12
	Pe râul Mureș se prevede limitarea termenului exploatărilor balastierelor în vederea construirii barajului de acumulare;	Indirect			PSRU/12
	VII.1.1.1. Implementarea unor proiecte pilot pentru experimentarea unor sisteme alternative de epurare a apelor uzate;	Indirect			SD/07-13 PIDU/09
	VII.1.1.2. Satisfacerea cerințelor de apă ale populației urbane și rurale;	Indirect			SD/07-13
	VII.1.1.3. Retehnologizarea stației de epurare DEVA pentru atingerea parametrilor de calitate ai apei epurate și a procesării nămolurilor;	Indirect		Finalizat	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	VII.1.1.4. Reabilitarea sistemelor de captare a apei utilizată în scop potabil;	Indirect			SD/07-13 PIDU/09
	VII.1.1.5. Realizarea alimentării cu apă potabilă în sistem centralizat pentru gospodăriile individuale; Extinderea pe toate străzile existente a canalizării centralizate; Obligativitatea ca în toate extinderile de zone rezidențiale imobilele să fie racordate la canalizarea ce se va realiza;	Direct		Realizat parțial Și în continuare	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	VII.1.1.6. Elaborarea unui plan de acțiune pentru îmbunătățirea calității apelor subterane;	Indirect			SD/07-13
	VII.1.1.7. Realizarea de sisteme de colectare a apelor uzate provenite de la gospodăriile individuale;	Direct	-	Realizat parțial Și în continuare	SD/07-13 PIDU/09
VII.1.1.9. Reabilitarea vechilor rețele și realizarea de noi rețele de distribuție a apei potabile;	Direct Indirect		Proiect în curs prin ADI prin POS Mediu	SD/07-13 PIDU/09	
„Reabilitare sistem apă-canal în municipiul Deva”	Direct		Proiect finanțat prin PHARE și în curs		

<i>Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
	VII.1.1.10. Proiectarea și implementarea unor rețele de monitorizare a calității apelor subterane în perimetrele afectate de poluare.		-		SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
VII.1.2. Rezolvarea problemelor din domeniul aerului	VII.1.2.1. Elaborarea schemelor de reducere a emisiilor de COV rezultate din activitățile de industrie; Măsurile tehnice pentru reducerea emisiilor; Utilizarea proceselor tehnologice puțin poluante; Folosirea unor sisteme de combustie cu randament mare; Folosirea unor motoare cu ardere internă cât mai puțin poluante și reglarea constantă a acestora pentru reducerea poluanților emiși; Realizarea de aliniamente stradale cu arbori pe toate străzile principale nou create și pe cele existente care permit acest lucru;				SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	VII.1.2.2. Întărirea capacității de supraveghere a calității aerului la nivel local prin reabilitarea și echiparea Rețelei Locale de monitorizare a calității aerului, conform standardelor UE;	Indirect	-		SD/07-13 PIDU/09
	Realizarea unei hărți cu poluarea aerului;	Indirect	-		PSRU/12
	VII.1.2.3. Realizarea sau optimizarea instalațiilor de depoluare în cadrul proceselor tehnologice generatoare de noxe în atmosferă; Introducerea sistemelor de epurare a emisiilor; Evacuarea gazelor la înălțime pentru a favoriza dispersia și diluția;	Indirect			SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	Realizarea de perdele de arbori de protecție în jurul societăților care poluează atmosfera, căror dimensiune se stabilește în funcție de concentrarea poluanților în aer (în special la cele două stații de epurare, halda de pe DN7) și a autostrăzii;				
VII.1.2.4. Realizarea unui plan local de gestionare a calității aerului pentru stabilirea priorităților de acțiune;	Direct			SD/07-13	

<i>Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
	VII.1.2.5. Montarea unui Panou de informare permanentă acalității aerului. Amplasarea zona centrală a unui în punct de prelevare și afișare electronică a nivelului de poluare;			Este montat un panou	SD/07-13 PSRU/12
	Realizarea unei rețele de piste de biciclete în zona urbană și extraurbană;	Direct	-	Realizat parțial	PSRU/12
	Realizarea și delimitarea zonelor rezidențiale în care traficul de tranzit este interzis;	Direct			PSRU/12
VII.1.3. Gestiunea deșeurilor	VII.1.3.1. Reducerea volumului de deșeuri depozitate la nivel local;	Direct			SD/07-13 PIDU/09
	VII.1.3.2. Introducerea rețelei de colectare selectivă a deșeurilor;	Direct	Prioritar	Realizat parțial	SD/07-13 PIDU/09
	VII.1.3.3. Gestiunea integrată a deșeurilor (colectare, transport, depozitare și reciclare); Realizarea unei gestiunii integrate a deșeurilor - colectare, transport, depozitare, reciclare;	Indirect		În pregătire. Proiect prin ADI - POS Mediu	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	VII.1.3.4. Elaborarea, implementarea și actualizarea Planului Județean de Gestiune a Deșeurilor;	Indirect			SD/07-13
	VII.1.3.5. Asigurarea, extinderea și optimizarea capacităților de transport, tratare, valorificare și eliminare pe fiecare categorie de deșeuri periculoase existente în zonă;	Indirect			SD/07-13 PIDU/09
	VII.1.3.6. Extinderea rețelei publice de colectare a uleiurilor uzate de motor și industriale;	Indirect			SD/07-13 PIDU/09
	VII.1.3.7. Realizarea unor proiecte privind acțiuni de conștientizare a populației; Implementarea unui program de educație a populației privind selectarea și gospodării deșeurilor;	Direct	-		SD/07-13 PSRU/12
	VII.1.3.10. Realizarea unei stații de sortare–triere a deșeurilor;	Indirect			SD/07-13 PIDU/09
	VII.1.3.11. Realizarea unui depozit ecologic de deșeuri/ incinerator; Construirea deponeului ecologic pentru zonă, inclusiv municipiul Deva.	Indirect		Prin ADI – POS Mediu	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	Deratizarea, dezinfectarea focarelor potențiale;	Indirect			PSRU/12

<i>Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
	Evidențierea, evaluarea și închiderea ecologică a fostelor deponeuri; Instituirea unui sistem de monitorizare a vechilor deponeuri;				PSRU/12
VII.1.4. Acțiuni în domeniul biodiversității	VII.1.4.1. Identificarea ariilor naturale protejate neluate în administrare / custodie din zonă;				SD/07-13 PIDU/09
	Delimitarea și marcarea exactă a ariilor naturale protejate				PSRU/12
	VII.1.4.3. Definirea rețelei zonale a ariilor protejate de tip „Natura 2000” și stabilirea planurilor de gestiune (conservarea florei și faunei din zona ariilor protejate „Dealul Cetății”, „Pădurea Bejan” și „Dealul Colț și Zănoaga”);			În studiu	SD/07-13 PIDU/09
	VII.1.4.5. Stimularea participării și colaborării ONG-urilor, a instituțiilor de învățământ la acțiunile de conservare și protejare a siturilor;	Indirect			SD/07-13 PSRU/12
	VII.1.4.7. Reactualizarea documentelor urbanistice de tip P.U.G., P.U.Z. și P.U.D.;	Direct		În lucru spre aprobare PUG	SD/07-13
	VII.1.4.8. Prevederea cu zone tampon și perdele de protecție pentru noile zone industriale;				SD/07-13 PIDU/09
	Realizarea unor zone de tampon de minim 100m față de păduri și zonele protejate.				PSRU/12
VII.1.5. Fond forestier și cinegetic	VII.1.5.1. Dezvoltarea economică durabilă a exploatațiilor forestiere;	Indirect			SD/07-13 PSRU/12
	VII.1.5.2. Refacerea potențialului producției forestiere și introducerea acțiunilor de prevenire a despăduririlor; Realizarea de refacere a zonei forestiere (în zona fostelor exploatare miniere)	Indirect			SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	VII.1.5.3. Cartografierea și monitorizarea evoluției fondului forestier din zonă;	Indirect			SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	VII.1.5.4. Acțiuni de protejare și sprijinire a fondului cinegetic;	Indirect			SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12

<i>Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
	VII.1.5.5. Sprijinirea acțiunilor de împădurire în zonă.	Indirect			SD/07-13 PIDU/09
VII.1.6. Sol și subsol	VII.1.6.1. Realizarea unor rețele de monitorizare a calității solului;	Indirect			SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	VII.1.6.2. Reabilitarea ecologică a terenurilor din zonele afectate prin corectarea reacției solului, efectuarea de arături adânci, cultivarea anumitor specii de plante care nu se utilizează în alimentație;	Indirect			SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	VII.1.6.3. Identificarea solurilor degradate și a gradelor de depoluare ale acestora;	Indirect			SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	VII.1.6.4. Folosirea pesticidelor cu selectivitate mare și cu rezidență redusă în sol, biodegradabile;	Indirect			SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	VII.1.6.5. Protejarea solului în zone de risc prin realizarea unui covor vegetal, garduri vii sau obstacole fizice.	Indirect			SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
VII.1.7. Poluarea fonică	VII.1.7.1. Întocmirea hărții de zgomot pentru șoseaua de centură, precum și pentru tronsonul de cale ferată intens circulat;	Direct			SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	VII.1.7.2. Investiții în montarea de panouri fonoabsorbante sau în realizarea de perdele de protecție;	Direct			SD/07-13 PIDU/09
	Izolarea fonică a spațiilor în care se desfășoară activități productive sau de alimentație publică;	Indirect			PSRU/12
	VII.1.7.3. Prevederea de perdele forestiere în perimetrul mediilor urban/rural, a zonelor industriale;	Indirect			SD/07-13 PIDU/09
	VII.1.7.4. Sprijinirea unor sisteme de limitare a poluării fonice de-a lungul căilor ferate existente în cadrul localităților urbane;	Direct	-		SD/07-13 PIDU/09
	Respectarea distanțelor de interdicție de construire și protejare a căilor ferate de 20-50- 100m;	Direct	-		PSRU/12

<i>Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
	VII.1.7.5. Reducerea traficului rutier din cadrul orașelor în vederea reducerii poluării fonice a aerului și implementarea sistemului de monitorizare cu afișare electronică a poluării și instalarea unor camere video.				SD/07-13 PIDU/09
	Reducerea impactului produs de traficul de orice fel prin impunerea restricțiilor de viteză;				PSRU/12
	Interzicerea claxonării în centrele urbane;				PSRU/12
	Remedierea defecțiunilor la mijloacele de transport;				PSRU/12
	Realizarea unor trasee de viteză preferențială pentru salvări, pompieri, poliție;				PSRU/12
	Implementarea managementului traficului.	Direct		Realizat prin POR	PSRU/12
Reducerea poluării industriale	Diminuarea cantităților de substanțe poluante deversate în apele reziduale ale agenților economici industriali, în special a celor din industria extractivă și de preparare a lor	Indirect			PSRU/12
	Creșterea numărului de controale;	Indirect			PSRU/12
	Promovarea utilizării tehnologiilor curate;	Indirect			PSRU/12
	Dotarea cu instalații de reținere a particulelor.	Indirect			PSRU/12
VII.2. Apărarea împotriva calamităților, dezastrelor și accidentelor naturale					
VII.2.1. Prevenirea diverselor riscuri de mediu umane și adaptarea acestora la cererea de pe piața forței de muncă locale	VII.2.1.1. Protejarea lucrărilor de apărare și a instalațiilor de captare a apei;	Indirect			SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	VII.2.1.2. Întocmirea unor hărți a terenurilor cu risc la eroziune și alunecări de teren; Finalizarea hărților de risc la eroziune și alunecări de terenuri;	Indirect			SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	VII.2.1.3. Determinarea zonelor în care se impune realizarea perdelelor de protecție;				SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	VII.2.1.4. Reabilitarea lucrărilor existente și realizarea unor noi lucrări de apărare a mediului natural și construit împotriva inundațiilor; Reabilitarea digurilor Mureșului, și construirea pe Cerna, în dreptul satului Bârcea Mică;	Direct		Realizat lucrări protecție la Cerna	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12

<i>Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
	VII.2.1.5. Conștientizarea populației cu privire la modul de intervenție și acțiune în cazul unor fenomene meteorologice periculoase (ruperi de nori, ploi abundente, poduri de gheață pe cursurile de apă, etc);				SD/07-13 PIDU/09
	VII.2.1.6. Realizarea unor perdele de păduri pentru apărarea împotriva prafului; Realizarea unei perdele de păduri împotriva prafului de la depozitul de steril;				SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	Realizarea unor metodologii de reacție pentru populație în cazul ruperilor de nori, ploi abundente, poduri de gheață, grindină.etc				PSRU/12
	Stabilizarea versanților prin plantarea de livezi și copaci;				PSRU/12
	Transformarea zonelor mlăștinoase de pe lângă pâraul Ursu, râul Mureș în zone cu amenajări peisajere.				PSRU/12
VII.2.2. Centrul Regional de intervenție	VII.2.2.1. Dezvoltarea unei unități de intervenție rapidă în cazul unor dezastre naturale;	Indirect			SD/07-13 PIDU/09
	VII.2.2.2. Pregătirea personalului care va acționa în cadrul unității de intervenție rapidă;	Indirect			SD/07-13 PIDU/09
	VII.2.2.3. Organizarea unor exerciții de stimulare a situațiilor de urgență;	Indirect			SD/07-13 PIDU/09
	VII.2.2.4. Sprijinirea construirii unor zone pentru inundarea controlată pentru a evita inundarea zonelor locuite (ex: consolidarea digului de protecție împotriva inundațiilor de pe râul Mureș);	Indirect			SD/07-13 PIDU/09
VII.3. Creșterea gradului de conștientizare a populației, a actorilor publici și privați privind problemele de mediu					
VII.3.1. Încurajarea activităților economice în domeniul protecției mediului	VII.3.1.1. Acordarea de asistență tehnică și financiară IMM-urilor care activează în domeniul protecției mediului; Acordarea de asistență tehnică și financiară unităților industriale falimentare.				SD/07-13 PSRU/12
	VII.3.1.2. Promovarea tehnologiilor favorabile mediului și dezvoltării durabile;				SD/07-13

<i>Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
	VII.3.1.3. Ecologizarea zonelor industriale a unităților productive falimentare (ex: ecologizarea zonei de agrement „Cabana Căprioara”).				SD/07-13 PIDU/09
	VII.3.1.4. Realizarea unor proiecte pilot de sisteme colective performante de termoficare pe bază de combustibil lemnos sau energie solară pentru zonele izolate;				SD/07-13 PIDU/09
	VII.3.1.5. Refacerea mediului afectat de exploatarea miniere.				SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
VII.3.2. Schimbarea mentalității și a comportamentului față de mediu	VII.3.2.1. Crearea de programe regionale de educație de mediu; Crearea de programe pe municipiul Deva de educație de mediu;	Indirect Direct			SD/07-13 PSRU/12
	VII.3.2.2. Sprijinirea organizării în mod regulat a unui Forum local al ONG-urilor de mediu din zonă;				SD/07-13
	VII.3.2.3. Construirea de parteneriate active între instituțiile de învățământ, ONG-urile active în domeniul protecției mediului și Agențiile Județene pentru Protecția Mediului în vederea realizării de programe de educație ecologică;				SD/07-13 PSRU/12
	VII.3.2.4. Protecția zonelor naturale din cadrul municipiului prin regulamente urbanistice pentru prevenirea reducerii spațiilor verzi în zonele urbane.	Direct	-		SD/07-13
VII.3.3. Atenuarea efectelor ecologice negative determinate de exploatarea Industrială generațională	VII.3.3.1. Introducerea de tehnologii ecologice pentru revalorificarea haldelor de steril, maselor plastice, ceramicii și sticlăriei;	Indirect			SD/07-13 PIDU/09
	VII.3.3.2. Reconstituirea potențialului ecologic al zonelor afectate de industrializare;	Indirect			SD/07-13 PIDU/09
	VII.3.3.3. Reintegrarea urbanistică a spațiilor de producție afectate de restructurare;				SD/07-13 PIDU/09
	VII.3.3.4. Identificarea punctelor critice și întocmirea planurilor de acțiune pentru prevenirea poluărilor accidentale.	Indirect			SD/07-13 PIDU/09

Axa strategică VIII. Dezvoltare urbană - *Obiectivul strategic VII – Regenerare, dezvoltare urbană*

Tabel 8.11

Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective	Acțiuni	Categoria	Prioritar	Stadiu implementare	Document planificare
VIII.1. Infrastructura urbană					
Obiectiv specific: Regenerarea spațiului urban și îmbunătățirea calității infrastructurale și operaționale a serviciilor publice					
VIII.1.1. Reabilitarea infrastructurii de transport urban	Realizarea tronsonului de autostradă Orăștie Deva pentru preluarea traficului de tranzit în Deva;	Indirect	-	Realizat	PSRU/12
	Realizarea unei străzi de categoria II între râul Mureș și DN7;	Direct	-	În studiu	PSRU/12
	Realizarea pasajului denivelat peste calea ferată, de pe str. Horea între str. Balata și str. 16 Februarie și începerea unui al doilea pe str. Orizont continuarea str. Rossetti sau ca alternativă un pod în continuarea str. N Bălcescu-Deva;	Direct	-	Blocat din cauza problemelor de proprietate	PSRU/12
	Realizarea unui culoar de legătură între str. Zarandului, 22 Decembrie, M Eminescu care să permită legătura directă prin str. Rossetti, pe lângă cimitirul Catolic, cu satul Archia;	Direct	-	Anulat	PSRU/12
	Realizarea unei legături între satul Archia și satul Cristur ce pornește de pe str. 22 Decembrie;	Direct	-	-	PSRU/12
	Realizarea de parcaje subterane în zone centrale;	Direct	Prioritar	În curs și în studiu în continuare	PSRU/12
	Parcare pentru autocare și autoturisme necesare integrării Dealului Cetății -Deva și un acces adecvat de pe strada principală la acesta;	Direct	Prioritar	-	PSRU/12
	Realizarea unei rețele majore de categoria II în extinderile urbane în conf cu prevederile noului PUG;	Direct	-	-	PSRU/12
	Realizarea unei rețele secundare în aceste extinderi în urma aprobării PUZ-urile aferente;	Direct	-	-	PSRU/12
	Realizarea continuării pietonalului până la Casa de Cultură –Deva;	Direct	-	-	PSRU/12
	Reabilitarea tuturor carosabilelor din mediu urban și rural din teritoriul administrativ Deva;	Direct	-	Realizat și în curs	PSRU/12
	Realizarea de benzi speciale pentru autobuze, taxiuri;	Direct	-	-	PSRU/12
	Modernizarea rețelei de transport în comun pentru municipiul Deva;	Direct	-	-	PSRU/12

Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective	Acțiuni	Categoria	Prioritar	Stadiu implementare	Document planificare
	Realizarea unui transport în comun eficient în zonă (Simeria, Hunedoara, Călan, Orăștie, Brad);	Indirect	-	-	PSRU/12
					PSRU/12
	VIII.1.1.1. Fluidizarea traficului rutier în municipiul Deva prin construirea sensurilor giratorii, reabilitarea și modernizarea bifurcațiilor și intersecțiilor;	Direct	Prioritar	Realizat parțial	SD/07-13
	VIII.1.1.2. Reabilitarea străzilor din municipiul Deva;	Direct	Prioritar	Realizat parțial	SD/07-13
	VIII.1.1.3. Construirea unor spații de parcare (supra și subterane);	Direct	-	Realizat parțial	SD/07-13
	VIII.1.1.4. Activități de pavare a trotuarelor și amenajare a zonelor pietonale; Reabilitarea și construirea trotuarelor din mediu urban și rural din zonă;	Direct	-	Realizat parțial	SD/07-13 PSRU/12
	VIII.1.1.5. Amenajarea pistelor speciale pentru biciclete, cu prioritate pe arterele de circulație intens circulate; Realizarea rețelei de piste de biciclete;	Direct	-	Realizat parțial	SD/07-13 PSRU/12
VIII.1.1.6. Îmbunătățirea sistemului de iluminat stradal;	Direct	-	-	SD/07-13 PSRU/12	
VIII.1.2. Modernizarea sistemului de transport public urban	VIII.1.2.1. Construirea sau modernizarea de stații de autobuz.	Direct	-	-	SD/07-13
	Construirea în toate stațiile de transport în comun de refugii pentru călători;	Direct	-	-	PSRU/12
	Realizarea de noduri de transfer între diferitele tipuri de transport în comun la distanțe de max. 200m;	Direct	-	-	PSRU/12
	Realizarea de parcaje la nodurile principale de schimb gară- autogară;	Direct	-	-	PSRU/12
	Instalarea de sisteme de informare în toate refugiile de călători;	Direct	-	-	PSRU/12
	Realizarea de spații comerciale, puncte de vânzare ziare, mâncare în nodurile importante de schimb;	Direct	-	-	PSRU/12
	Realizarea unui sistem unic de taxare pentru toate sistemele de transport urban;	Direct	-	-	PSRU/12
	Asigurarea în stații de facilități pentru persoanele cu dizabilități;	Direct	-	-	PSRU/12

<i>Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
	VIII.1.2.2.Modernizarea parculuieexistent cu vehicule ecologice;	Indirect	-	-	SD/07-13 PSRU/12
	VIII.1.2.3.Îmbunătățirea mobilității și asigurarea accesuluila transportul public a persoanelor cu dizabilități;	Direct	-	-	SD/07-13
	VIII.1.2.4.Realizarea autogării municipiului Deva;	Indirect	-	Realizat	SD/07-13
	VIII.1.2.5.Dezvoltarea sistemului de transport rutierinterurban de călători;	Indirect	-	-	SD/07-13
	VIII.1.2.6.Asigurarea accesului către toate comunele din județul Hunedoara;	Indirect	-	-	SD/07-13
	VIII.1.2.7.Asigurarea siguranței traficului rutier: semnalizarea drumurilor și alte acțiuni de siguranță pentrusectoarele de drum periculoase.	Direct	-	Realizat parțial	SD/07-13
VIII.1.3. Dezvoltarea utilităților publice urbane	VIII.1.3.1.Îmbunătățirea infrastructurii de utilități: canalizare, epurare ape reziduale, apă potabilă, deșeuri, gaz (ex: construirea unei stații moderne de epurare a apelor uzate, soluționarea problemei incinerării deșeurilor spitalicești);	Direct	Prioritar	-	SD/07-13 PIDU/09
	VIII.1.3.2.Proiecte de extindere și modernizare pentru rețelele de alimentare cu apă, canalizare, energie termică, linii telefonice, cablu TV, Internet;	Direct	-	-	SD/07-13 PIDU/09
	Alimentarea cu apă				
	Reabilitare stațiilor de tratare apă;	Indirect	-	Realizat parțial	PSRU/12
	Reabilitare rețelei actuale;	Indirect	-	Realizat parțial	PSRU/12
	Reabilitarea rezervoarelor de apă existente de la Santuhalm și Deva;	Indirect	-	Realizat	PSRU/12
	Realizarea de rezervoare de apă Archia, Cristur, Barcea Mică , Deva;	Direct	-	Realizat parțial	PSRU/12
	Canalizarea				
	Reabilitarea rețelei de canalizare a municipiului Deva;	Indirect	-	Realizat parțial	PSRU/12
	Realizarea unei rețele de canalizare în sistem separat pluvial menajer pentru extinderile din municipiul Deva;	Direct	Prioritar	-	PSRU/12
	Alimentarea cu gaz				
	Extinderea rețelelor existente	Indirect	-	-	PSRU/12

Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective	Acțiuni	Categoria	Prioritar	Stadiu implementare	Document planificare
	Înlocuirea conductelor de distribuție existente aerian cu unele pozate numai subteran	Indirect	-	-	PSRU/12
	Alimentarea cu energie electrică				
	Lucrări de rețehnologizare și modernizare a stațiilor de transformare existente 110 kV/ 20 kV	Indirect	-	-	PSRU/12
	Lucrări de reabilitare a rețelelor electrice existente, înlocuirea rețelelor din intravilan aeriene cu unele pozate subteran;	Indirect	-	-	PSRU/12
	Delimitarea zonelor de siguranță a stațiilor de transformare și a LEA 400 și 220 kv;	Indirect	-	-	PSRU/12
	VIII.1.3.3.Promovarea unui sistem eficient de energie (surse energetice noi) și a ideii de consum rațional;	Indirect	-	-	SD/07-13 PIDU/09
Reabilitarea spațiilor publice	Reabilitarea spațiilor publice de tip piață - Piața Victoriei, Piața I.C.Brătianu, Piața Stadion, Piața Gării;	Direct	-	Realizat P-ța Victoria prin POR și în continuare	PSRU/12
	Realizarea în fiecare UTR. a unor piațete publice;	Direct	-	-	PSRU/12
	Asigurarea securității în spațiile publice.	Direct	-	Realizat prin POR	PSRU/12
VIII.1.4. Prevenirea dezastrilor	VIII.1.4.1. Lucrări de combatere și prevenire a inundațiilor în zonele de risc;	Indirect	-	-	SD/07-13
	VIII.1.4.2. Măsuri de combatere a eroziunii și a alunecărilor de teren;	Indirect	-	-	SD/07-13
	VIII.1.4.3. Finanțarea de lucrări de prevenire a riscului seismic al construcțiilor;	Indirect	-	-	SD/07-13
	VIII.1.4.4. Finanțarea studiilor și acțiunilor de prevenire a incendiilor;	Indirect	-	-	SD/07-13
	VIII.1.4.5. Măsuri luate de către autoritățile abilitate pentru persoanele care efectuează modificări neautorizate la unele construcții realizate după standardele vechi și care pot prezenta pericol de prăbușire în cazul unui seism.	Direct	-	-	SD/07-13

<i>Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
VIII.1.5. Reabilitarea clădirilor, centrelor istorice și culturale	VIII.1.5.1. Restaurarea, reabilitarea și punerea în valoare aobiectivelor care aparțin patrimoniului istoric și cultural * Reabilitarea și extinderea sediului BiblioteciiJudețene Ovid Densușianu Hunedoara Deva; * Modernizarea și reabilitarea Filialei 1 Deva și a secției de Artă a Bibliotecii Județene Ovid Densușianu Hunedoara Deva); Reabilitarea tuturor obiectivelor ce aparțin patrimoniului istoric și cultural;	Indirect	-	-	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	Realizarea de BID (business improvement district), a unui parteneriat între proprietarii privații și sectorul public;	Indirect	-	-	PSRU/12
	VIII.1.5.2. Construirea și reabilitarea lăcașelor de cult;	Indirect	-	-	SD/07-13 PIDU/09
	VIII.1.5.3. Reabilitarea clădirilor publice aflate într-o stareavansată de degradare în vederea redobândirii unorfuncțiuni publice;	Indirect	-	-	SD/07-13 PIDU/09
	VIII.1.5.4. Inventarierea clădirilor deteriorate cu valoareistorică în vederea restaurării;	Direct	-	-	SD/07-13 PIDU/09
	VIII.1.5.5. Elaborarea unui plan de conservare a clădirilor istorice;	Direct	-	-	SD/07-13 PIDU/09
	VIII.1.5.6. Crearea unui cadru de sprijin al proprietarilor pentru reabilitarea clădirilor de patrimoniu.	Indirect	-	Prin Ministerul Culturii	SD/07-13 PIDU/09
VIII.1.6. Construcția de locuințe	VIII.1.6.1. Construcția de locuințe standard, de închiriatpentru pensionari, tineri salariați și alte categorii cu probleme sociale, finanțate din surse bugetare și credite externe; Construcția de locuințe standard la prețul pieții și apoi închirierea lor cu chirie subvenționată de comunitatea locală categoriilor dezavantajate clasificate după criterii riguros stabilite;	Direct	-	Realizat și în curs	SD/07-13 PSRU/12
	Identificarea de terenuri ce aparțin comunității locale pentru construirea acestor imobile;	Direct	-	În curs	PSRU/12

<i>Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
	Achiziționarea de terenuri pentru construirea acestor imobile;	Direct	-	-	PSRU/12
	Acordarea de facilități din bugetul local pentru imobilele care se reabilitează termic, cât și acelor care își construiesc șarpante;	Direct	-	-	PSRU/12
	VIII.1.6.2. Sprijinirea activității Agenției Naționale pentru Locuințe privind asigurarea amplasamentelor necesare construcției de locuințe;	Direct	-	Realizat	SD/07-13
	VIII.1.6.3. Inițierea de proiecte-pilot pentru zone delocuințe individuale, accesibile, finanțate prin credite și surse proprii;	Direct	-	-	SD/07-13
VIII.2. Dezvoltarea sistemului de servicii publice urbane					
VIII.2.1. Crearea și modernizarea unor facilități pentru timpul liber	VIII.2.1.1. Reabilitarea zonelor de recreere și agrement, inclusiv a facilităților sportive;	Direct	Prioritar	În curs de realizare	SD/07-13 PIDU/09 PSRU/12
	VIII.2.1.2. Crearea și întreținerea unor baze sportive;	Direct	-	-	SD/07-13 PIDU/09
	VIII.2.1.3. Construirea unui complex aqua-land de bazine de înot și agrement lângă Stadionul Cetate Deva;	Direct	-	Realizat	SD/07-13 PIDU/09
	VIII.2.1.4. Amenajarea peisagistică urbană în vederea asigurării raportului optim de spații verzi/locuitor;	Direct	-	Realizat și în curs	SD/07-13 PIDU/09
	VIII.2.1.5. Amenajarea unor parcuri tematice (pentru copii, de distracție, grădină zoologică);	Direct	-	-	SD/07-13 PIDU/09
	VIII.2.1.6. Dezvoltarea de parteneriate între Municipiul Deva – societatea civilă - comunitatea de afaceri pentru dezvoltarea zonelor de agrement din oraș;	Direct	-	-	SD/07-13 PIDU/09
	VIII.2.1.7. Crearea unui centru de tineret pentru petrecerea timpului liber * (Ex: Centru de informare – documentare în cadrul Bibliotecii Județene Ovid Densușianu Hunedoara Deva; * crearea unor servicii noi și moderne în cadrul Bibliotecii Județene Ovid Densușianu Hunedoara Deva: Ludoteca, Cafenea literară, Sală multimedia).	Indirect	-	-	SD/07-13

Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective	Acțiuni	Categoria	Prioritar	Stadiu implementare	Document planificare
	Amenajări peisagistice pe malul Mureșului, Cernei și Ursului;	Direct	-	Prevăzut prin PUG	PSRU/12
	Construirea de microparcuri pentru socializare canină;	Direct	-	-	PSRU/12
	Crearea unor spații publice pentru spectacole în aer liber;	Direct	Prioritar	-	PSRU/12
VIII.2.2. Dezvoltarea de e-service	VIII.2.2.1. Realizarea de studii și expertize pentru reorganizarea și îmbunătățirea serviciilor publice;	Direct	Prioritar	-	SD/07-13 PIDU/09
	VIII.2.2.2. Sistem informatic de management al resurselor umane și al oportunităților de angajare (ex: implementarea unui sistem informatic integrat în cadrul Primăriei municipiului Deva).	Indirect	-	-	SD/07-13 PIDU/09
	Dezvoltarea accesului și utilizării de Internet pentru toți locuitorii din municipiul Deva;	Indirect	-	În studiu	PSRU/12
	Realizarea GIS-ului pentru toate localitățile din municipiul Deva;	Direct	Prioritar	Realizat parțial	PSRU/12
	Realizarea cadastrului verde pentru toate localitățile din municipiul Deva;	Direct	-	În curs de elaborare	PSRU/12
	Realizarea unei rețele de informații publice pe e-administrație;	Direct	-	Prin GIS	PSRU/12
VIII.2.3. Dezvoltarea de alte servicii publice urbane.	VIII.2.3.1. Îmbunătățirea accesului persoanelor cu dizabilități în instituțiile publice, precum și finalizarea amenajării tuturor pasajelor de pietoni pentru a le face accesibile persoanelor cu dizabilități	Direct	-	Realizat parțial	SD/07-13 PIDU/09
	* (Ex: Modernizarea/ dotare corespunzătoare rampe pentru persoanele cu dizabilități, etc., a sediului Bibliotecii Județene Ovid Densusianu Hunedoara Deva; * crearea unor secții speciale pentru persoanele cu dizabilități: nevăzători, surzi, etc).	Indirect	-	-	SD/07-13 PIDU/09
	VIII.2.3.2. Asigurarea securității străzilor și prevenirea criminalității din mediul urban;	Direct	-	-	SD/07-13
	Asigurarea securității străzilor și prevenirea criminalității din mediul urban; - "Sistem de supraveghere video în zona de acțiune urbană"	Direct	-	Realizat POR	PIDU/09

<i>Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
	VIII.2.3.3. Modernizarea piețelor agro-alimentare din municipiu;	Direct	-	Realizat parțial	SD/07-13 PIDU/09
	VIII.2.3.4. Modernizarea pieței centrale;	Direct	-	Realizat	SD/07-13 PIDU/09
	VIII.2.3.5. Realizarea Cadastrului Verde.	Direct	-	În curs	SD/07-13
VIII.2.4. Creșterea accesului la cultură	VIII.2.4.1. Reabilitare teatre, muzee, case de cultură, biblioteci, etc. * (ex: reabilitarea Teatrului de Artă Dramatică din municipiul Deva; * reabilitarea infrastructurii clădirii Casei de Cultură „Drăgan Muntean” Deva, etc.);	Indirect	-	-	SD/07-13
	<i>Realizarea zilei Devei;</i>	Direct	-	-	PSRU/12
	<i>Realizarea de programe artistice pe spațiul public sprijinite de comunitatea locală;</i>	Direct	-	Permanent	PSRU/12
	VIII.2.4.2. Sprijin pentru organizarea de expoziții, vernisaje, concerte și alte evenimente culturale * (ex: seminarii, colocvii, schimburi de experiență, concursuri literare, prelegeri, dezbateri, prezentări de edituri, târguri de carte, saloane de carte, prezentări și lansări de carte);	Direct	-	-	SD/07-13
	VIII.2.4.3. Sprijinirea creației contemporane în toate domeniile culturale * (ex: organizarea de programe de educație permanentă și de activități educativ – culturale pentru comunitate);	Indirect	-	-	SD/07-13
	VIII.2.4.4. Susținerea circulației internaționale a produselor culturale românești;	Indirect	-	-	SD/07-13

<i>Domenii de activitate/ Obiectiv specific / Obiective</i>	<i>Acțiuni</i>	<i>Categoria</i>	<i>Prioritar</i>	<i>Stadiu implementare</i>	<i>Document planificare</i>
	VIII.2.4.5. Încurajarea inițiativelor care pun în valoare patrimoniul cultural * (Ex: Realizarea de studii, cercetări, activități de documentare, bibliografii, monografii, reviste de specialitate; realizarea de manifestări și schimburi culturale locale, naționale și internaționale; realizarea de activități de promovare externă: donații și prezentări de carte românească la bibliotecile din străinătate, perpetuarea tradițiilor și a obiceiurilor locale).	Indirect	-	-	SD/07-13
Reabilitarea și modernizarea spațiului public	"Amenajare Piața Victoria" din Municipiul Deva	Direct	-	Realizat POR	PIDU/09
	"Pasaj pietonal subteran în zona Pieței Agro-alimentare"	Direct	-	Nerealizat - Reconsiderat	PIDU/09
	"Reorganizare spațiu urban și amenajare peisagistică pe B-dul Decebal de la intersecția cu str. A.Iancu pâna la intersecția cu str. D.Zamfirescu"	Direct	-	În studiu	PIDU/09
Regenerarea, extinderea suprafeței zonelor verzi, parcurilor și piațetelor	Reabilitarea Parcului municipal Cetate	Direct	-	Realizat prin POR	PIDU/09

Documente de planificare:

<i>Denumirea documentului</i>	<i>Cod</i>
Strategia de dezvoltare a municipiului Deva pentru perioada 2007 - 2013	SD/07-13
Planul integrat de dezvoltare urbană - 2009	PIDU/09
Planul strategic de regenerare urbană 2012 - 2020	PSRU/12

NOTĂ: Culoarea albastră corespunde mențiunilor prelevate din PIDU/09

III. STRATEGIA DE DEZVOLTARE DURABILĂ

9. Context strategic

9.1. Context European

Principalul element de fundamentare a strategiilor elaborate pentru perioada următoare în cadrul țărilor din Uniunea Europeană îl reprezintă documentul **Strategia Europa 2020**.

Acest document a fost adoptat de Consiliul European la 17 iunie 2010 și reprezintă agenda comună a UE pentru următorul deceniu. Strategia pune accentul pe o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, prin care se pot depăși deficiențele structurale ale economiei Europei, cu îmbunătățirea competitivității și productivității, precum și consolidarea unei economii de piață durabile. Aceste trei prioritati se sprijină reciproc și sunt în măsură să ajute Uniunea Europeană și statele membre pentru realizarea unui nivel ridicat de ocupare a forței de muncă, de productivitate și de coeziune socială.

Domeniile cheie ale strategiei sunt exprimate sub forma a cinci obiective principale la nivelul UE. În plus față de aceste obiective, au fost adoptate șapte inițiative emblematice, cu scopul de a conduce progresul către obiectivele Strategiei Europa 2020.

Astfel, Strategia Europa 2020 își propune să asigure o *creștere economică*:

- ⇒ *inteligentă* - prin investiții mai eficiente în educație, cercetare și inovare;
- ⇒ *durabilă* - prin orientarea decisivă către o economie cu emisii scăzute de carbon și o industrie competitivă;
- ⇒ *favorabilă incluziunii* - prin punerea accentului pe crearea de locuri de muncă și pe reducerea sărăciei.

Ca urmare, cele cinci obiective vizează ocuparea forței de muncă, cercetarea, educația, reducerea sărăciei și energia/clima, prin care se satisfac cerințele majore ale celor trei priorități menționate deja: creșterea economică inteligentă; creșterea durabilă; creșterea favorabilă incluziunii sociale.

Sintetic, obiectivele principale se exprimă prin:

- ⇒ *Ocuparea forței de muncă*:
 - ❖ rata de ocupare a forței de muncă de 75 % în rândul populației cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani;
- ⇒ *Cercetarea și dezvoltarea*:
 - ❖ alocarea a 3% din PIB-ul UE pentru cercetare și dezvoltare;

⇒ *Schimbările climatice și utilizarea durabilă a energiei* (obiectivul „20/20/20” în materie de climă/energie):

- ❖ reducerea cu 20% a emisiilor de gaze cu efect de seră (sau chiar cu 30%, în condiții favorabile) față de nivelurile înregistrate în 1990;
- ❖ creșterea ponderii surselor de energie regenerabile în consumul final de energie până la 20%;
- ❖ creșterea cu 20% a eficienței energetice;

⇒ *Educația:*

- ❖ reducerea sub 10% a ratei de părăsire timpurie a școlii;
- ❖ creșterea la peste 40% a ponderii absolvenților de studii superioare în rândul populației în vârstă de 30-34 de ani;

⇒ *Lupta împotriva sărăciei și a excluziunii sociale:*

- ❖ reducerea cu cel puțin 20 de milioane a numărului persoanelor care suferă sau riscă să sufere de pe urma sărăciei și a excluziunii sociale.

Indicatorii de referință prin care să fie facilitată translatarea obiectivelor în valori cuantificabile, precum și trendul înregistrat în ultima perioadă la acești indicatori, se prezintă în tabelul următor (Tabel 9.1).

Criteriaile principale ale Strategiei Europa 2020

Tabel 9.1

Indicatorul	Detalii	Perioada de referință						Target 2020
		2005	2008	2009	2010	2011	2012	
75% din populația în vârstă de 20-64 de ani ar trebui să fie angajată.								
Rata ocupării forței de muncă-grupa de vârstă 20-64 ani	% din populația în vârstă de 20-64 ani	68.0	70.3	69.0	68.5	68.6	68.5	75%
3% din PIB-ul UE ar trebui investit în cercetare și dezvoltare.								
Cheltuieli interne brute de C&D	% din PIB	1.82	1.92	2.01	2	2.03	(;)	3%
Emisiile de gaze cu efect de seră ar trebui reduse cu 20% față de 1990; Ponderea surselor regenerabile de energie în consumul final de energie ar trebui să fie majorată la 20%; Eficiența energetică ar trebui să se îmbunătățească cu 20%.								
Emisiile de gaze cu efect de seră	Indicele 1990 = 100%	93.22	90.29	83.74	85.72	83.03	(;)	80%
Ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie	%	8.5	10.4	11.6	12.5	13.0	(;)	20%
Consumul de energie primară	Milioane de tone de echivalent petrol (toe)	1702.8	1681.8	1592.4	1644.6	1583.0	(;)	1474
Consumul final de energie	Milioane de tone de echivalent petrol (toe)	1191.9	1173.0	1110.1	1152.5	1103.3	(;)	1078

Indicatorul	Detalii	Perioada de referință						Target 2020
		2005	2008	2009	2010	2011	2012	
Ponderea abandonului școlar timpuriu trebuie să fie sub 10% și cel puțin 40% din persoanele între 30-34 de ani să fi absolvit studii superioare sau echivalente								
Persoanelor care părăsesc timpuriu educația și formarea profesională	% din populația în vârstă de 18-24 de ani	15.8	14.8	14.3	14.0	13.5	12.8	10%
Educațiatertiară	% din populația în vârstă de 30-34 de ani	28.0	31.0	32.2	33.5	34.6	35.8	40%
Sărăcia ar trebui să fie redusă cu cel puțin 20 de milioane de oameni în afara riscului de sărăcie sau excluziune socială								
Persoanele expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială	mii	123892	115694	113773	116206	119758	124392	(;)
Persoanele care trăiesc în gospodării cu intensitate de lucru foarte scăzută	mii	39112	34269	34223	37857	38527	36936	(;)
Persoanele expuse riscului de sărăcie după transferurile sociale	mii	79070	80661	80179	80718	83413	85267	(;)
Oameni lipsiți grav material	mii	51729	41440	39764	40853	43420	51010	(;)

Obiectivele Strategiei Europa 2020:

- definesc poziția pe care ar trebui să o ocupe Uniunea Europeană în 2020 din punctul de vedere al unor parametri majori;
- sunt transpuse în obiective naționale pentru ca fiecare stat membru să își poată urmări evoluția;
- sunt comune și nu presupun repartizarea sarcinilor, urmând a fi realizate prin acțiuni la nivel național și European;
- sunt interdependente și se susțin reciproc:
 - progresele în plan educațional contribuie la îmbunătățirea perspectivelor profesionale și la reducerea sărăciei.
 - mai multă cercetare și inovare și o utilizare mai eficientă a resurselor ne ajută să devenim mai competitivi și oferă condiții favorabile creării de noi locuri de muncă.
 - investițiile în tehnologii ecologice contribuie la combaterea schimbărilor climatice și creează noi oportunități de afaceri și locuri de muncă.

Statele membre au adoptat propriile lor obiective naționale în aceste domenii. Astfel, până în anul 2020, România trebuie să atingă următorii indicatori (Tabel 9.2):

Obiectivele România 2020 în corelație cu Europa 2020

Tabel 9.2

Obiectivele Strategiei Europa 2020		Uniunea Europeană	România
			Obiectiv 2020
1	Rata de ocupare a populației cu vârsta de 20-64 ani	75%	70%
2	Investiții în cercetare și dezvoltare	3% din PIB	2% din PIB
Energie și schimbări climatice			
3	Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră (față de anul 1990)	20%	
	Ponderea energiei din surse regenerabile	20%	
	Creșterea eficienței energetice	20%	19%
Educație			
4	Rata părăsirii timpurii a școlii	10%	11,3%
	Rata populației cu vârsta de 30-34 ani absolventă a unei forme de educație terțiară	40%	26,7%
5	Pormovarea incluziunii sociale, în special prin reducerea sărăciei – reducerea numărului de persoane aflate în risc de sărăcie și excluziune socială	Cu cel puțin 20 de milioane	Cu cel puțin 580.000 de persoane

Țintele valorice ale României pentru îndeplinirea obiectivelor Strategiei Europei 2020 au fost stabilite în urma unor dezbateri ale autorităților românești și aprobate apoi de către Comisia Europeană. Acestea au fost incluse în *Programul Național de Reformă al României 2011-2013*.

Inițiative strategice

Obiectivele sunt reprezentative pentru cele trei priorități - o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii - dar nu sunt exhaustive. Pentru a sprijini realizarea acestora, este necesară întreprinderea unei game largi de acțiuni la nivelul național, al UE și internațional. Comisia Europeană prezintă în acest sens șapte inițiative emblematice, al căror scop este de stimulare a realizării de progrese în cadrul fiecărei teme prioritare, astfel:

- „O Uniune a inovării”- pentru a îmbunătăți condițiile-cadru și accesul la finanțările pentru cercetare și inovare, astfel încât să se garanteze posibilitatea transformării ideilor inovatoare în produse și servicii care creează creștere și locuri de muncă;
- „Tineretul în mișcare” - pentru a consolida performanța sistemelor de educație și pentru a facilita intrarea tinerilor pe piața muncii;
- „O agendă digitală pentru Europa”- pentru a accelera dezvoltarea serviciilor de internet de mare viteză și pentru a valorifica beneficiile pe care le oferă o piață digitală unică gospodăriilor și întreprinderilor;
- „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor”- pentru a permite decuplarea creșterii economice de utilizarea resurselor, pentru a sprijini trecerea la o economie cu emisii scăzute de carbon, pentru a crește utilizarea

surselor regenerabile de energie, pentru a moderniza sectorul transporturilor și a promova eficiența energetică;

- „*O Politică industrială adaptată erei globalizării*” - pentru a îmbunătăți mediul de afaceri, în special pentru IMM-uri, și a sprijini dezvoltarea unei baze industriale solide și durabile în măsură să facă față concurenței la nivel mondial;
- „*O agendă pentru noi competențe și noi locuri de muncă*” - pentru a moderniza piețele muncii și a oferi mai multă autonomie cetățenilor, prin dezvoltarea competențelor acestora pe tot parcursul vieții, în vederea creșterii ratei de participare pe piața muncii și a unei mai bune corelări a cererii și a ofertei în materie de forță de muncă, inclusiv prin mobilitatea profesională;
- „*Platforma europeană de combatere a sărăciei*” - pentru a garanta coeziunea socială și teritorială, astfel încât beneficiile creșterii și locurile de muncă să fie distribuite echitabil, iar persoanelor care se confruntă cu sărăcia și excluziunea socială să li se acorde posibilitatea de a duce o viață demnă și de a juca un rol activ în societate.

Inițiativele emblematiche adresează cele trei priorități ale Strategiei Europa 2020, conform Tabelului 9.3.

*Prioritățile inițiativelor emblematiche ale
Strategiei Europa 2020*

Tabel 9.3

<i>Priorități</i>	<i>Inițiative emblematiche</i>
<i>Creștere Inteligentă</i> (dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare)	<i>O Uniune a inovării</i> <i>Tineretul în mișcare</i> <i>O agendă digitală</i>
<i>Creștere Durabilă</i> (promovarea unei economii mai eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor, mai ecologice și mai competitive)	<i>O Europă eficientă</i> <i>Politica industrială</i>
<i>Creștere Favorabilă Incluziunii</i> (promovarea unei economii cu o rată ridicată a ocupării forței de muncă, care să asigure coeziunea socială și teritorială)	<i>O agendă pentru noi competențe</i> <i>Platforma Europeană de combatere a sărăciei</i>

Un document deosebit de important pentru perioada următoare este decizia Uniunii Europene de stabilire a unui **Cadru strategic comun 2014 – 2020** (CSC) pentru:

- Fondul european de dezvoltare regională (FEDER);
- Fondul social european (FSE);
- Fondul de coeziune (FC);
- Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR);
- Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime (EMFF).

Aceste fonduri urmăresc obiective politice complementare, iar gestionarea lor este partajată între statele membre și Comisia Europeană. Ele constituie principala sursă de investiții la nivelul UE pentru a ajuta statele membre să restabilească creșterea economică și să asigure o redresare bogată în locuri de muncă, garantând totodată o dezvoltare durabilă, în conformitate cu obiectivele strategiei Europa 2020.

În scopul de a facilita dezvoltarea contractelor de parteneriat și a programelor, propunerea prevede adoptarea unui cadru strategic comun. CSC ar trebui să sporească coerența între angajamentele politice asumate în contextul strategiei Europa 2020 și investițiile de pe teren. El ar trebui să încurajeze integrarea, definind modalitățile de colaborare între fonduri. De asemenea, CSC va constitui o sursă de orientare strategică, care va trebui tradusă de către statele membre și regiuni în programarea fondurilor aparținând CSC, în contextul necesităților, oportunităților și provocărilor lor specifice.

Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) atribuie obiective clare pentru aceste instrumente. Comisia Europeană consideră că aceste obiective pot fi urmărite în mod mai eficace dacă cele cinci fonduri sunt mai bine coordonate, pentru a evita suprapunerile și a maximiza sinergiile, dacă ele sunt integrate pe deplin în guvernarea economică a Uniunii Europene și contribuie la punerea în aplicare a strategiei Europa 2020, prin implicarea părților interesate la nivel național, regional și local.

Acesta este motivul pentru care Comisia a propus un regulament privind dispozițiile comune pentru toate cele cinci fonduri. Propunerea prevede o coordonare mult mai strânsă a fondurilor pentru a obține:

- ✓ *Concentrarea resurselor asupra obiectivelor strategiei Europa 2020, prin intermediul unui set comun de obiective tematice la care vor contribui fondurile;*
- ✓ *Simplificarea prin modalități de planificare și de punere în aplicare mai coerente;*
- ✓ *O mai mare atenție acordată rezultatelor, prin intermediul unui cadru și a unei rezerve de performanță;*
- ✓ *Armonizarea normelor de eligibilitate și extinderea opțiunilor simplificate în materie de costuri, pentru a reduce sarcina administrativă pentru beneficiari și autoritățile de management.*

În plus, propunerea prevede adoptarea de *contracte de parteneriat*, care vor stabili angajamentele partenerilor la nivel național și regional. Contractele de parteneriat vor fi corelate cu obiectivele strategiei Europa 2020 și cu programele naționale de reformă. Acestea vor stabili „o abordare integrată pentru dezvoltarea teritorială, susținută de toate fondurile aparținând cadrului strategic comun”.

Propunerea de regulament privind dispozițiile comune identifică unsprezece obiective tematice. Prin identificarea obiectivelor principale ale strategiei Europa 2020 care urmează să fie abordate în cadrul fondurilor CSC și a gamei de acțiuni-cheie care ar putea fi efectuate împreună în cadrul acestor obiective tematice, CSC poate furniza orientări suplimentare cu privire la modul cel mai eficient în care fondurile CSC pot fi orientate către creștere în contractele de parteneriat și în programe:

- ✓ *FEDER va contribui la toate obiectivele tematice și se va concentra asupra domeniilor de investiție legate de contextul în care operează întreprinderile (infrastructură, servicii pentru întreprinderi, inovare, TIC și cercetare) și la prestarea de servicii pentru cetățeni în anumite domenii (energie, servicii online, educație, sănătate, infrastructuri sociale și de cercetare, accesibilitate, calitatea mediului).*
- ✓ *Fondul de coeziune se va axa pe ameliorarea mediului, dezvoltarea durabilă și TEN-T;*

- ✓ *FSE va fi programat în conformitate cu patru obiective tematice: ocuparea forței de muncă și mobilitatea lucrătorilor; educație, competențe și învățare pe tot parcursul vieții; promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei, precum și consolidarea capacității administrative. Acțiunile sprijinite de FSE vor contribui, totuși, și la alte obiective tematice;*
- ✓ *Cele șase priorități ale FEADR vor avea drept obiectiv o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii în sectorul agricol, alimentar și forestier, precum și în zonele rurale în ansamblu. Ele vizează transferul de cunoștințe și inovarea, competitivitatea agriculturii, gestionarea resurselor naturale și combaterea schimbărilor climatice, precum și dezvoltarea incluzivă a zonelor rurale;*
- ✓ *Prioritățile EMFF, în conformitate cu reforma politicii comune în domeniul pescuitului, se vor concentra asupra viabilității și a competitivității pescuitului și a acvaculturii, sprijinind, în același timp, sustenabilitatea mediului. EMFF va promova coeziunea socială și crearea de locuri de muncă în comunitățile dependente de pescuit, în special prin diversificarea activităților în alte sectoare maritime, precum și prin acțiuni în domeniul politicii maritime integrate.*

În temeiul propunerii, regiunile ar urma să concentreze fondurile alocate din FEDER asupra unui număr limitat de obiective, aliniat Strategiei Europa 2020. De asemenea, resursele ar urma să fie direcționate către domenii precum eficiența energetică și sursele regenerabile de energie, inovarea și sprijinul pentru întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri) – cel puțin 80% din fonduri, în cazul regiunilor mai dezvoltate și cel puțin 50%, în cazul celor mai puțin dezvoltate. Anumite domenii nu vor fi eligibile pentru finanțare – de exemplu, producerea, prelucrarea și comercializarea tutunului și a produselor din tutun sau dezafectarea centralelor nucleare.

FEDER va acorda sprijin specific pentru orașe și dezvoltarea urbană. De asemenea, o parte din fonduri ar urma să fie alocată pentru măsuri de dezvoltare urbană integrată și durabilă și pentru crearea unei platforme de dezvoltare urbană care să promoveze schimburile între orașe.

Un suport deosebit de important în asigurarea coerenței privind aplicarea *Cadrului strategic comun 2014–2020* este furnizat de documentul referitor la **Principiul parteneriatului în implementarea fondurilor care fac obiectul cadrului strategic comun** - *elemente pentru un cod european de conduită în materie de parteneriat.*

Acțiunea în favoarea creșterii economice și a creării de locuri de muncă necesită atât asumarea responsabilității la cel mai înalt nivel politic, cât și mobilizarea tuturor părților interesate din Europa. Parteneriatul a fost identificat, prin urmare, ca fiind un element-cheie pentru îndeplinirea obiectivelor strategiei Europa 2020.

Parteneriatul a reprezentat, de asemenea, pentru o lungă perioadă de timp, unul dintre principiile cheie pentru implementarea fondurilor care fac obiectul cadrului strategic comun al Uniunii Europene (fondurile CSC). Principiul parteneriatului presupune o strânsă cooperare între autoritățile publice la nivel național, regional și local în statele membre, precum și cu sectorul privat și sectorul terțiar. Partenerii ar trebui să fie implicați activ pe parcursul întregului ciclu de programare - pregătire, punere în aplicare, monitorizare și evaluare.

Parteneriatul trebuie să fie privit în strânsă legătură cu abordarea bazată pe guvernanta pe mai multe niveluri și cu principiile subsidiarității și proporționalității. Guvernanta pe mai multe niveluri reprezintă o acțiune coordonată a UE, a statelor membre și a autorităților locale și regionale, bazată pe parteneriat și vizând elaborarea și punerea în aplicare a politicilor UE.

Conform propunerilor Comisiei pentru fondurile CSC în perioada 2014-2020, statele membre vor avea obligația clară de a organiza un parteneriat, dar stabilirea procedurilor specifice pentru implicarea partenerilor relevanți în diferitele etape de programare va fi lăsată la latitudinea autorităților naționale.

Codul european de conduită în materie de parteneriat (CECP) va stabili cerințele minime care sunt necesare pentru a se ajunge la un parteneriat de înaltă calitate în procesul de implementare a fondurilor, menținând în același timp flexibilitatea acțiunilor statelor membre referitoare la modalitățile de organizare a participării diferiților parteneri.

Politică agricolă comună (PAC) a fost lansată în 1962 și reprezintă un parteneriat între agricultură și societate, între Europa și agricultorii săi.

Obiectivele sale principale sunt:

- Creșterea productivității agricole, pentru a asigura securitatea aprovizionării cu hrană la prețuri rezonabile pentru consumatori;
- Asigurarea unui nivel de trai echitabil pentru agricultorii din UE.

În prezent, UE se confruntă cu noi provocări conexe politicii agricole:

- Securitatea alimentară – la nivel mondial, producția de alimente va trebui să se dubleze pentru a hrăni o populație mondială de 9 miliarde de oameni în 2050;
- Schimbările climatice și gestionarea durabilă a resurselor naturale;
- Susținerea zonelor rurale din întreaga UE și menținerea vitalității economiei rurale.

Ca politică comună integrată, PAC este adoptată de toate statele membre UE, gestionată și finanțată la nivel european din resursele bugetului anual al UE. Pe de altă parte, alte domenii de politică, precum serviciile de sănătate și educația, sunt finanțate în mare măsură de guvernele naționale ale statelor membre ale UE. În prezent, cheltuielile anuale cu agricultura și cu dezvoltarea rurală cumulează aproximativ 55 miliarde EUR, ceea ce reprezintă în jur de 45 % din bugetul total al UE.

Politică agricolă comună 2014 – 2020 este adaptată pentru a răspunde provocărilor viitoare. În anii următori, PAC va deveni mai echitabilă, mai ecologică, mai eficientă, dar și mai inovatoare. Fondurile financiare alocate țării noastre prin PAC sunt substanțiale. Astfel, dacă bugetul acordat României în cadrul financiar multianual al Uniunii Europene 2014-2020 este de 39,8 miliarde de euro (în creștere cu 18% față de bugetul din perioada 2007-2013), prin PAC România are alocate 17,5 miliarde de euro, ceea ce înseamnă o creștere cu 27% față de alocația în exercițiul bugetar 2007-2013, care a fost de 13,8 miliarde euro.

În octombrie 2011, *Comisia Europeană pentru dezvoltarea rurală* a prezentat un set de propuneri legale pentru perioada 2013-2020, care includ un proiect de regulament prin care se oferă susținere din partea *Fondului European Agricol pentru Dezvoltare Rurală* (FEADR). Această propunere a FEADR stă la baza politicii de dezvoltare rurale a PAC și se aliniază strategiei de creștere Europa 2020.

Recomandările Comisiei Europene pentru România (2013)

Comisia Europeană a emis un număr de opt recomandări pentru România, menite să ajute la îmbunătățirea performanței economice, astfel:

⇒ *Punerea în aplicare a unui program preventiv:*

În 2011, autoritățile române au negociat cu Comisia Europeană și FMI un program preventiv de ajustare economică.

⇒ *Finanțele publice și un sistem de impozitare sustenabile:*

Deși poziția bugetară s-a îmbunătățit în România, nivelul redus de respectare a obligațiilor fiscale constituie o provocare majoră, iar sustenabilitatea și adecvarea sistemului de pensii prezintă riscuri medii pe termen lung.

Prin urmare, România ar trebui să ia măsuri de îmbunătățire a colectării impozitelor, să egalizeze vârsta de pensionare pentru femei și bărbați și să susțină reforma pensiilor, promovând încadrarea în muncă a lucrătorilor în vârstă.

⇒ *Reformarea sectorului sanitar:*

În sectorul sanitar din România există inegalități majore, cauzate în principal de utilizarea ineficientă a resurselor și de un management defectuos.

România trebuie să depună eforturi mai mari pentru a spori rentabilitatea sistemului, reducând utilizarea excesivă a internărilor în spitale și îmbunătățind asistența primară și sistemele de trimitere a pacienților.

⇒ *Piața muncii, șomajul în rândul tinerilor și sărăcia:*

În 2012, România înregistra o rată scăzută de ocupare a forței de muncă în general, iar rata de activitate în rândul tinerilor era printre cele mai mici din UE.

România trebuie să amelioreze calitatea politicilor vizând activarea forței de muncă și să pună în aplicare, cât mai repede, *Planul național pentru angajarea tinerilor*. Numărul persoanelor expuse riscului de sărăcie sau de excludere este, de asemenea, foarte ridicat, copiii fiind printre cei mai afectați. România trebuie să adopte neîntârziat legislația restantă și să întărească legătura dintre transferurile sociale și măsurile de activare.

⇒ *Reforma învățământului:*

România se confruntă cu o provocare majoră în ceea ce privește creșterea calității sistemului de învățământ și de formare profesională.

Părăsirea timpurie a școlii este o problemă importantă. România ar trebui să pună în aplicare reformele și, în același timp, să își dezvolte capacitatea administrativă. Învățământul terțiar trebuie adaptat la nevoile pieței muncii, iar accesul persoanelor dezavantajate ar trebui îmbunătățit.

⇒ *Modernizarea administrației publice:*

Capacitatea administrativă redusă este o preocupare majoră pentru România, care contribuie la o rată scăzută de absorbție a fondurilor UE.

Prin urmare, trebuie consolidată guvernanta și calitatea administrației publice.

⇒ *Mediul de afaceri:*

Provocările majore cu care se confruntă România în acest domeniu sunt un mediu de afaceri slab dezvoltat și sprijinul scăzut acordat cercetării și dezvoltării.

Autoritățile române ar trebui să asigure servicii de e-guvernare eficiente și să facă eforturi pentru a facilita accesul la finanțare și pentru a reduce numărul de proceduri administrative pe care trebuie să le îndeplinească IMM-urile. De asemenea, România ar trebui să îmbunătățească eficiența și independența sistemului judiciar, precum și eficiența politicilor de prevenire și combatere a practicilor de corupție, în special în domeniul achizițiilor publice.

⇒ *Energie și transporturi:*

România înregistrează un grad scăzut de competitivitate și eficiență în sectorul energetic și în cel al transporturilor.

Ea ar trebui să asigure liberalizarea prețurilor la gaze și electricitate, să consolideze guvernarea întreprinderilor de stat și a organismelor de reglementare și să finalizeze conexiunile transfrontaliere. Infrastructura pentru conexiunile de bandă largă este cea mai slab dezvoltată din UE, aspect care ar trebui remediat. În sectorul transporturilor, este nevoie de un plan amplu pe termen lung.

9.2. Context Național

Programul Național de Reforma (PNR)

Programele naționale de Reformă (PNR) reprezintă obligația fiecărui stat membru de a transla la nivel național obiectivele cuprinse în documentul *Europa 2020*. După publicarea de către Comisia Europeană a *Analizei Anuale a Creșterii*, statele membre au obligația de a prezenta versiuni actualizate ale PNR.

Pentru România, PNR reprezintă platforma-cadru pentru definirea și aplicarea politicilor de dezvoltare economică, în concordanță cu politicile Uniunii Europene (UE), care permite concertarea demersurilor naționale pentru modernizarea economiei și societății românești și susține convergența economico-socială cu celelalte state membre ale UE. urmărirea aplicării acțiunilor incluse în PNR este asigurată periodic (trimestrial, anual) pe baza *Planului de acțiune pentru implementarea PNR*.

Programul Național de Reformă 2011-2013 (PNR) reprezintă platforma-cadru pentru definirea și aplicarea politicilor de dezvoltare economică a României, în concordanță cu politicile Uniunii Europene (UE), având ca priorități realizarea unei economii inteligente, durabile și favorabile incluziunii, cu niveluri ridicate de ocupare a forței de muncă, productivitate și de coeziune socială. Utilizarea judicioasă a acestui instrument, prin asumarea reformelor necesare și realiste în contextul european al eforturilor pentru atingerea obiectivelor Strategiei Europa 2020, permite concertarea demersurilor naționale pentru modernizarea economiei și societății române pentru a susține convergența economico-socială cu celelalte state membre ale UE.

Prin PNR au fost fixate ținte naționale concrete pentru toate domeniile majore, respectiv ocuparea forței de muncă, cercetare-dezvoltare-inovare, energie și schimbări

climatică, educație, combaterea sărăciei și promovarea incluziunii sociale. Pentru fixarea țintelor naționale au fost avute în vedere circumstanțele naționale specifice, precum și perspectivele economiei românești. De asemenea, PNR asigură coerența cu principalele acțiuni prioritare pentru punerea în aplicare a angajamentelor asumate de România în cadrul noului Acord de tip preventiv încheiat cu UE și FMI, respectiv în cadrul Pactului Euro Plus.

Memorandum privind pregătirea accesării și implementării fondurilor europene în perioada 2014-2020

Guvernul României a adoptat la 13 iunie 2012 un memorandum elaborat de Ministerul Afacerilor Europene, referitor la acțiunile și documentele privind pregătirea accesării și implementării fondurilor europene în perioada 2014-2020.

Documentul conține orientări *metodologice pentru programarea fondurilor europene* destinate unei dezvoltări inteligente, durabile și incluzive, precum și precizări pentru organizarea și funcționarea cadrului partenerial de consultare în vederea elaborării documentelor de programare naționale 2014-2020. Orientările metodologice descriu principalele elemente ale diverselor tipuri de documente programatice care urmează a fi elaborate, precum și etapele procesului de programare.

Totodată, conform memorandumului aprobat la 13 iunie 2012, organizarea și funcționarea cadrului partenerial de consultare în vederea elaborării documentelor de programare naționale 2014-2020 se va realiza cu respectarea principiului european al parteneriatului și implicând consultări cu reprezentanți ai autorităților competente naționale, regionale, locale, cu organizații ale societății civile, cu parteneri economici și sociali, inclusiv partenerii din domeniul protecției mediului sau având responsabilități pentru promovarea egalității și nediscriminării.

Structura partenerială la nivel național aprobată prin memorandum este configurată pe baza a 13 comitete, cu următoarea arie de competență:

- ✓ *Integratoare – Comitetul Interinstituțional pentru elaborarea Acordului de Parteneriat - CIAP;*
- ✓ *Pe domenii de intervenție – 10 comitete consultative tematice aferente domeniilor majore de intervenție definite la nivel național;*
- ✓ *Pe criterii teritoriale – 2 comitete consultative.*

Corespunzător secțiunilor din cadrul CIAP, sunt organizate Comitete Consultative pentru diverse domenii de intervenție, astfel:

- ❖ *Mediu și schimbări climatice;*
- ❖ *Competitivitate și eficiență energetică;*
- ❖ *Comunicații și tehnologia informațională;*
- ❖ *Educație;*
- ❖ *Ocupare, incluziune socială și servicii sociale;*
- ❖ *Servicii de sănătate;*
- ❖ *Turism, cultură și patrimoniul cultural;*
- ❖ *Dezvoltare rurală, agricultură și pescuit;*
- ❖ *Administrație și buna guvernare;*
- ❖ *Transporturi.*

Comitetele Consultative reprezentative pentru dezvoltarea regională și dimensiunea teritorială sunt:

- ✓ Comitetul Consultativ privind Dezvoltarea Regională (CCDR)
- ✓ Comitetul Consultativ privind Coeziunea Teritorială (CCCT).

Rolul acestor comitete consultative este de a stabili și prioritiza investițiile la nivel sectorial și regional, pe baza documentelor realizate în cadrul mai multor grupuri de lucru subsecvente. Propunerile formulate de către comitetele consultative sunt dezbătute în CIAP, la nivelul căruia este agreată gruparea domeniilor de intervenție corespunzătoare fiecărui document de programare, precum și principalele elemente privind modalitățile de implementare, monitorizare și evaluare.

Conceptul Strategic de Dezvoltare Teritorială România 2030 (*CSDT România 2030*) este un document strategic privind dezvoltarea teritorială durabilă și integrată pe termen mediu și lung a României. Conceptul asigură un cadru de fundamentare a dezvoltării teritoriale a României, în conexiune cu evoluțiile din spațiul european și internațional și se bazează pe practicile curente în domeniul planificării teritoriale (spre exemplu, din Finlanda, Irlanda, Ungaria, Olanda și Franța). Nota specifică a acestuia este apelul la o viziune integratoare a acțiunilor de dezvoltare, în care nu se propun soluții generale pentru probleme, ci soluții care izvorăsc din nevoile și caracteristicile diferitelor zone.

Obiectivul general al CSDT este asigurarea integrării României în structurile Uniunii Europene prin afirmarea identității regional-continentale, a rolului său în regiune, creșterea coeziunii spațiale și a competitivității și asigurarea unei dezvoltări durabile a României.

Obiectivul general este detaliat în cinci obiective strategice majore:

- *Racordarea la rețeaua europeană a polilor și coridoarelor de dezvoltare spațială;*
- *Structurarea și dezvoltarea rețelei de localități urbane;*
- *Afirmarea solidarității urban-rural adecvată categoriilor de teritorii;*
- *Consolidarea și dezvoltarea rețelei de legături inter-regionale;*
- *Valorificarea patrimoniului natural și cultural.*

CSDT România 2030 stabilește liniile directoare de dezvoltare teritorială a României la scară regională, interregională, națională, prin integrarea relațiilor relevante la nivel transfrontalier și transnațional, corelând conceptele de coeziune și competitivitate la nivelul teritoriului.

Scopul CSDT România 2030 este de a pune în evidență, din perspectivă teritorială integrată, modalitățile de valorificare a potențialului național, în vederea recuperării decalajelor de dezvoltare față de țările europene, de a stimula dezvoltarea echilibrată a României și de a consolida rolul României ca Stat Membru al Uniunii Europene și ca actor activ în zona Europei Centrale și de Est.

Documentul urmărește maximizarea impactului investițiilor străine și naționale, prin orientarea lor către zone relevante. Această direcționare se realizează prin intermediul proiectelor strategice naționale și a politicilor publice elaborate în conformitate cu obiectivele acestuia.

Cadrul național strategic pentru dezvoltarea durabilă a sectorului agroalimentar și a spațiului rural în perioada 2014 - 2020 - 2030

Necesitatea *Cadrului național strategic rural* este determinată de trei factori majori ai dezvoltării agricole:

- ✓ *Cerința asigurării securității alimentare naționale și garantarea siguranței alimentare a populației României;*
- ✓ *Resursele naturale, materiale și umane ale agriculturii românești;*
- ✓ *Favorabilitatea ecologică a resurselor agricole ale României de a furniza produse agroalimentare de calitate superioară pe piața internă și internațională.*

Construcția *Cadrului național strategic rural* este așezată pe trei piloni: *agricultură, alimentație și mediu*, fiecare dintre acestea având importanță vitală pentru pacea socială din România și pentru ameliorarea continuă a vieții rurale românești.

Prioritățile *Cadrului național strategic rural pentru perioada 2014-2030* s-au stabilit pornind de la funcțiile spațiului și ale economiei rurale, ale agriculturii românești, necesitatea dezvoltării accelerate a acestora, noul parteneriat între Europa și fermieri, conform reformei PAC și a bugetului agricol european pentru perioada 2014-2020:

- ✓ *Garantarea securității și siguranței alimentare, prin asigurarea integrală a necesarului intern de produse alimentare de calitate îmbunătățită și a unui excedent, față de consumul alimentar intern, disponibil pentru export;*
- ✓ *Asigurarea echilibrului ecologic durabil pe termen lung al spațiului rural, prin investiții publice, public-private sau private în lucrări de infrastructură de protecție și echipare a teritoriului (sisteme de irigații, sisteme hidro-ameliorative de protecție, perdele de protecție, împădurirea terenurilor degradate și defrișate, sporirea gradului de acoperire verde a teritoriului etc.);*
- ✓ *Conservarea și protejarea resurselor naturale regenerabile (solul, apa, aerul, biodiversitatea) și utilizarea durabilă a resurselor naturale agricole, în primul rând a solului, conservarea biodiversității, aplicarea politicilor de atenuare a efectelor schimbărilor climatice;*
- ✓ *Consolidarea exploatațiilor agricole, modernizarea tehnologiilor și ameliorarea generală a activităților agricultorilor;*
- ✓ *Stimularea formării exploatațiilor agricole privat-familiale comerciale de tip european prin restrângerea treptată a exploatațiilor agricole de subzistență;*
- ✓ *Dezvoltarea teritorială echilibrată a economiei rurale agricole, extinderea IMM-urilor rurale agroalimentare și nonagricole și creșterea gradului de ocupare a populației rurale, prin angajarea și stabilizarea în rural, cu preponderență a populației rurale active tinere;*
- ✓ *Echilibrarea balanței alimentare (și de plăți) românești și creșterea exporturilor agroalimentare românești;*
- ✓ *Restrângerea zonelor rurale defavorizate și a sărăciei rurale severe;*
- ✓ *Compatibilizarea sistemului național de învățământ și cercetare științifică cu cel european, asigurarea unui parteneriat durabil al acestuia cu sistemul agroalimentar românesc.*

Pentru asigurarea securității alimentare naționale care garantează siguranța alimentară a populației, agricultura României trebuie să se înscrie în următorii parametri de performanță:

- ✓ *Dublarea randamentelor agricole în următorii zece ani, comaparativ cu deceniul 2000-2010;*
- ✓ *Dublarea valorii producției vegetale și animale în următorul deceniu, față de cea din 2010;*
- ✓ *Dublarea valorii producției agroalimentare procesate față de anul 2010;*
- ✓ *Creșterea ratei de absorbție a fondurilor europene.*

Singura șansă a României pentru dezvoltarea agriculturii, prin care să se susțină nivelele de producție propuse în continuare pentru orizonturile 2015, 2020, 2025, 2030, constă în:

- alocarea masivă, dar rațională, dacă se poate optimă, de capital investițional în infrastructura rurală;
- echiparea teritoriului agricol (circa 1,7 mil. ha irigate, Canalul Siret-Bărăgan);
- plantarea perdelelor de protecție a câmpului pe circa un milion de hectare în zonele cele mai aride;
- modernizarea exploatațiilor agricole;
- extinderea întreprinderilor de stocare-procesare a produselor agroalimentare (nu numai cereale);
- sporirea capitalului de exploatare, atât din surse proprii cât și din credite bancare avantajoase, acordat fermelor agricole.

Se estimează că România are un potențial alimentar, la orizontul 2030, pentru 38,5 mil. persoane, respectiv un disponibil pentru export și pentru consum nealimentar de materii prime agricole de circa 49-50 mld. €.

Acordul de Parteneriat dintre România și Comisia Europeană 2014-2020.

Documentul a fost transmis informal serviciilor Comisiei Europene în luna octombrie 2013, deoarece la nivelul Uniunii Europene nu erau adoptate încă regulamentele prin care se stabilește modul de implementare a fondurilor europene în viitoarea perioadă de programare.

Acordul de parteneriat dintre România și CE vizează utilizarea fondurilor europene în perioada 2014-2020. În viitoarea perspectivă financiară, România va investi € 39.34 miliarde alocate din fonduri structurale europene (FSE) plus co-finanțarea aferentă, în conformitate cu obiectivele tematice ale UE 2020 și prioritățile naționale ale României. Acordul de parteneriat stabilește modul în care aceste investiții vor fi concentrate pentru a promova competitivitatea, convergența și cooperarea și să încurajeze o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, prin stabilirea unor priorități naționale de investiții specifice.

Având în vedere că FSE va fi unul dintre cele mai importante instrumente pentru a face față provocărilor principale de dezvoltare ale României, identificate în programul de creditare al UE/FMI și angajamentele UE 2020, *Acordul de parteneriat* stabilește modul în

care va fi optimizată utilizarea FSE pentru a realiza valoarea adăugată a cheltuielilor publice, prin integrarea principiilor de parteneriat, egalitatea între femei și bărbați, incluziunea socială și dezvoltarea durabilă.

Acordul de parteneriat este elaborat într-o manieră care oferă un cadru flexibil pentru România de a reacționa și a reorienta resursele europene, naționale și locale, pentru crearea condițiilor de creștere economică și ocupare a forței de muncă și pentru a maximiza rezultatele obținute. Prin acest document de programare România vizează exploatarea sinergiilor potențiale dintre FSE și alte surse de finanțare UE, printr-o abordare strategică și integrată.

Obiectivul general și contribuția strategică a Fondurilor Europene Structurale și de Investiții. Ținând cont de situația și de politicile macroeconomice, alături de blocajele creșterii la nivel național, subliniate mai sus, Guvernul României a stabilit anumite priorități de finanțare pentru utilizarea Fondurilor Europene Structurale și de Investiții în Acordul de Parteneriat 2014-2020, cu **obiectivul global de a reduce disparitățile de dezvoltare economică și socială între România și statele membre ale UE.**

Acest obiectiv global este o simplă expresie a procesului de convergență economică și socială și reprezintă o continuare firească a obiectivului Cadrului de Referință Strategic Național 2007-2013.

Obiectivele de mai sus reflectă impactul posibil al FSE, și sunt estimate printr-o modelare macro-economică, pe baza modelului R-GREM. Modelul a proiectat, de asemenea, creșteri suplimentare semnificative pentru alți parametri macroeconomici cheie, inclusiv ocuparea forței de muncă în sectoare tranzacționabile (producție) și netranzacționabile (servicii) și în formarea brută de capital (investiții).

Obiectivele, la fel ca și celelalte rezultate macroeconomice, au fost obținute în baza alocărilor financiare orientative ale Acordului de Parteneriat, plecând de la ipoteza unei rate de absorbție de 80%. Obiectivele reflectă diferența dintre două scenarii: scenariul de bază („cu fonduri”), cu cheltuielile FSE la nivelul stabilit în AP, și un scenariu „fără fonduri”, unde se presupune că nu va exista o intervenție a FSE.

Pentru a îndeplini aspirațiile de creștere economică reflectate în obiectivul global al acestui Acord de Parteneriat, România se va transforma într-o economie modernă și competitivă, abordând următoarele cinci provocări în materie de dezvoltare:

- I. Competitivitatea
- II. Oamenii și societatea
- III. Infrastructura
- IV. Resursele
- V. Administrația și guvernarea

9.3. Context Regional

Strategia pentru Dezvoltare Regională a Regiunii Vest pentru perioada 2014-2020

Această strategie reprezintă viziunea Regiunii Vest privind dezvoltarea regională și baza strategică pentru fundamentarea programelor de finanțare din fonduri externe/comunitare, naționale, regionale și/sau locale.

La elaborarea strategiei s-au avut în vedere unele aspecte evidente cu privire la Regiunea Vest, și anume:

- ⇒ Pentru majoritatea indicatorilor relevanți, cu excepția celor sociali, Regiunea Vest rămâne o regiune mai puțin dezvoltată în contextul Uniunii Europene.

Ca atare, Regiunea Vest continuă să necesite o gamă largă de intervenții și politici publice specifice obiectivului convergență, care continuă să acopere principalele domenii de dezvoltare economică, în special competitivitatea întreprinderilor, dezvoltarea economiei rurale, precum și infrastructura cheie și serviciile conexe - de transport, mediu, sănătate, educație și formare.

- ⇒ Regiunea Vest nu este o regiune omogenă.

Problemele de coeziune economică și socială sunt datorate disparităților care există între mediul urban și cel rural, precum și între cele patru județe ale regiunii. În special două orașe Timișoara și Arad, fiecare în parte și mai ales împreună sunt motorul de dezvoltare economică și socială pentru întreaga regiune. Pentru cele două orașe provocarea este clară: ele trebuie să devină competitive pe plan internațional, comparabil cu regiuni similare din Europa Centrală și cu cele din urmă Europa de Vest.

Acest deziderat implică o intervenție energetică și bine direcționată în ceea ce privește structura economică, dinamismul și progresul general. În același timp, județele Caraș-Severin și Hunedoara urmăresc constant creșterea gradului de competitivitate prin valorificarea potențialului local și diversificarea activităților economice, fiind încă dominate de un caracter industrial intensiv, dar redus în termeni de competitivitate și productivitate.

- ⇒ Activitatea economică din Regiunea Vest este concentrată în câteva sectoare care reprezintă circa jumătate din cifra de afaceri, forța de muncă și productivitatea regiunii.

O comparație internațională sugerează că nivelurile de productivitate din Regiunea Vest sunt încă scăzute față de valorile europene. Deși productivitatea medie din Regiunea Vest (12.799 €) este ușor peste media pentru România (11.507 €), aceasta este semnificativ mai scăzută decât media celor 10 țări membre ale Uniunii Europene începând cu 2004 (19.059 €) și decât media UE27 (48.428 €).

- ⇒ Schimbările demografice, inclusiv îmbătrânirea populației și migrația, sunt deosebit de importante în regiune.

În intervalul 1992-2012, populația Regiunii Vest a scăzut de la 2.111.947 la 1.828.313 persoane, conform datelor de la recensăminte. Răspunsul la schimbările demografice și, în special, evoluția structurii demografice a regiunii vor reprezenta adevărate provocări mai ales pentru furnizarea serviciilor de educație și sănătate,

dar și la nivel de impozitare, sistem de pensii, servicii financiare, turism și opțiuni de agrement. Ofertele de forță de muncă și de competențe în multe domenii sunt limitate de dimensiunea demografică.

- ⇒ Realizarea unei dezvoltări regionale echilibrate și a unei competitivități sporite depinde încă, în mare măsură, de nivelul național, de calitatea și de stabilitatea mediului juridic și de crearea unui cadru instituțional adecvat, iar pe plan local și regional de capacitatea de mobilizare a tuturor actorilor implicați în susținerea și implementarea unor proiecte de dezvoltare cu impact regional.

Strategia pentru Dezvoltare Regională a Regiunii Vest pentru perioada 2014-2020 are la bază informațiile cuprinse în analiza socio-economică și analiza SWOT. Totodată, în elaborarea documentului au fost avute în vedere documentele strategice elaborate la nivel european (*Strategia Europa 2020*), național (variantele draft ale *Acordului de Parteneriat* și ale *Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională*), precum și strategiile elaborate la nivel regional, județean și local.

Strategia propusă pentru Regiunea Vest în perioada 2014-2020 se bazează pe rezultatele obținute într-o serie de studii care au susținut demersul de planificare:

- *Studiu regional de transport și mobilitate;*
- *Sustenabilitatea – motor al dezvoltării în Regiunea Vest;*
- *Studiu de potențial privind dezvoltarea axei Timișoara-Arad, centrul de polarizare al dezvoltării în Regiunea Vest;*
- *Creșterea impactului utilizării Fondurilor structurale asupra calității vieții locuitorilor din Regiunea Vest;*
- *Servicii pentru creșterea competitivității și specializare inteligentă în Regiunea Vest.*

Obiectivul general al Strategiei pentru Dezvoltare Regională pentru perioada 2014-2020: Regiunii Vest are scopul de a atinge nivelul PIB pe cap de locuitor și al calității generale a vieții similare cu regiunile puternice, non-capitale din Europa Centrală, până în 2020.

Pentru a îndeplini acest obiectiv general, Regiunea Vest trebuie să devină o regiune:

- ⇒ mai productivă - cu o forță de muncă eficientă și cu un nivel mai ridicat de inovare, atât în activitatea de producție, cât și la nivel de servicii. Regiunea trebuie să atingă un nivel ridicat de investiții, un număr mare de întreprinderi și de competențe, pentru a fi capabilă să concureze la nivel global;
- ⇒ o economie puternică - cu oameni receptivi și întreprinderi capabile să se adapteze rapid la schimbări, cu instituții și rețele de înaltă performanță, care facilitează creșterea economică durabilă;
- ⇒ conectată la nou - unde oamenii sunt educați, au competențe adecvate și relevante pentru activitatea lor;
- ⇒ un loc plăcut pentru a locui și lucra - cu o calitate bună a mediului natural și construit, cu acces egal la servicii de înaltă calitate, cu oportunități culturale, de agrement, sportive și civice pentru toți locuitorii;
- ⇒ coezivă - cu comunități locale puternice, sigure și favorabile incluziunii și egalității de șanse.

Atingerea acestui obiectiv general implică cel puțin revenirea la evoluția PIB și a productivității din perioada 2000-2007 și se bazează pe următoarele **obiective specifice**:

- ⇒ Accentuarea rolului cercetării-inovării. Acest lucru nu se poate realiza decât dacă există o schimbare a vitezelor în modul în care întreg domeniul CDI este configurat și organizat în cadrul regiunii, în modul în care sprijinul financiar public este furnizat acestor activități și în modul în care organismele publice de dezvoltare sprijină aceste activități. În plus, trebuie creată o relație din ce în ce mai strânsă cu mediul de afaceri, în vederea transferului rezultatelor CDI în mediul privat.
- ⇒ Concentrare mai clară asupra IMM-urilor și investițiilor directe. Trebuie avută în vedere trecerea la asistență, foarte selectivă, practică și financiară a întreprinderilor din sectoarele-cheie, cu precădere la nivelul acelor întreprinderi care au potențial de "creștere-înaltă". De asemenea, asistența pentru mediul privat va avea în vedere pachete de servicii pentru crearea de rețele de furnizori și internaționalizare. Acest lucru înseamnă, de exemplu, atingerea unor niveluri de investiții străine directe similare celor din perioada 2000-2007, dar mai puternic axate pe activitățile de cunoaștere intensivă, și incluzând, unde este posibil, atragerea a cel puțin câtorva funcții de cercetare și dezvoltare tehnologică, în special în domeniile identificate ca sectoare „smart”.
- ⇒ Îmbunătățirea nivelului productivității. Creșterea economiei regionale este dependentă de doi factori critici: rata de ocupare (numărul de persoane ocupate) și nivelul productivității (valoarea generată de fiecare oră lucrată).

Pentru a crește productivitatea la nivel regional, intervențiile pot fi grupate la nivelul următorilor factori cheie:

- *aptitudini*: orientarea asupra categoriilor de persoane fără calificare și îmbunătățirea abilităților persoanelor ocupate;
 - *inovare*: creșterea investițiilor în cercetare și dezvoltare a întreprinderilor, în special IMM-uri și transformarea cât mai multor idei în produse sau servicii noi sau îmbunătățite;
 - *întreprinderi*: creșterea ratei de formare și de supraviețuire a întreprinderilor și crearea unei culturi antreprenoriale începând de la școală;
 - *investiții*: îmbunătățirea nivelului de investiții în sectorul serviciilor.
- ⇒ Creșterea conectivității și mobilității în/din regiune, indiferent că vorbim despre transport rutier, feroviar, aerian sau naval. Identificarea și dezvoltarea punctelor multimodale de transport poate contribui la creșterea competitivității regionale. La nivel intern, trebuie încurajată folosirea transportului public în comun în detrimentul mașinii proprii, precum și a mijloacelor alternative de transport.
 - ⇒ Identificarea nișelor din turism și formularea unei oferte turistice agregate. Acest lucru presupune o abordare serioasă a unui domeniu în care Regiunea Vest a fost în “standby”. Există în Regiune un potențial de a dezvolta și susține produsele de nișă, dintre care unele pot fi organizate și comercializate în mod integrat. Se impune înființarea unei organizații formale și eficiente, regionale de turism, care să-și asume toate sarcinile de sprijin în domeniul turismului, inclusiv activitățile de promovare în țară, cât și în afară.

Prin caracterul său economic, turismul crează cererea turistică – clientela și oferta turistică – produsul turistic. În timp ce oferta are un caracter imobil, unul dintre cei mai importanți clienți pentru care Regiunea Vest poate dezvolta produse turistice este familia, un segment în creștere în termeni de durată a sejurului și a volumului încasărilor.

- ⇒ Îmbunătățirea indicatorilor de participare, în special în învățământul secundar superior și în învățământul terțiar. Regiunea nu este economic sustenabilă cu valorile prezente ale participării în educație. Sunt necesare noi strategii pentru a se asigura că toate persoanele considerate în deplină sănătate dobândesc până la împlinirea vârstei de 18 ani un set semnificativ de aptitudini profesionale, tehnice sau academice. Un prim pas îl vor reprezenta eforturile pentru a identifica grupurile țintă și chiar teritoriile vulnerabile sub aspectul participării. Inițiativele de tip "a doua șansă" trebuie încurajate.
- ⇒ Creșterea calității și accesului la asistență medicală eficientă primară și în afara mediului spitalicesc, cu precădere în etapa de diagnosticare pentru toți cetățenii regiunii. Acest lucru nu este posibil în lipsa unui proces continuu de restructurare și reconfigurare a sistemului de sănătate și, în special, al infrastructurii de sănătate.
- ⇒ Combaterea sărăciei și a excluziunii sociale în regiune. Acest deziderat trebuie să se bazeze pe creștere economică și ocuparea forței de muncă, dar și pe o protecție socială modernă și eficientă. În plus, intervențiile în protecția socială trebuie să fie inovative și să se combine cu un set extins de politici sociale, inclusiv educație direcționată, asistență socială, asigurarea de locuințe, sănătate, politici orientate către familie.
- ⇒ Diminuarea disparităților de dezvoltare. În primul rând vorbim despre disparitățile existente între orașele din Regiunea Vest și relansarea socio-economică a centrelor urbane în declin. Accentul se pune pe creșterea calității spațiului urban prin utilizarea terenurilor degradate, valorificarea potențialului turistic și creșterea calității serviciilor publice. Totodată, există diferențe de dezvoltare între județele regiunii, caz în care trebuie identificat acel optim de dezvoltare bazat pe de-o parte pe tradiție, iar pe de altă parte pe specializarea prezentă. Nu în ultimul rând, vorbim despre disparități de dezvoltare pe relația rural-urban. În rural există încă multe zone cu potențial de dezvoltare redus, caracterizate printre altele de un nivel scăzut de dezvoltare a infrastructurii și a accesului la servicii de calitate și de un nivel mai ridicat de sărăcie.
- ⇒ Îmbunătățirea capacității regionale de "dezvoltare" prin crearea și îmbunătățirea constantă a instrumentelor de sprijin a proceselor de dezvoltare în cele mai multe dintre domeniile deja amintite. Un pas poate fi reprezentat de dezvoltarea unor programe de schimburi inter și intraregionale. Un alt pas are în vedere dezvoltarea de capacități, instituții și mecanisme care să sprijine sistemul local, județean și regional în intervenții integrate.

Strategia cuprinsă în *Planul pentru Dezvoltare Regională al Regiunii Vest 2014-2020* identifică, alături de punctele forte ale regiunii, și o serie de constrângeri care trebuie luate în considerare în planificarea orizontului 2014-2020: globalizarea, emergența economiilor asiatice, creșterea costurilor de energie, impactul schimbărilor climatice, precum și impactul asupra comunităților care rezultă din activitățile curente.

În definirea elementelor strategiei s-a avut în vedere identificarea raportului optim între nevoi și resurse și cuprinde un mix de intervenții, de la investiții în infrastructură la măsuri soft, propuse de partenerii regionali.

Ca urmare a analizei parteneriale realizate la nivel de regiune, pentru perioada 2014–2020, au fost identificate următoarele **priorități de dezvoltare**:

1. Creșterea competitivității regionale prin promovarea inovării și specializării inteligente;
2. Dezvoltarea unei economii dinamice, bazată pe creșterea productivității și antreprenoriat;
3. Îmbunătățirea accesibilității și mobilității într-o regiune conectată intern și internațional;
4. Dezvoltarea capitalului uman și creșterea calității serviciilor în sectoarele educație, sănătate și servicii sociale;
5. Promovarea creșterii sustenabile prin eficiența utilizării resurselor, energii regenerabile și un management proactiv al situațiilor de risc;
6. Încurajarea dezvoltării particularităților specifice comunităților urbane și rurale;
7. Dezvoltarea capacității administrative regionale.

Aceste priorități de dezvoltare pot fi realizate într-un orizont de timp de 8 – 10 ani prin implementarea de proiecte care să genereze dezvoltare, continuând ciclul de programare 2007 – 2013, dar cu o concentrare majoră a intervențiilor în jurul următoarelor **aspecte cheie**:

- ⇒ diversificarea bazei economice și crearea unei culturi antreprenoriale care să permită echiparea întreg teritoriului regiunii cu companii puternice;
- ⇒ transpunerea ideilor rezultate din activitatea de cercetare în produse și servicii noi sau îmbunătățite;
- ⇒ dezvoltarea în permanență a aptitudinilor / competențelor populației ca urmare a schimbării tiparelor legate de progresele tehnologice;
- ⇒ îmbunătățirea constantă a stării de sănătate a populației și reducerea excluziunii sociale;
- ⇒ adaptarea la provocările globale privind schimbarea modului în care sunt produse și consumate energia și resursele;
- ⇒ orientarea și prioritizarea intervențiilor în funcție de impactul asupra îmbunătățiri calității vieții cetățenilor;
- ⇒ reducerea disparităților regionale.

9.4. Analiza Băncii Mondiale - Regiunea Vest

Regiunea Vest a României își dezvoltă strategia de specializare inteligentă cu sprijinul Băncii Mondiale. Obiectivul este de a dezvolta o evaluare detaliată a competitivității și a specializării inteligente a producătorilor de bunuri și furnizorilor de servicii și de a identifica măsuri de politică, intervenții și nișe de specializare inteligentă care pot sprijini potențialul acestora de creștere.

Proiectul de asistență tehnică oferită de Banca Mondială include șapte livrabile, care vor fi utilizate de Agenția de Dezvoltare Regională Vest (ADR Vest) ca input-uri în vederea stabilirii priorităților de dezvoltare regionale, astfel:

1. Evaluarea rezultatelor comerciale
2. Evaluare teritorială: profil, performanță și factori de creștere
3. Evaluarea Economico-Geografică: provocările dezvoltării teritoriale
4. Facilitarea comerțului și a transportului și evaluarea infrastructurii logistice
5. Competitivitatea firmelor din Regiunea Vest a României: diagnoză, provocări și oportunități
6. Studii de caz din sectorul specializării inteligente.
7. Raportul final: Recomandări privind politicile

Studiile realizate de Banca Mondială au condus la elaborarea *Raportului Final*, intitulat "*România Regiunea Vest – Creșterea competitivității și specializarea inteligentă*".

Elementele de fundamentare, pe baza cărora au fost definite prioritățile de dezvoltare regională, se referă la: creșterea economică; dezvoltarea teritorială în cadrul Regiunii Vest; atuurile teritoriale; domeniile care prezintă un avantaj competitiv; rolul politicilor orizontale pentru specializarea inteligentă în regiune; fondurile structurale UE și alte surse de finanțare.

- a) *Creșterea în Regiunea Vest* este puternică, antrenată fiind de un sector activ al întreprinderilor și de o orientare pronunțată către exporturi. De la sfârșitul anilor 1990, regiunea a cunoscut o creștere economică rapidă, care s-a tradus prin creșterea salariilor, generată de îmbunătățirea substanțială a productivității. În plus, există semne importante de activitate antreprenorială și Regiunea are una dintre cele mai ridicate concentrări de firme și exportatori din România.
- b) *Dezvoltarea regională* a fost oarecum dezechilibrată, cu discrepanțe teritoriale semnificative și o concentrare ridicată a activității economice și a exporturilor. Trebuie depășite mai multe obstacole pentru ca sistemul de producție din regiune să treacă la activități cu o mai mare valoare adăugată și pentru a se accelera convergența cu cele mai avansate regiuni ale UE.
- c) *Atuurile teritoriale*, umane, naturale și culturale pot fi utilizate pentru a se obține o creștere mai sustenabilă. Regiunea Vest beneficiază de mai multe puncte forte din punct de vedere competitiv. Elementele de infrastructură sunt relativ suficiente și ușurează accesul la țările învecinate. Forța de muncă din regiune este calificată, mulțumită sistemului de învățământ universitar care este relativ puternic. O poziționare geografică favorabilă, un mediu natural curat în mare parte și obiective culturale și arheologice neexploatate, oferă posibilități suplimentare de specializare în activități care aduc o valoare adăugată mai ridicată.

- d) Regiunea prezintă un *avantaj comparativ* aparent în domeniul auto, textil și al tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC) și un avantaj comparativ latent în domeniul agroalimentar și al turismului.

Pentru sectorul auto, provocarea principală ține de diversificarea către activități cu o valoare adăugată mai ridicată, ceea ce presupune avansarea pe lanțul valoric internațional.

Sectorul textil trebuie, de asemenea, să crească valoarea adăugată prin construirea abilităților și capacităților de care firmele au nevoie pentru a putea demara producția modelelor sau a mărcilor proprii.

În cazul sectorului agroalimentar, ținând cont de caracteristicile complexe și din ce în ce mai globale ale lanțului valorii, provocările țin de îmbunătățirea marketingului la produsele locale și stabilirea de conexiuni cu lanțurile mari de distribuție.

În TIC - privit în general ca și competitiv la nivel internațional pe parte de dezvoltare de software, proiectare și engineering - principala provocare este extinderea setului actual de activități și a capacității totale de producție.

- e) *Politicile orizontale*, adesea apanajul guvernului de la nivel central, sunt necesare pentru a încuraja specializarea inteligentă în regiune. Patru dintre domeniile de politică cele mai sensibile sunt comune tuturor sectoarelor: (i) învățământul și formarea (extinderea și îmbunătățirea sistemului de școli profesionale, programe școlare relevante pentru industrie și formarea de abilități antreprenoriale și de management al afacerilor); (ii) îmbunătățiri ale infrastructurii locale de transport (rutier și feroviar); (iii) extinderea accesului la finanțe; și (iv) creșterea cadrului instituțional pentru inovare.
- f) *Fondurile structurale UE* și alte surse pot sprijini acțiunile orizontale și specifice pentru sector conform axelor prioritare și obiectivelor tematice. Fondurile structurale UE disponibile pentru perioada 2014-2020 pot fi utilizate în vederea atingerii de obiective orizontale și specifice sectorului în conformitate cu strategia de "specializare inteligentă" pentru Regiunea Vest. Disponibilitatea resurselor naționale și mobilizarea finanțării sectorului privat pot crește eficacitatea intervențiilor specifice. Urmând liniile directoare ale Comisiei Europene, o serie de obiective tematice, definite prin politica de Coeziune a UE, sunt considerate relevante pentru Regiunea Vest și sunt grupate în axe prioritare.

Un aspect esențial al studiului efectuat de Banca Mondială se referă la definirea obiectivelor tematice și a priorităților de investiții pentru Regiunea Vest.

Astfel, se consideră că, din cele unsprezece Obiective Tematice definite de către Comisia Europeană, cinci se potrivesc cel mai bine nevoilor de dezvoltare ale Regiunii Vest. Prioritățile de investiții identificate în următoarele subsecțiuni pot fi finanțate din diverse Fonduri Europene Structurale și de Investiții (FESI), inclusiv FEDR. În timp ce investițiile promovate la nivel național, prin alte programe, pot fi, de asemenea, implementate, această propunere se concentrează pe investiții care pot fi finanțate prin inițiative regionale.

⇒ **Obiectivul tematic 1: întărirea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării**

Nevoia de întărire a cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării este motivată de nivelul scăzut de cheltuieli cu C&D în Regiunea Vest - doar 0,22% din PIB-ul regional în 2010, în scădere de la 0,3% în 2008, comparat cu o medie națională de 0,47%. Chiar dacă

există o bază de cercetare în regiune, legătura acesteia cu industria este limitată. Principalele universități locale au început să investească în transferul de tehnologie, dar aceste investiții se află încă în stadiu incipient. Este nevoie de investiții suplimentare pentru a sprijini cercetarea și inovarea în rândul firmelor, pentru a dezvolta legături și sinergii între firme și pentru a îmbunătăți infrastructura de C&D din regiune.

Sectoarele auto, textile, TIC și agroalimentar, precum și alte activități, au un potențial de creștere și inovare semnificativ. Materialele eficiente din punct de vedere al resurselor pot fi utilizate ca și specializare suplimentară a regiunii, ținând cont de faptul că economia de energie va rămâne prioritatea UE în viitorul apropiat. Elementele naturale ale regiunii pot, de asemenea, reprezenta un punct de plecare pentru specializarea în turismul anti-îmbătrânire și medical. Acest fapt va necesita investiții suplimentare în turismul balneo, în ecoturism și în turismul activ. Dezvoltarea de noi cluster de procesare a lemnului sau energia verde pot fi explorate ca opțiuni de deplasare a avantajului comparativ al regiunii către eco-inovare și activități asemănătoare.

Regiunea Vest necesită un sistem regional de inovare eficient pentru a crește competitivitatea companiilor locale, mai ales prin îmbunătățirea capacității acestora de a efectua activități de cercetare și dezvoltare, ceea ce le-ar permite să se concentreze mai nou pe activități cu o valoare adăugată mai ridicată. În plus, atragerea companiilor mari în cluster de inovare poate conduce la transfer de tehnologie din amonte din lanțul de furnizare către companii locale mai mici și la diversificarea automată a bazei de producție a regiunii.

Îmbunătățirea cadrului instituțional este necesară pentru a crește eficiența investițiilor în cercetare, dezvoltare și inovare, prin crearea și consolidarea de instituții specializate, cum ar fi agențiile regionale de dezvoltare economică sau agențiile regionale pentru inovare, care ar putea gestiona și extinde proiectele existente asupra clusterelor inovatoare.

⇒ **Obiectivul tematic 3:** *Creșterea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii*

Rolul IMM-urilor este crucial în vederea asigurării dezvoltării economice a regiunii, mai ales în zonele aflate la distanță față de aglomerările economice. Analiza efectuată ca parte a acestui proiect indică faptul că o structură a pieței care include câteva firme lider și o gamă largă de firme mai mici este mai deschisă concurenței și poate maximiza creșterea producției și procentul de angajare.

Întreprinderile mici și mijlocii din Regiunea Vest au nevoie de sprijin pentru a deveni competitive. Măsurile posibile pentru IMM-uri pot urmări îmbunătățirea productivității muncii și a eficacității energetice. În plus, autoritățile pot ajuta firmele să acceseze finanțări, unul dintre obstacolele principale în calea dezvoltării IMM-urilor în România și în Regiunea Vest. Asemenea soluții pot include crearea de fonduri de investiții cu sprijin din finanțări UE.

Intervențiile planificate prin OT3 pot include, de asemenea, măsuri direcționate către firmele agroalimentare și pot oferi sprijin indirect pentru o mai bună utilizare a potențialului agricol local. Instituțiile regionale pentru inovare, cum sunt cele propuse prin OT1, pot crește nivelul de cunoștințe și pot disemina tehnologia în rândul IMM-urilor.

⇒ **Obiectivul tematic 6:** *Protecția mediului și promovarea eficienței resurselor*

Regiunea Vest prezintă un potențial turistic semnificativ care trebuie exploatat și sprijinit suplimentar. Domeniile de dezvoltare includ turismul balneo, ecoturismul și turismul activ, precum și turismul urban și de tip MICE.

Obiectivele culturale și arheologice aflate în această zonă a țării trebuie incluse într-un itinerar tematic integrat și promovat în mod adecvat. În mod similar, pot fi concepute măsuri de dezvoltare a stațiunilor balneo din regiune, împreună cu proiectele de cercetare de la OT1 concentrate pe tratamentele cu ape termale.

⇒ **Obiectivul tematic 10:** *Investiții în învățământ, abilități și formare continuă*

Extinderea disponibilității forței de muncă calificate care se poate implica în activități de inovare reprezintă o altă provocare majoră pentru regiune. Timișoara, și într-o mai mică măsură Aradul, sunt singurele orașe unde această capacitatea este disponibilă, chiar dacă și aici ea este limitată. Absolvenții de facultate trebuie să fie mai bine formați pentru a putea aplica cunoștințele tehnice. Firmele adesea au dificultăți în a identifica absolvenți care să corespundă nevoilor lor, în parte pentru că abilitățile oferite de sistemul de învățământ nu trec dincolo de conceptele teoretice.

Pentru a dezvolta seturi de abilități adecvate pentru absolvenți, trebuie îmbunătățite legăturile dintre industrie și universități. Acest fapt poate fi atins prin parteneriate public-private cu privire la colaborările de C&D sau prin adaptarea programei școlare pentru a răspunde nevoilor industriei. În prezent, asemenea proiecte comune sunt disponibile doar pentru companii mari ca Siemens și Continental, care au programe și parteneriate cu universitățile locale. Aceste eforturi trebuie mărite și ar trebui să includă firme locale, inclusiv întreprinderi mici și mijlocii.

Învățământul vocațional trebuie, de asemenea, extins și îmbunătățit pentru a oferi un număr suficient de tehnicieni calificați (mână de lucru specializată). Lipsa muncitorilor calificați care să poată utiliza mașinile de ultimă generație limitează potențialul de creștere a firmelor și crește costul de producție. Accesul la o gamă mai largă de forță de muncă calificată, combinat cu absolvenți mai bine ghidați, ar întări avantajele comparative ale regiunii. În timp ce parteneriatele între instituțiile de învățământ de stat și particulare, fie pentru formarea inițială, fie pentru programe de formare continuă pot fi promovate prin parteneriat sub egida Fundației Europene pentru Știință (ESF), investițiile în infrastructura de învățământ ar trebui susținute prin măsuri FEDR. Aceste parteneriate pot fi proiecte cu auto-susținere, sau parte a unor proiecte integrate pentru investiții în cercetare și inovare.

⇒ **Obiectivul tematic 11:** *Creșterea capacității instituționale și o administrație publică eficientă*

Instituțiile specializate trebuie să asigure succesul investițiilor în specializarea inteligentă. Este nevoie de unul sau mai multe organisme administrative care să poată coordona procesul de implementare a investițiilor și care să poată supraveghea procesul riguros de monitorizare și evaluare. În plus, instituții din categoria birourilor de transfer tehnologic pot sprijini strategia de specializare inteligentă prin promovarea colaborării dintre sectorul privat, universități și institute de cercetare-dezvoltare (ICD-uri).

9.5. Context metropolitan

Municipiul Deva aparține categoriei **localităților de rangul II**, conform criteriilor definite prin *Legea nr. 351/2001, privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV-a “Rețeaua de localități”*. Ca urmare, sunt satisfăcute cerințele stipulate prin *Legea 351/2001* privind elementele și nivelul de dotare ale localităților urbane de rangul II, pentru categoria municipii reședință de județ.

Aceste cerințe se referă la:

- ✓ Populație: de la circa 50.000 la circa 200.000 de locuitori;
 - zona de influență: circa 200.000—500.000 de locuitori
- ✓ Rază de servire: circa 60—80 km
- ✓ Accesul la căile de comunicație:
 - acces direct la cel puțin două sisteme majore de căi de comunicație (traseu de cale ferată principală, drumuri naționale ce tranzitează sau pornesc din acel loc, eventual aeroport, porturi și/sau gări fluviale)
- ✓ Funcțiuni economice:
 - capacități de producție diversificate din sectorul secundar și al serviciilor productive, social-culturale și informative cu rază de servire prioritar județeană
- ✓ Nivel de dotare-echipare:
 - instituții de decizie politică, administrativă, juridică de importanță județeană:
 - sedii ale administrației publice locale; sedii de servicii descentralizate în teritoriu ale ministerelor și ale altor organe centrale neguvernamentale; sedii de partid, de sindicat, sedii ale organizațiilor neguvernamentale; judecătoria, tribunale, procuratură, parchet și alte instituții juridice;
 - educație, cercetare științifică:
 - institute de învățământ superior sau filiale ale acestora, colegii, institute sau filiale ale unor institute naționale de cercetare;
 - sănătate, asistență socială:
 - spital clinic universitar sau spital general, spitale de specialitate, stație de salvare județeană, asistență de specialitate (boli cronice, persoane cu handicap, recuperări funcționale, centre psihiatrice), cămine de bătrâni, centre de recuperare, orfelinate etc.;
 - cultură:
 - case de cultură cu săli de spectacol, eventual teatre, săli de concert, de expoziție, de conferințe, săli polivalente, cluburi, muzee, biblioteci, edituri, tipografii etc.;
 - comerț, servicii comerciale prestate populației și agenților economici:
 - centre comerciale, camere de comerț, centre de afaceri, burse de valori și de mărfuri, magazine specializate pentru vânzări cu ridicata și cu amănuntul, magazine de prezentare, servicii diversificate de înaltă calitate; posibilități de organizare a unor târguri importante;
 - turism: hoteluri de 3 stele cu cel puțin 200 de locuri;

- mass-media: mass-media județeană (posturi de radio și de televiziune), publicații cotidiene sau periodice;
- finanțe, bănci, asigurări:
 - sucursale sau filiale ale unităților financiar-bancare și de asigurări;
- sport, agrement:
 - zone de recreare și agrement, grădini zoologice, săli de competiții sportive de nivel național/regional, județean, stadioane și alte dotări diversificate pentru petrecerea timpului liber și sport (săli polivalente, terenuri de sport, piscine, eventual patinoare artificiale etc.);
- protecția mediului:
 - agenții de protecție a mediului și servicii dotate cu echipamente specifice pentru menținerea unui mediu de calitate și a igienei urbane;
 - alimentare cu apă și canalizare: rețele de alimentare cu apă, sistem colector de canalizare, stație de epurare;
- culte: lăcașuri de cult, episcopii, sedii eparhiale, vicariate, subcentre ale cultelor autorizate;
- transport/comunicații: gări, autogări, transport în comun, centrale telefonice automate, fax, poștă etc;
- ordine, securitate: instituții specifice cerințelor la nivel județean.

Municipiul Deva - Pol de dezvoltare urbană

Pentru desemnarea polilor de dezvoltare au fost selectate municipiile de rang 1 și 2. Deoarece potrivit legii 351/2001 există 81 de orașe, metoda de selecție a fost mai riguroasă pentru determinarea orașelor care ar putea servi drept centre de dezvoltare urbană.

Criteriile de bază în stabilirea polilor de dezvoltare urbană au fost:

- potențialul de dezvoltare economică;
- capacitatea de cercetare-dezvoltare și inovare (universități, institute de cercetări, centre de excelență);
- infrastructură de afaceri adecvată;
- accesibilitate (rutieră, feroviară, aeriană, maritimă);
- servicii publice oferite;
- capacitatea de asociere administrativă.

Unul dintre scopurile desemnării polilor de creștere și de dezvoltare urbană a fost acela de a contribui la o dezvoltare teritorială echilibrată a țării și pentru a evita creșterea disparităților interne, investițiile vor fi concentrate în acele orașe care acționează ca poli regionali și/ sau locali de creștere și iradiază dezvoltare în zonele adiacente, acordând prioritate polilor de creștere localizați în regiunile și județele cu un nivel de dezvoltare mai scăzut în termeni de PIB și șomaj.

În acest context, în perioada de programare 2007-2014 cele mai accesate proiecte au fost acelea de reabilitare a infrastructurii stradale, a drumurilor și pasajelor din interiorul orașelor. De asemenea, de mare importanță au fost și reabilitarea și modernizarea parcurilor, regiunea având un procentaj destul de redus pentru spațiile verzi pe cap de locuitor.

Abordarea policentrică urbană

Conform *Legii nr. 351 din 2001 privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național (PATN), secțiunea IV Rețeaua de localități*, pe lângă definirea *ierarhizării funcționale*, sunt definite alte două concepte:

- *Rețea de localități* - totalitatea localităților de pe un teritoriu (național, județean, zonă funcțională), ale căror existență și dezvoltare sunt caracterizate printr-un ansamblu de relații desfășurate pe multiple planuri (politico-administrativ, social-cultural, economic etc). Rețeaua de localități este constituită din localități urbane și localități rurale.
- *Sistem urban* - sistem de localități învecinate între care se stabilesc relații de cooperare economică, socială și culturală, de amenajare a teritoriului și de protecție a mediului, echipare tehnico-edilitară, fiecare păstrându-și autonomia administrativă.

Rangul unei localități reprezintă expresia importanței actuale și în perspectivă imediată a acesteia în cadrul rețelei din punct de vedere administrativ, politic, social, economic, cultural etc, în raport cu dimensiunile ariei de influență polarizate și cu nivelul de decizie pe care îl implică în alocarea de resurse.

Zonele funcționale urbane (FUA - *Funcțional Urban Areas*) reprezintă cele mai mici elemente constitutive ale unei dezvoltări policentrice, fiind formate dintr-un nucleu urban și aria înconjurătoare integrată din punct de vedere al dezvoltării economice (de exemplu piața locală a forței de muncă).

În cadrul proiectului ESPON 2006 1.1.1. *Potențial pentru dezvoltarea policentrică în Europa*, ariile urbane funcționale din Europa au fost stabilite fie pe baza definițiilor oficiale, fie pe baza opiniilor experților (acolo unde aceste definiții nu există), criteriile luate în considerare axându-se pe bazinul forței de muncă, polii urbani, etc. În statele cu populație de peste 10 milioane locuitori (deci și România), zonele urbane funcționale au fost definite astfel: cel puțin 15.000 locuitori în centrul urban și peste 50.000 populația totală a FUA.

Zonele metropolitane de creștere (Metropolitan European Growth Areas - MEGA) au fost identificate în cadrul studiului, pe baza unei analize multicriteriale care a inclus populația, competitivitatea (prin produsul intern brut/locuitor și localizarea sediului primelor 500 companii europene), gradul de conectivitate (numărul de călători din aeroporturi, precum și un indicator de accesibilitate multimodală) și importanța cunoașterii (nivelul de educație și ponderea ocupării în activitățile de cercetare-dezvoltare).

În raportul final al proiectului, au fost identificate în România 59 zone urbane funcționale, din care 2 MEGA (București și Timișoara), 8 FUA de importanță națională sau transnațională (Cluj-Napoca, Iași, Constanța, Brașov, Craiova, Galați, Ploiești și Oradea), și alte 49 FUA de importanță regională și locală.

Lista *zonelor funcționale* (în ordinea descrescătoare a populației FUA) este următoarea: București, Iași, Cluj-Napoca, Timișoara, Constanța, Craiova, Galați, Brașov, Ploiești, Brăila, Oradea, Bacău, Arad, Pitești, Sibiu, Târgu Mureș, Baia Mare, Buzău, Satu Mare, Botoșani, Râmnicu Vâlcea, Suceava, Piatra Neamț, Drobeta Turnu Severin, Focșani, Târgu Jiu, Tulcea, Târgoviște, Reșița, Bistrița, Slatina, Hunedoara, Vaslui, Călărași, Giurgiu, Roman, **Deva**, Bârlad, Alba Iulia, Zalău, Sfântu Gheorghe, Turda, Mediaș,

Slobozia, Onești, Alexandria, Petroșani, Lugoj, Miercurea Ciuc, Mangalia, Cămpina, Cămpulung, Odorheiu Secuiesc, Mioveni, Săcele, Voluntari, Codlea, Balș și Blaj.

În același proiect, sunt propuse două concepte suplimentare : Orizont potențial strategic urban (PUSH - potențial Urban Strategic Horizon) și zonele de integrare potențială (PIA- potențial Integration Areas). *PUSH* sunt arii cu potențial de navetism, incluzând toate localitățile care pot fi atinse, în cel puțin 10% din suprafață, în 45 minute pornind de la un FUA. *PIA* sunt cele în care mai multe zone funcționale urbane își împart între ele cel puțin o treime din bazinul potențial al forței de muncă, considerându-se că ele pot realiza activități comune.

Zonele de integrare potențială identificate de studiul ESPON sunt, în ordinea descrescătoare a populației: București (cu Voluntari), Galați (cu Brăila), Brașov (cu Sfântu Gheorghe, Codlea, Săcele), Craiova (cu Balș), Pitești (cu Mioveni), Călărași (transnațional, cu Siliștră), Mediaș (cu Blaj), **Deva (cu Hunedoara)**.

Localizarea geografică și distanța dintre centrele urbane trebuie să fie, de asemenea, un element important în stabilirea tipurilor de măsuri care pot fi aplicate. Astfel, orașele aflate în vecinătate, la distanțe relativ mici (Galați - Brăila, Timișoara - Arad, **Deva - Hunedoara**, Suceava - Botoșani) trebuie să dezvolte relații economice și administrative între ele, cu scopul de a promova complementaritatea și eficientizarea investițiilor publice. De exemplu, se pot identifica proiecte de infrastructură majoră (aeroporturi, poduri, centre logistice) de care pot beneficia ambele orașe, sau proiecte de creare a unor legături mai strânse (noi legături interorășenești, sistem integrat de transport în comun etc).

Populația rurală nu este distribuită uniform, ci există diferențe semnificative din punctul de vedere al densității populației, pe tot teritoriul României. Majoritatea comunelor cu mai puțin de 50 locuitori/km² sunt grupate în partea de vest a țării, comparativ cu zonele din est și din sud, unde predomină comunele cu densități ale populației de 50-100 locuitori/km².

Astfel, din punct de vedere al densității, se pot identifica trei arii mai populate, respectiv Muntenia Centrală, centrată pe București, Moldova subcarpatică (în sens pozițional și nu strict fizico-geografic), și *centrul Transilvaniei, axat aproximativ pe Valea Mureșului între Deva și Târgu Mureș, dispunând de câteva nuclee în lungul acesteia și de două concentrări în imediata vecinătate, în jurul orașelor Cluj-Napoca și Sibiu.*

Abordarea prin poli metropolitan

În cadrul Direcției Generale Dezvoltare Teritorială (MDRAP) este elaborată o nouă abordare a dimensiunii dezvoltării urbane în România, abordare care poate constitui fundația pentru alocarea resurselor în noua perioadă de programare, 2014-2020.

Dacă abordarea anterioară cuprindea doar 3 tipuri de centre urbane (poli de creștere, poli de dezvoltare și celelalte centre urbane), această abordare este mai detaliată și cuprinde 9 tipuri de orașe incluse în două mari grupuri: poli metropolitan și poli urbani/centre urbane.

A. POLI METROPOLITANI

- ✓ cu potențial internațional
- ✓ cu potențial supraregional
- ✓ cu potențial regional
- ✓ cu potențial regional limitat

B. POLI URBANI/CENTRE URBANE

- ✓ subregionali cu potențial de zone urbane funcționale
- ✓ cu influență zonală
- ✓ cu profil specializat și influență teritorială difuză
- ✓ de importanță / influență locală
- ✓ în vecinătatea zonelor metropolitane

Criteriile de clasificare a orașelor în aceste categorii se bazează pe metodologia anterioară, dar există și unele îmbunătățiri. Populația este încă în continuare unul din indicatorii cheie, iar polii metropolitani trebuie să aibă, de regulă, peste 40.000 de locuitori. Alți indicatori au în vedere caracteristici cheie ale orașelor, care sporesc atractivitatea centrelor în raport cu persoanele care locuiesc în zonă, în regiune, în județ sau chiar peste granițele naționale.

Astfel de indicatori includ:

- ❖ funcții administrative cheie prezente în oraș (de exemplu, orașul este reședință de județ, atrăgând oameni care încearcă să-și rezolve problemele administrative și fiscale);
- ❖ profilul economic (pentru a determina dacă masa economică a orașului este suficient de puternică pentru a atrage navetiști din zona înconjurătoare);
- ❖ accesibilitate (se analizează sistemele de transport și infrastructura care deservește orașul);
- ❖ prezența unor servicii publice esențiale (de exemplu, universități, spitale mari);
- ❖ prezența centrelor de inovare; poziția geografică și distanța față de alte orașe, precum și clasarea din cadrul Planului de Amenajare a Teritoriului Național (Legea 351/2001).

Recunoscând faptul că o simplă clasificare a orașelor nu este suficientă pentru a ajuta zonele rurale să devină mai competitive, mai sustenabile și mai favorabile integrării comunităților marginalizate, Direcția Generală Dezvoltare Teritorială a stabilit și un profil de investiții pentru toate aceste tipuri de orașe, încercând să evidențieze o parte din modalitățile cheie de a spori rolul și performanțele orașelor în raport cu indicatorii evaluați. De asemenea, s-a încercat și o prioritizare a investițiilor pe baza impactului anticipat al acestora.

De exemplu, investițiile din domeniul educației superioare ar avea un impact mai mare într-un centru universitar consacrat decât într-un oraș mic cu potențial regional limitat. În același mod, investirea în infrastructura de educație publică, cum ar fi școlile primare și liceele, are mai mult sens în zonele urbane cu resurse financiare mai limitate (de exemplu, orașele din zonele defavorizate) decât în polii metropolitani consacrați, care generează suficiente resurse pentru investițiile locale.

9.6. Provocări și perspective

Programul strategic al Uniunii Europene, Europa 2020, se construiește pe baza a trei obiective: **“creștere inteligentă”**, **“creștere sustenabilă”** și **“creștere inclusivă”**.

Aceste obiective au ca scop abordarea punctelor slabe structurale din economia Europei expusă crizei, precum și a provocărilor pe termen lung, reducând în același timp diferențele regionale de venit, bogăție și oportunități.

În acest context, deși Regiunea Vest a României are un PIB pe cap de locuitor mai ridicat decât media națională, mai este mult de recuperat până să se atingă nivelurile din UE. Regiunea Vest beneficiază de pe urma mai multor **puncte forte competitive**, pe care le poate folosi pentru a construi o cale solidă și sustenabilă către dezvoltarea economică.

Zona de vest a țării posedă suficiente elemente naturale, care sunt într-o anumită măsură neexploatate. În plus, regiunea este considerată a avea o populație relativ calificată datorită prezenței universităților de aici. Universitățile locale sunt puternice mai ales în următoarele domenii: științele naturii, matematică, informatică, alimentar, agricultură, medicină și științe veterinare. Datorită, parțial, acestor avantaje, regiunea a cunoscut o creștere economică rapidă, care a condus la creșterea salariilor, prin îmbunătățiri semnificative ale productivității. În plus, există semne importante de activitate antreprenorială și Regiunea are una dintre cele mai ridicate concentrări de firme și exportatori din România. Nu este surprinzător faptul că este a doua cea mai orientată către export și a treia cea mai orientată către import regiune a țării.

În ciuda bunei performanțe din ultimii zece ani, regiunea trebuie să depășească o serie de provocări pentru a se îndrepta spre activități cu valoare adăugată mai ridicată și pentru a accelera procesul de convergență. Pot fi menționate mai multe **provocări**.

- ⇒ În primul rând, beneficiile creșterii economice și ale convergenței cu Europa nu au fost distribuite egal în întreaga regiune.
- ⇒ În al doilea rând, există încă diferențe intra-regionale din punct de vedere al salariilor, productivității și exporturilor.
- ⇒ În al treilea rând, activitatea economică din regiune se concentrează în câteva sectoare, care reprezintă aproape jumătate din cifra de afaceri și locurile de muncă din regiune, ceea ce poate conduce la o volatilitate ridicată a creșterii valorii adăugate și la o scădere bruscă a PIB-ului pe cap de locuitor în cazul unei crize.
- ⇒ În al patrulea rând, modelul de creștere bazată pe exporturi al acestei regiuni este foarte vulnerabil la situații exogene.

În acest context, politicile de specializare inteligentă apar ca un element cheie de promovare a dezvoltării economice. Aceste politici ar trebui să urmeze o abordare a creșterii bazată pe cunoștințe care:

- ✓ utilizează avantajele comparative existente;
- ✓ ajută la dezvoltarea de noi activități în locul unde poate apărea un avantaj comparativ semnificativ;
- ✓ promovează o contribuție mai ridicată a factorului cunoștințe la creșterea economică.

Identificarea avantajului competitiv al regiunii joacă un rol în elaborarea unei strategii de specializare inteligentă. Șase sectoare-cluster (auto, textile, agroalimentar, TIC, construcții și turism) au fost alese pentru o analiză detaliată, nu pentru că acestea sunt văzute ca activități „câștigătoare”, ci datorită relevanței și potențialului acestora pentru economia Regiunii Vest. Această evaluare a indicat, pe baza informațiilor disponibile, faptul că regiunea are un aparent avantaj competitiv în domeniile auto, textilelor și TIC, iar domeniul agroalimentar și turismul au fost identificate ca și cluster cu un avantaj competitiv latent. Clusterul de construcții, totuși, prezintă un avantaj competitiv neclar.

Fiecare dintre aceste sectoare are propriile limitări și elemente specifice, care definesc provocările care vor caracteriza progresul în viitor spre specializarea inteligentă a regiunii. Pentru sectorul auto ca întreg, provocarea principală este diversificarea către activități cu valoare adăugată mai ridicată, ceea ce presupune avansarea pe o structură foarte ierarhică a lanțului internațional de valoare.

Pentru sectorul materialelor textile, provocarea este să crească valoarea adăugată acumulând abilitățile și capacitățile pentru ca firmele să poată începe să producă propria lor proiectare sau marcă. Pentru sectorul agroalimentar, date fiind caracteristicile complexe, și din ce în ce mai mult globale, ale lanțului de valoare agroalimentar, unde marea parte de inovare (și valoare adăugată) este generată de cumpărători, îmbunătățirea marketingului produselor locale și stabilirea de legături cu lanțurile mari de producție pare să fie principala provocare pe termen scurt. Pentru sectorul TIC, care este în general perceput ca un jucător competitiv la nivel internațional în domeniul dezvoltării de software și al design-ului și ingineriei, cea mai mare provocare este de a-și extinde întreaga gamă de activități.

În cazul sectorului construcțiilor, provocarea este extinderea utilizării materialelor și tehnologiilor eficiente din punct de vedere energetic, care, deși încurajată de Uniunea Europeană, nu este încă foarte răspândită în regiune. Pentru sectorul turismului, o atenție sporită la nivel politic este esențială, dacă se dorește ca Regiunea Vest să profite pe deplin de elementele sale naturale și culturale.

În contextul acestor domenii de politici și construind pe baza avantajelor comparative ale regiunii, acest raport are o abordare practică și prezintă elementele cheie pentru un cadru strategic de politici de specializare inteligentă pentru Regiunea Vest. Raportul urmărește liniile directoare generale pentru elaborarea instrumentelor ce vor fi finanțate în perioada 2014-2020 din fonduri structurale ale UE și din alte resurse.

Modul de elaborare a **recomandărilor de politici** prezentate aici urmează liniile directoare ale Comisiei Europene. În primul rând, au fost identificate **obiectivele tematice** definite prin *Politica de Coeziune a Comisiei Europene*. Acestea sunt:

- (1) Întărirea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării;
- (3) Creșterea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii;
- (6) Protejarea mediului și promovarea eficienței resurselor;
- (10) Investiții în învățământ, abilități și formare continuă;
- (11) Creșterea capacității instituționale și o administrație publică eficientă.

În al doilea rând, după gruparea obiectivelor tematice selectate prin axa prioritară, au fost identificate priorități specifice de investiții.

Pentru a putea atinge obiectivele strategiei UE 2020, aceste **priorități de investiții** urmăresc:

- ⇒ Creșterea finanțării acordate procesului de cercetare, dezvoltare și inovare din Regiunea Vest (axa prioritară 1);
- ⇒ Creșterea eficienței energetice și a gradului de utilizare a energiei regenerabile în Regiunea Vest (axa prioritară 2);
- ⇒ Creșterea gradului de angajare și al nivelului de învățământ, prin îmbunătățirea abilităților și competențelor necesare pe piața muncii (axa prioritară 15).

În al treilea rând, sunt prezentate 14 **inițiative pilot de competitivitate și specializare inteligentă locale**, ca exemplificare a felului în care se poate încuraja potențialul de creștere locală pe baza obiectivelor și caracteristicilor Regiunii Vest.

Inițiativele pilot integrate se referă la:

- ❖ un pol de competitivitate TIC;
- ❖ un fond regional de dezvoltare concentrat pe finanțarea proiectelor inovatoare în Regiunea Vest;
- ❖ transformarea parcurilor industriale și a zonelor industriale existente în parcuri industriale și tehnologice regionale;
- ❖ un centru regional expozițional și de formare;
- ❖ un laborator și centru de inovare pentru industria auto;
- ❖ un laborator și centru de inovare pentru industria textilă;
- ❖ un laborator și centru de inovare pentru industria de procesare a lemnului;
- ❖ piață agroalimentară;
- ❖ un laborator acreditat pentru siguranță alimentară și teste veterinare;
- ❖ lansarea studiului de fezabilitate pentru evaluarea priorităților regionale pentru irigarea terenurilor;
- ❖ un centru de inovare pentru energii verzi și eficiență energetică;
- ❖ centru pentru protejarea și promovarea parcurilor naturale;
- ❖ un centru de geo-terapie;
- ❖ inițiativă pilot pentru dezvoltarea de soluții pentru zonele miniere.

Aceste proiecte de investiții nu au fost evaluate și nici avizate de către Banca Mondială. Această listă are titlu de exemplu.

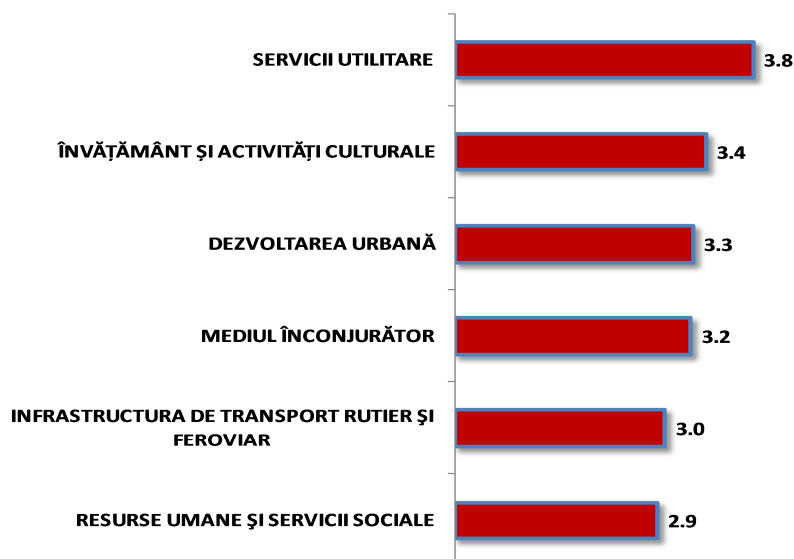
Implementarea inițiativelor prezentate în raport depinde de existența unui **cadru instituțional eficace**, care reprezintă cheia pentru creșterea capacității de inovare, promovarea potențialului local de inovare și creșterea competitivității sectorului privat din regiune. Aceste obiective pot fi atinse doar prin coordonarea dintre autoritățile locale, regionale și naționale, cu privire la elaborarea și implementarea de politici și în strânsă cooperare cu sectorul privat și instituțiile de cercetare.

Acest raport sugerează înființarea a două comitete regionale conduse de Agenția pentru Dezvoltare Regională (ADR) care ar putea sprijini parteneriate între factorii politici naționali și locali. Această propunere poate optimiza coordonarea politicilor cu condiția să fie însoțită de o simplificare a mecanismelor de cooperare existente.

9.7. Opinia cetățenilor

O **sinteză comparativă** a ansamblului factorilor care concură la definirea condițiilor de trai ale comunității municipiului Deva, realizată pe baza răspunsurilor formulate la setul de întrebări din cadrul cercetării sociologice, este următoarea:

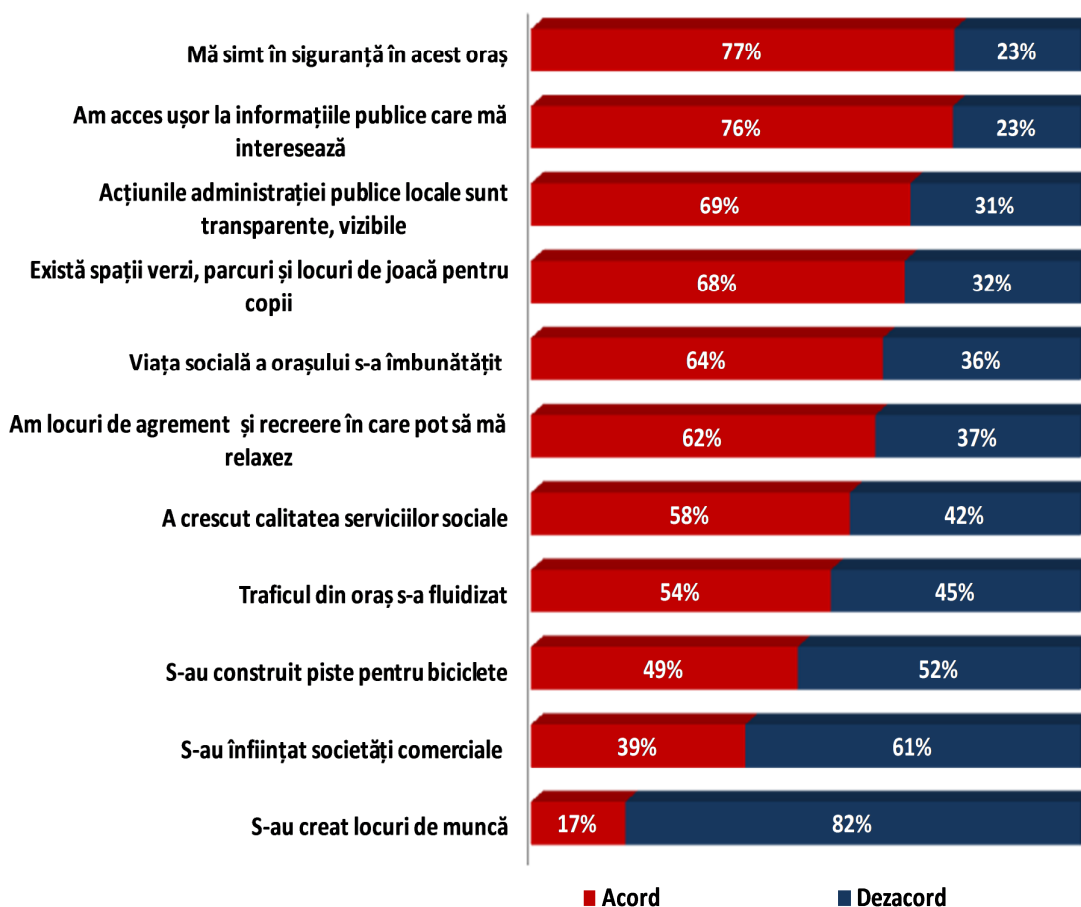
✚ *Dvs. ca cetățean al orașului, cât de mulțumit sunteți de următoarele aspecte, pe o scală de la 1 la 5 (unde 1 înseamnă deloc mulțumit și 5 înseamnă foarte mulțumit)?*

Pe baza răspunsurilor la chestionar a fost realizată o scală a mediilor pentru tipurile principale de domenii de referință ale vieții comunitare.

Astfel, *serviciile utilitare* sunt clasate la vârful scalei, cu o medie de 3.8 (pe scala 1-5). La polul opus se situează *resursele umane* și *serviciile sociale*, care țin de problematica locurilor de muncă din localitate.

Concluzii deosebit de utile în procesul de planificare se referă la opinia cetățenilor Municipiului Deva privind **aspectele generale ale localității din ultimul an**.

Pe această bază se poate verifica dacă este oportună menținerea în continuare a trendului imprimat în ultimul an sau este necesară o schimbare radicală a modului de abordare de către Primăria Municipiului Deva.

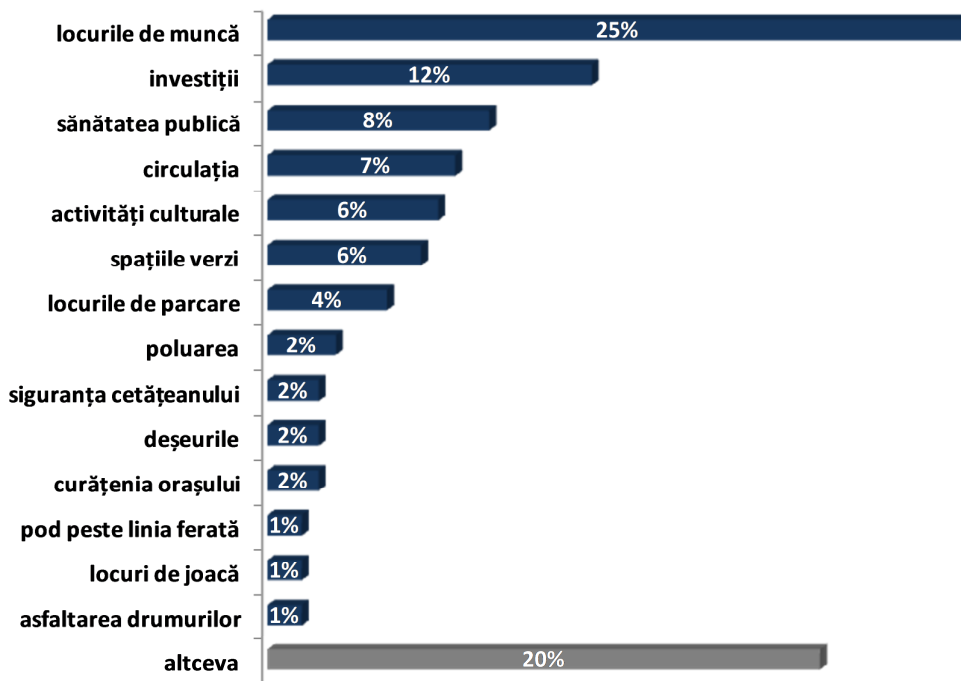
✚ *Gândindu-vă la activitățile din orașul dvs. din ultimul an, vă rog să vă exprimați acordul sau dezacordul cu privire la următoarele afirmații...*

Municipiul Deva este în primul rând apreciat pentru *siguranță* (peste două treimi au făcut această mențiune). *Administrația publică* este apreciată pozitiv din punct de vedere al transparenței și activității desfășurate. La fel, în zona de apreciere figurează *spațiile verzi, parcurile și locurile de joacă pentru copii, viața socială a orașului*.

Locurile de muncă și dezvoltarea unor noi societăți comerciale sunt probleme care afectează aproape toate regiunile țării. Locuitorii din Deva se arată și ei nemulțumiți de acest lucru (82% declară că nu au fost create noi locuri de muncă).

Astfel, **propunerile respondenților** se referă la următoarele aspecte care se consideră că au impact asupra calității vieții municipiului Deva:

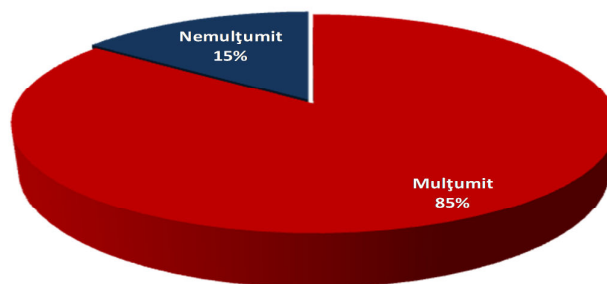

✚ *Aveți o propunere de proiect care poate crește calitatea vieții în orașul în care locuiți? (întrebare deschisă)*

Respondenții la chestionar au fost rugați să propună o serie de proiecte considerate de ei ca fiind importante pentru creșterea calității vieții în localitate.

La categoria altceva au fost indicate proiecte care nu depășesc ca procent 1%, fapt pentru care răspunsurile au fost listate integral la Anexe. Ceea ce se dorește în cea mai mare măsură sunt *locurile de muncă* și *investițiile* care pot duce implicit la crearea de locuri de muncă (cele două categorii însumând 37% dintre răspunsurile spontane).

Evaluarea satisfacției generale a cetățenilor față de oraș este următoarea:

✚ *Când vă gândiți la orașul în care trăiți – în general puteți spune că sunteți...*

Deci locuitorii municipiului Deva se declară mulțumiți în majoritatea lor (85%) de localitatea în care trăiesc.

Datorită importanței deosebite a opiniilor cetățenilor, principalii beneficiari ai proiectelor care vor fi inițiate în perioada următoare, s-a considerat utilă includerea unei **selecții relevante privind propunerile formulate cu privire la dezvoltarea viitoare a localității**. Pentru asigurarea caracterului de acuratețe a acestor opinii, acestea sunt redată așa cum au fost menționate de către respondenți.

Aceste propuneri se referă la:

<i>Propuneri formulate de cetățeni</i>
Accesarea fondurilor europene
Amenajarea spațiilor publice/ Organizarea evenimentelor în oraș
Amenajarea blocurilor din cartierul micro 15
Amenajarea mai multor spații verzi
Amenajarea unor centre pentru pensionari
Amenzi pentru cetățenii needucați (gestionarea deșeurilor)
Asfaltări de calitate
Asistența medicală, școala, educația tineretului.
Integrați în societate bătrânii
Asistența pensionarilor
Asociațiile de locatari
Atragerea de investitori pentru a crea locuri de muncă
Baze sportive pentru copii, gratuite
Bazine de inot
Bolnavii gravi să aiba prioritate
Camine pentru bătrâni
Centru de selectare a deșeurilor
Cinematograf
Competența autorităților locale în problemele orașului
Construirea unui aeroport și a unei fabrici de procesare a deșeurilor
Controale ale celor care ne conduc
Controale medicale
Crearea de locuri de muncă - Înființare de firme
Crearea unui spațiu pentru petrecerea timpului liber pentru pensionari
Crearea de spații verzi
Curățenia în oraș
Curățenie și pază
Defrișarea pomilor din fața blocului
Desființarea semafoarelor înființate în ultimul an
Dezvoltarea învățământului și a spațiului pentru copii
Dezvoltarea urbană
Educarea tinerilor
Educația populației
Educația populației / Instruire

<i>Propuneri formulate de cetățeni</i>
Eliminarea corupției din toate sectoarele de activitate
Exploatarea palatului copiilor
Facilități la autoritățile locale
Finalizare proiect Carrefour
Firmă mare de locuri de muncă
Fluidizarea circulației și mai multe parcări
Formalitățile exagerate privind serviciul de asistență socială, să se ia masuri
Grijă mai mare de oamenii vârstnici și cei cu dizabilități
Implicarea autorităților locale pentru bunăstarea cetățenilor
Implicarea tineretului în toate activitățile
Înființarea locurilor de muncă, dezvoltarea culturală
Înființarea zonelor industriale, locuri de muncă
Interesul autorităților locale
Investiții majore în zona industrială a orașului
Investiții pentru crearea locurilor de muncă
Investitori
Locuri de joacă
Locuri de muncă
Locuri de muncă pentru femei
Locuri de muncă pentru tineri
Locuri pentru bătrâni, cluburi
Mai mulți pomi
Mai puține semafoare
Mediu mai puțin poluat, mai mult bun simț cu oamenii în spitale
Termocentrala să fie oprită
Modernizat orice punct de vedere
O sală de sport
Oamenii politici să fie cu inima mai mult la popor decât la ei
Obiectele electronice - să pună o pubelă pentru ele
Ordine și disciplină
Pagina de net la Primărie- expunerea obiectivelor prioritare/fonduri europene, proiecte europene
Parcări
Parcări supraetajate
Parcări subterane
Parcuri
Parcuri, cinematograf
Pasarelă peste calea ferată
Patrulare care să dea amenzi celor care rup și aruncă
Pista de pe Stadionul Cetate să aiba coretan
Piste pentru biciclete dintr-un capăt în altul

<i>Propuneri formulate de cetățeni</i>
Politicienii să discute cu oamenii
Problema culturală
Problema deșeurilor
Problema medicală
Promovarea tinerilor
Protecție socială mai bună
Redresarea sistemului de termoficare
Reducerea poluării
Reducerea poluării / acces la informație
Reducerea prețurilor serviciilor și alimentelor
Refacerea canalizării
Renovarea cinematografului și înființarea unui 3D
Repararea trotuarelor
Reparații la locurile de joacă în parcuri
Să adune comunitatea
Să fie liniște
Să fie mai mult acces la spitale
Să fie mai mult respect pentru oamenii în vârstă
Să nu se mai fure de către conducători
Să se creeze locuri de muncă
Să se facă cel puțin o alimentară pe strada Călugăreni
Să se facă ieșire din oraș la autostradă
Să se ocupe mai mult de copiii orfani și de asistenții maternali
Să se termine construirea centrului comercial de la Sântuhalm
Săli de spectacol
Situația străzilor de peste calea ferată
Spații verzi
Spectacole
Stații de epurare modernizate
Terminarea autostrăzii Sibiu-Arad
Tineretul să aibe unde să lucreze, să aibe o locuință
Transparență
Turismul mai bine pus la punct
Un centru de medicină naturistă
Unele dintre semafoare să funcționeze intermitent noaptea
Unificarea Devei cu Simeria, Hunedoara

10. Coordonate de planificare

10.1. Criterii și cerințe de planificare

La elaborarea *Strategiei pentru dezvoltare durabilă a municipiului Deva în perioada 2014-2020* s-au avut în vedere următoarele **criterii**:

- Respectarea contextului de dezvoltare definit prin Strategia Europa 2020, precum și prin alte documente strategice la nivel european, național și regional;
- Satisfacerea nevoilor specifice de dezvoltare ale municipiului Deva, actuale și viitoare, plecând de la avantajele competitive care ar trebui promovate prin investițiile viitoare;
- Maximizarea atragerii de fonduri europene și optimizarea rezultatelor socio-economice ale investițiilor planificate;
- Înscrierea viziunii și misiunii Strategiei 2014-2020 a Municipiului Deva în aria de referință a obiectivelor de creștere inteligentă, durabilă și inclusivă ale Uniunii Europene;
- Formularea obiectivelor strategice în concordanță cu obiectivele tematice ale Strategiei Europa 2020;
- Raportarea la experiența pozitivă a unor localități similare sau de rang superior din Uniunea Europeană, prin care să se faciliteze comparația și stabilirea unor ținte viabile, adaptate la condițiile specifice municipiului Deva;
- Definirea de obiective majore la nivelul conurbației Corvina, cu vizarea unor avantaje competitive cu spectru larg, pe termen mediu și lung;
- Conexarea permanentă la efectul sinergic rezultat prin identificarea și implementarea unor proiecte de interes comun cu municipiul Hunedoara;
- Reducerea decalajelor de dezvoltare existente între zona urbană și cea rurală administrate la nivelul municipiului Deva;
- Satisfacerea integrală a cerințelor stipulate prin Legea 351/2001 privind elementele și nivelul de dotare ale localităților urbane de rangul II, cu completarea setului de cerințe deficitare la nivelul municipiului Deva;
- Definirea elementelor de fundamentare pe baza informațiilor cuprinse în analiza socio-economică și analiza SWOT;
- Eliminarea/diminuarea aspectelor din categoria „Puncte slabe” evidențiate prin analizele SWOT elaborate pe domenii specifice de referință;
- Luarea în considerare a lecțiilor învățate din perioada de programare anterioară.

Referitor la **prioritățile de dezvoltare**, acestea au fost stabilite printr-o largă consultare a tuturor părților interesate, plecând de la nevoile majore de dezvoltare ale municipiului Deva, aferente următoarelor domenii: infrastructură, competitivitate, resurse umane (inclusiv ocupare și incluziune socială), capacitate administrativă și dezvoltare teritorială.

Programele de dezvoltare au fost definite ca o interfață de conexare a obiectivelor și politicilor strategice cu oportunitățile oferite de tipurile de investiții care vor fi finanțate prin viitoarele programe operaționale, plecând de la obiectivele tematice, prioritățile de investiții și acțiunile cheie prevăzute de proiectele de regulamente privind alocarea fondurilor europene în perioada următoare.

Ca urmare a modului de abordare a investițiilor pentru perioada 2014-2020, stabilit prin reglementările structurilor de coordonare ale procesului de planificare, atât la nivel european, cât și la nivel național și regional, **investițiile** propuse spre finanțare răspund următoarelor **cerințe**:

- Sunt programate într-un mod integrat și complementar, cu luarea în considerare ex-ante a aspectelor conexe de funcționare eficientă a facilităților rezultate ca urmare a implementării investițiilor noi;
- Sunt generatoare de creștere economică și de locuri de muncă;
- Contribuie la atingerea țintelor naționale pentru strategia Europa 2020;
- Fructifică potențialul economic, social și geografic al Municipiului;
- Răspund priorităților de dezvoltare teritorială.

Astfel, pachetul legislativ prezentat de Comisia Europeană în oct 2011, propune consolidarea procesului de programare strategică prin concentrarea fondurilor europene pe 11 obiective tematice (OT), corelate cu prioritățile Strategiei Europa 2020, pentru a maximiza impactul politicii în ceea ce privește realizarea priorităților europene, respectiv:

- OT1. Consolidarea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării;
- OT2. Îmbunătățirea accesului și a utilizării și creșterea calității tehnologiilor informației și comunicațiilor;
- OT3. Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii, a sectorului agricol (în cazul FEADR) și a sectorului pescuitului și acvaculturii (pentru FEMP);
- OT4. Sprijinirea tranziției către o economie cu consum scăzut de dioxid de carbon în toate sectoarele;
- OT5. Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii și a gestionării riscurilor;
- OT6. Protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor;
- OT7. Promovarea sistemelor de transport durabile și eliminarea blocajelor din cadrul infrastructurilor rețelelor majore;
- OT8. Promovarea ocupării forței de muncă și sprijinirea mobilității forței de muncă;
- OT9. Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei;
- OT10. Investițiile în educație, competențe și învățare pe tot parcursul vieții;
- OT11. Consolidarea capacității instituționale și o administrație publică eficientă.

Cu toate că România și-a depășit deja ținta stabilită prin PND 2007-2013, rămâne penultimul stat membru în ceea ce privește nivelul mediu PIB/locuitor raportat la UE27.

Ca urmare, obiectivul global al **strategiei de dezvoltare a României** pentru perioada 2014-2020 este reprezentat de:

„Reducerea disparităților de dezvoltare socială și economică între România și statele membre ale Uniunii Europene, prin generarea unei creșteri adiționale de 15% determinată de utilizarea fondurilor europene, având ca țintă atingerea în anul 2022, a unui nivel mediu al PIB/locuitor de 65% din media UE.”

Propunerile de obiective specifice (OS) au fost strâns corelate cu cele trei tipuri de obiective tematice propuse de către Comisia Europeană și cu prioritățile Strategiei Europa 2020, după cum urmează:

- ⇒ OS1. Creștere inteligentă;
- ⇒ OS2. Creștere durabilă;
- ⇒ OS3. Creștere favorabilă incluziunii.

Pentru atingerea acestor obiective specifice, România va promova investiții ce vor răspunde tuturor celor 11 obiective tematice, așa cum s-a precizat mai sus. La o analiza preliminară se poate observa că niciunul dintre obiectivele tematice propuse de către Comisia Europeană nu poate fi exclus, fapt ce va fi relevat, cu siguranță, și de analizele socio-economice.

Dincolo de obiectivele specifice corelate cu prioritățile Strategiei Europa 2020, investițiile ce urmează a fi finanțate vor răspunde următoarelor priorități tematice (PT) de dezvoltare:

- ⇒ PT1. Creșterea pe termen lung a competitivității economiei Românești;
- ⇒ PT2. Dezvoltarea durabilă a infrastructurii de bază;
- ⇒ PT3. Adaptarea capitalului uman la provocările unei economii moderne;
- ⇒ PT4. Îmbunătățirea eficienței administrației publice.

Acestor priorități tematice li se adăugă componenta teritorială, care trebuie urmărită ca o prioritate orizontală.

Plecând de la aceste reperi general acceptabile, procesul de programare va avea rolul de a selecta un mix optim de priorități de investiții și acțiuni cheie, care să ducă la atingerea obiectivelor specifice stabilite.

Strategia pentru Dezvoltare Regională a Regiunii Vest 2014-2020 reprezintă viziunea Regiunii Vest privind dezvoltarea regională și baza strategică pentru fundamentarea programelor de finanțare din fonduri externe/comunitare, naționale, regionale și/sau locale.

Obiectivul general al Regiunii Vest este formulat astfel:

„Regiunea Vest are scopul de a atinge nivelul PIB pe cap de locuitor și a calității generale a vieții similare cu regiunile puternice, non-capitale din Europa Centrală până în 2020.”

Pentru îndeplinirea obiectivului general, Regiunea Vest trebuie să devină o regiune:

- mai productivă;
- o economie puternică;
- conectată la nou;
- un loc plăcut pentru a locui;
- coezivă.

Atingerea acestui obiectiv general se bazează pe următoarele obiective specifice:

- Accentuarea rolului cercetării-inovării;
- Concentrare mai clară asupra IMM-urilor și investițiilor directe;
- Îmbunătățirea nivelului productivității;
- Creșterea conectivității și mobilității „în” și „din” regiune;
- Identificarea nișelor din turism și formularea unei oferte turistice agregate;
- Îmbunătățirea indicatorilor de participare în special în învățământul secundar superior și în învățământul terțiar;
- Creșterea calității și a accesului la asistență medicală eficientă;
- Combaterea sărăciei și a excluziunii sociale în regiune;
- Diminuarea disparităților de dezvoltare;
- Îmbunătățirea capacității regionale de "dezvoltare".

Ca urmare a analizei parteneriale realizate la nivel de regiune, pentru perioada 2014–2020, au fost identificate următoarele priorități de dezvoltare, translatate la nivel de axe prioritare în cadrul documentelor strategice de planificare regională:

- PD1. Creșterea competitivității regionale prin promovarea inovării și specializării inteligente;
- PD2. Dezvoltarea unei economii dinamice bazată pe creșterea productivității și antreprenoriat;
- PD3. Îmbunătățirea accesibilității și mobilității într-o regiune conectată intern și internațional;
- PD4. Dezvoltarea capitalului uman și creșterea calității serviciilor în sectoarele educație, sănătate și servicii sociale;
- PD5. Promovarea creșterii sustenabile prin optimizarea calității factorilor de mediu, creșterea eficienței energetice alături de valorificarea energiilor regenerabile și printr-un management proactiv al situațiilor de risc;
- PD6. Încurajarea dezvoltării particularităților specifice comunităților urbane și rurale;
- PD7. Dezvoltarea capacității administrative regionale.

10.2. Oportunități de finanțare pentru Deva

Obiectivele tematice sunt transpuse în priorități de investiții specifice pentru fiecare fond în parte. La nivel european, orientarea strategică privind utilizarea fondurilor europene este dată de Cadrul Strategic Comun (CSC), care acoperă cele cinci mari fonduri europene: Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR), Fondul Social European (FSE), Fondul de Coeziune (FC), Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) și Fondul European Maritim și pentru Pescuit (FEMP).

Cele cinci fonduri au fost denumite generic "fondurile CSC".

Din punct de vedere strategic, proiectele de regulamente prevăd faptul că fondurile CSC vor completa intervențiile naționale, regionale și locale în implementarea Strategiei Uniunii pentru o creștere inteligentă, durabilă și incluzivă (Strategia Europa 2020), luând în considerare contextul specific din fiecare stat membru.

Fondurile europene vor reprezenta în continuare unul dintre cele mai importante instrumente ce vor fi utilizate pentru reducerea disparităților regionale, precum și promovarea creșterii economice la nivel regional și local, consolidarea competitivității și creșterea ocupării forței de muncă, obiective de referință la nivelul Uniunii Europene.

Îndeplinirea acestor obiective este posibilă prin asigurarea unui mediu favorabil investițiilor, înființarea de noi companii sau dezvoltarea celor existente, contribuind semnificativ la crearea de noi locuri de muncă și generarea de valoare adăugată.

Conform propunerii Comisiei Europene, alocările naționale pentru politica de coeziune (fără FEADR și FEPAM) vor fi limitate la 2,5% din PIB-ul fiecărui stat membru pentru perioada 2014-2020, ceea ce va presupune o alocare superioară față de perioada actuală. Există însă o serie de propuneri din partea statelor membre net contribuatoare care pot diminua nivelul alocărilor pentru toate statele membre.

Alocările financiare vor fi diferite în funcție de tipul de regiune:

- ✓ Regiuni mai puțin dezvoltate – care au PIB/capita sub 75% din media UE27;
- ✓ Regiuni în tranziție – care au PIB/capita între 75 și 90% din media UE27;
- ✓ Regiuni mai dezvoltate – care au PIB/capita peste 90% din media UE27.

În acest context, cele 7 regiuni definite la nivelul teritoriului României, mai puțin regiunea București-Ilfov, sunt asimilate în continuare în categoria regiunilor mai puțin dezvoltate. Ca o consecință a acestei clasificări, rata de cofinanțare propusă în cele 7 regiuni mai puțin dezvoltate va fi de 85%.

În conformitate cu propunerile de compromis aprobate la nivelul Consiliului Afaceri Generale al Uniunii Europene, sunt impuse următoarele **principii de concentrare a fondurilor**:

- P1. Alocarea Fondului de Coeziune va reprezenta o treime din alocarea pentru politica de coeziune;
- P2. Alocarea FEDR va fi orientată spre primele patru obiective tematice prevăzute în Regulamentul General în proporție minimă de 50% pentru regiunile mai puțin dezvoltate;
- P3. Alocarea FEDR va fi orientată spre obiectivul tematic (4) într-o proporție minimă de 10% pentru regiunile mai puțin dezvoltate;
- P4. Alocarea FSE va fi orientată spre patru dintre prioritățile de investiții finanțate în cadrul obiectivelor tematice (8)-(10) în proporție minimă de 60% pentru regiunile mai puțin dezvoltate;
- P5. Alocările pentru fondurile structurale (FSE+FEDR) vor fi concentrate pe obiectivele tematice (8)-(10), între 20-25% pentru regiunile mai puțin dezvoltate;

În acest context, utilizarea sprijinului structural (**fondurile structurale** - FSE+FEDR) pentru perioada 2014-2020 urmărește crearea condițiilor de îmbunătățire și dezvoltare constantă a mediului de afaceri, având ca **obiective principale**:

- ✓ stimularea competitivității întreprinderilor;
- ✓ facilitarea accesului la finanțare;
- ✓ crearea unui mediu favorabil creării de noi afaceri și încurajarea culturii antreprenoriale;
- ✓ sprijinirea companiilor de a opera în plan extern și de a accesa noi piețe;
- ✓ asigurarea unei forțe de muncă calificate și adaptabile.

Măsurile în cadrul acestei provocări vor fi orientate către următoarele **arii tematice**:

- ⇒ cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare;
- ⇒ tehnologia informației și comunicațiilor;
- ⇒ competitivitatea IMM-urilor, a sectorului agricol și a sectorului de pescuit și acvacultură;

Cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare.

Intervențiile propuse sunt orientate către:

- ❖ susținerea inovării în cadrul întreprinderilor;
- ❖ consolidarea capacităților pentru excelență în cercetare și inovare;
- ❖ schimbări tehnologice.

În zonele rurale, inovarea și baza de cunoaștere vor fi consolidate prin:

- ❖ cooperarea între sectoarele agricol, alimentar și forestier și alți actori;
- ❖ crearea de clustere și rețele, și utilizarea serviciilor de consultanță.

Tehnologia informației și comunicațiilor.

Acțiunile vor fi orientate către:

- ❖ creșterea capacității întreprinderilor să dispună de servicii TIC;
- ❖ încurajarea acestora să utilizeze astfel de servicii.

Competitivitatea IMM-urilor, a sectorului agricol și a sectorului de pescuit și acvacultură.

Eforturile vor fi orientate către sprijinirea investițiilor în spiritul antreprenorial, în exploatarea comercială a noilor idei și a rezultatelor cercetării, prin:

- ❖ furnizarea de servicii de consiliere în domeniul afacerilor;
- ❖ sprijinirea dezvoltării instrumentelor online.

Intervențiile pentru îmbunătățirea competitivității sectorului agricol:

- ❖ vor ajuta la asigurarea unei producții alimentare viabile în UE;
- ❖ vor contribui la crearea și păstrarea locurilor de muncă;
- ❖ vor contribui la creșterea economică în zonele rurale.

De asemenea, s-au avut în vedere **prioritățile** propuse spre finanțare în următoarea perioadă prin **programele operaționale**.

Programul Operațional Competitivitate

Sprijinirea investițiilor private în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării (CDI) și a cercetării colaborative dintre întreprinderi și organizații de cercetare pentru:

- Încurajarea transferului de cunoștințe, tehnologic și de personal cu expertiză avansată;
- A permite dezvoltarea de produse și servicii CDI în sectoarele economice cu potențial de creștere;
- Promovarea instrumentelor financiare menite să susțină riscul investițiilor private în cercetare și inovare și să stimuleze start-up-urile inovative și spin-off-urile;
- Dezvoltarea infrastructurii de cercetare publice și private:
 - atât ca parte din clusterelor existente/emergente, centrele de excelență și alte tipuri de structuri de cercetare (naționale/ regionale /europene),
 - cât și în domenii specifice identificate ca prioritare, pe baza existenței unui potențial și/sau a unui avantaj competitiv, cum ar fi sănătatea;
- Deblocarea potențialului de excelență în cercetare și inovare, prin crearea de sinergii cu acțiunile de cercetare, dezvoltare și inovare ale programului cadru al UE Orizont 2020;
- Acțiuni pentru promovarea adoptării de către întreprinderi a TIC, inclusiv a aplicațiilor și inovațiilor comerțului electronic;
- Acțiuni pentru dezvoltarea de instrumente de e-Guvernare pentru întreprinderi și cetățeni (e-Guvernare 2.0);
- Acțiuni pentru dezvoltarea „cloud computing”.

Programul Operațional Regional

- Acțiuni pentru consolidarea culturii antreprenoriale și pentru conștientizarea opțiunii și a sprijinului potențial pentru crearea de întreprinderi;
- Acțiuni pentru îmbunătățirea accesului la finanțare, inclusiv prin oferirea unei game adecvate de instrumente financiare;
- Acțiuni pentru îmbunătățirea productivității IMM-urilor și oferirea de oportunități de creștere, inclusiv consolidarea accesului la sprijin pentru planificarea afacerilor, consultanță tehnică, consultanță și sprijin pentru export;
- Acțiuni pentru alăturarea în rețea a întreprinderilor în vederea consolidării schimburilor de cunoștințe și a consolidării participării acestora în cadrul lanțurilor de desfacere, inclusiv cele la scară internațională;
- Acțiuni integrate - situri, competențe, sprijin pentru investiții - în vederea atragerii de investiții pentru regiunile mai puțin dezvoltate ale României;
- Acțiuni de raționalizare a procesului de reglementare și de reducere a poverii birocratice asupra întreprinderilor;
- Dezvoltarea infrastructurii de transfer tehnologic în sectoarele public și privat, în special în regiunile mai puțin dezvoltate ale României, în concordanță cu principiul specializării inteligente.

Programul Național de Dezvoltare Rurală

- Crearea și oferirea de servicii de consultanță, în vederea îmbunătățirii performanței economice și de mediu;
- Colaborarea între agricultură/industria agroalimentară, industria forestieră, pescuit și acvacultură și industria alimentară și sistemele de consultanță, educație și cercetare în contextul proiectelor pilot, al dezvoltării de produse, practici, procese și tehnologii noi etc;
- Înființarea unor grupuri operative (fermieri, cercetători, consultanți), care vor participa la Parteneriatul European pentru Inovare „Productivitatea și durabilitatea agriculturii”;
- Acțiuni pentru îmbunătățirea performanței economice și pentru restructurarea și modernizarea agriculturii, în special în vederea creșterii participării și orientării către piețe, precum și pentru diversificarea activităților agricole;
- Facilitarea reînnoirii generațiilor în sectorul agricol;
- Acțiuni pentru îmbunătățirea performanței economice a producătorilor Primării printr-o mai bună integrare a acestora în lanțul alimentar prin programe de calitate, adăugând valoare produselor agricole, prin promovarea pe piețe locale prin dezvoltarea circuitelor scurte de aprovizionare și prin înființarea de grupuri de producători, etc;
- Acțiuni de sprijinire a activităților de prevenire și gestionare a riscurilor agricole;
- Crearea de noi întreprinderi mici prin acordarea de sprijin pentru demararea afacerilor în cazul microîntreprinderilor și al întreprinderilor mici din afara domeniului agricol, precum și dezvoltarea de activități non-agricole în zonele rurale.

Programul Operațional Maritim și de Pescuit

- Investiții în sectorul acvaculturii: noi unități, modernizarea unităților existente, diversificarea speciilor, îmbunătățirea potențialului siturilor de acvacultură;
- Promovarea de noi surse de venit în interiorul sectorului (activități de procesare, de marketing) și în afara acestuia (activități ecologice, turism, educație);
- Investiție în porturi pescărești, adăposturi, debarcadere, centre de primă vânzare;
- Îmbunătățirea condițiilor de muncă legate de sănătatea și siguranța la bordul navelor de pescuit în apele interioare și maritime;
- Sprijin pentru înființarea, organizarea și funcționarea lanțului producători - procesatori-comercianți;
- Diversificarea pescuitului și a sectorului acvaculturii prin sprijinirea creării de noi întreprinderi mici și crearea de locuri de muncă în domeniu.

Un element esențial în buna funcționare a întreprinderilor și dezvoltarea antreprenoriatului îl reprezintă asigurarea unei forțe de muncă calificată și adaptabilă. În acest sens sunt create oportunități de investiție în educație și instruire, atât printr-un program dedicat capitalului uman, cât și prin programele pentru sectorul agricol și sectorul pescuit și acvacultură.

Programul Operațional Capital Uman

- Încurajarea și facilitarea participării angajatorilor la dezvoltarea forței de muncă și a învățării pe tot parcursul vieții;
- Îmbunătățirea corelării învățământului profesional și tehnic cu nevoile pieței muncii, asigurându-se relevanța ofertei de formare, acordându-se prioritate sectoarelor cu potențial viitor de creștere și promovându-se parteneriate între persoanele interesate relevante;
- Modernizarea învățământului terțiar prin dezvoltarea studiilor aprofundate și sprijinirea internaționalizării învățământului superior, inclusiv a cercetării aprofundate și a mobilității;
- Sprijinirea infrastructurii școlare și dezvoltarea resurselor în educația și îngrijirea copiilor preșcolari, din învățământul primar, secundar, terțiar și din cel tehnic și profesional, în scopul îmbunătățirii calității învățământului și formării profesionale, precum și a relevanței acestuia pentru piața muncii.

Programul Național de Dezvoltare Rurală

- Crearea de noi întreprinderi mici prin acordarea de sprijin pentru demararea afacerilor în cazul microîntreprinderilor și al întreprinderilor mici din afara domeniului agricol, precum și dezvoltarea de activități non-agricole în zonele rurale;
- Sprijinirea formării profesionale și a achiziției de competențe în gestionare agricolă, practici agricole durabile, îmbunătățirea calității și utilizarea noilor tehnologii specifice agriculturii și silviculturii;
- Sprijinirea activităților demonstrative pentru transferul de cunoștințe referitoare la noile practici în domeniu; informare, schimburi pe termen scurt și vizite în interiorul UE în scopul promovării schimbului de bune practici;
- Încurajarea învățării pe tot parcursul vieții și a formării profesionale în general în mediul rural (pe lângă cursurile sau formarea furnizate în mod obișnuit în sistemul de învățământ secundar și superior), precum formarea în gestiunea afacerilor și alte competențe necesare diversificării în afara sectorului agricol.

Programul Operațional Maritim și de Pescuit

- Diversificarea pescuitului și a sectorului acvaculturii prin sprijinirea creării de noi întreprinderi mici și crearea de locuri de muncă în domeniu;

Parlamentul European și-a exprimat votul favorabil cu privire la pachetul legislativ referitor la Politica de coeziune a UE pentru perioada 2014-2020, în cadrul sesiunii plenare de la Strasbourg (18+21 noiembrie 2013). În cadrul bugetului 2014-2020, în acest domeniu vor fi investiți 325 de miliarde euro în statele membre, reprezentând 34,24% din volumul total al cheltuielilor UE pentru următorii 7 ani. Suma ce îi revine României pentru coeziune este de 21,8 miliarde euro, în creștere cu 10% față de cea alocată pentru 2007-2013.

Politica de coeziune va continua să fie principala sursă europeană de finanțare în contextul cadrului financiar multianual 2014-2020 și va pune accentul pe crearea de locuri de muncă, eficiență energetică, inovație și cercetare.

Politica de coeziune este motorul principal al Uniunii care contribuie la creșterea inteligentă, sustenabilă și inclusivă. Instrumentele acesteia au rolul de a pune în practică măsuri concrete precum atragerea de investiții, crearea de locuri de muncă și reducerea disparităților dintre regiuni.

Cadrul strategic comun pentru toate fondurile structurale creat prin politica de coeziune este susținut de noile reguli promovate, care au drept scop concentrarea pe investițiile într-un număr redus de obiective tematice legate de Strategia "Europa 2020" și pe o mai mare implicare a actorilor locali și regionali.

10.3. Obiective strategice

Obiectivele strategice prin care se urmărește realizarea viziunii generale la orizontul anilor 2020 au fost formulate în concordanță cu cele 11 obiective tematice ale Strategiei Europa 2020 și cu documentele programatice ale Regiunii Vest.

Scopul urmărit a fost de asigurare a unei flexibilități mărite pe întreaga perioadă de derulare a ciclului de programare/implementare a proiectelor de investiții definite la nivelul municipiului Deva. De asemenea, se mărește astfel substanțial capacitatea de reacție la modificările/completările efectuate de structurile responsabile la nivel european și regional, ceea ce conferă strategiei caracteristicile de dinamism și reacție oportună, cu utilizarea eficientă a resursei timp la dispoziție pentru promovarea proiectelor adecvate condițiilor noi rezultate și maximizarea șanselor de eligibilitate a acestora.

Strategia pentru dezvoltare durabilă a Municipiului Deva în perioada 2014-2020 se axează pe îndeplinirea următoarelor **obiective strategice**:

- OS1. Dezvoltarea unei economii moderne, bazată pe industrii și tehnologii novatoare, performante și creative;
- OS2. Dezvoltarea complexă urbană integrată, ecologică, cu conexiuni durabile și accesibilitate multimodală flexibilă la spațiul economic național și internațional;
- OS3. Realizarea unui portofoliu integrat de servicii de susținere eficientă și oportună a capacităților economice, operaționale, de resurse umane, utilitare și sociale ale polului urban Deva;
- OS4. Optimizarea calității factorilor de mediu și a eficienței energetice prin creșterea sustenabilă, promovarea energiilor regenerabile și managementul proactiv al situațiilor de risc;
- OS5. Potențarea economică și socială a localităților rurale prin abordarea integrată a acestora, axată pe susținerea elementelor de complementaritate cu mediul urban;
- OS6. Realizarea nodului convergent turistic Deva, prin valorificarea integrată, inteligentă și durabilă a potențialului turistic și cultural, propriu și zonal;
- OS7. Modernizarea managementului și administrației publice locale la nivelul standardelor europene.

Tabelul următor (Tabel 10.1) prezintă corespondența tematică a obiectivelor strategice ale *Strategiei pentru dezvoltare durabilă a Municipiului Deva în perioada 2014-2020* cu axele prioritare urmărite prin *Strategia pentru Dezvoltare Regională a Regiunii Vest 2014-2020*, cu menționarea obiectivului definit pe fiecare axă prioritară și a obiectivelor tematice adresate de fiecare obiectiv strategic la nivel de axă prioritară.

*Corespondența obiectivelor strategice ale Strategiei pentru dezvoltare durabilă a Municipiului Deva 2014-2020
cu axele prioritare din Strategia pentru Dezvoltare Regională a Regiunii Vest 2014-2020*

Tabel 10.1

<i>Obiectivele strategice</i>	<i>Axele prioritare</i>	<i>Obiectivele axelor prioritare</i>	<i>Obiectivele tematice relevante Europa 2020</i>
<i>OS1. Dezvoltarea unei economii moderne, bazată pe industrii și tehnologii novatoare, performante și creative</i>	Axa prioritară 1. Creșterea competitivității regionale prin promovarea inovării și specializării inteligente	<i>Crearea unei culturi a inovării și dezvoltarea sectoarelor cheie în Regiunea Vest</i>	Obiectiv tematic 1. Consolidarea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării; Obiectiv tematic 3. Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii.
	Axa prioritară 2. Dezvoltarea unei economii dinamice bazată pe creșterea productivității și antreprenariat	<i>Regiunea Vest să devină o regiune digitală, cu afaceri productive și competitive la nivel global</i>	Obiectiv tematic 2. Îmbunătățirea accesului și a utilizării și creșterea calității tehnologiilor informației și comunicațiilor; Obiectiv tematic 3. Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii.
<i>OS2. Dezvoltarea complexă urbană integrată, ecologică, cu conexiuni durabile și accesibilitate multimodală flexibilă la spațiul economic național și internațional</i>	Axa prioritară 3. Îmbunătățirea accesibilității și mobilității într-o regiune conectată intern și internațional	<i>Implementarea unui sistem de transport durabil și eficient, care să conducă la o dezvoltare echilibrată a tuturor modurilor de transport în concordanță cu cerințele economice, sociale și de mediu.</i>	Obiectiv tematic 7. Promovarea sistemelor de transport durabile și eliminarea blocajelor din cadrul infrastructurilor rețelelor majore

Obiectivele strategice	Axele prioritare	Obiectivele axelor prioritare	Obiectivele tematice relevante Europa 2020
<p>OS3. Realizarea unui portofoliu integrat de servicii de susținere eficientă și oportună a capacităților economice, operaționale, de resurse umane, utilitare și sociale ale polului urban Deva</p>	<p>Axa Prioritară 4. Dezvoltarea capitalului uman și creșterea calității serviciilor în sectoarele educație, sănătate și servicii sociale.</p>	<p><i>Dezvoltarea capitalului uman din regiune prin creșterea gradului de ocupare a forței de muncă, incluziune socială și acces crescut la educație și la servicii de sănătate și sociale de calitate.</i></p>	<p>Obiectiv tematic 8. Promovarea ocupării forței de muncă și sprijinirea mobilității forței de muncă; Obiectiv tematic 9. Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei; Obiectiv tematic 10. Investițiile în educație, competențe și învățare pe tot parcursul vieții;</p>
<p>OS4. Optimizarea calității factorilor de mediu și a eficienței energetice prin creșterea sustenabilă, promovarea energiilor regenerabile și management proactiv al situațiilor de risc</p>	<p>Axa prioritară 5. Promovarea creșterii sustenabile prin optimizarea calității factorilor de mediu, creșterea eficienței energetice alături de valorificarea energiilor regenerabile și printr-un management proactiv al situațiilor de risc.</p>	<p><i>Regiunea Vest să devină o regiune cu un mediu natural și antropic sănătos, cu un stil de viață bazat pe eficiență energetică și capabilă să răspundă proactiv la situațiile de risc.</i></p>	<p>Obiectiv tematic 4: Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon în toate sectoarele; Obiectivul tematic 5: Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor; Obiectivul tematic 6: Protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor.</p>

Obiectivele strategice	Axele prioritare	Obiectivele axelor prioritare	Obiectivele tematice relevante Europa 2020
<p>OS5. Potențarea economică și socială a localităților rurale prin abordarea integrată a acestora, axată pe susținerea elementelor de complementaritate cu mediul urban.</p>	<p>Axa prioritară 6: Încurajarea dezvoltării particularităților specifice comunităților urbane și rurale.</p>	<p><i>Diminuarea disparităților regionale prin dezvoltarea integrată și echitabilă a zonelor urbane și rurale, în context transfrontalier.</i></p>	<p>Obiectiv tematic 3. Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii, a sectorului agricol (în cazul FEADR) și a sectorului pescuitului și acvaculturii (pentru EMFF);</p> <p>Obiectiv tematic 7. Promovarea sistemelor de transport durabile și eliminarea blocajelor din cadrul infrastructurii de transport;</p> <p>Obiectiv tematic 8. Promovarea ocupării forței de muncă și sprijinirea mobilității forței de muncă;</p> <p>Obiectiv tematic 9. Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei;</p>
<p>OS6. Realizarea nodului convergent turistic Deva, prin valorificarea integrată, inteligentă și durabilă a potențialului turistic și cultural, propriu și zonal</p>	<p>Axa prioritară 6. - Domeniul de intervenție 6.3. Creșterea gradului de acces la cultură și agrement.-</p>	<p>-----</p>	<p>Obiectiv tematic 3. Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii.</p> <p>Obiectivul tematic 6: Protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor.</p> <p>Obiectiv tematic 8. Promovarea ocupării forței de muncă și sprijinirea mobilității forței de muncă;</p> <p>Obiectiv tematic 9. Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei;</p>
<p>OS7. Modernizarea managementului și administrației publice locale la nivelul standardelor europene</p>	<p>Axa prioritară 7. Dezvoltarea capacității administrative regionale</p>	<p><i>Îmbunătățirea capacității instituționale</i></p>	<p>Obiectiv tematic 11. Consolidarea capacității instituționale și o administrație publică eficientă.</p>

10.4. Domenii de intervenție prioritare

Portofoliul de proiecte prevăzut pentru aplicarea **Strategiei pentru dezvoltare durabilă a Municipiului Deva în perioada 2014-2020** a fost stabilit cu respectarea următoarelor **cerințe**:

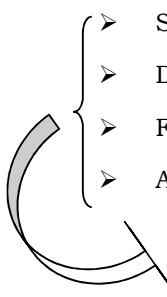
- ✓ Să deservească atingerii scopului aferent viziunii strategice a Municipiului Deva în perspectiva anilor 2020;
- ✓ Să utilizeze la potențial maxim și în mod oportun facilitățile de investiții eficiente identificate prin elementele de tipul „Oportunităților” reliefate prin analiza SWOT realizată pe domenii specifice relevante;
- ✓ Să producă efecte durabile în timp și să permită dezvoltarea /modernizarea facilă și flexibilă, în perspectiva unor necesități suplimentare apărute ulterior și/sau cerințe noi impuse de noile condiții tehnologice evidențiate pe parcurs;
- ✓ Să conducă la completarea setului de cerințe deficitare pentru statutul de localitate de rangul II (Tabelul 10.2);
- ✓ Să satisfacă acoperirea unei nevoi actuale reale, stringente, conform rezultatelor de categoria „Puncte slabe” rezultate cu ocazia analizei SWOT;
- ✓ Să amelioreze/elimine condițiile favorizante de manifestare viitoare a unor elemente de categoria „Amenințări” rezultate cu ocazia analizei SWOT;
- ✓ Să producă efecte reale, de maximizare / minimizare (după caz) a setului de criterii cantitativi de eficiență definiți pentru fiecare proiect în parte;
- ✓ Consultarea reprezentanților abilitați ai tuturor unităților administrative teritoriale din aria de responsabilitate a zonei municipale Deva;
- ✓ Să vizeze un spectru cât mai larg de beneficiari direcți/indirecți ai rezultatelor obținute în urma implementării proiectului respectiv;
- ✓ Să satisfacă restricțiile impuse de respectarea criteriilor de mediu aplicabile și, dacă este posibil, să contribuie la potențarea factorilor calitativi de mediu;
- ✓ Să se bazeze pe o atitudine anticipativă și comprehensivă privind evidențierea ex-ante a factorilor de risc, cu minimizarea acestora pe cât de mult posibil;
- ✓ Să conducă la completarea setului de valențe de potențare a prestigiului municipiului și crearea unor elemente de specificitate locală.

Pornind de la definirea domeniilor de intervenție prioritare, setul acestora a fost completat în continuare cu alte domenii de intervenție, prin care să se faciliteze satisfacerea cerințelor enunțate privind stabilirea portofoliului de proiecte vizate prin *Strategia pentru dezvoltare durabilă a Municipiului Deva în perioada 2014-2020*.

Unul din criteriile avut permanent în vedere la elaborarea acestei strategii se referă la maximizarea atragerii de fonduri europene și optimizarea rezultatelor socio-economice ale investițiilor planificate, în condițiile unei dezvoltări durabile.

Acest deziderat presupune oferirea prin Strategie a unor răspunsuri materializate prin obiectivele de investiții vizate, orientate permanent spre:

-
- Satisfacerea nevoilor specifice de dezvoltare, actuale și viitoare;
 - Definirea avantajelor competitive de promovat prin investițiile viitoare;
 - Fructificarea potențialului economic, social și geografic al Municipiului;
 - Abordarea prin prisma priorităților de dezvoltare teritorială;
- ⇒ **Maximizarea atragerii de fonduri europene și optimizarea rezultatelor** socio-economice ale investițiilor planificate.

De asemenea, consultarea largă a comunității beneficiare a rezultatelor care se obțin prin aplicarea Strategiei și a specialiștilor din cadrul mediului socio-economic al municipiului constituie garanția stabilirii unei traiectorii viitoare de dezvoltare prin care setul de cerințe explicite este completat cu cel al cerințelor și dezideratelor implicite pentru generația actuală și perspective pe termen mediu și lung.

Un instrument deosebit de util în procesul de consultare a fost reprezentat de punerea la dispoziția factorilor interesați în elaborarea și implementarea Strategiei a unor seturi de acțiuni orientative, aferente obiectivelor strategice definite, în concordanță cu obiectivele prioritare la nivelul structurilor coordonatoare europene, naționale și regionale.

Furnizarea acțiunilor orientative a avut în vedere satisfacerea următoarelor **cerințe**:

- ⇒ *Informarea largă* asupra oportunităților de finanțare din perioada de programare vizată, având în vedere faptul că **acțiunile orientative sunt generatoare de proiecte**;
- ⇒ Definirea unui *sistem de referință comun*, prin care să se faciliteze comunicarea și cooperarea dintre structurile eterogene implicate în etapa de fundamentare a strategiei;
- ⇒ Asigurarea ex-ante a unui *cadru unitar de definire a portofoliului de proiecte*;
- ⇒ *Acoperirea relativ omogenă cu proiecte* a tuturor obiectivelor strategice viitoare vizate;
- ⇒ Orientarea în timp oportun spre *noua modalitate preconizată de definire a programelor operaționale de finanțare*, deoarece perioada de elaborare a strategiei a corespuns unei perioade de tranziție din acest punct de vedere.

*Elementele și nivelul de dotare al localităților urbane de rangul II
cu evidențierea elementelor deficitare (Municipiul Deva)*

Tabel 10.2

<i>Caracteristica</i>	<i>Nivelul de dezvoltare</i>
Populație	<ul style="list-style-type: none"> ❖ de la circa 50.000 la circa 200.000 de locuitori; ❖ zona de influență: circa 200.000—500.000 de locuitori
Rază de servire	<ul style="list-style-type: none"> ❖ circa 60—80 km;
Accesul la căile de comunicație	<ul style="list-style-type: none"> ❖ acces direct la cel puțin două sisteme majore de căi de comunicație (traseu de cale ferată principală, drumuri naționale ce tranzitează sau pornesc din acel loc, eventual aeroport, porturi și/sau gări fluviale);
Funcțiuni economice	<ul style="list-style-type: none"> ❖ capacități de producție diversificate din sectorul secundar și al serviciilor productive, social-culturale și informative cu rază de servire prioritar județeană;
Nivel de dotare-echipare	<ul style="list-style-type: none"> ❖ instituții de decizie politică, administrativă, juridică de importanță județeană; ❖ sedii ale administrației publice locale; sedii de servicii descentralizate în teritoriu ale ministerelor și ale altor organe centrale neguvernamentale; sedii de partid, de sindicat, sedii ale organizațiilor neguvernamentale; judecătoria, tribunale, procuratură, parchet și alte instituții juridice;
Educație, cercetare științifică	<ul style="list-style-type: none"> ❖ institute de învățământ superior sau filiale ale acestora, colegii, institute sau filiale ale unor institute naționale de cercetare;
Sănătate, asistență socială	<ul style="list-style-type: none"> ❖ spital clinic universitar sau spital general, spitale de specialitate, stație de salvare județeană, asistență de specialitate (boli cronice, persoane cu handicap, recuperare funcțională, centre psihiatrice), cămine de bătrâni, centre de recuperare, orfelinate etc.;
Cultură	<ul style="list-style-type: none"> ❖ case de cultură cu săli de spectacol, eventual teatre, săli de concert, de expoziție, de conferințe, săli polivalente, cluburi, muzee, biblioteci, edituri, tipografii etc.;
Comerț, servicii comerciale prestate populației și agenților economici	<ul style="list-style-type: none"> ❖ centre comerciale, camere de comerț, centre de afaceri, burse de valori și de mărfuri, magazine specializate pentru vânzări cu ridicata și cu amănuntul, magazine de prezentare, servicii diversificate de înaltă calitate; ❖ posibilități de organizare a unor târguri importante;
Turism	<ul style="list-style-type: none"> ❖ hoteluri de 3 stele cu cel puțin 200 de locuri;
Mass-media	<ul style="list-style-type: none"> ❖ mass-media județeană (posturi de radio și de televiziune), publicații cotidiene sau periodice;
Finanțe, bănci, asigurări	<ul style="list-style-type: none"> ❖ sucursale sau filiale ale unităților financiar-bancare și de asigurări;

<i>Caracteristica</i>	<i>Nivelul de dezvoltare</i>
Sport, agrement	❖ zone de recreare și de agrement , grădini zoologice, săli de competiții sportive de nivel național/ regional , județean, stadioane și alte dotări diversificate pentru petrecerea timpului liber și sport (săli polivalente, terenuri de sport, piscine, eventual patinoare artificiale etc.);
Protecția mediului	❖ agenții de protecție a mediului și servicii dotate cu echipamente specifice pentru menținerea unui mediu de calitate și a igienei urbane; ❖ alimentare cu apă și canalizare: rețele de alimentare cu apă, sistem colector de canalizare, stație de epurare;
Culte	❖ lăcașuri de cult, episcopii, sedii eparhiale, vicariate, subcentre ale cultelor autorizate
Transport/ comunicații	❖ gări, autogări, transport în comun, centrale telefonice automate, fax, poștă etc;
Ordine, securitate	❖ instituții specifice cerințelor la nivel județean.

Domeniile de intervenție prioritare, care includ și domeniile prioritare conform cerințelor documentelor de planificare elaborate la nivelul Regiunii Vest pentru perioada 2014-2020, sunt menționate în tabelul următor (Tabel 10.3).

Domeniile de intervenție prioritare ale obiectivelor strategice
 - Strategia pentru dezvoltare durabilă a Municipiului Deva în perioada 2014-2020-

Tabel 10.3

<i>Obiective strategice</i>	<i>Domeniile de intervenție prioritare</i>	<i>Obiective specifice</i>
OS1. Dezvoltarea unei economii moderne, bazată pe industrii și tehnologii novatoare, performante și creative	Domeniul de intervenție 1.1. Dezvoltarea infrastructurii și a capacităților de cercetare-dezvoltare-inovare.	<i>Creșterea capacității de cercetare și inovare</i>
	Domeniul de intervenție 1.2. Promovarea investițiilor și parteneriatelor în CDI, dezvoltarea de legături sinergice între întreprinderi, centrele de CDI și învățământul superior.	<i>Transformarea rezultatelor cercetării în afaceri de succes și creșterea cooperării între actorii locali și regionali responsabili pentru cercetare, dezvoltare tehnologică, inovare și dezvoltarea afacerilor.</i>
	Domeniul de intervenție 1.3. Susținerea specializării inteligente pentru o economie competitivă.	<i>Îmbunătățirea accesului la servicii de sprijin specifice pentru întreprinderile din sectoarele cheie, pentru a favoriza dezvoltarea lor.</i>
	Domeniul de intervenție 1.4. Crearea de noi oportunități și resurse pentru creșterea economică.	<i>Crearea unui mediu de afaceri dinamic, cu firme competitive la nivel intern și internațional.</i>
	Domeniul de intervenție 1.5. Consolidarea și diversificarea structurilor și serviciilor suport pentru afaceri.	<i>Coordonarea și specializarea structurilor suport pentru afaceri și dezvoltarea portofoliului de servicii pentru întreprinderi.</i>
	Domeniul de intervenție 1.6. Decontaminarea site-urilor industriale și a terenurilor poluate și neutilizate, precum și pregătirea pentru noi activități.	<i>Reabilitarea fostelor situri industriale și dezvoltarea de noi structuri economico-sociale.</i>
	Domeniul de intervenție 1.7. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de comunicații, promovarea celor mai moderne și eficiente soluții privind tehnologia informației.	<i>Valorificarea la maxim a potențialului TIC existent.</i>

Obiective strategice	Domeniile de intervenție prioritare	Obiective specifice
<p>OS2. Dezvoltarea complexă urbană integrată, ecologică, cu conexiuni durabile și accesibilitate multimodală flexibilă la spațiul economic național și internațional</p>	<p>Domeniul de intervenție 2.1. Susținerea dezvoltării și modernizării infrastructurii de interes local, județean, național și internațional aferentă rețelelor TEN-T.</p>	<p><i>Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de interes național și regional, cu prioritate pe axele TEN-T care să pună baza unui transfer eficient între modurile de transport.</i></p>
	<p>Domeniul de intervenție 2.2. Dezvoltarea infrastructurilor de transport cu rol de artere suport pentru rețelele TEN-T și racordarea Municipiului Deva la aceste rețele.</p>	<p><i>Conectivitate îmbunătățită între localități și principalele coridoare europene de transport.</i></p>
	<p>Domeniul de intervenție 2.3. Reabilitarea și modernizarea sistemului de transport printr-o abordare integrată la nivel regional.</p>	<p><i>Reducerea semnificativă a timpilor de parcurs, îmbunătățirea siguranței și a calității serviciilor de transport, precum și integrarea municipiului Deva în coridorul interoperabil „E” de marfă.</i></p>
	<p>Domeniul de intervenție 2.4. Dezvoltare urbană integrată, modernă și durabilă.</p>	<p><i>Creșterea rolului și funcțiilor municipiului Deva, astfel încât să ofere toate facilitățile necesare pentru a asigura condiții superioare de viață locuitorilor.</i></p>
	<p>Domeniul de intervenție 2.5. Valorificarea oportunităților transfrontaliere regionale.</p>	<p><i>Întărirea legăturilor și cooperării din zona transfrontalieră cu scopul de a genera o dezvoltare social-economică sustenabilă.</i></p>
<p>OS3. Realizarea unui portofoliu integrat de servicii de susținere eficientă și oportună a capacităților economice, operaționale, de resurse umane, utilitare și sociale ale polului urban Deva</p>	<p>Domeniul de intervenție 3.1. Modernizarea și eficientizarea sistemului și infrastructurii educaționale și de formare profesională.</p>	<p><i>Creșterea participării populației la educație și asigurarea unui proces educațional modern și de calitate, capabil să asigure resurse umane pregătite pentru piața muncii.</i></p>
	<p>Domeniul de intervenție 3.2. Dezvoltarea de programe și servicii flexibile cu impact pe piața muncii.</p>	<p><i>Crearea unei piețe a forței de muncă moderne, flexibile și inclusive, precum și pregătirea resurselor umane pentru modificări structurale.</i></p>
	<p>Domeniul de intervenție 3.3. Sprijinirea incluziunii sociale a categoriilor defavorizate și diminuarea riscului de sărăcie.</p>	<p><i>Creșterea calității vieții grupurilor vulnerabile și persoanelor din comunitățile defavorizate și asigurarea accesului la servicii sociale de calitate, adaptate nevoilor beneficiarilor.</i></p>

<i>Obiective strategice</i>	<i>Domeniile de intervenție prioritare</i>	<i>Obiective specifice</i>
	Domeniul de intervenție 3.4. Îmbunătățirea accesului populației la servicii medicale de calitate.	<i>Crearea unui sistem medical eficient, care funcționează în favoarea pacienților, contribuind la îmbunătățirea stării de sănătate a populației.</i>
OS4. Optimizarea calității factorilor de mediu și a eficienței energetice prin creșterea sustenabilă, promovarea energiei regenerabile și management proactiv al situațiilor de risc	Domeniul de intervenție 4.1. Îmbunătățirea calității factorilor de confort, mediu și eficiență energetică.	<i>Îmbunătățirea accesului populației la servicii publice și edilitare de calitate prin dezvoltarea și extinderea infrastructurii de producere, transport termoficare, preparare, distribuție și furnizare agent termic încălzire și apă caldă de consum, precum și alimentare, epurare, reciclare și valorificare deșeuri.</i>
	Domeniul de intervenție 4.2. Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor.	<i>Îmbunătățirea confortului termic și scăderea costurilor cu energia (încălzire – răcire iluminat) în clădirile instituțiilor publice (sedii primăriei, instituții de învățământ, spitale, instituții de cultură etc.) și de locuințe (noi și istorice) prin creșterea eficienței energetice și implementarea de sisteme inteligente de monitorizare și control.</i>
	Domeniul de intervenție 4.3. Diversificarea utilizării și valorificarea eficientă a resurselor regenerabile de energie.	<i>Valorificarea locală a resurselor regenerabile în vederea creerii de energie sau suplimentării necesarului de energie deja produs din surse convenționale și utilizarea acestora în vederea reducerii costurilor, creșterii nivelului de trai și stimulării activității economice și turistice.</i>
	Domeniul de intervenție 4.4. Protejarea biodiversității și promovarea integrată a serviciilor ecosistemelor.	<i>Protejarea și conservarea biodiversității față de presiunea antropică și valorificarea turistică într-o manieră sustenabilă a zonelor protejate.</i>
	Domeniul de intervenție 4.5. Managementul integrat și diminuarea vulnerabilității populației la situațiile de risc.	<i>Îmbunătățirea capacității de previziune și intervenție în situațiile de risc climatic și de mediu, prin utilizarea de tehnologii moderne de analiză, semnalizare, monitorizare, investiții în infrastructura de protecție, acces și tehnică de intervenție.</i>

<i>Obiective strategice</i>	<i>Domeniile de intervenție prioritare</i>	<i>Obiective specifice</i>
<i>OS5. Potențarea economică și socială a localităților rurale prin abordarea integrată a acestora, axată pe susținerea elementelor de complementaritate cu mediul urban.</i>	Domeniul de intervenție 5.1. Modernizarea și dezvoltarea spațiului rural.	<i>Creșterea atractivității zonelor rurale din regiune / îmbunătățirea calității vieții din spațiul rural și reducerea disparităților de dezvoltare economică și socială față de mediul urban.</i>
<i>OS6. Realizarea nodului convergent turistic Deva, prin valorificarea integrată, inteligentă și durabilă a potențialului turistic și cultural, propriu și zonal</i>	Domeniul de intervenție 6.1. Dezvoltarea și reabilitarea facilităților culturale, de turism și agrement.	Promovarea culturii în toate domeniile din municipiu și oferirea unor game largi de facilități de petrecere a timpului liber
<i>OS7. Modernizarea managementului și administrației publice locale la nivelul standardelor europene</i>	Domeniul de intervenție 7.1. Realizarea unui sistem modern și eficient de instituții și servicii publice.	Îmbunătățirea capacității instituționale.
	Domeniul major de intervenție 7.2. Dezvoltarea flexibilă și oportună a cadrului instituțional de administrație publică locală.	Crearea mecanismelor și a unui cadru instituțional corelat cu realitățile și necesitățile regionale, care să sprijine atingerea obiectivelor regionale de dezvoltare.

Obiectivele strategice și domeniile de intervenție prioritare astfel definite facilitează structurarea portofoliului de proiecte cu respectarea cerințelor aferente următoarelor **concepte vizate** de proiectele alocate prin planul strategic:

- ✓ C1 - Economie durabilă modernă
- ✓ C2 - Smart city
- ✓ C3 - Regenerare urbană
- ✓ C4 - Transport public inteligent intermodal
- ✓ C5 - Servicii sociale echitabile și dezvoltarea capitalului uman
- ✓ C6 - Viață cotidiană activă și echilibrată

Congruența acestor concepte cu obiectivele strategice se realizează conform schemei de corespondență prezentată în continuare (Tabel 10.4).

Congruența conceptelor vizate cu obiectivele strategice

Tabel 10.4

Concepte vizate	C1	C2	C3	C4	C5	C6
Obiective strategice	OS1 OS2,OS5 OS7	OS2 OS1,OS5 OS7	OS4 OS1,OS2 OS5,OS7	OS2 OS1,OS5 OS7	OS3 OS1,OS2 OS5,OS7	OS6 OS2,OS3 OS5,OS7
Domenii de intervenție prioritare	DMI 1.1÷1.7 DMI 2.1÷2.3 DMI 5.1	DMI2.4 DMI 1.1÷1.7 DMI 2.1÷2.3 DMI 5.1	DMI 4.1÷4.4 DMI 1.1÷1.2,1.7 DMI 2.1÷2.3 DMI 5.1	DMI 2.1÷2.3 DMI 1.1÷1.2 DMI 5.1	DMI 3.1÷3.4 DMI 1.7 DMI 2.1÷2.3 DMI 5.1	DMI 6.1 DMI 2.1÷2.3,2.5 DMI 3.3 DMI5.1

Pe poziția superioară a obiectivelor strategice se situează acele obiective care au un impact nemijlocit asupra conceptelor vizate. Obiectivele C5 și C7, prin modul de definire al acestora, participă sau influențează întregul ansamblu al conceptelor vizate.

Convergența conceptelor vizate este direcționată spre un concept unic, integrator, căruia îi este subordonată strategia viitoare: *creșterea calității vieții*. Deci noua fază de dezvoltare va pune accentul pe conceptul de calitate a vieții. Dezvoltarea infrastructurii, a facilităților și serviciilor puse la dispoziția cetățenilor municipiului Deva vor conduce la configurarea unei comunități dinamice, prospere, cu un nivel de viață ridicat, comparabil cu cel al marilor orașe europene. Acest lucru este posibil numai printr-o economie și servicii durabile și moderne, bazate pe inteligență, antreprenoriat și creativitate.

Se oferă astfel un răspuns care satisface atât așteptările populației, evidențiate prin rezultatele studiului sociologic realizat, cât și cerințele explicite sau implicite ale documentelor programatice de fundamentare strategică elaborate la nivel european, național, regional și județean.

11. Planul strategic

11.1. Viziunea și misiunea strategică

Viziunea strategică Deva 2020 este:

„Ne propunem să fim un reper al eficienței, coerenței actului decizional și transparenței administrative, să susținem crearea unei comunități active și dinamice, să atragem investiții și să generăm proiecte de importanță strategică pentru oraș și cetățeni, și toate acestea să conducă la CREȘTEREA CALITĂȚII VIEȚII în MUNICIPIUL DEVA.”

Pentru elaborarea viziunii de dezvoltare s-a avut în vedere proiecția dezvoltării viitoare a localității prin prisma așteptărilor tuturor categoriilor de factori beneficiari și/sau cu impact direct asupra direcției și intensității de dezvoltare a ansamblului resurselor umane și facilităților operaționale prin care se consolidează potențialul de creștere a calității vieții în municipiul Deva.

De asemenea, concomitent cu relevanța viziunii definite, un aspect deosebit de important a fost reprezentat de consistența și caracterul multidimensional, integrator al acesteia. Astfel, *calitatea vieții* este un indicator complex, care exprimă percepția individului despre existența sa în contextul culturii și a sistemului de valori în care trăiește.

Conceptul de calitate a vieții este considerat cel mai multidisciplinar termen aflat în uzul curent. Una din definițiile cuprinzătoare ale acestui termen pleacă de la premisa că acest concept nu poate fi separat de elementele care îl determină și îl definesc în același timp: bunăstarea, dezvoltarea umană, capitalul social, calitatea societății, excluderea/incluziunea socială, etc.

Astfel, **calitatea vieții** este definită ca:

“ansamblul elementelor care se referă la condițiile fizice, starea economică, socială, culturală, politică, de sănătate etc. în care trăiesc oamenii, conținutul și natura activităților pe care aceștia le desfășoară, caracteristicile relațiilor și procesele sociale la care participă, bunurile și serviciile la care au acces, modelele de consum adoptate, stilurile de viață, evaluarea împrejurărilor și rezultatele activităților desfășurate, stările subiective de satisfacție/insatisfacție, fericire, frustrare etc.”

Ca urmare, viziunea propusă reprezintă un deziderat ambițios, prin care se armonizează întregul spectru de cerințe și condiții prin care să se mobilizeze aspirațiile și resursele municipiului spre o dezvoltare integrată durabilă, inteligentă, competitivă.

Misiunea prin care să se materializeze viziunea la nivelul anilor 2020, limita orizontului de planificare al strategiei actuale, este deosebit de dificilă, și aceasta poate fi îndeplinită numai prin efectul sinergic al implicării tuturor factorilor mediului social, economic și instituțional ai municipiului Deva.

Comunitățile din aria administrativă a municipiului Deva își identifică și își definesc împreună drumul de dezvoltare viitoare, orientate spre atingerea performanței de a fi cetățeni ai unei localități prospere, atractive pentru a trăi, a investi și a munci.

În acest context, rolul administrației locale este de a propune și a asigura cadrul de armonizare a aspirațiilor și posibilităților actuale pentru definirea și, ulterior, punerea în practică a planurilor și strategiilor concepute în parteneriat, de a contribui și utiliza eficient resursele financiare și umane în asistarea comunităților, precum și de a atrage noi resurse. De aici imperativul cooperării permanente cu toți cei care pot și vor să influențeze traiectoria ascendentă a eficienței și performanței în drumul nostru spre viitor. Iar toate acestea să fie realizate în condiții de transparență și deschidere totală.

Datorită caracterului dinamic al factorilor și condițiilor definatorii la un moment dat pentru mediul socio-economic, considerăm că abordarea noastră privind misiunea viitoare este necesar să fie, de asemenea, dinamică, flexibilă, conexată puternic la mediul intern și extern de manifestare a vieții comunității.

Misiunea strategică Deva 2020 este:

„Identificarea dinamică și flexibilă a tuturor cerințelor și oportunităților de acțiuni și investiții inteligente, durabile și competitive, prin care să se maximizeze utilizarea eficientă a întregului potențial uman, economic și natural de care dispune localitatea la un moment dat, pentru dezvoltarea unei comunități puternice, motivate și coezive.”

Viziunea și misiunea furnizează cetățenilor, mediului de afaceri, dar și administrației locale, o proiecție clară despre ceea ce ce și când trebuie făcut, precum și a modului cum trebuie gospodărite resursele existente. Din acest motiv, pentru elaborarea viziunii de dezvoltare au fost consultați toți factorii implicați, astfel încât aceasta să beneficieze de expertiza tuturor sectoarelor de activitate participante la viața comunității și să se înscrie pe o direcție de dezvoltare novatoare, corectă, viabilă și performantă.

Oferirea prin viziune a unei răspuns adecvat aspirațiilor multiple ale comunității și celor interesați de aspectele economice zonale, prin identificarea și implementarea unei orientări consimțite de marea majoritate a acestora, conferă atribute motivatoare și șanse reale pentru stabilirea și îndeplinirea unor obiective viitoare comune.

În cadrul consultărilor care au avut loc pentru definirea viziunii strategice a municipiului Deva, au fost angajate toate categoriile de factori interesați în dezvoltarea viitoare a localității, respectiv indivizi, grupuri omogene sau instituții care pot influența definirea sau dezvoltarea unei anumite politici, ori care pot fi afectați de aceasta. A fost

avută în vedere acoperirea întregului spectru al persoanelor (cetățenilor) și instituțiilor reprezentative, a grupurilor specifice sau categoriilor de persoane, cu participarea tuturor departamentelor administrației locale.

Populația este principalul beneficiar și acționar al *Strategiei pentru dezvoltare durabilă a municipiului Deva în perioada 2014-2020*, atât datorită numeroaselor domenii în care vor avea beneficii în urma acestei strategii, cât și datorită capacității de a influența o serie de resurse esențiale pentru implementarea acesteia. Cunoașterea opiniei populației a fost posibilă prin studiul sociologic desfășurat în etapa de fundamentare a strategiei pentru dezvoltare durabilă. Detalii privind modul de organizare a studiului sociologic vor fi prezentate în secțiunea următoare, referitoare la etapele procesului de planificare.

Un alt factor cheie este reprezentat de mediul de afaceri. Asigurarea unui cadru adecvat al discuțiilor desfășurate în acest scop a fost posibilă prin sprijinul acordat de *Camera de Comerț și Industrie a Județului Hunedoara*. Interesul principal al antreprenorilor locali este de a fi identificată o direcție strategică viitoare prin care să se asigure revigorarea mediului de afaceri și crearea de oportunități noi pentru asigurarea unui mediu de afaceri competitiv, cu performanțe de nivel european.

Mediul de afaceri joacă un rol cheie în Strategia de dezvoltare a municipiului și datorită capacității de a mobiliza anumite resurse financiare pentru implementarea planurilor de acțiune propuse de comun acord. O serie de acțiuni se pot realiza prin parteneriate de tip public-privat, autoritățile publice locale neavând capacitatea de a le implementa numai prin resurse proprii. Se obțin astfel avantaje deosebite pentru partenerii implicați în acțiunile viitoare comune, aceste beneficii fiind în final un element potențator la nivelul municipiului și al locuitorilor acestuia, cu efecte imediate sau de durată.

Un factor deosebit de important în implementarea *Strategiei pentru dezvoltare durabilă a municipiului Deva în perioada 2014-2020* este Consiliul Județean, prin punerea de acord cu autoritățile publice locale asupra unor proiecte majore care să fie dezvoltate în perioada următoare, cu includerea unor astfel de proiecte în cadrul strategiei județene. De asemenea, o serie de resurse și instrumente financiare și de impozitare pot constitui factori de impact prin contextul de dezvoltare imprimat pentru perioada strategică vizată.

Consiliul Județean are în subordinea sa o serie de instituții cu rol deosebit asupra vieții cotidiene a locuitorilor municipiului Deva, cu impact esențial pentru definirea și configurarea unor elemente operaționale sau utilitare esențiale pentru mediul social, economic, ambiental și cultural al localității. Dintre acestea amintim:

- ❖ Centrul Cultural „Drăgan Muntean”
- ❖ Muzeul Civilizației Dacice și Romane Hunedoara-Deva;
- ❖ Biblioteca Județeană 'Ovid Densusianu' Hunedoara-Deva;
- ❖ Teatrul de Artă Deva;
- ❖ Ansamblul Profesionist "Drăgan Muntean" pentru promovarea Culturii Tradiționale Hunedoara;
- ❖ Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Hunedoara;
- ❖ Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului a Județului Hunedoara;

- ❖ S.C. ApaProd S.A. Deva;
- ❖ S.C. Compania Județeană de Turism Hunedoara S.A. Deva;
- ❖ Serviciul Public Județean Salvamont;
- ❖ Agenția de Dezvoltare Economico-Socială a Județului Hunedoara;
- ❖ Direcția Publică Comunitară de Evidență a Persoanelor Hunedoara;
- ❖ Camera Agricolă Județeană Hunedoara.

Instituția Prefectului, în calitate de reprezentant al Guvernului pe plan local, asigură legătura operativă dintre fiecare minister și organ al administrației publice centrale din subordinea Guvernului cu serviciul public deconcentrat din subordinea acestuia. Mai mult, la acest nivel se poate acționa pentru definirea în cadrul Programului de guvernare a unor proiecte care să contribuie la susținerea sau potențarea celor definite la nivel local.

În municipiul Deva își au sediul mai multe servicii publice deconcentrate ale ministerelor și ale celorlalte organe ale administrației publice centrale din unitățile administrativ-teritoriale, cum sunt: Direcția de Sănătate Publică Județeană; Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național; Comisariatul Județean pentru Protecția Consumatorilor; Direcția Județeană de Muncă și Protecție Socială; Casa de Pensii Județeană; Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă; Direcția Județeană pentru Sport; Direcția Județeană pentru Tineret; Direcția Județeană pentru Accize și Operațiuni; Secția Județeană a Gărzii Financiare; Direcția Județeană pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală etc.

Aceste servicii reprezintă un alt factor important în definirea și aplicarea *Strategiei pentru dezvoltare durabilă a municipiului Deva în perioada 2014-2020*, principala modalitate prin care pot influența dezvoltarea municipiului fiind prin parteneriate cu autoritățile publice locale, precum și prin furnizarea de informații privind situația din municipiul Deva și a necesităților de dezvoltare identificate pe fiecare domeniu de responsabilitate în parte.

Instituțiile publice de cultură reprezintă un alt factor interesat în strategia de dezvoltare. Astfel, în cadrul etapei de fundamentare a strategiei, specialiștii din cadrul Centrului Cultural “Mihai Drăgan” și ai Muzeului Civilizației Dacice și Romane Hunedoara-Deva au contribuit prin furnizarea unor date și informații specifice domeniului de activitate, precum și prin identificarea unor obiective și modalități de sprijin reciproc în cadrul unor acțiuni concrete, cu impact asupra vieții culturale și turistice a municipiului și împrejurimilor acestuia.

Și instituțiile publice de sănătate vor avea o serie de beneficii în urma implementării strategiei, aceasta presupunând dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de sănătate în scopul îmbunătățirii serviciilor de sănătate. Mai mult, se oferă în viitor perspective largi de sprijin a dezvoltării municipale, prin participarea la proiecte de cercetare inovatoare.

Municipiul Deva dispune de o serie de organizațiile non-guvernamentale, care au fost deja enunțate la analiza modului de acordare a asistenței sociale în cadrul municipiului. Mai mult, având în vedere importanța deosebită a acestor organizații, în cadrul Primăriei Municipiului Deva funcționează un compartiment cu competența specială, *Compartimentul programe sociale, relația cu ONG*.

Contribuția ONG-urilor la viața socială a localității Deva este deosebit de importantă, iar definirea în viitor a unor parteneriate cu autoritățile publice locale este

facilitată de oportunitățile oferite de dezvoltarea unor proiecte finanțate prin fonduri nerambursabile. Prin natura activităților desfășurate, însă, ONG-urile pot contribui și la dezvoltarea altor sectoare.

Mass-media este un factor deosebit de important pentru influența și aria largă de impact pe care o are asupra formării sau transmiterii opiniei cetățenilor, atragerea investitorilor, cât și pentru a influența creșterea numărului turiștilor interesați de obiectivele din localitate și din proximitatea acesteia. Ca mediator între autoritățile publice locale și populație, mass-media are un rol esențial în influențarea opiniei publice privind oportunitatea și necesitatea investițiilor preconizate din municipiu.

Un factor indus este reprezentat de colectivitatea virtuală a turiștilor care vizitează municipiul. Deși o prezentă temporară în spațiul localității și al împrejurimilor acesteia, turiștii sunt mesageri ai numelui și renumelui acestei localități, prin care se consolidează reputația municipiului. Strategia 2014-2020 va duce la îmbunătățirea promovării și informării turistice, la modernizarea infrastructurii de acces la obiectivele turistice, reabilitarea obiectivelor turistice și amenajarea acestora, dar și la dezvoltarea unor tipuri specifice de turism, conform recomandărilor rezultate din analizele efectuate în acest scop.

11.2. Etapele procesului de planificare

Planificarea strategică este un proces în mai multe etape, prin care comunitatea participă la crearea unei imagini a viitorului propriu în cadrul nou care va fi conferit localității lor, pornind de la condițiile prezente, cu identificarea și definirea căilor de atingere a aceluia viitor. Se realizează astfel imaginea trecerii de la condițiile actuale socio-economice la noul set de condiții, conform proiecției de perspectivă, care să corespundă așteptărilor comunității și a altor factori interesați de dezvoltarea localității.

Documentul final rezultat, strategia de dezvoltare pe termen mediu a comunității respective, deține valențe multiple:

- ✓ Constituie un *document programatic* privind direcțiile strategice de dezvoltare în perioada de planificare vizată;
- ✓ Este un *document de cercetare* privind contextul și potențialul de dezvoltare calitativă a sistemului complex al localității;
- ✓ Reprezintă un *ghid de orientare unitară* a liderilor administrației publice locale, a comunității de afaceri, investitorilor, dar și a comunității civile în ansamblu;
- ✓ Prin punerea în aplicare acționează ca un *instrument de lucru performant* la dispoziția autorităților locale pentru a întări potențialul economic al localității, a îmbunătăți climatul investițional și a crește nivelul general de competitivitate;
- ✓ Reprezintă un *mijloc de coeziune* al instituțiilor și întreprinderilor locale, precum și a antreprenorilor și forței de muncă;
- ✓ Acționează ca un *garant al dezvoltării optime* prin care se sporește încrederea mediului de afaceri în eficiența administrației publice locale și contribuie astfel la stimularea opțiunilor de a investi în zonă;
- ✓ Reprezintă un *document de analiză* detaliată a principalilor parametri de stare ai ariei administrative care constituie obiectul de referință al strategiei elaborate.

Oferirea unui răspuns adecvat acestui demers complex, cu actori care aparțin unor categorii multiple și animați de interese diverse, este posibilă numai în condițiile definirii și transpunerii unui proces complex, care presupune parcurgerea iterativă a mai multor etape.

Este deosebit de important de subliniat faptul că întregul proces s-a desfășurat cu *respectarea setului de cerințe și criterii definite* în capitolele anterioare. Această modalitate de abordare a asigurat condițiile necesare fixării unui sistem de referință coerent cu documentele programatice aplicabile și orientarea permanentă a analizei spre direcțiile prioritare definite, aferente obiectivelor strategice vizate.

De asemenea, este necesară evidențierea *caracterului iterativ al procesului de planificare*, o caracteristică intrinsecă a analizei unor procese complexe de dimensiuni mari. Rezultatele demersurilor/acțiunilor dintr-o anumită etapă sunt strâns conexe de acțiunile celorlalte etape, astfel încât deseori elemente și caracteristici nou apărute la un moment dat conduc la necesitatea unor revizuirii/reformulări în cadrul etapelor implicate.

Ca urmare, etapele principale pe care le vom prezenta nu au respectat o ordine de derulare în timp strict secvențială, ci, funcție de concluziile reieșite din analiza unui anumit aspect, s-a trecut la tratarea simultană, integrată, a unor elemente dependente diverse.

Aspecte și condiționări imperative reies din asigurarea caracterului de *realism, pragmatism și sustenabilitate* a obiectivelor, programelor și proiectelor vizate prin strategie. Aceasta a presupus adoptarea permanentă a unei atitudini responsabile, dincolo de formulările și obiectivele prețioase, fără acoperire în posibilitățile reale existente.

Deși nu este prezentată în mod explicit în conținutul documentului final, cheia succesului a fost situarea permanentă într-un cadru de referință aferent *funcției de dezvoltare a calității*, ceea ce a presupus conectarea permanentă la relevanța sintagmenlor “Ce”, “Când” și “Cum”, tratate din perspectiva *managementului total al calității*.

Principalele etape parcurse în vederea fundamentării și elaborării *Strategiei pentru dezvoltarea durabilă a municipiului Deva în perioada 2014-2020* sunt:

- ⇒ Analiza socio-economică;
- ⇒ Analiza documentelor strategice anterioare;
- ⇒ Sondajul opiniei publice;
- ⇒ Definirea coordonatelor de context strategic;
- ⇒ Stabilirea portofoliului de proiecte;
- ⇒ Consultarea publică.

Rezultatele analizelor efectuate și documentele programatice elaborate au fost sistematizate în conținutul Strategiei în cadrul a **trei secțiuni principale**:

- ⇒ I. Analiza socio-economică;
- ⇒ II. Analiza strategiilor anterioare;
- ⇒ III. Strategia de dezvoltare durabilă.

Prima etapă a procesului de planificare are drept corespondent în cadrul lucrării prima secțiune, analiza socio-economică.

Principalul obiectiv al acestei etape a constat în determinarea parametrilor de stare și a nivelului de dezvoltare al acestora, pentru domeniile majore prin care se configurează mediul de manifestare al tuturor factorilor de interes din cadrul municipiului Deva.

O importanță deosebită a fost acordată în această etapă asigurării caracteristicilor de calitate ale datelor prelevate pentru a fi prelucrate, referitoare la: actualitate, veridicitate, relevanță, credibilitate, consistență etc. Pentru respectarea acestei cerințe, informațiile și datele care au făcut obiectul analizei au fost solicitate de la responsabilii de domenii din cadrul Primăriei municipiului Deva, respectiv de la instituțiile responsabile abilitate.

Datele statistice puse la dispoziție de *Direcția Județeană de Statistică Hunedoara*, aferente *Fișei localității Municipiului Deva*, au constituit un prim set de date de analiză. Aceste date au fost grupate pe domeniile specifice analizate și sunt prezentate în lucrare în cadrul Anexelor 1÷7. În vederea asigurării cerințelor de reprezentativitate a datelor, s-a considerat relevantă folosirea unor serii de timp cu orizont larg.

Instituțiile reprezentative din localitate au sprijinit demersurile de elaborare a Strategiei, atât prin punerea la dispoziție a unor analize/date specifice domeniului specific acestora, cât și prin formularea unor puncte de vedere și sugestii extrem de utile. În acest sens, au fost contactate următoarele instituții abilitate: Camera de Comerț și Industrie a Județului Hunedoara, Centrul Cultural "Mihai Drăgan", Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara, Direcția de Sănătate Publică a Județului Hunedoara, Inspectoratul de Poliție al Județului Hunedoara, Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă, Direcția Județeană pentru Cultură și Patrimoniu Național, Agenția de Protecție a Mediului, Direcția Silvică Hunedoara, S.C. Electrocentrale Deva, S.C. ApaProd S.A.

Responsabilii pe domenii de referință din cadrul Consiliului Local Deva au susținut demersurile de elaborare a Strategiei prin implicarea directă în acest proces și furnizarea de informații relevante, sistematizate, privind demersurile întreprinse la nivel local.

Informațiile analizate au fost structurate pe următoarele problematici/ capitole din lucrare: mediul și infrastructura de mediu; infrastructura și echiparea teritoriului; dezvoltarea urbană; economia municipiului; potențialul turistic și cultural; infrastructura socială. Gruparea pe problematici a avut în vedere respectarea criteriului relevanței analizei și a gradului de determinare reciprocă dintre diversele domenii specifice.

Datorită caracterului eterogen al setului de atribute care concură la definirea potențialului de dezvoltare al municipiului, s-a considerat oportună reliefaarea acestor atribute pe fiecare problematică în parte. De asemenea, atunci când a fost posibil, au fost furnizate analize și date comparative, prin care să fie posibilă creionarea unei imagini de referință a poziției actuale deținute de municipiul Deva într-un context mai larg, cel de nivel județean, regional, național, european.

Rezultatele analizelor de fundamentare a elaborării strategiilor din cadrul Regiunii Vest, efectuate de diverse colective de cercetare, inclusiv din cadrul Băncii Mondiale, au reliefat aspecte importante de avut în vedere și/sau au făcut recomandări prin care să se imprime o traiectorie de dezvoltare unitară la nivelul regiunii. Reperele de coordonare sau cele prin care se stabilesc elemente prioritare au fost reliefate ca punct de plecare al analizei la nivelul Devei în calitate de municipiu reprezentativ al Regiunii Vest.

Rezultatele analizei socio-economice dau o imagine de ansamblu privind resursele actuale de care dispune comunitatea, cu evidențierea pentru fiecare problematică în parte a punctelor tari, punctelor slabe, oportunităților de dezvoltare care trebuie exploatate, precum și a posibilelor riscuri/amenințări care trebuie eliminate/evitate (analiza SWOT).

Analiza strategiilor anterioare a fost impusă de satisfacerea cerinței de continuitate a planificării, cu evitarea ex-ante a momentelor de discontinuitate care ar fi putut apare prin trecerea la implementarea noii strategii. A fost posibilă astfel adoptarea unei atitudini constructive, de continuare a traiectoriei de dezvoltare identificate către o direcție rezultantă a noului mediu socio-economic de manifestare, atât intern cât și extern.

În lucrare sunt evidențiate axele și obiectivele strategice, domeniile de activitate, obiectivele specifice și acțiunile planificate pentru fiecare obiectiv în parte. S-a realizat cu această ocazie și evaluarea de stadiu al implementării pentru acțiunile vizate de documentele strategice elaborate în etapa anterioară. Deși rezultatul acestei analize este destul de laborios, aceasta a fost inclusă în lucrare deoarece constituie un punct de reper edificator privind noua orientare a dezvoltării viitoare a municipiului definită prin *Strategia pentru dezvoltarea durabilă a municipiului Deva în perioada 2014-2020*.

Pe baza analizei riguroase efectuate în această etapă s-a conturat setul actualizat al acțiunilor dovedite eficiente în etapa anterioară în corelație cu acțiunile/proiectele aflate în etapa de implementare și care se situează pe mediana temporară a celor două strategii, precum și inițierea unor acțiuni/proiecte noi care să fie demarate în strategia viitoare.

Sondajul opiniei publice reprezintă un element de importanță majoră în vederea elaborării unui astfel de document strategic. Rezultatele studiului sociologic care a fost realizat în vederea cunoașterii obiective a punctului de vedere al cetățenilor localității au fost prezentate în lucrare în cadrul secțiunii de analiză socio-economică, în conexiune directă cu problematica analizată prin capitolele acestei secțiuni.

Pe lângă aceste elemente de natură concluzivă, referitoare la aprecierea calitativă a unor factori/facilități urbane, a fost urmărită identificarea principalelor priorități de dezvoltare ale orașului din perspectiva locuitorilor. Se oferă astfel o imagine edificatoare asupra aspirațiilor și doleanțelor cetățenilor, care a fost inclusă în capitolul *Context strategic*, fiind unul din reperele de urmărit în definirea traiectoriei și acțiunilor viitoare.

Se asigură astfel condiții favorabile pentru maximizarea gradului de acceptabilitate al populației față de măsurile și acțiunile propuse prin strategie, precum și a gradului de implicare a populației pentru crearea unei societăți civile puternice, un pion esențial în transpunerea deciziilor luate de autoritățile publice la nivel local.

Obiectivele specifice ale studiului au fost:

- ❖ Evaluarea gradului de satisfacție a populației privind următoarele dimensiuni:
 - infrastructura de transport rutier și feroviar
 - servicii utilitare
 - resurse umane și servicii sociale
 - mediul înconjurător
 - dezvoltarea urbană
 - învățământ și activități culturale

- ❖ Analiza gradului de utilizare a mijloacelor de transport din localitate și evaluarea eficienței acestora;
- ❖ Evaluarea nevoilor legate de infrastructura de recreere și pentru activități culturale;
- ❖ Identificarea percepțiilor privind schimbările din ultimii ani în diverse domenii ale vieții sociale, culturale, economice și politice din localitate;
- ❖ Identificarea principalelor priorități de dezvoltare a orașului din perspectiva locuitorilor;
- ❖ Evaluarea gradului general de satisfacție al locuitorilor față de viața comunității Municipiului Deva.

Tipul eșantionului proiectat și realizat a fost probabilistic aleatoriu, pe cote, proporțional cu structura populației pe grupe de vârste și gen. Cu ajutorul bazelor de date ale Institutului Național de Statistică, realizate în urma Recensământului populației din 2011, a fost analizată distribuția populației Municipiului Deva funcție de mai multe criterii, fiind selectate numai criteriile considerate relevante pentru asigurarea reprezentativității statistice a eșantionului studiului și a concordanței cu obiectivele cercetării.

Unul din parametrii evaluați în cadrul sondajului de opinie s-a referit la vechimea în localitate. Distribuția eșantionului selectat pentru sondajul de opinie este relevantă în acest sens, marea majoritate a celor chestionați având calitatea de locuitori ai municipiului de mai mult de 20 de ani (Figura 11.1).

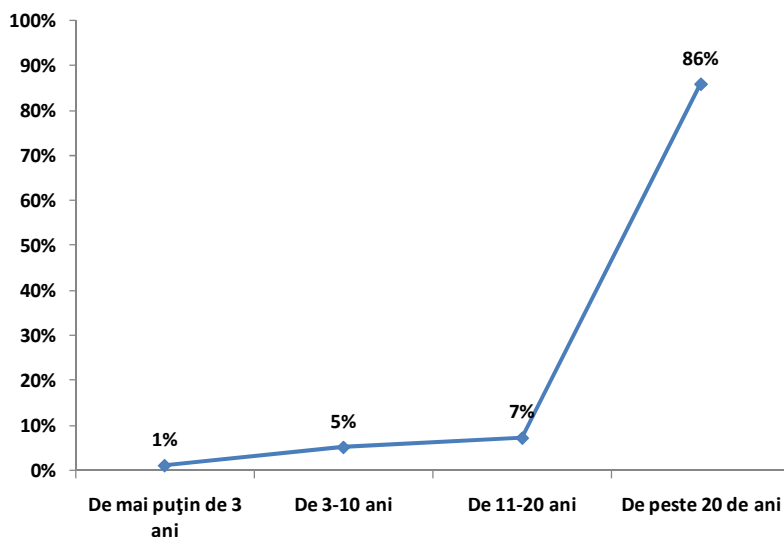

Figura 11.1. Vechimea în localitate a respondenților la sondajul de opinie

Datele obținute au fost analizate statistic, obținându-se frecvențe relative și absolute sau medii, care au fost reprezentate grafic. Răspunsurile la întrebările deschise au fost codificate după regulile analizei de conținut tematic, urmărindu-se, de asemenea, exigențele generale ale clasificării privind genul proximal și diferența specifică dintre categorii.

Aceste rezultate au constituit elemente de analiză și evaluare a opiniei cetățenilor și au fost inserate în conținutul strategiei. Mai mult, s-a considerat oportună evidențierea gradului de diversitate al punctelor de vedere ale cetățenilor, fiind inserate în întregime în

cadrul capitolului referitor la contextul de elaborare al strategiei. Per ansamblu, interesul populației în urma strategiei este de a avea condiții mai bune de viață, locuri de muncă diversificate și bine remunerate și servicii publice de calitate.

Ultima secțiune se referă la Strategia de dezvoltare durabilă. Definirea principalelor repere strategice se realizează după fixarea *contextului strategic actual*, pe baza cărui sunt stabilite *coordonatele de planificare ale Strategiei*. În final se prezintă portofoliul de proiecte și acțiunile concrete de materializare a *obiectivelor strategice* urmărite în vederea atingerii *viziunii* și a *misiunii* stabilite la orizontul anilor 2020.

Definirea coordonatelor de context strategic a vizat sistematizarea documentelor de referință aplicabile, cu evidențierea elementelor programatice esențiale pentru respectarea în cadrul strategiei elaborate. Au fost punctate cerințele stipulate în cadrul documentelor și reglementărilor naționale referitoare la rețeaua de localități urbane, cu evidențierea criteriilor aplicabile pentru categoria polilor și a zonelor policentrice de dezvoltare urbană.

Având în vedere importanța și consistența documentelor de analiză întocmite la nivelul Regiunii Vest sub egida Băncii Mondiale, un punct special a fost alocat prezentării acestui set de documente, a elementelor de fundamentare a strategiei stipulate prin documentul final emis, precum și a modului de definire a obiectivelor tematice și a priorităților de investiții pentru Regiunea Vest.

Definirea strategiei municipiului Deva pe traiectoria vizată de Regiunea Vest a constituit un obiectiv imperativ al strategiei elaborate. S-a urmărit în acest mod crearea condițiilor de maximizare a atragerii de fonduri europene, concomitent cu asigurarea conformității la cerințele documentelor programatice strategice.

Un aspect deosebit de important în această etapă a fost reprezentat de elaborarea *listei de acțiuni orientative*, pe domeniile de intervenție prioritare identificate la nivelul celor șapte obiective strategice definite prin *Strategia pentru dezvoltare durabilă 2014-2020 a municipiului Deva*. Această listă a constituit un instrument de lucru deosebit de util, prin care s-a facilitat comunicarea la nivelul structurilor de decizie și a celor responsabile pe domenii specifice din cadrul Primăriei Deva. Rezultatul s-a materializat sub forma unui proiect inițial de proiecte, pe baza cărui a fost continuat dialogul cu alți factori cu capacitate de a susține și/sau orienta traiectoria de dezvoltare a municipiului Deva.

Astfel, mediul de afaceri a reprezentat un partener cu o atitudine constructivă, de implicare responsabilă în procesul de elaborare a strategiei. În primul rând, furnizarea datelor și statisticilor de referință privind starea actuală a municipiului, prin *Camera de Comerț și Industrie a Județului Hunedoara*, a constituit un suport esențial pentru definirea traiectoriei actuale a economiei municipiului și determinarea intensității de manifestare pe fiecare domeniu specific. Interesul comun, cel al depunerii de eforturi pe toate planurile posibile pentru atingerea obiectivelor strategice vizate în perioada imediat următoare, a reprezentat un liant puternic care se va manifesta și în continuare pentru acțiuni eficiente de implementare a strategiei de dezvoltare durabilă.

Situația specifică a municipiului Hunedoara, de situare în imediata apropiere a municipiului Deva, a determinat stabilirea în timp a unor conexiuni puternice între cele două localități, devenite deja tradiționale, cu aspirații comune privind dezvoltarea lor viitoare. Prin actuala strategie se definesc o serie de proiecte comune, benefice pentru

ambele localități, rezultat al dialogului și colaborării permanente între colectivele de elaborare a strategiilor de dezvoltare 2014-2020 aferente celor două localități, care au interfațat de fapt dialogul dintre structurile responsabile din cadrul celor două primării. În final, soluțiile propuse au primit girul factorilor de decizie.

Proiectele și acțiunile incluse în *Strategia pentru dezvoltare durabilă a municipiului Deva în perioada 2014+2020* sunt adresate întregii comunități, ele implicând deopotrivă instituțiile și administrația publică, mediul de afaceri, societatea civilă și, mai ales, beneficiarii finali ai rezultatelor implementării Strategiei, cetățenii municipiului Deva.

Stabilirea priorităților la nivel de proiecte a avut în vedere în primul rând importanța acestora pentru comunitatea locală, așa cum a rezultat din consultările publice care au avut loc. În acest mod, se creează premisele unui impact favorabil cât mai larg în rândul populației, prin situarea pe traiectoria de dezvoltare dorită de cetățeni și luarea în considerare, cât mai mult posibil, a doleanțelor și așteptărilor acestora.

În continuare, a fost urmărit gradul de complexitate al proiectelor prin prisma efortului presupus de implementarea acestora, referitor la sursele și modalitatea de finanțare, instituțiile implicate, necesitatea aplicării unor proceduri specifice etc. De asemenea, pentru proiectele prioritare s-a definit și succesiunea de abordare a acestora, ceea ce presupune consolidarea caracterului ferm, de aplicabilitate imediată și lipsită de ambiguități, al strategiei elaborate.

Estimarea bugetară a proiectelor propuse se va realiza prin raportarea la standardele de cost actuale aplicate la estimările realizate pe baza valorii unor proiecte similare aflate în implementare sau implementate de curând. Pentru minimizarea riscurilor care pot apărea în etapa de implementare și stabilirea unei proiecții cât mai apropiate de obiectivele vizate de fiecare proiect în parte, s-a considerat oportună cuprinderea în cadrul strategiei și a studiilor de fezabilitate pentru proiectele complexe sau a celor cu caracter inedit.

Setul de proiecte astfel definit corespunde viziunii și cerințelor strategice vizate, precum și imaginii viitoare a localității conform cerințelor exprimate de cetățeni, instituțiile publice și mediul de afaceri, cu luarea în considerare a condițiilor socio-economice care sunt expresia resurselor potențiale de care dispune municipiul la momentul elaborării strategiei și maximizarea șanselor de atragere a unui volum cât mai mare de fonduri europene. Ansamblul acestor proiecte constituie *Portofoliul de proiecte al Strategiei pentru dezvoltare durabilă a municipiului Deva în perioada 2014+2020*. Transpunerea în realitate a acestui portofoliu este posibilă numai în condițiile unui parteneriat puternic cu instituțiile publice, mediul de afaceri și societatea civilă.

Pentru o serie de proiecte incluse în portofoliu au fost redactate și *fișele de proiect* aferente. Acestea includ mai multe informații, printre care: sustenabilitatea proiectului, concordanța cu obiectivele strategice și direcțiile prioritare din cadrul strategiei, grupurile țintă, etc. Criteriul avut în vedere pentru selectarea proiectelor care să fie detaliate la nivel de fișă de proiect a fost cel al impactului de durată privind asigurarea condițiilor de trai și a ariei de efecte induse către o multitudine de aspecte vitale pentru viitorul localității.

Consultarea publică a fost amintită deja la prezentarea etapelor de fundamentare ale elaborării strategiei de dezvoltare durabilă, în contextul prezentării sondajului de opinie realizat printr-un studiu sociologic. Au fost astfel identificate principalele probleme cu care

se confruntă cetățenii localității în viața de zi-cu-zi a acestora, precum și acțiunile/proiectele considerate prioritare din punctul lor de vedere. O astfel de consultare a avut loc și cu reprezentanții mediului de afaceri, precum și cu reprezentanții principalelor instituții prin care se definesc parametrii mediului social, economic și cultural al localității.

După definitivarea unei variante unitare a cadrului strategic general propus, a fost organizată o nouă dezbatere publică, la care au participat reprezentanții administrației publice locale, instituțiilor publice, mediului de afaceri și ONG-urilor. Obiectivul principal al acestei întâlniri a fost de a preleva opinia acestora privind modul de evidențiere prin conținutul strategiei a opiniilor formulate anterior, a facilita consultarea largă și punerea de acord a factorilor implicați în procesul de implementare a strategiei, în eventualitatea în care se vor identifica aspecte cu impact contradictoriu asupra unor categorii diferite de factori interesați.

Concomitent, a fost creată o platformă electronică de comunicare pe site-ul primăriei municipiului Deva, prin care s-a oferit posibilitatea oricărei persoane interesate să consulte documentul aflat în stadii intermediare de elaborare. Prin intermediul acestei secțiuni s-a facilitat transmiterea feed-back-ului comunității către structurile manageriale și responsabilii de domenii specifice ai Primăriei, fiind vizată echipa care a elaborat documentul strategic supus dezbaterii publice.

Ameliorările succesive ale versiunii inițiale a strategiei, în urma analizei riguroase a propunerilor formulate de cetățeni în această etapă, s-au materializat prin versiunile succesive intermediare elaborate. Trecerea de la o versiune veche la una nouă s-a realizat de fiecare dată cu evidențierea clară a aspectelor care au fost modificate și cu justificarea/ menționarea circumstanțelor care au impus aceste modificări.

11.3. Principii de dezvoltare durabilă

Apartenența la spațiul economic european oferă o multitudine de avantaje, dar și exigențe sporite în competiția acerbă deschisă, arbitrată de mecanismele flexibile care guvernează economia de piață. Dinamismul fără precedent al raportului de forțe, care se stabilește între principalii actori angrenați în această competiție, conferă exigențe sporite privind dobândirea și menținerea atributului de competitivitate de către aceștia.

Strategia descrie imaginea pe care o unitate administrativă teritorială dorește să o aibă în viitor și este orientată către ceea ce vrea să facă aceasta. Strategia reprezintă cadrul de referință prin care se orientează alegerile referitoare la natura și direcția unei structuri omogene/eterogene coordonată în mod unitar, stabilește o direcție unitară în termeni de orientare a obiectivelor sale operaționale și furnizează baza alocării resurselor necesare pentru orientarea dezvoltării viitoare către atingerea acestor obiective.

Procesul de planificare strategică al unei unități administrative teritoriale de nivel municipiu presupune parcurgerea iterativă a unor etape de analiză și fundamentare, în scopul identificării direcțiilor de acțiune viitoare aferente perioadei de planificare vizate, prin care să se armonizeze aspirațiile tuturor factorilor beneficiari și/sau participanți direcți la transpunerea în practică a obiectivelor strategice definite, în condițiile maximizării gradului de atragere și a eficienței utilizării resurselor aflate la dispoziție.

Planificarea strategică a dezvoltării durabile completează aspectele referitoare la planificarea strategică cu cerințele rezultate din asigurarea conformității cu principiile de dezvoltare durabilă și echilibrată stipulate la nivel european și, ca atare, devenite linii directe pentru țara noastră, respectiv pentru Regiunea Vest.

Din punct de vedere al procesului de planificare, s-a urmărit ca prin modul de formulare al obiectivelor strategice să fie vizată în totalitate și problematica aferentă dezvoltării durabile. De asemenea, acțiunile orientative detaliază și elemente specifice cu impact asupra dezvoltării durabile (Figura 11.2). Menționăm că nu au fost realizate conexiuni cu OS7 (Modernizarea managementului și administrației publice locale la nivelul standardelor europene) deoarece acestea ar fi fost necesar să acopere toate cele 10 principii ale dezvoltării durabile, ceea ce ar fi condus la scăderea lizibilității schemei.

Mai mult, perioada de elaborare a *Strategiei pentru dezvoltare durabilă a municipiului Deva în perioada 2014-2020* a coincis cu cea de elaborare a *Planului Urbanistic General*. Prin schimbul de idei, comunicarea și colaborarea permanentă dintre echipele de lucru aferente celor două direcții de acțiune, s-au asigurat condițiile de tratare unitară, integrată și coerentă a celor două documente programatice menționate.

Principiile unei politici de amenajare durabilă pentru Europa se referă la:

- Promovarea coeziunii teritoriale prin intermediul unei dezvoltări socio-economice echilibrate și de îmbunătățire a competitivității;
- Promovarea încurajării dezvoltării generate de funcțiunile urbane și de îmbunătățirea relațiilor dintre orașe și sate;
- Promovarea unor condiții de accesibilitate mai echilibrate;
- Facilitarea accesului la informație și cunoaștere;
- Reducerea degradării mediului;
- Valorificarea și protecția resurselor și patrimoniului natural;
- Valorificarea patrimoniului cultural ca factor de dezvoltare;
- Dezvoltarea resurselor energetice în menținerea securității;
- Promovarea unui turism de calitate și durabil;
- Limitarea preventivă a efectelor catastrofelor naturale.

P1. Promovarea coeziunii teritoriale prin intermediul unei dezvoltări socio-economice echilibrate și de îmbunătățire a competitivității

Presupune îmbunătățirea atractivității, în materie de investiții economice, prin practicarea unei politici active de amenajare a teritoriului, cu asigurarea condițiilor necesare implicării cetățenilor și a diverselor grupuri ale societății.

P2. Promovarea încurajării dezvoltării generate de funcțiunile urbane și de îmbunătățirea relațiilor dintre orașe și sate

Sistemele urbane și funcțiunile urbane trebuie să fie dezvoltate în așa fel încât să fie înlesnit accesul regiunilor rurale la funcțiunile urbane.

Constituirea și întărirea rețelelor de orașe ameliorează complementaritatea între orașe, crește sinergiile și economiile, favorizează specializarea și determină beneficii prin intermediul concurenței economice, evitând totodată obstacolele. *Parteneriatele oraș-sat* au de jucat un rol din ce în ce mai important, iar condițiile pentru un parteneriat oraș-sat

eficient rezidă într-o mai bună colaborare între colectivitățile teritoriale, pe picior de egalitate.

P3. Promovarea unor condiții de accesibilitate mai echilibrate

Realizarea rețelei paneuropene de transport este condiția indispensabilă a unei bune accesibilități macro-spațiale în interiorul continentului european, care trebuie consolidată în continuare.

O politică de amenajare echilibrată trebuie să asigure o mai bună interconexiune a orașelor mici și mijlocii, ca și a spațiilor rurale la principalele axe și centre de transport (căi ferate, autostrăzi, aeroporturi, centre intermodale). Datorită creșterii permanente a fluxurilor de trafic, este o necesitate dezvoltarea de strategii integrate care iau în considerare diferitele moduri de transport și, în același timp, imperativele amenajării.

P4. Facilitarea accesului la informație și cunoaștere

Apariția societății informaționale este astăzi fenomenul cel mai semnificativ al remodelării societății globale și a structurilor sale teritoriale. O atenție deosebită trebuie acordată accesului la informație, care este necesar să nu fie limitat de constrângeri fizice sau de altă natură. De asemenea, ar trebui realizate îmbunătățiri ale rețelelor de telecomunicații iar tarifele ar trebui să nu fie prohibitive.

O importanță deosebită o are promovarea conexiunilor la nivel național și regional între furnizorii de informație și utilizatorii potențiali ai acesteia, cum ar fi parcurile tehnologice, institutele de transfer de tehnologie, centrele de cercetare și de formare.

P5. Reducerea degradării mediului

Problemele de mediu care decurg dintr-o coordonare insuficientă a politicilor sectoriale sau din deciziile locale trebuie să fie anticipate și contracarate.

Din această perspectivă, politica de amenajare trebuie să acorde o atenție deosebită practicilor agricole și silvicole mai puțin distrugătoare, promovării sistemelor de transport și de energie care să favorizeze mai mult mediul ambiental, regenerarea zonelor urbane degradate și reabilitarea acestora, regenerarea mediului din zonele afectate de activități industriale poluante și de vechile zone militare, ca și controlul sub-urbanizării.

P6. Valorificarea și protecția resurselor și patrimoniului natural

Resursele naturale contribuie nu numai la echilibrul ecosistemelor, dar și la atractivitatea regiunilor, la valoarea lor recreativă și la calitatea generală a vieții. Acestea trebuie, în consecință, să fie protejate și valorificate.

Strategiile integrate pentru gestiunea resurselor de apă trebuie să includă protecția apelor de suprafață și a apelor subterane, controlul activităților agricole în materie de fertilizare și irigare, tratamentul apelor uzate etc. În materie de protecție a calității apelor potabile din pânzele freatice, este esențial să se stabilească o corespondență între expansiunea rețelelor de alimentare cu apă cu cele de eliminare a apelor uzate.

Amenajarea teritoriului are de asemenea ca sarcină să contribuie la reconstituirea rețelelor ecologice. Pentru a atinge acest obiectiv, trebuie identificate diverse elemente ecologice cum ar fi zonele de proximitate naturală, resursele de apă, climatele terapeutice, zonele industriale dezafectate care trebuie amenajate și tratate prin măsuri adecvate.

P7. Valorificarea patrimoniului cultural ca factor de dezvoltare

Valorificarea patrimoniului cultural crește atractivitatea regională și locală pentru investitori, turism și populație, este un factor important de dezvoltare economică și contribuie în mod semnificativ la întărirea identității localității.

Amenajarea teritoriului trebuie să contribuie la gestiunea integrată a patrimoniului cultural, ca un proces evolutiv prin care se protejează și conservă patrimoniul, luând în considerare nevoile societății moderne. Includerea în itinerarii culturale a monumentelor și urmelor școlilor și curentelor artistice va conduce la armonizarea creativității în relațiile spațiale dintre arhitectura și urbanismul modern cu patrimoniul istoric.

Amenajarea teritoriului trebuie să contribuie la conservarea și respectarea memoriei tuturor naționalităților și grupurilor religioase, valorificând un patrimoniu cultural specific.

P8. Dezvoltarea resurselor energetice în menținerea securității

Amenajarea teritoriului susține promovarea resurselor de energie regenerabile ca sisteme coerente în teritoriu și respectuoase cu mediul, cât și completarea rețelelor de transport al energiei la nivel paneuropean.

Un element prioritar este reprezentat de utilizarea mai eficace a resurselor energetice și a echipamentelor deja disponibile. În acest sens, este necesar să fie ameliorată eficacitatea energetică a centralelor termice convenționale pentru a reduce poluarea atmosferică. Aceasta este o acțiune favorabilă și în ceea ce privește încălzirea globală.

P9. Promovarea unui turism de calitate și durabil

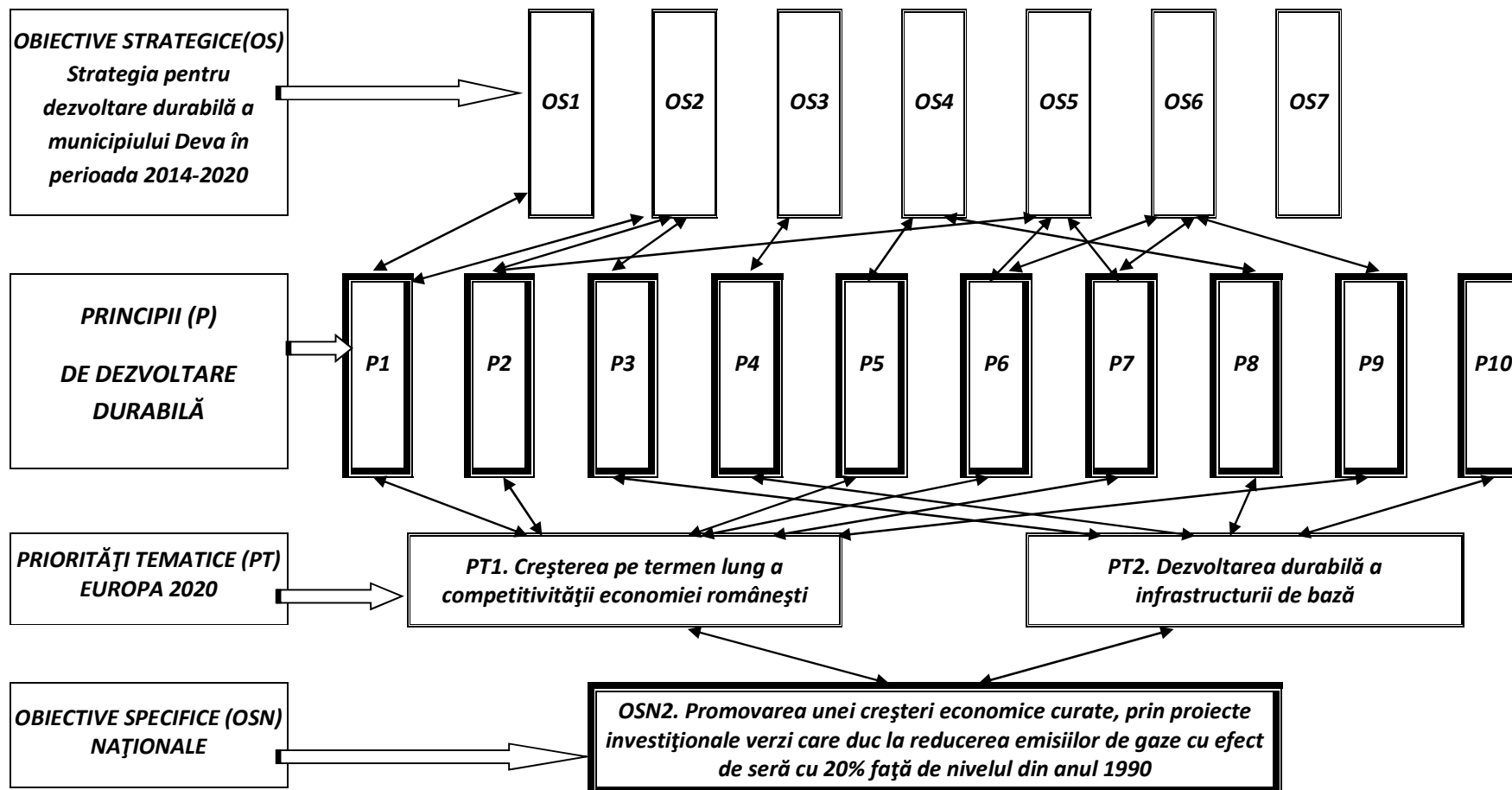
Amenajarea teritoriului trebuie să aibă în vedere utilizarea ocaziilor de dezvoltare care decurg din turism, mai ales în cazul regiunilor defavorizate. Vor trebui promovate, cu prioritate, forme de turism de calitate și durabil. În acest context, un rol deosebit revine politicilor de dezvoltare teritorială și urbană. O cunoaștere aprofundată a ecosistemelor și locurilor cu potențial turistic este în general necesară, la fel ca și utilizarea unor noi instrumente și proceduri de ghidaj și de control public.

P10. Limitarea preventivă a efectelor catastrofelor naturale

Ar trebui luate măsuri preventive în cadrul amenajării teritoriului cu scopul de a limita amploarea pagubelor și a face armătura urbană mai puțin vulnerabilă. Asemenea măsuri privesc, de exemplu, destinația terenurilor și a construcțiilor.

Figura 11.2. CONEXIUNI STRATEGICE ÎN ABORDAREA DEZVOLTĂRII DURABILE

11.4. Portofoliul de proiecte

Amploarea managementului proiectelor ca modalitate de a susține competiția economică, de a răspunde mediului economic în care se manifestă o competiție din ce în ce mai acerbă, a condus la apariția unui nou tip de organizație - organizația centrată pe proiecte. În cazul unei astfel de organizații, performanța nu se mai măsoară după criteriile tradiționale, lipsite de suportul rezultatelor obținute ca urmare a desfășurării unui proces dat, ci în funcție de capacitatea acesteia de a se adapta la proiecte și în funcție de consistența portofoliului de proiecte.

Valoarea organizației nu se mai măsoară prin criterii de natura resurselor umane aflate la dispoziție, ci ceea ce contează mai mult este viteza cu care angajații își unesc abilitățile și cunoștințele pentru a găsi o soluție la o problemă comună, precum și viteza cu care, o dată rezolvată problema (o dată încheiat proiectul), angajații formează combinații diferite pentru a rezolva o nouă problemă.

Afirmația că viitorul aparține organizațiilor orientate pe proiecte nu constituie o exagerare. Flexibilitatea și adaptabilitatea care caracterizează acest tip de organizație permit permanenta regrupare și reorganizare a resurselor umane și informaționale.

Deci proiectele reprezintă modalitatea prin care organizațiile se adaptează contextelor în schimbare. Ele sunt punctele de stabilitate în jurul cărora gravitează întregul proces managerial și de execuție. Pe scurt, Primăria Deva își propune să atingă dezideratele unei astfel de organizații.

Portofoliul de proiecte până în 2020 cuprinde atât proiecte sectoriale cât și proiecte integrate complexe, care acoperă toate domeniile de intervenție prioritare definite la nivelul celor șapte obiective strategice vizate de *Strategia de dezvoltare durabilă a municipiului Deva în perioada 2014-2020*.

Consistența portofoliului de proiecte definit a fost asigurată prin compararea cu analiza socio-economică, în condițiile satisfacerii setului de cerințe și criterii de planificare definit anterior, precum și ale folosirii tuturor oportunităților de finanțare preconizate în cadrul programelor operaționale pentru perioada de planificare.

Criteriile utilizate pentru ierarhizarea proiectelor au avut în vedere obiectivele strategice, complexitatea și impactul potențial, elemente aferente politicilor financiare și de investiții, informațiile disponibile privind implementarea unor proiecte asemănătoare, precum și, nu în ultimul rând, opiniile formulate de experți.

Portofoliul de proiecte cuprinde atât „Proiecte individuale”, cât și „Acțiuni specifice”, prin care se asigură caracteristicile de flexibilitate, dinamism, eficiență și consistență ale strategiei elaborate. Astfel, funcție de concluziile rezultate în urma realizării unor studii și cercetări tematice, se oferă posibilitatea completării cu elemente noi a setului de facilități definit inițial, precum și completarea cu elementele de interoperabilitate evidențiate.

Deoarece la momentul planificării gradul de maturitate al proiectelor preconizate este relativ scăzut, ca urmare a realizării studiilor de fezabilitate aferente proiectelor complexe se vor stabili sustenabilitatea măsurilor propuse și impactul preconizat al rezultatelor asupra comunității, facilităților socio-economice sau parametrilor de stare ai factorilor de mediu.

PORTOFOLIUL DE PROIECTE

Obiectivul strategic OS1. Dezvoltarea unei economii moderne, bazată pe industrii și tehnologii novatoare, performante și creative

Tabel 11.1.1

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Structuri partenere	Proiecte conexe	Prioritate
Domeniul de intervenție 1.1.				
Dezvoltarea infrastructurii și a capacităților de cercetare-dezvoltare-inovare. [Obiectiv specific: Creșterea capacității de cercetare și inovare.] Sursa de finanțare: PO Competitivitate; Programe Naționale de Cercetare.				
PROIECTE				
P1.	Centru multifuncțional pentru susținerea afacerilor	CCIJH		
P2.	Structuri locale pentru sprijinirea afacerilor în Archia - Incubator de afaceri	CCIJH		
P3.	Structuri locale pentru sprijinirea afacerilor în Bârcea Mică - Incubator de afaceri	CCIJH		
P4.	Structuri locale pentru sprijinirea afacerilor în Cristur - Incubator de afaceri	CCIJH		
P5.	Structuri locale pentru sprijinirea afacerilor în Sântuhalm - Incubator de afaceri	CCIJH		
P6.	Centru pentru organizarea de evenimente	CCIJH		
P7.	Dezvoltare prin creativitate – centru de cercetare și inovare tehnologică	ULBS		
ACȚIUNI SPECIFICE				
A1.	Dezvoltarea infrastructurii specifice activității de cercetare-dezvoltare-inovare, în special consolidarea facilităților existente			
A2.	Dezvoltarea și promovarea centrelor de competență			
A3.	Sprijinirea activităților economice în cadrul infrastructurii specifice activității de cercetare-dezvoltare-inovare			
A4.	Dezvoltarea / achiziționarea și utilizarea de tehnologii și echipamente inovative			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Structuri partenere	Proiecte conexe	Prioritate
A5.	Sprijinirea sistemelor inovative (produse, procese, servicii)	BERD		
A6.	Sprijinirea parteneriatelor firmă-universitate/institute de cercetare	Universități		
A7.	Internaționalizarea activităților de cercetare-dezvoltare-inovare			
A8.	Încurajarea protejării proprietății intelectuale			
A9.	Transferul efectelor inovării dinspre zonele urbane spre cele rurale	CCIJH		
A10.	Activități de sensibilizare pentru comercializarea cercetării universitare	ISJH		
A11.	Redirecționarea concentrării finanțării de la cercetarea de bază la aplicații practice și inovare			
<p>Domeniul de intervenție 1.2. Promovarea investițiilor și parteneriatelor în CDI, dezvoltarea de legături sinergice între întreprinderi, centrele de CDI și învățământul superior. <i>[Obiectiv specific: Transformarea rezultatelor cercetării în afaceri de succes și creșterea cooperării între actorii locali și regionali responsabili pentru cercetare, dezvoltare tehnologică, inovare și dezvoltarea afacerilor.]</i> Sursa de finanțare: PO Regional / PO Competitivitate; Programe Naționale de Cercetare.</p>				
ACȚIUNI SPECIFICE				
A12.	Modernizarea și extinderea clusterelor existente			
A13.	Sprijin pentru crearea de lanțuri de furnizori	CCIJH		
A14.	Facilitarea legăturilor dintre investitorii străini și economia locală	GOV		
A15.	Dezvoltarea de clustere noi			
A16.	Încurajarea activităților de cercetare-dezvoltare desfășurate în interiorul firmelor			
A17.	Sprijinirea parteneriatelor firmă-firmă, firmă-universitate/institute de cercetare Expansiunea cercetării și dezvoltarea cooperării între actorii membri ai clusterelor			
A18.	Promovarea ofertei de inovare accesibile în rândurile IMM-urilor și articularea unui sistem fluid de transfer de tehnologie și de cunoștințe, stabil și continu în timp			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Structuri partenere	Proiecte conexe	Prioritate
A19.	Consolidarea culturii asociative în rândul companiilor din Regiunea Vest	ADR Vest		
A20.	Suținerea investițiilor intangibile vizând achiziționarea de brevete, mărci, licențe și know-how			
A21.	Atragerea de tineri cercetători în centrele de cercetare-dezvoltare-inovare și motivarea acestora pentru a rămâne în sistem			
A22.	Programe de pregătire a studenților de către universități în colaborare cu firmele multinaționale			
A23.	Încurajarea inițiativelor inovative din companii			
A24.	Încurajarea dezvoltării de spin-off-uri			
A25.	Mentorat și consultanță în domeniul antreprenoriatului pentru cercetători - inovatori	AJOFM		
<p>Domeniul de intervenție 1.3. Suținerea specializării inteligente pentru o economie competitivă. <i>[Obiectiv specific: Îmbunătățirea accesului la servicii de sprijin specifice pentru întreprinderile din sectoarele cheie, pentru a favoriza dezvoltarea lor.]</i> Sursa de finanțare: PO Regional; PO Capital Uman.</p>				
ACȚIUNI SPECIFICE				
A26.	Încurajarea utilizării produselor și soluțiilor ICT în celelalte sectoare cheie și promovarea colaborării inter-business			
A27.	Dezvoltarea de servicii suport (educație și training) pentru întreprinderile din sectoarele cheie			
A28.	Promovarea complementarității între întreprinderi și încorporarea activităților transversale (ICT, design, eco-inovare) considerate ca vectori de inovare în IMM-uri			
A29.	Sprijinirea proceselor de inovare și încorporarea de valoare adăugată pentru IMM-uri			
A30.	Crearea de întreprinderi inovative			
A31.	Promovarea eco-inovării			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Structuri partenere	Proiecte conexe	Prioritate
A32.	Crearea de parteneriate pentru a introduce pe piață tehnologii operaționale promițătoare, inteligente și ambițioase			
A33.	Crearea de centre de excelență în sectoarele cheie	Universități		
A34.	Înființarea de laboratoare de testare și certificare, precum și consolidarea cercetării fundamentale	Universități		
A35.	Dezvoltarea de noi clustere și susținerea activității celor existente			
A36.	Acordarea de sprijin (inclusiv stimulente fiscale, subvenții, etc) pentru achiziția de tehnologii și utilaje moderne, inovative			
A37.	Sprijin pentru crearea de barnduri regionale și a altor inițiative de marketing			
A38.	Extinderea serviciilor oferite de incubatoarele și acceleratoarele de afaceri, inclusiv oferirea unor programe de mentorat			
<p>Domeniul de intervenție 1.4. Crearea de noi oportunități și resurse pentru creșterea economică. <i>[Obiectiv specific: Crearea unui mediu de afaceri dinamic, cu firme competitive la nivel intern și internațional.]</i> Sursa de finanțare: PO Regional, PO Capital Uman; PO Competitivitate.</p>				
PROIECTE				
P8.	Elaborarea studiului „Strategii pentru competitivitate în zona administrativă Deva”.			
P9.	Realizarea de materiale și acțiuni promoționale la nivel local, portaluri de internet dedicate, cu scopul de atragere a investitorilor străini.			
P10.	Crearea unui centru de consultanță în sprijinul IMM-urilor.			
P11.	Realizarea de studii și crearea unei baze de date necesare dezvoltării IMM-urilor.			
P12.	Elaborarea unei strategii de marketing pentru micii întreprinzători.			
P13.	Realizare centru de promovare, formare și consultanță în afaceri.			
P14.	Organizarea și diversificarea târgurilor tematice cu atragerea expozanților din spațiul comunitar.			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Structuri partenere	Proiecte conexe	Prioritate
P15.	Elaborarea unei strategii privind introducerea sistemelor de comerț electronic și a sistemelor pentru relații cu clienții (Customer Relationship Management).			
P16.	Implementarea strategiei privind introducerea sistemelor de comerț electronic și a sistemelor pentru relații cu clienții.			
ACȚIUNI SPECIFICE				
A39.	Sprijin pentru dezvoltarea competitivității IMM-urilor locale: implementarea standardelor, accesul pe noi piețe și internaționalizare			
A40.	Sprijin pentru accesul la consultanța al IMM-urilor			
A41.	Susținerea investițiilor în tehnologii, echipamente, mașini, utilaje, capacități de producție pentru întreprinderile din regiune			
A42.	Diversificarea activităților economice în zonele rămase în urmă			
A43.	Încurajarea spiritului antreprenorial și sprijin pentru start-upuri			
A44.	Sprijin pentru marketingul și brandingul produselor regionale			
A45.	Sprijinirea creerii de fonduri de investiții și fonduri de capital de risc regional			
A46.	Sprijin pentru diversificarea producției întreprinderilor regionale și orientarea spre produse cu valoare adăugată ridicată			
A47.	Promovarea unor politici favorabile accesului la export al firmelor locale			
A48.	Continuarea promovării și atragerii de ISD prin asigurarea de facilități logistice (terenuri, spații, infrastructura de telecomunicații, dotări), financiare, servicii și forță de muncă calificată adecvat			
A49.	Încurajarea și diversificarea exporturilor prin: <ul style="list-style-type: none"> • Inițiative orientate către ofertă în vederea creșterii calității și a gradului de complexitate; • Stimularea legăturii între furnizorii interni și comercianții cu ridicata/ en gros; • Exploatarea mai multor oportunități în afara modelelor de export tradiționale; • Consolidarea serviciilor moderne de afaceri; • Promovarea politicilor favorabile pieței produselor și afacerilor la nivel național. 			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Structuri partenere	Proiecte conexe	Prioritate
<p>Domeniul de intervenție 1.5. Consolidarea și diversificarea structurilor și serviciilor suport pentru afaceri. <i>[Coordonarea și specializarea structurilor suport pentru afaceri și dezvoltarea portofoliului de servicii pentru întreprinderi.]</i> Sursa de finanțare: PO Regional, PO Capital Uman; PO Competitivitate.</p>				
PROIECTE				
P17.	Realizarea studiului “Parcul de Afaceri Deva” – amplasament, dotări, studiu de impact, oportunitatea orientării către investiții greenfield din domeniul producției, serviciilor, comerțului mare.	CCIJH		
P18.	Realizarea Parcului de Afaceri Deva conform rezultatelor studiului realizat în acest scop.			
P19.	Promovarea la nivel local a tendințelor noi în economia de piață - Managementul informațional în sprijinul firmelor mici și mijlocii.	CCIJH		
P20.	Realizarea periodică de sondaje de evaluare a tendințelor și nevoilor mediului de afaceri, în vederea identificării posibilităților oportune de sprijin ale administrației locale de creare de condiții propice dezvoltării activităților economice.			
P21.	Acordarea de sprijin, în colaborare cu toate instituțiile locale competente, în vederea implementării standardelor UE în domeniile managementului calității și al protecției mediului.			
P22.	Realizarea de studii privind facilitățile și sprijinul care pot fi acordate investitorilor în vederea dezvoltării pieței locale imobiliare.			
P23.	Oferirea de facilități investitorilor – elaborarea unor scheme de stimulente pentru investitori funcție de beneficiul pe care l-ar putea aduce bugetului local, și de natura domeniului specific de activitate.			
ACȚIUNI SPECIFICE				
A50.	Dezvoltarea de noi infrastructuri de afaceri specializate			
A51.	Sprijinirea structurilor suport pentru afaceri în dezvoltarea de noi servicii			
A52.	Încurajarea cooperării în rețea și dezvoltarea unor oferte integrate din partea structurilor suport pentru afaceri			
A53.	Promovarea locațiilor către firmele, noi sau deja localizate, cu potențial de extindere pe piața			
A54.	Oferirea unor stimulente de natură financiară pentru localizarea firmelor			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Structuri partenere	Proiecte conexe	Prioritate
<p>Domeniul de intervenție 1.6. Decontaminarea site-urilor industriale și a terenurilor poluate și neutilizate, precum și pregătirea pentru noi activități. <i>[Obiectiv specific: Reabilitarea fostelor situri industriale și dezvoltarea de noi structuri economico-sociale.]</i> Sursa de finanțare: PO Regional.</p>				
ACȚIUNI SPECIFICE				
A55.	Curățarea suprafețelor site-urilor industriale poluate și neutilizate și îmbunătățirea terenurilor;			
A56.	Demolarea clădirilor și planarea terenului;			
A57.	Crearea/reabilitarea/extinderea clădirilor pentru activități de producție, prestări servicii și adiacente;			
A58.	Crearea/ reabilitarea/ modernizarea/ extinderea infrastructurii de utilități publice (rețele de alimentare cu apă, gaze naturale, electricitate, rețele de canalizare);			
A59.	Cablare, rețele internet broadband;			
A60.	Alte activități adiacente necesare pentru reabilitarea siturilor industriale și pregătirea pentru noi activități economice;			
A61.	Drumuri de acces.			
<p>Domeniul de intervenție 1.7. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de comunicații, promovarea celor mai moderne și eficiente soluții privind tehnologia informației. <i>[Obiectiv specific: Valorificarea la maxim a potențialului TIC existent.]</i> Sursa de finanțare: PO Regional; PO Competitivitate; PO Capacitate Administrativă.</p>				
PROIECTE				
P24.	Implementarea unei infrastructuri de acces public la Internet (tip Free Internet Acces - Free HotSpot) în spații publice			
P25.	Aplicație informatică urmărire și monitorizare a investițiilor și proiectelor Primăriei			

<i>Nr.crt.</i>	<i>Proiecte / Acțiuni specifice</i>	<i>Structuri partenere</i>	<i>Proiecte conexe</i>	<i>Prioritate</i>
<i>P26.</i>	Aplicatie informatică completă și integrată de management al controlului intern/managerial funcțional și eficient			
<i>P27.</i>	Portal informatic de promovare turistică și informare meteo			
<i>P28.</i>	Realizarea Centrului de Date al Primăriei			
<i>P29.</i>	Virtualizarea stațiilor de lucru utilizate în cadrul Primăriei			
<i>P30.</i>	Utilizarea unui Centru de date extern pentru a asigura recuperarea informațiilor în caz de dezastru			
<i>P31.</i>	Realizarea sistemului de back-up informatic centralizat			
<i>P32.</i>	Modernizarea infrastructurii informatice și de comunicații la nivelul Primăriei			
<i>P33.</i>	Dezvoltarea rețelei de telecomunicații metropolitană proprie municipalității			
<i>P34.</i>	Implementarea soluției de tip „Cloud” de mare capacitate a Primăriei			
<i>P35.</i>	Sistem informatic integrat de management al resurselor administrației publice (de tip ERP)			
<i>P36.</i>	Suită de aplicații informatice de uz administrativ, financiar-contabil, salarizare, resurse de personal			
<i>P37.</i>	Integrarea sistemului de tip ERP cu alte sisteme conexe suport			
<i>P38.</i>	Aplicații și soluții de acces la dicționare și biblioteci legislative online			
<i>P39.</i>	Sistem informatic geografic complex (de tip GIS)			
<i>P40.</i>	Sistem de management al accesului elevilor și al cadrelor didactice în școli			
<i>P41.</i>	Sistem informatic integrat pentru îmbunătățirea eficienței Poliției Locale			
<i>P42.</i>	Sistem integrat de monitorizare și management al utilităților publice și reducerea consumurilor energetice			
<i>P43.</i>	Implementarea soluției unitare de semnătură electronică			
<i>P44.</i>	Implementarea unui sistem central de captură a documentelor			
<i>P45.</i>	Sistem informatic modern de management al documentelor (tip DMS)			
<i>P46.</i>	Dezvoltarea și implementarea Registrului Agricol și a portalului informatic de interacțiune cu cetățenii			

<i>Nr.crt.</i>	<i>Proiecte / Acțiuni specifice</i>	<i>Structuri partenere</i>	<i>Proiecte conexe</i>	<i>Prioritate</i>
<i>P47.</i>	Scanarea și arhivarea electronică a documentelor Primăriei			
<i>P48.</i>	Sistem informatic de management al contractelor			
<i>P49.</i>	Sistem electronic de management al arhivei fizice			
<i>P50.</i>	Sistem de informare publică și interacțiune cu cetățenii de tip Info-Chioșc			
<i>P51.</i>	Adoptarea unor servicii dedicate de comunicare personalizată cu cetățenii			
<i>P52.</i>	Sistem de asigurare a interoperabilității între instituții			
<i>P53.</i>	Aplicație informatică de recunoaștere vocală automată și transcrierea înregistrărilor în text			
<i>P54.</i>	Dezvoltarea unui centru virtual de eBusiness			
<i>P55.</i>	Crearea unei baze de date imobiliare de interes public, folosite de posibile investitori			
<i>P56.</i>	Crearea unui centru de informare pentru investitori și elaborarea unui Ghid local			
<i>P57.</i>	Dezvoltarea serviciilor publice electronice pentru cetățeni			
<i>P58.</i>	Dezvoltarea hărții evenimentelor în Municipiul Deva (sesizări, defecțiuni etc.)			
<i>P59.</i>	Interconectarea sediului Primăriei Municipiului Deva cu sistemele edilitare de Management a Traficului și Supraveghere Video			
<i>P60.</i>	Implementarea sistemului de video-conferință și sistem multimedia la sediul Primăriei și la instituțiile subordonate, inclusiv interfațarea cu sistemele operatorilor de utilități			
<i>P61.</i>	Implementarea unui sistem integrat de tip management al proceselor instituționale (BPM - Business Process Management) bazat pe servicii orientate pe arhitecturi deschise (SOA - Service Oriented Architecture) necesar uniformizării și interconectării aplicațiilor disparate utilizate			
<i>ACȚIUNI SPECIFICE</i>				
<i>A62.</i>	Susținerea accesului la Internet și serviciile conexe			
<i>A63.</i>	Dezvoltarea rețelelor de Internet de bandă largă, cu precădere în zonele rurale, mic urbane și în zonele greu accesibile			
<i>A64.</i>	Dezvoltarea de aplicații de tip: e-guvernare, e-sănătate și e-educație			

<i>Nr.crt.</i>	<i>Proiecte / Acțiuni specifice</i>	<i>Structuri partenere</i>	<i>Proiecte conexe</i>	<i>Prioritate</i>
<i>A65.</i>	Încurajarea relației cu IMM-urile prin dezvoltarea de aplicații specifice			
<i>A66.</i>	Srijinirea proiectelor de cercetare privind activitățile de standardizare în domeniul interoperabilității			
<i>A67.</i>	Srijinirea cercetării în domeniul securității serviciilor de tip cloud-computing			
<i>A68.</i>	Promovarea parteneriatelor public-private în domeniul TIC			
<i>A69.</i>	Dezvoltarea de noi e-Infrastructuri din domeniul TIC			
<i>A70.</i>	Srijinirea e-comerțului și e-economiei			
<i>A71.</i>	Măsuri pentru “alfabetizarea digitală”			

Obiectivul strategic OS2. Dezvoltarea complexă urbană integrată, ecologică, cu conexiuni durabile și accesibilitate multimodală flexibilă la spațiul economic național și internațional.

Tabel 11.1.2

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
<p>Domeniul de intervenție 2.1. Susținerea dezvoltării și modernizării infrastructurii de interes local, județean, național și internațional aferentă rețelelor TEN-T. <i>[Obiectiv specific: Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de interes național și regional, cu prioritate pe axele TEN-T care să pună baza unui transfer eficient între modurile de transport.]</i> Sursa de finanțare: PO Infrastructură Mare.</p>				
ACȚIUNI SPECIFICE				
A72.	Susținerea dezvoltării și modernizării infrastructurii de interes național și regional, cu prioritate pe axele TEN-T care să pună baza unui transfer eficient între modurile de transport	MT		
A73.	Susținerea unui sistem de transport durabil, prin compensarea cererii de transport rutier cu modurile mai puțin poluante și cu un accent special pe multimodalitate.	MT		
A74.	Susținerea finalizării construcției autostrăzilor din cadrul culoarelor TEN-T			
A75.	Susținerea finalizării construcției inelelor ocolitoare pentru orașele existente pe aceste relații de autostrăzi	MT		
A76.	Susținerea modernizării și construcției de drumuri expres (pe traseele drumurilor europene, cu prioritate)	MT		
A77.	Susținerea modernizării drumurilor naționale, mai ales a celor cu impact major asupra mobilității populației	MT		
A78.	Susținerea modernizării și îmbunătățirii calității rețelelor de pe principalele axe feroviare cu trafic internațional (rețele electrice, dublare linii, prioritizare trafic etc).	MT		
A79.	Susținerea investițiilor care să contribuie la modernizarea și creșterea capacității infrastructurii aeriene.	MT		
A80.	Susținerea lucrărilor aferente autostrăzii Lugoj-Deva (Lot 1 - 27,4km: Sanovita-Dumbrava) (lot 2-28,6km: Dumbrava-Coșevița) (lot 3 - 21,2km: Coșevița-Ilia) (lot 4 - 22,1km: Ilia-Șoimuș)	MT		

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
A81.	Feroviar – Susținerea modernizării tronsonului Simeria Coșlariu	MT		
A82.	Susținerea modernizării și dezvoltării stației de cale ferată Deva, în regim de nod multimodal	MT		
<p>Domeniul de intervenție 2.2. Dezvoltarea infrastructurilor de transport cu rol de artere suport pentru rețelele TEN-T și racordarea Municipiului Deva la aceste rețele. [Obiectiv specific: Conectivitate îmbunătățită între localități și principalele coridoare europene de transport.] Sursa de finanțare: PO Infrastructura Mare.</p>				
ACȚIUNI SPECIFICE				
A83.	Susținerea reabilitării și modernizării rețelei de drumuri județene.			
A84.	Susținerea construcției de drumuri express.			
A85.	Susținerea construcției variantelor rutiere ocolitoare pentru municipiul Deva cu acces la drumuri europene sau de interes județean.			
A86.	Susținerea realizării de legături ale unor drumuri județene care se intersectează cu autostrada, pentru facilitarea conexiunii localităților mai mici, nu doar a centrelor urbane de dimensiuni mari.			
A87.	Susținerea creșterii capacității portante a rețelelor rutiere acolo unde aceasta este la limita superioară a valorilor de trafic sau chiar depășită.			
<p>Domeniul de intervenție 2.3. Reabilitarea și modernizarea sistemului de transport printr-o abordare integrată la nivel regional. [Obiectiv specific: Reducerea semnificativă a timpilor de parcurs, îmbunătățirea siguranței și a calității serviciilor de transport, precum și integrarea în coridorul interoperabil „E” de marfă.] Sursa de finanțare: PO Regional; PO Infrastructură Mare.</p>				
PROIECTE				
P62.	Modernizare infrastructura și material rulant pentru transportul public.			
P63.	Revitalizarea și reprofilarea aeroportului Deva (Conform Strategiei pt Dezvoltare Regională a Regiunii Vest 2014-2020)	MT		

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
ACȚIUNI SPECIFICE				
A88.	Rutier: Modernizarea unor drumuri județene și / sau comunale pentru asigurarea conectivității în interiorul regiunii și creșterea accesului cetățenilor la serviciile publice	CJ		
A89.	Reabilitarea și modernizarea rețelei de străzi urbane			
A90.	Adoptarea unor soluții flexibile de transport pentru susținerea unor activități sezoniere (perioade ale lucrărilor agricole, de construcții, pe șantiere bine definite, ale anilor de învățământ etc)			
A91.	Feroviar: Modernizarea stației de cale ferată	MT		
A92.	Informatizarea gărilor (înlocuirea sistemelor de centralizare electrodinamice cu unele electronice)	MT		
A93.	Revitalizarea rețelelor feroviare secundare și reorientarea lor către domeniile turistic sau marfă	MT		
A94.	Adoptarea unor soluții flexibile de transport pentru susținerea unor activități sezoniere (perioade ale lucrărilor agricole, de construcții, pe șantiere bine definite, ale anilor de învățământ etc)			
<p>Domeniul de intervenție 2.4. Dezvoltare urbană integrată, modernă și durabilă. [Obiectiv specific: Creșterea rolului și funcțiilor orașelor, astfel încât să ofere toate facilitățile necesare pentru a asigura condiții superioare de viață locuitorilor.] Sursa de finanțare: PO Regional, POS Mediu; PO Capacitate Administrativă; PO Competitivitate.</p>				
PROIECTE				
P64.	Actualizarea Planului Urbanistic General și realizarea de studii sectoriale în vederea echilibrării și eficientizării dezvoltării spațiale a zonei municipale Deva, în conformitate cu necesitățile de extindere ale orașului și cu încadrarea în standardele U.E. în materie de urbanism.			
P65.	Realizarea Planului de mobilitate urbană.			
P66.	Realizarea Registrului spațiilor verzi.			
P67.	Introducerea și dezvoltarea ulterioară a transportului ecologic în zona preurbană și de conexiune cu municipiul Hunedoara.			

<i>Nr.crt.</i>	<i>Proiecte / Acțiuni specifice</i>	<i>Parteneriat</i>	<i>Proiecte conexe</i>	<i>Prioritate</i>
<i>P68.</i>	Modernizarea sistemului de iluminat public.			
<i>P69.</i>	Reabilitarea și revitalizarea centrului istoric Str. 1 Decembrie.			
<i>P70.</i>	Regenerarea urbană a Pieței Unirii (Parcare subterană și revitalizare spațiu urban)			
<i>P71.</i>	Îmbunătățirea coeziunii între modern și conceptul medieval al orașului prin dotarea cu mobilier urban adecvat.			
<i>P72.</i>	Retea municipală de comunicații prin fibra optica			
<i>P73.</i>	Reabilitare și modernizare Piața Stadion (Centru de practicare a sporturilor)			
<i>P74.</i>	Piste biciclisti (Retea de comunicare între obiective turistice.)			
<i>P75.</i>	Sistem integrat de închiriere biciclete prin amenajarea de centre de preluare și predare electronice.			
<i>P76.</i>	Reabilitare dig de protecție Mureș (Reabilitare și înființare pistă biciclete.)			
<i>P77.</i>	Reabilitare Centru cultural Dragăn Muntean.			
<i>P78.</i>	Construcție ansambluri de locuințe sociale și ANL.			
<i>P79.</i>	Reabilitare și modernizare a Centrului Administrativ Integrat.			
<i>P80.</i>	Reabilitarea și modernizarea instituțiilor de învățământ.			
<i>P81.</i>	Reabilitare sediul actual al Primăriei.			
<i>P82.</i>	Extindere și modernizare rețea străzi.			
<i>P83.</i>	Resistematizarea rutieră a zonei Barițiu.			
<i>P84.</i>	Regenerare urbană prin dezvoltarea de locuri de parcare modulare și eliberarea spațiilor ocupate de autoturisme; redarea în acest mod a grădinilor de bloc cetățenilor pentru dezvoltarea de spații verzi, locuri de joacă, spații de recreere pentru adulți și seniori.			
<i>P85.</i>	Regenerare urbană prin modernizarea și reabilitarea fântânilor arteziene din Municipiul Deva.			

<i>Nr.crt.</i>	<i>Proiecte / Acțiuni specifice</i>	<i>Parteneriat</i>	<i>Proiecte conexe</i>	<i>Prioritate</i>
<i>P86.</i>	Sistem integrat autonom de irigații a spațiilor verzi din zona de acțiune urbană.			
<i>P87.</i>	Reamenajare Piața Agroalimentară Cioclovina - Micro 15			
<i>P88.</i>	Reamenajare Piața Agroalimentară B-dul M. Kogălniceanu - Deva			
<i>P89.</i>	Reabilitare loc de joacă în Progresul, Str. Griviței, din Municipiul Deva.			
<i>P90.</i>	Reabilitare loc de joacă pe Str. Împaratul Traian.			
<i>P91.</i>	Reabilitare loc de joacă pe Aleea Neptun din Municipiul Deva.			
<i>P92.</i>	Reabilitare loc de joacă pe Aleea Neptun (vânătorul și pescarul).			
<i>P93.</i>	Reabilitare loc de joacă pe Aleea Muncii (ITM) din Municipiul Deva.			
<i>P94.</i>	Reabilitare loc de joacă pe Aleea Pacii (lângă Școala Andrei Saguna).			
<i>P95.</i>	Reabilitare loc de joacă pe Calea Zarandului, intersecție cu Str. Mărăști din Municipiul Deva.			
<i>P96.</i>	Reabilitare loc de joacă pe Str. Saturn din Municipiul Deva.			
<i>P97.</i>	Reabilitare loc de joacă pe Str. Minerului (Uzo Balcan) din Municipiul Deva.			
<i>P98.</i>	Reabilitare loc de joacă pe Str. Mihai Eminescu (Maxxa) din Municipiul Deva.			
<i>P99.</i>	Reabilitare loc de joacă pe Aleea Patriei din Municipiul Deva.			
<i>P100.</i>	Reabilitare loc de joacă pe Str. Archia Bl. 9 din Municipiul Deva.			
<i>P101.</i>	Reabilitare loc de joacă pe Str. Scărișoara din Municipiul Deva.			
<i>P102.</i>	Reabilitare loc de joacă pe Aleea Constructorilor din Municipiul Deva.			
<i>P103.</i>	Reabilitarea și refuncționalizarea spațiului public din zona Parcului I.C. Bratianu.			
<i>P104.</i>	Amenajare loc de joacă în cartier Viile Noi - Str. Mercur			
<i>P105.</i>	Amenajare loc de joacă în satul Santuhalm			
<i>P106.</i>	Amenajare teren de minibaschet pe Aleea Patriei			
<i>P107.</i>	Amenajare teren de minibaschet pe Aleea Românilor Bl. 15			
<i>P108.</i>	Amenajare teren de minibaschet pe Aleea Panselutelor, Bl. 27 - 28			

<i>Nr.crt.</i>	<i>Proiecte / Acțiuni specifice</i>	<i>Parteneriat</i>	<i>Proiecte conexe</i>	<i>Prioritate</i>
<i>P109.</i>	Amenajare teren de minibaschet pe Aleea Streiului			
<i>P110.</i>	Amenajare teren de minibaschet pe Aleea Cioclovina			
<i>P111.</i>	Amenajare teren de minibaschet pe Str. Progresului			
<i>P112.</i>	Amenajare teren de minibaschet pe Str. C. Porumbescu			
<i>P113.</i>	Extindere Str. Gheorghe Lazar – Deva.			
<i>P114.</i>	Modernizare Str. Scurta în satul Cristur.			
<i>P115.</i>	Modernizare Str. Sarni în satul Cristur.			
<i>P116.</i>	Amenajare parcare pe Aleea Crizantemelor.			
<i>P117.</i>	Amenajare drum de legatura între Str. 1 Mai și Str. Titu Maiorescu.			
<i>P118.</i>	Reamenajare parcare în zona IPH.			
<i>P119.</i>	Amenajare trotuare pe Str. Zavoi			
<i>P120.</i>	Amenajare trotuar pe Str. Scarisoara			
<i>P121.</i>	Actualizarea studiului zonelor de risc natural și antropic din municipiul Deva.			
<i>P122.</i>	Modernizarea stațiilor de autobuz și dotarea acestora cu mijloace moderne de informare interactivă.			
<i>P123.</i>	Crearea de puncte de transport intermodal și promovarea transportului ecologic prin promovarea bicicletei ca mijloc de transport urban			
<i>P124.</i>	Alinierea la standardele internaționale în domeniu, care impun alegerea și aplicarea unor soluții tehnice optime care să permită atingerea obiectivelor specifice referitoare la îmbunătățirea parametrilor de mediu afectați de transportul public (zgomot, vibrații), îmbunătățirea generală a traficului urban”			
<i>P125.</i>	Reabilitarea sistemului de termoficare în municipiul Deva, în vederea îndeplinirii standardelor de mediu privind emisiile de gaze și creșterea eficienței energetice a sistemului de furnizare a agentului termic			
<i>P126.</i>	Reabilitare/modernizare clădire în vederea înființării centrului de Cursuri de formare profesională pentru specializarea forței de muncă / reconversia profesională a șomerilor			

<i>Nr.crt.</i>	<i>Proiecte / Acțiuni specifice</i>	<i>Parteneriat</i>	<i>Proiecte conexe</i>	<i>Prioritate</i>
<i>P127.</i>	Reabilitarea și modernizarea infrastructurii și a spațiilor publice din centrul istoric al orașului pentru protejarea patrimoniului cultural istoric de valoare națională și universală, în vederea creșterii calității urbane și a atractivității municipiului Deva.			
<i>P128.</i>	Definirea și asigurarea spațiilor necesare astfel încât cimitirele să corespundă nevoilor actuale și de perspectivă ale municipiului Deva.			
<i>P129.</i>	Realizarea studiului referitor la “Necesitatea construirii unui pod peste Râul Mureș”, amplasat în conexiune cu locația viitoare a zonei de agrement de pe malul Râului Mureș.			
<i>P130.</i>	Construirea unui pod peste râul Mureș, conform concluziilor studiului anterior.			
<i>P131.</i>	Întocmirea unui studiu de navigabilitate a Râului Mureș în zona de proximitate a municipiului, cu luarea în considerare a amplasamentului zonei de agrement și a eventualului pod peste Râul Mureș.			
<i>P132.</i>	Realizarea de parcări moderne în zonele dintre blocuri, cu realizarea parcajelor sub și / sau supraterane, inclusiv în varianta modulară.			
<i>P133.</i>	Înființare centru de informare urbanistică.			
<i>P134.</i>	Studiu de specialitate asupra cerințelor de transport public local în prezent și pe termen mediu, cu definirea fluxurilor de transport de persoane.			
<i>P135.</i>	Actualizarea traseelor și a programelor de transport public local, funcție de rezultatele studiului de specialitate.			
<i>P136.</i>	Actualizarea Regulamentului privind activitatea de transport în regim de taxi.			
<i>P137.</i>	Elaborarea Regulamentului privind activitatea de transport în regim de închiriere, cu identificarea și asigurarea cerințelor conexe în vederea punerii în aplicare în cadrul zonei administrative Deva.			
<i>ACȚIUNI SPECIFICE</i>				
<i>A95.</i>	<i>Acțiuni de tip Hard:</i> Modernizarea centrelor istorice ale orașelor			
<i>A96.</i>	Modernizarea ansamblurilor / clădirilor arhitecturale de patrimoniu			
<i>A97.</i>	Conversia funcțională a clădirilor abandonate și punerea în valoare a arealelor urbane părăsite			
<i>A98.</i>	Înlocuirea mobilierului urban învechit			

<i>Nr.crt.</i>	<i>Proiecte / Acțiuni specifice</i>	<i>Parteneriat</i>	<i>Proiecte conexe</i>	<i>Prioritate</i>
<i>A99.</i>	Construcția de noi cartiere rezidențiale pentru grupurile dezavantajate sau pentru tineri			
<i>A100</i>	Îmbunătățirea condițiilor de trai prin reabilitare și modernizarea fondului locativ și al utilităților			
<i>A101</i>	Modernizarea / extinderea spațiilor verzi și parcurilor vechi, precum și amenajarea de parcuri și spații verzi noi			
<i>A102</i>	Introducerea de noi obiective de atracție urbană			
<i>A103</i>	Modernizare străzi urbane			
<i>A104</i>	Creșterea calității serviciilor aferente transportului în comun			
<i>A105</i>	Achiziționarea de material rulant nou, ecologic, precum și re tehnologizarea / modernizarea materialului rulant vechi			
<i>A106</i>	Modernizarea stațiilor de așteptare pentru toate tipurile de transport în comun. Introducerea unui sistem performant de informare al călătorilor cu privire la durata, traseul, frecvența și legăturile sistemului de transport public local			
<i>A107</i>	Accesibilizarea mediului fizic pentru persoanele cu dizabilități			
<i>A108</i>	Reducerea timpilor de deplasare prin crearea culoarelor speciale pentru transportul în comun (gradul de confort și siguranță a deplasărilor)			
<i>A109</i>	Extinderea unui sistem de “prioritate” în trafic (semafoare, intersecții, sensuri giratorii etc) în favoarea transportului public			
<i>A110</i>	Crearea unor facilități de tipul park and ride îndeosebi în gări și puncte centrale din orașe			
<i>A111</i>	Modernizarea și extinderea rețelei de piste de biciclete			
<i>A112</i>	Construirea unor spații de parcare			
<i>A113</i>	Crearea/ reabilitarea/ extinderea zonelor pietonale			
<i>A114</i>	Acțiuni de tip SOFT: Instruirea de specialiști pe domeniul arhitecturii urbane și planificarea spațiului teritorial			
<i>A115</i>	Ateliere de lucru regionale pe domeniul urbanistic și al peisajului rural			
<i>A116</i>	Consultări publice cu cetățenii despre cum vor să fie definită imaginea localităților acestora			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
A117	Reactualizare Plan Urbanistic General			
A118	Inventarierea clădirilor istorice cu scopul restaurării acestora			
A119	Sprrijinirea proprietarilor pentru reabilitarea monumentelor istorice/ ansamblurilor urbane de mare valoare			
A120	Crearea unor schimburi de experiență între diversele regii de transport în comun din regiune			
A121	Promovarea tipurilor de transport ecologice prin oferirea de anumite facilități			
A122	Introducerea unui sistem de taxare pe baza unui raport de calitate și servicii oferite			
A123	Îmbunătățirea coordonării activității de transport în comun la nivelul fiecărui județ (prin crearea unor centre de coordonare)			
A124	Crearea unui centru regional de urbanism			
<p>Domeniul de intervenție 2.5. Valorificarea oportunităților transfrontaliere regionale. [Obiectiv specific: Întărirea legăturilor și cooperării din zona transfrontalieră cu scopul de a genera o dezvoltare social-economică sustenabilă.] Sursa de finanțare: Programul de Cooperare Teritorială România-Ungaria.</p>				
PROIECTE				
P138.	Proiect de cercetare comun privind testarea toleranței la secetă a unor genotipuri de secară cultivate în partea de vest a României și sud-vest a Ungariei	USAMVB		
P139.	Proiect de cercetare comun privind îmbunătățirea tehnologiei de cultură a roșiilor în condiții de solar pentru obținerea produsului finit de calitate – localitățile aparținătoare	USAMVB		
P140.	Master plan privind potențialul turistic al localităților aparținătoare			
P141.	Modul inovativ de studii și cercetări aplicative pentru energii neconvenționale	UTH		
ACȚIUNI SPECIFICE				
A125	Proiecte comune pentru reabilitatea monumentelor cu valoare arhitecturală			

<i>Nr.crt.</i>	<i>Proiecte / Acțiuni specifice</i>	<i>Parteneriat</i>	<i>Proiecte conexe</i>	<i>Prioritate</i>
<i>A126</i>	Dezvoltarea unor centre comune de cercetare și dezvoltare tehnologică			
<i>A127</i>	Dezvoltarea unor parcuri de afaceri, zone libere, etc.			
<i>A128</i>	Schimburi de experiență între partenerii din regiune și din afara țării			
<i>A129</i>	Sesiuni de instruire pentru medici, profesori, mediul antreprenorilor, personalul din administrația publică, etc.			
<i>A130</i>	Realizarea unor programe de instruire - reconversie profesională pentru forța de muncă			

Obiectivul strategic OS3. Realizarea unui portofoliu integrat de servicii de susținere eficientă și oportună a capacităților economice, operaționale, de resurse umane, utilitare și sociale ale polului urban Deva

Tabel 11.1.3

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
<p>Domeniul de intervenție 3.1. Modernizarea și eficientizarea sistemului și infrastructurii educaționale și de formare profesională. <i>[Obiectiv specific: Creșterea participării populației la educație asigurarea unui proces educațional modern și de calitate, capabil să asigure resurse umane pregătite pentru piața muncii.]</i> Sursa de finanțare: PO Regional; PO Capital Uman.</p>				
PROIECTE				
P142.	Modernizare pistă de atletism și pistă de sărituri la Colegiul Național Sportiv Cetate – Deva.			
P143.	Modernizarea bazei sportive de la Colegiul Ion Mincu Deva - teren de handbal.			
P144.	Amenajare terenuri de sport în incinta școlii Gimnaziale Andrei Saguna.			
P145.	Amenajare teren de minifotbal Colegiul Național Sportiv Cetate – Deva.			
P146.	Amenajare teren sport la Liceul de arte Sigismund Toduta - locatia A- Str. Ciprian Porumbescu, nr. 1.			
P147.	Modernizare teren de sport Școala Andrei Mureșanu.			
P148.	Amenajare teren sport în incinta Colegiului Tehnic Transilvania Deva.			
P149.	Amenajare teren sport la Liceul de arte Sigismund Toduta - locatia B- Str. Avram Iancu.			
P150.	Modernizare teren sport la Liceul teoretic Grigore Moisil.			
P151.	Modernizare teren sport Colegiul Tehnic Transilvania, Școala Generala Eminescu – Petofi.			
P152.	Modernizare teren sport Liceul Teoretic Traian.			
P153.	Modernizare teren sport la Liceul Pedagogic Sabin Dragoi.			
P154.	Amenajare teren de sport Școala Generala Regina Maria – Deva.			
P155.	Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea infrastructurii educaționale a Colegiului Tehnic Energetic "Dragomir Hurmuzescu".			

<i>Nr.crt.</i>	<i>Proiecte / Acțiuni specifice</i>	<i>Parteneriat</i>	<i>Proiecte conexe</i>	<i>Prioritate</i>
<i>P156.</i>	Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea infrastructurii educaționale din municipiul Deva prin reabilitarea, modernizarea și accesibilizarea spațiilor destinate desfășurării activităților în cabinete de lucru și terapii compensatorii protejate			
<i>P157.</i>	Îmbunătățirea procesului educațional prin asigurarea și modernizarea bazei tehnico – materiale a instituțiilor de învățământ din municipiul Deva			
<i>P158.</i>	Îmbunătățirea condițiilor în școli, creșterea accesului la educație timpurie prin refacerea infrastructurii educaționale – construirea unei grădinițe în municipiul Deva			
<i>P159.</i>	Îmbunătățirea condițiilor în școli, creșterea accesului la educație prin refacerea infrastructurii - Reabilitare școli primare în localităților aparținătoare.			
<i>P160.</i>	Extinderea și modernizarea școlilor din localitățile aparținătoare			
<i>P161.</i>	Implementarea de sisteme de acces și monitorizare în instituțiile de învățământ din municipiul Deva pe bază de legitimații electronice			
<i>P162.</i>	Realizarea managementului integrat cu acces la sistemele de monitorizare și supraveghere video ale școlilor din Municipiul Deva			
<i>P163.</i>	Definirea și implementarea unui program de îmbunătățire a calității învățământului obligatoriu și asigurarea accesului la educație pentru toți copiii din mediul rural.			
<i>P164.</i>	Definirea și implementarea unui program pentru adulții din comunitățile rurale fără ocupație și care au abandonat școala.			
<i>P165.</i>	Definirea și implementarea unui program de acordare de facilități tinerilor educatori și profesori pentru a-i reține în mediul rural.			
<i>P166.</i>	Înființarea unui birou de orientare profesională și intermediere locuri de muncă la nivel municipal.			
<i>ACȚIUNI SPECIFICE</i>				
<i>A131</i>	<i>Acțiuni de tip Hard</i> : Crearea/ reabilitarea/ extinderea/ modernizarea grădinițelor			
<i>A132</i>	Reabilitarea/ modernizarea/ extinderea infrastructurii educaționale: învățământul obligatoriu, liceal și a campusurilor preuniversitare, inclusiv dotarea cu echipamente specifice			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
A133	Crearea/reabilitarea/ modernizarea/ extinderea infrastructurii universitare și a campusurilor universitare, inclusiv dotarea cu echipamente specifice			
A134	Crearea/modernizarea/reabilitarea/extinderea centrelor de formare profesională continuă, inclusiv dotarea cu echipamente specifice			
A135	Creșterea nivelului de dotare cu TIC în unitățile de învățământ și asigurarea conexiunii la internet			
A136	Susținerea accesului la educație prin asigurarea facilităților de transport pentru elevi/ studenți/ profesori, precum și prin măsuri specifice pentru elevii, studenții și profesorii cu dizabilități (ex: rampe de acces în instituție, grupuri sanitare adaptate nevoilor specifice, mobilier adecvat, material didactic etc).			
A137	Acțiuni de tip Soft: a) sistemice Crearea unui mecanism pentru o evaluare periodică a stadiului infrastructurii educaționale existente			
A138	Analiza ofertei educaționale în relație directă cu cerințele actuale și viitoare de pe piața muncii și evaluarea diferențelor existente la nivelul deprinderilor și al educației			
A139	Crearea unui mecanism permanent care să se ocupe de adaptarea curriculei la nevoile existente pe piața muncii			
A140	Reintegrarea în educație a celor care au părăsit timpuriu școala (inclusiv programe de educație de tip “a doua șansă”)			
A141	Dezvoltarea de programe integrate pentru creșterea accesului și participării în învățământul primar și secundar pentru persoanele aparținând grupurilor vulnerabile (consiliere, mediere, programe de tip “școală după școală”, educație remedială și învățare asistată, etc), inclusiv sprijin financiar pentru familiile acestora			
A142	Măsuri de creștere a siguranței în școli (supravegere video, pază sporită, testarea psihologică a elevilor) și campanii de prevenire a violenței în școli			
A143	Încurajarea activităților extracuriculare care utilizează metode de educație nonformală și informală, în sprijinul acumulării de competențe cheie			

<i>Nr.crt.</i>	<i>Proiecte / Acțiuni specifice</i>	<i>Parteneriat</i>	<i>Proiecte conexe</i>	<i>Prioritate</i>
<i>A144</i>	Măsurile pentru facilitarea accesului la educația preșcolară și creșterea calității educației preșcolare (0-6 ani), în deosebi a segmentului 0-3 ani			
<i>A145</i>	Stabilirea unor criterii clare și transparente de evaluare a performanței și formularea unor măsuri care să facă posibilă aplicarea lor în regiune și/sau utilizarea unor standarde europene			
<i>A146</i>	Dezvoltarea și adaptarea ofertelor de formare profesională continuă în conformitate cu cerințele de pe piața forței de muncă			
<i>A147</i>	Extinderea cursurilor privind învățarea pe parcursul întregii vieți din cadrul universităților			
<i>A148</i>	Atragerea absolvenților cu rezultate bune în sistemul educațional prin stimularea mobilității (cu posibilitatea de încadrare în sistemul privat) și posibilitatea dezvoltării unei cariere în cadrul sistemului educațional			
<i>A149</i>	Finanțarea educației în funcție de rezultate			
<i>A150</i>	Punerea accentului pe materiile creative (muzică, arte plastice), sport (inclusiv înot) și competențe lingvistice			
<i>A151</i>	Implementarea unui standard de calitate educațională regională --- POLUL DE EDUCAȚIE VEST			
<i>A152</i>	b) TIC în educație: Utilizarea noilor tehnici și tehnologiilor moderne de predare și dezvoltarea de către profesori a abilităților specifice necesare pentru a putea să le pună în aplicare			
<i>A153</i>	Introducerea și extinderea utilizării TIC în activitățile de predare și învățare, management și planificare în învățământul preuniversitar			
<i>A154</i>	Promovarea unor metode moderne de învățare (de exemplu e - learning)			
<i>A155</i>	Dezvoltarea și implementarea soluțiilor/ instrumentelor software pentru îmbunătățirea proceselor și activităților educaționale			
<i>A156</i>	c) cadre didactice: Asigurarea accesului cadrelor didactice la programe de formare profesională continuă, inclusiv stagii de specializare realizate în cadrul firmelor și evaluarea periodică a competențelor acestora.			
<i>A157</i>	Formarea profesională și creșterea competențelor manageriale ale personalului de conducere a unităților de învățământ.			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
A158.	d) parteneriat: Crearea unor programe pentru o pregătire suplimentară în vederea inserției studenților pe piața forței de muncă, prin plasarea studenților în companii (stagii de practică, stagii de ucenicie, etc).			
A159.	Crearea și promovarea de parteneriate viabile și funcționale între școli și mediul de afaceri, în vederea facilitării stagiilor de practică a elevilor în firme, adaptării curriculei, sprijin didactic, etc			
A160.	Elaborarea și livrarea în parteneriat cu întreprinderile din regiune a unor module de curriculum pentru învățământul profesional și tehnic, care să răspundă nevoilor angajatorilor			
A161.	Crearea unor parteneriate între școli, părinți și comunități, care să ducă la diminuarea riscului abandonului școlar			
A162.	e) orientare și consiliere: Informarea, orientarea și consilierea elevilor în etapele de trecere de la un nivel educațional la altul, în funcție de aptitudinile și abilitățile acestora, capacitatea de învățare și piața forței de muncă			
A163.	Organizarea de campanii de conștientizare, precum și furnizarea serviciilor integrate de orientare și consiliere pentru copiii și părinții copiilor expuși riscului de părăsire timpurie a școlii			
<p>Domeniul de intervenție 3.2. Dezvoltarea de programe și servicii flexibile cu impact pe piața muncii. <i>[Obiectiv specific: Crearea unei piețe a forței de muncă moderne, flexibile și inclusive, precum și pregătirea resurselor umane pentru modificări structurale.]</i> Sursa de finanțare: PO Regional; PO Capital Uman.</p>				
PROIECTE				
P167.	Pregătire, calificare și reconversie pentru activități de turism.			
P168.	Intreprindere virtuală - Incubator de afaceri - Centru de cercetare.			
P169.	Carta de investiții a Municipiului Deva			
P170.	Pregătire profesională pentru angajații Primăriei			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
P171.	Dezvoltarea resurselor umane ale personalului Primăriei municipiului Deva prin crearea de parteneriate și schimb de experiență la nivel transnațional în domeniul resurselor umane, incluziunii sociale și ocupării forței de muncă			
P172.	Definirea și implementarea de servicii de calitate în formarea profesională a șomerilor, adaptate la noile cerințe ale pieței muncii			
P173.	Realizarea de centre sociale pentru formarea profesională în localitățile aparținătoare.			
P174.	Realizarea centrului de Cursuri de formare profesională pentru specializarea forței de muncă / reconversia profesională a șomerilor	ISJD CCIJH		
ACȚIUNI SPECIFICE				
A164.	Acțiuni de tip Hard: Crearea observatorului regional al forței de muncă			
A165.	Crearea unui centru de excelență pentru specializările de top din regiune			
A166.	Acțiuni de tip Soft: a) măsuri active: Modernizarea și diversificarea serviciilor oferite de Serviciului Public de Ocupare			
A167.	b) ocupare: Adoptarea unor măsuri de tipul celei „de-a doua șansă” pentru cei care au părăsit școala fără să obțină o calificare			
A168.	Sprijin pentru deschiderea unei întreprinderi de către tineri și persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă/ șomeri/ persoane inactive (acordarea de servicii juridice, de marketing, financiare, metode și tehnici eficiente de management și alte servicii de consultanță, inclusiv stimulente financiare)			
A169.	Dezvoltarea unor tehnici și instrumente pentru îmbunătățirea capacității serviciului public de ocupare și a entităților private care acționează în domeniu formării profesionale și/sau plasării forței de muncă, de a evalua potențialul profesional al șomerilor/ persoanelor inactive aflate în căutarea unui loc de muncă/ persoanelor din grupurile vulnerabile			
A170.	Organizarea burselor de locuri de muncă și a job cluburilor pentru șomeri/ persoane inactive aflate în căutarea unui loc de muncă/ persoane din grupurile vulnerabile			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
A171.	Furnizarea de programe de calificare/ recalificare pentru creșterea și diversificarea competențelor profesionale ale persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă și corelarea programelor de calificare / recalificare adresate persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, cu cererea de pe piața muncii			
A172.	Crearea unui mecanism organizat pe baza unui program tematic-teritorial pentru finanțarea oportunităților de învățare și formare profesională care au la bază cerințele pieței			
A173.	Sprijinirea furnizorilor de formare profesională pentru dezvoltarea și diversificarea ofertelor de formare profesională în conformitate cu cererea de locuri de muncă			
A174.	Încurajarea angajatorilor pentru a sprijini participarea la formare profesională continuă a angajaților			
A175.	Încurajarea mobilității geografice a forței de muncă prin stimularea și promovarea acceptării unui loc de muncă în altă localitate decât cea de domiciliu prin: sprijin financiar, facilități pentru obținerea unei locuințe, facilități de transport, alte tipuri de măsuri de sprijin.			
A176.	Sprijinirea implementării metodelor de organizare flexibilă a muncii			
A177.	Încurajarea responsabilității sociale a întreprinderilor, inclusiv angajarea de persoane aparținând grupurilor vulnerabile			
A178.	Extinderea și flexibilizarea sistemului de stimulare a angajatorilor în vederea încadrării în muncă a tinerilor			
A179.	Crearea unor programe de pregătire suplimentară pentru inserția tinerilor pe piața forței de muncă, prin plasarea tinerilor (elevi, studenți, absolvenți) în firme (stagii de practică, programe de ucenicie, etc).			
A180.	Îmbunătățirea condițiilor de muncă			
A181.	Dezvoltarea de soluții pentru rezolvarea problemei șomajului neînregistrat			
A182.	c) mecanisme de monitorizare: Crearea unei platforme web cu informații despre piața forței de muncă regionale și realizarea unui forum pentru găzduirea unui dialog eficient între sistemul educațional, mediul de afaceri și agențiile de ocupare/ angajare			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
A183	Dezvoltarea de soluții electronice integrate (baze de date interactive), pentru monitorizarea situației cererii și ofertei de pe piața forței de muncă, a inserției tinerilor absolvenți pe piața forței de muncă, etc			
A184	Dezvoltarea unor servicii specializate la nivel regional pentru studiul pieței muncii: realizarea unei analize cu privire la cele mai căutate 25 de locuri de muncă din Regiunea Vest și crearea unei «panorame» a competențelor necesare găsirii unui loc de muncă în regiune.			
A185	d) grupuri vulnerabil: Extinderea unor programe de formare profesională adaptate pentru persoanele din mediul rural și pentru persoanele din grupurile vulnerabile			
A186	e) orientare: Furnizarea de programe de formare profesională la locul de muncă pentru dezvoltarea competențelor angajaților, creșterii performanțelor și productivității acestora și combaterii riscului de șomaj, în special pentru lucrătorii mai în vârstă care sunt vulnerabili în mod special la restructurarea economică			
A187	Sprijinirea accesului oamenilor la învățarea de-a lungul vieții, pentru a se reorienta către sectoare cu înaltă valoare adăugată			
A188	Campanii de conștientizare și sprijin pentru transformarea muncii nedeclarate în ocupare formală			
A189	Programe personalizate de mediere, consiliere și orientare pentru șomer/ persoane inactive aflate în căutarea unui loc de muncă/ persoane din grupurile vulnerabile, facilitarea accesului acestora la informații relevante privind piața forței de muncă			
A190	Programe de orientare și consiliere pentru tineri, în vederea asigurării unei tranziții line de la educație la viața activă			
A191	f) parteneriate: Sprijinirea parteneriatelor la diferite niveluri care reunesc întreprinderi, organizații sindicale, patronate, furnizori de formare profesională continuă, ONG-uri și alți actori relevanți pe piața muncii, pentru corelarea cererii și ofertei de pe piața forței de muncă regională			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
<p>Domeniul de intervenție 3.3. Sprijinirea incluziunii sociale a categoriilor defavorizate și diminuarea riscului de sărăcie. <i>[Obiectiv specific: Creșterea calității vieții grupurilor vulnerabile și a persoanelor din comunitățile defavorizate și asigurarea accesului la servicii sociale de calitate, adaptate nevoilor beneficiarilor.]</i> Sursa de finanțare: PO Regional; PO Capital Uman.</p>				
PROIECTE				
P175.	Înființarea de întreprinderi sociale (protejate).			
P176.	Înființarea Centrului Municipal Medico-Social.			
P177.	Reabilitare și modernizare cantina socială pentru creșterea capacității și creșterea calității serviciilor prestate către cetățeni.			
P178.	Centru de consiliere și sprijin pt insertia socială și reconversia prof. a persoanelor aflate în dificultate.			
P179.	Prevenirea parasirii timpurii a școlii.			
P180.	Pregatire profesionala pentru persoane defavorizate.			
P181.	Adapost de urgenta pe timp de noapte, Cod SMIS 21823.			
P182.	Bloc de locuințe pt. tineret, Bl 1 Str. M. Eminescu.			
P183.	Amenajare curte interioara la "Adapost de urgenta pe timp de noapte" – Deva.			
P184.	Definirea și implementarea de soluții inovative pentru economia socială - o șansă pentru persoanele cu dizabilități intelectuale			
P185.	Înființarea și dotarea unui centru de tip after-school pentru copiii din familii în situații de risc			
P186.	Realizarea de Centre de sprijin al copiilor și familiei în vederea evitării abandonului școlar în localitățile aparținătoare.			
P187.	Crearea de spații de zi, monitorizate, pentru bătrânii aflați în situații de risc.			
P188.	Definirea și implementarea de soluții de promovare a unei societăți inclusive care să faciliteze accesul și integrarea pe piața muncii a femeilor de etnie rromă			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
P189.	Asigurarea unei baze tehnice modernizate și a capacităților necesare pentru intervenția oportună în situații de urgență.			
P190.	Realizarea de locuințe protejate pentru persoane cu dizabilități intelectuale, care au nevoie de servicii sociale speciale de-a lungul vieții.			
P191.	Realizarea unui Centru Social de Urgență.			
P192.	Realizarea unei Cantine de Ajutor Social.			
P193.	Realizarea unui Centru de zi pentru îngrijirea copiilor în municipiul Deva			
P194.	Reabilitarea Căminului pentru Persoane Vârstnice			
ACȚIUNI SPECIFICE				
A192	Acțiuni de tip Hard: Crearea/ reabilitarea/ modernizarea/ extinderea și dotarea serviciilor sociale cu cazare pentru toate categoriile de beneficiari de servicii sociale: copii abandonți, copiii străzii, copii cu dizabilități, persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, victime ale violenței domestice, persoane dependente de droguri, persoane fără adăpost, victime ale traficului de persoane, persoane aflate în detenție, etc			
A193	Crearea și dezvoltarea de centre de tip familial pentru copii (pentru maxim 10 copii) și dotarea acestora			
A194	Crearea și dezvoltarea de locuințe protejate pentru persoanele vulnerabile (persoane cu dizabilități, tinerii de 18 ani părăsesc sistemul de ocrotire a minorului, etc)			
A195	Crearea/ reabilitarea/ modernizarea și dotarea centrelor de zi multifuncționale pentru toate categoriile vulnerabile: copii abandonți, copiii străzii, copii cu dizabilități, persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, victime ale violenței domestice, persoane dependente de droguri, etc			
A196	Dezvoltarea altor tipuri de servicii sociale fără cazare: centre și sau unități de îngrijire la domiciliu, cantine sociale, servicii mobile, grădinițe sociale, creșe etc.			
A197	Sprijinirea dezinstituționalizării prin construcția/ modernizarea infrastructurii pentru sprijinirea tranziției de la asistență instituțională la cea de proximitate			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
A198	Crearea/ dezvoltarea de locuințe sociale pentru persoanele aflate în risc de sărăcie și excluziune socială			
A199	Crearea/ reabilitatea/ modernizarea și dotarea unităților de asistență medico-socială			
A200	<p>Accesibilizarea mediului fizic pentru persoanele cu dizabilități:</p> <ul style="list-style-type: none"> • crearea de rampe de acces în spațiile publice, clădiri de locuințe, spații de agrement și firme private prestatoare de servicii; • achiziționarea de mijloace de transport în comun accesibile; • organizarea și semnalizarea spațiilor de parcare; • montarea sistemelor de semnalizare sonore și vizuale; • folosirea limbajului mimico-gestual în instituțiile publice; • accesibilizarea toaletelor; • accesibilizarea telefoanelor publice, etc) 			
A201	Acțiuni de tip Soft: Diversificarea și creșterea calității serviciilor oferite în cadrul centrelor sociale (cu sau fără cazare), inclusiv în mediul rural și în zonele izolate/ dezavantajate prin eficientizarea utilizării resurselor financiare, umane și materiale			
A202	Dezvoltarea unor programe sociale de integrare-incluziune personalizate			
A203	Sprijinirea creării și dezvoltării de întreprinderi sociale și ateliere protejate			
A204	Îmbunătățirea sistemului de selecție și pregătire a asistenților maternali, precum și îmbunătățirea și dezvoltarea sistemului de monitorizare a activității acestora			
A205	Încurajarea adopției ca măsură specială de protecție a copilului aflat în dificultate, prin simplificarea procedurilor precum și prin campanii periodice de informare cu privire la procesul adopției, etapele și metodologia acesteia			
A206	Derularea de programe de consiliere și educație/ formare profesională în vederea facilitării găsirii unui loc de muncă și integrării sociale a tinerilor care urmează să părăsescă sau au părăsit sistemul de ocrotire a minorului, a persoanelor cu dizabilități, a persoanelor provenind din comunități defavorizate și a altor categorii defavorizate			

<i>Nr.crt.</i>	<i>Proiecte / Acțiuni specifice</i>	<i>Parteneriat</i>	<i>Proiecte conexe</i>	<i>Prioritate</i>
A207	Derularea de programe de consiliere/ mediere pentru familii și tineri, în vederea prevenirii existenței unor situații de abuz/ neglijență în familie/ abandon familial			
A208	Derularea de campanii de informare și conștientizare a publicului cu privire la aspecte ce țin de incluziunea socială și non-discriminarea categoriilor vulnerabile.			
A209	Realizarea și implementarea unui sistem de tip “e-social” la nivel regional - baze de date interactive care să permită monitorizarea situației beneficiarilor (dosarul electronic al beneficiarului), cererea de servicii sociale, precum și serviciile sociale existente			
A210	Dezvoltarea și încurajarea parteneriatelor între furnizorii publici și furnizorii privați de servicii sociale/ ONG -uri din domeniul social			
A211	Sprrijinirea dezvoltării activității ONG-urilor din domeniul social, inclusiv prin asigurarea unor spații și dotări pentru desfășurarea activităților.			
A212	Revizuirea și actualizarea standardelor de calitate din sistemul serviciilor sociale			
A213	Creșterea accesului la învățarea pe tot parcursul vieții pentru personalul implicat în furnizarea serviciilor sociale			
A214	Intervenții integrate pentru creșterea accesului la servicii de educație, formare profesională, sănătate, servicii de igienă, cursuri de educație parentală, planificare familială, mese calde, dezvoltarea abilităților (cel puțin pentru adolescenți), campanii de combatere a discriminării, precum și alte activități sociale sau culturale pentru persoanele din comunitățile defavorizate.			
A215	Încurajarea responsabilității sociale a întreprinderilor, în vederea angajării persoanelor din grupurile dezavantajate (tineri șomeri, șomeri pe termen lung, persoane cu dizabilități, persoane de etnie romă, tineri proveniți din centre de plasament, etc)			
A216	Crearea unor structuri regionale (Comitet Regional) pentru politici de îngrijire a sănătății și politici sociale			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
<p>Domeniul de intervenție 3.4. Îmbunătățirea accesului populației la servicii medicale de calitate. [Obiectiv specific: Crearea unui sistem medical eficient, care funcționează în favoarea pacienților, contribuind la îmbunătățirea stării de sănătate a populației.] Sursa de finanțare: PO Regional; PO Capital Uman.</p>				
PROIECTE				
P195.	Realizarea Centrului balnear - Cetatea Devei			
P196.	Studiu de oportunitate privind cercetarea stratelor acvifere de adâncime din Municipiul Deva în vederea stabilirii caracteristicilor fizico-chimice și a posibilităților de valorificare a acestora.			
ACȚIUNI SPECIFICE				
A217	Acțiuni de tip Hard: Construirea/ reabilitatea/ modernizarea/ extinderea spitalelor și ambulatoriilor/ centrelor preventorii, altor tipuri de unități medico-sanitare: sanatorii, centre de sănătate, inclusiv dotarea cu echipamente și tehnologii moderne			
A218	Înființarea de noi spitale în regiune, pe specializările considerate importante la nivel regional (spital regional de urgență, spital oncologic, cardio-vascular, etc)			
A219	Construirea unor funcționalități medicale regionale (specializări) la nivelul spitalelor care să răspundă necesităților medicale din regiune			
A220	Crearea unui sistem integrat care să cuprindă unități de servicii ”prespital”, unități de primire și centre regionale de gestionare a urgențelor, centre specializate pe servicii paleative, recuperare neuromotorie, boli cronice, care vor putea descărca presiunea actuală pe unitățile de servicii de spitalizare			
A221	Crearea unor unități medicale mobile, în vederea asigurării accesului persoanelor din zonele izolate la servicii medicale			

<i>Nr.crt.</i>	<i>Proiecte / Acțiuni specifice</i>	<i>Parteneriat</i>	<i>Proiecte conexe</i>	<i>Prioritate</i>
A222	Dezvoltarea și dotarea cu echipamente a bazelor integrate pentru intervenții în situații de urgență, precum și dotarea cu mijloace de transport pentru pacienți (ambulante, mini-bus-uri pentru pacienții de zi)			
A223	Crearea de facilități (de cazare) pentru familiile pacienților (în special în cazul copiilor)			
A224	Realizarea unui audit energetic și transformarea spitalelor în unități eficiente din punct de vedere energetic			
A225	Acțiuni de tip Soft: Crearea unui program care are la bază eficiența (Centru de Eficiență) în ceea ce privește furnizarea serviciilor medicale, schimbul de bune practici și testarea calității/îmbunătățirea timpilor de realizare a intervențiilor			
A226	Crearea unor structuri regionale (Comitet Regional) pentru politici de îngrijire a sănătății și politici sociale			
A227	Creșterea utilizării TIC în sistemul de sănătate, prin implementarea de soluții de tip e-sănătate, utilizarea rețelelor de telemedicină			
A228	Realizarea unui sistem electronic integrat de colectare a datelor privind starea de sănătate a populației (în funcție de venituri, mediu de rezidență, educație), privind cererea de servicii medicale regionale, precum și de monitorizare a indicatorilor de sănătate.			
A229	Măsuri de stimulare și încurajare a medicilor pentru a nu părăsi sistemul medical din regiune, inclusiv stimulente / facilități			
A230	Colaborarea cu institutele de Cercetare Dezvoltare și valorificarea rezultatelor cercetării Îmbunătățirea abilităților de management a personalului de conducere din spitale și evaluarea periodică a acestuia			
A231	Crearea unui sistem regional de asigurări, inclusiv un pachet de bază în regiune			
A232	Măsuri de încurajare a dezvoltării sectorului medical privat			
A233	Încurajarea dezvoltării unor asociații profesionale a personalului medical și creșterea rolului acestora			

<i>Nr.crt.</i>	<i>Proiecte / Acțiuni specifice</i>	<i>Parteneriat</i>	<i>Proiecte conexe</i>	<i>Prioritate</i>
A234	Creșterea accesului la învățarea pe tot parcursul vieții pentru personalul medical și dezvoltarea unor activități de training în ceea ce privește îngrijirea medicală, utilizarea TIC, inclusiv pentru a pregăti personal specializat pentru a lucra pe unitățile mobile în zonele izolate			
A235	Asigurarea accesului la servicii medicale pentru categoriile defavorizate, inclusiv prin dezvoltarea unor programe gratuite de evaluare și monitorizare a stării de sănătate a acestora.			
A236	Dezvoltarea opțiunilor de îngrijire la domiciliu			
A237	Asigurarea accesului real al tuturor categoriilor de populație la un pachet de bază de servicii medicale gratuite			
A238	Crearea unor programe de prevenire pentru reducerea riscului îmbolnăvirilor (screening, vaccinare, informarea populației)			
A239	Crearea unui program de educație medicală a populației (campanii de conștientizare), prin toate canalele (inclusiv prezentări în școli, locuri publice, la locul de muncă), mai ales în mediul rural și în comunitățile sărace, orientat în special pe metode de prevenție a îmbolnăvirilor, precum și pe informarea pacienților privind posibilitățile de tratament și îngrijire la domiciliu disponibile pentru bolile cronice			
A240	Creșterea rolului medicilor de familie și implicarea activă a acestora în programele de prevenție și educație, în tratamentul precoce al bolilor comune, precum și în promovarea unui stil de viață sănătos			
A241	Facilitarea accesului la finanțările din fondurile structurale ale Uniunii Europene			
A242	Dezvoltarea/ promovarea unor servicii medicale bazate pe o specializare unică			
A243	Dezvoltarea de protocoale terapeutice pentru programe curative și afecțiuni cronice			
A244	Creșterea accesului la expertiză medicală pentru afecțiuni specifice			
A245	Valorificarea resurselor naturale (ex. potențialul balnear) în medicină			

Obiectivul strategic OS4. Optimizarea calității factorilor de mediu și a eficienței energetice prin creșterea sustenabilă, promovarea energiilor regenerabile și management proactiv al situațiilor de risc

Tabel 11.1.4

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
<p>Domeniul de intervenție 4.1. Îmbunătățirea calității factorilor de confort, mediu și eficiență energetică. [Obiectiv specific: Îmbunătățirea accesului populației la servicii publice și edilitare de calitate prin dezvoltarea și extinderea infrastructurii de producere, transport termoficare, preparare, distribuție și furnizare agent termic încălzire și apă caldă de consum, precum și alimentare, epurare, reciclare și valorificare deșeuri.] Sursa de finanțare: PO Regional; POS Mediu.</p>				
PROIECTE				
P197.	Retechnologizarea sistemului de termoficare în municipiul Deva. - Realizarea retehnologizării sistemului de termoficare reprezintă un ansamblu de proiecte precum și definirea unor etape distincte de abordare, conform specificațiilor din Tabelul 11.1.8	SCEH		
P198.	Dezvoltare surse de energie pentru termoficare urbană cu agent termic produs prin cogenerare.			
P199.	Modernizare sistem de colectare selectiva a deșeurilor.			
P200.	Sistem containerizat subteran, ecologic și automatizat pentru colectarea deșeurilor.			
P201.	Reabilitarea sitului industrial Depozitul de zgură și cenușă Valea Bejan.			
P202.	Sistem integrat de monitorizare și informare privind calitatea factorilor de mediu. (Panouri de informare aer, apă, poluanți.)			
P203.	Canalizare pluviala și modernizare Str. Bucovinei.			
P204.	Alimentare cu apă și canalizare la intersecția străzii Gării cu soseaua Hunedoarei, Cristur (proprietatile dinspre gara).			
P205.	Lucrări de intervenție în vederea înlăturării efectelor produse de alunecarea terenului la blocul 47 - Aleea Teilor.			
P206.	Alimentare cu apă și canalizare incinta I Dealul Cetății.			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
P207.	Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și apă uzată în județul Hunedoara			
P208.	Amenajare izvor zona Bejan.			
P209.	Amenajare izvor intrare Deva dinspre Arad.			
P210.	Regularizare curs Valea Bejan			
P211.	Realizarea de perdele forestiere de protecție a localităților aparținătoare contra fenomenelor meteorologice periculoase (vânt, furtuni) și pentru ameliorarea factorilor de mediu.			
P212.	Îmbunătățirea calității mediului prin împădurirea terenurilor agricole degradate din localitățile aparținătoare.			
P213.	Îmbunătățirea calității factorilor de mediu și a calității vieții prin creșterea suprafețelor spațiilor verzi și realizarea/completarea/recondiționarea de alei pietonale, piste de biciclete, a dotărilor de mobilier urban și a locurilor de joacă.			
ACȚIUNI SPECIFICE				
A246	Acțiuni de tip HARD: Dotarea companiilor din domeniul industrial cu filtre de reținere a emisiilor de CO2			
A247	Construcția / reabilitarea de stații de reciclare			
A248	Construcția / reabilitarea de depozite de deșeuri dotate cu facilități de compactare.			
A249	Construcția / reabilitarea de stații de transfer.			
A250	Implementarea de sisteme de colectare selectivă pentru mai multe tipuri de deșeuri.			
A251	Închiderea și amenajarea depozitelor de deșeuri neconforme.			
A252	Dezvoltarea de infrastructuri de valorificare a deșeurilor datorate construcțiilor.			
A253	Decontaminarea și ecologizarea terenurilor afectate de activitatea industrială			
A254	Dezvoltarea capacităților furnizorilor de servicii de a asigura nivelul standard cerut.			
A255	Construcția / reabilitarea de stații de tratare și alimentare cu apă.			
A256	Construcția / reabilitarea de stații de tratare a apelor menajere.			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
A257	Acțiuni de tip SOFT: Campanii de sensibilizare a opiniei publice pentru a reduce numărul de deșeuri și de a spori rata de reciclare.			
A258	Campanii de sensibilizare a opiniei publice pentru a spori utilizarea rațională a resurselor de apă.			
A259	Acțiuni de indentificare și evaluare a terenurilor afectate de activitatea industrială.			
A260	Programe de îmbunătățire a serviciilor edilitare.			
<p>Domeniul de intervenție 4.2. Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor. [Obiectiv specific: Îmbunătățirea confortului termic și scăderea costurilor cu energia (încălzire – răcire iluminat) în clădirile instituțiilor publice (sedii primăriei, instituții de învățământ, spitale, instituții de cultură etc.) și de locuințe (noi și istorice) prin creșterea eficienței energetice și mplementarea de sisteme inteligente de monitorizare și control.] Sursa de finanțare: PO Regional; POS Mediu.</p>				
PROIECTE				
P214.	Reabilitare termică blocuri de locuințe.			
P215.	Reabilitarea termică a instituțiilor de învățământ în vederea creșterii eficienței energetice.			
P216.	Reabilitare Corp A prin schimbarea instalației interioare la Colegiul Național Ion Mincu.			
P217.	Reabilitare corp B prin montare termosistem, schimbare tâmplării exterioare și schimbarea instalațiilor electrice interioare la Colegiul Ion Mincu Deva.			
P218.	Reabilitare școală prin montare termosistem, schimbare tâmplării exterioare și schimbarea instalațiilor electrice la Școala Andrei Mureșanu aparținătoare Colegiului Tehnic Energetic "Dragomir Hurmuzescu".			
P219.	Anvelopare clădiri Școala Gimnazială Andrei Saguna.			
P220.	"Creșterea eficienței energetice a blocurilor de locuințe din municipiul Deva", respectiv Bl. 47 Str. Împăratul Traian, Bl. 15, B-dul N. Bălcescu, Bl. 41 Str. Minerului și Bl. 8, Aleea Crinilor.			
P221.	Creșterea eficienței energetice a blocului de locuințe 64 - Al. Streiului din municipiul Deva.			
P222.	Creșterea eficienței energetice a blocului de locuințe M3- Al. Crizantemelor din municipiul Deva.			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
P223.	Creșterea eficienței energetice a blocurilor de locuințe din municipiul Deva – continuare.			
P224.	Reabilitarea termică a școlilor din municipiul Deva și comunele aparținătoare.			
ACȚIUNI SPECIFICE				
A261	Acțiuni de tip HARD: Reabilitarea-eficientizarea termică a clădirilor precum și a sistemelor de alimentare cu căldură și apă caldă menajeră prin acțiuni de: anvelopare-reabilitare, sisteme de izolații, etanșeizare, introducerea sistemelor de ventilație.			
A262	Implementarea de sisteme inteligente de monitorizare și control a energiei consumate, introducerea sistemelor de contorizare individuale.			
A263	Acoperirea cu verdeață a acoperișurilor, teraselor.			
A264	Acțiuni de regenerare urbană punctuală a unor cartiere prin eficientizare energetică.			
A265	Acțiuni de tip SOFT: Acțiuni de testare pilor a soluțiilor eficienței energetice pe diferite tipuri de clădiri.			
A266	Campanii de promovare a eficienței energetice și a soluțiilor de succes în rândul asociațiilor de locatari în vederea informării și conștientizării beneficiilor.			
A267	Premierea directă a soluțiilor și tehnologiilor inovative elaborate la nivel local de eficientizare energetică.			
A268	Programe de finanțare-stimulare a procesului de reabilitare și eficientizare energetică a clădirilor.			
A269	Elaborarea de planuri de regenerare urbană prin eficientizare energetică.			
A270	Elaborarea de curricule în rândul învățământului profesional și universitar axate pe eficiență energetică, eco-design și regenerare urbană.			
A271	Implementarea sistemelor de etichetare ecologică a clădirilor și a sistemelor de evaluare a nivelului de eficiență energetică - sustenabilitate a clădirilor.			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
<p>Domeniul de intervenție 4.3. Diversificarea utilizării și valorificarea eficientă a resurselor regenerabile de energie. [Obiectiv specific: Valorificarea locală a resurselor regenerabile în vederea creerii de energie sau suplimentării necesarului de energie deja produs din surse convenționale și utilizarea acesteia în vederea reducerii costurilor, creșterii nivelului de trai și stimulării activității economice și turistice.] Sursa de finanțare: PO Regional; POS Mediu; PO Dezvoltare Rurală (condiționalități).</p>				
PROIECTE				
P225.	Realizare parc de producție a energiei electrice utilizând panouri fotovoltaice.			
P226.	Plan de acțiuni pentru energii durabile (PAED).			
P227.	Realizare parc tehnologic pentru energie alternativă.			
P228.	Completarea sistemelor clasice de încălzire cu sisteme care utilizează energie solară, energie geotermală sau alte sisteme în localitățile aparținătoare.			
P229.	Îmbunătățirea calității vieții și sporirea măsurilor de protecție a mediului înconjurător prin realizarea de noi capacități de producere a energiei electrice din surse energetice regenerabile în localitățile aparținătoare			
P230.	Reducerea consumului de energie prin introducerea de sisteme de încălzire care utilizează energie alternativă în unități administrative și școli din localitățile aparținătoare			
P231.	Realizare sistem de încălzire cu energie solară în unități administrative și școli din localitățile aparținătoare.			
P232.	Îmbunătățirea gradului de protecție a mediului și creșterea eficienței energetice prin implementarea unui sistem pentru producerea biogazului			
ACȚIUNI SPECIFICE				
A272	Acțiuni de tip HARD: Implementarea de sisteme de utilizare a energiilor regenerabile în clădiri, de locuințe (noi și istorice), publice (noi și istorice), unități economice-turistice, unități de cultură și loisir. Implementarea de sisteme centralizate eficiente de asigurare a energiei electrice și termice prin valorificarea energiilor regenerabile pentru comunități rurale izolate, zone periurbane emergente sau zone rurale situate periurban.			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
A273	Implementarea de sisteme de utilizare a energiilor regenerabile în vederea valorificării estetice prin iluminat public și arhitectural a zonelor de importanță socială și turistică (piețe, centre istorice, monumente, clădiri simbol sau cu arhitectură deosebită, puncte de informare turistică, culturale).			
A274	Implementarea de sisteme de utilizare a energiilor regenerabile în vederea asigurării vizibilității și funcționării sistemelor de semnalizare rutieră și transport (ex. treceri de pietoni în vecinătatea școlilor și grădinițelor, sensuri giratorii, intersecții semaforizate importante, panouri informative în stații de transport public).			
A275	Acțiuni de tip SOFT: Analize, studii de fezabilitate punctuale privind potențialul utilizării energiilor regenerabile.			
A276	Campanii de promovare a energiilor regenerabile și a soluțiilor de succes în rândul asociațiilor de locatari.			
A277	Premierea directă a soluțiilor și tehnologiilor inovative elaborate la nivel local de valorificare a energiilor regenerabile.			
A278	Acțiuni de testare pilot a soluțiilor eficienței energetice pe diferite tipuri de clădiri.			
A279	Elaborarea de planuri de regenerare urbană și valorificare turistică prin utilizarea energiilor regenerabile.			
A280	Elaborarea de curriculă în rândul învățământului profesional și universitar axate pe eficiență energetică, folosirea energiilor regenerabile și instalarea sistemelor de utilizare a energiilor regenerabile.			
<p>Domeniul de intervenție 4.4. Protejarea biodiversității și promovarea integrată a serviciilor ecosistemelor. <i>[Obiectiv specific: Protejarea și conservarea biodiversității față de presiunea antropică și valorificarea turistică într-o manieră sustenabilă a zonelor protejate.]</i> Sursa de finanțare: PO Regional; POS Mediu; PO Dezvoltare Rurală (condiționalități).</p>				
PROIECTE				
P233.	Realizarea sistemului integrat de protecție, conservare și valorificare a biodiversității parcului natural Pădurea Bejan.			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
P234.	Protecția, conservarea și valorificarea biodiversității prin realizarea de reîmpăduriri ale zonelor defrișate în mod necontrolat din cadrul localităților aparținătoare ale municipiului Deva			
P235.	Realizarea sistemului integrat de educație, informare și constientizare publică privind protecția în întreținerea obiectivelor și ariilor protejate ale municipiului Deva.			
ACȚIUNI SPECIFICE				
A281.	Acțiuni de tip HARD: Dezvoltarea infrastructurii de acces pentru sprijinirea activității turistice (drumuri, parcuri, pontoane)			
A282.	Construirea de infrastructuri de sprijin a turismului ecologic: centre de informare, centre de primire, centre de închiriat echipamente și mijloace de transport ecologic			
A283.	Dezvoltarea infrastructurii de facilitare a desfășurării activității turistice: sisteme de semnalizare a traseelor, panouri de atenționare, popasuri, pavilioane / faleze de observație, refugii anlimale, refugii pentru turiști, sisteme de alertare a situațiilor de urgență ex. accidente, alunecări de teren, inundații, incendii			
A284.	Consolidarea habitatelor naturale ale animalelor: adăposturi, locuri de hrană etc.			
A285.	Acțiuni de tip SOFT: Promovarea activităților turistice ecologice în zonele protejate (hărți digitale, pagini web specializate, materiale de promovare).			
A286.	Realizarea de calendare de reglementare și promovare a turismului ecologic pe baza ritmurilor ecosistemului natural.			
A287.	Organizarea de conferințe privind turismul ecologic.			
A288.	Analiza ecosistemelor din zonele protejate și identificarea posibilităților de dezvoltare a turismului ecologic.			
A289.	Crearea de forme asociative (asociații, GAL-uri, încheierea de protocoale de colaborare inter-județene și internaționale) în vederea conservării și promovării turistice a zonelor protejate			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
<p>Domeniul de intervenție 4.5. Managementul integrat și diminuarea vulnerabilității populației la situațiile de risc. <i>[Obiectiv specific: Îmbunătățirea capacității de previziune și intervenție în situațiile de risc climatic și de mediu, prin utilizarea de tehnologii moderne de analiză semnalizare, monitorizare, investiții în infrastructura de protecție, acces și tehnică de intervenție.]</i> Sursa de finanțare: POS Mediu; PO Regional.</p>				
PROIECTE				
P236.	Extindere sistem de supraveghere video urbană.			
P237.	Sistem de automatizare a activității Poliției Locale.			
P238.	Centru municipal integrat de management al situațiilor de urgență.			
P239.	Sisteme și instalații de stingere a incendiilor în instituțiile de învățământ.			
P240.	Realizarea și echiparea celulelor locale de intervenție în situații de urgență în localitățile aparținătoare ale municipiului Deva.			
ACȚIUNI SPECIFICE				
A290.	Acțiuni de tip HARD: Creare - dotare capacități de previziune climatică și sisteme de comunicare a situațiilor de risc			
A291.	Achiziția de echipamente de intervenție în situații de risc			
A292.	Combaterea efectelor secetei și eroziunii solurilor prin crearea de perdele verzi în zonele afectate			
A293.	Combaterea prafului datorat deșertificării prin crearea de perdele verzi și coridoare de protecție în preajma localităților			
A294.	Consolidarea infrastructurii de protecție pentru situații de risc de mediu (inundații, alunecări de teren)			
A295.	Fixarea haldelor de steril pentru a evita fenomenele de alunecări de teren și alte evenimente provocate de fenomenele naturale			
A296.	Decontaminare terenurilor cu grad ridicat de risc			

<i>Nr.crt.</i>	<i>Proiecte / Acțiuni specifice</i>	<i>Parteneriat</i>	<i>Proiecte conexe</i>	<i>Prioritate</i>
<i>A297</i>	Acțiuni de tip SOFT: Cartografierea zonelor cu situații de risc și elaborarea de scenarii de risc și intervenție			
<i>A298</i>	Elaborarea de standarde de evaluare al poluării și inventarierea și analiza și inventarierea siturilor contaminate pe baza acestora			
<i>A299</i>	Acțiuni de cercetare a riscurilor climatice			
<i>A300</i>	Pregătirea personalului implicat în gestionarea situațiilor de risc de mediu în vederea intervenției			
<i>A301</i>	Informarea și educarea comunităților vulnerabile la riscuri de mediu cu privire la măsurile de intervenție și tipul de comportament abordat			

Obiectivul strategic OS5. Potențarea economică și socială a localităților rurale prin abordarea integrată a acestora, axată pe susținerea elementelor de complementaritate cu mediul urban.

Tabel 11.1.5

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
<p>Domeniul de intervenție 5.1. Modernizarea și dezvoltarea spațiului rural. <i>[Obiectiv specific: Creșterea atractivității zonelor rurale / îmbunătățirea calității vieții din spațiul rural și reducerea disparităților de dezvoltare economică și socială față de mediul urban.]</i> <i>Sursa de finanțare: PO Regional; PO Dezvoltare Rurală (condiționalități); POS Mediu.</i></p>				
PROIECTE				
P241.	Dezvoltare și modernizare apa/canal în sate aparținătoare.			
P242.	Promovare agroturism în satele aparținătoare.			
P243.	Alimentare cu apa și canalizare în localitatea Bârcea Mică.			
P244.	Reabilitarea pod peste Raul Cerna în localitatea Bârcea Mică.			
P245.	Regularizarea albiei paraului adiacent Str. Primaverii.			
P246.	Amenajari rigole pentru ape pluviale în localitatea Archia			
P247.	Realizarea de centre de promovare a meșteșugurilor tradiționale.			
P248.	Crearea de rețele wireless (hot spot-uri) în zonele centrale ale tuturor localităților aparținătoare.			
P249.	Centru de colectare a produselor legumicole –Sântuhalm.			
P250.	Realizarea unei piețe agro–alimentare în localitățile aparținătoare.			
P251.	Asfaltarea cu beton asfaltic a tuturor străzilor din interiorul localităților aparținătoare.			
P252.	Îmbunătățirea infrastructurii fizice de baza și a situației economico-sociale a localităților aparținătoare prin modernizare/ asfaltare drumuri și străzi.			
P253.	Reabilitarea sistemului de iluminat public în localitățile aparținătoare.			
P254.	Îmbunătățirea condițiilor în școli, creșterea accesului la educație timpurie prin refacerea infrastructurii educaționale – construirea de grădinițe în localitățile aparținătoare.			

<i>Nr.crt.</i>	<i>Proiecte / Acțiuni specifice</i>	<i>Parteneriat</i>	<i>Proiecte conexe</i>	<i>Prioritate</i>
<i>P255.</i>	Crearea de spații de joacă pentru copii în localitățile aparținătoare.			
<i>P256.</i>	Amenajarea curților grădinițelor și a curților școlilor în localitățile aparținătoare.			
<i>P257.</i>	Îmbunătățirea calității vieții și a situației economico-sociale a localităților aparținătoare privind construcția/ extinderea/ reabilitarea rețelelor de alimentare cu apă, epurare apă și canalizare.			
<i>P258.</i>	Îmbunătățirea calității vieții și a situației economico-sociale a localităților aparținătoare prin renovarea căminelor culturale.			
<i>P259.</i>	Îmbunătățirea calității vieții și a situației economico-sociale a localităților aparținătoare prin achiziționarea de costume populare.			
<i>P260.</i>	Îmbunătățirea calității vieții și a situației economico-sociale a localităților aparținătoare prin dotarea modernă cu utilaje a serviciului comunitar.			
<i>P261.</i>	Înființarea de centre sociale de tip „after-school” în localitățile aparținătoare ale municipiului Deva.			
<i>P262.</i>	Achiziționarea de materiale și echipamente specifice promovării și conservării patrimoniului cultural în localitățile aparținătoare ale municipiului Deva.			
<i>P263.</i>	Îmbunătățirea calității vieții în localitățile aparținătoare prin amenajarea personalizată a centrului civic și de spații verzi cu funcțiuni complementare.			
<i>P264.</i>	Creșterea competitivității produselor agroalimentare autohtone pe pietele UE prin certificarea acestora la standarde ecologice conforme UE			
<i>P265.</i>	Modernizarea spațiilor de depozitare ale Centrului Agro Deva prin implementarea noilor tehnologii de depozitare în atmosfera controlată a produselor agroalimentare			
<i>ACȚIUNI SPECIFICE</i>				
<i>A302.</i>	<i>Acțiuni de tip HARD:</i> Modernizarea vetrei satului și a zonelor centrale			
<i>A303.</i>	Restaurarea, conservarea și consolidarea obiectivelor de patrimoniu cultural și natural			
<i>A304.</i>	Conversia funcțională a clădirilor abandonate și punerea în valoare a arealelor rurale părăsite			
<i>A305.</i>	Sprijinirea modernizării târgurilor și piețelor comunale.			
<i>A306.</i>	Înlocuirea/ modernizarea mobilierului public învechit			

<i>Nr.crt.</i>	<i>Proiecte / Acțiuni specifice</i>	<i>Parteneriat</i>	<i>Proiecte conexe</i>	<i>Prioritate</i>
A307	Modernizarea și extinderea rețelelor de drumuri din interiorul comunelor și satelor, a drumurilor comunale, vicinale, precum și a drumurilor agricole și forestiere			
A308	Amenajarea de parcuri și spații verzi			
A309	Modernizarea și extinderea rețelei de depozite speciale de colectare, distribuție și valorificare a produselor agricole			
A310	Modernizarea exploatațiilor agricole prin: dotare cu echipamente moderne, introducerea de noi tehnologii, construirea/ modernizarea clădirilor operaționale			
A311	Modernizarea și extinderea rețelei de conducte de irigații și adaptarea acesteia la cerințele agriculturii regionale			
A312	Crearea în regiune a unor laboratoare independente de testare și certificare a produselor agricole și agroalimentare			
A313	Sprrijinirea dezvoltării mediului antreprenorial prin investiții în dezvoltarea IMM-urilor existente și prin sprijinirea creării de noi IMM-uri			
A314	Introducerea/ extinderea rețelei de utilități (apă, canalizare, gaz, electricitate) și telecomunicații (internet) în mediul rural			
A315	Îmbunătățirea valorificării pădurilor prin: refacerea/ extinderea pădurilor, achiziția de echipamente			
A316	Investiții pentru îmbunătățirea procesării produselor agricole și forestiere și realizarea de produse cu valoare adăugată ridicată			
A317	Modernizarea și/sau re tehnologizarea lucrărilor de desecare și drenaj și de corectare a torenților situați pe fondul agricol			
A318	Sprrijinirea dezvoltării turismului în mediul rural, prin crearea/ modernizarea structurilor de cazare și de agrement			
A319	Achiziționarea de utilaje și echipamente pentru serviciile publice			
A320	Crearea și amenajarea spațiilor publice de recreere pentru populație			
A321	Modernizarea și extinderea infrastructurii existente pentru distribuția și comercializarea produselor agro-alimentare (piețe agroalimentare)			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
A322	Modernizarea parcului de utilaje agricole			
A323	Acțiuni de tip SOFT: Îmbunătățirea serviciilor de bază în mediul rural: educație, sănătate, social			
A324	Programe de instruire și conversie profesională a locuitorilor din mediul rural			
A325	Sprijinirea constituirii formelor asociative în agricultură			
A326	Dezvoltarea și promovarea produselor tradiționale și/ sau ecologice și crearea unor branduri locale și regionale			
A327	Creșterea competitivității produselor agricole și agro-alimentare și implementarea standardelor europene de calitate			
A328	Sprijinirea accesului producătorilor locali în calitate de furnizori pentru marile lanțuri de magazine			
A329	Îmbunătățirea furnizării de informații, prin utilizarea acestor rețelele existente: administrația publică locală, asociații de producători, grupurile de acțiune locală			
A330	Dezvoltarea unor rețelele specifice de consiliere și consultanță în domeniul agricol			
A331	Crearea unui mecanism permanent de informare cu privire la prețurile produselor și mărfurilor, atât din piața regională cât și din piețele cu care există relații comerciale			
A332	Sprijin pentru activități de marketing și promovare pe plan național și internațional a produselor agricole/ agro-alimentare locale			
A333	Încurajarea și promovarea meșteșugurilor tradiționale			
A334	Formare profesională pentru îmbunătățirea managementului exploatațiilor agricole			
A335	Sprijin pentru dezvoltarea tinerilor fermieri (training, consultanță, sprijin financiar, etc)			
A336	Sprijinirea elaborării și implementării strategiilor de dezvoltare locală			
A337	Stimularea cercetării de bază și aplicate în domeniul agro-alimentar			
A338	Încurajarea utilizării sustenabile a terenurilor din regiune			
A339	Încurajarea luării de măsuri împotriva secetei și a fenomenelor de risc climatic.			

Obiectivul strategic OS6. Realizarea nodului convergent turistic Deva, prin valorificarea integrată, inteligentă și durabilă a potențialului turistic și cultural, propriu și zonal

Tabel 11.1.6

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
<p>Domeniul de intervenție 6.1. Dezvoltarea și reabilitarea facilităților culturale, de turism și agrement. <i>[Obiectiv specific: Promovarea culturii în toate domeniile și oferirea unor game largi de facilități de petrecere a timpului liber.]</i> <i>Sursa de finanțare: PO Regional; PO Competitivitate; PO Capital Uman.</i></p>				
PROIECTE				
P266.	Reabilitarea zonei urbane “Dealul Cetății”, monument al naturii și istoric cu valoare turistică ridicată din municipiul Deva - refuncționalizarea incintei I			
P267.	Reabilitarea zonei urbane “Dealul Cetății”, monument al naturii și istoric cu valoare turistică ridicată din municipiul Deva - incintele II și III.			
P268.	Realizarea Clusterului de turism al municipiului Deva, sub coordonarea Cercului Cultural “Drăgan Muntean”.	CCDM		
P269.	Elaborarea studiului ”Strategii pentru cultură în zona administrativă Deva”, sub coordonarea Cercului Cultural “Drăgan Muntean”.	CCDM		
P270.	Elaborarea studiului ”Strategii pentru turism și agrement în zona administrativă Deva”, sub coordonarea Cercului Cultural “Drăgan Muntean”.	CCDM		
P271.	Elaborarea studiului “Modalități de promovare a potențialului turistic al municipiului Deva.”	CCDM		
P272.	Implementarea modalităților de promovare a potențialului turistic al municipiului Deva rezultate în urma studiului elaborat pe această temă.	CCDM		
P273.	Realizarea “Muzeului Principilor Transilvaniei”, sub coordonarea Cercului Cultural “Drăgan Muntean”.	CCDM		
P274.	Realizarea Muzeului Olimpic – gimnastică.			
P275.	Realizarea Muzeului de Artă Contemporană al Municipiului Deva, sub coordonarea Cercului Cultural “Drăgan Muntean”.	CCDM UAP		

<i>Nr.crt.</i>	<i>Proiecte / Acțiuni specifice</i>	<i>Parteneriat</i>	<i>Proiecte conexe</i>	<i>Prioritate</i>
P276.	Realizare Parc de agrement și distracții - Thesys Park.			
P277.	Realizare Parc de agrement - Albia Mureșului.			
P278.	Constituirea Asociației de management a obiectivelor turistice din zona de polarizare a Devei.	CCDM		
P279.	Realizare Zona de agrement Parcul Bejan.			
P280.	Promovare multimedia a site-urilor de interes turistic.			
P281.	Extindere Aqualand - Bazin Olimpic.			
P282.	Construcție Sala Polivalenta.			
P283.	Reabilitare și Modernizare Sala Sporturilor.			
P284.	Modernizare și refuncționalizare Stadion Deva.			
P285.	Complex pentru activități extracuriculare pentru gradinite și școli.			
P286.	Extindere spații verzi, parcuri și zone de agrement.			
P287.	Înființare și reabilitare de parcuri .			
P288.	Reabilitarea, amenajarea și restructurarea zonei istorice a municipiului Deva cuprinsa între strada Avram Iancu și B-dul Iulu Maniu			
P289.	Reabilitarea și amenajarea Pietei Stadion, punct de pornire în circuitul turistic al zonei istorice "Dealul Cetății" municipiul Deva			
P290.	Editarea unei broșuri, tip pliant, de popularizare a facilităților turistice de care dispune municipiul Deva și a celor aflate în proximitatea municipiului.			
P291.	Realizarea unor drumuri culturale (Drumul bisericilor din Deva și proximitate, Drumul castelelor și cetatilor din Deva și proximitate, precum și cele definite prin studiile de turism elaborate în această perioadă).			
P292.	Definirea și implementarea unui "Sistem integrat de asigurare a condițiilor optime pentru desfășurarea activităților culturale și păstrarea specificului local în zona administrativă Deva".	CCDM		

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
P293.	Realizarea Punctului de creație culturală, sub coordonarea Cercului Cultural “Drăgan Muntean”.	CCDM UAP		
P294.	Regenerarea mediului cultural și a valorilor zonei administrative Deva prin reabilitarea, modernizarea și dotarea aferentă a așezămintelor culturale			
P295.	Crearea și dezvoltarea bazei materiale necesare pentru consolidarea vieții culturale a locuitorilor municipiului Deva prin organizarea periodică de spectacole, concerte, piese de teatru, expoziții, happenninguri.	ISJH CCIJH		
P296.	Creșterea atractivității municipiului Deva prin organizarea de târguri de manufactură de artă, promovarea turismului cultural, revigorarea identității istorice a diverselor clădiri/străzi din zona istorică a orașului, organizarea de zile/serbări în zona istorică a orașului			
P297.	Păstrarea tradițiilor, obiceiurilor și scoaterea în evidență a multiculturalității zonei Deva prin organizarea unui Festival culinar și al tradițiilor minorităților din Deva.			
P298.	Reabilitarea infrastructurii publice urbane a malurilor râului Mureș prin realizarea unei alei pietonale continue, și a unei piste pentru biciclete; construirea de poduri pietonale și pentru biciclete, precum și dezvoltarea și/sau modernizarea infrastructurii utilităților publice și modernizare spații verzi.			
P299.	Amenajarea și dotarea de parcuri și centre de joacă și recreere pentru copiii din localitățile aparținătoare.			
P300.	Construcție bazine de înot și terenuri de sport multifuncționale în localitățile aparținătoare (prin Programul de dezvoltare al infrastructurii și a unor baze sportive în mediul rural OG.7/2006).			
P301.	Refuncționalizare terenuri de sport și construcție vestiare în localitățile aparținătoare ale municipiului Deva (prin Programul de dezvoltare al infrastructurii și a unor baze sportive în mediul rural OG.7/2006).			
P302.	Realizarea parcului de agrement “Curcubeul anotimpurilor” prin definirea plantelor și a modului de amenajare a acestora, cu instalarea unui sistem de irigare computerizat.			
ACȚIUNI SPECIFICE				
A340.	Acțiuni de tip HARD: Modernizarea, extinderea și dotarea rețelelor de biblioteci din localitățile urbane și rural			
A341.	Modernizarea și extinderea rețelelor de cămine culturale din mediul rural și a caselor de cultură din mediul urban			

<i>Nr.crt.</i>	<i>Proiecte / Acțiuni specifice</i>	<i>Parteneriat</i>	<i>Proiecte conexe</i>	<i>Prioritate</i>
A342.	Modernizarea și extinderea rețelelor de teatre publice sau private			
A343.	Amplasarea unor spații pentru a încuraja expresia liberă (districte creative)			
A344.	Modernizarea și re tehnologizarea cinematografelelor vechi			
A345.	Modernizarea și construcția infrastructurii adecvate pentru practicarea sporturilor (terenuri sportive, inclusiv bazine de înot, pârtii pentru sporturile de iarnă, amenajări pentru sporturile nautice, etc)			
A346.	Modernizarea și amenajarea de parcuri tematice (pentru copii, botanice, grădina zoologică, de distracții, dendrologice, etc)			
A347.	Modernizarea și diversificarea activităților palatelor copiilor și amenajarea de noi locații în zone urbane defavorizate			
A348.	Înființarea, amenajarea spațiilor publice de recreere pentru populația rurală (parcuri, spații de joacă pentru copii, terenuri de sport, piste de biciclete);			
A349.	Construirea/ modernizarea centrelor de tratament din stațiunile balneare			
A350.	Dezvoltarea de produse locale bazate pe wellness (produse cosmetice și anti-îmbătrânire bazate pe apa termală, alimente, obiecte de artizanat, etc)			
A351.	Conservarea patrimoniului și renovarea centrelor balneare ale orașelor			
A352.	Dezvoltarea rețelelor de captare și /sau transport a izvoarelor minerale și saline cu potențial terapeutic, inclusiv pentru a furniza apa termală în spații de cazare			
A353.	Amenajarea în scop turistic a obiectivelor turistice naturale			
A354.	Reabilitarea, modernizarea și dotarea aferentă a muzeelor și altor așezăminte culturale, în vederea promovării patrimoniului cultural imaterial			
A355.	Crearea/ modernizarea/ extinderea infrastructurii de cazare și de agreement turistic de toate tipurile			
A356.	Valorificarea potențialului turistic montan prin: marcaje, amanjare de trasee și refugii montane			
A357.	Amanajarea infrastructurii pentru practicarea turismului de aventură			
A358.	Construirea/ modernizarea căilor de acces la principalele obiective turistice			
A359.	Acțiuni de tip SOFT: Sprijinirea centrelor de cultură			

<i>Nr.crt.</i>	<i>Proiecte / Acțiuni specifice</i>	<i>Parteneriat</i>	<i>Proiecte conexe</i>	<i>Prioritate</i>
A360.	Sprrijinirea ONG-urilor din domeniul cultural			
A361.	Sprrijinirea manifestațiilor culturale care promovează valorile autentice românești			
A362.	Promovarea și sprrijinirea evenimentelor culturale locale și regionale			
A363.	Crearea unor branduri culturale și turistice proprii ale regiunii			
A364.	Elaborarea de studii și analize privind turismul și cultura în Regiunea Vest			
A365.	Înființarea unor asociații / clustere la nivel regional pentru promovarea și dezvoltarea turismului, a culturii și a artei			
A366.	Sprrijinirea dezvoltării turismului balnear și de wellness din regiune prin specializarea facilităților de tratament în prevenirea și terapia anti-îmbătrânire			
A367.	Exploatarea și dezvoltarea tipurilor de turism cu potențial în regiune: tursim balnear și de wellness, ecoturism și turism activ, turism urban și de tip MICE			
A368.	Dezvoltarea și promovarea ecoturismului și a turismului activ			
A369.	Crearea unor districte creative în interiorul orașelor			
A370.	Participarea institutelor culturale la schimburi de experiență			
A371.	Promovarea obiectivelor și valorilor regionale la diverse târguri de turism			
A372.	Crearea și promovarea unei agende a evenimentelor pentru fiecare sezon			
A373.	Formarea profesională a personalului care activează în domeniul turismului, în vederea creșterii calității serviciilor			
A374.	Certificarea și acreditarea centrelor de tratament balnear			
A375.	Crearea unor soluții TIC de management al destinațiilor turistice			
A376.	Realizarea de acorduri și parteneriate cu operatorii de turism străini			
A377.	Promovarea regiunii la târgurile de turism naționale și internaționale			
A378.	Crearea și valorificarea unor circuite turistice tematice și a unor produse turistice cu specific regional.			

Obiectivul strategic OS7. Modernizarea managementului și administrației publice locale la nivelul standardelor europene.

Tabel 11.1.7

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
Domeniul de intervenție 7.1. Realizarea unui sistem modern și eficient de instituții și servicii publice. <i>[Obiectiv specific: Îmbunătățirea capacității instituționale.]</i> <i>Sursa de finanțare: PO Capacitate Administrativă; PO Regional.</i>				
PROIECTE				
P303.	Realizarea Ghișeului unic și informatizare plăți taxe.			
P304.	Realizarea Sistemului informatic de management administrativ integrat. (e-administrație, ERP APL, software, data center, PC-uri, arhivare, document management)			
P305.	Extinderea, actualizarea și integrarea cu serviciile comunitare și alte instituții județene și regionale.			
P306.	Realizarea Platformă E- PCDN (Rețeaua de Dezvoltare a Carierei Profesionale) Deva			
P307.	Realizarea unui sistem de informare și comunicare facil pentru cetățeni – panouri informative Deva.			
P308.	Sistem inovativ de management al documentelor și modernizarea centrului pentru informare a cetățenilor în localitatea Sântuhalm			
P309.	Sistem inovativ de management al documentelor și modernizarea centrului pentru informare a cetățenilor în localitatea Archia			
P310.	Sistem inovativ de management al documentelor și modernizarea centrului pentru informare a cetățenilor în localitatea Bârcea Mică			
P311.	Sistem inovativ de management al documentelor și modernizarea centrului pentru informare a cetățenilor în localitatea Cristur			
P312.	Realizarea și implementarea Evidenței informatizate a persoanei –localitatea Sântuhalm.			
P313.	Realizarea și implementarea Evidenței informatizate a persoanei –localitatea Archia.			
P314.	Realizarea și implementarea Evidenței informatizate a persoanei –localitatea Bârcea Mică.			

Nr.crt.	Proiecte / Acțiuni specifice	Parteneriat	Proiecte conexe	Prioritate
P315.	Realizarea și implementarea Evidenței informatizate a persoanei –localitatea Cristur.			
ACȚIUNI SPECIFICE				
A379.	Reabilitarea/modernizarea sediilor instituțiilor publice și dotarea acestora (inclusiv cu echipamente IT)			
A380.	Sprijin pentru elaborarea strategiilor de dezvoltare locală/ sectorială			
A381.	Cursuri de formare profesională continuă pentru funcționarii publici și dezvoltarea abilităților specifice ale acestora			
A382.	Realizarea de schimburi de experiență și bune practici între personalul instituțiilor similare			
A383.	Implementarea unor proceduri și mecanisme de lucru unitare în cadrul instituțiilor similare			
A384.	Implementarea unor programe de e-guvernare			
<p>Domeniul major de intervenție 7.2. Dezvoltarea flexibilă și oportună a cadrului instituțional de administrație publică locală. <i>[Obiectiv specific: Crearea mecanismelor și a unui cadru instituțional corelat cu realitățile și necesitățile regionale, care să sprijine atingerea obiectivelor regionale de dezvoltare.]</i> Sursa de finanțare: PO Capacitate Administrativă; PO Regional.</p>				
ACȚIUNI SPECIFICE				
A385.	Înființarea unor instituții (centre, birouri, agenții) regionale în domenii considerate relevante: inovare, export, turism.			
A386.	Crearea unor structuri partenoriale / comitete sectoriale în domenii considerate relevante: inovare, resurse umane, sănătate și incluziune socială, dezvoltare economică.			
A387.	Crearea unor mecanisme financiare pentru a accelera dezvoltarea economică, inclusiv crearea unui fond regional de dezvoltare.			

**Proiectul P 197: “Retehnologizarea Sistemului de termoficare în Municipiul Deva”
- Detaliere proiecte și etapizare -**

Tabel 11.1.8

Nr. crt.	Proiecte detaliate / Etapizare
1.	<p>Retehnologizarea echipamentelor și instalațiilor din punctele termice pentru funcționarea eficientă la capacitățile necesare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Modernizarea sistemului de preparare a agentului termic pentru încălzire și apă caldă de consum la punctele termice din municipiul Deva. - Retehnologizarea sistemului de pompare a agentului termic în punctele termice - municipiul Deva. - Completarea sistemului de automatizări în punctele termice.
2.	<p>Modernizarea și completarea instalațiilor electrice de iluminat și forță, TGD, pentru asigurarea calitativă și economia de energie.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Etapa I : PT 1, PT, 2, PT 3, PT 7, PT 9, PT 10, PT 14, PT 17, PT 18, PT 22, PT 26, PT 26 B, PT 43
3.	<p>Retehnologizarea echipamentelor de monitorizare și transmitere date din punctele termice.</p>
4.	<p>Eliminarea pierderilor de căldură prin izolarea, reabilitarea instalațiilor utilitare ale punctelor termice.</p>
5.	<p>Eliminarea pierderilor de căldură prin izolarea, reabilitarea construcțiilor punctelor termice (anvelope clădiri PT, compartimentări, terase).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Etapa I: PT 1, PT 3, PT 7, PT 9, PT 10, PT 14, PT 17, PT 18, PT 22, PT 26, PT 26 B, PT 43.
6.	<p>Extinderea și prelungirea rețelelor de distribuție și recirculare apă caldă de consum, aferente punctelor termice.</p>
7.	<p>Contorizarea energiei termice și a apei calde de consum la nivel de consumator.</p>
8.	<p>Modernizarea rețelelor de distribuție aferente punctelor termice în mun. Deva.</p>
9.	<p>Modernizarea rețelelor de termoficare (din patrimoniul public Deva).</p>
10.	<p>Implementarea sistemului SCADA de monitorizare și acționare la distanță pentru asigurarea calității de furnizare în termoficarea centralizată.</p> <ul style="list-style-type: none"> - La toate punctele de lucru și dispecerat; <p>Realizarea rețelei VPN pentru preluarea și transmiterea informațiilor între punctele termice și dispecerat.</p> <p>Acționare la distanță pentru asigurarea calității de furnizare în termoficarea centralizată.</p>
11.	<p>Retehnologizarea sistemului de termoficare în municipiul Deva - modernizarea rețelelor de distribuție aferente punctelor termice. (Rețele parțiale aferente PT).</p> <p>Rețele termice PT 1</p> <ul style="list-style-type: none"> - ramura bloc K5, 49, E 24A - ramura bloc 21, B8, - ramura bloc 54, 55 - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri

Nr. crt.	Proiecte detaliate / Etapizare
	Rețele termice PT 2 - ramura bloc A3, A4, A5/2 B5,C2, A2, + K3-inc, - ramura bloc F1, E2, F2, - ramura bloc E1A, F3 - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 3 - ramura bloc A1, K1, A6, B6, Complex cuib, - ramura bloc A6', B6', - ramura A.C.C. bloc K2, A5 , K3 - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 4 - ramura bloc 36, 37 - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 5 - ramura bloc A9, - ramura bloc 11, D3, D2- Zamfirescu, - ramura bloc G, F, E, - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 6 - ramura bloc E 4, - ramura bloc B, K - ramura bloc I, A1 - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 7 - ramura bloc C1, C2 - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 8 - ramura bloc 3 - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 9 - rețele termice nemodernizate - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 9A - rețele termice nemodernizate - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 9B - rețele termice nemodernizate - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 10 - ramura bloc A, Astoria - ramura bloc 7, 7A. - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 11 - ramura bloc 31A, 14 - ramura bloc 20, - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 11Bis - ramura bloc 25, 26, 27, 21, 40, 41. - ramura bloc 73, 74,72, 75, - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 12 - ramura bloc 52, 67, 63A, 63B,56 - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 13 - ramura bloc 68, Camine nefam, 60,61,66, 68 - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 14 - ramura bloc L1, P1, P2, - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri

Nr. crt.	Proiecte detaliate / Etapizare
	Rețele termice PT 15A - rețele termice nemodernizate la blocuri. - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 16A - ramura bloc 10, 11, 19, - ramura bloc 12,13, 14, 16, 17, 18 - ramura bloc 15, 22, 21 - ramura bloc 7 - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 17 - ramura bloc 2, 3, 1A, 1B, - ramura bloc 6 - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 18 - ramura bloc L1, L2, L3, M, N - ramura bloc L4 - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 20 E - rețele termice nemodernizate - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 21 - rețele termice nemodernizate
	Rețele termice PT 22 - rețele termice nemodernizate - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 22A - rețele termice nemodernizate - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 26 - ramura bloc K6, 45, 43, - ramura bloc 40, 9, 44, 47, - ramura bloc Complex, bloc 109, 110, 111 - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 26B - ramura bloc D4, V, U, S, R, P - ramura bloc D6, D7, - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 27 - ramura bloc 1, 2, 3, 4 Kogalniceanu - ramura bloc F4,F5, - racorduri recirculare A.C.C. lipsă
	Rețele termice PT 28 - ramura bloc 21, 22, 14, 15, 16 - ramura bloc 25, 26, 29,30, 33, 34, 35, 36, 37 - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 35 - rețele termice nemodernizate - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 39 - rețele termice nemodernizate - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 40 - rețele termice nemodernizate - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 43 - rețele termice nemodernizate - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri
	Rețele termice PT 44 - ramura bloc D1, D2, D3, D5, 28 - racorduri recirculare A.C.C. lipsă la blocuri

Nr. crt.	Proiecte detaliate / Etapizare
12.	Retehnologizarea sistemului de termoficare în municipiul Deva - extinderea și prelungirea rețelelor de distribuție și recirculare apă caldă de consum, aferente punctelor termice.
13.	<p>Retehnologizarea sistemului de termoficare în municipiul Deva- modernizarea rețelelor de termoficare (din patrimoniul public C.L.Deva)</p> <hr/> <p>Racord termoficare PT 1 Racord termoficare PT 7 Rețele și racord termoficare PT 9 A Rețele și racord termoficare PT 9 B Rețele și racord termoficare PT 11 Bis Rețele și racord termoficare PT 15 A Rețele și racord termoficare PT 18 Rețele și racord termoficare PT 20 E Rețele și racord termoficare PT 21 Racord termoficare PT 26 Rețele și racord termoficare PT 27 Rețele și racord termoficare PT 35 Racord termoficare PT 40 Rețele și racord termoficare PT 44</p>
14.	Retehnologizarea sistemului de termoficare în municipiul Deva- contorizarea energiei termice și a apei calde de consum la nivel de consumator.
15.	<p>Dezvoltarea și extinderea sistemului de termoficare urbană.</p> <hr/> <p>Dezvoltare surse de energie pentru termoficare urbană cu agent termic produs prin cogenerare. - Alimentarea cu energie termică a unor obiective noi, consumatori urbani, sau a unor agenți economici din Deva</p> <hr/> <p>Dezvoltarea și extinderea rețelelor de termoficare.</p> <hr/> <p>Extinderea sistemului de termoficare cu noi capacități de preparare și furnizare la consumatori.</p> <hr/> <p>Dezvoltare surse de energie pentru termoficare urbană.</p>
16.	<p>Modernizare sursa de termoficare</p> <hr/> <ul style="list-style-type: none"> - Modernizare sursa de termoficare odată cu retnologizarea grupurilor energetice la capacitatea instalată pentru producerea energiei termice - Montarea de generatoare de energie (cogenerare) pentru energie electrică și termică funcționând cu combustibil gazos pentru a produce energie termică și energie electrică și apă caldă de consum pentru Municipiul Deva

STRUCTURI PARTENERE

Tabel 11.1.9

<i>Nr.crt.</i>	<i>Denumirea instituției</i>	<i>Denumire simbolică</i>
1.	Agencia pentru Dezvoltare Regională Vest	ADR Vest
2.	Agencia Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă	AJOFM
3.	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare	BERD
4.	Centrul Cultural “Drăgan Muntean”	CCDM
5.	Camera de Comerț și Industrie a Județului Hunedoara	CCIJH
6.	Consiliul Județean Hunedoara	CJH
7.	Compania Națională de Drumuri Naționale și Autostrăzi	CNADNR
8.	Direcția Sanitară Județeană Hunedoara	DSJH
9.	Guvernul României	GOV
10.	Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara	ISJH
11.	Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva	MCDRD
12.	Ministerul Transporturilor	MT
13.	Societatea Complexul Energetic Hunedoara	SCEH
14.	Uniunea Artiștilor Plastici – Filiala Deva	UAP
15.	Universitatea Lucian Blaga Sibiu	ULBS
16.	Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului Timișoara	USAMVB
17.	Universitatea Tehnică Hunedoara	UTH

11.5. Monitorizarea implementării strategiei

Implementarea presupune procesul de transformare a resurselor disponibile (materiale, financiare, umane) în rezultate calitative și cantitative, astfel încât să fie atinse toate obiectivele strategice definite și, prin intermediul acestora, la sfârșitul perioadei de planificare, misiunea asumată.

Având în vedere restricțiile care se impun privind resursele disponibile, în etapa de elaborarea strategiei a fost urmărită în mod permanent menținerea unei corelări dinamice între ceea ce este de dorit a fi realizat cu ceea ce este posibil în condițiile resurselor existente și ceea ce este probabil, în condițiile previzionate.

De asemenea, este necesar să se în considerare faptul că însăși procesul de implementare induce schimbări, uneori deosebit de importante, ale parametrilor de stare aferenți mediului de manifestare economic și social, ca urmare a efectelor rezultate din implementarea noilor facilități operaționale rezultate. De aici imperativul parcurgerii unui proces de evaluare-reevaluare continuu, cu reveniri asupra cerințelor formulate inițial și ameliorarea/dezvoltarea acestor cerințe în conformitate cu situația economico-socială actualizată. Mai mult, saltul tehnologic nu mai reprezintă un element de excepție. În timp scurt acesta poate reconfigura esențial necesitățile, aspirațiile și restricțiile impuse unui cadru atât de laborios cum este cel reprezentat de portofoliul de proiecte prin care se materializează strategia de dezvoltare a unei zone administrative.

Fiind o strategie pe termen mediu, procesul de implementare se va afla sub acțiunea unei multitudini de factori interni și externi, care pot produce efecte pozitive sau negative asupra domeniilor specifice vizate de planificarea strategică. În aceste condiții, **monitorizarea** se va realiza pe tot parcursul procesului de implementare și la sfârșitul lui, prin compararea cantitativă și calitativă a rezultatelor finale obținute cu cele preconizate prin planificare. Rezultatele concrete ale procesului de monitorizare se traduc prin realizarea de ajustări da natura acțiunilor corective ale unui proces de auditare.

Referitor la perioada de realizare a monitorizării, pe lângă monitorizările care se conformează la necesitatea unor raportări impuse de cadrul managerial definit la nivelul instituției Primăriei Deva, fiecare implementare de proiect are un ciclu de viață propriu, ceea ce presupune luarea în considerare a momentelor critice de implementare care se definesc la nivel de proiect. Repunerea oportună a unui proiect pe traiectoria optimă de dezvoltare înseamnă un cumul de elemente benefice, cele mai multe de natura economiilor de resurse, fie că este vorba de resurse materiale, umane sau deresursa timp.

Dinamismul, coerența și flexibilitatea afacerilor de succes reprezintă o lecție învățată care se dorește să reprezinte un imperativ al unui sistem de administrare eficient și inovativ. O altă lecție învățată din aceeași arie de referință, mediul de afaceri, este următoarea: “Cine deține informația, deține prioritate în afaceri”. Datele și informațiile de monitorizare, materia primă a actului decizional, este necesar să respecte criteriile de calitate ale datelor. Astfel, o informație eronată produce efecte negative mult mai mari decât lipsa informației. Nu în ultimul rând, monitorizarea presupune respectarea unui principiu devenit tradițional în teoria și practica proceselor calitative: “Un lucru trebuie bine făcut de prima dată și de fiecare dată”.

Acest proces poate fi pus în practică numai printr-un personal pe deplin conștient de rolul și locul fiecărei piese componente a sistemului integrat complex reprezentat de primăria unui municipiu, în cazul nostru Primăria Municipiului Deva.

Evaluarea va aprecia în egală măsură performanța - realizarea concretă, cantitativă și calitativă a obiectivelor propuse, cât și procesul de implementare - modul în care au fost atinse obiectivele strategice.

Pe lângă procesul de monitorizare și evaluare realizat de către personalul cu responsabilități în acest sens stabilit la nivelul Consiliului Local Deva, se are în vedere apelarea la experți, atunci când se consideră necesar, sau constituirea de comisii consultative de experți prin care să se evalueze periodic proiectele propuse și impactul gestionării resurselor alocate, fie la nivelul instituțiilor din subordine, fie la nivelul altor entități finanțate în parteneriat, pe baza proiectelor aprobate aflate în implementare.

Măsurarea performanțelor proiectelor urmează să fie evaluată în cadrul unui proces transparent, care să țină cont de criteriile de evaluare ale Uniunii Europene privind relevanța, eficiența, eficacitatea, impactul și sustenabilitatea proiectelor. Abaterile constatate vor impune luarea unor măsuri de corecție agreeate de comun acord prin contractele de finanțare semnate între părți.

Pentru a se asigura monitorizarea implementării Strategiei și susține evaluările ulterioare, a fost identificat un set de indicatori de rezultat, realizări și impact.

Stabilirea indicatorilor - a realizat pe baza documentele orientative elaborate de Comisia Europeană, referitoare la sistemele de monitorizare și evaluare a programelor și proiectelor, astfel încât să poată fi evidențiat într-un mod oportun și eficient progresul realizat prin prisma criteriilor urmărite la un moment dat.

Având în vedere caracterul complex, eterogen, al obiectivelor strategice, a fost necesară structurarea indicatorilor în concordanță directă cu schema generală urmărită pentru constituirea portofoliului de proiecte și acțiuni specifice. Schema rezultată este prezentată în Tabelele 11.2.1 ÷ 11.2.7.

Caracterul omogen al procesului de elaborare a Strategiei rezultă și din utilizarea unei scheme unice de referință - obiective strategice, domenii de intervenție - în cadrul etapelor majore ale elaborării portofoliului de proiecte prin care se concretizează strategia, respectiv: fundamentare, planificare, implementare, evaluare, monitorizare.

Funcție de context și obiectivele manageriale avute în vedere, monitorizarea poate viza diferite niveluri de referință: etapa de implementare a unui proiect, domeniile de intervenție din cadrul obiectivelor strategice, obiectivele strategice sau ansamblul proiectelor, deci portofoliul de proiecte.

INDICATORI DE REZULTAT

Obiectivul strategic OS1. Dezvoltarea unei economii moderne, bazată pe industrii și tehnologii novatoare, performante și creative

Tabel 11.2.1

Nr.crt.	Indicatori de rezultat
Domeniul de intervenție 1.1. Consolidarea infrastructurii și capacităților regionale de cercetare-dezvoltare-inovare și promovarea centrelor de competență <i>[Obiectiv specific: Creșterea capacității de cercetare și inovare din regiune.]</i>	
1.	Centre de inovare / birouri înființate (nr);
2.	Platforme de inovare pentru echilibrarea cererii (nr);
3.	Participarea institutelor de cercetare și dezvoltare în rețele, programe internaționale (nr);
4.	Structuri de cercetare, din care de interes european (nr.);
5.	Ponderea cheltuielilor cu C&D în PIB, din care cheltuielile întreprinderilor (%);
6.	Număr întreprinderi inovative % din totalul IMM-uri;
7.	Forța de muncă ocupată în activități de cercetare-dezvoltare (%).
Domeniul de intervenție 1.2. Încurajarea investițiilor private în CDI, crearea de clustere și lanțuri de furnizori. <i>[Obiectiv specific: Transformarea rezultatelor cercetării în afaceri de succes și creșterea cooperării între actorii locali și regionali responsabili pentru cercetare, dezvoltare tehnologică, inovare și dezvoltarea afacerilor.]</i>	
8.	Proiecte de cooperare legate de procese, produse, transfer de tehnologie noi cu implicarea
9.	IMM-urilor (nr.);
10.	Rețelele de furnizori în regiune (nr.);

Nr.crt.	Indicatori de rezultat
11.	Companii locale implicate în clustere (nr.);
12.	Clustere noi (nr.);
13.	Companii locale care au reușit să devină furnizori și subcontractanți internaționali (nr.);
14.	Contacte de afaceri între IMM-uri și companii mari (nr.);
15.	Spin-off-uri (nr.).
16.	Creșterea nivelului de productivitate în rândul întreprinderilor (%);
17.	Cooperări între companii (nr.);
18.	IMM-urile care desfășoară în propria firmă activități de cercetare-inovatoare (nr.).
<p>Domeniul de intervenție 1.3. Sprijinirea sectoarelor cheie cu potențial de specializare inteligentă din regiune. <i>[Obiectiv specific: Îmbunătățirea accesului la servicii de sprijin specifice pentru întreprinderile din sectoarele cheie, pentru a favoriza dezvoltarea lor.]</i></p>	
19.	IMM-uri inovative nou create în aceste sectoare (nr.);
20.	Comaniile intrate pe piețe noi (nr.);
21.	Creșterea rezultatelor la export dar și acoperirea pieței interne cu unele produse cheie (%).
22.	Creșterea ponderii sectoarelor economice cu valoare adăugată (%);
23.	Creșterea ocupării forței de muncă în IMM-uri (%);
24.	Creșterea valorii adăugate a producției (%);
25.	Utilizarea eficientă a resurselor locale și a serviciilor suport;
26.	Diversificarea portofoliului de produse și servicii.

Nr.crt.	Indicatori de rezultat
Domeniul de intervenție 1.4. Dezvoltarea și diversificarea oportunităților economice în întreaga arie administrativă Deva.. <i>[Obiectiv specific: Crearea unui mediu de afaceri dinamic, cu firme competitive la nivel intern și internațional.]</i>	
27.	Locuri de muncă nou create (nr.)
28.	Rata activității de întreprinzător individual de (noi întreprinzători / populație) (%)
29.	Rata de supraviețuire a afacerilor (%)
30.	Creșterea volumului exporturilor (%)
31.	Rata crescută a IMM-urilor cu activități de export (%)
32.	IMM-uri nou create (nr.)
33.	Creșterea densității IMM-urilor per 1000 locuitori
34.	Creșterea ocupării forței de muncă în IMM-uri (%)
35.	Creșterea cifrei de afaceri
36.	Creșterea numărului de afaceri noi
37.	Diversificarea sectoarelor de afaceri
Domeniul de intervenție 1.5. Sprijinirea structurilor și serviciilor suport pentru afaceri. <i>[Coordonarea și specializarea structurilor suport pentru afaceri și dezvoltarea portofoliului de servicii pentru întreprinderi.]</i>	
38.	Infrastructuri suport pentru afaceri nou create sau modernizate (nr.)
39.	Rata de ocupare a structurilor support pentru afaceri (%)
40.	Servicii oferite în cadrul structurilor suport pentru afaceri (nr.)
41.	Companii asistate în demersul de localizare (nr.)
42.	Scheme de sprijin financiar pentru întreprinderile localizate în structurile support (nr.)

Nr.crt.	Indicatori de rezultat
43.	Ofertă comună a regiunii promovată intern și internațional
44.	Specializarea structurilor suport pentru afaceri
Domeniul de intervenție 1.6. Reabilitarea siturilor industriale poluate și abandonate și a terenurilor nefolosite. <i>[Obiectiv specific: Reabilitarea fostelor situri industriale și dezvoltarea de noi structuri economico-sociale.]</i>	
45.	Suprafață ocupată de site-uri industriale reabilitate și pregătite pentru noi activități (ha)
46.	Crearea de noi locuri de muncă (nr.)
47.	Companii localizate în structurile de afaceri create (nr.)
48.	Reducerea suprafeței ocupate de situri dezafectate și / sau contaminate (ha)
49.	Îmbunătățirea calității mediului înconjurător și îmbunătățirea imaginii și peisajului
50.	Conversia funcțională și economică a zonelor rurale și urbane
Domeniul de intervenție 1.7. Îmbunătățirea infrastructurii de telecomunicații și implementarea de aplicații bazate pe tehnologii avansate. <i>[Obiectiv specific: Valorificarea la maxim a potențialului TIC existent.]</i>	
51.	Proiecte de rețele broadband (nr.)
52.	Aplicații de tip “e” (nr.)
53.	IMM-uri care utilizează aplicațiile TIC în cadrul afacerilor (nr.)
54.	Creșterea accesului la serviciile de internet în cadrul gospodăriilor, îndeosebi a populației defavorizate și din zonele izolate
55.	Ofertă dinamică și interoperabilă de cloud computing
56.	Utilizarea tehnologiilor de cloud-computing în cadrul administrației publice și întreprinderilor
57.	Introducerea competențelor și educației digitale

Obiectivul strategic OS2. Dezvoltarea complexă urbană integrată, ecologică, cu conexiuni durabile și accesibilitate multimodală flexibilă la spațiul economic național și internațional.

Tabel 11.2.2

Nr.crt.	Indicatori de rezultat
<p>Domeniul de intervenție 2.1. Continuarea investițiilor la infrastructura aferentă rețelelor TEN-T. <i>[Obiectiv specific: Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de interes național și regional, cu prioritate pe axele TEN-T care să pună baza unui transfer eficient între modurile de transport.]</i></p>	
1.	Drumuri noi - autostrăzi (km)
2.	Cale ferată pe care se poate rula cu viteză superioară (km de șine pe care se poate rula cu 160 km / oră)
3.	Modernizare infrastructurii aeroportuare
4.	Reducerea duratei de transport ca urmare a unei infrastructuri rutiere și feroviare moderne (%)
5.	Creșterea ponderii transportului feroviar în transportul total (%)
6.	Creșterea capacității pentru transportul aerian (%)
7.	Conectivitate îmbunătățită cu alte regiuni și cu București
<p>Domeniul de intervenție 2.2. Dezvoltarea infrastructurilor de transport cu rol de artere suport pentru rețelele TEN-T. <i>[Obiectiv specific: Conectivitate îmbunătățită între localități și principalele coridoare europene de transport.]</i></p>	
8.	Dumuri județene modernizate (km)
9.	Drumuri expres (km)
10.	Creșterea capacității portante a rețelelor rutiere acolo unde aceasta este la limita superioară a valorilor de trafic sau chiar depășită
11.	Șosele de centură (km)
12.	Scăderea accidentelor pe tronsoanele de drum reabilitate (%)

Nr.crt.	Indicatori de rezultat
Domeniul de intervenție 2.3. Realizarea unui sistem integrat de transport <i>[Obiectiv specific: Reducerea semnificativă a timpilor de parcurs, îmbunătățirea siguranței și a calității serviciilor de transport, precum și integrarea în coridorul interoperabil „E” de marfă.]</i>	
13.	Rețea de străzi urbane modernizate (km)
14.	Drumuri comunale noi / modernizate (km)
15.	Terminale multimodale (nr.)
16.	Gări modernizate (nr.)
17.	Sisteme informatice implementate în gări (nr.)
18.	Centre de management al traficului (nr.)
19.	Reducerea numărului de accidente și creșterea siguranței în transporturi (%)
20.	Sisteme ITS implementate (nr.)
Domeniul de intervenție 2.4. Dezvoltare urbană integrată. <i>[Obiectiv specific: Creșterea rolului și funcțiilor orașelor, astfel încât să ofere toate facilitățile necesare pentru a asigura condiții superioare de viață locuitorilor.]</i>	
21.	Clădiri și ansambluri urbane de patrimoniu restaurate (nr.)
22.	Clădiri/ areale părăsite reabilitate și puse în valoare (nr.)
23.	Clădiri rezidențiale reabilitate și locuințe nou construite (nr.)
24.	Suprafață parcuri și spații verzi create/ extinse/ reabilitate (mp)
25.	Proiecte de dezvoltare promovate (nr.)
26.	Străzi urbane și spații pietonale reabilitate/ modernizate (km, mp)

Nr.crt.	Indicatori de rezultat
27.	Mijloace de transport în comun ecologice achiziționate și rute îmbunătățite ale transportului în comun (nr.)
28.	Calitate îmbunătățită a serviciilor aferente transportului în comun (informații în timp real, sistem eficient de ticketing, menținerea tarifelor rezonabile, amenajarea de noi stații).
29.	Piste de biciclete create (km)
30.	Poduri, podețe, viaducte construite (nr.)
31.	Locuri de parcare create (nr.)
32.	Creșterea satisfacției cetățenilor privind calitatea vieții în orașele de reședință - %
33.	Creșterea gradului de acces la serviciile publice (%)
34.	Creșterea suprafeței spațiilor verzi pentru a îndeplini pragul minimum european de 26 m /locuitor de spațiu verde
35.	Reducerea timpilor de trafic în oraș - %
36.	Reducerea timpilor de deplasare în zonele apropiate orașelor - %
37.	Creșterea numărului de cetățeni care utilizează transportul în comun - %
38.	Scăderea gradului de poluare din orașe - %
39.	Creșterea numărului de turiști - % / an
40.	Creșterea ponderii străzilor modernizate (% , lungimea km modernizați)
41.	Scăderea numărului de monumente arhitecturale aflate în stare de degradare
<p>Domeniul de intervenție 2.5. Valorificarea caracterului transfrontalier al Regiunii Vest. [Obiectiv specific: Întărirea legăturilor și cooperării din zona transfrontalieră cu scopul de a genera o dezvoltare social-economică sustenabilă.]</p>	
42.	Scăderea duratei de parcurs pe rutele care fac legătura între țări
43.	Creșterea competitivității economice

<i>Nr.crt.</i>	<i>Indicatori de rezultat</i>
44.	Creșterea gradului de protecție în situații de urgență
45.	Realizarea unor puncte de trecere a frontierei îndeosebi la granița cu Serbia
46.	Drumuri locale modernizate (km)
47.	Centre de afaceri (nr.)
48.	Stații moderne de reciclare a deșeurilor (nr.)
49.	Echipamente spitalicești achiziționate (nr.)
50.	Unități spitalicești modernizate (nr.)
51.	Proiecte de cercetare (nr.)
52.	Schimburi de experiență între partenerii din zona transfrontalieră (nr.)
53.	Obiective turistice reabilitate (nr.)

Obiectivul strategic OS3. Realizarea unui portofoliu integrat de servicii de susținere eficientă și oportună a capacităților economice, operaționale, de resurse umane, utilitare și sociale ale polului urban Deva

Tabel 11.2.3

Nr.crt.	Acțiuni orientative
Domeniul de intervenție 3.1.	<p>Îmbunătățirea accesului populației la educație și formare profesională, precum și creșterea calității acestora. <i>[Obiectiv specific: Creșterea participării populației la educație asigurarea unui proces educațional modern și de calitate, capabil să asigure resurse umane pregătite pentru piața muncii.]</i></p>
1.	Grădinițe create / reabilitate / modernizate / extinse / dotate (nr.)
2.	Unități din învățământul obligatoriu / liceal reabilitate / modernizate / extinse / dotate (nr.)
3.	Elevi (inclusiv preșcolari) și studenți care beneficiază de infrastructura reabilitată
4.	Campusuri pre-universitare și universitare reabilitate / modernizate / extinse / dotate (nr.)
5.	Centre de formare profesională continuă create / reabilitate / modernizate / extinse / dotate (nr.)
6.	Cadre didactice care s-au perfecționat prin participarea la cursuri de formare profesională continuă și stagii în companii (nr.)
7.	Elevi / studenți care beneficiază de stagii de practică și ucenicie în cadrul întreprinderilor (nr.)
8.	Curricula adaptată la nevoile de pe piața forței de muncă (nr.)
9.	Persoane care au părăsit timpuriu școala reintegrate în educație (nr.)
10.	Laboratoare școlare (nr.)
11.	Gradul de acoperire al școlilor cu infrastructură IT (%)
12.	Campanii de informare / conștientizare derulate (nr.)
13.	Parteneriate încheiate între unitățile de învățământ și mediul de afaceri, între școli, părinți și comunități pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii (nr.)
14.	Elevi din grupurile vulnerabile care beneficiază de programe integrate pentru creșterea accesului și participării la educație (nr.)
15.	Reducerea ratei de părăsire timpurie a școlii la maxim 10%

Nr.crt.	Acțiuni orientative
16.	Creșterea ponderii populației cu vârsta între 30 și 34 de ani cu studii superioare la cel puțin 30%
17.	Creșterea ratei de participare la procesul de învățare pe tot parcursul vieții a persoanelor cu vârsta între 25-64 ani la cel puțin 8%
18.	Creșterea ponderii copiilor cu vârsta între 4 ani și vârsta de accesare în învățământul primar obligatoriu care participă la educația preșcolară la cel puțin 90%;
19.	Reducerea ponderii persoanelor cu vârsta de 15 ani cu competențe scăzute de citire, matematică și științe sub 15%
<p>Domeniul de intervenție 3.2. Creșterea ocupării forței de muncă. <i>[Obiectiv specific: Crearea unei piețe a forței de muncă moderne, flexibile și inclusive, precum și pregătirea resurselor umane pentru modificări structurale.]</i></p>	
20.	Dezvoltarea de mecanisme, inclusiv instituționale, de monitorizare a forței de muncă (nr.)
21.	Persoane care participă la cursuri de formare profesională (nr.)
22.	Insertia tinerilor pe piața forței de muncă în maxim 6 luni de la absolvirea ultimei forme de educație (%)
23.	Întreprinderi care implementează politici de responsabilitate socială (nr.)
24.	Parteneriate între întreprinderi, organizații sindicale, patronate, furnizori de formare profesională continuă, ONG-uri și alți actori relevanți pe piața muncii (nr.)
25.	Burse de locuri de muncă și job shopuri pentru șomeri/ persoane inactive (nr.)
26.	Creșterea gradului de ocupare la 70% pentru persoanele cu vârstă între 20-64 ani
27.	Reducerea ratei șomajului în rândul tinerilor cu vârste între 15 - 25 de ani la 15%
<p>Domeniul de intervenție 3.3. Promovarea incluziunii sociale și combaterea riscului de sărăcie. <i>[Obiectiv specific: Creșterea calității vieții grupurilor vulnerabile și persoanelor din comunitățile defavorizate și asigurarea accesului la servicii sociale de calitate, adaptate nevoilor beneficiarilor.]</i></p>	
28.	Servicii sociale cu cazare (inclusiv centre de tip familial pentru copii și locuințe protejate) și servicii de zi fără cazare (centre de zi multifuncționale, unități mobile) create/reabilitate/modernizate/extinse, inclusiv în mediul rural și în comunitățile dezavantajate (nr.)

Nr.crt.	Acțiuni orientative
29.	Beneficiari ai centrele sociale cu cazare și ai centrelor sociale fără cazare create/reabilitate/ modernizate/ extinse (nr.)
30.	Persoane din comunitățile dezavantajate sprijinite prin măsuri integrate și / sau implicate în programe de formare profesională (nr.)
31.	Persoane care lucrează în sistemul serviciilor sociale care au participat la formare profesioanlă continua (nr.)
32.	Asistenți maternali selectați/ pregătiți și monitorizați (nr.)
33.	Creșterea numărului de copii dați spre adopție - %
34.	Campanii de conștientizare/ informare pentru publicul larg, dar și pentru grupurile vulnerabile (nr.)
35.	Parteneriate create între furnizorii publici și furnizorii privați de servicii sociale/ ONG-uri din domeniul social (nr.)
36.	ONG-uri cu activitate în domeniul social sprijinite (nr.)
37.	Întreprinderi sociale și ateliere protejate create/ dezvoltate (nr.)
38.	Diminuarea riscului de sărăcie și excluziune socială pentru cel puțin 55.000 persoane
39.	Acces crescut la servicii sociale
40.	Servicii sociale de calitate
41.	Întreprinderi ca implementează politici de responsabilitate socială și număr de persoane din grupurile vulnerabile angajate (nr.)
<p>Domeniul de intervenție 3.4. Îmbunătățirea calității serviciilor medicale și a accesului populației la acestea. [Obiectiv specific: Crearea unui sistem medical eficient, care funcționează în favoarea pacienților, contribuind la îmbunătățirea stării de sănătate a populației.]</p>	
42.	Obiective de infrastructură sanitară (spitale, ambulatorii) construite/ reabilite/modernizate/ extinse/ echipate (nr.)
43.	Unități pentru intervenții în situații de urgență echipate, inclusiv cu facilități de transport achiziționate (nr.)
44.	Unități sanitare private nou înființate/modernizate/ extinse (nr.)
45.	Unități mobile (nr.)
46.	Pacienți care beneficiază de infrastructura construită/ reabilitată/ modernizată (nr.)

<i>Nr.crt.</i>	<i>Acțiuni orientative</i>
47.	Programe de prevenire pentru reducerea riscului îmbolnăvirilor (nr.)
48.	Programe de informare, prevenire și educație a populației pentru reducerea riscului îmbolnăvirilor (nr.)
49.	Îmbunătățirea stării de sănătate a populației refectată în îmbunătățirea principalilor indicatori (reducerea ratei de mortalitate, reducerea ratei de mortalitate infantile, creșterea speranței de viață)
50.	Sistem de sănătate de calitate
51.	Acces crescut la serviciile de sănătate
52.	Pachet de bază de servicii medicale gratuite bine stabilit și accesibil tuturor Sistem de e-sănătate implementat Sistem regional de asigurări de sănătate

Obiectivul strategic OS4. Optimizarea calității factorilor de mediu și a eficienței energetice prin creșterea sustenabilă, promovarea energiilor regenerabile și management proactiv al situațiilor de risc

Tabel 11.2.4

Nr.Crt.	Indicatori de rezultat
Domeniul de intervenție 4.1.	<p>Îmbunătățirea calității factorilor de mediu. [Obiectiv specific: Îmbunătățirea accesului populației la servicii publice și edilitare de calitate prin dezvoltarea și extinderea infrastructurii de alimentare, epurare, reciclare și valorificare deșeuri.]</p>
1.	Companii din domeniul industrial care și-au montat filtre de reținere a emisiilor
2.	Stații de reciclare construite/reabilitate
3.	Depozite de deșeuri construite/reabilitate
4.	Depozite de deșeuri neconforme închise
5.	Stații de transfer construite/reabilitate
6.	Terenuri afectate de activitatea industrială decontaminate și ecologizate
7.	Încheierea de contracte de gestionare a deșeurilor în toată regiunea
8.	Stații de tratare a apelor menajere construite/reabilitate
9.	Stații de alimentare cu apă construite/reabilitate
10.	Sisteme de gestionare a nămolurilor provenite din epurarea apei implementate
11.	Încheierea de contracte de servicii pentru managementul apei
12.	Nivel emisii GES
13.	Număr redus de depășiri ale limitelor admise de particule în suspensie
14.	% din deșeurile casnice reciclate (urban și rural)
15.	% din deșeurile casnice (urban și rural) eliminate în depozite conforme cu standardele UE
16.	Nr. depozite deșeuri neconforme închise și conservate
17.	Suprafață terenuri decontaminate

Nr.Crt.	Indicatori de rezultat
18.	Nr și % din gospodării conectate direct la rețele de alimentare cu apă potabilă
19.	Nr și % din gospodării conectate direct la un sistem de tratare a apelor reziduale (în zonele rurale izolate soluția poate fi fosa septică)
20.	% din volumul de ape uzate tratate de către stațiile de tratare la standardele UE
21.	Companii din domeniul industrial care și-au montat filtre de reținere a emisiilor
22.	Stații de reciclare construite/reabilitate
23.	Depozite de deșeuri construite/reabilitate
24.	Depozite de deșeuri neconforme închise
25.	Stații de transfer construite/reabilitate
26.	Terenuri afectate de activitatea industrială decontaminate și ecologizate
27.	Încheierea de contracte de gestionare a deșeurilor în toată regiunea
28.	Stații de tratare a apelor menajere construite/reabilitate
29.	Stații de alimentare cu apă construite/reabilitate
30.	Sisteme de gestionare a nămolurilor provenite din epurarea apei implementate
31.	Încheierea de contracte de servicii pentru managementul apei
<p>Domeniul de intervenție 4.2. Creșterea eficienței energetice în clădirile publice și rezidențiale. <i>[Obiectiv specific: Îmbunătățirea confortului termic și scăderea costurilor cu energia (încălzire – răcire iluminat) în clădirile instituțiilor publice (sedii primăriei, instituții de învățământ, spitale, instituții de cultură etc.) și de locuințe (noi și istorice) prin creșterea eficienței energetice și implementarea de sisteme inteligente de monitorizare și control.]</i></p>	
32.	Scădere amprentei de CO2 a clădirilor
33.	Scăderea punctuală a temperaturii în orașe
34.	% clădiri reabilitate termic (publice, private)
35.	Număr clădiri cu eficiență energetică ridicată (publice, private)
36.	Reducere % a costului cu încălzirea-răcirea clădirilor

Nr. Crt.	Indicatori de rezultat
37.	Suprafață acoperișuri verzi
38.	Îmbunătățirea aspectului și confortului clădirilor
39.	Număr specialiști în implementarea sistemelor de eficientizare energetică
40.	Clădiri publice și private reabilitate-eficientizate energetic
41.	Zone de acoperișuri verzi realizate
42.	Proceduri și modele de soluții tehnice inovative pentru reabilitare - eficientizare energetică pentru clădiri publice și locuințe
43.	Know-how regional privind design-ul și eficiența energetică
44.	Tehnologii și soluții verzi produse la nivel regional
45.	Cultură și motivație privind eficiența energetică în rândul consumatorilor
46.	Regenerarea urbană punctuală a unor cartiere
47.	Planuri de regenerare urbană prin eficientizare energetică
<p>Domeniul de intervenție 4.3. Valorificarea resurselor pentru producerea și utilizare energiei regenerabile. <i>[Obiectiv specific: Valorificarea locală a resurselor regenerabile în vederea creerii de energie sau suplimentării necesarului de energie deja produs din surse convenționale și utilizarea acesteia în vederea reducerii costurilor, creșterii nivelului de trai și stimulării activității economice și turistice.]</i></p>	
48.	Scădere amprentei de CO2 a clădirilor sau a unităților economice
49.	% energie produsă din surse regenerabile la nivel regional
50.	Nr. clădiri cu sisteme de producere a energiei din surse regenerabile
51.	Populație rurală și urbană care beneficiază de producere a energiei din surse regenerabile
52.	Reducerea % a costului cu încălzirea-răcirea clădirilor
53.	Creșterea confortului termic al clădirilor
54.	Număr specialiști în implementarea sistemelor de valorificare a energiilor regenerabile
55.	Infrastructuri de sănătate, sociale, educaționale și loisir care valorifică energiile regenerabile

Nr. Crt.	Indicatori de rezultat
56.	Unități economice care valorifică energiile regenerabile
57.	Comunități rurale și urbane mici care valorifică energiile regenerabile
58.	Comunități peri-urbane emergente sau rurale situate periurban care valorifică energiile regenerabile
59.	Nivel ridicat al condițiilor de viață a populației urbane și rurale
60.	Atractivitate rurală crescută pentru locuire, loisir, turism sau activitate economică
61.	Cultură și motivație privind eficiența energetică în rândul consumatorilor
62.	Know-how regional privind implementarea sistemelor de utilizare a resurselor regenerabile
63.	Tehnologii și soluții verzi produse la nivel regional
64.	Regenerare punctuală a unor zone prin transformarea lor în zone cu eficiență energetică ridicată (cartiere verzi, comunități verzi)
Domeniul de intervenție 4.4. Protecția, conservarea și valorificarea biodiversității. <i>[Obiectiv specific: Protejarea și conservarea biodiversității față de presiunea antropică și valorificarea turistică într-o manieră sustenabilă a zonelor protejate.]</i>	
65.	% din zonele protejate care dețin sau sunt cuprinse în strategii de protecție și dezvoltare
66.	Nr. turiști în zonele protejate
67.	Număr nișe și activități turistice create în zonele naturale protejate
68.	Număr și tipuri de infrastructuri care asigură activitatea turistică ecologică
69.	Tipuri și instrumente de promovare turistică și ecologică a zonelor naturale protejate
70.	Nivel ridicat de răspuns în situații de urgență.
71.	Instrumente de promovare turistică și ecologică a zonelor naturale protejate
72.	Infrastructuri de suport a activităților de turism ecologic create
73.	Sisteme de semnalizare a traseelor și principalelor puncte de interes turistic
74.	Infrastructură de acces și răspuns pentru situații de urgență

Nr.Crt.	Indicatori de rezultat
75.	Brand eco-turistic regional
76.	Parteneriate interjudețene și internaționale de protejare și promovare turistică a zonelor protejate
<p>Domeniul de intervenție 4.5. Management previzional și proactiv al situațiilor de risc. <i>[Obiectiv specific: Îmbunătățirea capacității de previziune și intervenție în situațiile de risc climatic și de mediu, prin utilizarea utilizarea de de tehnologii moderne de analiză semnalizare, monitorizare, investiții în infrastructura de protecție, acces și tehnică de intervenție.]</i></p>	
77.	Tipuri și număr infrastructuri de previziune climatică și comunicare a a situațiilor de risc
78.	Număr analize - scenarii de risc elaborate/realizate
79.	Limitarea riscurilor de mediu la nivele posibil de gestionat
80.	Număr infrastructuri de protecție pentru situații de urgență
81.	Suprafață verde de protecție
82.	Suprafață terenuri decontaminate
83.	Număr infrastructuri și echipamente de intervenție
84.	Număr personal calificat în intervenții pentru situații de risc
85.	Număr persoane pregătite și informate privind măsurile în situații de risc
86.	Infrastructură de previziune climatică și comunicare a situațiilor de risc
87.	Scenarii de risc climatic și tehnologic elaborate
88.	Infrastructuri de protecție pentru situații de urgență consolidate-construite
89.	Suprafețe verzi de protecție plantată
90.	Terenuri decontaminate
91.	Dotări infrastructuri și echipamente de intervenție pentru răspuns în situații de risc de mediu
92.	Personal calificat în intervenții pentru situații de risc de mediu
93.	Populație informată și capabilă să răspundă în situații de risc de mediu

Obiectivul strategic OS5. Potențarea economică și socială a localităților rurale prin abordarea integrată a acestora, axată pe susținerea elementelor de complementaritate cu mediul urban.

Tabel 11.2.5

Nr.crt	Indicatori de rezultat
<p>Domeniul de intervenție 5.1. Dezvoltarea spațiului rural și modernizarea agriculturii. <i>[Obiectiv specific: Creșterea atractivității zonelor rurale / îmbunătățirea calității vieții din spațiul rural și reducerea disparităților de dezvoltare economică și socială față de mediul urban.]</i></p>	
1.	Creșterea satisfacției cetățenilor privind calitatea vieții în mediul rural - %
2.	Creșterea conectivității cu mediul urban (rutier, feroviar și transport în comun) - %
3.	Creșterea gradului de acces la servicii publice de bază
4.	Creșterea densității IMM-urilor în rural - nr. IMM-uri / 1000 locuitori
5.	Creșterea producției și productivității agricole (t/ha);
6.	Dezvoltarea sustenabilă a industriei mobilei, a silviculturii și a pisciculturii;
7.	Scăderea procentului de exporturi cu produse finite, fără valoare adăugată din sectorul agricol și forestier
8.	Multiplicarea serviciilor publice concentrate în mediul rural (nr., %)
9.	Creșterea ratei ocupării pe segmentul de vârstă 20 -64 ani în mediul rural (%)
10.	Reducerea ratei șomajului pe termen lung în mediul rural (%)
11.	Obiective de patrimoniu cultural și natural restaurate (nr.)
12.	Clădiri abandonate și areale părăsite reabilite și puse în valoare (nr.)
13.	Târguri/ piețe comunale modernizate (nr.)
14.	Lungimea drumurilor reabilite/ extinse (km)
15.	Suprafață parcuri/ spații verzi modernizate/ create (mp)
16.	Spații publice de recreere create/ modernizate (nr.)

<i>Nr.crt</i>	<i>Indicatori de rezultat</i>
17.	Depozite de colectare și distribuție create/ modernizate (nr.)
18.	Exploatații agricole modernizate (nr.)
19.	Suprafață agricolă care beneficiază de rețeaua de irigații modernizată/ extinsă (ha)
20.	Laboratoare de testare și certificare a produselor agricole și agroalimentare create (nr.)
21.	Rețea de utilități extinsă/ modernizată (% acoperire alimentare cu apă, canalizare și gaze naturale, internet)
22.	Structuri agroturistice (cazare/ agreement) create/ modernizate (nr.)
23.	Infrastructuri pentru distribuția și comercializarea produselor agro-alimentare modernizate/extinse (nr.)
24.	IMM-uri sprijinite prin investiții (nr.)
25.	Întreprinderi și locuri de muncă nou create în zona rurală (nr.)
26.	Persoane care participă la cursuri de formare profesională, care au beneficiat de consiliere și consultanță agricolă (nr.)
27.	Forme asociative create (nr.)
28.	Lucrări de îmbunătățiri funciare și de pregătire a terenurilor degradate pentru activități agricole (ha)
29.	Programe de sprijinire a tinerilor fermieri și a fermierilor (nr.)
30.	Utiliaje agricole achiziționate (nr.)
31.	Centre zonale de colectare și păstrare a produselor agricole.

Obiectivul strategic OS6. Realizarea nodului convergent turistic Deva, prin valorificarea integrată, inteligentă și durabilă a potențialului turistic și cultural, propriu și zonal

Tabel 11.2.6

Nr.crt.	Indicatori de rezultat
<p>Domeniul de intervenție 6.1. Creșterea gradului de acces la cultură, turism și agrement. <i>[Obiectiv specific: Promovarea culturii în toate domeniile din regiune și oferirea unor game largi de facilități de petrecere a timpului liber.]</i></p>	
1.	Creșterea numărului de manifestații și evenimente artistice și culturale (%)
2.	Creșterea și diversificarea ofertei de activități de agrement atât în spațiul urban cât și în rural (%)
3.	Creșterea numărului de districte creative din orașe (%)
4.	Încurajarea expresiei artistice în spațiile publice
5.	Creșterea numărului de festivaluri internaționale din regiune (%)
6.	Creșterea numărului de turiști/ an (nr.)
7.	Modernizarea infrastructurii de cazare și adaptarea acesteia conform cererilor turiștilor (%)
8.	Biblioteci dotate/ reabilitate (nr.)
9.	Cinematografe modernizate/ retehnologizate (nr.),
10.	Cămine culturale/ case de cultură modernizate/ extinse (nr.)
11.	Teatre reabilitate/modernizate
12.	Manifestări și activități culturale (nr.)
13.	Festivaluri internaționale (nr.)
14.	Palate/ cluburi ale copiilor modernizate (nr.)
15.	Crearea unor facilități noi de petrecere a timpului liber (nr.)
16.	Parcuri tematice amenajate/ modernizate (nr.)
17.	Baze sportive create/ modernizate (nr.)
18.	Spații publice de recreere create în mediul rural (nr.)

<i>Nr.crt.</i>	<i>Indicatori de rezultat</i>
19.	Cluburi tematice de petrecere a timpului liber create/ modernizate (nr.)
20.	Structuri de agrement create/ modernizate (nr.)
21.	Structuri de cazare create/ modernizate (nr.)
22.	Muzee și așezăminte culturale reabilitate/ modernizate (nr.)
23.	Branduri turistice regionale create (nr.)

Obiectivul strategic OS7. Modernizarea managementului și administrației publice locale la nivelul standardelor europene.

Tabel 11.2.7

<i>Nr.crt</i>	<i>Indicatori de rezultat</i>
<p>Domeniul de intervenție 7.1. Modernizarea instituțiilor publice și îmbunătățirea calității serviciilor furnizate de acestea. <i>[Obiectiv specific: Îmbunătățirea capacității instituționale.]</i></p>	
1.	Strategii elaborate (nr.)
2.	Angajați în cadrul instituțiilor publice care participă la cursuri de formare profesională continuă (nr.)
3.	Schimburi de experiență (nr.)
4.	Sedii de instituții publice reabilitate/ modernizate/ dotate (nr.)
5.	Programe de e-guvernare implementate (nr.)
<p>Domeniul de intervenție 7.2. Mecanisme și instrumente de dezvoltare instituțională pentru completarea cadrului instituțional existent <i>[Obiectiv specific: Crearea mecanismelor și a unui cadru instituțional corelat cu realitățile și necesitățile regionale, care să sprijine atingerea obiectivelor regionale de dezvoltare.]</i></p>	
6.	Instituții nou create (număr)
7.	Mecanisme financiare / fonduri create (număr, valoare)
8.	Structuri partenoriale / comitete create (număr)

ANEXA 1. Date locuințe – Municipiul DEVA

A. Fondul de locuințe

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Locuințe existente – total - număr	27805	28029	28015	28114	28119	28115	28148	28194	28361	28590	28638	28690	28901
Locuințe în proprietate majoritară de stat - număr	806	556	509	508	472	107	77	58	45	167	150	145	249
Locuințe în proprietate majoritar privată - număr	26999	27473	27506	27606	27647	28008	28071	28136	28316	28423	28488	28545	28652
Suprafața locuibilă – total mp	946849	1007135	1007183	1010999	1014399	1016927	1022842	1029729	1041117	1053335	1059961	1065768	1079055
Suprafața locuibilă în proprietate majoritară de stat-mp	5401	13567	12291	12686	11722	3031	1981	1031	844	4926	4299	4119	8369
Suprafața locuibilă în proprietate majoritar privată - mp	941448	993568	994892	998313	1002677	1013896	1020861	1028698	1040273	1048409	1055662	1061649	1070686

Sursa: INS – BDL - Fișa localității municipiul Deva

B. Realizarea locuințelor

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Locuințe terminate – număr	32	36	9	131	23	44	53	49	172	230	55	63	216
Locuințe terminate din fonduri publice – număr	-	-	-	106	-	-	-	-	-	123	-	-	104
Locuințe terminate din fonduri private – număr	32	36	9	25	23	44	53	49	172	102	55	63	112
Locuințe terminate din fondurile populației – număr	32	36	9	25	23	26	53	49	154	90	55	63	82

Sursa: INS – BDL - Fișa localității municipiul Deva

C. Autorizații de construire / Suprafața intravilană / Suprafața spațiilor verzi

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Autorizații de construire eliberate pentru clădiri rezidențiale (exclusive pentru colectivități) - nr.	-	-	53	43	62	82	72	76	130	102	84	73	45
Autorizații de construire eliberate pentru clădiri rezidențiale (exclusive pentru colectivități) - mp	-	-	13298	10135	14338	21387	22143	48834	47882	24168	22029	15617	9521
Suprafața intravilană a municipiilor și orașelor - ha	1754	1754	1754	1754	1754	1754	1754	1754	1754	1754	1754	1754	
Suprafața spațiilor verzi a municipiilor și orașelor - ha	123	123	123	123	123	123	123	123	123	123	123	123	

Sursa: INS – BDL - Fișa localității municipiul Deva

ANEXA 2. Date resursele de muncă – Municipiul DEVA

A. Salariați

Nrc	Denumire indicator	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1.	Numarul mediu de salariați, din care:	27638	23638	25228	25183	26628	25995	30537	35144	33994	31506	29869	30518	
2.	- industrie total	6796	6405	7025	6988	8716	8453	11161	11916	10864	9031	9203	9424	
3.	-industria extractivă	1014	606	478	366	525	478	426	380	318	244	214	197	
4.	- industria prelucrătoare	4178	4144	5115	5472	7034	6799	9330	10356	9207	7760	7679	7427	
5.	-energie electrică și termica, gaze și apa	1604	1655	1432	1150	1157	1176	1405	1180	798	385	547	720	
6.	Activitati financiare, bancare și de asigurari	987	626	729	957	610	682	662	749					
7.	Administrație publică	1137	1173	1256	1312	1595	1569	1421	1748					
8.	Servicii administrative și activități de servicii suport									1583	1540	1422	1672	
9.	Administrație publică și apărare, asigurări sociale din sistemul public									1957	2019	2016	1623	
10.	Comerț	4728	4739	4963	5374	5369	5568							
11.	Comerț cu ridicata și cu amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor									7885	7503	7293	7368	
12.	Sanatate și asistență socială	2071	1882	2141	2041	1758	1869	2032	2984	1674	2056	1825	1878	
13.	Agricultura	286	139	122	57	91	249	285	252	-	-	-	-	
14.	Agricultura, silvicultură și pescuit							-	-	371	662	635	742	
15.	Transporturi și posta	2262	2223	1726	2103	1884	1371	1508	1456					
16.	Transport și depozitare									1001	1276	993	1800	
17.	Constructii	2662	2775	2689	2463	2236	2258	2621	3007	4269	3245	2109	2307	
18.	Învățământ	1679	1467	1655	1610	1631	1303	1278	1706	1624	1944	1949	1818	
19.	Informații și comunicații									296	319	290	301	
20.	Hoteluri și restaurante									525	507	473	288	

Sursa: INS – BDL - Fișa localității municipiul Deva

B. Șomeri

INDICATOR	2010	2011	2012
Nr. somerilor înregistrați la sfârșitul anului	1922	1104	1307
Nr. somerilor înregistrați la sf. anului – femei	908	562	631
Nr. somerilor înregistrați la sf. anului - bărbați	1014	542	676

ANEXA 3. Date demografice - Municipiul DEVA

A. Populația stabilă pe sexe și grupe de vârstă - Municipiul Deva (2011)

Detalii	TOTAL	GRUPA DE VARSTA (ani)																	
		Sub 5	5 - 9	10 - 14	15 - 19	20 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40 - 44	45 - 49	50 - 54	55 - 59	60 - 64	65 - 69	70 - 74	75-79	80-84	85 ani
Nivel național																			
Ambele sexe	20121641	1045029	1054391	1090226	1108453	1366374	1303077	1522719	1538897	1743878	1076258	1332266	1448043	1244286	890340	901370	729965	462807	263262
Bărbați	9788577	537080	541859	559372	568072	704352	666676	773012	782843	887569	544295	654741	688904	572848	393019	370916	285382	170574	87063
Femei	10333064	507949	512532	530854	540381	662022	636401	749707	756054	856309	531963	677525	759139	671438	497321	530454	444583	292233	176199
Municipiul Deva																			
Ambele sexe	61123	2767	2686	2632	2574	2876	3727	4765	5116	6376	3846	4510	5146	4406	3083	2949	1972	1144	548
Bărbați	29249	1438	1360	1303	1347	1536	1949	2435	2527	3140	1870	2113	2319	1979	1315	1227	779	440	172
Femei	31874	1329	1326	1329	1227	1340	1778	2330	2589	3236	1976	2397	2827	2427	1768	1722	1193	704	376

Sursa: Recensământul populației și al locuințelor – anul 2011

B. Populația stabilă după etnie - Municipiul Deva (2011)

TOTAL	ETNIA																		
	Romani	Maghiari	Romi	Ucraineni	Germani	Turci	Rusi-Lipoveni	Sarbi	Slovaci	Bulgari	Greci	Italiani	Evrei	Cehi	Polonezi	Chinezi	Ceangai	Alta etnie	Inf. Nedisp.
Nivel național																			
20121641	16792868	1227623	621573	50920	36042	27698	23487	20282	18076	13654	7336	5408	3668	3203	3271	2477	2543	2017	1361
Municipiul Deva																			
61123	50718	4409	757	24	191	19	7	17	25	4	4	19	23	8	5	27	10	58	4794

Sursa: Recensământul populației și al locuințelor – anul 2011

C. Populația stabilă după religie – Municipiul Deva (2011)

TOTAL	RELIGIA																				
	Ortodoxa	Romano-catolica	Reformata	Penticostala	Greco-catolica	Baptista	Adventista de ziua a saptea	Musulmana	Unitariana	Martorii lui Iehova	Crestina dupa Evangheliile Crestine de rit vechi	Evanghelică lutherana	Evanghelică	Evanghelică de confesiune augustana	Mozaica	Armeana	Alta religie	Fara religie	Atei	Informatie nedisponibila	
Nivel național																					
20121641	16792868	1227623	621573	50920	36042	27698	23487	20282	18076	13654	7336	5408	3668	3203	3271	2477	2543	2017	1361	1536	1264
Municipiul Deva																					
61123	46759	3946	1429	1638	694	841	87	51	64	182	64	15	24	26	24	24	-	91	90	105	4969

Sursa: Recensământul populației și al locuințelor – anul 2011

ANEXA 4. Date turism – Municipiul DEVA

A. Facilități de cazare turistică

INDICATOR		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Cod	Denumire indicator												
2401	Unități de cazare - total	9	10	11	16	17	18	18	20	22	23	20	20
2403	Hoteluri	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	4	4
2417	Moteluri	1	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2
2411	Vile turistice	2	2	2	3	4	4	5	5	6	6	7	6
2420	Hosteluri						-	-	-	1	1	1	1
2409	Cabane	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
2414	Tabere de elevi și preșcolari	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2428	Pensiuni turistice urbane	-	-	-	2	3	3	3	3	5	6	5	6
2429	Pensiuni agroturistice	-	-	1	2	1	2	2	4	3	3	-	-

Sursa: INS – BDL - Fișa localității municipiul Deva

B. Capacitatea de cazare turistică

INDICATOR		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Cod	Denumire indicator												
2402	Locuri în unități de cazare - număr	707	705	793	792	729	692	705	756	744	904	892	888
2404	Locuri în hoteluri - număr	557	528	604	600	485	423	382	407	347	469	501	501
2432	Locuri în moteluri - număr	14	41	41	55	55	55	72	62	62	62	44	44
2412	Locuri în vile turistice - număr	18	18	18	26	64	77	105	117	125	131	151	134
2435	Locuri în hosteluri - număr						-	-	-	26	26	26	26
2410	Locuri în cabane - număr	14	14	14	14	14	14	-	-	-	-	-	-
2415	Locuri în tabere de elevi și preșcolari - număr	104	104	104	65	64	64	55	55	55	55	55	55
2443	Locuri în pensiuni turistice urbane - număr	-	-	-	19	38	42	74	78	106	138	115	128
2444	Locuri în pensiuni agroturistice - număr	-	-	12	13	9	17	17	37	23	23	-	-

Sursa: INS – BDL - Fișa localității municipiul Deva

C. Capacitatea de cazare turistică în funcțiune

INDICATOR		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Cod	Denumire indicator												
2446	Total - locuri - zile	242850	242241	269867	240703	235580	214856	239069	239615	250345	260703	250948	250669
2447	Hoteluri - locuri - zile	193210	191520	220460	200934	164195	140058	133365	142542	145321	171185	178033	183366
2450	Moteluri - locuri - zile	5110	12535	14965	19290	20535	19818	25770	22708	19436	7208	392	
2452	Vile turistice - locuri - zile	6570	6570	7490	7798	22700	28105	36245	25138	28711	26985	25461	26352
2454	Hosteluri - locuri - zile						-	-	3172	9490	8684	4870	1705
2463	Tabere de elevi și preșcolari - locuri - zile	37960	31616	26952	9328	17600	10893	20075	18425	18370	15180	10065	8415
2464	Pensiuni turistice urbane - locuri - zile	-	-	-	2804	10550	15022	23614	27630	29017	31461	32127	30831
2465	Pensiuni agroturistice - locuri - zile	-	-	-	549	-	960	-	-	-	-	-	-

Sursa: INS – BDL - Fișa localității municipiul Deva

D. Sosiri în facilitățile de cazare turistică

INDICATOR		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Cod	Denumire indicator												
2467	Sosiri – total - număr	43015	45014	51181	47654	42930	36097	38059	34531	23172	22153	22165	21253
2468	Sosiri în hoteluri - număr	39343	40511	46819	41779	32872	25010	19698	18679	12066	14390	15068	15315
2471	Sosiri în moteluri - număr	2135	2529	2557	3728	4642	2496	4794	4926	3207	835	34	
2473	Sosiri în vile turistice - număr	619	855	1070	1079	2113	3615	3955	2679	2597	2558	2683	2530
2475	Sosiri în hosteluri - număr						-	-	619	1245	663	389	30
2484	Sosiri în tabere de elevi și preșc. - număr	918	1119	735	663	506	375	1734	1649	1371	888	683	563
2485	Sosiri în pensiuni turistice urbane - număr	-	-	-	400	2797	4572	7878	5979	2686	2819	3308	2815
2486	Sosiri în pensiuni agroturistice - număr	-	-	-	5	-	29	-	-	-	-	-	-

Sursa: INS – BDL - Fișa localității municipiul Deva

E. Înoptări în facilitățile de cazare turistică

INDICATOR		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Cod	Denumire indicator												
2488	Înoptări – total - număr	67397	69795	94296	82233	70436	57037	64114	58677	40709	42433	39533	36236
2489	Înoptări în hoteluri - număr	60616	61640	85411	71967	55795	41298	34813	33556	19122	26268	27632	23172
2492	Înoptări în moteluri - număr	2407	3056	4110	4762	5538	3306	6816	7025	4046	942	34	
2494	Înoptări în vile turistice - număr	1424	1704	2123	1769	3833	4876	5461	3177	3479	4462	4465	4773
2496	Înoptări în hosteluri - număr						-	-	879	2260	1388	675	90
2505	Înoptări în tabere de elevi și preșcolari - număr	2950	3395	2652	2258	1191	691	4526	3773	3260	2705	1946	1199
2506	Înoptări în pensiuni turistice urbane - număr	-	-	-	1472	4079	6837	12498	10267	8542	6668	4781	7002
2507	Înoptări în pensiuni agroturistice - număr	-	-	-	5	-	29	-	-	-	-	-	-

Sursa: INS – BDL - Fișa localității municipiul Deva

F. Durata medie a sejurului

INDICATOR		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Cod	Denumire indicator												
2488	Durata medie (D.Medie) – total - număr	1.5668	1.5505	1.8424	1.7256	1.6407	1.5801	1.6846	1.6993	1.7568	1.9155	1.7836	1.7050
2489	D.Medie în hoteluri - număr	1.5407	1.5216	1.8243	1.7226	1.6973	1.6513	1.7673	1.7965	1.5848	1.8254	1.8338	1.5130
2492	D.Medie în moteluri - număr	1.1274	1.2084	1.6074	1.2774	1.1930	1.3245	1.4218	1.4261	1.2616	1.1281	1.0000	
2494	D.Medie în vile turistice - număr	2.3005	1.9930	1.9841	1.6395	1.8140	1.3488	1.3808	1.1859	1.3396	1.7443	1.6642	1.8866
2496	D.Medie în hosteluri - număr								1.4200	1.8153	2.0935	1.7352	3.0000
2505	D.Medie în tabere de elevi și preșcolari - număr	3.2135	3.0340	3.6082	3.4057	2.3538	1.8427	2.6101	2.2881	2.3778	3.0462	2.8492	2.1297
2506	D.Medie în pensiuni turistice urbane - număr				3.6800	1.4583	1.4954	1.5864	1.7172	3.1802	2.3654	1.4453	2.4874
2507	D.Medie în pensiuni agroturistice - număr				1.0000		1.0000						

Sursa: Prelucrare proprie

ANEXA 5. Date instituții culturale - Municipiul DEVA

A. Activități culturale

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Instituții de spectacole și concerte - total - numar	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Locuri în sălile de spectacole și concerte	-	-	-	-	-	80	80	68	68	-	400	400	400
Spectatori, auditori din teatre, instituții muzicale - total	-	-	-	-	-	6644	8200	4526	5000	4200	3606	15777	15820
Biblioteci total numar	45	45	45	46	46	46	41	36	38	34	31	26	21
Biblioteci publice - numar	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Muzee - numar	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	6	2	2
Vizitatori ai muzeelor - numar	-	-	-	-	-	16622	19874	6038	511	3723	38123	80834	84499

Sursa: INS – BDL - Fișa localității municipiul Deva

ANEXA 6. Date învățământ - Municipiul DEVA

Sursa: INS – BDL - Fișa localității municipiul Deva

A. Unități de învățământ

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Unități de învățământ - total	33	34	34	29	29	31	24	23	22	22	17	15	15
Nr. de gradinite	11	12	13	11	11	11	6	6	6	6	3	2	2
Nr. de școli din învă. primar și gimnazial	11	11	11	8	8	9	7	6	5	4	3	2	2
Nr. de licee	10	10	10	10	10	11	11	11	11	11	10	10	10
Școli postliceale	1	1	-	-	-	-							
Institute de învățământ universitar	-	-	-	1	1	1							1
Institute de învă. univ. – proprietate privată	-	-	-	1	1	1							1

B. Elevi înscriși

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Elevi înscriși - total	14357	13987	13736	13262	12793	12295	11892	11749	11340	11058	10472	9918	10059
Nr. de copii înscriși în gradinite	1355	1651	1703	1679	1711	1685	1662	1743	1676	1698	1907	1907	1701
Nr. de elevi înscriși în învă. primar	3189	2888	2742	2693	2588	2488	2441	2322	2306	2277	2281	2279	2666
Nr. de elevi înscriși în învă. gimnazial	4466	4252	3975	3593	3254	3037	2851	2842	2701	2627	2588	2419	2458
Nr. de elevi înscriși în învă. primar și gimnazial	7655	7140	6717	6286	5842	5525	5292	5164	5007	4904	4869	4698	5124
Nr. de elevi înscriși în învă. liceal	4823	5102	5334	5427	5378	5284	5334	5497	5280	5499	5155	4955	4333
Nr. total elevi înscriși în învă. preuniversitar	13833	13893	13754	13392	12931	12494	12288	12404	11963	12101	11931	11560	11158
Nr. de elevi înscriși în învă. de arte și meserii	1108	1128	1251	1270	1351	1292	1155	937	858	505	251	-	59
Nr. de elevi înscriși în învă. de maistri	120	161	127	102	48	47	40	-	-	-	30	28	34
Nr. de elevi înscriși în învă. postliceal	651	456	307	177	174	147	71	151	195	150	167	237	509
Nr. de studenți înscriși	854	917	661	176	463	1831	262	257	145	151	109	69	20
Nr. de studenți înscriși în sectorul public	394	422	270	176	136	62	21	-	-	-	-	-	20
Nr. de studenți înscriși în sectorul privat	460	495	391	-	327	1769	241	257	145	151	109	69	

C. Personal didactic

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Personal didactic - total	1000	1165	1033	1003	1021	1058	962	938	877	902	867	860	794
Personal didactic – învățământ preșcolar	83	95	95	96	94	92	100	93	96	95	99	99	97
Personal didactic – învățământ primar	176	178	151	140	155	156	149	137	133	132	146	133	141
Personal didactic – învățământ gimnazial	290	325	325	262	280	278	258	221	197	227	232	212	172
Personal didactic - înv primar și gimnazial	466	503	476	402	435	434	407	358	330	359	378	345	313
Personal didactic – învățământ liceal	369	436	398	453	462	464	447	450	424	419	387	414	382
Personal didactic – total înv preuniversitar	918	1034	969	951	991	990	954	901	850	873	864	858	792
Personal didactic în înv. de arte și meserii	40	75	35	35	6	43	1	17	22	24	-	-	
Personal didactic în înv. de maistri	-	-	-	-	-	18							
Personal didactic în înv. postliceal	6	37	14	17	16	-	-	15	-	-	-	-	
Personal didactic în înv. univ.	36	19	15	-	8	7	7	5	5	5	3	2	2
Personal didactic în înv. univ. –sector privat	36	19	15	-	8	7	7	5	5	5	3	2	2

D. Dotări

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Dotările din învățământul preuniversitar													
Sali de clasă și cabinete școlare	533	574	562	543	530	578	565	530	558	549	644	609	624
Laboratoare școlare	66	68	66	63	74	76	81	80	88	75	68	107	96
Ateliere școlare	41	40	58	40	40	39	40	38	38	36	31	26	28
Dotări total													
Sali de gimnastică – total							-	17	19	24	29	27	27
Terenuri de sport - total							-	19	24	21	24	24	24
PC - total							-	666	945	954	1105	1035	1039

E. Absolvenți

INDICATOR	2010	2011
Total	2377	1821
Înv. gimnazial	737	552
Înv. liceal	1325	1133
Inv. profesional	211	-
Înv. postliceal	65	71
Înv. de maiștri	-	27
Înv. superior	39	38
Înv. superior – proprietate privată	39	38

F. Date generale - învățământ

Tip date	Denumire indicator	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
TOTAL	Unități de învățământ - total	33	34	34	29	29	31	24	23	22	22	17	15	15
	Elevi înscriși	14357	13987	13736	13262	12793	12295	11892	11749	11340	11058	10472	9918	10059
	Personal didactic - total	1000	1165	1033	1003	1021	1058	962	938	877	902	867	860	794
Înv. Preșcolar	Nr. de gradinite	11	12	13	11	11	11	6	6	6	6	3	2	2
	Nr. de copii înscriși în gradinite	1355	1651	1703	1679	1711	1685	1662	1743	1676	1698	1907	1907	1701
	Personal didactic	83	95	95	96	94	92	100	93	96	95	99	99	97
Înv. primar	Nr. de elevi înscriși în inv. primar	3189	2888	2742	2693	2588	2488	2441	2322	2306	2277	2281	2279	2666
	Personal didactic	176	178	151	140	155	156	149	137	133	132	146	133	141
Înv.gimnazial	Nr. de elevi înscriși în inv. gimnazial	4466	4252	3975	3593	3254	3037	2851	2842	2701	2627	2588	2419	2458
	Personal didactic	290	325	325	262	280	278	258	221	197	227	232	212	172

Înv. primar și gimnazial	Nr. de școli din învățământ primar și gimnazial	11	11	11	8	8	9	7	6	5	4	3	2	2
	Nr. de elevi înscriși în învățământ primar și gimnazial	7655	7140	6717	6286	5842	5525	5292	5164	5007	4904	4869	4698	5124
	Personal didactic	466	503	476	402	435	434	407	358	330	359	378	345	313
Înv. Liceal	Nr. de licee	10	10	10	10	10	11	11	11	11	11	10	10	10
	Nr. de elevi înscriși în învățământ liceal	4823	5102	5334	5427	5378	5284	5334	5497	5280	5499	5155	4955	4333
	Personal didactic	369	436	398	453	462	464	447	450	424	419	387	414	382
Dotările din învățământul preuniversitar	Sali de clasă și cabinete școlare	533	574	562	543	530	578	565	530	558	549	644	609	624
	Laboratoare școlare	66	68	66	63	74	76	81	80	88	75	68	107	96
	Ateliere școlare	41	40	58	40	40	39	40	38	38	36	31	26	28
Dotari total	Sali de gimnastică – total							-	17	19	24	29	27	27
	Terenuri de sport - total							-	19	24	21	24	24	24
	PC - total							-	666	945	954	1105	1035	1039
Înv. de arte și meserii	Nr. de elevi înscriși în învățământ de arte și meserii	1108	1128	1251	1270	1351	1292	1155	937	858	505	251	-	59
	Personal didactic în învățământ de arte și meserii	40	75	35	35	6	43	1	17	22	24	-	-	
Înv. de maistri	Nr. de elevi înscriși în învățământ de maistri	120	161	127	102	48	47	40	-	-	-	30	28	34
	Personal didactic în învățământ de maistri	-	-	-	-	-	18							
Înv. postliceal	Școli poetliceale	1	1	-	-	-	-							
	Nr. de elevi înscriși în învățământ postliceal	651	456	307	177	174	147	71	151	195	150	167	237	509
	Personal didactic în învățământ postliceal	6	37	14	17	16	-	-	15	-	-	-	-	
Înv. superior	Institute de învățământ universitar	-	-	-	1	1	1							1
	Institute de învățământ univ. – proprietate privată	-	-	-	1	1	1							1
	Nr. de studenți înscriși	854	917	661	176	463	1831	262	257	145	151	109	69	20
	Nr. de studenți înscriși în sectorul public	394	422	270	176	136	62	21	-	-	-	-	-	20
	Nr. de studenți înscriși în sectorul privat	460	495	391	-	327	1769	241	257	145	151	109	69	
	Personal didactic în învățământ univ.	36	19	15	-	8	7	7	5	5	5	3	2	2
Personal didactic în învățământ univ. –sector privat	36	19	15	-	8	7	7	5	5	5	3	2	2	

G. EFECTIVE DE ELEVI ȘI RESURSA UMANĂ, PE FORME DE ÎNVĂȚĂMÂNT

Unitate	Nivel	Total Clase	Total Elevi	Clasa pregătitoare - Clase	Clasa pregătitoare - Elevi	An I - Clase	An I - Elevi	An II - Clase	An II - Elevi	An III - Clase	An III - Elevi	An IV - Clase	An IV - Elevi	An V - Clase	An V - Elevi	Clasa aXIV-a - Clase	Clasa aXIV-a - Elevi	Pers didactic - nr posturi	Personal didactic	Pers didaux - nr posturi	Pers didaux	Pers nedid - nr posturi	Pers nedid
CLUB SPORTIV SCOLAR 'CETATE' DEVA	Total	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	21,55	14	4	4	16	16
CLUB SPORTIV SCOLAR 'CETATE' DEVA	Liceu ZI ruta directa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	21,55	14	4	4	16	16
COLEGIUL "ION MINCU" DEVA	Total	42	921	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	54,21	50	9	9	17	17
COLEGIUL "ION MINCU" DEVA	Prescolar program normal	3	70	0	0	0	0	1	25	2	45	0	0	0	0	0	0	3	3	0	0	1	1
COLEGIUL "ION MINCU" DEVA	Primar	10	222	2	42	1	26	2	58	3	62	2	34	0	0	0	0	12,46	10	0	0	3	3
COLEGIUL "ION MINCU" DEVA	Gimnazial ZI	5	119	0	0	1	26	1	26	2	39	1	28	0	0	0	0	7,69	9	3	3	5	5
COLEGIUL "ION MINCU" DEVA	Liceu ZI ruta directa	4	68	0	0	1	21	1	16	1	16	1	15	0	0	0	0	8,15	8	3	3	3	3
COLEGIUL "ION MINCU" DEVA	Liceu - Seral ruta directa	9	231	0	0	1	22	1	32	2	59	3	73	2	45	0	0	11,47	11	2	2	2	2
COLEGIUL "ION MINCU" DEVA	Liceu - Seral ruta progresiva	4	76	0	0	0	0	0	0	0	0	1	21	1	20	2	35	4,37	4	1	1	3	3
COLEGIUL "ION MINCU" DEVA	Postliceal BUGET	1	34	0	0	1	34	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1,78	1	0	0	0	0
COLEGIUL "ION MINCU" DEVA	Maistrii BUGET	1	21	0	0	1	21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1,42	1	0	0	0	0
COLEGIUL "ION MINCU" DEVA	A doua sansa PRI	1	17	0	0	0	0	1	17	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
COLEGIUL "ION MINCU" DEVA	A doua sansa SECINF	4	63	0	0	1	18	1	14	1	18	1	13	0	0	0	0	2,87	2	0	0	0	0

Strategia pentru dezvoltare durabilă a Municipiului Deva 2014-2020

Unitate	Nivel	Total Clase	Total Elevi	Clasa pregătitoare - Clase	Clasa pregătitoare - Elevi	An I - Clase	An I - Elevi	An II - Clase	An II - Elevi	An III - Clase	An III - Elevi	An IV - Clase	An IV - Elevi	An V - Clase	An V - Elevi	Clasa aXIV-a - Clase	Clasa aXIV-a - Elevi	Pers didactic - nr posturi	Personal didactic	Pers didaux - nr posturi	Pers didaux	Pers nedid - nr posturi	Pers nedid
COLEGIUL NAȚIONAL 'DECEBAL' DEVA	Total	56	1429	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	97,46	91	11	11	31	31
COLEGIUL NAȚIONAL 'DECEBAL' DEVA	Prescolar program normal	2	44	0	0	1	22	1	22	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	2	2
COLEGIUL NAȚIONAL 'DECEBAL' DEVA	Prescolar program prelungit	5	150	0	0	1	30	2	62	2	58	0	0	0	0	0	0	10	10	1	1	7	7
COLEGIUL NAȚIONAL 'DECEBAL' DEVA	Primar	9	199	3	73	2	37	2	43	1	28	1	18	0	0	0	0	11,27	11	0	0	2	2
COLEGIUL NAȚIONAL 'DECEBAL' DEVA	Gimnazial ZI	15	360	0	0	4	91	5	120	3	79	3	70	0	0	0	0	24,43	22	5	5	12	12
COLEGIUL NAȚIONAL 'DECEBAL' DEVA	Liceu ZI ruta directa	25	676	0	0	6	166	6	156	7	199	6	155	0	0	0	0	49,76	46	5	5	8	8
COLEGIUL NAȚIONAL SPORTIV 'CETATE' DEVA	Total	24	547	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	51,78	42	17,5	18	40	40
COLEGIUL NAȚIONAL SPORTIV 'CETATE' DEVA	Prescolar program prelungit	2	31	0	0	0	0	1	16	1	15	0	0	0	0	0	0	4	4	2	2	2	2
COLEGIUL NAȚIONAL SPORTIV 'CETATE' DEVA	Primar	5	103	1	14	1	16	1	27	1	21	1	25	0	0	0	0	9,93	8	4	4	10	10
COLEGIUL NAȚIONAL SPORTIV 'CETATE' DEVA	Gimnazial ZI	6	135	0	0	1	28	1	24	2	37	2	46	0	0	0	0	13	6	4,5	5	11	11
COLEGIUL NAȚIONAL SPORTIV 'CETATE' DEVA	Liceu ZI ruta directa	11	278	0	0	3	77	3	75	3	71	2	55	0	0	0	0	24,85	24	7	7	17	17
COLEGIUL TEHNIC ENERGETIC 'DRAGOMIR HURMUZESCU' DEVA	Total	23	523	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	39	29	9	9	17	17
COLEGIUL TEHNIC ENERGETIC 'DRAGOMIR HURMUZESCU' DEVA	Liceu ZI ruta directa	10	215	0	0	2	50	2	35	3	56	3	74	0	0	0	0	20	12	3	3	5	5
COLEGIUL TEHNIC ENERGETIC 'DRAGOMIR HURMUZESCU' DEVA	Liceu - Seral ruta directa	1	23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	23	0	0	1	1	2	2	1	1

Strategia pentru dezvoltare durabilă a Municipiului Deva 2014-2020

Unitate	Nivel	Total Clase	Total Elevi	Clasa pregatitoare - Clase	Clasa pregatitoare - Elevi	An I - Clase	An I - Elevi	An II - Clase	An II - Elevi	An III - Clase	An III - Elevi	An IV - Clase	An IV - Elevi	An V - Clase	An V - Elevi	Clasa aXIV-a - Clase	Clasa aXIV-a - Elevi	Pers didactic - nr posturi	Personal didactic	Pers didaux - nr posturi	Pers didaux	Pers nedid - nr posturi	Pers nedid
COLEGIUL TEHNIC ENERGETIC 'DRAGOMIR HURMUZESCU' DEVA	Liceu - Seral ruta progresiva	2	32	0	0	0	0	0	0	0	0	1	17	1	15	0	0	2	2	1	1	2	2
COLEGIUL TEHNIC ENERGETIC 'DRAGOMIR HURMUZESCU' DEVA	Invatamant profesional	2	42	0	0	0	0	1	19	1	23	0	0	0	0	0	0	6	6	1	1	3	3
COLEGIUL TEHNIC ENERGETIC 'DRAGOMIR HURMUZESCU' DEVA	Postliceal BUGET	6	153	0	0	3	84	3	69	0	0	0	0	0	0	0	0	6	5	1	1	3	3
COLEGIUL TEHNIC ENERGETIC 'DRAGOMIR HURMUZESCU' DEVA	Maistrii BUGET	2	58	0	0	1	28	1	30	0	0	0	0	0	0	0	0	4	3	1	1	3	3
COLEGIUL TEHNIC 'TRANSILVANIA' DEVA	Total	49	1062	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	86,41	87	11	11	27	27
COLEGIUL TEHNIC 'TRANSILVANIA' DEVA	Primar	12	255	2	40	2,5	50	2,5	62	2,5	50	2,5	53	0	0	0	0	19,85	18	2	2	5	5
COLEGIUL TEHNIC 'TRANSILVANIA' DEVA	Gimnazial ZI	12	209	0	0	3	62	3	50	3	50	3	47	0	0	0	0	20,94	19	2	2	6	6
COLEGIUL TEHNIC 'TRANSILVANIA' DEVA	Liceu ZI ruta directa	18	411	0	0	5	140	4	75	5	101	4	95	0	0	0	0	35,38	39	5	5	12	12
COLEGIUL TEHNIC 'TRANSILVANIA' DEVA	Invatamant profesional	2	40	0	0	0	0	1	12	1	28	0	0	0	0	0	0	5,38	6	1	1	2	2
COLEGIUL TEHNIC 'TRANSILVANIA' DEVA	Postliceal BUGET	5	147	0	0	3	90	2	57	0	0	0	0	0	0	0	0	4,86	5	1	1	2	2
GRADINITA CU PROGRAM NORMAL NR 2 DEVA	Total	4	98	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4	0	0	1	1
GRADINITA CU PROGRAM NORMAL NR 2 DEVA	Prescolar program normal	4	98	0	0	1	24	1	25	2	49	0	0	0	0	0	0	4	4	0	0	1	1
GRADINITA CU PROGRAM NORMAL NR 3 DEVA	Total	7	127	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	7	0	0	2	2
GRADINITA CU PROGRAM NORMAL NR 3 DEVA	Prescolar program normal	7	127	0	0	2	34	3	58	2	35	0	0	0	0	0	0	7	7	0	0	2	2

Strategia pentru dezvoltare durabilă a Municipiului Deva 2014-2020

Unitate	Nivel	Total Clase	Total Elevi	Clasa pregatitoare - Clase	Clasa pregatitoare - Elevi	An I - Clase	An I - Elevi	An II - Clase	An II - Elevi	An III - Clase	An III - Elevi	An IV - Clase	An IV - Elevi	An V - Clase	An V - Elevi	Clasa aXIV-a - Clase	Clasa aXIV-a - Elevi	Pers didactic - nr posturi	Personal didactic	Pers didaux - nr posturi	Pers didaux	Pers nedid - nr posturi	Pers nedid
GRADINITA CU PROGRAM PRELUNGIT NR 2 DEVA	Total	7	227	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14	14	1	1	12	12
GRADINITA CU PROGRAM PRELUNGIT NR 2 DEVA	Prescolar program prelungit	7	227	0	0	2	65	2	69	3	93	0	0	0	0	0	0	14	14	1	1	12	12
GRADINITA CU PROGRAM PRELUNGIT NR 6 DEVA	Total	3	90	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	6	1	1	3	3
GRADINITA CU PROGRAM PRELUNGIT NR 6 DEVA	Prescolar program prelungit	3	90	0	0	1	32	1	31	1	27	0	0	0	0	0	0	6	6	1	1	3	3
GRADINITA CU PROGRAM PRELUNGIT NR 7 DEVA	Total	9	296	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	19	19	4	4	16	16
GRADINITA CU PROGRAM PRELUNGIT NR 7 DEVA	Prescolar program prelungit	9	296	0	0	3	97	3	96	3	103	0	0	0	0	0	0	19	19	4	4	16	16
LICEUL DE ARTE "SIGISMUND TODUTA" DEVA	Total	47	1174	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	130,44	127	10	10	15,5	16
LICEUL DE ARTE "SIGISMUND TODUTA" DEVA	Prescolar program normal	6	131	0	0	1	20	2	49	3	62	0	0	0	0	0	0	6	6	0	0	1,5	2
LICEUL DE ARTE "SIGISMUND TODUTA" DEVA	Primar	15	382	3	70	2	61	3	74	3	83	4	94	0	0	0	0	35,27	25	0	0	3	3
LICEUL DE ARTE "SIGISMUND TODUTA" DEVA	Gimnazial ZI	13	288	0	0	3	65	3	68	3	72	4	83	0	0	0	0	39,37	42	4	4	4	4
LICEUL DE ARTE "SIGISMUND TODUTA" DEVA	Liceu ZI ruta directa	13	373	0	0	3	82	4	98	3	104	3	89	0	0	0	0	49,8	54	6	6	7	7
LICEUL TEHNOLOGIC "GRIGORE MOISIL" DEVA	Total	33	811	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	47,73	48	10	10	20	20
LICEUL TEHNOLOGIC "GRIGORE MOISIL" DEVA	Liceu ZI ruta directa	16	375	0	0	4	109	3	68	5	108	4	90	0	0	0	0	28,03	29	6	6	15	15
LICEUL TEHNOLOGIC "GRIGORE MOISIL" DEVA	Liceu - Seral ruta directa	3	77	0	0	1	37	0	0	0	0	0	0	2	40	0	0	3,92	4	0	0	1	1
LICEUL TEHNOLOGIC "GRIGORE MOISIL" DEVA	Liceu - Seral ruta progresiva	7	135	0	0	0	0	0	0	0	0	3	60	2	38	2	37	7,23	7	2	2	1	1

Strategia pentru dezvoltare durabilă a Municipiului Deva 2014-2020

Unitate	Nivel	Total Clase	Total Elevi	Clasa pregatitoare - Clase	Clasa pregatitoare - Elevi	An I - Clase	An I - Elevi	An II - Clase	An II - Elevi	An III - Clase	An III - Elevi	An IV - Clase	An IV - Elevi	An V - Clase	An V - Elevi	Clasa aXIV-a - Clase	Clasa aXIV-a - Elevi	Pers didactic - nr posturi	Personal didactic	Pers did aux - nr posturi	Pers didau x	Pers nedid - nr posturi	Pers nedid
LICEUL TEHNOLOGIC "GRIGORE MOISIL" DEVA	Invatamant profesional	1	16	0	0	0	0	1	16	0	0	0	0	0	0	0	0	1,72	2	0	0	1	1
LICEUL TEHNOLOGIC "GRIGORE MOISIL" DEVA	Postliceal BUGET	6	208	0	0	4	148	2	60	0	0	0	0	0	0	0	0	6,83	6	2	2	2	2
LICEUL TEORETIC "SABIN DRAGOI" DEVA	Total	47	1282	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	70,81	69	11	10	27	26
LICEUL TEORETIC "SABIN DRAGOI" DEVA	Prescolar program normal	3	65	0	0	1	16	1	23	1	26	0	0	0	0	0	0	3	3	0	0	1	1
LICEUL TEORETIC "SABIN DRAGOI" DEVA	Prescolar program prelungit	1	28	0	0	1	28	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0
LICEUL TEORETIC "SABIN DRAGOI" DEVA	Primar	16	420	3	73	2	57	4	100	4	114	3	76	0	0	0	0	20,17	17	0	0	7	7
LICEUL TEORETIC "SABIN DRAGOI" DEVA	Gimnazial ZI	11	305	0	0	3	71	3	85	3	91	2	58	0	0	0	0	16,72	19	1	1	6	6
LICEUL TEORETIC "SABIN DRAGOI" DEVA	Liceu ZI ruta directa	16	464	0	0	4	119	4	110	4	119	4	116	0	0	0	0	28,92	28	10	9	13	12
LICEUL TEORETIC "TEGLAS GABOR" DEVA	Total	33	600	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	53,32	48	6	6	14,25	15
LICEUL TEORETIC "TEGLAS GABOR" DEVA	Prescolar program normal	5	103	0	0	2	44	1	25	2	34	0	0	0	0	0	0	5	5	0	0	0	0
LICEUL TEORETIC "TEGLAS GABOR" DEVA	Prescolar program prelungit	1	24	0	0	0	0	1	24	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0
LICEUL TEORETIC "TEGLAS GABOR" DEVA	Primar	10	153	2,33	40	1,5	25	1,33	22	2,5	31	2,34	35	0	0	0	0	12,2	10	0	0	0	0
LICEUL TEORETIC "TEGLAS GABOR" DEVA	Gimnazial ZI	7	137	0	0	1	24	2	32	2	48	2	33	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
LICEUL TEORETIC "TEGLAS GABOR" DEVA	Liceu ZI ruta directa	8	152	0	0	2	55	2	28	2	33	2	36	0	0	0	0	34,12	31	6	6	14,25	15
LICEUL TEORETIC "TEGLAS GABOR" DEVA	Invatamant profesional	2	31	0	0	0	0	1	14	1	17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Strategia pentru dezvoltare durabilă a Municipiului Deva 2014-2020

Unitate	Nivel	Total Clase	Total Elevi	Clasa pregatitoare - Clase	Clasa pregatitoare - Elevi	An I - Clase	An I - Elevi	An II - Clase	An II - Elevi	An III - Clase	An III - Elevi	An IV - Clase	An IV - Elevi	An V - Clase	An V - Elevi	Clasa aXIV-a - Clase	Clasa aXIV-a - Elevi	Pers didactic - nr posturi	Personal didactic	Pers did aux - nr posturi	Pers didau x	Pers nedid - nr posturi	Pers nedid
LICEUL TEORETIC 'TRAIAN' DEVA	Total	13	384	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	24,63	28	5	5	16	16
LICEUL TEORETIC 'TRAIAN' DEVA	Liceu ZI ruta directa	13	384	0	0	3	87	3	85	4	117	3	95	0	0	0	0	24,63	28	5	5	16	16
PALATUL COPIILOR DEVA	Total	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23,17	22	4	4	4	4
PALATUL COPIILOR DEVA	Prescolar program normal	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23,17	22	4	4	4	4
SCOALA GIMNAZIALA "ANDREI MureşANU" DEVA	Total	24	630	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	32	34	3	3	7	7
SCOALA GIMNAZIALA "ANDREI MureşANU" DEVA	Primar	13	345	2	51	2	54	3	82	3	74	3	84	0	0	0	0	13	13	1	1	3	3
SCOALA GIMNAZIALA "ANDREI MureşANU" DEVA	Gimnazial ZI	11	285	0	0	2	55	3	73	3	69	3	88	0	0	0	0	19	21	2	2	4	4
SCOALA GIMNAZIALA "ANDREI SAGUNA" DEVA	Total	44	1100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	65,11	65	5,5	6	14	14
SCOALA GIMNAZIALA "ANDREI SAGUNA" DEVA	Prescolar program normal	5	113	0	0	2	39	1	26	2	48	0	0	0	0	0	0	6	6	0	0	1	1
SCOALA GIMNAZIALA "ANDREI SAGUNA" DEVA	Primar	21	528	4	102	4	95	4	112	5	112	4	107	0	0	0	0	31	31	2,5	3	5,5	5
SCOALA GIMNAZIALA "ANDREI SAGUNA" DEVA	Gimnazial ZI	18	459	0	0	4	107	4	106	5	118	5	128	0	0	0	0	28,11	28	3	3	7,5	8
SCOALA PRIMARA CRISTUR	Total	3	40	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3,5	4	0	0	1	1
SCOALA PRIMARA CRISTUR	Prescolar program normal	1	15	0	0	0,33	4	0,34	7	0,33	4	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0,5	0
SCOALA PRIMARA CRISTUR	Primar	2	25	0,5	2	0,34	8	0,33	3	0,5	10	0,33	2	0	0	0	0	2,5	3	0	0	0,5	1
SCOALA PRIMARA VIILE NOI DEVA	Total	7	126	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8,32	7	0	0	1	1
SCOALA PRIMARA VIILE NOI DEVA	Prescolar program normal	3	60	0	0	0	0	0	0	3	60	0	0	0	0	0	0	3	3	0	0	0	0
SCOALA PRIMARA VIILE NOI DEVA	Primar	4	66	0	0	0,5	11	1	14	0,5	13	2	28	0	0	0	0	5,32	4	0	0	1	1

ANEXA 7. Date sănătate - Municipiul DEVA

Sursa: INS – BDL - Fișa localității municipiul Deva

A. Personal medical

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Medici - sector public - persoane	265	282	264	236	265	233	226	260	272	276	219	219	
Medici de familie - sector public - persoane	-	-	-	46	45	29	43	38	33	33	18	4	
Medici - sector privat - persoane	7	6	7	8	11	102	97	102	102	98	103	103	
Medici de familie- sector privat - persoane	-	-	-	-	11	24	21	21	21	20	35	36	
Stomatologi - sector public – persoane	28	29	28	27	25	25	36	34	40	44	19	14	
Stomatologi - sector privat – persoane	10	3	3	28	28	36	42	45	44	44	68	68	
Farmacisti - sector public – persoane	8	12	11	12	16	12	10	9	7	6	5	5	
Farmacisti - sector privat – persoane	38	39	43	42	51	52	58	73	85	86	91	93	
Personal mediu sanitar -sector public-persoane	632	665	707	696	794	751	627	644	645	571	523	633	
Personal mediu sanitar -sector privat- persoane	69	69	94	105	103	105	39	59	63	70	109	109	

B. Capacitate spitalizare

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Paturi în spitale - sector public - numar	1053	1053	1001	815	831	831	831	828	828	828	763	778	778
Paturi în creșe - sector public - numar	102	102	100	55	55	55	50	50	50	50	50	50	50

C. Unități medicale

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Spitale - sector public	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Creșe - sector public	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Dispensare medicale – sector public	9	6	6	3	3	3	3	1	1	1	1	1	
Cabinete medicale școlare – sector public	-	-	-	5	5	5	5	5	5	6	6	5	
Cab.med.individuale (de familie) – sector public	-	-	-	43	45	29	31	5	5	2	2	2	
Cabinete medicale – sector privat	7	13	13	8	11	-							
Cabinete medicale de familie– sector privat	-	-	-	-	11	24	21	48	51	37	36	36	
Cab.med.de medicină generală – sector privat							2	-	-	14	10	5	
Cab.med.de medicină generală – sector public							-	-	-	-	-	1	
Cabinete medicale de specialitate–sector privat	-	-	-	17	52	78	53	83	95	94	101	89	
Cab.med.de spec. (individuale) – prop.publică	-	-	-	35	24	13	26	14	13	6	5	3	
Policlinici – sector public	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	
Ambulatorii de specialitate – sector public	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	
Ambulatorii integrate spitalelor – sector public	-	-	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	
Centre de transfuzie sanguină – sector public	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	1	1	
Centre de sănătate – sector public			-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	
Centre de sănătate mintală – sector public							-	-	-	-	-	2	
Alte tipuri de cabinete medicale – sector public	-	-	-	-	-	3	3	1	1	1	1	1	

D. Unități medicale - stomatologice

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Cab.stomatologice (individuale) - prop.publică	-	-	-	18	14	22	22	12	12	10	9	8	
Cab.stomatologice – sector privat	14	3	5	29	36	36	42	60	64	64	62	58	
Societate stomatologică civilă – prop.publică	-	-	-	2	3	-							

E. Farmacii

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Farmacii - sector public	2	3	2	3	2	2	2	4	2	2	1	1	
Puncte farmaceutice – sector public							-	-	-	1	-	-	
Farmacii - sector mixt	7	-	-	-	-	-							
Farmacii – sector privat	21	21	28	21	21	21	21	26	28	33	31	31	
Puncte farmaceutice – sector privat	6	8	8	8	8	8	8	8	8	8	9	9	
Depozite farmaceutice – sector privat	7	7	8	7	7	7	7	8	8	8	9	9	

F. Laboratoare

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Laboratoare medicale – proprietate privată	5	6	6	5	6	6	5	5	5	5	5	5	
Laboratoare medicale – proprietate publică							8	8	8	8	7	12	
Laboratoare de tehnică dentară – prop. privată	8	9	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	
Laboratoare de tehnică dentară – prop. publică							-	-	-	1	-	-	

G. Date generale - sănătate

<i>Denumire indicator</i>	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Paturi în spitale - sector public - numar	1053	1053	1001	815	831	831	831	828	828	828	763	778	778
Paturi în creșe - sector public - numar	102	102	100	55	55	55	50	50	50	50	50	50	50
Medici - sector public - persoane	265	282	264	236	265	233	226	260	272	276	219	219	
Medici de familie - sector public - persoane	-	-	-	46	45	29	43	38	33	33	18	4	
Medici - sector privat - persoane	7	6	7	8	11	102	97	102	102	98	103	103	
Medici de familie- sector privat - persoane	-	-	-	-	11	24	21	21	21	20	35	36	
Stomatologi - sector public – persoane	28	29	28	27	25	25	36	34	40	44	19	14	
Stomatologi - sector privat – persoane	10	3	3	28	28	36	42	45	44	44	68	68	
Farmaciiști - sector public – persoane	8	12	11	12	16	12	10	9	7	6	5	5	
Farmaciiști - sector mixt – persoane	9	-	-	-	-	-							
Farmaciiști - sector privat – persoane	38	39	43	42	51	52	58	73	85	86	91	93	
Personal mediu sanitar -sector public-persoane	632	665	707	696	794	751	627	644	645	571	523	633	
Personal mediu sanitar -sector mixt - persoane	15	-	-	-	-	-							
Personal mediu sanitar -sector privat- persoane	69	69	94	105	103	105	39	59	63	70	109	109	
Spitale - sector public	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

<i>Denumire indicator</i>	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Creșe - sector public													1
Dispensare medicale – sector public	9	6	6	3	3	3	3	1	1	1	1	1	
Cabinete medicale scolare – sector public	-	-	-	5	5	5	5	5	5	6	6	5	
Cab.med.indivduale (de familie) – sector public	-	-	-	43	45	29	31	5	5	2	2	2	
Cab.stomatologice (individuale) - prop.publică	-	-	-	18	14	22	22	12	12	10	9	8	
Cabinete medicale – sector privat	7	13	13	8	11	-							
Cabinete medicale de familie– sector privat	-	-	-	-	11	24	21	48	51	37	36	36	
Cab.med.de medicină generală – sector privat							2	-	-	14	10	5	
Cab.med.de medicină generală – sector public							-	-	-	-	-	1	
Cab.stomatologice – sector privat	14	3	5	29	36	36	42	60	64	64	62	58	
Cabinete medicale de specialitate–sector privat	-	-	-	17	52	78	53	83	95	94	101	89	
Societate stomatologică civilă – prop.publică	-	-	-	2	3	-							
Societate civilă med. de spec.- prop. publică	-	-	-	2	5	5							
Cab.med.de spec. (individuale) – prop.publică	-	-	-	35	24	13	26	14	13	6	5	3	
Farmacii - sector public	2	3	2	3	2	2	2	4	2	2	1	1	
Puncte farmaceutice – sector public							-	-	-	1	-	-	
Farmacii - sector mixt	7	-	-	-	-	-							

<i>Denumire indicator</i>	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Farmacii – sector privat	21	21	28	21	21	21	21	26	28	33	31	31	
Puncte farmaceutice – sector privat	6	8	8	8	8	8	8	8	8	8	9	9	
Depozite farmaceutice – sector privat	7	7	8	7	7	7	7	8	8	8	9	9	
Policlinici – sector public	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	
Ambulatorii de specialitate – sector public	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	
Ambulatorii integrate spitalelor – sector public	-	-	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	
Creșe - sector public	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Centre de transfuzie sanguină – sector public	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	1	1	
Centre de sănătate – sector public			-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	
Centre de sănătate mintală – sector public							-	-	-	-	-	2	
Laboratoare medicale – proprietate privată	5	6	6	5	6	6	5	5	5	5	5	5	
Laboratoare medicale – proprietate publică							8	8	8	8	7	12	
Laboratoare de tehnică dentară – prop. privată	8	9	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	
Laboratoare de tehnică dentară – prop. publică							-	-	-	1	-	-	
Alte tipuri de cabinete medicale – sector public	-	-	-	-	-	3	3	1	1	1	1	1	

ANEXA 8. Date asistență socială – Municipiul DEVA

A. Aplicarea Legii nr. 416/2001 privind venitul minim garantat

Tip ajutor	Categoriile de beneficiari	INDICATORUL	Anul						Total
			2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Ajutor social	Familii / persoane singure	Nr. persoane	2.313	1.957	1.973	2.253	1.935	2.120	12.551
		Valoare (lei)	327.568	290.453	366.192	426.948	319.483	378.705	2.109.349
Ajutor de urgenta	Persoane	Nr. persoane	90	157	84	142	225	276	974
		Valoare (lei)	36.650	118.350	62.150	112.560	164.225	184.250	678.185
Ajutor social pentru încălzirea cu lemne	Familii	Nr. persoane	125	124	127	143	128	142	789
		Valoare (lei)	33.588	34.496	36.482	38.918	36.284	38.570	218.338
Alocatie pentru noul-nascuti	Familii / persoane singure	Nr. persoane	514	530	588	430	-	-	2.062
		Valoare (lei)	103.383	112.143	133.897	99.803	-	-	449.226
TOTAL		Nr. persoane	3.042	2.768	2.772	2.968	2.288	2.538	16.376
		Valoare (lei)	501.189	555.442	598.721	678.229	519.992	601.525	3.455.098

Sursa: Direcția de Asistență Socială, Consiliul Local Deva

B. Aplicarea Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap

Categorii de beneficiari	INDICATORUL	Anul						Total
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Asistenți personali pentru persoanele cu handicap grav	Nr. persoane	1.913	2.215	2.469	2.304	2.105	1.995	13.001
	Valoare (lei)	1.329.311	95.462	84.950	2.164.043	1.913.131	1.943.234	7.548.131
	Contracte de muncă încetate (dosare)	27	27	35	34	43	20	186
	Suspendare pentru creșterea copilului până la vârsta de 2 ani	-	1	1	2	-	-	4
Persoane cu handicap grav careau beneficiat de indemnizații lunare	Nr. persoane	3.528	4.040	4.393	364	370	369	13.064
	Valoare (lei)	1.238.694	1.696.535	1.968.395	2.217.991	2.311.899	2.435.040	11.868.554
	Nr. dosare încetate	90	97	78	106	89	116	576
	Nr. anchete sociale	1.835	1.650	1.754	1.490	1.594	1.288	9.611
TOTAL	Nr. persoane	5.441	6.255	6.862	2.668	2.475	2.364	26.065
	Valoare (lei)	2.568.005	1.791.997	2.053.345	4.382.034	4.243.030	4.378.274	19.416.685

Sursa: Direcția de Asistență Socială, Consiliul Local Deva

C. Aplicarea O.U.G. 5/2003 privind acordarea de ajutoare pentru încălzirea locuinței, precum și a unor facilitati populației pentru plata energiei termice

NOTĂ: Începând cu noiembrie 2011 s-a aplicat Ordonanța de Urgență 70/2011

Tip ajutor acordat	INDICATORUL	Perioada												TOTAL
		Noe 2006- Mart 2007	Noe-Dec 2007	Noe 2007- Mart 2008	Noe-Dec 2008	Noe 2008- Mart 2009	Noe-Dec 2009	Noe 2009- Mart 2010	Noe-Dec 2010	Noe 2010- Mart 2011	Noe-Dec 2011	Noe 2011- Mart 2012	Noe-Dec 2012	
Energie Termica	Nr.cereri depuse,din care	5.230	3.455	3.634	2.807	2.803	2.041	2.078	1.911	1.171	1.113	1.151	898	28.292
	- Aprobate	5.112	3.408	3.513	2.758	2.748	2.034	2.053	2.043	1.136	1.080	1.112	839	27.836
	- Respinse	4	47	40	44	35	6	6	6	13	3	5	15	224
	- Încetate	114	-	81	5	20	1	19	28	12	12	17	2	311
Gaze naturale	Nr.cereri depuse,din care	4.356	3.468	3.548	2.964	2.938	2.401	1.336	1.203	1.248	1.080	1.193	975	26.710
	- Aprobate	4.217	3.353	3.467	2.912	2.883	2.397	1.297	1.297	1.174	1.069	1.112	968	24.817
	- Respinse	31	15	17	21	22	2	2	3	17	4	7	7	148
	- Încetate	108	-	64	31	33	2	37	26	12	3	12	-	328
Lemne	Nr.cereri depuse,din care	257	323	337	361	365	333	333	322	67	59	74	63	2.894
	- Aprobate	240	312	330	356	360	333	322	322	66	59	73	62	2.835
	- Respinse	16	3	7	3	5	-	-	-	-	-	-	1	35
	- Încetate	1	3	-	-	-	-	11	-	1	-	1	-	16
TOTAL	Nr.cereri depuse,din care	9.843	7.246	7.519	6.132	6.106	4.775	3.747	3.436	2.486	2.252	2.418	1.936	57.896
	- Aprobate	9.569	7.073	7.310	6.026	5.991	3.435	3.672	3.662	2.376	2.208	2.297	1.869	55.488
	- Respinse	51	65	64	68	62	8	8	9	30	7	12	23	407
	- Încetate	223	2	145	36	53	3	67	54	25	15	30	2	655

Sursa: Direcția de Asistență Socială, Consiliul Local Deva

D. Alte servicii realizate de către Serviciul Public Local de Asistență Socială

Tip serviciu	INDICATORUL	Anul						TOTAL
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Alocatie de susținere pentru familiile monoparentale, cf. O.U.G nr.105/2003	Nr. cereri, din care:	49	29	115	92	300	87	672
	- stabiliri	46	24	109	86	2	87	354
	- respingeri	3	5	6	6	288	-	308
Alocatie complementara, Cf. O.U.G nr.105/2003	Nr. cereri, din care:	17	24	111	89	-	-	241
	- stabiliri	16	23	110	89	-	-	238
	- respingeri	1	1	1	1	-	-	4
Îndemnizatie pentru susținerea familiei în vederea creșterii copilului, cf. O.U.G.nr.148/2005	Nr. dosare:	600	497	527	517	429	447	3.017
Alocatia de stat, conform Legii nr.61/1993 republicata	Nr. dosare:	-	-	1.534	354	349	342	2.579
	Nr. anchete sociale:	-	-	134	-	-	-	134
Nr. anchete sociale, cf. Ordinului nr.219/2006 privind activitățile de identificare, intervenție și monitorizare acopiilor care sunt lipsiti de îngrijirea parintilor pe perioada încare acestia se afla la muncă în strainatate	Nr. anchete sociale:	-	-	154	16	10	17	197
Nr. anchete sociale, cf Legi nr. 272/2004	Nr. anchete privind stabilirea unei măsuri de protecție:	15	42	-	76	81	63	277
	Nr. anchete cu plan de servicii:	30	42	-	42	11	6	131

Tip serviciu	INDICATORUL	Anul						TOTAL
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Nr. anchete sociale, cf HG 1488/ 2004 privind aprobarea criteriilor și a cuantumului sprijinului financiar ce se acorda elevilor în cadrul Programului național de protecție socială "Banide liceu"	Nr. anchete sociale:	-	-	67	84	69	65	285
Drepturi prevazute de Legea nr. 482/2006 privind acordarea detrusouri pentru nou-nascuti, cu modif și completari ulterioare și Ordonanta Guv nr.3/2007	Nr. copii	404	517	611	438	-	-	1.970
	Valoare (lei):	60.600	77.550	91.650	65.700	-	-	295.500
Drepturi prevazute de Legea nr.396/2006 privind acordarea unui sprijin financiar la constituirea familiei	Nr. familii:	321	350	335	115	-	-	1.121
	Valoare (lei):	211.822	252.831	268.737	96.370	-	-	829.760
Acordarea gratuita de lapte praf pentru copiii cu vârste cuprinse între 0-12 luni, conform Legii nr. 321/2001	Nr. cutii / 400 g:	1.675	2.429	1.508	3.137	1.039	1.665	11.453
Servicii sociale acordate beneficiarilor luati în evidența Centrului de urgență pentru femeia și copilul abuzat	Nr. beneficiari:	15	38	40	8	4	2	107
Servicii sociale acordate la domiciliu persoanelor vârstnice	Nr. beneficiari:	30	30	30	29	25	26	170

Sursa: Direcția de Asistență Socială, Consiliul Local Deva

Bibliografie

Studii și analize elaborate de ADR Vest:

1.	Contextul planificării în Regiunea Vest 10.09.2012 <i>http://adrvest.ro/attach_files/Contextul%20planificării%20in%20Regiunea%20Vest%20%2010.09.2012.pdf</i>
2.	Creșterea competitivității și specializarea inteligentă în Regiunea de Vest din România, martie 2013, <i>http://www.adrvest.ro/attach_files/Romania_West_Competitiveness_Assessment_ROversion.pdf</i>
3.	Planul pentru Dezvoltare regională - Regiunea Vest 2014-2020 <i>http://adrvest.ro/attach_files/prez_strategie_sept_2013.pdf</i>
4.	Prezentare Analiza Socio-Economică, tur regional <i>http://adrvest.ro/attach_files/prez_soc-ec.pdf</i>
5.	Prezentare perioada 2014 - 2020 <i>http://adrvest.ro/attach_files/Prezentare%20perioada%202014%20-%202020.pdf</i>
6.	Programul Operațional Regional 2007 – 2013 - gestionat de ADR Vest, <i>http://www.adrvest.ro/index.php?page=domain&did=191&maindomain=yes</i>
7.	România, Regiunea Vest – Creșterea competitivității și specializarea inteligentă, iulie 2013, <i>http://www.adrvest.ro/attach_files/raport_final_ro.pdf</i>
8.	Strategia pentru Dezvoltare Regională a Regiunii Vest 2014-2020 <i>http://www.adrvest.ro/attach_files/Strategia%20PDR%20sept%202013.pdf</i>

Studii elaborate de Banca Mondiala pentru ADR Vest

9.	Competitivitatea firmelor din Regiunea Vest_ro: Diagnosticare, Provocări și Oportunități <i>http://www.adrvest.ro/attach_files/Romania_West_Competitiveness_Assessment_ROversion.pdf</i>
10.	Evaluare teritorială_ro - Evaluare Teritorială: Profil, Performanță și Vectori de Creștere în Regiunea de Vest <i>http://www.adrvest.ro/attach_files/Ro_West_Territorial_Assessment_Roverision.pdf</i>
11.	Evaluarea geografiei economice_ro: Evaluarea geografiei economice: Provocări legate de dezvoltarea teritorială în Regiunea Vest <i>http://www.adrvest.ro/attach_files/Ro_West_EconGeog_Assessment_Roverision.pdf</i>
12.	Evaluarea rezultatelor comerțului exterior_ro <i>http://www.adrvest.ro/attach_files/Ro_West_Trade_Outcomes_Assessment_ROversion.pdf</i>
13.	Infrastructura pentru facilitarea comerțului exterior, a transportului și logisticii_ro: Principalele provocări și oportunități <i>http://www.adrvest.ro/attach_files/Ro_West_TradeLogistics_Assessment_ROversion.pdf</i>
14.	Prezentare Banca Mondiala <i>http://www.adrvest.ro/attach_files/Final_PPT_draft_09062013.pdf</i>

15.	Procesul de planificare: Planul pentru dezvoltare regională Regiunea Vest http://www.adrvest.ro/attach_files/Procesul%20de%20planificare.pdf
16.	Raport final_ro http://www.adrvest.ro/attach_files/raport_final_ro.pdf
17.	Raport specializare Inteligentă_ro: Raport de Studii de Caz privind Specializarea Inteligentă http://www.adrvest.ro/attach_files/smart_specialisation_raport_ro.pdf
18.	World Bank Presentation 10 septembrie 2012 Timisoara http://adrvest.ro/attach_files/World%20Bank%20Presentation%2010%20septembrie%202012%20Timisoara.pdf

Documente europene

19.	Codul european de conduită în materie de parteneriat (CECP), http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:017:0013:0017:RO:PDF
20.	Informare privind activitățile desfășurate în vederea pregătirii accesării fondurilor europene alocate României în perioada 2014-2020, http://www.fonduri-ue.ro
21.	O Agendă digitală pentru Europa http://adrvest.ro/attach_files/O%20Agenda%20Digitala%20pentru%20Europa.pdf
22.	O Agenda pentru noi competente și forța de muncă http://adrvest.ro/attach_files/O%20Agenda%20pentru%20noi%20competente%20si%20forta%20de%20munca.pdf
23.	O Europa eficientă în utilizarea resurselor http://adrvest.ro/attach_files/O%20Europa%20eficienta%20in%20utilizarea%20resurselor.pdf
24.	O politică industrială integrată pentru era globalizării http://adrvest.ro/attach_files/O%20politica%20industriala%20integrata%20pentru%20era%20globalizarii.pdf
25.	O Uniune a Inovării http://adrvest.ro/attach_files/O%20Uniune%20a%20Inovarii.pdf
26.	Obiective pentru Strategia Europa 2020 http://adrvest.ro/attach_files/Obiective%20pentru%20strategia%20Europa%202020.pdf
27.	Platforma Europeană de combatere a sărăciei http://adrvest.ro/attach_files/Platforma%20europeana%20de%20combatere%20a%20saraciei.pdf
28.	Politica de coeziune 2014-2020, Investiții în creștere economică și ocuparea forței de muncă, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2014/proposals/regulation2014_leaflet_ro.pdf
29.	Politica de coeziune a UE 2014-2020 - Politică regională - INFOREGIO, Comisia Europeană, Direcția Generală Politică Regională - http://ec.europa.eu/regional_policy/index_ro.cfm
30.	Poziția Comisiei Europene cu privire la perioada 2014-2020 în România http://adrvest.ro/attach_files/Pozitia%20Comisiei%20Europene%20cu%20privire%20la%20perioada%202014-2020%20in%20Romania.pdf

31.	Propunere Program Orizont 2020 http://adrvest.ro/attach_files/Propunere%20program%20de%20cercetare-inovare_Orizont%202020.pdf
32.	Recomandările Comisiei Europene pentru România (2013), Bruxelles, 29 mai 2013, http://www.mae.ro/node/1625
33.	Reuniunea Comitetului Interinstituțional pentru Acordul de Parteneriat (CIAP), Coordonatele majore ale procesului de programare a fondurilor europene pentru perioada 2014-2020, august 2012, http://www.fonduri-ue.ro/res/filepicker_users/cd25a597fd-62/2014-2020/reuniuni-ciap/1_23.08.2012/Coordonatele_majore_ale_procesului_de_programare_a_fondurilor_europene_2014-2020.pdf
34.	Strategia Europa 2020 rezumat http://adrvest.ro/attach_files/Strategia%20Europa%202020%20rezumat.pdf
35.	Tineretul în mișcare http://adrvest.ro/attach_files/Tineretul%20in%20miscare.pdf

Documente naționale

36.	Acord de parteneriat propus de România pentru perioada de programare 2014-2020, Ministerul Fondurilor Europene, oct. 2013, http://www.fonduri-ue.ro/res/filepicker_users/cd25a597fd-62/2014-2020/acord-parteneriat/Acord_de_parteneriat_01.10.2013.pdf
37.	Cadrul național strategic pentru dezvoltarea durabilă a sectorului agroalimentar și a spațiului rural în perioada 2014 - 2020 - 2030, Comisia prezidențială pentru politici publice de dezvoltare a agriculturii, http://www.presidency.ro/static/Cadrul%20Național%20Strategic%20Rural.pdf
38.	Cadrul partenerial național http://adrvest.ro/index.php?page=articol&aid=1116
39.	Condiționalitățile ex-ante pentru accesarea fondurilor europene 2014-2020 http://www.adrvest.ro/attach_files/Condiționalitățile%20ex-ante%20pentru%20accesarea%20fondurilor%20europene%202014-2020.pdf
40.	Coordonatele majore ale procesului de programare a fondurilor europene 2014-2020 http://www.adrvest.ro/attach_files/Coordonatele%20majore%20ale%20procesului%20de%20programare%20a%20fondurilor%20europene%202014-2020.pdf
41.	Memorandum privind pregătirea accesării și implementării fondurilor europene în perioada 2014-2020, Ministerul Afacerilor Europene, http://www.mai.gov.ro/Home/Documente/pdf/MEMO2014_20202260LO.pdf
42.	Ordinul Ministrului Mediului și Pădurilor nr. 2387.2011 pentru situările de importanță comunitară (SCI), Ministerul Mediului și Pădurilor, http://www.mmediu.ro/protectia_naturii/protectia_naturii/2011-12-19/2011-12-19_protectia_naturii_ordinministru2387sci2011.pdf
43.	Planul de amenajare a teritoriului național - Secțiunea 3, Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice, aprilie 2000
44.	Planul Național de Dezvoltare 2007-2013, Ministerul Fondurilor Europene, http://www.fonduri-ue.ro/documente-programare/pnd-2007-2013
45.	Planul Regional de Gestiune a Deșeurilor - Regiunea 5 Vest, Agenția Națională pentru Protecția Mediului, decembrie 2006, http://www.anpm.ro/docfiles/view/3905

46.	<i>Politica Agricolă Comună, Ministerul Afacerilor Externe, http://www.mae.ro/node/1625</i>
47.	<i>Programe Operaționale, Ministerul Fondurilor Europene, http://www.fonduri-ue.ro/documente-programare/programe-operationale</i>
48.	<i>Programul Național de Reforma 2011-2013_ro http://www.adrvest.ro/attach_files/Programul%20Național%20de%20Reforma%202011-2013_ro.pdf</i>
49.	<i>Propunere MDRT poli naționali și metropolitani http://www.adrvest.ro/attach_files/Propunere%20MDRT%20impartire%20poli%20metropolitani%20si%20urbani.pdf</i>
50.	<i>Reforme naționale pentru creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii la orizontul anului 2020, Departamentul pentru Afaceri Europene, România și Strategia Europa 2020 – București, martie 2011, http://www.fonduri-ue.ro/res/filepicker_users/cd25a597fd-62/Documente_Suport/Studii/1_Studii_POR/10_Romania_si_strategia_ue_2020.pdf</i>
51.	<i>Strategia de Transport Intermodal în România 2020, Guvernul României, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, mai 2011.</i>
52.	<i>Strategia de transport intermodal în România, 2020, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, http://www.mt.ro/nou/_img/documente/strategie_de_transport_intermodal_text.pdf</i>
53.	<i>Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă a României Orizonturi 2013-2020.2030, București 2008.</i>
54.	<i>Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor, Agenția Națională pentru Protecția Mediului, http://www.anpm.ro/upload/3850_SNGD.pdf</i>
55.	<i>TOP 2013 – Firme din județul Hunedoara, Camera de comerț și industrie Hunedoara, Ediția XX, 2013</i>

Literatură de specialitate

56.	<i>Câdea, Melinda, Bran, Florina, Cimpoeru, Irina (2006), Organizarea, amenajarea și dezvoltarea durabilă a spațiului, Editura Universitară, București.</i>
57.	<i>Câdea, Melinda, Erdeli, G., Șimon, Tamara (2000), România. Potențial turistic și turism, Editura Universității din București, București.</i>
58.	<i>Câdea, Melinda, Șimon, Tamara (2006), Potențialul turistic al României, Editura Universitară, București.</i>
59.	<i>Ciangă, N. (1997), Turismul din Carpații Orientali. Studiu de Geografie Umană, Editura Presa Universitară Clujană, Cluj-Napoca.</i>
60.	<i>Ciangă, N. (2007), România. Geografia Turismului, Editura Presa Universitară Clujană, Cluj-Napoca.</i>
61.	<i>Ciorogariu, Elena (2008), Rolul cadrului natural în desfășurarea activităților turistice. Studiu de caz: Munții Poiana Ruscă, în GEIS, Referate și comunicări de Geografie, vol. XII, Editura Casei Corpului Didactic, Deva, pag.35-39.</i>
62.	<i>Ciorogariu, Elena (2009), Evaluarea resurselor turistice în Munții Poiana Ruscă, în GEIS, Referate și comunicări de Geografie, vol. XIII, Editura Casei Corpului Didactic Deva, Deva.(pag.361-367).</i>
63.	<i>Ciorogariu, Elena (2011): Potențial Turistic, amenajare și dezvoltare turistică în Munții Poiana Ruscă; Teză de doctorat – rezumat, Ministerul educației, cercetării, tineretului și sportului, Universitatea din Oradea, Facultatea de geografie, turism și sport, Oradea.</i>

64.	Cocean, P. (1984), <i>Potențialul economic al carstului din Munții Apuseni</i> , Editura Academiei Socialiste România, București.
65.	Cocean, P. (2010), „Ținutul” – <i>Un taxonom regional tradițional specific României</i> , în <i>Geographia Napocensis</i> , anul IV, nr. 1, Cluj-Napoca, pag.5-14.
66.	Cocean, P. (2010), <i>Geografie Regională</i> , Editura Presa Universitară Clujană, Cluj-Napoca.
67.	Cocean, P. (2010), <i>Patrimoniul turistic al României</i> , Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
68.	Cocean, P.(2006): <i>Turismul cultural</i> , Editura Presa Universitară Clujană, Cluj-Napoca.
69.	Cocean, P., Dezsi, Șt. (2009), <i>Geografia turismului</i> , Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
70.	Cocean, P., Filip, S. (2008), <i>Geografia regională a României</i> , Editura Presa Universitară Clujană, Cluj-Napoca.
71.	Cosmescu, I. (1998), <i>Economia turismului, Serviciile turistice</i> , Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, Sibiu.
72.	David, L. (2003), <i>Peisajul etnografic. Concept și modalități de valorificare turistică</i> , în Vol. Datina, anul XI, nr. 32, Spectografia spiritualității românești tradiționale, Editura Centrul Județean al Creației Populare, Constanța, pag.71-85.
73.	Denisiu, Filip: <i>Potențialul geografic al Culoarului Depresionar Strei-Cerna-Orăstie și posibilități de valorificare</i> - Teză de doctorat, Universitatea din Oradea, Facultatea de Istorie, Geografie și Relații Internaționale, Departamentul de Geografie, Turism și Amenajarea Teritoriului, Oradea, 2010.
74.	Dezsi, Șt. (2006), <i>Patrimoniu și valorificare turistică</i> , Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
75.	Dinu, Mihaela (2005), <i>Geografia Turismului</i> , Editura Didactică și Pedagogică, București.
76.	Directiva Parlamentului European și a Consiliului de instituire a cadrului pentru implementarea sistemelor de transport inteligente în domeniul transportului rutier și pentru interfețele cu alte moduri de transport, COM(2008) 887 final, 2008.
77.	Duma, S. (1998), <i>Studiu geocologic al exploatărilor miniere din zona sudică a Munților Apuseni, Munții Poiana Ruscă și Munții Sebeșului</i> , Editura Dacia, Cluj-Napoca.
78.	Erdeli, G., Gherghilaș, A. (2006), <i>Amenajări turistice</i> , Editura Universitară, București.
79.	Glăvan, V. (2000), <i>Turismul în România</i> , Editura Economică, București.
80.	Ianoș, I. (2000), <i>Sisteme teritoriale -o abordare geografică</i> , Editura Tehnică, București.
81.	Ilieș, Dorina, Camelia, Josan, N. (2009), <i>Geosituri și Geopeisaje</i> , Editura Universitară din Oradea.
82.	Ilieș, Gabriela, Ilieș, M. (2001), <i>Resursele de atractivitate turistică. Mod de abordare</i> , în <i>Studia Universitatis Babeș-Bolyai</i> , <i>Geographia</i> , XLVI, 2, Cluj-Napoca, pag. 179-182.
83.	Ionac, Nicoleta; Ciulache S. (2008): <i>Atlasul Bioclimatic al României</i> , Editura Ars Docendi, Universitatea din București, București, 2008.
84.	Ișfănoni, R. (2006), <i>Pădurenii Hunedoarei</i> , Editura Mirabilis, București.

85.	Jianu, N. (2005): <i>Biserici de lemn din Transilvania</i> , Episcopia Aradului și Hunedoarei-album, Editura Emia, Deva.
86.	Jianu, N., Sicoe I.(2008): <i>Județul Hunedoara, zonele etnografice</i> , Editat de Societatea Culturală "Avram Iancu", Deva.
87.	Luca, Sabin Adrian: <i>Arheologie și istorie (III)</i> , Biblioteca Septemcastrensis XI, <i>Descoperiri din județul Hunedoara</i> , Editura Economică 2005, http://arheologie.ulbsibiu.ro
88.	Mathe, Laura Alexandra: <i>Potențialul turistic antropoc din sudvestul Transilvaniei (județele Alba, Hunedoara) și valorificarea acestuia</i> ; Teză de doctorat – rezumat, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Facultatea de geografie Cluj-Napoca, 2010.
89.	Petrea, Rodica, Petrea D. (2000), <i>Turism Rural</i> , Editura Presa Universitară Clujană, Cluj-Napoca.
90.	Popa, N.(1999): <i>Țara Hațegului- potențialul de dezvoltare al așezărilor omenești</i> , Editura Brumar, Timișoara.
91.	Sorocovschi, V. (2008), <i>Climatologie și aplicații bioclimatice în turism</i> , Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca.
92.	Teodoreanu, Elena (2002), <i>Bioclimatologie umană</i> , Editura Academiei Române, București.
Adrese web	
93.	http://mdrl.ro/_documente/dezvoltare_teritoriala/amenajarea_teritoriului/patn_elaborate/secVI/metodologie.pdf ;
94.	http://www.ariiprotejate-cs.ro/ariiprotejate/node/7
95.	http://www.fonduri-ue.ro/res/filepicker_users/cd25a597fd-62/2014-2020/opportunitati_finantare/OPF.2014-2020.pdf
96.	http://www.primariadeva.ro/
97.	http://www.casadeculturadeva.ro/index.html
98.	http://arhivadegeografie.wordpress.com
99.	http://www.czearad.ro
100.	http://www.encyclopedia-dacica.ro
101.	http://hunedoaraonline.uv.ro/
102.	http://spitaldeva.ro/
103.	http://www.ghiduri-turistice.info
104.	http://arheologie.ulbsibiu.ro/
105.	http://mdrap.ro/
106.	http://adevarul.ro
107.	http://www.biserici.org
108.	http://ro.wikipedia.org
109.	http://www.hoinari.ro
110.	http://referinte.transindex.ro
111.	http://hunedoaraonline.uv.ro/tinutul_padurenilor.html
112.	http://www.turismland.ro/zone-turistice/tinutul-padurenilor/

113.	http://www.chefbuzu.com/blog/noutati/pentru-locatiile-turistice-si-producatorii-particulari/
114.	www.economia-online.ro
115.	www.turismland.ro/info/muntii-retezat/
116.	www.tarahategului-tinutulpadurenilor-gal.ro/
117.	www.hateggeoparc.ro/
118.	www.strategvest.ro
119.	Site Agenția pentru Dezvoltare Regională Vest, www.adrvest.ro
120.	Site agenția Națională pentru Ocuparea forței de muncă, www.anofm.ro
121.	Site agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul educației și Formării Profesionale (ANPCDEF), http://www.anpcdefp.ro/
122.	Site Agenția de Dezvoltare Regională Vest, http://www.adrvest.ro/
123.	Site Agenția de Plăși pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, www.apdrp.ro
124.	Site Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale, www.fonduri-ue.ro
125.	Site Centrul de Informare a Comisiei Europene la București, www.europeana.ro
126.	Site Guvernul României, www.guv.ro
127.	Site Institutul Național de Statistică, www.insse.ro/cms
128.	Site Ministerul Afacerilor Externe, www.mae.ro
129.	Site Ministerul Afacerilor Interne, www.mai.ro
130.	Site Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, www.madr.ro
131.	Site Ministerul Apărării Naționale, www.mapn.gov.ro
132.	Site Ministerul Culturii, www.cultura.ro
133.	Site Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, www.mdrap.ro
134.	Site Ministerul Economiei, www.minind.ro
135.	Site Ministerul Educației Naționale, www.edu.ro
136.	Site Ministerul Finanțelor Publice, www.mfinante.gov.ro
137.	Site Ministerul Fondurilor Europene, www.fonduri-ue.ro
138.	Site Ministerul Justiției, www.just.ro
139.	Site Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice, www.mmediu.ro
140.	Site Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, www.mmuncii.ro
141.	Site Ministerul pentru Societatea Informațională, www.mcsi.ro
142.	Site Ministerul Sănătății, www.ms.gov.ro
143.	Site Ministerul Tineretului și Sportului, www.mts.ro
144.	Site Ministerul Transporturilor, www.mt.ro
145.	Site Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare – Biroul de Țară din România, www.undp.ro